POLITIKEN

MINDENUMER

1884-1924

Fol. 09.0796 Po

hs07.6
Po45

EX LIBRIS
KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK
EH

Vol
09.0796
Po

RHB

Raadhusbiblioteket

POLITIKEN

A

Pris: 25 Øre i Kjøbenhavn og Provinsen.

41. Aargang Nr. 1. Kjøbenhavn. Onsdag den 1. Oktober 1924. 88 Sider.

Onsdag.

Den franske Ministerpræsident Herriot lykønsker „Politiken" paa 40 Aars-Dagen. (S. 15).

En Bedring i Situationen i Genève. (S. 1).

Vore ledende Artikler handler om Herriots Hilsen til „Politiken", om Ryslinge-Sagen og om den ny Direktør for Zoologisk Have. (S. 15).

Greverne Frijs' Strid om „Stensballegaard"s Successionsfond i Landsretten. (S. 16).

Entrepriser under Statsbanerne til kooperative Arbejderorganisationer. (S. 4).

Trafikminister Friis-Skotte om Entrepriserne. (S. 4).

L. A. Ring fortæller om sin Kunst. (S. 16).

Kjøbenhavns ældste Gadehandler fortæller om Bladsalgets Udvikling siden „Politiken"s Start for 40 Aar siden. (S. 3).

Vore Skolebørns Intelligens skal nu systematisk prøves, foreløbig i Kjøbenhavn og paa Frederiksberg. (S. 13).

„Politiken"s store Mindenumer i Dag. (S. 5).

Præsten i Nyborg, som gav Læreren Lussinger, har faaet 200 Kr. i Bøde. (S. 7).

To ukendte Mænd forøvede i Gaar Eftermiddag et morderisk Overfald paa Karetmager, Husejer Simonsen i Grenaagade 4. (S. 16).

De fem Trænere, der deltog i det kriminelle Løb i Fredags paa Amager, er gaaet til Bekendelse og faar deres Dom i Eftermiddag. (S. 9).

Helge Bangsted fortæller om de amerikanske Eskimoer. (S. 1).

Sterlingkurserne og Kulprisen. (S. 12).

Der er megen Rift om Billetterne til den store Kirke-Koncert paa Søndag til Fordel for fattige Syge. (S. 13).

Travløbene paa Amager havde i Gaar godt Besøg med en Totalisatoromsætning paa 76,000 Kr. De to sidste Løb gav høje Odds. (S. 8).

I Dag:

Kl. 10: Matisse-Udstillingen i Glyptoteket.

Kl. 10: Avktion over Sognepræst P. Vibæk's Bogsamling, Niels Juelsgade 6.

Kl. 1—2: Koncert i Kastellet.

Kl. 3: Væddeløb i Klampenborg.

Kl. 4½—6: Frimærke-Avktion, Løngangsstræde 20.

I Dag er der Adgang:

Gratis: Nationalmuseet (Prinsens Palæ): Danske Samling 12—2. Kunstmusets Samlinger 10—5, Hirshsprungs Museum 2—5, Generalkonsul Johan Hansens Malerisamling, Kastelsvej 16, 11—3, Glyptoteket 10—4, Thorvaldsens Museum 10—3, Zoologisk Museum 12—4, Mineralogisk Museum 7—9, Frue Kirke 9—11, Runde Taarn 11—12, Øregaards Museum, Hellerup, 10—3, Kommunebiblioteket i Nikolaj Hus 12—6, Læsesalen 10—8, Botanisk Haves Palmehus og Væksthuse 1—5.

Mod Entré: Amager Museet 10—5, Frelsers Kirke og Taarn 10—5, Marmorkirken og Taarnet 9—6, Frederiksborgmuseet 11—4, Roskilde Domkirke 10 til Solnedgang, Folkemuseet 11—3, Zoologisk Have.

Teatre og Forlystelsesanstalter.

Det kongelige Teater Kl. 7½: „Kaddara". Apolloteatret Kl. 7¾: „Den frelsende Engel". Betty Nansen Teatret 8: „Den sidste Rejse". Bonbonnière 8½: „Cocktail". Casino 8: „Capriciosa". Dagmarteatret 8: „En Kvinde uden Betydning". Det ny Teater 8: „Filmens Helte". Folketeatret 8: „Bolettes Bryllupsfærd". Fønix-Teatret 7¾: „Fønix-Revyen 1924". Nørrebros Teater 7¾: „Den sørgmuntre Barber". Scala-Teatret 7½: „Regnbuen". Sønderbro Teater 8: „Olines Lyst". Røde Kro Teater 8: „Nyboder". Vinterpalads-Teatret 8: „Kjøbenhavn B". Riddersalen 8: Gluntarne, Svaabæk m. m. Alexandra Teatret: „Wienerbarnet". Boulevard-Teatret: „Gösta Berlings Saga". Centralteatret: „Mænd, Kvinder og Ægteskab". Det lille Teater: „Bange for Piger". Grand Teater: „Dr. Radio". Højbro-Teatret: „Apachernes Dronning". Kino-Palæet 8: „Kvindehaderne". Metropolteatret: „Sheikens Slavinde". Nørrebros Biografteater: „Danserinden fra Moulin Rouge". Palads Teatret 8: „Havørnen". World Cinema 8: „Karavanen".

Hvad man taler om i Dag:
Greverne Frijs i Landsretten.

Til „Politiken".

Vi holder vort Blad og vi haaner vort Blad;
vi siger det aldrig Tak.
Det sukrer saa rart ved et surt Maaltid Mad,
at —: „Bladene, det er no' Rak!"

Men Bladet er jo vort Hjertes Slag,
den Strømning, der gaar i vort Sind,
er Døgnets rallende Aandedrag
som Nattens sagteste Vind.

De hoppende Hjul i Torvets Larm,
de tusinde Lygter paa Stang,
de Skrig af Jubel, af Vold, af Harm
tilsammen er Bladets Sang

Naar selv du efter en munter Rus
paa Bolster og Blaar har dig strakt,
da gaar dit Blad til sit vaagende Hus
og tager *din* Hundevagt.

Der lyttes i Sønder, der kaldes fra Nord,
alt grifles i Skyndingen ned,
mens Rummet mættes fra Loft til Jord
af „Pressen"s oljede Sved

Det ringer. Du vaagner. Den Ringen har lydt
de tusinde Morg'ner før:
Nu ligger Alverdens blanke Nyt
paa Maatten for ved din Dør!

— — — Du selv kan sløves i Døgnets Kamp
og te dig alt andet end ungt;
Gud naade dit Blad, om det savner Damp
og synes utidigt og tungt!

Saa skal ikke haanes, men hædres vort Blad
— ej for sine firti Aar —
men for at det trodser det lyssky Had,
der oftest blev Rydningsmænds Kaar.

Du gjorde din Gerning med Haan om Mund,
du skaaned ej Rang eller Stand.
Mon det burde være Anklagegrund
i Brandes' og Holbergs Land?

Lad Goldheden skælde dig Huden fuld
og slænge med spidige Ord —
du harved og brakked den Aandens Muld,
hvor *Fremtidens* Brødkorn gror.

Jeppe Aakjær.

Politikens private Telegrammer.
(Forbud med Eftertryk).

Situationen tegner atter lysere i Genève.

Der opnaaedes i Gaar Enighed om det japanske Ændringsforslag, som satte et helt nyt Problem under Debat. — Herriot bemyndiger den franske Delegation til at godkende Protokollen vedrørende Sikkerhed og Voldgift

Et tysk Memorandum til Frankrig.

Tyskland anslaar en maadeholden Tone og stiller ikke Betingelser for sin Optagelse i Forbundet.

Paris, Tirsdag.
Privat for Politiken.

Den tyske Ambassadør i Paris, *Hoesch,* har overrakt *Herriot* et langt Memorandum fra sin Regering angaaende Tysklands Indtræden i Folkenes Forbund. Det offentliggøres først om nogle Dage, men det vides, at det er holdt i en langt mere maadeholden Tone, end man af de tyske Statsmænds Taler og deres Blades Artikler i den senere Tid har kunnet haabe. Tyskland opstiller ikke en Række Betingelser for sin Indtræden i Folkeforbundet, dets Memorandum er snarere en Drøftelse af forskellige Punkter, som man ønsker Klarhed over, før en Anmodning om Optagelse fremsættes. I det tyske Memorandum udtales endvidere Ønske om, **at Rusland snarest bliver Medlem af Forbundet.**

Den franske Regering har straks paa et langt Møde drøftet det tyske Memorandum, ligesom Situationen i Genève har været Genstand for en lang Debat, der resulterede i, at *Herriot sendte den franske Delegation Meddelelse om, at Frankrig godkender Protokollen vedrørende Sikkerhed og Voldgift.* *Moos.*

Atter Enighed.

Genève, Tirsdag.

Det lykkedes i Formiddags den særlige Kommission, bestaaende af Sir *Cecil Hurst* (England), *Loucheur* (Frankrig), *Scialoja* (Italien), *Fernadez* (Brasilien) og Baron *Adatchi* (Japan) at naa til Enighed med Hensyn til det japanske Ændringsforslag til Voldgifts- og Afrustningsprotokollen. Der mangler endnu Tilslutning fra Repræsentanterne for de britiske Kronlande, men der vil næppe opstaa alvorlige Vanskeligheder derved.

Endvidere skal den juridiske Kommissions Voldgiftsudvalg og den juridiske Kommission selv i Eftermiddag tage definitiv Stilling til Spørgsmaalet.

Forhandlingerne om en fransk-tysk Handelsoverenskomst.

Paris, Tirsdag.
Privat for Politiken.

De meget betydningsfulde Forhandlinger mellem Tyskland og Frankrig om en Handelsoverenskomst begynder i Morgen paa Quai d'Orsay. Man er efter de Erfaringer, som Englænderne og Belgierne i den senere Tid har gjort forberedt paa, at det bliver meget vanskeligt at komme til Enighed med Tyskerne. Paa den anden Side har Frankrig betydelig bedre Kort paa Haanden end England, og Interessemodsætningerne over for Tyskland er heller ikke saa store.

Moos.

Den tyske Regeringsudvidelse.

Berlin, Tirsdag.
Privat for Politiken.

Det tysk-nationale Delegeretmøde besluttede i Dag efter en længere Diskussion med stort Flertal, at Partiet skulde indtræde i Rigsregeringen. Om en Spaltning af Partiet som Følge af Dawes-Afstemningen i Rigsdagen vil der ikke blive Tale. Man antager, at Forhandlingerne med Rigskansleren vil blive paabegyndt allerede i Morgen.

De Tysk-Nationale ser helst, at det nuværende Kabinet formelt træder tilbage. Det maa udtrykkeligt betones, at Rigskansleren ikke ensidigt vil henvende sig til de Tysk-Nationale, men ogsaa vil sætte sig i Forbindelse med Socialdemokraterne. Imidlertid maa det paa Forhaand betragtes som udelukket, at Socialdemokraterne skulde gaa ind i en Regering, i hvilken det tyske Folkeparti i den Skikkelse, det nu har, har Sæde. *Blad.*

„Z. R. III"s Amerikafart.

Et sjældent Postflyvemærke.

Berlin, Tirsdag.
Privat for Politiken.

Z. R. III. har erklæret sig villig til at tage 800 Kilogram Post med til Amerika. Det lille Posthus i Friedrichshafen er allerede oversvømmet af Breve. De faar et særligt Stempel: Første Zeppelin Luftpost Evropa—Amerika.

En Mængde Mennesker har adresseret Brevene til sig selv for at komme i Besiddelse af dette sjældne Flyvepostfrimærke. *Blad.*

Jackie Coogan i Avdiens hos Paven.

Berlin, Tirsdag.
Privat for Politiken.

I Følge et Telegram fra Rom er Jackie Coogan ankommet til den italienske Hovedstad. Han begav sig straks til Vatikanet, hvor han blev modtaget af Paven. *Blad.*

De amerikanske Eskimoer.

Forfatteren Helge Bangsted, som i Gaar vendte hjem fra den femte Thule-Ekspedition, fortæller om sine Togter og Naturfolkenes Liv.

Sikisani — den altid uheldige.

I Gaar vendte den unge Grønlandsforsker, Forfatteren *Helge Bangsted,* hjem fra Amerika med *Hellig Olav.* Han har nu været borte i fire et halvt Aar. Paa Kajen stod hans Moder og Søskende og ventede utaalmodigt. Ogsaa Formanden for Thule-Ekspeditionens Komité, Ingeniør *Ib Nyeboe,* var kommet for at byde velkommen. Og *Peter Freuchen,* som selv vendte hjem i Lørdags, Magistrene *Birket-Smith* og *Terkel Mathiassen,* som kom i Fjor, mødte for at hilse paa deres gamle Rejsefælle.

Han stod paa det øverste Dæk og vinkede med sin Sportshue — let kendelig paa sine brune Øjne og sit mørke Haar, næppe forandret i den lange Tid, der er gaaet, siden han tog mod Nord.

Helge Bangsted fortæller.

Jo, dog. Da vi kommer paa nært Hold ser vi, at den lidt vege Kjøbenhavnergut er blevet en voksen Mand, senet, mager og med et bestemt, hurtigt beslutte nde Træk under Hagen. Det primitive Liv blandt Hunde og Naturfolk i evig Kamp med Kulde og Sult giver Karakter og Raadsnarhed. Stemmen er fyldig og gennemtrængende, styrket af Raabene i de endeløse Ismarker.

Skade at Grønland ligger saa langt borte. Vi kunde alle have godt af at lære Hundekørsel!

— Velkommen. Hvordan gik det saa, Sikisani?

Peter Freuchen ryster Bangsted i sin vældige Favn. De har ikke set hinanden siden de skiltes i Fjor paa Danskeøen, og der er jo et og andet at fortælle. Bangsted mistede Fotografiapparatet, ganske som Freuchen, den lumske Havis tog en Del af hans Bagage. Og senere — men hvad betyder egentlig Sikisani?

— Den, der altid gaar paa, men har Uheld med sig, svarer Freuchen. Saadan døbte vi Bangsted en Aften ved en Fest — og saadan er han.

— Har Uheldene været saa slemme, spørger vi Bangsted.

— Vist ikke værre end de Andres, og jeg *er* her jo. Jeg har 37 Kasser med hjem, fyldt med Indsamlinger, dels af Dyrelivet dels etnografiske Sager.

— Hvad var værst?

— Værst var Sulten, naar Jagten slog fejl, og vi intet spiseligt kunde skaffe. Jeg husker en Tid, hvor vi absolut intet Vildt fandt. En Dag deponerede vi alle vore Sager og gik ud med Riflerne paa Jagt. Vi skød kun en eneste Sneppe paa fem Dage, og den var vi fire Mand om at dele. Men vi havde det dog langt bedre end Eskimoerne, vore Hjælpemidler var bedre. Den kanadiske Regering foretog sig intet, saa Eskimoerne var ved at dø af Sult. De fik Lov til at passe sig selv.

— Er det ikke mærkeligt, at man i disse kolde Egne driver Flerkoneri? Det har vi altid ment hørte hedere Himmelstrøg til.

— Jamen Eskimoerne gifter sig virkelig kun for at faa Børn. Det er en Pensionering — slet og ret. Naar Børnene bliver voksne, og Forældrene ældes, maa Børnene sørge for Familien. Lykkes det da ikke at faa Børn med den første Kone, tager man en ny, det er ganske ligefrem!

— Var disse Folk mere overtroiske end Grønlænderne?

— Langt mere. De havde saa mange *tabu,* at man knapt kunde røre sig. En Gang sprang Linningen paa mine Bjørneskindsbukser. Den var syet af Sælskind, og da jeg vilde have min Ledsagers Kone til at sy Linningen, sagde hun nej! Sælskind maa ikke sys paa Landjorden, saa faar man daarlig Renjagt. De kunde ogsaa være pudsige i deres Naivetet. En Eskimokvinde mistede en Fortand, hvilket er meget uheldigt, naar man skal tygge Skind. Hun havde nu set, at saa mange hvide Mænd havde Guldtænder eller hele Sæt forlorne Tænder, saa hun forstod, at man kunde gøre noget ved Tandsættet. Og saa rykkede hun selv en Kindtand ud med et Stykke Staaltraad og prøvede paa at plante den om til en Fortand. Desværre lykkedes det ikke.

Med Bue og Pil omkring den magnetiske Pol.

De mest primitive Folk var dog Netsjelikerne, som jeg traf sammen med Knud Rasmussen omkring den magnetiske Nordpol. De skød endnu med Bue og Pil og havde ikke Brændsel til Tilberedning af deres Mad. De spiste Kødet raat. Mærkeligt er det, at alle eskimoiske Stammer taler samme Sprog lige fra Østgrønland til det yderste Alaska.

vl.

Vi har lige modtaget de sidste Modeller i Fodtøj fra de førende Fabrikker, i WIEN, PARIS og AMERIKA, og indbyder herved det ærede Publikum til at bese disse.

Peters
Axelborg

SANDY MAC
Whisky
OLD PARTICULAR
DET LEDENDE MÆRKE FOR KENDERE

Indhold: Garanteret ¾ Liter.
Generalrepræsentanter:
BORRING & OLSEN
V. BOULEVARD 6 GRUNDL. 1853 TELEFON 6748 & 11948

DE FORENEDE AUTOMOBILFABRIKER
ODENSE.

LASTVOGNE OMNIBUSSER
ØKONOMISK TRANSPORT
MOTORDREVNE JERNBANEVOGNE

DE FORENEDE AUTOMOBIL-FABRIKER A/S
TRI-ANGEL

DE FORENEDE AUTOMOBILFABRIKER
KØBENHAVN.

Henkels Vaske- og Bleg-Soda.
Det bedste til at sætte Tøjet i Blød med. Henko løsner Smuds og Pletter og letter Vasken betydeligt. De vil sande det gamle Ord:
Godt sat i Blød er halvt vasket.

Husk at købe Herreklæder!
til Dagens billigste Priser
Overfrakker. fra 48 Kr.
(med Læg og Spændetamp)
Habitter ..... fra 32 Kr.
Herrekonfektionslageret
St. Kongensgade 54.
Billigste Priser i Danmark!

PARFUMERIE & SÆBEFABRIKER
C. J. AGGERBECK
GRUNDLAGT 1852
HORSENS
Telefon 27 & 93
Statstelefon 29
KØBENHAVN
Telefon 3482

Vore radiointeresserede Kunder indbydes Onsdag Aften Kl. 9—10½ til at overvære Politikens Jubilæumskoncert; Udsendelsen demonstreres paa vore amerikanske Atwater Kent Apparater og Højttaler. Demonstationen foregaar i vore nye Butikslokaler i Belysningsvæsenets Ejendom.
Københavns Idrætsmagasin,
Gothersgade 53.
Hj. af Sjæleboderne. Telf. Central 1435.

Café Helmerhus
Fra 1. Oktober
Hver Aften Kl. 7—12½
Concert.
Baltz Trio.
Chr. Mess.
Tlf. 3316.

Idozan
dansk verdenskendt Jernmedicin mod Blodmangel

KEHLETS FAVORIT CHOKOLADE
Kogechokoladen med den højeste Næringsværdi og fineste Velsmag.

Puds Næsen!
og det øvrige af Støvlen i
Bang's Skocrème
— Faas overalt. —

Timeglas.

To Funktionærer paa Nyborg Straffeanstalt, Præsten og Læreren, er tværs over Havehegnet mellem deres Boliger kommet i en Meningsudveksling, der resulterede i, at Læreren fik lidt Klø. Det sker hver Dag, at Naboer diskuterer mere eller mindre haandfast over et Stakit, saa Hændelsen er ikke af de opsigtvækkende. Heller ikke Diskussionens Aarsager rummer Stof til Sensation. Præsten har bebrejdet Lærerens Hustru, at hun revsede sin Datter, og Læreren har til Gengæld viftet nogle Provinsby-Rygter om Præstens Datter for Næsen af hans Velærværdighed, der svarede med en Lussing eller to. Kan noget være mere banalt? Nu er den ene Kombattant Præst og den anden Lærer, det er sandt nok, men de sloges hverken i Kirken eller i Skolen — de var *Privatmænd*, de var hjemme hos sig selv, og Slaget udkæmpedes uden Vidner, der kunde tage Forargelse. Saa i sig selv er det Hele blot en Hændelse fra Hverdagslivet, én blandt Tusinder andre, som vi ikke har ondt af, fordi de ikke kommer frem, men som de, der laver Hændelserne, maaske har overmaade *godt* af. Kan selv en Præst og en Lærer ikke nu og da trænge til at bryde den embedsmæssige, vedtagne, professionelt uangribelige Façón og rekreere sig ved en mere privat, ogsaa mere menneskelig Udfoldelse af de Naturkræfter, der bor i os Alle? Man skulde tro det. Man har sin Mistanke om, at det er saadan.

Men Læreren, der fik Kløene, gik til Politiet, til Bladene, der blev en *Sag* ud af det, en „Sag", der gik til Fængselsdirektoratet og til Justitsministeren og derfra videre til „Social-Demokraten". Hr. Steincke har taget denne „Sag" med en Alvor, der er en bedre Sag værdig. Baade Præst og Lærer er suspenderede, mens Undersøgelsen staar paa — for Lussingerne skal virkelig undersøges. Og „Social-Demokraten" antyder i inspireret profetisk Stil, at „Sagen" vil ende med et Personskifte paa Anstalten. Det vil sige, at de Lussinger som Svar paa Sladder over Havehegnet vil komme til at koste baade Præst og Lærer deres Stilling . . .

For Læreren, der gik til Politiet, rummer denne Spaadom den Moral, at Lussinger i private Haver er private Sager, der bør nydes i Privatlivet og gengældes efter egen Evne uden Myndighedernes Medvirken. Men i Historiens mulige *Konsekvenser* er der ogsaa en lille Moral til Justitsministeren, hvis personligt prægede Initiativ vi i øvrigt beundrer. Moralen er, at der bør være Grænser selv for en Justitsministers Virkeomraade. Og denne Grænse kunde maaske passende sættes ved Arbejdstidens Ophør og den private Havelaage.

Jesper.

Sterlingkurs og Kokspriser.

Kan det ventes, at Koksene vil blive billigere?

Selv om Efteraaret endnu udfolder sig i al sin Pragt, begynder man rundt om i Hjemmene saa smaat at skænke Kakkelovnen sin Opmærksomhed, og de, der har udsat Brændselsindkøbet til sidste Øjeblik eller kun forsynet sig foreløbig med det rent nødtørftige, omfatter derfor Spørgsmaalet om Kokspriserne med levende Interesse. Kan det nytte at udsætte Indkøbene i Haab om lavere Priser?

— Det er umuligt at sige noget om, hvorledes det vil udvikle sig, udtaler Direktør *Svanholm* i Det danske Kulkompagni. Kulmarkedet har ligget sløjt i de sidste Par Maaneder, men Prisen synes nu at fæstne sig paa det lave Niveau. Det hele afhænger først og fremmest af Situationen i Tyskland, hvor meget der her vil blive tilovers for Eksport. Ogsaa Fragterne spiller jo en Rolle — de plejer at rette sig noget ud paa Efteraaret.

Hvad Koksene angaar, har Priserne i England nærmest været lidt stigende, og naar der herhjemme har fundet en Nedgang Sted i Prisen paa knuste Koks, fra Kr. 4,25 til Kr. 4,10 pr. Hektoliter, svarer det til Nedgangen i Sterlingkursen.

Det er for øvrigt mit Indtryk, sluttede Direktøren, at Folk i Aar har været mere tilbøjelige til at købe deres Koks i Sommermaanederne. Man har frygtet en Stigning saavel i Pris som i Valutakurs, og det har jo ogsaa vist sig, at de tidlige Køb var fordelagtige, idet Koksene i Sommer kostede Kr. 3,75 pr. Hektoliter mod Kr. 4,25 for kort Tid siden.

Husfruen: — Hvem har slaaet Vasen i Stykker, Anna?

Den unge Pige: — Det har . . . æh . . . Katten.

Husfruen: — Katten! Hvilken Kat?

Den unge Pige: — Guj . . . har vi ingen Kat?

(London Mail).

Kender De Danmarks Hovedstad?

Svaret blev et næsten énstemmigt „Ja"!

Forrige Søndag aftrykte vi et Brudstykke af den Plantegning over kjøbenhavnske Pladser og Torve, som Læserne i Dag vil finde i C.-Numret paa Side 34. Vi gengav de 6 øverste Pladser og bad Læserne selv finde ud af, hvilke det skulde være.

Opgaven har øjensynlig ikke været svær; i hvert Fald var der, da vi i Søndags sluttede „Torve-Konkurrencen", indløbet Tusinder af Besvarelser, og ved Aabningen af Brevene viste det sig, at den aldeles overvejende Part indeholdt de rigtige Navne paa de 6 fremstillede Torve og Pladser. Det var:

1. St. Hans Torv,
2. Raadhuspladsen,
3. Vesterbros Torv,
4. Halmtorvet,
5. Amalienborg Plads,
6. Trianglen.

En Mængde Læsere havde ledsaget deres Indsendelser med kvikke Kommentarer eller med indtrængende Anmodninger om at faa Præmien, men hvad nyttede det? Mellem saa mange rigtige Løsninger maatte den blinde Lykke raade. De tre udsatte Præmier blev af Fru Fortuna ved Lodtrækning fordelt saaledes:

1. Præmie: Brinkmanns ny, store Kjøbenhavnskort og Knud Bokkenheusers „Det gamle Kjøbenhavn", i to Pragtbind, tilfaldt Kontorassistent *Zach. Christensen*, Adelgade 97, 4.

2. Præmie: Bokkenheusers Bog, gik til Nykøbing F., og vandtes af Fru *Magda Staunstrup*, Jes Jessensgade 4.

3. Præmie: Francis Beckett og Chr. Axel Jensen: „Gammel dansk Kunst", blev vundet af Hr. *Axel Jensen*, Haregade 25.

Vi takker for den stærke Deltagelse i den lille Konkurrence, som maaske med Tiden kan gentages i en lidt ændret Form, og beder de to kjøbenhavnske Vindere afhente deres Præmier paa *Politikens* Redaktion i Morgen, Torsdag, mellem 9 og 12 Formiddag; Legitimation bedes medbragt. Fru Staunstrup i Nykøbing har faaet sin Andenpræmie tilsendt.

Inserat.

Hvorfor og hvorledes tages en Radiumkur.

Det er en videnskabelig fastslaaet Kendsgerning, at selve Grundstoffet Radium, indtaget i Form af Salt, Pastiller eller Tabletter, optages i Organismen og aflejres i denne, saaledes at der faktisk dannes smaa Radiumdepoter rundt om i Legemet. De Straaler og den Emanation, som udgaar fra disse Radiumaflejringer, øver en kraftig Indflydelse paa alle de indre Organer og danner nye og livskraftige Celler i Legemet.

Derfor anvender Lægevidenskaben nu Radiumkure overfor en Række indre Svagheds- og Svækkelsestilstande, jagende Smerter, daarlig Appetit og Fordøjelse, Uro i Nerverne, Søvnløshed, Alderdomssvækkelse og lignende.

En virkningsfuld Radiumkur opnaaes ved at indtage Præparater, der *indeholder* selve Grundstoffet Radium, altsaa ikke er „bestraalet" hermed, men *indeholder* Radium i nøjagtig afpassede Doser, og det gør Miradium-Præparaterne, som faas paa Apotekerne à 6 Kr. pr. Glas. De kontrolleres af Steins Laboratorium, anbefales af Læger og anvendes paa Hospitaler og Kliniker her og i Udlandet.

Hvis Lægen ikke forordner det saaderledes, begynder man med et Glas Miradium-Salt, derefter et Glas Miradium-Pastiller og derpaa Miradium-Tabletter, indtil det ønskede Resultat er opnaaet.

Driftssikre TITAN Elevatorer

Kraner og Transportanlæg

TITAN

Kvalitets Elektromotorer
Driftssikre
Dynamoer og Generatorer

AKTIESELSKABET TITAN
KØBENHAVN

Her gaar det godt!
Tørt for oven og for neden!
Fiks Let Holdbar
United States Galoscher og Gummifodtøj
De er gode!

United States Rubber Co A/S
Stoltenbergsgade 10

Herrernes Efteraarsmoder

er nu fremlagt I vor Afdeling for færdige Herreklæder, Vi er godt forsynet med alle Sæsonens Nyheder i Paletots, Ulsters og Habitter; Udvalget er stort, og Priserne saa billige, at enhver Kunde kan tilfredsstilles. Ethvert Beklædningsstykke tilpasses omhyggeligt til hver Kunde af vore faguddannede Svende – uden nogen ekstra Bekostning

125⁰⁰ 2rd. Vinter-Overfrakke med Fløjels-Krave, prima Udstyr og Forarbejdning, alle Størrelser.

195⁰⁰ 2rd. Vinter-Paletot – nyeste Façon for Efteraaret, Stofkrave – Læg & Spændetamp. – Lang Façon.

210⁰⁰ Moderne, tærnet, blødt, svært Stof, elegant Halvfoer, alle Størrelser.

108⁰⁰ 2rd. Vinter-Paletot med Spændetamp i Ryggen, Stofkrave – Prima Stof og Forarbejdning.

98⁰⁰ Façon „City Coat" 2rd. med Læg og Spændetamp i Ryggen, Prima Udstyr, elegant Snit.

88⁰⁰ 2rd. Vinter-Ulster i flere Farver, moderne Façon, med Bælte helt rundt.

215⁰⁰ Figur-Paletot, eleganteste Snit og Udstyr, Fløjls Krave, alle Størrelser

Færdige Habitter

En Serie kulørte Jakkehabitter i moderne 2rd. Façon 68⁰⁰

En Serie mørkegraa Kamgarns Habitter, 1rd. Façon 98⁰⁰

En Serie mørktstribede svære Kamgarns-Habitter, 1rd. Facon 138⁰⁰

C&G

Kjoler & Smokings

Kjole-Habitter, elegant fouceret Stof, prima Udstyr, alle Størrelser..... 195⁰⁰

Smoking-Habitter med Silke-Revers, prima Udstyr, alle Størrelser 175⁰⁰

Crome & Goldschmidt, City.

En Jubilæumshilsen.

En Læser sender os følgende sindrige Hilsen.

Paa Jubilæumsdagen By og Borger
Og Land og Bonde hilser dig, vort Blad!
Liv er et evigt Spil af Fryd og Sorger,
I Dag bedrøvet og i Morgen glad.
Tog du din Kamp og Kampens Tab og Sejre,
Idéen holdt du dog i Kampen fast,
Kun Taaben Venner vandt i *alle* Lejre,
En Helt maa stundom ene Festen fejre,
Naar Fjendens Vaaben mod hans Værge brast.

I Dag du ene staar, men du staar fast,

Fat dobbelt stærkt da om Idéens Fane,
Yd stadig blot det bedste, som du kan,
Ryd for det unge Frisind Vej og Bane,
Ræk Haand til alt det lyse i vort Land.
En Festdag, men kun stakket dér du standser,
Travlt kalder Tiden paa din Virkelyst.
Ydun med Gylden smykket paa sit Bryst
Vil række dig sin Skaal. Og skønt du danser,
Er du i Morgen rede til en Dyst,

Aar svandt, men du gaar frem mod nye Aar,
At hvile er ej, at du stille staar.
Rank Ryggen. Fremad nu paa ny det gaar.

Læser i 40 Aar.

Afrustning og Fred.

Et politisk Fredsmøde paa Fredag.

Paa Fredag Aften Kl. 8 afholdes i K. F. U. K.'s Lokaler i St. Kannikestræde et stort Møde om Afrustningsspørgsmaalet. Indbydere er Fredsforeningen, Danske Kvinders Fredskæde, Det konservative Folkepartis Ungdomsbevægelse samt Den radikale Ungdom. Aftenens Taler er Forsvarsminister L. Rasmussen, der indleder om sit Afrustningsforslag. Til at deltage i Diskussionen er en Række politiske og militære Personligheder indbudt.

Et Blad af Byens Gadeliv.

Hvorledes Avissalget i Kjøbenhavn er vokset frem, siden det startedes i 1884.

En Samtale med Kjøbenhavns ældste — og tredjeførste — Gadehandler.

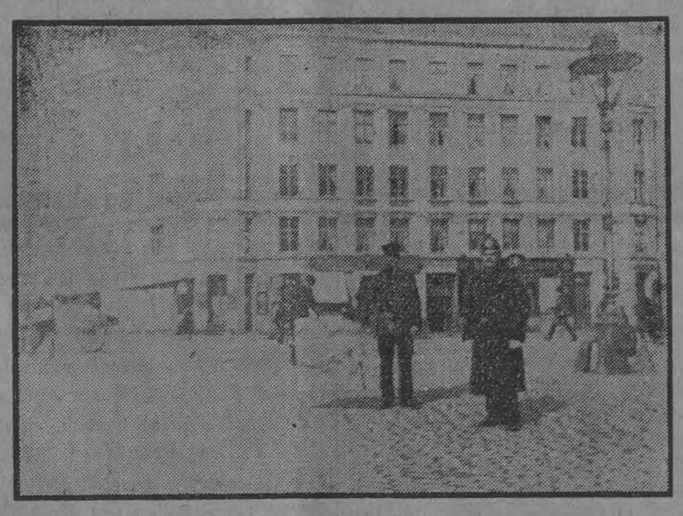

Søren Olsen paa Sølvtorvet.

En Storbys Billede skabes af de tusinde smaa Ting, og det, vi i det tyvende Aarhundredes Kjøbenhavn regner for ganske naturligt ,er maaske Led og Dele af Byens store Maskineri, som vore Fædre overhovedet ikke kendte. En Fremmed, der kommer til London, vil evigt huske Gazette-boyens hujende Fart gennem Fleetstreet og Picadilly, Paris staar uloseligt forbundet med Gadens levende Mylder, Kvindernes Smil, Fortovenes brogede Liv. Milano har sin larmende, sønderrivende Bil-Trafik, Berlin sit evindelige *Achtung* und *Polizei*.

Kommer en Udlænding til Kjøbenhavn saa er hans første Indtryk en By, hvis Beboere lever paa Hjul eller i smaa Skure paa Gaden. Cyklisternes klingrende Morgentog gennem Byen og de stilfærdige Bladhandlere i deres smaa ambuiante Kiosker huskes af Enhver med blot en Smule Iagttagelsesevne.

Den specielle kjøbenhavnske Form for Avishandel er vel skabt af det lunefulde danske Klima. De skiftende Vinde og de styrtende Byger har naturligt fremkaldt de smaa Bræddeskure, hvor vore daglige Venner med alle Aviserne holder til.

Vi staar hos en af dem, der lige fra de første Aar har holdt Stillingen og haft Gadesalget. I en lille Pavse mens en Byge pisker over Raadhuspladsen, faar vi en Passiar om Avishandelens Udvikling i det, der nu er Storbyen Kjøbenhavn.

— Det er jo lidt bekvemmere nu end da vi begyndte, siger *Søren Olsen* og retter paa et Par Stabler af Blade. Nu holder De Mindefest derovre paa *Politiken*, — véd De egentlig, at det ogsaa er lige bestemt 40 Aar siden, at Gadehandelen med Aviser begyndte. Vi var fire Mand den Gang i 1884, og da var det ikke egentlig morsomt at sælge Blade. Det var for Resten *Politikens* Fremkomst, som vakte den ny Idé hos en — nu afdød — kjøbenhavnsk Forretningsmand.

Denne Mand, Cigarhandler *Martin Jensen* i Dannebrogsgade, indgav kort efter at *Politiken* var udkommet et Andragende om at maatte lade Aviser forhandle paa Gaderne.

— Og det lykkedes?

— Ja'e daværende Politidirektør *Trane* gav Tilladelse til, at fire uniformerede Mænd maatte anbringes paa nærmere bestemte Pladser i Byen for paa Gaden at forhandle Aviser og Tidsskrifter. Disse fire Mand, som Hr. Jensen sendte ud under Mærket *Kain og Abel*, var de første egentlige Gadehandlere, som optraadte i Kjøbenhavn. Løssalg af Aviser var hidtil kun foregaaet ved Jernbaner og Dampskibe.

— Hvordan tog Kjøbenhavnerne saa imod de ny Bladhandlere?

— De lavede selvfølgelig Vittigheder om os, siger Olsen og stryger sig med et Smil gennem det hvide Fuldskæg. Opgaven viste sig vanskelig, . . Publikum var uhyre forsigtigt med at købe, de fik jo deres Aviser bragt ind ad Døren om Morgenen.

Men Jensen var nu ikke en Mand, som gav op. Skønt Forretningen gik sløjt, ansatte han stadig ny Forhandlere.

Fra Amagertorv, Christianshavn, Gammel Torv, Kongens Nytorv og Vesterbros Torv, hvor de første Stadepladser var, spredtes vi efterhaanden ud over Byen. Nu er der jo Hundredvis af Bladhandlere.

— Hvor har De haft Deres Stader?

— Jeg begyndte paa Amagertorv og er den eneste, der er tilbage af de første fire Mand. Senere var jeg en Tid lang paa Sølvtorvet — det var da Sporvognen kom, den har hjulpet Bladhandelen vel-

WRIGLEY'S
TABLETTER

— hjælper Dem til en god Fordøjelse.

Ikke blot fordi de bringer Dem Forfriskning, men fordi de frembringer den Mavesaft, som er saa nødvendig i vor moderne Tid, hvor Maaltiderne sluges hurtigt og mange Fødevarer er vanskelige at fordøje.

De renser ogsaa Tænderne og holder dem hvide. Byd WRIGLEY'S rundt ved Bordet efter hvert Maaltid.

Giv dem ogsaa til Børnene, de er lige saa gode for Børn som for Voksne.

Doublemint 5 Øre Stk., 25 Øre Pakken
P. K. pr. Pakke 10 Øre og 25 Øre

WM. WRIGLEY JR. COMPANY
AXELBORG — KØBENHAVN

Faas paa alle Apotheker samt hos enhver velassorteret Forhandler af Konfekturer og Tobakker i Pakker à 10 Øre og 25 Øre. AS

Petroleum.

Noteringerne er følgende:

Water white (fineste Amerikansk D. D. P. A.), rød Etiket, **29 Øre** pr. Fl.
Standard white (fineste Amerikansk D. D. P. A.), blaa Etiket, **27 Øre** pr. Fl.

København, den 1. Oktober 1924.

NB. For at undgaa Forveksling af vor Etiket bedes de ærede Forbrugere **nøje bemærke, at saavel Side- som Prop-Etiketten bærer vort indregistrerede Varemærke.**

D.D.P.A.

SVENSKA BINDGARNSFABRIKENS AKTIEBOLAG MALMÖ

Nordens største, ældste og mest moderne Specialfabrik for

Bindegarn, ufarvet og kulørt til ethvert Brug.

Skibstovværk af enhver Art.

Transmissionsliner, patentslaaet, med eller uden Koplinger.

Høstbindegarn.

S. B. A. er paalideligt.

Svenska Bindgarnsfabrikens Aktiebolag.

Stockholm. Malmö. Göteborg.

A. Leidersdorff
Pelsvaremagasin
Skoubogade 6

Specialitet:
Skind-Kaaber
Alle
Arter Ræve

Billige Priser

Persianer m. Skunk
fra 950 Kr.

Se Udstillingen
Vimmelskaftet 49

Det er intet Tilfælde,

at den danske Nation har valgt Aggerbecks Jris Sæbe som Yndlingssæbe, denne sarte Sæbe er som skabt for den normale Hud, dens rensende og fortriskende Egenskaber er enestaaende, og dens Vellugt saa indbydende, at noget behageligere praktisk talt ikke findes, og derfor bør

Aggerbecks Jris Sæbe

ikke savnes i noget Hjem.

Næsten alle Forretninger i Danmark fører Aggerbecks Artikler.

Her er A/S Chr. Winther's
Piano-Flygel-Harmoniums Magasiner

Statsbane-Entrepriser til Arbejderorganisationer.

Trafikminister Friis-Skotte fastslaar, at Formaalet er at faa Statens Arbejde gjort billigt.

Med alle Tegn paa Bekymring meddeler *Berlingske Tidende* i Gaar, at „Fagforeningerne skal være Arbejdsgivere ved Statsbanearbejder". Som det fremgaar af Trafikminister *Friis-Skottes* nedenfor gengivne Udtalelser, er der saa langt fra Tale om Indførelse af kommunistiske Tilstande i Statsbanerne, at Forholdet nærmere er det modsatte: Af Hensyn til Statsbanernes Økonomi har Hr. Friis-Skotte ikke villet afslaa forskellige Arbejderkorporationers Ønske om at faa Lejlighed til at indgive Tilbud paa Arbejder, der nu udføres af private Entreprenører.

Hr. *Friis-Skotte* udtaler.

— Man har gjort en lille Fjer til syv Høns. Hvad der foreligger, er følgende: De private Arbejdere paa Hovedbanegaarden, der sorterer under Arbejdsmandsforbundet, har for nogen Tid siden i en Henvendelse til mig udtalt, at de havde Lyst til som kooperativ Organisation at overtage Entrepriser, der nu indehaves af enkelte Privatmænd. De nævnede Læsning af Vogne og Rengøring. Da de havde hørt, at Arbejdet med daglig Rengøring af Personvogne var ledigt, idet Entreprenøren havde sagt sin Kontrakt op, bad de om Lov til at indgive Tilbud. Jeg sendte denne Anmodning videre til Statsbanerne med Paategning om, at jeg fandt det rigtigt, at den paagældende Organisation fik Lejlighed til at give et Tilbud paa Arbejdet. Det viste sig imidlertid, at man paa dette Tidspunkt i alt væsentligt var blevet enig med den gamle Entreprenør — i øvrigt om en Forbedring af hans Kontrakt — og jeg gav da Besked om, at den ny Kontrakt med ham kun maatte afsluttes for et Tidsrum af 3 Maaneder, til Januar 1925. Derved faar Organisationen Lejlighed til at give sit Tilbud. Naturligvis skal Arbejdet ikke gives væk uden Licitation. Tværtimod, der har været klaget over, at de private Entreprenører har været for dyre, Entreprenørerne tjente for meget, og nu vil jeg have konstateret, *om Arbejderne vil gøre det billigere.* I saa Fald skal de naturligvis have det. Jeg kan tilføje, at den kooperative Forening, der skulde paatage sig Entreprisen, vil være villig til at garantere mod Arbejdsstridigheder, saa længe Entreprisen gælder.

I Foraaret blev der i Havnen truffet en tilsvarende Overenskomst med en kooperativ Læsseklub, der fagmæssigt sorterer under Havnearbejderne. Klubbens Tilbud var det billigste af alle de indkomne. Det indeholdt for Resten ogsaa Klausulen med Garanti mod Arbejdsstandsninger.

I øvrigt kan jeg nævne, slutter Trafikministeren, at dette ingenlunde er noget nyt inden for Statsbanerne. *Dragerarbejdet* har i mange Aar til Alles Tilfredshed været overdraget til det kooperativt opbyggede Dragerkompagni.

— — —

Som man ser gaar Trafikministerens Standpunkt ud paa, at Arbejderorganisationer skal have *samme Ret* som Enkeltmænd til at faa overdraget Entrepriser paa Statsarbejder. Dette Syn paa Sagen turde baade politisk og forretningsmæssigt være uangribeligt.

Eske.

Frederiksborg-Museet.

Et Grundtvig-Værelse?

Tanken at gøre Kapellanboligen i Udby Præstegaard til et Grundtvig-Museum synes at skulle støde paa Vanskeligheder; Stedet er vel ogsaa nok lidt afsides. I hvert Fald forlyder det, at Grundtvigs Datter, Professorinde *Kr. Poulsen,* der ejer de fleste og bedste Minder om Grundtvig, foretrækker til sin Tid at skænke sine historiske Ejendele til Frederiksborg-Museet.

Efter hvad vi erfarer, foreligger der ikke noget lovformelig opsat Gavebrev, selv om der tidligere ved forskellige Lejligheder har været ført Forhandlinger mellem Museets Bestyrelse og Professorinden. Men da Frederiksborg i Forvejen kun ejer to lidet fremragende Portræter af Grundtvig, vilde en Gave, der satte Museet i Stand til at indrette et særligt Grundtvig-Værelse, selvfølgelig være særdeles kærkommen.

digt. Bladenes Modernisering satte vel ogsaa Fart i Foretagendet?

— Ja, som jeg allerede sagde til at begynde med, saa var det netop det moderne Blad, som skabte Tanken om den ny Udbredelsesform. *Politiken* havde den Gang til Huse under meget beskedne Forhold nede i Gothersgade 48; — men det var i de Dage, lige som nu, stadig i Gadesalget, *Politiken,* der havde Føringen.

Den værste Konkurrent som Bladet har haft paa Kjøbenhavns Gader var — efter hvad jeg kan dømme — *Dags-Telegrafen* fra Ferslews Presse. Men den døde jo til sidst.

I 88 fik vi saa Verdensudstillingen. Ja, De, unge Herre, véd vel ikke en Gang at den laa derovre, hvor nu Raadhuset staar . . . . men De kan tro, den Udstilling blev et Vendepunkt for vor Forretning. Siden den Gang og til 1914 gik det jævnt stille fremad; men ved Verdenskrigen blev Efterspørgslen saa stor, at der i Løbet af ganske kort Tid oprettedes mange Hundrede ny Stader . . . og hvordan det er nu, kan De jo se.

— Hvad er Deres største Salgsrekord, spørger vi Veteranen.

— Lad mig se, — — det var vel nok den Dag med Gentofteulykken. Da solgte jeg 1500 *Politiken* . . . .

— Og Deres Publikum . . .

— Det er vist med os som med Beværtningerne. Vi har vore Stamgæster, og vi lærer at betjene dem. Nogen vil have det paa en Maade, andre vil slaa en Sludder af, og de fleste bliver man langsomt kendt med gennem Aarene . . .

— — — —

Vægtersangen slaar sine Middagsslag fra Raadhustaarnet, og gamle Olsen bliver selv løst af. Ved Samtalen med ham er Minder dukket op, ejendommelige Følelser vakt hos den, der kun kender til det at skrive i nogle Spalter. De er dog glemt, naar Avisen krølles sammen; — men her har en gammel Mand i en Menneskealder med rørende Kærlighed helliget sig Udbredelsen af det, hele Bladhusets komplicerede Maskineri skaber i Nattens Timer. Hvad var vi uden ham og hans Kolleger.

Kjøbenhavnertyper stiger frem i Erindringen, — den raabende Mand paa „Rolighedskrydset", den stoute Kvinde paa Strøghjørnet, „Filosofen"s vege Træk og Haarmanken, som altid flagrede for Vinden. De Mennesker har set Blade dø og Blade opstaa. Et Utal af Begivenheder er passeret Revy for dem, spejlet i Overskrifter og Plakater . . . Det, der skulde være en lille Minde-Passiar paa et Gadehjørne, er blevet til en lang Artikel. Kunde den opfattes som en Hyldest til det trofaste Arbejde, til Formidlernes Skare, saa faar det vel gaa an med de mange Linjer.

Carsten.

Fransk og Tysk i Morgen.

De billige Sprogkursus i Foredragssalen.

I Morgen Aften indledes i *Politikens* Sal vore ny, billige Kursus i Fransk og i Tysk. Kendskab til disse to Sprog er af stor Betydning, og Undervisningen er her saa praktisk tilrettelagt, at baade Begyndere og Ældre, der vil genopfriske deres Skolekundskaber, kan have stor Fordel af at følge Kursus'et. Der anvendes det letfattelige Eibe'ske System, og de to Lærere, Fru Permin og Translatør Jahn, har gennem en Aarrække vundet en rig Erfaring paa Hold-Undervisningens Omraade. Over 10,000 Elever, Damer og Herrer, har i Aarenes Løb fulgt vore Kursus, og vi har modtaget mange Vidnesbyrd om, at Undervisningen har været Deltagerne til Gavn.

De to Kursus strækker sig hver over 15 Uger en Aftentime fra 8½ til 9½ hver Torsdag. For det franske Kursus er Prisen 10 Kr., for det tyske 8 Kr. Man indtegner sig i Telegramhallen eller ved Indgangen i Morgen Aften.

Paa 40 Aars Dagen.

Hvor jeg kender denne tunge, tunge Stabel
af Aviser, svøbte i et Sjal,
disse travle Trin, som vækker hele Huset,
stormer hver Etage, Sal paa Sal!

I Lykønskningsvirvar maa vi ikke glemme
Trappegangens Morgenpioner,
som fra Dør til Dør med Bladet iler,
selv i Vinterkulde, naar det sner.

Og det kære Bump paa Gulvet i Entréen
er en trofast Hilsen fra en Haand,
som hver Morgen mellem Redaktion og Læser
i Beskedenhed dog knytter Baand.

Karl Grøbøl.

Giv ikke 10 Kroner ud, naar Du kan nøjes med 7.

Husk at „Den hvide Flip" ved Nikolaj Taarn er denne Verdens billigste Forretning med

Skjorter — Slips — Underbeklædning & Hatte.

Beviset er nedenstaaende Priser:

Manchet-Skjorter 6 Kr. 50. Sokker fra 45 Ø. Seler 1 Kr. Hækl. Slips 48 Ø. Elegante Manchet-Knapper 50 Ø. Engelske sømmede Lommetørklæder 5 Kr. pr. Dusin. Silke Bindeslips 1 Kr. 50 Ø. Motor-Jakker og Regnfrakker 20 Kr. Silke Flip-Beskyttere 2 Kr. 85 Ø. 5-dobb. Knækflipper 75 Ø. Dobbeltflipper 85 Ø. **I Herrehatte findes alle gangbare Façons og alle moderne Farver** til enestaaende billige Priser. Stive og bløde Filthatte 8 Kr. 75 Ø. Prima eng. stive Filthatte 12 Kr. Fineste Haarhatte 14 Kr. 50 Ø. Sportshuer 3 Kr. 50 Ø. (enestaaende). Prima Stofhatte 6 Kr. 75 Ø. **I Afdelingen for Dame-Strømper** sælges fine engelske Uldstrømper for 3 Kr. Elegante Florstrømper i alle mulige Farver 3 Kr. 35 Ø. Silke-Strømper 4 Kr. Dame-Undertrøjer 1 Kr. 35 Ø. Dame-Benklæder 2 Kr, 35 Ø. **Alt i Tricottine Underbeklædning findes i stort Udvalg til enestaaende billige Priser.**

Gaa de i 29 Skridt, der er fra Østergade til det historiske Hjørne, og — De vil spare mange Penge.

Kulørte Paraplyer
16 Ben
Kr. 25⁰⁰

Moderne Paraplyer
12 Ben
Kr. 12⁵⁰

Møreks Paraplyfabrik
Købmagergade 57

Ægte Faaborg Frugtvine og Likører

DE DANSKE VIN- & KONSERVES - FABRIKER

Vare-Mærke. Kgl. Hofleverandør. **J. D. Beauvais - M. Rasmussen** Kgl. Hofleverandør. Vare-Mærke.

Mindenumerets Dimensioner.

Fra Kjøbenhavn til Oasen Giofra i Sahara. — Rundt om Jorden. — 12½ Raadhustaarnshøjder. — Et Bibliotek, der fylder 1000 Reoler.

Vi søgte i Gaar med nogle Tal at give vore Læsere en Forestilling om den vældige Arbejdspræstation, der laa bag *Politikens* Mindenumer, om hvor mange Mennesker fra Redaktion, Forfattere og Journalister over det tekniske Personale til Budkoner der maatte virke sammen for at bringe det færdige Numer i Læserens Haand.

Lad os i Dag paa lignende Vis søge at illustrere Bladets Dimensioner.

Hver af de 120.000 Numre er 88 Sider eller 44 Blade. Hvert Blad maaler 57 Centimeter i Højden. Lægger man de 44 Blade i Flugt, faar man derfor en Papirstrimmel paa lidt over 25 Meter. Og de 120.000 Numre vil derfor strække sig over 3000 Kilometer.

For at anskueliggøre, hvor meget det er, kan det ikke nytte at sammenligne med danske Afstande, f. Eks. de 100 km, der er tværs over Sjælland. Man maa ud i Evropa og endnu længere bort. Begynder vi at rulle Papirstrimlen op paa Raadhuspladsen, vil den løbe ned over Sjælland, hen over vore sydlige Øer, videre over Østersøen, over Nordtysklands Sletter, stige op ad Erzgebirge, ind gennem Czekoslovakiet og det gamle Østrig, klatre over Alperne, løbe hen over Italien og Sicilien, sætte over Middelhavet og ind i Tripolis. Først ved Oasen Giofra, fra helt inde i Saharas Sand vil den slippe op. De første Linjer vil en blond, lidt fyldig Dansker læse under Bøgens gulnende Efteraarsløv, de sidste vil en solstegt, mager Beduin stirre paa under Palmekroner.

En Avisstabel 12½ Gang Raadhustaarnet.

Eller lad os tage Spalternes Længde. I hvert Numer er 528 Spalter, og der er 120.000 Numre. Lægger man alle disse Spalter i Flugt, Ende mod Ende, naar vi op paa en 36.000 km. Det er ganske vist ikke helt nok til at løbe som et Baand omkring Ækvator, der vil mangle ca. en Tiendedel. Men gaar vi ud fra Kjøbenhavn paa vor nordlige Breddegrad, er der meget mere end nok til at forbinde vor By med dens Breddefæller rundt om Jorden. Vi kan sætte over Skaane, krydse Østersøen, tage Land ved Memel, gaa gennem Randstaterne og Rusland, forbi Moskva, ind i Sibirien, Omsk og Irkutsk, sætte over til Kamsjatka, videre over det stille Hav til Kanada, passere Hudsonbugten og Labrador, spænde Bro over Atlanterhavet til Skotland, passere Nordsøen, stikke gennem Jylland og Fyn og naa tilbage til Kjøbenhavn og kan endda fortsætte et godt Stykke vestpaa ind i det russiske Rige. Det er dog en Rejse.

Vil man gaa i Højden, kan vi bruge et kjøbenhavnsk Taarn til Sammenligning, Raadhustaarnet med dets 105,6 Meter. Hundrede af *Politikens* Mindenumre lagt oven paa hinanden maaler 1,1 Meter. De 120,000 Numre vil altsaa blive til en Søjle paa 1320 Meter eller 12½ Gange Raadhustaarnets Højde. Man skal lægge Nakken godt bag over for at faa Kig paa det øverste Numer.

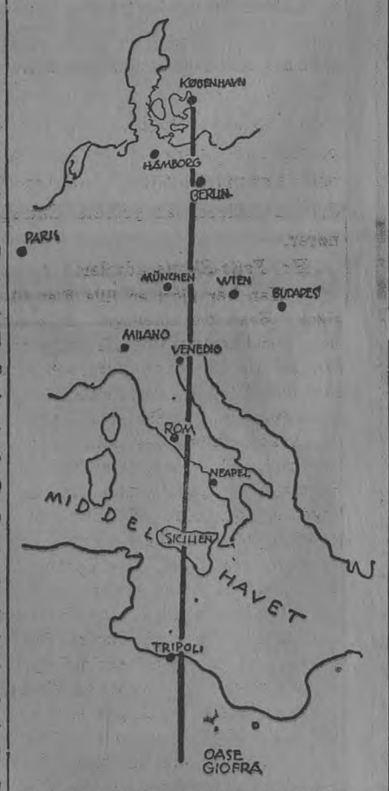

Papirstrimmel fra Kjøbenhavn til Sahara.

Der findes i Numret ca. 2¼ Mill. Bogstaver, og de 528 Spalter vil svare til en 1028 almindelige Bogsider. De 120,000 Numre vil altsaa indeholde 120 Mill. Bogsider. Eller lad os sætte det til 120,000 tykke Bogbind à 1000 Sider. Hver Bog vil have en Tykkelse af ca. 5 Centimeter. For at rumme de 120,000 Bind maatte man altsaa disponere over 6000 løbende Meter Reolhylder. Det er en meget antagelig Reol, naar den er 1 Meter lang, og sætter vi den til 6 Hylder, vilde der altsaa udkræves 1000 Reoler til at rumme Biblioteket. Og der skal en anselig Bygning til for at huse 1000 Reoler.

Celeber Begivenhed paa Frederiksberg.

„Rialto Teatret"s festlige Indvielse

Under Arkitekt Maars Ledelse havde Pressen i Gaar Lejlighed til at tage det ny Filmsteater i Smallegade *Rialto Teatrets* indre Udsmykning i Øjesyn. Den er holdt i kraftige Farver og minder om en „chinese box". Loftet er knaldrødt, tavlet med Guldlister, Væggene drap med stiliseret Løv og brudt af røde Felter. De magelige Stole er betrukket med herligt, sort, guldindvirket Silkebrokade, Dørfyldningerne ornamenterede i kinesisk Stil, over det gule Silkefortæppe er anbragt en fordringsløs, antik Frise af Seetoft. Loftbelysningen er indirekte og behagelig for Øjet. Bag Balkonen med sine to store Loger ligger en rummelig Foyer, holdt i Grønt og Guld. Teatrets Udstyrelse er udført af en Række af anerkendte danske Leverandører, der hermed har aflagt et smukt Vidnesbyrd om dansk Arbejdes udmærkede Smag og Ydeevne.

For en særlig indbudt Kres opførtes om Aftenen Paramount-Filmen „10 Dages Frist", hvortil vi skal vende tilbage i en Anmeldelse. Indbudt var Prins Harald og Prinsesse Helena, Frederiksberg Kommunalbestyrelse, Helge Rode, Stiftamtmand Ammentorp, Birkedommer Gad, Politimester Parker m. m. fl. Det helt igennem noble Teater, der i Aften har sin officielle Première, vil uden Tvivl snart have erobret sig et større Stampublikum.

ANNO 1835

grundlagde

C. F. Rich

sin Fabrik for Tilvirkning af Kaffetilsætning. Firmaet omdannedes senere til C. F. Rich & Sønner A/S og satte sig til Maal at være Landets største og førende Kaffetilsætningsfabrik for Fabrikation af en standardhøj, ensartet Kvalitet. I de forløbne 90 Aar har Richs — trods stærk og ikke altid lige loyal Konkurrence — holdt sin Førerstilling, og Richs Produktion dækker nu over 80% af Landets Forbrug.

Videnskaben har undersøgt og prøvet Richs Kaffetilsætning og udtalt: Richs i Kaffen befordrer Sundheden og har gavnlig Indflydelse paa Helbred og Fordøjelse.

Erfaringen siger, at kun den Kaffe, der er tillavet med Richs, har den rette Velsmag og Fylde — samtidig med at Richs gør den daglige Drik billigere.

RICHs fremstilles paa særlig patenteret Maade og under stadig Kontrol af eget og statsautoriseret Laboratorium.

VARE MÆRKE

Film.

„Dr. Radio" i Grand Teatret.

Albertini-Film hører til den særlige Genre Sensationsfilm, der er baseret paa vovelige Sportsmandspræstationer. Man véd altid i Forvejen, at det gælder om at bringe disse i Forgrunden, mens selve Filmens egentlige Handling i Realiteten danner Baggrunden. Man gaar ind for at se en saadan Film af samme Grund, som man tager sig en Tur i Rutschbanen, og moderne Bymennesker synes jo aabenbart af og til at trænge til en saadan lille Rutschtur. Sensationsfilmen begynder heldigvis saa smaat at vise Tegn til at gaa bort fra de Afveje, den var kommet

EFTERAARS B&G UDSALG

1.–11. OKTOBER: KUNST & DEKOR. SERVICER | 15.–25. OKTOBER. BLAAMALET PORCELÆN & MAAGESTEL | 30. OKTBR.–5. NOVBR. HVIDT PORCELÆN

BING & GRØNDAHL

I Dagene 30. Oktb.—5. Novb. udsælger vi samtidig Partier hvidt Porcellæn fra vort Datterselskab

Porcelainfabr NORDEN til følgende Priser

KOPPER .... 0,50 KAFFEKANDER . 1,75 BAKKER 0,45. SUKKERSKAALE 0,85.
TALLERKENER 0,25. CHOKOLADEKANDER 1,75 KAGEFADE 1,00. FLØDEKANDER. 0,40

Hver Dag Kl 10-4
Fabriken: Vesterbrogade 149.

POLITIKEN OG JEG

POLITIKEN og jeg holder i Dag Jubilæum. I fyrretyve Aar har Bladet, og i tyve Aar har jeg — omend hver paa sin Maade — virket i Oplysningens Tjeneste. Men skønt POLITIKEN altsaa for den Sags Skyld godt kunde være min Far, vil jeg dog i Dag, paa den fælles Dato, hilse paa den som Kammerat og takke den for godt Samarbejde og godt Eksempel i de forløbne Aar. Vi begyndte begge to smaat og har haft haarde Dravater at staa igennem. „Politiken" var allerede helbefaren paa Offentlighedens svigefulde Hav, da jeg stødte min lille Skude fra Land. Men den havde lært mig, at holder man blot sin Kurs, náar man derhen, hvor man vil. Sejler man under ærligt Flag, og passer man Ror og Kompas, saa kan Brodsøerne vel tumle rundt med Skuden, men den gaar ikke til Bunds.

Nu er jeg selv helbefaren og kyndig i Navigation. Og i Dag, hvor „Politiken" og jeg fortøjer i samme Havn, før Rejsen gaar videre, kipper jeg med Flaget og ønsker god Vind for os begge. Jo større det store Blads Passagerliste af Læsere bliver, jo flere faar ogsaa jeg i Tale. Det er den samme Offentlighed, vi henvender os til — hver paa sin Maade, og begge kan vi kun bevare dens Tillid ved Ærlighed og støt Kurs.

Med Tak for denne Lærdom hilser den tyveaarige i Dag den tyrretyveaarige!

François Mouterosen

ALT I PELSVARER.
H. P. Neumanns Eft.
KAJ DYRBYE
FIOLSTRÆDE 16
TLF BYEN 1863y

Det meddeles herved, at Firmaet er ophørt fra 30. Sept. 1924.
Hansen & Svendsen.

Samtidig tillader jeg mig at meddele, at jeg som mangeaarig Medindehaver af ovennævnte Firma, fortsætter Forretningen fra 1. Oktober alene, og haaber den Tillid, der er skænket det gamle Firma maa blive overført paa mig, idet jeg skal gøre mit bedste for at tilfredsstille Kundernes tiltagende kunstneriske Smag.

Med Højagtelse
Ejner Hansen.
Møbelmagasiner.
Gothersgade 105.
Tlf. Centr. 5528.

DE·CARLSKE·FABRIKER·
KØBENHAVN·C
KLISTER
MALERLIM
DEXTRIN
DCF
LANGEBROGADE 6
TELEFON: CENT: 11307 AMAG: 5103Y
TELEGRAMADR: LIMCARL

ind paa, og Albertini tør nok betegnes som en af dens nobleste og mest smagfulde Fortolkere. Det er en virkelig Fryd for et sportsligt Øje at se ham foretage sine halsbrækkende og elegante Spring, som tilmed har den Fordel, at de for Størstedelen udføres i de herligste Naturomgivelser. Der er adskillige Øjeblikke, hvor de Medspillendes Liv saa at sige hænger i en Traad, nemlig naar de dinglende i Gabet mellem to Bjergtinder hænger sammenbundne i Bjergbestiger-Tovet. Albertini kommer naturligvis altid i sidste Øjeblik som den frelsende Engel. Det er jo heldigvis med den Slags Film som med Drømme, man vaagner altid, lige inden man i Faldet naar Jorden.

Gtz.

„Cirkus Garattis sidste Forestilling" i Vesterbros Teater.

Der er efterhaanden forskellige af Biografterne her i Byen, der har forstaaet nøje at afpasse deres Repertoire efter deres Publikum. Dette er til lige stor Fordel for Teatret som for dets Publikum. Ethvert Publikum møder altid med visse Forventninger, som det ikke vil have skuffet. Biografteatrets Repertoire maa derfor være afpasset efter dets Beliggenhed. Vesterbros Teater har et bredt, folkeligt Publikum, der ikke magter psykologiske Finesser, men kræver „Skuespil" ovenpaa det daglige Brød. Den Cirkusfilm, Vesterbros Teater i Gaar satte paa Programmet, er meget godt afpasset efter dette Publikums aandelige Fordøjelse. Det faar et Indblik bag Kulisserne i Cirkusfolkets lille, særegne Verden under Sejldugstaget, hvor der dufter af frisk Savsmuld og Rovdyrsved. Disse det moderne Samfunds sidste Nomader udøver nu som altid en uimodstaaelig Tillokkelse over for det store, jævne Publikum. Teatret synes efterhaanden prisværdigt at stræbe bort fra de værste Rabalderfilm. Hvad det nu byder paa, er altid harmløst og holdt inden for Sømmelighedens Grænser. Det vil uden Skade kunne fortsætte denne Kurs og derved gavne sig selv og et Publikum, der er det taknemmeligste og trofasteste af alle.

Gtz.

Nationalbankdirektør Ussing tager sin Afsked.

Fra 1. Januar 1925.

Det har været almindelig bekendt, at Dr. Ussings Udtrædelse af Nationalbankens Direktion kunde ventes i en nær Fremtid, og den foreligger nu som en Kendsgerning. Paa det forleden afholdte ordinære Repræsentantskabsmøde var Direktør Ussings Afskedsansøgning blandt de Sager, der behandledes, og Ansøgningen blev bevilget.

Dr. Ussing fratræder fra Nytaar, og man har altsaa tre Maaneders Frist til at finde hans Afløser, der udnævnes af Nationalbankens Repræsentantskab. Der afholdes ikke ordinært Repræsentantskabsmøde før i December Maaned, men det er jo muligt, at man inden den Tid finder Anledning til at træffe en Afgørelse paa et ekstraordinært Repræsentantskabsmøde.

Dr. Ussing, der er godt 67 Aar gammel, har været Nationalbankdirektør siden 1914.

50 Aars Jubilæum.

Maskinist-Eksaminerne.

Der er i disse Dage forløbet 50 Aar, siden de første Eksaminer for Skibsmaskinister afholdtes her i Landet, og saa stilfærdigt lever denne Undervisnings- og Eksamens-Institution sit Liv, at dens ledende Mænd end ikke har benyttet Jubilæet til at paakalde Offentlighedens Opmærksomhed.

Trods Institutionens ydre Stilfærdighed er dens indre Liv imidlertid rastløst nok, fordi det er og altid har været i umiddelbar Kontakt med hele vor Tids mægtige Udvikling af Maskinteknikken.

Under denne Institution hører den almindelige Maskinisteksamen, den udvidede Maskinisteksamen, Maskinpasserprøven, Motorpasserprøven og Haandværksprøven. Til de to første Eksaminer har i de 50 Aar indstillet sig henholdsvis 10,270 og 2960 Eksaminander.

Blandt de Mænd, der har udviklet Maskinisteksamens-Institutionen til en anset Kulturfaktor i Samfundet, indtages Førstepladserne af Direktør for Maskinistundervisningen Aage Rasmussen og hans trofaste Medarbejder gennem ca. 35 Aar, fhv. Professor ved Polyteknisk Læreanstalt P. Bonnesen.

Langt over Halvdelen af de i de senere Aar indstillede Ekstminander er demitteret af Kjøbenhavns Maskinistskole, der i en Række Aar har haft en udmærket Forstander i Borgerrepræsentant og Folketingsmand A. Grathwohl. I disse Dage har Skolen i øvrigt lidt et stort Tab, idet dens anden Forstander, Maskinkonstruktør C. Nielsen, er afgaaet ved Døden.

To Grave, der mindes i Dag.

Hørups Grav.

I Anledning af „Politiken"s Mindedag bekranser vi i Dag Redaktør Hørups og Peter Nansens Grave. Hørups Aske jordedes i Februar 1902 i Stilhed paa Gentofte Kirkegaard, efter at et kæmpemæssigt Følge havde fulgt hans Baare fra Lørups Ridehus, hvor Sørgehøjtideligheden blev afholdt, til Krematoriet.

Hørup hviler nu ved Siden af sin Hustru og eneste Søn, der døde i 20 Aars Alderen.

Nansens Grav.

Peter Nansen, der 1918 afgik ved Døden under et Sommerophold i Mariager, jordedes under meget stor Deltagelse paa Vestre Kirkegaard, hvor hans Grav findes ikke langt fra Herman Bangs monumentløse Gravsted. Nære Venner af Nansen rejste senere det Monument, man ovenfor ser paa Graven.

DE FORENEDE KULIMPORTØRER A/S
DFK
HOLMENS KANAL
KUL & KOKS
TELEFON CENTRAL 211
DANSK FIRMA — DANSK KAPITAL

Præsten, der gav Lussingerne.

Læreren var uforsonlig, og Præsten fik en Bøde.

Dommen i Sagen mellem Præsten og Læreren ved Nyborg Straffeanstalt.

Dommer *J. Nielsen* har i Gaar afsagt Dom i den Sag, der af Lærer *Kastrup* ved Nyborg Straffeanstalt var anlagt imod Anstaltens Præst, Pastor *Amby*, fordi denne efter en Ordstrid, hvorunder Lærer Kastrup gengav ildesindede Rygter om Præstens Datter, havde givet Læreren et Par Slag med knyttet Haand.

Dommen danner Afslutningen paa en Række energiske, men forgæves Forligsforhandlinger. Man har fra forskellig Side stillet Fredsforslag, blandt andet det, at en Bøde til et velgørende Formaal og en Undskyldning fra Præsten skulde hæve Sagen, men alt strandede paa Lærer Kastrups Ubønhørlighed. Hr. Kastrup var jo den, der fik Kløene, derfor er det maaske, at han vilde gøre Gengæld i saa vid en Udstrækning, Retten kunde være ham følgagtig.

Dommen blev en Bøde paa 200 Kr. til Statskassen.

Præmisserne

er ret korte. Sagens Forhistorie resumeres saaledes, at Pastoren i Ophidselse over nogle Udtalelser fra Læreren, der var nedsættende for Præstens 16-aarige Datter, idet det angreb hendes moralske Vandel, sprang ind paa Hr. Kastrup og tildelte ham et Slag i Underansigtet med knyttet Haand. Hr. Kastrup satte sig ned, og mens han sad, fik han endnu to Slag.

Spiren til Skærmydslen er, som meddelt i Gaar, en Ordstrid, hvis Oprindelse er, at Pastor Amby raabte fra sin Gaard til Lærerens Gaard, at Fru Kastrup skulde lade være med at revse sin Datter. Denne Ordstrid fortsattes mellem Hr. Kastrup og Præsten — dog uden at man i Retten naaede til Enighed mellem Parterne om, hvorledes Ordene var faldet — og endte først med Lussingerne.

En Samtale med Pastor Amby.

Vi har efter Domsafsigelsen vekslet et Par Ord med Pastor Amby, der tager Udfaldet med Ro.

— Jeg har gjort, hvad jeg kunde for at formilde Hr. Kastrup, udtaler Pastoren. Jeg har skrevet et Brev til ham, hvori jeg indrømmer, at det var forkert af mig at *raabe* fra min Gaard til hans Hustru — jeg kunde have valgt en mere stilfærdig Fremgangsmaade. Jeg har ogsaa skrevet, at hvis han vilde undskylde og beklage, at han havde æreskændet min Datters Rygte over for mig, vilde jeg ogsaa undskylde og beklage, at jeg tog saa voldsomt Affære. Videre kunde jeg ikke strække mig.

— Maa vi stille Dem et Samvittighedsspørgsmaal, Hr. Amby?

— Ja, inderlig gerne!

— Mener De selv, at der i Deres Optræden er noget med Deres Stilling som Fængselspræst, eller som Præst i det hele taget, uforeneligt?

— Det mener jeg ikke. *En Far er vel den, der er nærmest til at værne sin Datters Rygte,* og jeg ser ikke nogen Grund til, at en Præst skulde være anderledes stillet i det Forhold end andre Mennesker. Hr. Kastrups Udtalelser om min Datter var saadanne, at jeg i Øjeblikket ikke fandt noget Svar, der bedre passede til Situationen, end det, jeg gav ham. Nu var jeg meget ophidset, men er det ikke rimeligt at blive ophidset, naar Ens Datter omtales paa den laveste Maade?

Det var ogsaa noget andet, hvis Episoden var sket paa offentlig Vej eller over for et Publikum. Under saadanne Forhold havde det vel været min uafviselige Pligt at beherske mig. Men Ordskiftet og det, der fulgte, foregik paa Stien mellem vore Haver uden en levende Sjæl som Vidne.

Nu maa De ikke tro, jeg ønsker at stille mig i Heltepositur. Jeg har kun handlet, som jeg tror enhver Far med Følelse i Livet vilde have handlet i mit Sted. Naturligvis véd jeg, at det ikke er lovmedholdeligt at overfalde en Mand, uanset Aarsagerne, og jeg er beredt paa at tage Følgerne af min Handling, ligesom jeg før Dommen var beredt til at gøre Hr. Kastrup enhver rimelig Indrømmelse. Men han vilde altsaa have Dom.

— De har endnu ikke appelleret Dommen?

— Nej, jeg vil vente, indtil jeg ser, hvad der videre vil blive foretaget i Sagen . . . .

Den uforsonlige Lærer Kastrup har saaledes sejret i første Omgang. I Gaar Eftermiddags blev der paa Dommerkontoret i Nyborg arbejdet paa Udskrifter af Dommen til Fængseldirektorat og Justitsministerium. Vi har det Indtryk, at man i Nyborg almindeligt beklager, at Sagen ikke blev forligt og at Sympatien overvejende er hos Præsten, der saa haandfast værnede sin Datters Rygte. Nu har Hr. Steincke Ordet.

Eld.

Ny Bøger.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: „Harry Blomberg: „Bland Vulkaner och varma Källor", isländska Strovtåg".

Ahlén & Åkerlunds Förlag, Stockholm: „Tant och Farbror".

*

I. Ladyschnikow Verlag, Berlin: Maxim Gorki „Erlebnisse und Begegnungen".

Forretnings-Nyt

I Stedet for Sæbe anvender Selvbarberer Landet over nu den ny Barbercrème „Bay", der foruden at erstatte almindelig Sæbe tillige har Egenskaber, der fjerner Knopper og Filipenser og skaber smuk, blød Hud. „Bay", der hurtigt har faaet Prædikatet „Fremtidens Barbermiddel", fås i alle større Forretninger.

·1897· A/S ·1924·

KJØBENHAVNS FLYDEDOK OG SKIBSVÆRFT

NORDRE VÆRFT ~ SØNDRE VÆRFT

DET DANSKE LUFTFARTSELSKAB A/S

Telefon: C. 6545 — Telegram Adresse: „Luftfart"

Flere Gange daglig Luft-Forbindelse fra København til

Hamborg, Amsterdam, Rotterdam, Paris, London, Malmö, Stockholm, Helsingfors, Reval etc.

Hurtigt – Sikkert – Bekvemt – Billigt

Komfortable, lukkede Kabiner

Hurtigste Godstransport – Luftpost

Klampenborg-Galopen i Dag.

Handicaps og Salgsløb.

I Eftermiddag Kl. 3 begynder Aarets sidste Meeting paa Klampenborg Væddeløbsbane. Programmet har 6 Løb, hvoraf Halvdelen er Handicaps, og to er Salgsløb. „Næsbyholmløb", hvortil Kammerherreinde Howden-Rønnenkamp har udsat en Ærespræmie for første Hest, er Hovedløbet.

Vore Tips.

Springforbiløb.
Black Martin, Lalhla, Prosper.

Salgs Sweepstakes.
Racker, Sunba, Irmelin.
Outsider: Cutandcarvem.

Ermelunds Hurdleløb.
Solid Comfort, Robbie Burns, Prins.

Næsbyholmløb.
Lystrup, Livingstone, Ymer.

Oktober Sweepstakes.
Danish Princess, Castleford, Royal Carpato.

Sandbjergløb.
Bernhard, Peter Simple, Tails Up.

Resultaterne meddeles ved Opslag i vor Telegramhal.

Ici.

Amager-Travløbene i Gaar.

En stilfærdig Dag med et Par store Overraskelser.

I det smukke Vejr i Gaar fik Travbanen paa Amager efter Omstændighederne godt Besøg, og da der omsattes for 76,000 Kr. i Totalisatoren, blev det økonomiske Resultat vist ret tilfredsstillende.

Da andre Trænere havde stillet sig til Disposition for de tre udelukkede, Brødrene S. og P. Sørensen og P. P. Nielsen, og kørte deres Heste, fik Løbene gode Felter, og der var virkelig spændende Kampe. „Day Star", der var saa daarlig til Bens i Fredags i det ominøse „Kongelundsløb", at dens Træner, P. Sørensen, kun naaede at besætte 4. Plads med den, viste sig i Gaar under Rahenhorst's Hænder i saa god Form, at den kunde føre hele sidste Løb og vinde det. Naturligvis var det ikke ventet efter Hestens daarlige Præstation i Fredags, og Odds blev derfor Dagens næsthøjeste med 8,35. De højeste Odds, 15,33, gav „Evening Girl", som A. Jensen kørte til Sejr i femte Løb.

Det var Dagens to Sensationer, og saa naturligvis, da det henimod Løbenes Afslutning rygtedes, at de 5 Trænere, der var impliceret i Kongelundsløbet, var gaaet til Bekendelse om, at de havde lavet Fiks-Fakeerier og spillet for egen Regning.

Paa Fredag fortsættes Efteraarsmeetinget paa Amager.

Resultater.

Aagesholmløb.

For 3- og 4-aarige danske Heste. Distance 1800 Meter. 7 startede. „Miss Dewey", kørt af Starr, førte fra Starten, faldt tilbage paa anden Plads, men kom snart i Spidsen igen og vandt overlegent i 2,49,6 (1,34,2), Nr. 2 „Ester V.", kørt af Jørgen Søllberg, i 2,52,4 (1,35,8), Nr. 3 „Emir", kørt af Hill, i 2,54,2 (1,35,9), Nr. 4 „Foxtrot II", Nr. 5 „Fleetwood Girl".

Odds 0,97. Pladserne 10, 11 og 10 Kr. for 10.

Arbejsmindeløb

For 3- til 10-aarige danske Heste. Distance 2200 Meter. 9 startede. „Vera Charm", kørt af Wm. Jensen, førte hele Løbet og vandt knebent efter Kamp i 3,26,2 (1,32,9), Nr. 2 „Damokles", kørt af Hill, i 3,30,7 (1,35,8), Nr. 3 „Baryton", kørt af Carl Nielsen, i 3,30,9 (1,35,9), Nr. 4 „Battle Frisco", Nr. 5 „Double". Diskvalificeret: „Daniel II".

Odds 4,52. Pladserne 16, 32 og 45 Kr. for 10.

Lystruptløb.

For 3- til 10-aarige danske Heste, til Salg for 2500 Kr. Distance 2000 Meter. 9 startede. „Ernst Charm", kørt af Groch, førte første Omgang, hvorefter „Dick Preacher", kørt af J. Persson, gik i Spidsen og vandt overlegent i 3,11 (1,37), Nr. 2 „Erinoid", kørt af Hill, i 3,12,7 (1,37,8), Nr. 3 „Ruby Todd", kørt af V. Larsen, i 3,12,9 (1,39,4), Nr. 4 „Lilli Cortella", Nr. 5 „Erantis".

Odds 1,63. Pladserne 11, 17 og 16 Kr. for 10.

„Dick Preacher", der var indsat for 1000 Kr., købtes af Hr. Hansen-Raagaard for 1325 Kr.

Rabenhorst fik en Bøde paa 25 Kr. for utilbørlig Fremgangsmaade under Starten.

Appelbjergløb.

For 3- til 10-aarige Heste fra alle Lande. Distance 2100 Meter. Alle 8 anmeldte Heste startede. „Hollyrood Son", kørt af Starr, førte det meste af Løbet, og vandt meget overlegent i 3,06,3 (1,28,7), Nr. 2 „Charley", kørt af Koster, i 3,07,9 (1,29,5), Nr. 3 „Flying Miss", kørt af Groch, i 3,08,1 (1,28,9), Nr. 4 „Sandorra", kørt af A. Jensen, i 3,08,3 (1,29).

Odds 2,85. Pladserne 10, 10 og 10 Kr. for 10.

„Jack Dempsey", der kørtes af Raymer, men startede under Protest, kom som anden Hest over Maalet i 3,07,7 (1,28,1).

Alsøndcrupløb.

For 3- til 10-aarige Heste. Distance 1800 Meter. 14 startede. „Evening Star", kørt af J. Persson, førte til Opløbssvinget, hvor den blev passeret af „Evening Girl", kørt af A. Jensen, og „Elna Axworthy", kørt af Ejeren, Hr. Hans Fischer. Efter Kamp vandt „Evening Girl" knebent i 2,51,3 (1,35,2), Nr. 2 „Elna Axworthy" i 2,51,5 (1,35,3), Nr. 3 „Evening Star" i 2,53,8 (1,36,6), Nr. 4 „Jukke Dame", Nr. 5 „Magda II".

Odds 15,33. Pladserne 21, 22 og 17 Kr. for 10.

Aunstoftløb.

For 3- til 10-aarige Heste fra alle Lande. Distance 1900 Meter. 11 startede. „Day Star", kørt af Pabenhorst, førte hele Løbet og vandt efter Kamp i 2,53,3 (1,31,2), Nr. 2 „Dandy", kørt af Koster, i 2,53,6 (1,29,9), Nr. 3 „Cortellena II", kørt af Hill, i 2,54,2 (1,33,2), Nr. 4 „Toddy Garner", Nr. 5 „Daisy Bell".

Odds 8,35. Pladserne 22, 16 og 63 Kr. for 10.

Eventuelle Odds.

Det første Tal anfører, hvad 10 Kr. som Vinder vilde have givet, og det sidste Tal viser, hvor mange 50 Kroners Indskud, der var paa vedkommende Hest.

1. Løb: Ester V. 187, Enevold 548, Edelstein 490, Emir 135, Foxtrot II 78, Miss Dewey (Vinder) 10—48, Fleetjood Girl 967.

2. Løb. Battle Frisco 59—1, Damokles 194, Baryton 580, Daniel II 15—26, Double 78, Vera Charm (Vinder) 45—3, D. C. 744, Ekko 567, Baron Fleetwood 192.

3. Løb. Ellinor Glyn 218, Erantis 90, Lilli Cortella 201—1, Dosia 612, Mona Lisa 55—3, Ruby Todd 86—1, Ernst Charm 71, Erinoid 157, Dick Preacher (Vinder) 16—28.

4. Løb. Peter Neil 264, Charley 15—54, Flying Miss 42—8, Holyrood Son (Vinder) 28—17, Irroysen 200, Sandorra 332.

5. Løb. Courant 147, Elna Axworthy 37—8, Dryade 440, Florida II 226, Enoch 278, Magda II 24—22, Harry Frisco 576, Evening Girl (Vinder) 153, Jukke Dame 547, Diplomat 871, Don Bartholo 115, Dollarprinsessen 230—1, Brus 4258, Evening Star 33—13.

6. Løb. Day Star (Vinder) 83—5, Chevalier 27—33, Daisy Bell 33—19, Badinage 306, Whist Mc Gregor 329, Dandy 28—36, Fanny F. 856, Brutus 1395, Cortellena II 454, Toddy Garner 117—1, Brillant 1119.

Totalisatoromsætningen var 76,192 Kr.

Ici.

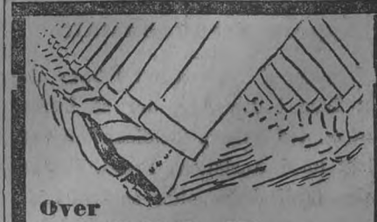

Over **1000 Par** Benklæder **daglig!** presser

Dampressen

Arthur & Co.

Oppresning: Habitter..... Kr. 3,75
Benklæder:..... Kr. 1,25
Oppresning: Overfrakker.... Kr. 3,50
Oppresning: Damedragter... Kr. 3,75

Tøjet presses, medens De venter. Hentes og bringes. Kemisk Rensning.

Hammerichsgade 4.
Kald paa Telefon: Byen 6532.

ANNONCE-JUBILARER

ADAMS TRANSPORT CO.
INTERNATIONALT SPEDITIONS- & TRANSPORT-AKTIESELSKAB
HOVEDKONTOR OG OPBEVARINGSMAGASINER BERNSTORFFSVEJ 19. V., TLF. 7400.
1/10 84

Hotel d'Angleterre
9/11 84

BING & GRØNDAHL
PORCELÆNSFABRIK
Hovedudsalg Amagertorv 8. 1/10 84

Bendix & Co. A/S
Pfoff Udsalg
Industribygningen 15/12 84

BROBERG
(ANDREAS BROBERG)
AMAGERTORV 16 TLF. 3356
Grundlagt 1846
Specialforretning i Gardiner, Tæpper, Sengeudstyr.
6/11 84

I. Fisker & Co.
Parfumerie.
Østergade 36 - Frederiksbergg. 26.
Frederiksborggade 31 — Østerbrogade 50
Vesterbrogade 26 — Gl. Kongevej 125
Amagerbrogade 15
1/10 84

Th. Halgreen
Juvelér & Guldsmed
Grundlagt 1880
Bothersgade 34 (ligefor Regnegade). 9/11 84

ILL. FAMILIE-JOURNAL
9/12 84

Cornelius Knudsen
Købmagergade 15 9/12 84

M. LEVINSKY & CO.
PELSVAREMAGASIN
ØSTERGADE 38 9/12 84

MAGASIN DU NORD
15/12 84

MESSEN
5/10 84

Mønsterets Vine
Hele Landet over.
9/10 84

Aktieselskabet
Simon Olesens Trikotagefabrik
Landemærket 11 & 13
Lager Tlf. 7529 & 7536. Kontor Tlf. 204.
Fabrikerer alle Trikotagefor Damer, Herrer og Børn.
14/11 84

Herm. M. Petersen & Søn
Grædgade 23 9/11 84

V. WINKEL & MAGNUSSEN
MALERIHANDEL
KUNSTUDSTILLINGER - KUNSTAUKTIONER
HØJBROPLADS 7 29/11 84

Den kriminelle Affære paa Amager-Travbanen opklaret.

De 5 Trænere er gaaet til Bekendelse.

Dommen falder i Eftermiddag

Endelig i Gaar, efter at Dommerkomitéen havde herset med de 5 Trænere Fredag Aften og hele Lørdagen og Mandagen, lykkedes det at faa den ominøse Affære med det mærkelige „Kongelundsløb" paa Hesteejernes Travdag i Fredags fuldt opklaret. De 5 Trænere erkendte, at de havde lavet Hokus-Pokus med deres Heste for at faa „Cortellena II", som de havde spillet for 400 Kr. paa, ind som Vinder. Hovedmændene synes Sofus Sørensen og hans Broder Poul Sørensen at have været, og det er dem, som har faaet P. Andersen, Wm. Jensen og P. P. Nielsen til at agere med. De to sidstnævnte skulde for deres „Arbejde" have Udbyttet af, hvad 50 Kr. paa Vinderen kunde give.

I Dag til Formiddag afholdes det afsluttende Forhør, hvor Forhørsprotokollen underskrives af alle Parter, og Kl. 4 i Eftermiddag afsiger Dommerkomitéen sin Kendelse. Forhaabentlig bliver den en saa eftertrykkelig Afklapsning af de skyldige Trænere, at der dermed for altid sættes en Stopper for „Fiduser" paa vore to Travbaner.

Iei.

Lygten tændes i Dag med ASP Cycle-Lys

Tid og Sted.

Avktioner i Dag.

Kl. 10: Sognepræst P. Vibæks, Prof. Dr. jur. Jul. Lassens m. fl.s Bogsamlinger, Niels Juelsgade 6. — Kl. 11: Indbo, Møbler, fransk Bronzeur, 2 Kandelabre, Sølv-Service, Pianoer m. m., Frederiksberg Allé 5. — Kl. 12: Ægte Gulvtæpper, Ovenlyssalen, Frederiksberg Allé 5. — Kl. 3: Franske Rødvine og Sauternes, Portvin, Madeira, Rom, Cognac, Whisky, ungarske Naturvine m. m., Holbergsgade 14. — Kl. 4½—6: En Frimærkesamling, Løngangsstræde 20.

Sammenkomster og Møder i Dag.

Kl. 4½: Dansk-finsk Forenings Generalf., Vesterbrogade 28. — Kl. 7½: Kystartilleriforeningens Herreaften, Sass, Linnésgade. — Kl. 8: Kv. Læseforenings Aarsfest med Aftenunderholdning, Gl. Mønt 1. — Kl. 8: Foren. Vester Voldgades Skoles ekstraord. Generalf., Skolens Gymnastiksal. — Kl. 8: I Husassistenternes Forening læser H. C. Jensen og Fru P. Christiansen Palle Rosenkrantz' „Anna Kristine", Rosengaarden 14. — Kl. 8: Højskoleforeningens Møde med Foredrag af Højskolelærer Ejnar Skovrup om „Johan Skjoldborgs Bondedigtning". — Kl. 8: I Arbejdernes Læseselskab Lysbilled-Foredrag af cand. mag. Einar Storgaard om „Malakkahalvøens Urskove og Plantager", Nikolaj Hus. — Kl. 8: Off. Foredrag af Kaptajn J. P. Jespersen om I. P. Mullers nyeste System med Demonstrationer, St. Kannikestræde 19.

Friluftmusiken i Dag.

I Kastellet Kl. 1—2. Gardehusarregimentets Musikkorps under Ledelse af Musikdirigent R. C. Rasmussen: 1. C. C. Møller: Ungarsk Husar-March. 2. Boieldieu. Ouverture til Op. „Kalifen af Bagdad". 3. Lehar: Zigeunerliebe. Vals. 4. Chantrier: Chasan sa vie . . . suis ton chernin. 5. Planquette: Potpourri af Oprt. „Cornevilles Klokker". 6. Borel-Clerc: On dit ca! 7. P. Andersen: Vuggevise. 8. Aage Bruun: Garden trækker op. March.

Høstblomstens smukke Resultat.

Høstblomstens Resultat foreligger nu. Skønt Vejret var slet og Dagen faldt sammen med Landstingsvalget, blev Bruttoindtægten her i Kjøbenhavn dog større end i Fjor: 32,275 Kroner med 30,571. Tredive Krese havde Tilbagegang, men 14 Krese stor Fremgang.

Udgiften ved Fremstillingen af Blomsten var i Aar kun 1750 Kroner, idet man benyttede en Mængde Rester fra tidligere Aar. Kurvepynt, Fornyelse af Kurve o. s. v. beløb sig til ca. 800 Kroner, til Porto, Tryksager, Plakater, Bude o. s. v. ligeledes ca. 800 Kroner. Nettoudbyttet her i Byen bliver saaledes ca. 30,000 Kroner mod 27,300 Kroner i Fjor. Resultatet for hele Landet kan endnu ikke opgøres. Der ventet dog et Udbytte paa 112—115,000 Kr., saaledes at det samlede Udbytte bliver omkring 145,000 Kroner.

Hilsen fra Vestkysten.

Strande, 29.—9.—24.

Gennem 40 Aar har „Politiken" været en daglig kærkommen Gæst her ude paa Vestkysten.

Gennem 25 Aar har jeg daglig baaret „Politiken" rundt til tilfredse Abonnenter. I gode som i onde Dage har Bladet bragt Bud fra den store Verden.

En Hilsen og til Lykke med de to Snese.

Landpost A. Nielsen.

En Amazone uden for Tivoli.

En ung Kjøbenhavnerinde, Frk. Natalie Han[illegible] prøvede en Dag i Sommer i et Anfald af Humørsyge et Overfald paa en Mand, der var faldet i Søvn paa en Bænk uden for Tivoli, og gennempryglede bagefter en lille Dreng, der havde taget den overfaldne Mands Hat op.

Ved Byretten var den vrede Dame idømt en Bøde paa 80 Kr.

Landsretten forhøjede Bøden til 100 Kr.

Lejligheden i Strandmøllen.

Prokurist Henry Lohr, Lyngby, lejede i 1922 en Lejlighed paa 4 Værelser i den gamle Strandmølle. Det viste sig senere, at der var flere Mangler ved Lejligheden. Lohr krævede dem afhjulpet og nægtede at betale Leje.

Ejeren, Grosserer Chr. Nielsen, henvendte sig til Fogden og vilde have Lohr sat ud, men han flyttede af sig selv og deponerede forinden 1125 Kr.

Senere anlagde han Sag imod Grosserer Nielsen og krævede sig tilkendt 3590 Kr., dels i Nedsættelse af forfalden Leje, dels fordi han var krævet udsat af Lejligheden.

Landsretten tilkendte ham 1200 Kr. i Erstatning og 600 Kr. i Sagsomkostninger.

Nævningetinget.

Det kjøbenhavnske Nævningeting kaldes i Formiddag Kl. 9 sammen i Retsbygningen i Fredericiagade for at behandle Sagen mod Varetægtsfange Emil Sørensen, der er tiltalt for Overtrædelse af Straffelovens Paragraf 166 (Forførelse af Fosterbarn, Myndling eller et til Undervisning og Opdragelse betroet Fruentimmer).

Anklagemyndigheden repræsenteres af Statsadvokat Gammeltoft. Forsvarer er Overretssagfører Konrad Jarner.

Østre Landsret.

I Dag, Onsdag, afholdes i Østre Landsret mundtlig Domsforhandling i følgende Sager:

2. Afdl. Kl. 9½: Vinhandler Hans Andersen (Gehrke) mod „Hans Andersens Vinhandel, Akts." (Rahlff). Kl. 10½: Firmaet Hansen & Gjerlang (Vald. Jensen) mod Snedkermester E. Neerbeck (V. Wulff).

6. Afdl. Kl. 10½: Grosserer Chr. L. Christensen (Hans Lauritzen) mod Margarinefabrikant P. K. Kidde (Lorentzen). Kl. 12: Grundejerforeningen Karlstad (Brunnemann) mod Stukkatør A. Kalmann (Staal).

Personalia.

I Dag kan Prokurist Frk. Helga Hansen fejre 25 Aars Dagen for sin Ansættelse i Firmaet A. Fonnesbech A/S.

Bogbindermester V. Hammer, St. Kannikestræde 6, kan i Dag fejre sit 25 Aars Jubilæum.

Frk. Meta Petersen kan i Dag fejre 25 Aars Jubilæum hos Fru Larsen, Nørrebrogade 51.

Værkfører M. J. Nielsen, Tranegaardsvej 66, fejrer i Dag 25 Aars Jubilæum ved Gentofte Kommunes Vandværk.

I Dag kan kørende Landpostbud H. P. Hansen, Kerteminde, fejre 25 Aars Jubilæum.

Indehaveren af det i 1862 grundlagte Calbergs Bogtrykkeri, Bogtrykker St. Calberg, har i Dag 40 Aars Jubilæum. Hr. Calberg er kendt for sin Virken for Fjerkræsagen og har siden Danmarks Fjerkræavlerforenings Stiftelse været dennes Generelsekretær og Kasserer.

Førstebogholderske hos Firmaet Brdr. S. & P. Petersen, Østerbrogade, Frk. Agnes Hansen har i Dag 25 Aars Jubilæum.

Pianofabrikant P. Mortensen, St. Kongensgade 122, fylder i Dag 75 Aar. Forretningen har været etableret siden 1883.

ADOLPH WULFF'S
SPILLEKORT
EFTER DANSKE KUNSTNERES TEGNINGER
SMUKKE BILLEDER UDMÆRKET KVALITET

Ingen Konfirmand uden Gave fra Dansk Lædervarefabrik
Kun direkte Salg fra Fabrik til Forbruger. Forhandlere ingen Rabat. Besøg vor Fabrik, Blaagaardsgade 36, o. G., og se hvorledes vi fremstiller vore fortrinlige Varer. **Ingen Købetvang.** De sparer ca. 33 1/3 % Mellemhandler-Avance. Fabriks-Udsalg: **Blaagaardsgade 36, o. G.** Filialer: **Axelborg, Hammerichsgade, V. Voldgade 19, Amagerbrog. 7, Trommesalen, Flucojnene, Slotsg. 22** og **„Regina"**, Aarhus.

LINOTYPEMASKINEN

er den Sættemaskine, der
værdsættes højest af Fagmænd.

Beviset er, at der nu er over **60,000** af disse Maskiner i Brug!

Forhør nærmere om

den nye amerikanske Model 14.

Alle nærmere Oplysninger ved Henvendelse til Linotypemaskinens Eneforhandlere

THORVALD HAMANN & CO.,
Dantes Plads (V. Boulevard) 33.
Telefon 5445.

Frederiksberg Belysningsvæsen

sælger prima danske Koks fra
eget Gasværk til Husholdnings-
brug og Centralvarmeanlæg.

KOKSKONTORET
HORTENSIAVEJ 3
TELF. 3607

SANDEMAN

er altid

SANDEMAN

den bedste, den samme og original,
hvor i Verden den end købes.
Port – Sherry – Madeira

KONFIRMATIONS-GAVER

Sidste Nyheder i Parfumerier. Moderne Ørenringe, Toiletgarniturer i Skildpadde, Elfenben, Bronze, Ibentræ, Barbermaskiner. Manicureetuier. Stort Udvalg i smukke Krystalsæt, moderne fransk Haarpynt i Skildpadde og imitationer. Pandebaand, Vifter. Portemonnaier. Seddelbøger. Spejle, Presentkort.

BREINING
KGL. HOF-LEVERANDØR
ØSTERGADE 26

Den nye Model
L. C. Schmith & Bros
Omtrent lydløs.
Eneste Skrivemaskine i Verden hvor Typestængerne gaar i Kugelejer.

Paa Prøve uden Købetvang Telf. 8140.
Forlang Demonstration. Telf. 8140.

Forskellige Valsebredder.

Brunsviga
Regnemaskinen
hurtig — billig — solid.
Benyttes i stor Maalestok af vore ledende Handelsfirmaer og Institutioner.

Edison Dick
Duptikator
yderst renlig — Tørstencil.

Carl Winther.
Amagertorv 1 København K.

Frederik Jensen
Møbeletablissement.
(Grundlagt 1896).
Altid 30 færdige Møblementer paa Lager i nyeste Modeller, solidt forarbejdet og med Garanti, bortset fra Øjeblikkets Fordel. Altid til Tjeneste med Raad og Overslag, og om ønskes kan Ratebetaling indrømmes.
Willemoesgade 23. Øbro 2727.

Etsvirkeligt godt dansk Fabrikat:
STOMATOSAN TANDPASTA
BOEL & RASMUSSEN TELF. GOTHAB 1935
LEVERANDØR TIL DEN KGL. DANSKE MARINE

Den vise,
den erfarne,
den fordringsfulde
bruger We-Pe
BARBERSÆBEN

Cidol Det selvvirkende danske Vaskemiddel
Garanteret rent
ødelægger derfor ikke Tøjet.

麻雀
MAH-JONGG
DET NYE KINESISKE SPIL

Som Spillekort, med danske Regler 9,00

Brikspil uden Regnskabs-Jettons.

Træbrikker monteret i lakeret Trææske	20,00
Lakerede Træbrikker monteret i lakeret Trææske	28,00
Lakerede Træbrikker monteret i lakeret Kasse m. 4 Skuffer	38,00

Brikspil med Regnskabs-Jettons m. m.

Lille Læder-Rejseetuis m. 5 Skuffer, smaa polerede Træbrikker	38,00
Lakerede Træbrikker, monteret i Kasse m. 4 Skuffer	45,00
Polerede Træbrikker, monteret i Læderetuis m. Skuffer	60,00
Originalt Kinesisk Spil, udført i Bambus, mont. i Trækasse	60,00
Originalt Kinesisk Spil, udført i Ben paa Bambus, i Kasse m. 5 Skuffer	125,00
Originalt Kinesisk Spil, udført i Ben paa Bambus, i Kasse m. 5 Skuffer	150,00
Originalt Kinesisk Spil, udført i Ben paa Bambus, i Kasse m. 5 Skuffer	175,00
Kort- og Brik-Stativer, Sæt à 4 Stk.	2,00
Sort-polerede Brik-Stativer, Sæt à 4 Stk.	8,00
Rød-polerede Brik-Stativer med Plads til Jetons	20,00
Mah-Jongg Spilleborde med Filtplade	81,00

Bøger:

Grethe Bähncke: Mah-Jongg (Dansk)	2,00
E. Soya-Jensen og *C. E. Soya*: Mah-Jongg-Bogen (Dansk)	2,75
Olga Racster: Rules for Playing in the Chinese Manner	2,80
Ellen Beck: Mah-Jongg do's and don'ts	2,80
Rules of the Queens Club, London	1,50
Tei-Tet Woo: Mah-Jongg in plain English	3,75

BOGHALLEN
ALFRED G. HASSING
POLITIKENS HUS

Herm. N. Petersen & Søn

Bredgade 23. **Kgl. Hof Pianofabrik** Bredgade 23.
Grundlagt 1849.
Pianoer fra kr. 1520 Kr. Elfenben.
Flygler fra kr. 2660 Kr. Elfenben.
Brugte Pianoer for alle Hjem fra 300 Kr.

Midnatskabaret.

Til Indtægt for Hjemmet for de faderløse franske Børn.

Til Fordel for Indsamlingen til det danske Børnehjem i Braisne ved Soissons — Hjemmet for de fattige nordfranske Børn, hvis Fædre fandt Døden under Krigen — arrangerer Skuespiller Arne Weel en Midnatskabaret i Scala paa Lørdag Kl. 11½.

Teatret er gratis stillet til Raadighed af Direktør Skaarup, og en Række udmærkede og populære Kunstnere har givet Tilsagn om Assistance.

Aftenen vil blive indledet med, at Skuespiller Poul Reumert foredrager Marseillaisen, hvorefter Professor Victor Bendix og Frue spiller Brahms: Valse.

Derefter vil Poul Wiedemann synge „Ujarak's Udfart" af Hakon Børresens Kaddara, og Fru Birgit Engell Valsarien: „Romeo og Julie" af Gounod.

Den berømte „Snolderødkvartet" d'Herrer Rich. Christensen, Axel Frische, Emil Helsengreen og Albert Luther synger nogle af sine morsomste Sange. Kgl. Kammermusikus Peder Møller vil spille Schubert: „Ave Maria" og Bazzini „La ronde des lutins" og kgl. Solodanser John Andersen vil danse en Polonaise med Musik af Liszt.

Frøken Ingeborg Bruhn-Berthelsen medvirker første Gang efter sin Sygdom, Carl Alstrup vil vise sig for sit kjøbenhavnske Publikum som Peter Ravn, og til sidst opføres Operaen: *Død og Kærlighed* eller *Mohrens sidste Suk*, som er oversat og bearbejdet af Hr. Axel Breidahl og sat i Scene af Hr. Johs. Meyer. Handlingen, der foregaar i Nærheden af Granada udføres af Fru Liva Weel og Herrerne Johs. Meyer, Hans W. Petersen og Schiøler Linck.

Duofold udelukker Skrivekrampe.
Ligger naturlig i Haanden.

Over 125.000 Penne om Maaneden er der solgt af disse berømte Penne. Dette vældige Antal er Aarsagen til store Besparelser i Fabrikationsomkostningerne, en Besparelse som De ogsaa nyder godt af i Form af finere Kvalitet til Prisen.

Skriv Deres Breve med Duofold

Vi garanterer ParkerDuofold Pennespids mod Fabrikationsfejl og Slid. Penne til højere Pris kan ikke maale sig med *Duofold-Pennen* hverken i Kvalitet, Skønhed ell. fin Afbalancering.

Parker Duofold
JUNIOR 44 KRONER — LUCKY CURVE — SENIOR 60 KRONER
med den 25 Aars Solds

Smukkeste og mest praktiske Konfirmationsgave

Andre Parker Penne fra 18 Kr. og opefter.

Duofold faas saavel i blanksort som i China-rødt 13

Den store L. A. Ring-Udstilling aabnes i Dag i Den Frie.

Tre af Malerierne paa Udstillingen.

Kunstforeningens store Udstilling af L. A. Rings Arbejder har i Dag Fernisering i Den frie Udstillings Bygning. Den er arrangeret i Anledning af, at Ring i Aar er fyldt 70 Aar, og den giver med sine næsten 300 Billeder en fyldig Oversigt over den udmærkede Malers Arbejder fra 1880 til 1924. Billedet viser tre af Malerierne paa Udstillingen. Øverst „Bommen ved Hedehusene", under det „Broen ved Karrebæksminde" og til højre det store Portræt af Kunstnerens Hustru i Havedøren.

Konferencier er Paul Sarauw, og Kapelmester Emil Reesen assisterer med sit fortræffelige Orkester. —

I danske Provinsbyer har Indsamlingen til Hjemmet for de faderløse franske Børn givet overordentlig smukke Resultater. I Kjøbenhavn derimod har Bidragene hidtil været mere beskedne, men forhaabentlig vil denne Midnatskabaret forøge Hovedstadens Kontingent betydeligt.

Dagens Radiofoni.

Lyngby Radio (2400 m): Meteorologiske Meldinger Kl. 10,30, 16,30, 21,45 (10,30, 4,30, 9,45). Pressenyt (2700 m) Kl. 7,20—7,30 og (2400 m) Kl. 9 og 10.

Kjøbenhavns Radiofonistation (471 m) Kl. 8—9: Holberg Aften, indledende Foredrag. Kgl. Kammersanger Emil Holm.. Holbergiana: Edvard Grieg: Holberg-Suite: „Fra Holbergs Tid." a. Sarabande. b. Gavotte. c. Air. d. Rigaudon. Kgl. Kammermusikus Fini Henriques. Violoncellist Fritz Dietzmann. Kapelmester Emil Selmar. Ludvig Holberg: Scener af „Mascarade" og „Den politiske Kandestøber". Kgl. Skuespiller Tavs Neiiendam. Kgl. Skuespiller Knud Heglund. — Kl. 9—ca. 10½: *Politikens* Koncert. Cellisten Louis Jensen, Kapelmester Emil Selmar, Radio-Orkestret. Sidste Time Dansemusik.

Ryvangen Militærstation (1025 m). Kl. 7½—8: Radioudvalget af 1924: Kursus i Engelsk ved Ingeniør Ludvig A. Nielsen Kl. 8: Transmission fra Koncertpalæet af Sibelius' Koncert, 70 Mands Orkester, dirigeret af Jean Sibelius: „Valse triste", „Finlandia Symfoni", „Fantasi sinfonica" m. m.

England. *London til alle Stationer:* Kl. 8: Tidssignal fra Big-Ben og Nyhedsstof, Foredrag om „Penge". Kl. 10,30: Tidssignal fra Greenwich, Nyheder og Foredrag om engelske Folkesange og -danse. Kl. 11,5: Savoy-Hotellets Orkester. — *London* (365 m): Kl. 6,30—7,15 Børnetime. Kl. 8,30 Kammermusikaften. — *Birmingham* (475 m): Kl. 6,30—7,30 Børnetime. Kl. 8,30 Symfonikoncert. — *Bournemouth* (385 m): Kl. 6—7 Børnetime. Kl. 8,30 Koncert og Solosang (Tenor). — *Cardiff* (351 m): Kl. 6,45—7,30 Børnetime. Kl. 8,30: Stor Koncertaften. — *Manchester* (375 m): Kl. 6—7 Børnetime. Kl. 8,30: Stor Orkesterkoncert: „Morgen, Aften og Nat." Tenorsolo. — *Newcastle* (400 m): Kl. 6,15 Børnetime. Kl. 8,30 Pianosolo, Violinsolo. — *Aberdeen* (495 m): Kl. 6,30—7 Børnetime. Kl. 7,40—7,55 Foredrag om Forberedelserne til Vinter-Hockey. Kl. 8,30: Populær Aften med Orkesterkoncert, Duetter og Solo. — *Glasgow* (420 m): Kl. 6,15—7 Børnetime. Kl. 8,45 Orkesterkoncert, Sopran- og Barytonsolo.

Tyskland. *Berlin I og II* (430 m). Kl. 4,30—6,25 Underholdningsmusik. Kl. 7,30 H. C. Andersens Eventyr. Kl. 7,45 Foredrag. Kl. 8,30—10 Beethoven Aften. — *Breslau* (415 m): Kl. 8—8,30 Foredrag: Intelligens og Intelligensprøve. Kl. 9—10,15 Poesi af Herbst. — *Frankfurt* (467 m): Kl. 7,30 Radioforedrag. Kl. 8: Engelsk Humor. Kl. 8,30: Fra den italienske Madrigals Blomstringstid. Kl. 10—11 Schnitzler Time. — *Kønigsberg* (460 m): Kl. 8—9,30: Munter Aften. — *Leipzig* (452 m): Kl. 8,15 Kammermusik. — *München* (485 m): Kl. 8,30—9,30 Kammermusik. — *Stuttgart* (437 m): Kl. 8,30—9,30 Symfonikoncert. Kl. 9,45—11,15: Traadløs Kabaret (humoristisk).

Andre Stationer: *Zürich:* Kl. 6,15 Børnesange. Kl. 8,45: Hollandsk Aften. — *Prag:* Kl. 7,15 Opera-Aften.

DagensRadiofoni
høres bedst paa en Modtager fra
Rudolph Schmidt, Farverg. 10
Forlang Radio-Kataloget tilsendt

Bech & Buch.
Vimmelskaftet 35. Telefon 10.797. — 10.798.
Et Parti
orientalske Tæpper
- MIRZAPORE - CALCUTTA - GHIORDES -
udsælges til ekstra
billige Priser.
BEMÆRK VORE VINDUER.

C. A. Nielsen & Petersen
Meka-niske
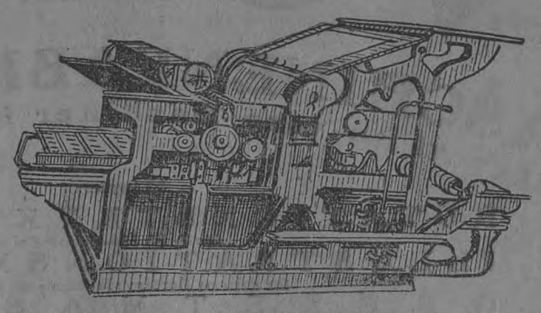
Værk-steder
SPECIALITET: GRAFISKE MASKINER
KØBENHAVN
Vesterfælledvej 6
Centr. 14,728 Vester 5719
Alt nyt Arbejde udføres paa Bestilling

VELOUR HATTE.
Ny Sendinger
er hjemkomne fra London og Wien i lysegraat — beige — reseda — fraise og lys havanna.
Stort Façon- og Farveudvalg.
A. Fonnesbech A/S.

Telefoner: Central 10,150 „ 11,551
CENTRALFORENINGEN FOR PARCELFORENINGER
Telefoner: Central 10,150 „ 11,551
Centralforeningen for Parcelforeninger
Kontorer: **Industribygningen, Vesterbrogade 1**
(ad Rampen ved Brødr. Dahl)
Oplysning og Vejledning gives vedr. Byggesagers Ordning, saavel for Medlemmer som Ikke-Medlemmer.

KONGENS BRYGHUS
KB
ØLSORTER

W.D.&H.O.WILLS'S berømte
BULWARK
NAVY CUT
100 gr. Kr. 2,50

Compagnie Générale Transatlantique
luxuriøse Dampere fra Marseille til Algier, Tunis, Oran og Bône; fra Bordeaux og fra Lissabon til Casablanca.
Automobilrejser
til Algier, Tunis, Marokko, Sahara, med Udflugter til Ørkenen. 1. Kl. Hoteller i alle Byer i Nordafrika. Program med Afrejsedato samt Oplysninger om Turistforhold. Det franske Turistbureaus Leder: Mr. Riéder, træffes dagl. 10—5
Bennett's Rejsebureau Grl. 1850
København Telefon 1878

Drik

Mindesøjlen.

40 Aar ved „Politiken".

Den store Forhal i *Politikens* Redaktion er kendt af alle vore Gæster. Bag denne ligger, hvad de Gamle kaldte det Allerhelligste, et Slags Peristyl, Husets Centrum, med Indgang til de smaa Celler, hvor Bladets Medarbejdere, lig Munke i et Kloster, hver Dag udfører deres Pligt og gør deres Bodsøvelser over for Læserne, hvilket i denne Forbindelse vil sige, at de i deres Ansigts Sved skaber et læseligt Blad.

Midt i Peristylet fra Gulv til Loft staar *Mindesøjlen* med Navne paa særligt fortjente Medarbejdere. Her er ristet Runer over dem, som i mindst 25 Aar i Træk trofast tjente Bladet. Dog, om Journalister gælder det samme som om Piccoloer: De bliver sjældent gamle. Vi vælger derfor at gengive den Side af Søjlen, som fortæller om vore tekniske Medarbejdere, og her er der i Dag Grund til særligt at nævne tre Mænd, som har været knyttet til Bladets Virksomhed, lige siden *Politiken* begyndte den 1. Oktober 1884.

Disse tre Navne er:

Leopold Andersen, der i 1884 kom fra *Avisen* sammen med *Politikens* første Faktor, Ditlev Nielsen, som fast Annoncesætter og Ombryder, og som senere har arbejdet uafbrudt i samme Branche, delvis som Manuskriptuddeler og Ombryder. Som Annonce-Leder har Hr. Leopold Andersen haft Forbindelse med de fleste kjøbenhavnske Annoncebureauer og altid samarbejdet med dem i god Forstaaelse.

Carl F. Firring, der er født i Krigsaaret 64, er den første Linotypesætter her i Landet. Han blev Maskinsætter paa Lagermanns Sættemaskine i 1898, paa Linotypemaskine i 1899. Ligesom den 64-aarige Hr. Leopold Andersen er ogsaa denne Veteran ualmindelig afholdt blandt sine Kolleger.

Inkassator *L. C. Nielsen* har allerede med sine 76 Aar fejret adskillige Jubilæer. I alle Banker, Annoncebureauer og større Forretninger Byen over er L. C. Nielsen kendt og afholdt. Han har i mange Aar været Bedstefader, et Par af hans Børnebørn lever i Frankrig, er nu ogsaa Oldefader, men gør dog lige støt sin daglige Runde.

Vi har kun tydet nogle enkelte af Mindesøjlens Runer. Hen hvad kunde der ikke fortælles om Bladets indre Liv, om vi ikke her lod Forhænget falde til det allerhelligste, — den Kube, hvor den anonyme Arbejder skaber Bladet!

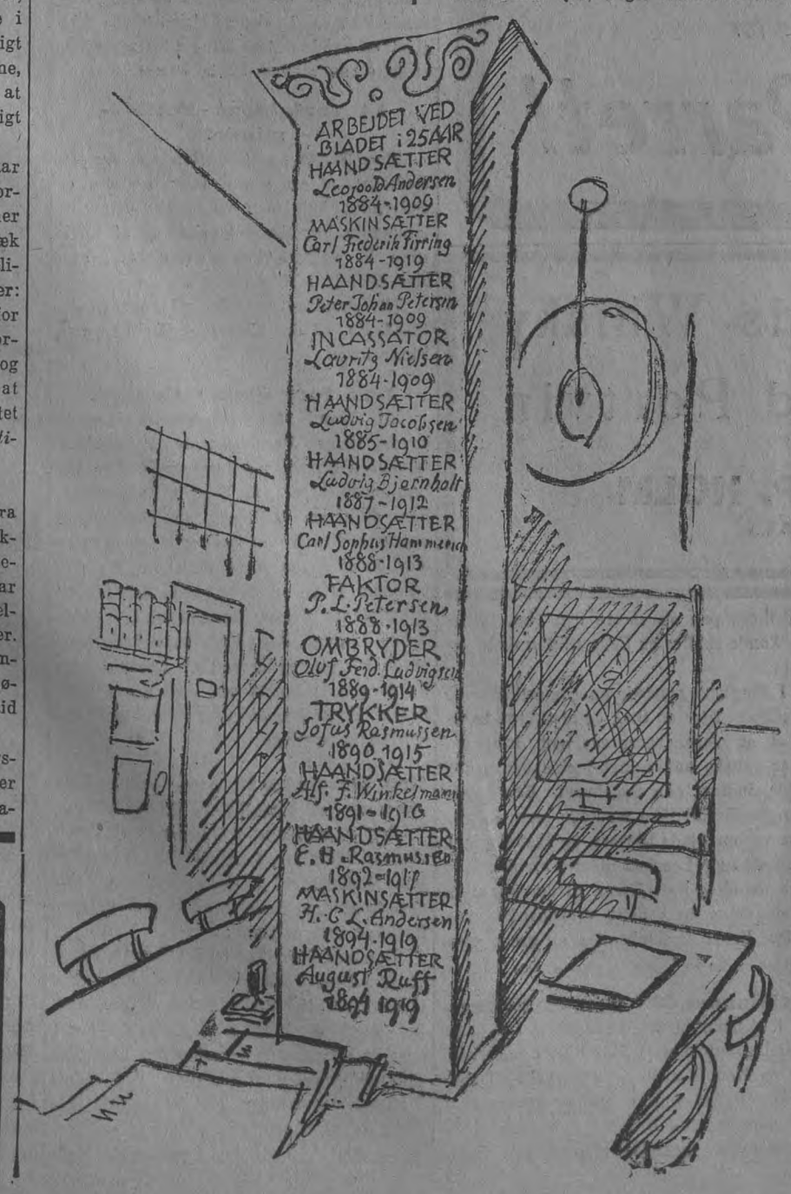

ROTBART
Verdens bedste Blad
Fineste svensk Staal.

Faas overalt, koster kun 30 Øre.

De dømte norske Kommunister.

Et Demonstrationstog forbi Rigsdagen i Dag.

Kristiania, Tirsdag.
Privat for Politiken.

En Række Kommunister sættes i disse Dage i Fængsel for at afsone tidligere idømte Straffe. Da det er midt i Valgkampagnen, har Arbejderpartiet søgt om Udsættelse. Dette er blevet indrømmet Redaktørerne *Scheflo* og *Trammel*, mens Arbejderpartiets Formand og Sekretær og to Medlemmer af Arbejderbladets Redaktion ikke faar Udsættelse. Rigsadvokaten bærer Ansvaret for denne Afgørelse, og Regeringen har ikke villet desavouere ham. Som en Protest mod dette opfordres Arbejderne i Kristiania til at standse Arbejdet i Morgen Kl. 2 og gaa i Demonstrationstog forbi Regeringsbygningen og Retslokalerne. I Opraabet til Arbejderne betegnes Regeringen som en Samling Nathuer, og hele Arbejderpartiet erklærer sig solidarisk med de Dømte.

Vik.

Bøger, der ventes.

Nyt nordisk Forlag.

Nyt nordisk Forlag (Arnold Busck) forbereder til Udgivelse i dette Efteraar nogle videnskabelige Arbejder. Herimellem er et stort, illustreret Værk under Redaktion af Professor Holger Mølgaard om hans nye Middel til Bekæmpelse af Tuberkulosen. Værket skrives paa Engelsk, og til Medarbejdere har Prof. Mølgaard Overlægerne Secher, Würtzen, Strandgaard, Permin, Chievitz, Reyn, Gravesen og Prof. Bie.

Endvidere har Translatør Harald Røhling udarbejdet en *Haandbog i Handelskorrespondance*, der i én Bog har fire Sprog, Dansk, Engelsk, Fransk og Tysk. Prof. Knud Berlin fortsætter Udgivelsen af sin *Statsforfatningsret*.

Af Skønliteratur udkommer en Fortælling af Olga Eggers, *De tre paa Torvet*, en ny Bog af Marie Dinesen og et Folkeskuespil, *Portalen*, af A. F. Erlandsen. Foruden Harald H. Lunds ny Digtsamling, *Aakanden og Piletræet*, udsendes endnu to Bind Lyrik, Jørgen Brandsø: *Syngende Muld*, og Redaktør Ommerbo: *Alfa*, en Række Sonetter.

Endelig udgiver Niels Jeppesen nogle kritiske Essays, *Omkring Nutidsdigtningen*, og Hr. O. C. Nielsen fortsætter sine historisk-topografiske Bøger med Skildringer af „Kalkeballen", Badstuestræde og Stormgade.

Hvor mange Tommer ønsker De at blive
Slankere
i næste Uge?
Madame X
Afmagrings-Corset
af ren Para-Gummi
gør Dem hurtigt
Slank

Hvert Skridt, hvert Anndedrag, hver Bevægelse giver en let og uafbrudt Massage, som smertefrit og hurtigt fjerner overflødig Korpulence; Corsettet er meget behageligt at bære.
Skriv eller ring efter vor Brochure.
Standard MØNSTERFORRETNING
Vimmelskaftet 45
Telf. 9794 — 5094 — 4094.

VOMAG

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A.-G. PLAUEN TYSKLAND

Med vor mangeaarige Erfaring bygger vi nu vore Maskiner i fuldendt Konstruktion og af mest stabile Materiale

Vi bygger:

ROTATIONSTRYKMASKINER
for 8- til 116-sidede Aviser
ILLUSTRATIONSMASKINER
for een- og flerfarvede Skøn- og Vidertryk
OFFSETMASKINER
for een- eller flerfarvede Tryk
OFFSETROTATIONSMASKINER
for een- og flerfarvede Skøn- og Vidertryk
STEREOTYPIAPPARATER

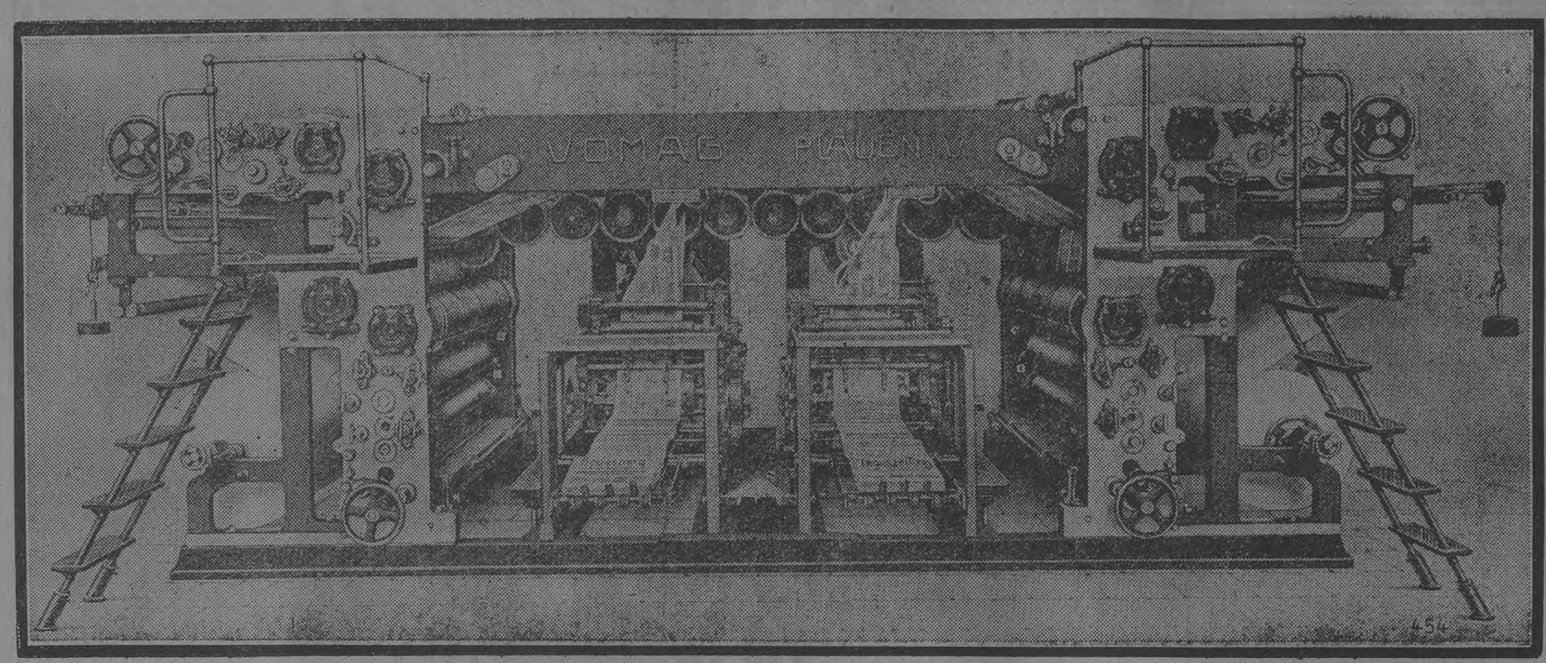

Afbildning No. 454 „Godesberg"
Fuldstændig bændeløs firepladebred Torulle-Avis-Rotationsmaskine for firedobbelt Præstation af 8, 12, 16, 20, 24, 28 og 32 Sider med to Motorer og to Falseapparater for 2 False

REPRÆSENTANT FOR DANMARK
F. L. BIE = KØBENHAVN K
GOTHERSGADE 28

„Politiken" trykkes paa „VOMAG" 72 Siders Rotationspresse

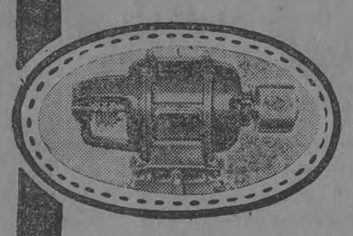

THOMAS B. THRIGE.
ODENSE - KØBENHAVN

ELEKTROMOTORER
FOR DREJESTRØM
OG JÆVNSTRØM
ELEVATORER
KRANER

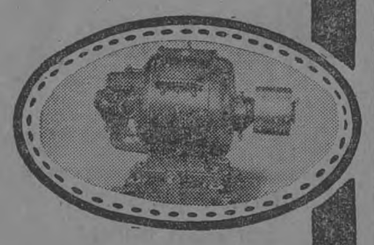

GRUNDLAGT 1894.

L. Fraenckels Eftf. Tapet-Udsalg
Hovedvagtsgade 6. Telefon 1670
Største Udvalg af Tapeter til alle Priser

Herre-Fodtøj.

Hos Hector har der i September Maaned ophobet sig en Mængde forskelligt usorteret Herrefodtøj, der omfatter mange Arter Sko og Støvler i allerbedste Fabrikata.

Dette Fodtøj, hvis Værdi ligger mellem 28 og 45 Kr., udleveres i disse Dage fra Hector for

15 Kr. Parret!

King Edwards Whisky
Rød og hvid Portvin
(kontrolleret)
ANDREAS P. HOLM
KØBENHAVN

Landet over.

Uhyggelig Pladsmangel paa Amtssygehuset i Holbæk.

I lange Tider har Spørgsmaalet om et nyt Amtssygehus i Holbæk eller en gennemgribende Udvidelse af det gamle Sygehus været under Forberedelse i Holbæk Amtsraad.

Holbæk Amts Venstreblad nævner et Par Eksempler, der illustrerer den alvorlige Pladsmangel:

Forleden Aften maatte en Dame indlægges paa Sygehuset for at blive underkastet en Operation i et Tilfælde, hvor det gjaldt Livet. Al Plads var imidlertid optaget; men da Tilfældet var saa alvorligt, skulde der skaffes Plads, og Resultatet blev, at en anden Patient, et Barn, maatte anbringes paa en Baare den Nat, for at der kunde skaffes en Seng til den dødssyge Kvinde.

I Forgaars styrtede en gammel Mand i Sandby ned fra en Stak og brækkede Laarbenet, og Lægen beordrede ham, hvad der jo er ganske nødvendigt i et saadant Tilfælde, indlagt paa Sygehuset. Her kunde man imidlertid ikke modtage ham, da der ikke var en Plads tilovers, og Manden med det brækkede Laarben maatte afvises. Han maa nu blive i sit Hjem, til der bliver en Plads ledig, hvis dette overhovedet sker, inden Benet forhaabentlig er groet sammen.

Helsingørs 500 Aars Jubilæum.

I Anledning af Helsingørs 500 Aars Kødstad-Jubilæum i Juli 1926 er der nedsat en Komité med det Formaal at iværksætte en Indsamling blandt Borgerne til en monumental Brønd, der paa Jubilæumsdagen vil blive afsløret paa Byens Axeltorv. Jubilæet fejres i øvrigt med Udgivelsen af et større Værk om Byen, lige som en Kres af Helsingøranere, bosat i andre af Landets Byer og i Udlandet, paatænker at skænke Fødebyen er Gave af ret storslaaet Karakter.

Cirkusdirektør Belli anholdt.

Politiet i Kjellerup har anholdt den landskendte Cirkusdirektør Belli og to af hans Folk og indsat dem i Kjellerup Arrest. Aarsagen hertil var, at to af Direktørens Folk paa Bellis Befaling havde slaaet en uden for Teltet staaende ung Mand til Jorden. Medens den unge Mand som Følge heraf laa besvimet, flede ifølge *Jyllandsposten* Belli til og sparkede ham som en Rasende. Han sparkede ham bl. a. i Ansigtet, saa der fremkom en lang, blødende Flænge. Den unge Mand havde ikke givet en saadan Anledning til Overfaldet, at dette kunde anses for berettiget.

Et forfaldent Fortidsminde.

Store Taarn paa Christiansø er nu saa medtaget, at en større Istandsættelse er nødvendig, hvis man vil bevare dette interessante Fortidsminde om! de af Christian V anlagte Fæstningsværker, som blev nedlagt i 1855.

Til Istandsættelen, der vil andrage ca. 12,000 Kr. vil der blive søgt Bevilling paa Finansloven.

Den forsvundne Granat.

En Mand fra Frederikssundsegnen havde ifølge *Nordsjællands Venstreblad* fundet en Granat ved Jægerspris. Den tog han med hjem til Pynt i Lejligheden. Saa efterlyste Militæret en bortkommet usprængt Granat fra Øvelserne, og herover blev Manden saa forskrækket, at han gik ud i sin Have og nedgravede den farlige sprængladte Dekorationsgenstand 3 Alen dybt i Jorden. Nu vil Militæret have Granaten tilbage, og derved er Faren egentlig forøget, thi man tør ikke grave efter den af Frygt for, at et Spadestik skal faa den til at springe.

Fru Bredsdorff overtager Ledelsen af Roskilde Højskole.

Som vi meddelte, fratræder cand. theol. *Anders Vedel* fra 1. April 1925 Stillingen som Medleder af Roskilde Højskole. Om den fremtidige Ledelse af Skolen erfarer *Roskilde Tid.* følgende:

Der blev i sin Tid truffet den Ordning, at Fru Bredsdorff og Vedel skulde prøve et Samarbejde, foreløbig for et Par Aar. Da Forudsætningerne for dette Samarbejde ikke kunde opfyldes fra nogen af Siderne, er det derfor opgivet. Ved Vedels Fratræden overtager Fru Bredsdorff selv Ledelsen af Skolen indtil videre, men om meget kort Tid vil der fremkomme Meddelelse om, hvilke Navne der bliver knyttet til Skolen.

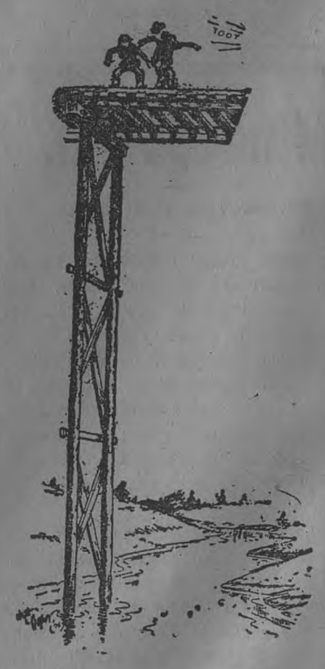

— Hop i Flod ... hop i Flod ... Toget kommer.
— Jeg kan ikke svømme.
— Det gør heller ikke noget. Der er ikke dybere, end du kan bunde.
(The Humorist).

Mindenumerets Oplag.

Som vi meddelte for et Par Dage siden, vilde Dagens Mindeudgave blive trykt i et Oplag af 120,000 Eksemplarer. Vi syntes selv, Tallet var stort, det er omtrent 10,000 større end vort Søndagsoplag. Alligevel viser det sig, at det ikke strækker til. Fra Forhandlere i Provinsen og Kjøbenhavn er indgaaet saa mange Bestillinger, at vi maatte trykke 150,000, om vi skulde imødekomme alle.

Men dette lader sig af tekniske Grunde ikke gøre. Trykningen af de to særlige Numre B og C tager mange Dage, og vor store Presse maa være til Disposition for Dagens Blad.

Vi maa da bede Forhandlerne bære over med, at Oplaget ikke svarer til Efterspørgslen, og man vil forstaa, at vore faste Abonnenter i hvert Fald maatte sikres deres Eksemplar. Naar *Politiken* om 10 Aar paa ny kan udsende et Fetsnumer, skal det blive trykt i endnu et halvt Hundrede Tusinde.

JAC. OLSEN
AMAGERTORV 19

Persianer Kaabe
med Skunks Krave
1/1 lang
fra 885 Kr.

Persianer Kaabe
1/2 lang
fra 550 Kr.

Originale Modeller
i Kaaber, Frakker, Kostumer og Kjoler fra de toneangivende Huse i Paris og Wien og Modeller fra egne Atelier indgaar dagligt.

Se Udstillingen Amagertorv 20

En Serie
Vinter Frakker
med Skindbesætning og helt forede med Silke 195 Kr.

Frederiksbergbladets Kirke-Koncert.

Der er kun faa af de billigste Billetter tilbage.

Vi minder vore Læsere om, at de snarest bør sikre sig Billetter til *FrederiksbergBladets* Kirke-Koncert. Der har nemlig allerede fundet et stort Salg Sted, særlig af de billigste Billetter, der sandsynligvis meget hurtgt vil være helt udsolgt.

Koncerten, der arrangeres til Fordel for Frederiksberg Menighedssygepleje, finder Sted i Frederiksberg Kirke paa Søndag Aften Kl. 8 med følgende velvillige Assistance:

Kammersangerinde *Ida Møller*, Operasangerinde *Ingeborg Steffensen*, Kapelmusikus *Wilh. Bartholdy*, Kammersanger *Niels Hansen*, Organist *Th. Nielsen*, Kammersanger *Helge Nissen* og Komponisten *Holger Prehn*.

Billetter faas paa *Frederiksberg Kirkes Kontor*, Pilealléé 3, hos *Zimmermann*, Gl. Kongevej 153, *Wiboe*, Falkonerallé 47, og i *Politikens Telegramhal*, Raadhuspladsen. Antagelig vil der endnu i Dag være Billetter baade til 4 og 2 Kr.

Paa de nævnte Salgssteder vil der fra i Dag ogsaa kunne faas Program à 25 Øre med Tekst til alle Sangene og Billeder af de medvirkende Kunstnere. Vi anbefaler vore Læsere at sikre sig Program paa denne Maade, da der som bekendt ikke maa finde noget Salg Sted i Kirken. Ogsaa Programsalget foregaar naturligvis til Fordel for den gode Sag: at hjælpe fattige Syge paa Frederiksberg.

Koncerter.

Sara Møller.

Denne unge Pianistinde er først og fremmest dygtig. Hendes Teknik er klar og sikker, men Anslaget noget for tungt til at give det lyriske den rette klanglige Relief. Ogsaa i det Musikalske er det Lyriken og Fantasiens fri Flugt, det kan knibe med, men vel forberedt i nobel og smagf d Form er Frøken Sara Møllers Spil.

Aud.

Vore Skolebørns Intelligens.

Nu kommer Standpunkt-Prøverne.

Der nedsattes i Fjor af vore mest fremtrædende pædagogiske Foreninger et Udvalg med det Formaal at organisere Fremskaffelsen af Intelligens- og Standpunktprøver hos Skolebørn. Foreningerne var Danmarks Lærerforening, Pædagogisk Selskab, Kommunelærerforeningen, Kommunelærerindeforeningen og Opdragelsesanstalterne.

Dette Udvalg har senere valgt et Forretningsudvalg, bestaaende af Professor Harald Westergaard som Formand samt Skoleinspektør Arvin, Kommunelærer, Dr. phil. R. H. Pedersen, Kommunelærer Stampe Rasmussen og Overinspektør Skjerbæk, og man er derefter gaaet i Gang med Planlæggelsen af Prøverne.

Arbejdet koster selvsagt Penge, og de fem Foreninger foruden enkelte andre har derfor foreløbig tilskudt 2000 Kr. Endvidere har man anmodet Staten om et Bidrag paa 10,000 Kr., og da baade Socialminister Borgbjerg og Undervisningsminister Fru Nina Bang har vist Interesse for Sagen, haaber man at faa Beløbet bevilget. Endelig har Kjøbenhavns Kommune ydet sin Støtte ved at give Dr. phil. R. H. Pedersen fri Vikar et Aar, hvad der svarer til 7000 Kr., og Frederiksberg Kommune har bevilget Kommunelærer, Magister Henning Meyer halv Timenedsættelse, svarende til 3500 Kr., idet disse to Herrer skal lede Prøverne og derved sættes ud af Stand til samtidig at varetage deres Lærergerning.

Nu i Oktober begynder Prøverne. De udføres paa den Maade, at der forelægges Børnene bestemte Opgaver, uden at de naturligvis i Forvejen faar at vide, hvad Formaalet med disse Opgaver er. Foreløbig vil Prøverne kun blive foretaget i Kjøbenhavn og paa Frederiksberg, men hvis Staten nu i Efteraaret bevilger det Beløb, man har andraget om, er det Meningen til Foraaret at udstrække Prøverne til hele Landet.

Bogavktionen hos Hee.

Formiddagen i Gaar.

Priserne var ikke formidable paa Bogavktionens første Dag i Gaar. Det skyldtes Bøgernes daarlige Kvalitet i den første Samling, som solgtes. Kom der en enkelt Gang et pænt Eksemplar paa Bordet, var Publikum rask nok til at byde. Men ellers gik mange Ting til Priser, der ikke giver nogen Maalestok for, hvad disse Bøger under andre Forhold kan udbringes til.

Fra Formiddagen kan nævnes: H. C. Andersen: Eventyr, 2. Bind, 1.—3. Hæfte og 1. Bind, 1. Hæfte, 1842 (uden Titelblad og plettet), 10 Kr., Andersen Nexø: Pelle Erobreren, 1.—4., 1906—10, 18 Kr., Herman Bang: Haabløse Slægter, 1880, 35 Kr., Bergstedt: Sange fra Provinsen, 1.—4., 20 Kr., og Blicher: Saml. Noveller, 1.—7., 1833—44, 32 Kr.

Eftermiddagen.

Efter Frokost solgtes nogle Dedikationseksemplarer, men heller ikke de var udsøgte. Her nogle Priser: Karen Bramson: Kongemagt, med Dedik. til Gustav Wied, 30 Øre, Bønnelycke: Spartanere, med Dedik. til Forlagsboghandler Lybecker, 6 Kr., Hjalmar Christensen: Loths Hustru, med Dedik., 3 Kr. 50 Øre, og Sophus Claussen: Kitty, med et tilskrevet Digt fra Forfatteren, 8 Kr.

Af Drachmanns Bøger var de højst betalte følgende: Dæmpede Melodier, 15 Kr., Ungt Blod, 14 Kr., Troldtøj, 16 Kr. og Kitzwalde 21 Kr.

Avktionen fortsættes i Dag.

48 Kr. for kun 6 Kr.!

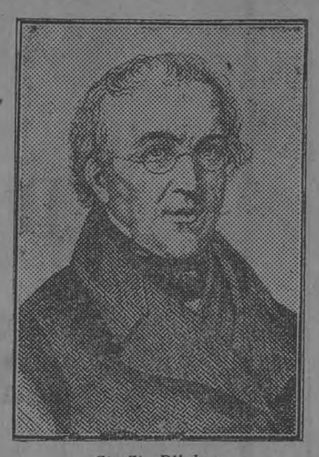
St. St. Blicher.

Ludvig Holberg.

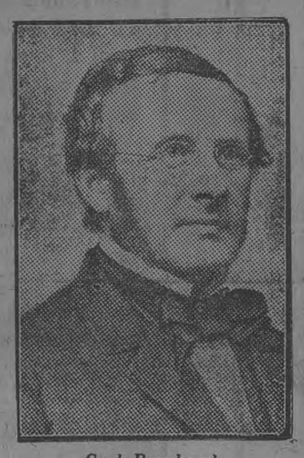
Carl Bernhard.

Henrik Hertz.

Adam Oehlenschläger.

H. C. Andersen.

Vort Land er for Tiden inde i en stor Krisetid. Hver Dag findes i Aviserne Opraab om, at man bør støtte den danske Industri ved at købe danske Frembringelser, men endnu har ingen Røst hævet sig til Beskyttelse af vor pragtfulde klassiske Litteratur.

Betragt engang et dansk Boghandlervindue i det Aar 1924, og De vil hurtigt blive overbevist om, at den langt overvejende Litteratur, der for Tiden trykkes, er mere eller mindre daarlig — ja i mange Tilfælde endog skadelig — udenlandsk Oversættelses-Litteratur, og at finde en dansk Klassiker blandt al denne tyske, engelske og franske Litteratur er næsten ganske umuligt.

Det er den gode nationale Litteratur, der i høj Grad er medvirkende til at bringe et Land uskadt igennem en vanskelig Periode, idet den samler og styrker Folket. Se blot hen til de Anstrengelser, som Norge for Tiden udfolder for at sikre sig sine nationale litterære Klenodier, der i lange Tider har været i danske Hænder. Herhjemme tænker derimod ingen paa, hvilken mægtig Betydning der ligger i, at et Folk kender sine store Mænds Digterværker.

Ud fra disse Betragtninger er det, at „Foreningen til den gode Litteraturs Fremme" er blevet oprettet paa Forlaget „Danmark"s Initiativ, Magister, Censor P. A. Rosenberg har paataget sig den Opgave at være litterær Leder og kunstnerisk Garant for denne Forening, hvis eneste Opgave er at udsende danske Værker i smukt Udstyr.

For et aarligt Kontingent af kun 6 Kr. erholder ethvert Medlem gratis alle de store Værker, som Foreningen udsender. Hvert Kvartal udsendes et samlet Værk paa 800 à 1000 Sider, og for straks at samle saa mange Medlemmer som muligt i denne saa betydningsfulde Forening, har man besluttet at lade det første Kontingent gælde for hele 6 Kvartaler, hvori følgende Værker vil blive udsendt:

1. Kvartal.
St. St. Blichers Noveller.

2. Kvartal.
Ludvig Holbergs Komedier.

3. Kvartal.
Carl Bernhards Fortællinger.

4. Kvartal.
Henrik Hertz' dramatiske Værker.

5. Kvartal.
Oehlenschlägers Tragedier.

6. Kvartal.
H. C. Andersens Eventyr.

Alle Foreningens Medlemmer faar altsaa alle disse 6 danske Mesterværker gratis imod at betale Kontingentet, der som før nævnt kun andrager 6 Kr., eller med andre Ord faar De som Medlem hvert af disse store Værker for kun 1 Kr. For Ikke-Medlemmer er Prisen 48 Kr. (8 Kr. pr. Værk).

Udmeldelse af Foreningen kan finde Sted naar som helst saafremt de efterfølgende Aarganges Værker ikke passer Dem. Enhver virkelig Bogelsker bør straks indmeldelse sig i „Foreningen til den gode Litteraturs Fremme". Det danske Sprog og den danske Litteratur er kun kendt af faa fremmede Nationer. Vore nationale Skatte og mindeværdige Fortid er kendt af mange, men hvilke Danske tør for Alvor sige fuldt ud at kende vore litterære Skatte? Enhver bør derfor føle det som sin Pligt at være Medlem af denne kulturspredende Forening.

Vort Bannermærke er:

Danske Bøger i danske Hjem.

Indmeldelser sker ved at indsende nedenstaaende Indmeldelses-Blanket i udfyldt Stand til Foreningens Kontor. Valdemarsgade 10, hvorefter Kontingentet senere vil blive Dem opkrævet.

5

Indmeldelses-Blanket.

indsendes direkte til
„Foreningen til den gode Litteraturs Fremme",
Valdemarsgade 10, København B.

Undertegnede ønsker sig optaget som Medlem i **„Foreningen til den gode Litteraturs Fremme".**
Aarskontingentet er **6 Kroner,** der senere bedes mig opkrævet, og herfor skal jeg i de første 6 Kvartaler modtage **gratis** alle de i dette Prospekt nævnte 6 store Værker, hvis Pris for **Ikke**-Medlemmer er **48 Kr.**

Navn _____

Stilling _____

Adresse _____

Poststation _____
(Bedes udfyldt tydeligt og med Blæk.)

Et Besøg paa den franske Kunstner Matisse' Udstilling.

Jeg møder min franskbegejstrede Ven, der standser mig og siger:

„Cher ami, har du været paa Matisse-Udstillingen?"

„Nej," svarer jeg, „jeg interesserer mig saa lidt for Mad."

„Det er virkelig ikke en Kogeudstilling. Det er den franske Maler *Matisse*, hvis Billeder er udstillet paa Glytoteket. Vældig interessant! Gaa endelig derop. Det er sidste Dag i Morgen."

. . . Jeg smider pligtskyldigst, hvad jeg har i Haanden, og styrter op i Glyptoteket, udruster mig med et Katalog og betræder, fuld af Andagt, de tre Rum, hvis Vægge dækkes af Monsieur Matisse's Billeder.

Mit Øje fanges først af Billede Nr. 29, som forestiller en skægget Mand, der staar selvopgiven paa et Bord og ser sig om i sit Værelse. Billedet hedder i Kataloget kort og godt „Bevilacea", men bag dette gaadefulde Navn skjuler der sig øjenligt et lille trist Hverdagsdrama. Saavel Væggene som Manden selv er komplet nøgne, og man forstaar, at det er en Ulykkelig, som lige har haft Besøg af Kongens Foged, der har klædt ham af til Skindet. At han imidlertid ikke har ladet det ske godvilligt, ser man deraf, at Kakkelovnen ligger væltet; men ogsaa hans Ansigt og Overkrop bærer Spor af Kampen. Næsen er tyk og opsvulmet, hele Underansigtet er fejet bort af et Næveslag og højre Arm er komplet uformelig og næsten dobbelt saa lang som den anden Arm. Det tør antages, at heller ikke hans Modpart er gaaet uskadt ud af Foretagendet. Det kunde have været ganske interessant at se et Billede ogsaa af ham, men Matisse har ikke undt os den Fornøjelse.

Nr. 29.

Nr. 32 er et Kæmpelærred, som fylder næsten hele Baggrundsvæggen, og som forestiller tre badende Kvinder ved Bredden af en Sø! Kunstneren har med fin Ironi kaldt Billedet „Luksus" i dyb Forstaaelse af, at et Bad af mange Kvinder anses for at være ganske afgjort og egentlig unødvendig Luksus. Den ene af Kvinderne staar, som Vorherre har skabt hende, og ser ud i Rummet med en Fortvivlelse, der ikke kan kaldes ubegrundet, idet hun under Bladet har mistet denne af Tærne paa højre Fod samt hele den nederste Halvdel af venstre Ben. En behjertet Veninde knæler ved en Sandbunke for at undersøge, om Benet skulde have forputtet sig dér, mens den tredje Dame i Baggrunden forfrisket og næsten renvasket stiger op af Badet med sit Sytøj i Haanden.

Nr. 32.

Næppe har man forvundet Virkningen af dette Billede, før man stilles Ansigt til Ansigt med Nr. 42, et flot og opsigtvækkende Lærred, der forestiller to nøgne Kvinder paa Skovtur. Den ene Kvinde har strakt sig dovent i Græsset med en lille stegt Kotelet i Haanden. Hun er øjensynligt ved at indtage sit Maaltid, mens den anden sidder paa Hug paa hendes løftede Knæ. Kunstneren har kaldt Billedet „Komposition med to Kvindefigurer", men det burde retteligt have heddet „Balancekunst".

Nr. 42.

En virkelig stor Kunstnydelse beredes der Tilskueren ved Synet af Nr. 43, der i Kataloget benævnes „Guldfiskene". Man ser en graameleret Kvinde vaagne op paa en Kommode efter en vældig Kæfert. Haaret har hun taget af og har hængt det op paa Toppen af et stort Fastelavnsris, som hun har stillet ved Siden af Kommoden. Det ene Bryst staar truende og anmassende ud i Rummet, mens det andet ligger sjusket og vissent i Baggrunden. Det skal antyde, at der ingen Ligevægt er i Tingene. Men Billedets dristigste Paafund er en stor langstribet Hatæske, hvori der svømmer tre Sild. Det har i Sandhed været en Kæmpekæfert.

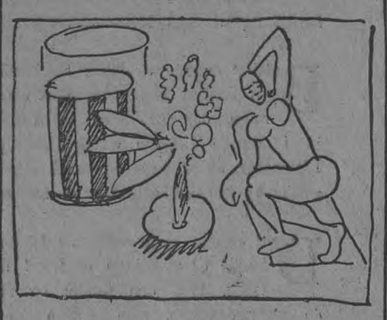

Nr. 43.

Man studser lidt ved Synet af det Billede, der hedder „Maleren og hans Model". Man ser Maleren sidde og arbejde foran sit Staffeli, mens Modellen sidder i grøn Kjole i en dyb Lænestol. Maleren maa aabenbart fuldstændig have misforstaaet Situationen, idet han har klædt sig splitternøgen. Det plejer dog at være Modellen og ikke Maleren, der tager Tøjet af. Han har valgt at sætte sig foran en aaben Altandør i dette frimodige Kostume, og det kan derfor ikke undre nogen, at Plankeværket nedenfor er sort af Mennesker. Modellen mangler baade Arme og Ben, den Stakkel; men Maleren har aabenbart taget hende, fordi hun var lettere at male.

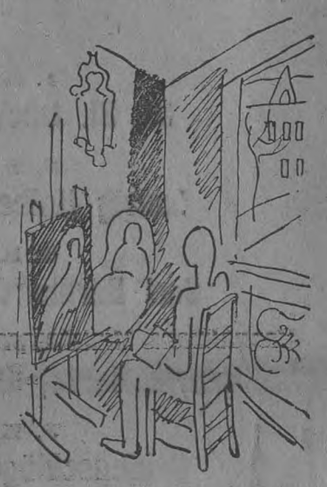

Nr. 47.

Katalogets Nr. 67 er et lille friskt Billede, der forestiller en nøgen Kæmpekvinde, der lader Musklerne spille, mens Skuespillerinde Fru *Mathilde Nielsen*, iført sin ny, fine Medaille staar bag ved og frotterer hende paa Ryggen. En anden lille Scene fra det daglige Liv fremstilles paa Billedet „Marokkanerinder", idet man ser en Tjenestepige staa med et truende Ansigt foran sin Frue og kræve hende for Husholdningspenge, mens Fruen selv vælter sig fortvivlet paa Gulvtæppet og holder en slunken Citron frem mod hende. Hun vil rimeligvis hermed illustrere, at Citronen er presset til sidste Draabe. Dette Billede har intet Numer, men en lille vedhæftet Seddel angiver, at det tilhører Student *Pinæus* i Göteborg. Det er sælsomme Ting, Studenterne i Göteborg bruger deres Penge til.

Jeg vil blot til Slut lige nævne Billede Nr. 45, der angiver at være et Portræt af Skuespillerinden *Greta Prozor*. Naar man nøje har studeret dette Lærred, kan man ikke lade være med at spørge om, hvordan det kan gaa til, at en Dame kan være Skuespillerinde, naar hun fuldstændig mangler den ene Haand, og den anden Arm er fuldstændig vissen, mens Laarene til Gengæld er saa store som Træstammer. Paa Scala kunde hun i hvert Fald aldrig gøre sig Haab om at faa Engagement.

St. Paul.

25 Aar tilbage.

1. Oktober. Loven om Tilvejebringelse af Jordlodder for Landarbejdere træder i Kraft.

Krigstilstand mellem England og Oranjefristaten.

9. Verdenspostforeningens 50 Aars Jubilæum.

13. Landstinget behandler første Gang Forslaget om Indførelse af Forholdstalsvalg og Stemmeret for Kvinder.

Ifl. Resolution fra Kong Oskar faar Norge rent norsk Flag.

14. Plan om et kæmpemæssigt Projekt, hvorved der skulde indvindes 163 Tdr. Land for Kjøbenhavn ved Opfyldning i Havnen, forelægges fra privat Side. Tillige Forslag om Anlæg af en Hængefærgebro ved Toldboden.

20. Marseille fejrer 2500 Aarsfest.

Valbys Indlemmelse i Kjøbenhavn vedtages.

31. Borgerrepræsentationen vedtager Sundbyernes Indlemmelse i Kjøbenhavn.

MAGASIN DU NORD

Det er en vanskelig Ting med Fodtøj, mens Maskinerne laver tusinde Par, der nøjagtig ligner hinanden, er Menneskefoden individuel, og der er ikke to, der er ens. Og dog er det muligt at finde den rette Sko, forudsat at der er nok af Numre og Former at vælge mellem. I Magasins Reoler for Fodtøj staar der 45000 Par af alle mulige Former og Størrelser. Det giver Chancen for at finde den personlige Smag og Tilpasning.

Manden bag Disken.

EKSTRA TILBUD I DAME & BØRNE FODTØJ

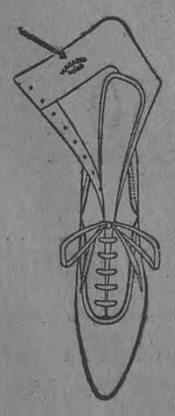

200 Par sorte Box-Kalv Dame Snørestøvle, randsyede, med enkelt og dobbelt Saal, 1. Klasses dansk Fabrikat sælges for pr. Par..... 26,50

100 Par Box-Kalv Dame Golfstøvler fineste am. Fabrikat 32,50

50 Par sorte Chew. Dame Snørestøvler, fransk Hæl, i Størrelserne 35—38..... 22,50

50 Par Hel Lak Dame Snørestøvler, fransk Hæl.... 24,50

100 Par mah. Fedtlæders Dame Snørestøvler, rands... 18,75

100 Par Lak Chew. Dame Snøresko sælges for 22,50

100 Par Lak Drenge Snøresko fra 27—39 12,75, 13,75 og 15,75

300 Par sorte Box-Kalv- og Chewr. Pige Snørestøvler Størr. fra 26—37 10,50, 12,50 og 14,75

200 Par sorte Kalv Børne Snørestøvler, Fabrik. Bally Størr. fra 27—35 pr. Par 8,50 og 9,50

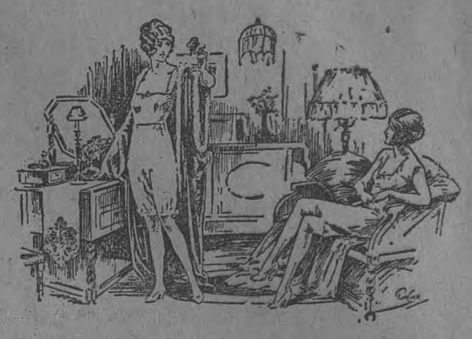

TRIKOTAGE AFD.

er nu blevet betydelig udvidet og moderniseret, saaledes alle Varer, let overskuelige, er repræsenteret i alle Kvaliteter og Priser.

Særlig fremhæves:

Vort righoldige Udvalg i Schweitzer Dame Underbeklædning, Kombinations, Trøjer, Underbenklæder og Underliv, saavel i 1/1 Uld, 1/2 Uld, Traad, Makosan, Bomuld, 1/1 Silke, 1/2 Silke, alt i de nyeste Faconer; vi er saaledes i Stand til at tilfredsstille et hvert Krav.

Bemærk Udstillingen af „Kayser" Dame Underbeklædning i Silkefricotine.

HERRE-FODTØJ

Eneudsalg fra HANAN & SON NEW YORK

DEN STORE MODE

til Efteraarssæsonen er til Spadserebrug svære, brune Sko i Fedtlæder og Box-Calf med svære Saaler og passende Gamascher, Pris

35,00 39,50 45,00

med svær Raagummi-Saal

42,00 45,00 50,00 54,50

Svære Fedtlæderstøvler, passende til Jagtbrug, er nylig hjemkommen, fineste engelsk Fabrikat.

TIL SELSKAB OG BAL

fører vi de sidste Nyheder i Laksko uden Taanæse med bøjelige Saaler, Pris

37,50 44,50

Laksko til Spadsere- og Selskabsbrug sælges fra 33,50.
Lakstøvler med Stofskaft ..... 32,50.

POLITIKEN

Redaktion og Ekspedition.
POLITIKENS Hus — Raadhuspladsen.
POLITIKENS særlige Central.
8511
Statstelefon 56.

Aabent Dag og Nat. Omstilling til samtlige Medarbejdere i Redaktion og Afdelinger i Ekspeditionen, Sætteri, Trykkeri og Clicheanstalt. Redaktør Cavling 8148.

Redaktion	Aarhus. Statstelf. 36. Jysk	2965
—	Odense	1761
LONDON. W. C. 1.	Sentinel House. Extension 302. Southampton Row. Telef. Museum 7560.	
PARIS. (IX E)	33, Boulevard Haussmann. Office Central du Tourisme Français. Telef. Gutenberg 2050. Telegramadresse "Officent".	
BERLIN W. 8.	Französische Strasse 57/58. Herr Arvid Johansen. Telef. Merkur 8896 og Rheingau 8845.	

ABONNEMENT

Kjøbenhavn 8 Kr. pr. Kvartal, Kr. 2,70 pr. Md. Provinsen 8 Kr. pr. Kvartal, Kr. 2,70 pr. Md. I Korsbaand til Udlandet 29 Kr. Kvartalet.

„Politikens Ugeblad for Danske i Udlandet" sendes portofrit over hele Jorden for 7 Kr. 50 Øre Kvartalet, 30 Kr. om Aaret.

Herriots Hilsen.

Paa *Politikens* Minde- og Festdag er det os en særlig Glæde at bringe en Hilsen fra det radikale Frankrigs Fører, Konseilspræsident Herriot.

Om en Maaneds Tid samles i Boulogne radikale Politikere fra mange Lande for at drøfte fælles Interesser, ved en stor Banket vil Herriot tale, og han vil da blive hyldet som Sejrherren af 11. Maj og — kan vi maaske tilføje — som Sejrherren fra Genève. Thi Herriots Tale til Folkeforbundet var en Sejr. Den var det paa Grund af den Aandfuldhed og Fasthed, hvormed det franske Standpunkt her blev forsvaret. Den var det, fordi Herriots Form paa én Gang var præget af hans robuste Overbevisning og af den Skønhed og Finhed, hvormed de store franske Talere overgaar alle andre Nationer. Den var det endelig, fordi Drømmen og Haabet aldrig tog Magten fra Realisten. Herriot talte et Sted om „den guddommelige Blomst, Freden". Den Blomst, han bragte til Genève, havde visselig skønne Farver, og den var ædelt formet, men den havde samtidig sine Rødder dybt i Frankrigs Jord. Den blomstrede ikke rodløst et Sted i Rummet.

Herriot taler i sit Brev om de aarhundredgamle Sympatier mellem Frankrig og Danmark. Vi kan tilføje, at det Demokrati, som dette Blad i 40 Aar har søgt at tjene, med dobbelt Varme føler denne Sympati, naar Republikens Ledelse er lagt i Haanden paa det franske Frisinds Fører.

Socialdemokratisk Kirkekamp

I en Artikel, der øjensynligt stammer fra bedste Kilde, forsvarer „Social-Demokraten" i Gaar Kirkeminister Dahls Optræden i Ryslingesagen. Tillige bebuder Bladet en Forhandling mellem Pastor Rørdams Menighed og Kirkeministeren, og det udtaler Haabet om, at det vil lykkes at bringe hele Sagen ud af Verden ved en mindelig Ordning. Det er et Haab, som vi kan dele. Men desværre forekommer det os, at Udsigterne ikke er de bedste, og vi har den Opfattelse, at Skylden derfor ligger hos den socialdemokratiske Kirkeminister.

Hele det Grundsynspunkt, som Hr. Dahl har anlagt paa Ryslingefolkenes Kamp for at faa Tilladelse til at benytte et nyt Daabsritual, er forkert. Som Embedsmand har Kirkeministeren kun én Pligt at drage Omsorg for, at der ikke i en Menighed under Folkekirken benyttes et Ritual, der er i Strid med samme Folkekirkes Karakter som grundlovsmæssigt evangelisk-luthersk. Som Socialdemokrat og Redskab for en grundtvigsk Frihedspolitik har han den Opgave at sørge for, at Folkekirkens historiske *Rummelighed* ikke krænkes. Er det Ryslinge-Ritual saaledes formuleret, at Hr. Dahl ikke finder det foreneligt med Folkekirkens evangelisk-lutherske Karakter, nuvel, saa kan han ikke godkende det. I modsat Fald har han ingen Undskyldning for at forkaste det. Det er ikke Meningen med Folkekirken, at den skal være en uniformeret og dogmestivnet Politikirke. Naar man hænger sig i Bogstaverne, kommer der sjældent Liv derudaf. Trods ivrig Granskning i de i Forgaars udsendte kirkeministerielle Aktstykker har vi ikke kunnet finde Antydning af, at Hr. Dahl anser Ryslingeritualet for u-evangelisk, en Paastand, som ogsaa vilde være svær at opretholde. Men naar dette ikke er Grunden til, at Ritualet kasseres, er det ikke muligt ud fra et Frihedssynspunkt at finde nogen forsvarlig Begrundelse for at kassere. Der er ingen anden Begrundelse derfor end en bleg og sandelig ikke socialdemokratisk Bekymring for ved en rigtig og samvittighedsfuld Afgørelse til Fordel for de Faa at komme til at krænke det Flertal i Folkekirken, der sagligt ikke er enig med Ryslingefolkene, og det missionske Mindretal, der desuden ønsker saa vidt muligt at gøre Folkekirken til et aandeligt Mørkekammer, hvor kun de allermest avtoriserede Meninger er tilladt.

Hr. Dahl ønsker, om man skal tro „Social-Demokraten", ikke at faa rejst nogen Kirkekamp. Hvis han tror, at han er paa den rette Vej til at undgaa det, har han efter vor Mening gjort fejl Bestik. Kirkekampen rejses ikke ved, at man fastholder Menighedernes frie Ret til at leve deres religiøse Liv som de vil inden for en Folkekirke, der kun holdes sammen ved slappe Baand. Først i det Øjeblik, da Kirkens Myndigheder vil stramme Baandene og erstatte Livet i Frihed med Pligt til at tro paa Bogstaver, er der Udsigt til, at Kirkekampen kommer. Det vilde være for meningsløst, om det just var en socialdemokratisk Regering, der tog de første Skridt.

Den ny Direktør.

Der er en meget gammel Anekdote om en ung Mediciner, som, da han møblerede sig et Par Værelser, anskaffede nogle alt for lange Gardiner, og da han blev spurgt om, hvorfor han vilde have dem saa lange, svarede han: — Jeg kan ikke have dem kortere; de skal passe i Overlæge-Lejligheden paa Frederiks Hospital. Dér endte de ogsaa. Den almindelige Sympati vil uvilkaarlig samle sig om en Mand, der naar det Maal i Livet, han tidlig har sat sig og energisk stræbt efter. Og de Oplysninger, der foreligger om Zoologisk Haves ny Direktør, viser, at han med usædvanlig Energi har søgt at dygtiggøre sig netop til den Post, til hvilken han nu er blevet den foretrukne mellem et meget stort Antal Ansøgere.

Derfor vil Dir. *Alving*, saa ukendt han end er, af Offentligheden blive modtaget med Velvilje. Man mærker, det er en Mand, der vil noget. Og han har sikkert Ret i, at der i Zoologisk Have kan være meget at reformere. Det er sandt, at der er Partier derude, der gør et skummelt Indtryk. Saaledes det Parti ved Fasanvejen, som Hr. Alving netop har fremhævet i et Interview, dér, hvor de store Rovfugle holdes indespærret i alt for smaa Bure. Der er adskillige Steder, der virker uryddeligt og surt, og hvor selv den Usagkyndige faar et stærkt Indtryk, at der med en bedre Udnyttelse af Pladsen kunde skabes bedre Forhold for Dyrene. Utvivlsomt var Dir. *Dreyer* baade en indsigtsfuld og en meget nidkær Direktør; man kom sjældent derud uden at træffe den aarvaagne, inspicerende og selv tagende sig af alt. Han skyede heller ingen Ulejlighed ved Besøg i Udlandet at holde sig underrettet om Forholdene inden for andre zoologiske Haver. Men svagelig var han jo i de sidste Aar, og den almindelige Tilbagegang, der under og efter Krigen har ramt de fleste zoologiske Haver, paa det evropæiske Fastland, lod heller ikke Haven i Kjøbenhavn uberørt; den almindelige Standard blev nedsat. Nu kommer en ny Mand til, med friskt Initiativ og opfyldt af alt, hvad han har set og lært paa den anden Side Atlanterhavet. Naar han i sit Interview til *Politiken* udtaler, at han vil skaffe Dyrene mere Lys og Luft, saa vil alle bifalde ham. I en moderne zoologisk Have bør ingen Rest findes af Fortids Dyrplageri. Baade Dir. *Schiøtt* og Dir. *Dreyer* har i den Retning udrettet meget, men man bør aldrig slaa sig til Taals med, at man ikke kan naa videre; og den, der er vant til at se paa de samme Ting Dag ud og Dag ind, glemmer undertiden, at de kunde være anderledes og bedre. Nu kommer et Par friske Øjne til. Det kan kun være godt. Zoologisk Have har, under et privat Aktieselskabs ydre Form, ganske en offentlig Institutions Karakter, og dens Trivsel spiller en overordentlig Rolle ikke blot for Befolkningen i denne By, men for hele Landet. En vigtig Opgave er lagt i Dir. Alvings Haand. Han har selv villet det. Nu venter vi os meget af ham.

Dag til Dag.

Vejret.

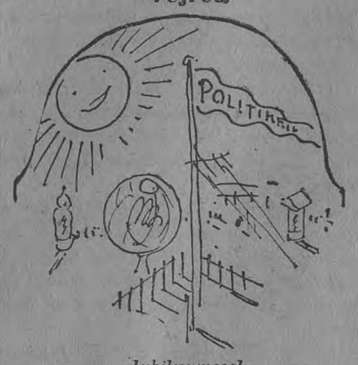

Jubilæumssol.

Vor Tegner var allerede i Gaar i Jubilæumsstemning. Det var umuligt at faa ham til at give et Billede af Vejret. I Stedet for tegnede han Jubilæumssolen, saaledes som han mener, at den i Dag paa den 40 Aars Mindedag vil straale over *Politiken*.

Der kommer altsaa i Dag ikke til at staa noget om Vejret i Gaar. Vi nøjes med at notere, at Varmemaaleren svingede mellem 9 og 13,5 Gr. C.

I Dag bliver Temperaturen vel adskilligt højere.

Solen staar op i Dag Kl. 6,14 og gaar ned Kl. 5,44

Tusmørket varer 42 Minuter.

Cyklelygten tændes Kl. 6.

Den islandske Falk:

Kommandør *H. Rechnitzer* er blevet Storridder og Orlogskaptajn *H. B. Barfod* og Grosserer *Jon Johannesson* Riddere af den islandske Falk.

Den spanske Minister *Agüera* er rejst paa Besøg hjem til Spanien.

Det er ikke som Kirurg, at Professor Rovsing den 12. ds. holder 25 Aars Jubilæum, det er som Universitetsprofessor. Samtidig kan han ganske vist fejre et Kirurgjubilæum, idet det er 35 Aar siden, at han ansattes som Reservekirurg.

Geheimeraad *Barth* ved de bayerske Jernbaner er ankommen hertil.

Maleren Prof. *Tuxen* er kommet paa Besøg hertil fra Skagen.

80 Aar.

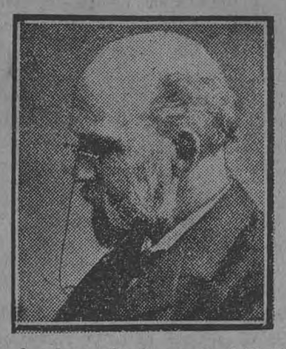

Fhv. Overlæge, Professor Carl Fejlberg.

Øresundshospitalet faar jævnlig Besøg af en elskværdig gammel Herre, der altid modtages med Glæde og Veneration. Han gaar hyggelig rundt og snakker med Patienterne og Lægerne og er interesseret i Hospitalets Liv og Udvikling. Alle véd, hvem han er, for han har set ens ud, lige saa længe de længst ansatte kan huske tilbage, det er Hospitalets fhv. Overlæge, Professor *Fejlberg*. Naar lige undtages de tre smaa Bogstaver, er der intet forhenværende ved ham; han fylder i Dag 80 Aar og helt løber man vel ikke fra saa mange Aar, men den sejge Livskraft, der præger hans Slægt — alle Fejlbergerne bliver meget gamle — har forskaanet ham for at blive Olding.

Og dog har Fejlberg ikke sparet paa sig selv, han har oplevet meget, rejst meget og arbejdet meget. Kun 20 Aar gammel gik han som frivillig Menig med i Krigen, han blev taget til Fange af Tyskerne, men undslap ved en dristig Flugt og naaede efter mange farefulde Eventyr saa højt op i Jylland, at han kom i Sikkerhed. Senere foretog han botaniske Ekspeditioner til Færøerne, Ostindien og Kina, og paa disse Rejser erhvervede han sig gennem Selvsyn praktisk Erfaring i en Mængde herhjemme yderst sjældent forekommende eksotiske Sygdomme, en Erfaring, der senere skulde komme ham til stor Nytte. Som Chef for et Hospital med en Karantæneafdeling fik Fejlberg jo selv nu og da Patienter med Kopper, Pest, Kolera og andre ondartet fremmed Djævelskab, og gennem en lang Aarrække betragtedes han som en Avtoritet af de Læger, der stod over for en eller anden under vore Breddegrader ukendt Sygdom. Ikke gennem videnskabelige Undersøgelser, men af det rent kliniske Billede var Fejlberg altid i Stand til at bestemme Sygdommens Art.

I 1876 blev Fejlberg ansat ved Øresundshospitalet og fra 1899 til han trak sig tilbage i 1916 var han Overlæge derude. Da han begyndte var Hospitalet ganske lille — det var ikke hvert Aar, at det havde Patienter — men det voksede hurtigt og Fejlberg voksede med sin Gerning. Patienterne og Personalet elskede ham, fordi han var saa usvigelig hjælpsom, og saa menneskelig og jævn i sin Fremtræden. Han var først og fremmest den dygtige og samvittighedsfulde, praktiske Læge, hans videnskabelige Indsats indskrænker sig til en enkelt lille Afhandling, men han var alligevel, naar det gælder Videnskaben, vaagen og lydhør. Det tjener saaledes Prof. Fejlberg til den største Ære, at *Finsen*, der andre Steder havde mødt Smil og Skuldertræk, hos ham blev modtaget med aabne Arme, da han kom med sin store Opdagelse: det røde Værelse. Prof. Fejlberg var ligeledes ivrig, da hans yngre Medhjælpere foreslog ham at indføre den saakaldte kunstige Pneumothorax ved Behandlinger af Lungetuberkulose. Han skrev straks ned til Behandlingens Opfinder, den italienske Læge Farnalini,, og det skyldtes udelukkende den italienske Kollegas Smøleri med Svaret, at Vejlefjord kom før Øresundshospitalet med Indførelsen af denne Metode.

Som saa mange af sine Kolleger har Prof. Fejlberg Interesse for Kunst, han holder af at færdes mellem Kunstnere og Forfattere og til det Fejlbergske Hjems stadige Gæster hørte bl. a. *Erik Skram* og *Alexander Kielland*. Af nulevende Forfattere er Oberst *Rist* en af hans nære Venner.

Gamle Patienter, tidligere Medarbejdere og trofaste Venner vil i Dag i Taknemlighed enes om at flette Lavrbærkransen om den 80-aariges Pande.

Den Ældre.

Professor *Harald Bohr* vender i Dag hjem fra Innsbruck, hvor han har deltaget i en naturvidenskabelig Kongres.

Vor Presse-Attaché i Berlin, *Lauritz Larsen*, kom i Gaar paa Besøg hertil og tog ind paa Turisthotellet.

Efter at den dansk-polske Handelstraktat for et Par Uger siden er blevet underskrevet, er Interessen for Danmark i stærk Vækst i Polen, navnlig i Industri- og Handelskrese. Et Vidnesbyrd derom er, at Redaktionen af det mest udbredte illustrerede Ugeblad i Polen, *Swiat* („Verden") har planlagt Udgivelsen af et specielt *dansk Numer*, hvis Formaal er at give den polske Læseverden fyldige Oplysninger om det moderne Danmark, dets Kultur og dets økonomiske Liv. I dette Numer, hvis Reklamestof ogsaa skal være rent dansk, ønsker „Swiat" at faa Lejlighed til at bringe Artikler og Udtalelser af fremtrædende danske Personligheder fra Aandslivets og Erhvervslivets forskellige Grene. En kendt polsk Journalist, Frk. *Zofja Gulinska*, er i disse Dage kommet hertil for at tilrettelægge det danske Propagandanumer af „Swiat".

Dr. *Petrus Beyer*, der nu befinder sig vel efter en lang Rekonvalescens paa „Ærtebjerg" ved Holte, flytter i Dag til Byen.

Publicistklubben i Stockholm, Sveriges største og mest omfattende Presseorganisation, fejrer paa Lørdag sit 50 Aars Jubilæum. Fra Danmark er indbudt Journalistforeningen og Provinsjournalistforeningen, der repræsenteres henholdsvis ved Redaktør *Wreschner* og Redaktør *H. J. Blicher*.

Den kendte Grosserer *Einar Jacobs*, Chefen for den store Korn- og Foderstofforretning Jacob & Co., fylder i Dag 60 Aar.

Grosserer Jacobs var oprindelig ikke bestemt for Handelen, men efter at have studeret Statsvidenskab nogle Aar overtog han den af Faderen stiftede Forretning, der under hans Ledelse trivedes og navnlig under Krigen fik forøget Opsving. Han er nu Medlem af Børsens Voldgiftsudvalg for Kornhandel.

Præsten og Læreren.

Læreren skreg: Jeg skal lære dig!
Og et større Slag blev leveret,
da Præsten hvæsed': Ja, kom til mig,
dig skal jeg nok faa konfirmeret!

Hr.

En af De danske Statsbaners dygtigste Stationsforstandere, Hr. *Møller* i Tølløse, har i Dag været 50 Aar i Statsbanernes Tjeneste. Hans Station er altid i en mønsterværdig Orden, den er næsten som blæst ren. Han er præcis som et Urværk, hurtig til at tage sin Beslutning, altsaa som en Jernbanemand bør være. Naar han ikke for længst har faaet en større Station, er Grunden ene den, at han aldrig har søgt bort. Han har befundet sig vel paa Egnen, hvor han igen er vellidt, og da han har et Privatbane ind til sin Station, kan det ogsaa daarligt betale sig for ham at tage andet Embede.

Forlagsboghandler *Chr. Erichsen* rejser i Dag til Berlin som Repræsentant for „Dansk Fredsforenings Kjøbenhavns Kres" ved Verdensfreds-Kongressen, der afholdes fra 2. til 7. Oktober.

En inden for Telegrafvæsnet meget afholdt Embedsmand, Telegrafkontrolør *P. J. Rasmussen*, kan i Dag fejre sit 40 Aars Jubilæum. Jubilaren, som i mange Aar har gjort Tjeneste paa Hoffets Telegrafstationer, er nu Chef for Hovedtelegrafstationens Morseafdeling og har tillige Tilsyn med det store Linjenet.

Det sidste Studenterhold fra Sct. Jørgens Gymnasium (Henrik Madsens Skole) har besluttet at danne en Elevforening. I Morgen Aften Kl. 8 afholdes konstituerende Møde paa Skolen, Filippavej 1.

Foredragssalen.

Paa Torsdag Aften indledes Begynder-Kursus i Tysk og Fransk efter Eibes System. Hvert Kursus strækker sig over 15 Uger, en Aftentime om Ugen. Prisen for Deltagelse i det tyske Kursus er 8 Kr., for det franske 10 Kr.

Paa Fredag foreviser Forfatteren *Andreas Winding* for sidste Gang den store Marokko-Film.

Paa Lørdag opfører Det Intime Teater Fru Thit Jensens Problemdrama „Den erotiske Hamster".

Med hver Post i Gaar strømmede det ind til os med Breve og Hilsner fra fjerne Venner, fra Hamborg til Milano, fra London til New York (og lad os ikke glemme Wamberg i Paris). Der er vist ikke mange Blade, der Aaret rundt modtager saa mange Breve fra sine Læsere som *Politiken*, og hvorfor nægte det, ogsaa mange Breve med Peber og Kanel. Men næppe forekommer der en lille Anledning, saa vender Bladet sig aldeles, og nu er det — som i Gaar — søde Sager, vi faar tilsendt. Det gør godt, og saa meget des bedre, som det i Morgen igen er graa Hverdag.

En Efteraarsudstilling:

Bing & Grøndahl aabner i Dag sin store Salgsudstilling, der én Gang om Aaret lokker en tæt Strøm af skønhedsinteresserede Kjøbenhavnere ud til den gamle Fabrik paa Vesterbrogade. Udstillingen omfatter baade Porcelæn og Stentøj lige fra de ældste Former fra Fabrikens første Tid og til de mange moderne Façoner af Vaser, Krukker, Skaale o. s. v. Alle Fabrikens bedste Kunstnere er repræsenteret: *Elias Petersen, Achton Friis, Knud Kyhn* og Frøknerne *Hegermann-Lindencrone, F. Garde, C. Olsen* og mange flere.

Selv om man ikke har Raad til at købe — og hvem har for Resten ikke det til de meget billige Udsalgspriser? — er det en Fornøjelse at bese Udstillingen. Man er adskillige Skønhedsindtryk rigere, naar man gaar derfra.

Madame *Cahier* er i Gaar rejst til Tyskland.

Lærerinderne, Kommunalbestyrelsesmedlem Frk. *Augusta Gjerding*, Skolen paa Nyelandsvej, Fru *Nora Sabroe*, Skolen paa Fuglevangsvej, Frk. *Christence Løvgreen*, Skolen paa Duevej, og Fru *Julie Winding*, Frk. *Elna Panduro*, Frk. *Christine Hansen* og Frk. *Marie Jørgensen*, Skolen paa Godthaabsvej, kan i Dag fejre 25 Aars Jubilæum ved Frederiksberg Skolevæsen.

Fhv. Overtelegrafbestyrer *O. Henrichsen* begraves i Dag Kl. 2 fra Vestre Kirkegaards store Kapel.

I Dag fylder: Fhv. Overlæge, Professor *Carl Feilberg* 80, Godsejer Georg Sass, „Leerbæk", 73, Redaktør Hans Jensen, Slagelse, 72, Tobaksfabrikant H. J. Braun 68, fhv. Landstingsmand, Ingeniør Alex. Foss 66, Driftsbestyrer, Kaptajn *C. F. Kjær* 65, Sparekassedirektør, Overretssagfører V. M. Amdrup 64, Toldkontrolør, cand. polit H. J. Løye 62, Overtoldinspektør T. de Fine Bunkeflod 61, Redaktør, Raadmand J. M. Welsch, Helsingør 58, Fuldmægtig F. L. Bang (Firma Bergh & Owen) 56, Kontrolør ved Statsbanerne C. F. Schumacher, Roskilde, 56, Gesandt i Paris, Kammerherre H. A. Bernhoft 55, Kirkeminister *Peter Dahl* 55, Bogtrykker Poul Hertz 54, Overretssagfører C. V. S. Ostenfeld 49 og Politimester i Randers E. Thune Jacobsen 44 Aar.

Tik-Tak.

— Borgerrepræsentanternes Pragerrejse er nok blevet en Sukces.

— Ja, sikken en Modtagelse af Pilsnerne.

— Ja, og de skulde ikke først trækkes op.

Et Lykønskningsbrev fra Herriot.

Republikens Ministerpræsident sender en Hilsen til „Politiken".

Herriot.

PAA denne Dag, da Deres Blad fejrer sin 40 Aars Fødselsdag, er jeg lykkelig ved at fremkalde i Erindringen de hjertelige Følelser over for vort Land, som det paa ny lagde for Dagen under den sidste franske Udstilling i Kjøbenhavn. I disse venskabelige Tilkendegivelser ser jeg et nyt Bevis for den danske Presses Deltagelse i det Fredens og Retfærdighedens Arbejde, som udføres af Republikens Regering. Ved at følge denne Bane fortsætter *Politiken* de bedste historiske Traditioner i Danmark, som ved saa mange Baand er forenet med Frankrig, og hvis ædle Forsøg paa at sikre den mellemfolkelige Forstaaelse kun kan befæste de aarhundredgamle Sympatier mellem de to Folk.

Jeg griber gerne den Lejlighed, som tilbyder sig for mig, til at give Udtryk for mine Følelser overfor Deres Landsmænd, hvis hjertelige Modtagelse har forskønnet det Minde, jeg for ikke længe siden har hjembragt fra Deres Hovedstad. Jeg ønsker Danmark den Lykke, som Folkets skønne Egenskaber gør det fortjent til.

Paris, 28. September 1924.

Herriot

L. A. Ring om sin Kunst.

En Samtale om 40 Aars Produktion.

Lars Andersen Ring.

Det er selvfølgelig et Tilfælde, at *L. A. Ring* aabner sin store Udstilling, Resultatet af 40 Aars Arbejde, samme Dag, som *Politiken* holder sin 40 Aars Mindefest. Men der er noget beslægtet mellem Frisindets Sejr og denne vor mest demokratiske og ærligste Kunstner. Dog, ligesom Frisindet er L. A. Ring egentlig kun demokratisk i Emnevalget; gennem Aarene udvikler han sig mere og mere til udpræget kunstnerisk Aristokrat, kræsen og streng.

Kunstforeningens Ring-Udstilling rummer 300 Numre. Det bliver nødvendigt at tilføje: Indtil i Gaar Formiddags. For Maleren *Viggo Madsen*, der forestaar Ophængningen, bliver ved med at skaffe ny Billeder, og som Kunsthandler Chr. Larsen siger: Man vilde kunne afholde tre saadanne Udstillinger, alle lige gode, af Ring. Den 70aarige Kunstner har malet godt 1000 Billeder. Det er muligt, at Udstillingen, inden den aabnes for Publikum i Dag, er vokset til det dobbelte.

Lars Andersen Ring vandrer selv rundt i *Den frie Udstillings* Sale, og med sit skarptskaarne, furede Ansigt, sit graasprængte Fuldskæg minder han om en gammel Eg. I Holdning og Udtryk ligner han en ærlig sjællandsk Husmand. Rings Venner blandt de yngre Kunstnere spørger: Kan disse Øjne lyve? Dybt under de store, buskede Øjenbryn lyser hans klare blaa, ærlige og kloge Blik. I denne Mand findes ikke Svig!

Det ubevidste og det tilstræbte.

Malerierne er ordnet kronologisk, fra det første „Foraarslandskab ved Landsbyen Ring" fra 1880 til „Enø Strand" fra 1924.

— Er der ikke, spørger vi L. A. Ring, i alle disse Malerier en bestemt Linje, en bestemt Udvikling, som nu ligger klar for Dem?

— Det er der vel nok, siger Ring paa sin egen stilfærdige Maade, men det er mest ubevidst. Skulde jeg sige noget, da er det, at min Malemaade er blevet haardere og klarere med Aarene. Jeg er kommet bort fra det stemningsfuldt udflydende, lægger mere og mere Vægt paa Tegningen. Dog tror jeg, i Modsætning til en udmærket Kunstkritiker, ikke paa, at et Billedes Konstruktion er noget, som en Kunstner gør sig fuldkommen klart. Enhver kan trække Streger og Linjer gennem Rafael. Der er jo nu en hel Retning indenfor Kunsten, der mener, at man for at yde noget værdifuldt maa være udlært Matematiker. For en Kunstner kommer alt det ligesom af sig selv, han tænker ikke derpaa. Jeg kan ikke forklare, hvorfor den Mand staar netop saaledes i Billedet — jeg har valgt mit Motiv ubevidst, men det er jo nok muligt, at Kunstneren ogsaa ubevidst vælger netop det rigtige.

— Er det ikke underligt efter saa mange Aars Forløb at gense alle sine egne Billeder? Hvad føler De derved?

— Jeg tænker nærmest det samme som Marstrand, da man bragte ham et af hans Billeder og spurgte, om han havde malet det? Jo, sagde Marstrand, jeg har malet saa meget Skidt! Det er jo ikke altsammen lige godt, men de fleste af mine Malerier vil jeg nok staa ved endnu, og nogle af de ældste fremkalder paa en morsom Maade Erindringer fra min Ungdom sammen med Christian Krohg, Bindesbøll, Søren Lund . . . Det var de Aar, vi kom i den gamle Kafé *Helvede* paa Købmagergade. De to fattigklædte Pigebørn uden for Kafédøren er én Erindring derfra. Der er ogsaa Billeder, som minder om de bevægede politiske Aar, da jeg fuldt og fast troede paa Revolutionen mod Estrup, da vi sejlede op til Helsingør for at møde Chr. Berg og sang den forbudte Vise „Ned med Estrup, Scavenius og Ravn!" Malerierne fra Skomagerstrejken paa Heegaards Værksted, „Politisk Diskussion", er fra de Aar.

Fra 5 Kr. til 5000.

Billedet af Kunstneren, der fortvivlet over alle Nytaarsregningerne sidder med Hovedet i Hænderne, genkalder min fattige Ungdom. Det er fra et Kvistværelse i Vingaardsstræde. Ja, vi tjente ikke meget den Gang, men det var dog en morsom Tid . . . Mit første Billede blev kasseret paa Udstillingen, og jeg solgte det for 3 Kr. Det indbragte ved den sidste Auktion 1500 Kr. Det ældste Billede paa Udstillingen her fik jeg 5 Kr. for. Det blev sidst solgt for 5000.

— Hvilket af Deres Billeder holder De mest af?

— Jeg tror næsten, det er „Høstmanden". Det er det første Billede, jeg har faaet ordentlig betalt. Godsejer Johan Knudsen, som den Gang var Redaktør af *København*, købte det for 1500 Kr. Jeg skulde have Pengene maanedsvis, men Overretssagfører Jens Pétersen, der var Johan Knudsens Kassemester, var meget skikkelig, naar jeg havde Brug for Kontanter. Johan Knudsen solgte det under Krigen for 8000 Kr., og paa Vejen fra Mors til Kjøbenhavn steg Billedet til 12,000. Chr. Larsen mener, at det nu vilde staa i 25,000 . . .

— Hvordan blev De Malar?

— Fordi jeg skuldet Jeg gik i Malerlære, skulde være Malersvend, og jeg har altid vidst, at jeg vilde male. Hvordan det kom, véd jeg ikke. Det skulde saa være!

De afkappede Grene.

— Hvad vilde De med Deres Kunst?

— Male det danske Landskab, saa godt jeg kunde. Helst har jeg malet fra Sjælland, for her er jeg født. Der er mange Kunstnere, som kan skildre fremmede Landskaber. Jeg har egentlig aldrig forsøgt det. Men selvfølgelig tror jeg, at Rejser hjælper En til bedre at se det ejendommelige ved Ens hjemlige Landskab. Ellers bliver det let saa ensformigt, at man til sidst slet ikke kan finde noget mærkeligt ved det.

— Føler De Dem særlig knyttet til nogen af de ældre danske Kunstnere?

— Jeg er Elev af Vermehren. Men skulde jeg nævne Nogen, maatte det blive gamle Dalsgaard. Han er saa ærlig.

— Føler De Dem meget bunden af Deres Motiv?

L. A. Ring er standset foran et Billede af Gadekæret i Baldersbrønde.

— Det var egentlig saadan et smukt Motiv, siger han, med Poppelgrenene, der hang ud over Gadekæret, men saa kom Vejmanden og ødelagde det for mig. Han kappede Grene af, og nu staar Træerne og stritter saa underlig nøgent . . .

— Men kunde De ikke have beholdt Grenene i Deres Maleri, bevaret Motivet, som De havde tænkt det?

— Nej, det kan jeg altsaa ikke. Jeg maa male, hvad jeg ser.

— Ser De altid det danske Landskab lidt graat og trist?

— Nej, ikke altid. For Resten, der kan, siger Ring med et Smil, være meget Lys i det graa. Men jeg har da ogsaa malet Solskinsbilleder.

— Hvilke Aar regne De for Deres lykkeligste som Menneske og som Kunstner?

— Det maa vel blive de første Aar ved Karrebæksminde, da jeg var nygift. Jeg vender tilbage til den Egn hvert Aar, var der sidst i Sommer. Men ogsaa i Roskilde, hvor jeg nu bor, er jeg lykkelig. Jeg holder af de gamle Huse paa St. Jørgensbjerg . .

Skal du ikke male, Lars?

L. A. Ring-Udstillingen er Fortællingen om en Kunstners Liv, én af vore betydeligste til alle Tider, der ejer de bedste danske Egenskaber. Der fortælles om L. A. Ring et lille Træk, der viser ham som den virkelige Kunstner. Han kan gaa i flere Maaneder uden at male, morer sig med at tømre i sit Hus og med meget forskelligt. Hans Kone kan blive helt utaalmodig over dette elskværdige Driveri, indtil det brister en Dag:

— Saa, Lars, nu synes jeg ellers, du snart skulde begynde og male!

Men Ring ser Tiden an endnu nogle Dage, indtil han har listet sig ind paa sit Motiv, — saa kaster han sig pludselig over det og maler af fuld Kraft.

Lad os paa Aabningsdagen sende en venlig Tanke til Fru Ring! Lad os først og fremmest takke L. A. Ring for de 1000 Malerier, der alle er ærlige Værker, og hvoraf ikke et eneste er os ligegyldigt. Han har malet dem, som Træet groer, — den gamle Eg i den danske Skov.

A. W.

Greverne Frijs' Strid om „Stensballegaard"s Successionsfond.

Proceduren strakte sig i Gaar over 6 Timer og fortsættes i Dag, hvad der medfører en Udgift paa 4000 Kr.

Tre Historikere har afgivet Erklæringer i Sagen og er grunduenige om, hvem der er den rette Sukcessor.

Lensgreve Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs lyttende til Højesteretssagfører Steglich-Petersens Tale.

Det var ventet, at den danske Adel i stort Antal vilde have overværet Processen om, hvem der skal have Stamhuset *Stensballegaards* Sukcessionsfond, og Landsdommer *Bærentsen* havde derfor opnaaet Tilladelse til, at Retshandlingen skulde foregaa i 5. Afdelings noget rummeligere Sal.

Men det viste sig, at Hr. Bærentsen og hans Meddommere, Landsdommerne *Krabbe* og *Pürschel*, særdeles godt kunde være forblevet i 4. Afdeling, thi Adelen kom ikke. Jagten er gaaet ind, og hvem ofrer det tidlige Morgenstrejf over de dugvaade Stubmarker for et Ophold i en lummer Retssal, naar man oven i Købet har en Godsforvalter eller en Jurist, som bagefter paa en halv Time kan sætte En ind i det, der foregaar foran Rettens Skranke i Løbet af 5—6 Timer?

Nej, Adelen blev borte, og det Par Luksus-Biler, der holdt uden for Landsrettens Port i Fredericiagade, tilhørte den Frijs'ske Slægt, der paa Tilhørerpladserne var repræsenteret af Greve *Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs*, Staldmester Grev *Julius Frijs*, Grevinde *Frijs-Juellinge* og Grevinde *Wedell-Wedellsborg*.

Stensballegaard, Sagsanlæggeren og de Sagsøgte.

Da Lensgrev Mogens Frijs døde i Fjor, overgik Stamhuset *Stensballegaard* til fri Ejendom. En Sukcessionsfond blev oprettet, og den, der vinder Processen, faar Halvdelen af Fonden til fri Benyttelse og Renterne af den anden Halvdel, saa længe han lever.

Processen er anlagt af Hofjægermester *Erik Adolph Ernst* Lensgreve *Bernstorff-Gyldensteen* som Værge for den 12-aarige Grev *Erhard Frijs* (Søn af Hofjægermester, Grev *Frederik Krag-Vind-Frijs*, der er en af de Sagsøgte). Lensgreve Bernstorff-Gyldensteen og hans 12-aarige Myndling repræsenteres under Processen af Højesteretssagfører *Steglich-Petersen*.

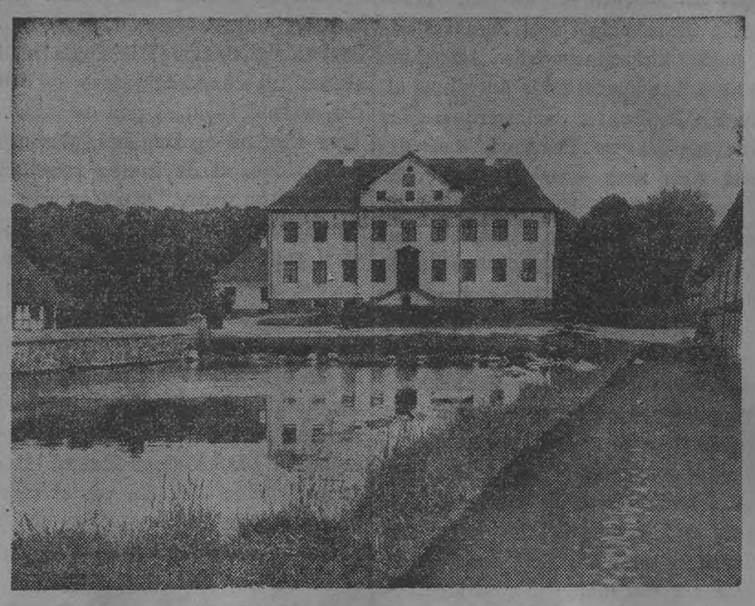

Steensballegaard, som Processen staar om.

De *Sagsøgte* er:

1) Kammerherre, Staldmester *Julius Benedicte* Grev *Krag-Juel-Vind-Frijs*, som repræsenteres af Højesteretssagfører *Vagn Aagesen* ved Overretssagfører *Arne Kemp*.

2) Proprietær *V. Bille-Hansen*, der er Værge for den umyndiggjorte Grev *Julius Benedictus Krag-Juel-Vind-Frijs*, som repræsenteres af Højesteretssagfører *Vilh. Kondrup* ved Overretssagfører *Em. Christensen*.

3) Hofjægermester, Grev *Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs* til Juellinge (gift med afd. Lensgreve Mogens Frijs Datter, Komtesse *Helle Frijs*, og Fader til Sagsanlæggeren, der repræsenteres ved Overretssagfører *G. Helms*.

Paastande under Proceduren.

Under Proceduren gøres gældende, at det var med Urette, at *Stensballegaard* i 1867 blev overdraget Lensgreve Mogens Frijs' Fader (Konsejlspræsidenten).

Staldmester, Grev *Julius Krag-Juel-Vind-Frijs* paastaar, at han og Slægten i 30 Aar har haft den Opfattelse, at *han* var Sukcessor til Stensballegaard.

Der er afgivet Erklæringer om Stridsspørgsmaalet af en Række Videnskabsmænd.

Kongelig Ordenshistoriograf *Louis Bobé* anser den 12-aarige Grev Erhard for at være rette Arving.

Professor *Fabricius* udpeger den umyndiggjorte Grev *Julius Krag-Juel-Vind-Frijs*, og

Professor *Poul Johs. Jørgensen* er kommen til det Resultat, at Hofjægermester, Grev *Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs* til Juellinge er Arvtageren og efter ham hans Farbroder, Staldmester, Grev *Julius Frijs*.

Professor Jørgensens Erklæring foranledigede, at Grev Frederik til Juellinge meldte sig med Arvekrav, idet han dog samtidig udtalte, at han ikke hidtil havde anset sig for interesseret.

Proceduren begynder.

Højesteretssagfører *Steglich-Petersen* krævede Successionsfonden tilkendt sin Mandant, den 12-aarige Grev Erhard.

Højesteretssagføreren omtalte meget udførligt *Stensballegaards* Historie, de Frijs'ske Stamtavler og to Testamenter, oprettede i 1748 og 1759 af Griffenfeldts Datterdøtre, Komtesserne Krag. Principperne i disse Testamenter var, at Baroniet *Juellinge* og Stamhuset *Stensballegaard* skal skilles, og at Successionsretten til *Baroniet* i Virkeligheden er en Hindring for at komme i Besiddelse af *Stamhuset!*

—Spørgsmaalet drejer sig saaledes om, fremhævede Højesteretssagføreren, hvorvidt det gamle Testamente tillader, *at Sønnen gaar forud for Faderen.*

Ifølge almindelige Regler for Majoratsarv vilde Grev Erhards Fader og ældre Broder være mere berettiget end han til Successionsfonden, men i dette særlige Tilfælde har Grev Erhard Fortrin for sin Fader og Broder, der henholdsvis er Ejer og Successor af Baroniet Juellinge. Det tilkommer mine Modparter, der repræsenterer Faders, Broders og Bedstefaders Broder, at føre Bevis for, at deres Mandanter har en bedre Ret. Det er den *næstældste* Søn, der skal have Stensballegaard, og ikke den, som tillige bliver Lensgreve.

Højesteretssagføreren anmodede Domstolen om, i Tilfælde af, at den udpeger Grev Frederik Frijs til Juellinge som rette Successor, da samtidig afgøre, hvem der skal succedere ved *hans* Død.

Efter Testamentets Ord og Aand kan der ikke være nogen Tvivl om Grev Erhard gaar forud for sin Fader. Han er nærmeste Arving!

Overretssagfører Arne Kemp taler for Staldmester, Grev Frijs.

Overretssagfører Arne Kemp hævdede, at Staldmester, Grev *Julius Krag-Juel-Vind-Frijs* (der er Farbroder til Grev Frederik Frijs, Juellinge) bestandig inden for Slægten er blevet betragtet og anerkendt som Successor til Stensballegaard. Som saadan er han blevet offentlig anerkendt saavel af afdøde Lensgreve Mogens Frijs som af den nuværende Besidder af Frijsenborg, Grev Frederik Frijs. Medens Lensgreve Mogens Frijs levede, blev der ikke foretaget noget af Betydning med Stensballegaard, uden at Staldmesteren blev taget med paa Raad. Slægten Frijs' betroede Raadgiver gennem en lang Aarrække, afdøde Kreditforeningsdirektør, Grev *Reventlow*, der var en højt anset Jurist, omtaler i sine Breve Staldmesteren som Arving til Stensballegaard. Der er i sin Tid optaget et Laan paa 100,000 Kr. i Stensballegaard til Fordel for Grev Frijs. Grev Frederik Frijs har ved Laanets Optagelse udstedt Erklæringer, hvori han giver Afkald paa sin mulige Ret.

Overretssagfører Em. Christensen taler for den umyndiggjorte Greve.

Overretssagfører *Em. Christensen* omtalte som Repræsentant for Grev *Julius Benedictus Krag-Juel-Vind-Frijs* meget udførligt de gamle Testamenter af 1748 og 1759, som han mente burde opfattes som et samlet Hele. Det sidste Testamente ændrede ikke det første, paa hvilket Hovedvægten maa lægges, idet det har til Formaal at give Successionsregler for *al Fremtid*. Stensballegaard skal efter dette tilfalde Juellinge-Slægtens *næstfødte* Søn, og det er en Forudsætning, at der ikke sker Forandringer, saa længe denne Slægtslinje eksisterer.

Konseilspræsident Emil Krag-Juel-Vind-Frijs' Overtagelse af Stensballegaard i 1867 var en absolut og afgørende Fejl, en skæbnesvanger Fejl, fordi Stamhuset burde være overgaaet til Grev *Jens Krag-Juel-Vind-Frijs*, der var Fader til den umyndiggjorte Grev *Julius Benedictus*, som maa være den retsmæssige Ejer af Stensballegaard.

Overretssagfører Helms taler for Lensgreve Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs.

Overretssagfører *Helms* der mødte for *Juellinges* Ejer, Grev *Frederik Krag-Juel-Vind-Frijs*, omtalte udførligt den Række Erklæringer, der er givet af Professorerne *Poul Johs. Jørgensen* og *Fabricius* og hævdede, at Grev Frederik maatte være den eneste retmæssige Arving til Stamhuset. Det kunde man for den Sags Skyld læse sig til i Testamentet! Sagen har intet med historisk Forskning at gøre, den er et rent juridisk Spørgsmaal om Forstaaelse af Testamentet. Historikerne er inkompetente til at udtale sig om Sagen.

Ved en Stamhusbesidders Død maa de *almindelige* Arveregler følges, hvis der ikke findes særlige Bestemmelser. Efter de almindelige Bestemmelser skulde Grev Frijs' ældste Datter have arvet *Stensballegaard*, men det kunde hun ikke i Følge Testamenterne af 1748 og 1759, og der er da ingen Tvivl om, at den nærmeste Arving maa blive min Mandant.

Det, der skete i 1867, var fuldt ud lovligt, og naar *det* er konstateret, er der heller ingen Tvivl om Resultatet. Der foreligger intet Grundlag for at gøre noget Urigtigt godt igen, thi der er ingen Uret begaaet. Frijs'erne paa Frijsenborg overtog som fuldt berettigede Arvinger *Stensballegaard*, og i Konsekvens heraf maa den nuværende Lensgreve *Frederik* Frijs være den rette Arving til *Stensballegaard*.

Laanet i „Stensballegaard".

I 1904 lod Lensgreve Mogens Frijs et Laan paa 100,000 Kr. optage i *Stensballegaard*. Inden for Slægten traf man Bestemmelse om, at Baroniet *Juellinge* skulde betale en Del af Renterne, og i den Anledning krævede Lenskontrollen, at den daværende Successor til *Juellinge*, nuværende Lensgreve Frederik Frijs, skulde give sit Samtykke dertil med sin Underskrift. Grev Frederik Frijs var den Gang 22 Aar, og han har selvfølgelig ikke villet nægte sin Medvirkning til, at hans Farbroder, Staldmesteren, kunde faa Laanet paa de 100,000 Kr. i *Stensballegaard*, men lige saa selvfølgeligt er det, at denne Underskrift ikke kan betragtes som en Anerkendelse fra hans Side af, at hans Farbroder var den rette Arving til *Stensballegaard*.

— Jo, mere — fortsatte Overretssagføreren — jeg er trængt ind i denne Sag, desto mere er det blevet min Overbevisning, at Testamentet af 1759 er oprettet af den sidstlevende af Komtesserne Krag udtrykkelig for at træde i Stedet for Testamentet af 1748. *Men* — har jeg Ret heri, *saa* har jeg ogsaa Ret i den Paastand, at Komtesse Krag ved Testamentet af 1759 ikke har villet fastslaa Successionsretten til *Stensballegaard for alle Tider*, men kun for den nærmeste Generation, ligesom hun heller ikke i sit Testament har sat som Betingelse, at *Juellinge* og *Stensballegaard* aldrig maatte forenes paa samme Haand. Hun har tværtimod forudset den Mulighed, at den mandlige Linje paa *Juellinge* kunde uddø og Baroniet gaa over til en Datter, der saa ogsaa vilde komme til at overtage *Stensballegaard*. Med andre Ord: Testamentet af 1759 forudsætter, at den Dag kan komme, da Successionsretten til *Stensballegaard* kommer ind under de almindelige Arveregler. Det er dette, der er sket, og dermed er min Mandant, Lensgreve Frederik Frijs, og ikke hans 12-aarige Søn, Erhard Frijs, den rette Arving.

Proceduren fortsættes i Dag.

En Bestemmelse, der koster 4000 Kr.

Retsformanden, Landsdommer *Bærentsen*, standsede paa dette Tidspunkt Proceduren og foreslog at fortsætte Onsdag Formiddag.

Da en Fortsættelse medfører et nyt Inkamminationsgebyr — i dette Tilfælde 4000 Kr. — søgte Højesteretssagfører Steglich-Petersen at faa sine Kolleger til at tilendebringe Proceduren paa en Times Tid, men Retsformanden huggede Diskussionen herom over ved kort og godt at sige:

— Vi fortsætter i Morgen!

Og med denne Afgørelse blev den 12-aarige Sagsanlægger Grev Erhard Frijs 4000 Kr. fattigere.

Argus.

Et morderisk Overfald i Grenaagade.

To ukendte Mænd truer Karetmager Chr. Simonsen paa Livet og slaar ham i Hovedet med en Pistol.

Husejer, Karetmager *Chr. Simonsen*, der bor Grenaagade 4, var i Gaar Eftermiddags Genstand for et morderisk Overfald, og det er en ren Tilfældighed, at han slap derfra med Livet.

Overfaldet blev forøvet ved højlys Dag — Kl. 3½.

Karetmager Simonsen kom paa dette Tidspunkt hjem. Han vidste, at hans Hustru var ude for at foretage Indkøb, og han blev derfor højlig forbavset ved at finde Døren til Entréen aaben og tilsyneladende brudt op med Vold.

Mødet med Indbrudstyvene.

Hr. Simonsen er en velvoksen, kraftig bygget Mand, og han tog derfor ikke i Betænkning at gaa ind i Lejligheden for at se, hvem det var, der paa en saa voldsom Maade havde skaffet sig Adgang til denne.

I Dagligstuen fandt han to svære Fyre, der saa meget fortørnet ud.

— Hvad vil De? raabte den ene og pegede i det samme paa Simonsen med en Pistol, der paa det nærmeste var en halv Alen lang.

— Hands up! fortsatte han med Tordenrøst.

— Aa, Sludder, svarede Karetmageren, jeg lader mig ikke skræmme af et Par Banditer!

Og med disse Ord slyngede han en Stol i Hovedet paa Manden med Pistolen og gik løs paa den anden med de bare Næver.

Tyvene slaar Karetmageren til Gulvet.

Selv en stærk og modig Mand som Hr. Simonsen kunde imidlertid ikke klare sig i Kamp med de to Indbrudstyve.

Fra Dagligstuen trak han sig ind i Soveværelset, men her kom Tyvene ham saa nær paa Livet, at den ene fik Lejlighed til at slaa ham oven i Hovedet med Pistolen.

Simonsen segnede om paa Gulvet, og Tyvene snørede hans Ben sammen med en Rejserem, som de havde fundet i Entréen.

Det varede kun ganske kort, inden Simonsen igen kom til fuld Bevidsthed. Han fik Remmen klippet over og var paa ny parat til at tage en Dyst med Tyvene, der opholdt sig i Dagligstuen.

Da de to Mænd hørte ham bevæge sig i Soveværelset, flygtede de imidlertid ud gennem Entréen. Simonsen fik tilkaldt Hjælp, og Politiet blev alarmeret, men det

Politiinspektør *Vollquartz* satte strakes efter at Anmeldelsen om det Forefaldne var naaet frem til Politigaarden, 52 Opdagere i Arbejde med at eftersøge de to Flygtninge.

Under Kampen har Simonsen revet den ene Røvers Jakke i Stykker. Lommeklappen og selve Lommen er i Politiets Besiddelse tilligemed mange Brevkort fra Esbjerg, som Tyven opbevarede i Lommen. Tyven har sandsynligvis forhandlet Brevkort ved Døren.

Teatret.

Strauss' sidste Nyhed.

Elisabeth Markus, Wiener Volkstheater.

Elisabeth Markus er en Skuespillerinde, der stedse gør sig mere fordelagtigt bemærket ved sit strengt personligt prægede Spil, sin rene Diktion og sin fine Nuancering. Skuespilkunsten er jo ellers for Tiden saa stærkt præget af „Laan", af „Kopiering", at det oprindelige, selvskabte og personlige er blevet yderst sjældent. Elisabeth Markus skaber sine Figurer selv, hendes Skikkelser lever i hendes Sjæl, hvorfra hun blot henter dem frem om Aftenen paa Scenen. Hun blænder ikke, hun funkler ikke — hun spiller blot! —

— Interessant er en lille Historie om Motivet til den først kommende Nyhed af Richard Strauss, som vil faa sin Uropførelse i Dresden i denne Sæson: Strauss var paa Rejse, da der til hans Hjem kom et Brev, skrevet med „Damehaand". Dets Indhold var af en Art, der bestemte Fru Strauss til straks at indlede en Skilsmissesag, uden saa meget som at spørge sin Mand. Strauss venter paa sin Rejse forgæves Brev fra Madame, vender hjem, hører alt — forstaar intet, før Sagen ved nærmere Undersøgelse opklares til begges Tilfredshed. Brevet var bestemt for en Kapelmester af samme Navn som den store Komponist, Adressen mangelfuld, men suppleret af Postvæsnet, der kun kendte en Strauss i Wien.

Man kan spørge om Idéen, at udlevere en saadan lille intim Historie for Offentligheden, er smagfuld eller ej — men forhaabentlig vil Musiken give rigelig Erstatning for den lille Formfejl.

Josef Soyka.

Det kongelige Teater opfører i Morgen første Gang i ny Indstudering *Susannes Hemmelighed,* Scherzo i 1 Akt af Wolff-Ferrari, oversat af Hr. Julius Lehmann. Rollebesætningen er følgende:

Grev Gil: Hr. Albert Høeberg, Grevinde Susanne: Frk. Tenna Frederiksen. Tjeneren Sante: Hr. Ingvar Nielsen.

Handlingen foregaar i Italien i vore Fædres Tid.

Foran *Susannes Hemmelighed* opføres *Kardinalernes Middag*, og Forestillingen slutter med *Tycho Brahes Drøm.* Forestillingen begynder Kl. 7½.

Susannes Hemmelighed blev første Gang opført den 15. Marts 1914 og har ikke været givet siden September 1916.

Den estniske Danserinde Ella Ilbak slutter i Aften sin Gæsteoptræden i *Regnbuen.*

En bitter Afsked.

I Aftes tog den populære tyske Kabaretsanger Fritz Berger Afsked med sit kjøbenhavnske Publiukm. Hr. Berger har sunget i Riddersalen i over halvandet Aar, og i dette lange Tidsrum har han erhvervet sig en udstrakt Venneskare, der ligelig har delt deres Begejstring for Sangerens drevne Viseforedrag og hans lille, sirlige Person.

Afskeden i Aftes formede sig meget bevæget, og Hr. Berger, der maatte synge saa omtrent hele det Repertoire, han har lanceret her i Byen i de halvandet Aar, druknede i Blomster og Taarer.

—las.

Det ny Rialto Teater i Smallegade har kostet Bygherren, Direktør Const. Philipsen, en halv Million Kroner. Kino-Palæet staar i samme Pris og Palads Teatret — dog uden Grunden — i halvanden Million. Omdannelsen af den gamle Banegaard til Filmteater kostede i sin Tid 172,000 Kroner. — RialtoTeatret rummer ikke mindre end 1000 Tilskuere.

Den sørgmuntre Barber har ikke kunnet lade nærværende Blad være ene om Jubilæumsdagen i Dag, men melder sig ogsaa som Jubilar. Det er i Aften 75. Gang det grinagtige Stykke opføres paa Nørrebros Teater, stadig under livlig Tilstrømning.

I Morgen, Torsdag, begynder Organist Rung-Keller sine saa fortræffeligt tilrettelagte Koncerter i Vor Frelsers Kirke, der hermed gaar ind i den 19. Sæson. Foruden Hr. Rung-Keller selv medvirker Frk. Ida Møller, Hr. Poul Methling og Hr. Johan Nilsson.

Det er paa Fredag, at der forestaar vore Musikvenner en interessant Oplevelse i Byens musikalske Liv. For første Gang opføres Berlioz' berømte, selvbiografiske Symfoni *Episode af en Kunstners Liv,* der falder i to Afdelinger, Fantastisk Symfoni og Lelio, et lyrisk Monodrama.

Ialt medvirker 180 Mennesker ved denne Opførelse. Det filharmoniske Orkester dirigeres af Hr. Charles Lautrup, Hr. Johannes Poulsen spiller Lelio, og de sanglige Partier i dette mærkelige Musikdrama bestrides af Musikforeningens Kor, Koncertsanger Anders Brems, Operasanger Henry Skjær og Koncertsanger Karl Johan Klinge.

Fru Ellen Benedikte Paul Knudsen synger paa Fredag i Operaen *Dalen* Rosalies Parti, som sidst blev sunget af Fru Ragnhild Kiærholm.

Koncerter i Dag:

Kl. 1—2: Koncert i Kastellet af Gardehusarregimentets Musikkorps under Ledelse af Musikdirigent R. C. Rasmussen. — Kl. 8: Pianisten Jacques Jolas' 2. Koncert, Odd Fellow-Palæets mindre Sal. — Kl. 8: Sibelius' Koncert, Palæets store Sal. (Alt udsolgt).

(Tæppet).

Da Peter Fjelstrup sluttede sit sidste Gæstespil hos Gerda Christophersen, sagde Fruen:

— Hør nu, kære Fjelle, nu skal du lade være med at begrave dig helt. Du maa love mig at kigge hjem til mig i Ny og Næ!

— Ja, Tak! svarede Fjelstrup. Og saa blev han staaende med en tankefuld Mine, som grublede han over et alvorligt Problem.

— Du vilde sige noget? spurgte Gerda Christophersen.

— Ja, svarede Fjelstrup, jeg staar og tænker paa, at hvis det er dig lige meget, saa vilde jeg helst komme i *Næ.*

Br.

Inserater.

Telef. 6671 og 6672. Carl Petersen Sølvtorvet.

Steg! Bag! Kog! i **Carl Petersens Ovne,** som **kun** faas paa **Sølvtorvet**- Ovne til Gas, Primus og det forbedrede Bess.

Der er Krig

i Kina, og man slaas i Kaukasus. Ved De, hvor alle de Byer ligger, der dagligt nævnes i Deres Avis? Er det andet end tomme Navne for Dem?

Vil De danne Dem et rigtigt Billede af, hvad der virkelig foregaar rundt om i Verden, maa De følge med i Koppels Atlas.

KOPPELS ATLAS kan faas til Gennemsyn i enhver Boglade.

Hvis alle vidste

Besked og var i Besiddelse af de Egenskaber og den store Viden, der er nødvendig for at kunne vurdere Varer og Priser, saa var det en let Sag at træffe sit Valg, men det er en Tillidssag og derfor uklogt at skifte, naar man har en Leverandør, man har Tillid til. Er man derimod utilfreds med sin Leverandør af Manufakturvarer, saa køb i Messen, hvor man er aldeles sikker paa at faa den størst mulige Værdi for Pengene, og hvor der ydes den mest vidtrækkende Garanti for Varerne og Priserne. Vor Garanti er saa vidtrækkende at hvis man senere finder Mage til Varer, som er købt i Messen, til en lavere Pris et andet Sted, vil Forskellen straks blive tilbagebetalt.

Konfirmations Telegrammer 5 Ø.

Konfirmations-Mapper........	35	Øre
1 Dus. Konfirmations-Sange..	50	—
50 Ark Papir, 50 Konvolutter.	75	—
Blikæsker med 8 Penne......	6	—
25 Synaale i Brev	6	—
1 Dus. Sikkerhedsnaale	10	—
100 Ark Smørrebrødspapir....	34	—
500 Stk. W. C.-Papir i Ruller	20	—
100 prima hvide Crepservietter	60	—
Legetøj 10—25—50 og 1 Kr.		
100 smukke Postkort for.....	60	—
Kage- og Fad-Papir Udhugget.	6	—
Smukke Bordkort pr. Dus.....	25	—
1 Pk. Tordenskjolds Tændstik.	35	—
Skrivebøger 1/4 Format	6	—
25 Stk. Viskelæder for.......	25	—
Silke Bordlag paa Fod	12	—
10 Meter lange Køkkenborter	35	—

Muusfeldt Jensen
Gl. Kongevej 82,
ligefor Værnedamsvej.

Extral Sæbe
den selvvaskende Kogesæbe
70 Øre Pd. kun Købmagergade 65 ov. Grd.

Øst – Vest – hjemme bedst!

Tæpper, Gardiner og Portièrer giver Hjemmet de bløde Linjer og varme Farver, som skaber Hygge, naar Vinteren er nær.

I Byens Centrum, Axelborg lige for Tivoli, har vi samlet et Kæmpelager af Østens og Vestens Tæppepragt, hvor Publikum blandt et Udvalg paa over 3000 Tæpper altid vil finde netop det rigtige.

Vore Udstillings-Vinduer er ikke saa store, at vi kan fremvise Alt; vi beder Dem derfor se indenfor, vi vil uden Købetvang vise Dem, hvad De søger.

Da vi har direkte Import og kun handler pr. Kontant, kan vi til meget smaa Priser skaffe Deres Hjem den Hygge og Skønhed, De ønsker.

Bentzon & Fich
AXELBORG

SENKING UDVIDER!

For at kunne skaffe Plads til Forevisning og Demonstration af vore Specialiteter, **SENKING**

GAS **Ovne** **Apparater** **Komfurer og** **Kulkomfurer** | **Vaskemaskiner** **Tøjruller** **Vridemaskiner**

vil Lokalerne Vestergade Nr. 2 blive ombyggede og udvidede og bortsælges derfor under Ombygningen en Del af det store Varelager med.

10–20% Rabat

Nogle **Gasovne** og **Gasapparater** med Skønhedsfejl i Emaillen, bortsælges med 25% Rabat. Gasborde med Plads til **Stegeovn** og **6 Apparater,** 25 Kroner pr. Stk. Et Parti elektr. **Strygejern** med Garanti udsælges til halv Pris.

Udsalget begynder **Mandag d. 29. Septbr.** og slutter **Lørdag d. 11. Oktbr.**

VESTERGADE 2.

Malerier i Privateje, af kendte, helst ældre danske Kunstnere, købes under Diskretion af Samler. Tilbud i Bill. mrk. 316 til Pol.

Oatine

INTET ANDET KAN ERSTATTE DENNE SÆREGNE CREME.

Erfarne Damer med Kendskab til daglig Hudpleje, ved at den er unndværlig. OATINE fjerner Snavset fra PORERNE, ernærer og beskytter, og danner ny, fin, fløjlsblød Hud. Tilbagevis alt andet og forlang kun OATINE „HVID CREME, GRØN TLAAG". Tube eller Krukke, Kr. 3,00 og Krukke (3 dobb.) Kr. 6,00,

Oatine SNOW er velgørende, kølende stimulerende, opsuges øjeblikkelig, og gør Huden mat og smuk. Krukke Kr. 3,00 og Krukke Kr. 6 00.

OATINE-SÆBER er rene neutrale og vellugtende, og mere end 3 Gange drøjere end andre Sæber, pr. Stk. Kr. 3,00, Kr. 2,00 og 75 Øre. OATINE PUDDER bevarer og beskytter Huden. Æske Kr. 2,50.

Faas overalt. Tilkendt 10 GRAND PRIX & GULDMEDAILLER.

The OATINE COMPANY, København, London, Paris

I alle Boglader udleveres gratis et Hefte med Udtalelser om Frem af:

Frem

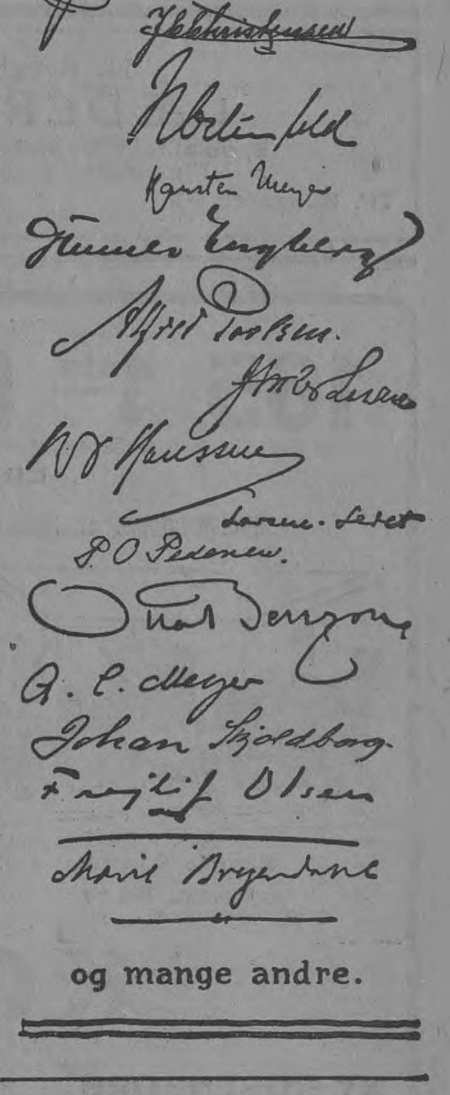

og mange andre.

Hotel Kong Frederik
Restaurant - Bar Selskabslokaler
Daglig Koncert **Telefon 5902**

Brand- og Livsforsikrings-Aktieselskabet
SVEA.
Hovedkontor for Danmark:
Dronningens Tværgade 7.
Kjøbenhavn.
Telefon Nr. 7507—11528. — Dygtige Medarbejdere antages.

Frankrig—England.

Vi besørger Annoncer til disse Landes Blade, samt til Kolonierne og i øvrigt over hele Jorden. Gratis Oversættelse.

De Forenede Annoncebureauer,
Amagertorv 23. Tlf. 3884—13884.

„STRITTER HAARET" saa faa det permanent bølget

City Frisørsalon
HANS JØRGENSEN
Kr. Berntkowsgade 1
Telefon Central 11.136
Mandlig Specialist

10 Kroner daglig
og mere **har vi Kunder,** der tjener. — Den originale engelske Patent-Strikkemaskine
„IDEAL"

er beast, billigst og mest holdbar.

Derfor er De bedst tjent med at købe en „IDEAL." — Vi yder Dem den mest betryggende *Garanti* for **stadigt Arbejde.**

Gratis Undervisning.
Lempeligste Afbetalingsvilkaar.

Forlang i Dag Oplysning om *Hjemmearbejde og Priser.*

Repræsentanter antages.

Skandinavisk Handels-Comp.
Amagerboulevard 129 - København C.

Schweiz, Italien, Spanien.

Vi besørger Annoncer til disse Landes Blade, samt iøvrigt over hele Jorden. Gratis Oversættelse.

De Forenede Annoncebureauer,
Amagertorv 23. Tlf. 3884—13884.

Wienerbageriet
Købmagergade 67—69.

Det meddeles Publikum, at vi har indført følgende lækre Specialiteter:

Franske Smørhorn à 60 Øre
Pariserkranse à 60 Øre
Enestaaende i Velsmag og Aroma.
Faas varme direkte fra Ovn fra Kl. 10-6.

ONSDAG

DAMERNES SIDE

I. OKTBR. 1924

Dansen før og nu —

1884.

I et gammelt Danse-Album finder vi jævnsides med Anvisninger paa de forskellige Danse, som var *en vogue* i Firserne (og for øvrigt læres endnu paa Børne-Danseskolerne), nogle faa Regler for god Tone, som det er ganske pudsigt at

1924.

læse. Der staar saaledes, henvendt til Herrerne: *Under Dansen bør man ikke tale med sin Dame; derimod søger man at være saa underholdende som muligt under Pavserne. Talen maa dreje sig om Ting, der interesserer Damerne, men ikke om de Tilstedeværendes Toiletter, Dans o. s. v. Underholdningen med en Dame maa aldrig faa Skin af Fortrolighed, idet man derved udsætter hende for Omtale. At en Herre danser med én og samme Dame mere end to, højst tre Gange, vil vække berettiget Formodning om et fortroligt Forhold og maa derfor ikke finde Sted uden med nær beslægtede, med Ens Forlovede eller med en Dame, som man snart vil præsentere som sin Forlovede.*

Ikke sandt, unge Læser og Læserinde, De, som synes, det er Idealet at danse hele Natten igennem med den samme Person, fordi man ellers aldrig kan faa de moderne Danse rigtig sammendanset — ikke sandt, De er lamslaaet over at høre, hvorledes vore Forældre dansede for 40 Aar siden. Men læg Mærke til disse to Billeder, og De vil forstaa, at den Forandring, Dansen har gennemgaaet, staar i nøje Forbindelse med den Ændring, der er foregaaet i Mennesketypen. De to Ting hører sammen. Se det elegante Par fra 84 — hun med sit krøllede Pandehaar, den stærkt snørte Talje og et brusende Slæb, og han med den hængende Moustache og Skilning; han vover næppe, skønt forsynet med fine hvide Glacéhandsker, at røre ved Damen. Og se paa Parret fra 1924. Tonen er en anden — vore Forældre vil finde: *en daarligere* — men vi, som er Børn af i Dag, vi foretrækker den sidste, fordi vi i den finder vor Tids Rytme, Foxtrott og Blues, Tango og One Step. Og vi synes, at den moderne Dans er baade decent og smuk .... blot man vil lære at danse den, som den bør danses.

Girl.

UGENS EKKO

Frk. *Ingeborg Storck*, Datter af afdøde Etatsraad Storck, har i Dag været ansat 25 Aar som Sekretær i Folkeuniversitetsforeningen. Frøkenen har i den forløbne Tid udført et stort og overordentlig dygtigt Arbejde.

Fru *Karen Braae* er taget til Jylland for at holde Foræle.

Frk. *Alice Sommers* paabegynder i disse Dage i Ingeniørforeningens Sal (Industriforeningen) et Kursus i rytmisk Plastik og Dans for unge Damer.

Frk. Sommers har studeret i London, og hendes Undervisning foregaar efter den engelske Metode.

Frk. *Bach*. Maison Marguerite, er vendt hjem fra Paris med de sidste Nyheder for Efteraars- og Vintersæsonen.

Det danske Modeblad *Moderevyen* er udkommet med Efteraarsmodellerne.

Lille Brev fra Paris.

Paris, September.

Et Spørgsmaal, der er lige saa delikat og vanskeligt som evigt er — vor Frisyre. Siden Verdens Skabelse har Haaret beskæftiget Mændene, Kvinderne og Religionen. Takket være *Schopenhauer* har det til og med strejfet Filosofien.

Og endnu i Dag, naar dette Spørgsmaal tvinger Menneskene til Opmærksomhed, fylder det Aviser og Modeblade. Paa dette Omraade er Universet delt i to Partier, det kvindelige og det mandlige.

Mændene siger:

„Uheldigvis berøver I jer selv et af de sikreste Midler til at forføre os. Hvilken Mand foretrækker ikke det lange, smukke Haar, som bølger ned over smukke Skuldre. Haaret er eders Mysterium, eders Kvindelighed, eders Svaghed og eders Gratie.

Det er den rene Galskab, at I klipper det af".

Og Kvinderne svarer:

„Saadan er altid Mændenes Egoisme, de tænker bare paa den korte Fornøjelse for Øjnene.

Men i vor Tid kan vi ikke have Haaret hængende ned over Ryggen. Vi har heller ikke Tid til at staa i Timevis foran et Spejl og frisere Haaret med Snesevis af Haarnaale.

Nu til Dags arbejder Kvinderne, og de, som ikke arbejder, driver Sport. I begge Tilfælde er det upraktisk. I regner med en Tid, da man brugte Hattenaale, der var 60 cm lange. Tænk jer dette i en Undergrundsbane!

Den moderne Kvinde, der kører Bil, skal have sine Hænder ved Rattet og kan ikke befatte sig med en vældig Frisure, der er kommet i Uorden.

Som man ser, gaar Stridens Bølger højt. En Ting er i alt Fald sikkert. Man ser ikke længere de pjuskede Hoveder. Kvindens nuværende Hovedform er strengt skulpturel.

Pariserinden, som altid vil behage baade Mændene og sig selv, har fundet en Udvej. Hun lader Haaret vokse netop saa meget, at det er anvendeligt baade i Flyvemaskine og i Metroen (Undergrundsbanen) og samtidig kan sættes op paa en saadan Maade, at det virker som Kvindefrisure i den gamle, forførende Stil.

Modellerne viser denne gyldne Middelvej.

Coiffeur.

Mariehøne, flyv —

Mariehøne, lille blanke Bille,
din Vinge ligger foldet tæt til Kroppen,
Imens du soler dig tilfreds paa Toppen
af Straaet, der i Brisen svajer stille.

Sidde og drømme, var det det, du ville?
Mens Bien flittigt Støv og Honning samler,
og Larven tungt sig gennem Græsset famler,
og fjernt og nær Cikader skingert spille.

Men ser du, disse stille Solfaldsstunder,
Hvor Gud er nær, og Sorg og Smerte blunder,
dem maa vi samle paa til triste Dage,
og derfor maa du svinge dig fra Tue
og hæve dig til Himlens blide Frue
og komme her, paa Løfter rig, tilbage.

Ragna Wendt.

Deauville Kostyme.

Modedame 1924.

Smokingdragten, Garçonnehaar, Vest og Kuskehat. Saaledes er Kvinden af 1924 udstyret, hvis hun slavisk følger sine Modejournaler. Det har Damen paa vort Billede gjort — lidt for kritikløst. Hendes Cylinderhat, Kravebryst og „Fadermordere" er unægtelig af en noget ubehagelig Virkning, og vore Læserinder vil forbavses over at høre, at Fotografiet er taget paa det mondæne Badested Deauville's fineste Promenade; men Sandheden tro maa vi dog tilføje at hun vakte megen Opsigt.

Ugens Snitmønstre.

Under-Kjolen.

Den lange Taille stiller ogsaa sine Krav til Undertøjet, hvad vi med den øverste Model søger at overbevise vore Læserinder om, og da det samtidig begynder at blive lidt køligt, har vi ogsaa taget dette Moment i Betragtning.

Model 11. Combination af 2 Meter Feston. Kulørte Kantninger.

Idéen er stjaalet fra Opfinderen, en meget fiks og elegant ung Frue, der forleden demonstrerede den for en Kres af misundelige Veninder. Hermed Recepten. Man tager sit Maal over Bryst og Hofter; køber saa det største af de 2 Maal, fordoblet i en fin tilpas bred Feston, saa Benklæderne kan klippes af det tætte Stof. Men nu kommer det fikse: Festonen deles, det nederste — altsaa Tungerne — klippes af og applikeres omvendt paa det delte Stof, medens det resterende Stof forbindes med et bredt Gennemtræksmellemværk og danner Overdelen, hvortil de rynkede, aabne „Ben" sættes. Foroven og forneden anbringes ret brede Kanter af fint, kulørt Batist eller Opal; tilsvarende Skulder- og Gennemtræksbaand.

Sammenhæftet Papirmodel til Fig. 11: 1 Kr. + Porto, som indsendes i Frimærker.

Model 12. Overtræksbenkæder i ny Façon.

En virkelig smart Dame har sine Overtræksbenklæder i samme Farve som sine Benklæder, hvorfor Damerne da ogsaa har travlt med at sy sig dem i Massevis og i alle Regnbuens Farver, mest i Vaskesilke eller Silketrikot. Den nyeste Façon er enkel, men fiks, med Løbegange i Taillen og i Rucherne ved Knæet.

Sammenhæftet Papirmodel til Fig. 12: 85 Øre + Porto, som indsendes i Frimærker.

Bemærk: Snitmønstre leveres kun indtil 14 Dage efter Modellens Fremkomst i Bladet.

Uldarbejder.

Enhver elegant og sparsommelig Kvinde, der ønsker, til en billig Pris, selv at forfærdige sine Kjoler og Bluser, kan faa vore illustrerede Albums: Nr. 1 Uldarbejder, Frs. 5,50, Nr. 2: Bluser Frs. 3,50, Nr. 3: Trikotineklædninger Frs. 3,50, Nr. 4: Sportsklædninger Frs. 3,50, alle 4, Frs. 15,00. Beløbet adresseres til Giafar, 16. Bould. Montmartre, Paris IX. Anvend kun Uld af *Bon Pasteur* og *Saint-Epin P. F. N.* Det er det fineste og mest økonomiske.

Urania Monti

Specialist i ægte, uskadelige og prisbelønnede Haarfarver. Største Udvalg med fuldstændig Brugsanvisning.

39, St. Kongensg. 39, 2. Sal

Stanglørgnetter,

Skildpadde, Hornbriller billigst. Opt. **Holger Hansen.** N Hemmingsensg. 4, v. Amagertorv.

Brug **Grüneberg Eddike**

H. Krogh Andresen
LÆDERPLASTIK
Specialitet: Dametasker og Portemonaise
Fint Haandarbejde — smaa Priser
Tif. Rungsted 94 Forl. Prisliste & Oplysninger

De kan læse
600 Bøger om Aaret for 15 Kroner,
naar De indmelder Dem i BOGHALLENS BIBLIOTEK, Alfred G. Hassing, Politikens Hus. — Forlang Prospekt. — I København og Provinsen.

165 1ste Kl.s Møblementer 1/3 under almindelig Pris

En Del Udstillingsmøblementer indtil 1/2 Pris. — Enkelte uafhentede Møblementer sælges for Køberens Regning.

Møblementerne er tegnede af vore fineste Arkitekter og fremstillede af de bedste Materialer. — Møblerne kan opbevares til senere Levering. — Møblerne forsendes pr. Bil eller Bane overalt i Danmark.

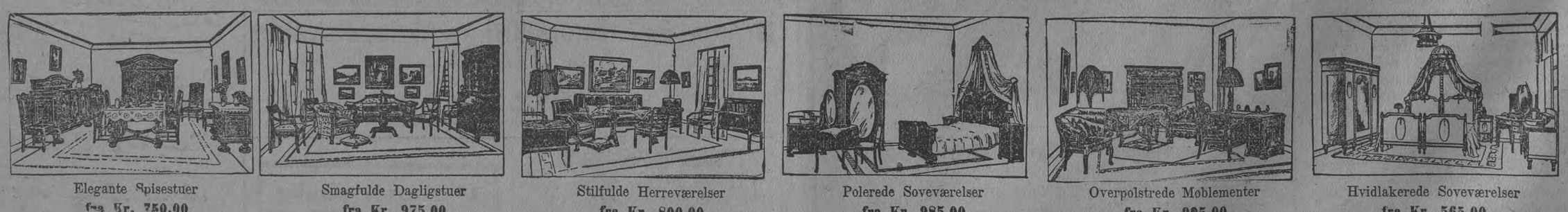

Elegante Spisestuer fra Kr. 750.00 — Smagfulde Dagligstuer fra Kr. 975.00 — Stilfulde Herreværelser fra Kr. 800.00 — Polerede Soveværelser fra Kr. 985.00 — Overpolstrede Møblementer fra Kr. 995.00 — Hvidlakerede Soveværelser fra Kr. 565,00

KØBENHAVNS MØBELMAGASIN

NY ROSENBORG — Besøg Udstillingen — **8 VESTERVOLDGADE 8** — Bemærk Vinduerne — POUL RASMUSSEN

De ny Bøger.

Harry Søibergs Bog *De Levendes Land* udkommer nu i Efteraaret omtrent samtidig i tysk, hollandsk og svensk Udgave i Oversættelse ved henholdsvis Fru Mathilde Mann, Forfatterinden, Fru M. Mayboom og den svenske Forfatter Oscar Hedberg.

*

Aschehougs Forlag udgiver i den nærmeste Fremtid en Bog om Sigrid Undset af Dr. *Just Bing*.

*

Woels Boghandel udsender i en nær Fremtid en Digtsamling af Poul Arvid la Cour, *Matisse-Bogen*, med Illustrationer efter Henri Matisse.

Den falske Overopdager.

Han «anholdt» Folk for at bedrage dem.

Lørdag sent paa Eftermiddagen kom til Flensborggaarden pr. Glumsø cyklende en Mand, der opgav at være en kjøbenhavnsk Opdagelsesbetjent. Paa Flensborggaarden ønskede han at tale med en af Gaardens Piger angaaende en Tyverisag. Medens „Opdagelsesbetjenten" konfererede nærmere med Pigen, talte Gaardens Folk om Opdageren, til hvem de havde fattet Mistanke, og en af Gaardens Husmænd, der i sin Avis havde læst om en falsk Opdager, sendte Bud efter Politiet, som anholdt ham.

Det er et godt Kup, Statspolitiet har gjort ved denne Anholdelse.

Den paagældende Person, der er 28 Aar gl., har i den sidste Tid forøvet et Par usædvanlig dristige Bedragerier.

Paa „Ny Lellinge" ved Køge har han franarret en ung Polakpige 140 Kr., idet han anholdt hende som sigtet for et Tyveri, der havde fundet Sted paa Gaarden. Førinden han tog hende med til Køge, forlangte han hendes Penge, 140 Kr., udleveret, hvad ogsaa skete, men saa snart han havde faaet anvist et Hotelværelse til Pigen, forsvandt han.

Nogle Dage senere dukkede „Overopdageren" op paa Lolland, hvor han paa en Gaard ved Maribo anholdt en ung Pige for Fødsel i Dølgsmaal. Pigen, der ikke havde gjort sig skyldig i en saadan Forbrydelse, blev meget ulykkelig, men fulgte dog med. Imedens Pigen gjorde sig i Stand, beslaglagde „Opdageren" hendes Penge, 50 Kr.

Da de naaede Nykøbing F., kom „Politimanden" i Tanker om, at han havde glemt at anholde en ung Pige, der var sigtet for Barnemord. Han forsvandt saa og kom ikke igen.

Handels Tidende

Børsen.

Der var ikke livligere Handel i Gaar end de foregaaende Dage — 365,000 Kr. omsattes der ialt — men Kursudsvingene blev større end sædvanlig; som Regel gik de imidlertid i den forkerte Retning.

Bankerne begyndte med en Omsætning paa 16,000 Kr. i Nationalbank, fra 130 ned i 127½, sluttende 128 eller 3 Points lavere. Privatbank og Handelsbank gik begge ½ Point ned til henholdsvis 102 og 115, hvorimod Aarhus Privatbank steg fra 104 til 106, og Islands Bank noteredes 51 (+ ½), Haandværkerbank var 55¼ og Frederiksberg Bank 80 ligesom sidst. Der handledes ialt for 68,000 Kr. Bankaktier.

I Trafikgruppen havde Store Nordiske 2 Points Fremgang til 755, og Kjøbenhavns Telefon gik op fra 118 til 119¼, hvorimod Jysk noteredes 113 eller ½ lavere. — Handelsselskaberne var alle nedadgaaende, navnlig faldt Plantage ikke mindre end 4¼ Point, idet Kursen blev 154¼, efter at der var handlet 84,000 Kr. mellem 156 og 154¼. Østasiater dalede 1½ Point til 185, Kul noteredes 95 (÷ 1) og Oversøisk 55¼ (÷ ¾).

Med Skibene var det op og ned. Saa-

Tilbring en munter Aften med

Yen Ledste Kriminal-Roman

Aarets store Roman-Succes

HVER ROMAN KUN 3 KR.

Kjøbenhavns Aktiebørs.

Ordinær Notering.

Tirsdag den 30. Septbr. 1924.

Papirernes Navne	3 Aars Udb	Gjort til	Køb. & Sælg.		Mod forrige Not.	Omsat
Nationalbank	10,10,10	130 —127½	128	130		16,000
Privatbank	10,8,8	102¾—102	102	102¼	—½	28,000
Handelsbank	10,8,8	115¼—115	115	115¾	—½	12,000
Haandværkerbank	6,4,4	— —	55¼	57¼		
Frederiksberg Bank	7,6,6	— —	80	81		
Fyns Diskontokasse	12,10,10	144	144	145		8,000
Aarhus Privatbank	10,8,8	106	106	108	+2	4,000
Islands Bank	0,5,5	— —	51	52	+½	
Store nord. Telegrafselskab	22,22,22	755	755	758	+2	20 Stk.
Kjøbenhavns Telefonselskab	8,8,8	118½—118¾	119¼	119½	+1¼	8,000
Jysk Telefonselskab	8,8,8	— —	113	115	—½	
Lolland-Falsters Jernbane	4,4,4	— —	—	—		
Frederiksberg Sporveje	5½,5½,5½	— —	—	—		
Alm. Brandassurance A	27,31,31	— —	—	—		
Alm. Brandassurance B	35,40,40	— —	—	—		
Kgl. Søassurance	12½,7,0	— —	—	—		
For. Handels- og Oplagspladser	0,0,0	— —	—	—		
Oversøisk Kompagni	0,0,0	56	55¼	56¼	—¾	8,000
Russisk Handelskompagni	0,0,0	— —	1½	3		
Dansk Kulkompagni	10,5,6	— —	95	97	—1	
Christiansholms Fabriker	0,0,0	— —	—	—		
Østasiatisk Industri & Plantage	0,12,14	156 —154¼	154¼	154½	—4¼	84,000
Østasiatisk Kompagni	20,12,14	185	185	186	—1½	4,000
Forenede Dampskibsselskab	10,5,6	82½	82	83	—1	4,000
Dampskibsselskabet Norden	20,20,20	— —	224¾	225¾		
— Dannebrog	20,10,6	93 — 93¼	93	93½	+½	12,000
— Hejmdal	40,30,30	— —	—	—		
— Orient	20,20,25	— —	—	—		
— Myren	15,10,8	— —	—	—		
— Torm	20,20,25	— —	—	—		
— Vendila	12,10,8	— —	136	136½	+1	
— Progress	0,0,8	92½	92	92½	—½	4,000
Dansk-fransk Dampskibsselskab	15,10,8	108¼	108	109	—1	4,000
Dampskibsselskabet Dana	0,0,0	31½— 32	31¾	32¼		8,000
— Orion	0,0,0	59	58¾	60	+¼	4,000
Forenede Bugserselskab	0,0,0	— —	—	—		
Burmeister & Wains Fabriker	15,15,15	166 —166½	166½	168	—2¼	36,000
Helsingørs Skibsværft	18,15,15	— —	—	—		
Kjøbenhavns Flydedok	6,0,0	66½— 67½	67¼	67½	+1	36,000
Danske Sukkerfabriker	15,24,25	228	228	230	—½	16,000
Forenede Bryggerier	14,14,15	— —	215	217		
Danske Spritfabriker	9,11,12	— —	167	168		
Danske Cikoriefabriker	15,10,25	— —	—	—		
Dansk Mælkekompagni	12,12,12	— —	—	—		
Johannessons Svineslagteri	0,0,0	— —	—	—		
Crome & Goldschmidts Fabriker	0,5,5	— —	68	69	—1	
Modeweg & Søn	6,6,6	— —	92	94	—2	
Henriques & Løvengreen	10,10,10	— —	—	—		
Frederiksholms Teglværker	0,0,0	37¾— 37½	37¼	37½	+¼	24,000
Fakse Kalkbrud	5,8,8	121	120	122		3,000
Kastrup Glasværk	6,8,15	— —	—	—		
Kongelig Porcelænsfabrik	5,5,6	— —	84	85		
Ballin og Hertz	0,0,0	— —	—	—		
Forenede Papirfabriker	0,5,7	115	114½	116	—1	4,000
Carl Lunds Fabriker	0,0,0	— —	—	—		
Titan	4,4,4	68¾	68	69½	—½	4,000
Glud & Marstrands Fabriker	8,15,15	— —	—	—		
Nielsen & Winthers Fabriker	0,0,0	— —	—	—		
Nordisk Metalvarefabrik	0,0,0	25½	23½	24	—¼	5,600
Nordisk Kabelfabrik	0,0,0	— —	—	—		
Forenede Jernstøberier	0,3,6	— —	81	82½		
Atlas	0,0,0	40 — 40½	40½	42	—½	16,000
Vølund	0,0,0	— —	48	49	—½	
Danske Oliemøller	0,0,0	— —	—	—		
Aarhus Oliemølle	0,0,0	84½— 84¼	84	85		8,000
Schous Sæbefabriker	10,10,12	— —	—	—		
Goschs Tændstikfabriker	10,10,12	— —	—	—		
Nordisk Filmskompagni	0,0,0	— —	90	90¾		
Danske Svovlsyrefabriker	0,7,7	— —	—	—		

5% do. af 1917	—	—	93¼	95
5% do. af 1919	94		94	94¼
5% Genforening.	—	—	90	90¼
5% Stats Boligf. 1. Serie	—	—	90	92
3½ Kon. Danm. Hyp.	—	—	70½	71½
4% Tiendb. 2. S.	78½		78¼	78½
3½ Kb.Laanf.1886	74½		74½	74¾
4% Kom. Krdtf.	—	—	74¼	76¼
4½ do. do.	—	—	76¼	78¼
5% do. do.	—	—	85¾	86
5% do. 3. Serie	81¾-	82	81¾	82
3½ Husej. Krdk. 1. Afd. 1. S.	—	—	69	71
4% 1. Afd. 1. S.	—	—	76¼	78
4½ 2. Afd. 1. S.	—	—	82¾	84¾
4½ 2. Afd. 2. S.	—	—	81	81½
4% 2. Afd. 2. S.	—	—	76½	78
4% 2. Afd. 3. S.	—	—	76½	78¼
4% Kb. Kreditf. 3. Serie	—	—	78¼	80¼
4% do. 2. Serie	—	—	82¾	84¾
4½ do. 5. Serie	—	—	84	85
4½ do. 7. Serie	—	—	81¼	83
3½ kv. Øst. Kdf. 5. Serie	—	—	84	85
3½ kv. Øst. Kdf. 5. Serie	—	—	80¾	82½
4½ Østiftf. Kdf. 11. Serie	82¾-	82½	82½	82¾
4½ do. 7. Serie	83 -	82¾	82¾	83
4% do. 11. Serie	—	—	76	78
4% do. 10. Serie	78¾-	78½	78½	80½
4% do. 9. Serie	—	—	78½	80
4% do. 8. Serie	79¼		79¼	79½
4% do. 7. Serie	75¾		75¾	76
3½ do. 10. Serie	—	—	74	76
3½ do. 8. Serie	—	—	78	79½
3½ do. 7. Serie	—	—	70¾	72½
3½ do. 6. Serie	76¾		76¾	77
3½ do. 5. Serie	—	—	79	81
3½ kv. Krdtk. f. Landej. 3. S.	83¼		83¼	83½
4% Kreditk. for Landej 5. S.	—	—	76½	78
4% do. 4. Serie	78¾		78¾	79½
4½ do. 6. Serie	83¼		83¼	83½
4½ do. 4. Serie	84½		84½	86
5% do. 6. Serie	—	—	91½	92½
3½ 3. S. 2. Afd.	—	—	82½	84½
4½ knv. Fynske Krdtf. 10. S.	—	—	84	85
4½ do. 9. Serie	—	—	85	87
3½ do. 6. Serie	—	—	82¾	84½
3½ Jysk Landej. kv. 5. Serie	—	—	78½	80½
4½ do. 7. Serie	82		82	82¼
4½ do. 6. Serie	—	—	83	85
4% do. 7. Serie	—	—	73½	75½
4% do. 6. Serie	—	—	75	77
4% Jysk Land-Kdf. 5. Serie	—	—	77¼	79¼
3½ do. 7. Serie	—	—	66¼	68¼
3½ do. 6. Serie	—	—	75¼	77¼
3½ do. 5. Serie	—	—	78½	80½

4½ Øst.Husmkdf. 3. Afdel.	—	—	80¼	82¼
4½ do. 2. Afdel.	—	—	86	88
4½ do. 1. Afdel.	—	—	90¾	91
4% do. 3. Afdel.	—	—	82½	83
4% do. 2. Afdel.	—	—	85	87
3½ Jysk Husmd. Krdtf.	—	—	87¼	89¼
4½ do. 3. Afdel.	—	—	78¾	79½
4½ do. 2. Afdel.	—	—	86	88
4½ do. 1. Afdel.	—	—	92¼	94¼
4% do. 3. Afdel.	—	—	78½	80½
4% do. 2. Afdel.	—	—	85¼	87¼
4% do. 1. Afdel.	—	—	97¼	99¼
4½ Ny jysk Køb. Krdtf. 8. S.	—	—	80	80¼
4½ do. 7. Serie	82		81¾	82
3½ do. 8. Serie	—	—	66	68
3½ do. 7. Serie	—	—	73½	75½
4% do. 8. Serie	—	—	73½	75½
4% do. 7. Serie	—	—	74½	76½
4% do. 6. Serie	—	—	78¾	80¾
3½ do. 5. Serie	—	—	74	76
4% do. 4. Serie	83¾		83¾	85½
4% Vest-sønderj. Krdtf. 3. S. (am. 110)	—	—	77½	79½
4% do. 7. Serie	—	—	73	75
4% do. 6. Serie	—	—	80¼	82¼
4½ do. 8. Serie	—	—	78½	80
4½ do. 7. Serie	—	—	80¼	82
4½ do. 6. Serie	—	—	83¼	85
4% Jysk Grundejer 3. Afd.	—	—	72¾	74¾
4% do. 2. Afdel.	—	—	82¾	84¾
4½ do. 2. Afdel.	—	—	77¼	77½
4½ do. 1. Afdel.	—	—	83	85
4½ Sønderjylind. Kdf. 2. Afd.	—	—	76½	76¾
4½ do. 1. Afdel.	77½-	77¾	77½	77¾
5% Kdf. Indust,	81 -	81¼	81	81¼
4½ Kb. Hp. 2. S.	—	—	76¾	78½
4½ do. 1. Serie	—	—	85	87
5% do. 2. Serie	—	—	83¼	83½
5% Grundej. Hyp. 2. Afdel.	—	—	82¾	84½
5% do. 1. Afdel.	—	—	84¾	86½
5% Jysk Hypf. 4. Afdel.	79¼		79¼	79½
5% do. 3. Afdel.	—	—	81¾	83½
4½ Østiftf. Hyp. 3. Afdel.	—	—	76¾	78¾
5% do. 3. Afdel.	—	—	84	86
5% do. 2. Afdel.	—	—	96	98
4½ Jysk Landhyp. 3. Afd.	—	—	72¼	74¼
5% do. 4. Afdel.	—	—	76	78
5% do. 3. Afdel.	—	—	78	80
5% do. 2. Afdel.	—	—	82	84
5% do. 1. Afdel.	—	—	87¼	89¼
5% Øst.Landhyp. 2. S. 1. Afd.	—	—	79¼	81

M. H. Cohen & Lamm,
Fortunstræde 4. Telf. 7895.

M. H. COHEN & LAMM, Fortunstræde 4. Telf. 7895.

Unionen af de socialistiske Sovjetrepublikers

STATSBANK

(Grundlagt iflg. Sovjetregeringens Dekret af 12. Oktbr. 1921)

MOSKWA

(Telegram-Adresse: Impravbank)

(Kapital: 5 Millioner Tscherwontzer)

Seddelemission pr. 16. Aug. 1924: Tscherwontzer 43,950,000. hvoraf dækket med Guld: Tscherwontzer 12,749,155, og med andre Ædelmetaller og Banknoter af bedste Valuta: Tscherwontzer 10,696,618.

(1 Tscherwonetz — 10 Guldrubler (11.6135 Gram fint Guld))

Banken har over 300 Filialer i europæisk og asiatisk Rusland og udfører enhver Art af Bankforretning.

KORRESPONDENTER I KØBENHAVN:

DEN DANSKE LANDMANDSBANK, HYPOTHEK- & VEKSELBANK.
PRIVATBANKEN I KJØBENHAVN. KJØBENHAVNS HANDELSBANK.
DET NORDISKE KREDITAKTIESELSKAB.

September 1924	Kjøbenhavn		Storkholm		Kristiania		Berlin (Billioner)	
	29	30	29	30	29	30	29	30
Kjøbenhavn			65 30	65 60	123 00	122 75	73,38	73,43
London	25 75	25 55	16 80	16 74	31 80	31 50	18,795	18,75
New York	578 00	575 50	375 3/4	375 3/4	712 00	712 00	4,21	4,21
Berlin	—	—	0 8980	0 8980	—	—	—	—
Paris	30 50	30 30	19 90	19 80	37 60	37 00	22,14	22,05
Antwerpen	27 90	27 75	18 50	18 15	34 75	34 00	20,30	20,15
Zürich	110 15	109 90	71 15	71 95	135 75	135 70	80,35	80,45
Amsterdam	223 40	222 10	145 40	145 40	275 50	277 25	162,81	162,81
Stockholm	153 65	152 90	—	—	189 50	188 00	111,93	111,93
Kristiania	81 50	82 00	53 10	53 75	—	—	58,90	59,75
Helsingfors	14 47	14 37	9 44	9 44	17 85	17 60	10,55	10,55
Rom	25 50	25 30	16 60	16 60	31 25	31 00	18,50	18,44
Madrid	77 25	76 90	50 75	50 50	95 50	94 50	56,04	56,04
Prag	17 25	17 06	11 35	11 35	21 50	21 25	12,58	12,545
Wien	0081 3/4	0 0081	53 25	53 25	—	—	*) 0,593	*) 0,547
Budapest	—	—	—	—	—	—	*) 0,543	*) 0,594
Buenos Aires	—	—	—	—	—	—	1,485	1,495
Bulgarien	—	—	—	—	—	—	*) 0,308	*) 0,309
Polen	—	—	—	—	—	—	—	—

Stockholm, 29. September, Danske Sedler 64,00, Norske Sedler 52,00. Nationalbankens Diskonto 7 pCt. *) pr. Million.

Pragtfuldt

Velour 12,50 Kr.

130 ctm. bredt pr. M.

til Portièrer, Møbelstof, Gardiner. Smagfulde moderne Farver.

NB. Dette enestaaende Tilbud gælder kun, saalænge Partiet haves paa Lager.

NOLFI

Møbelstofafdelingen
Nørrevold 18 (vis-à-vis Ørstedspark)

vel Forenede (82) som Dansk—Fransk (108) dalede et Point, og Progress blev gjort til 92½ ligesom sidst, men noteredes kun i 92. Fremgang viste Vendila, fra 135 til 136, samt Dannebrog 93 (+ ½) og Orion 58¾ (+ ¼). Der var tilsammen kun 36,000 Kr. Dampskibsaktier fremme.

Af Industripapirerne var der kun tre, som viste lidt Fremgang, det var Flydedok, som sluttede 67¼ eller et Point bedre. Porcelæn, der var 84 (+ 1), og Teglværker, der noteredes 37¼ (+ ¼). Burmeister faldt 2¼ Point, saaledes at Kursen blev 166½. Modeweg dalede fra 94 til 92, Sprit, Crome og Papir afgav hver et Point, Jernstøberier ¾, Sukker, Titan, Atlas og Vølund hver ½ Point. Omsætningen af Industriaktier beløb sig til 152,000 Kr., flest i Burmeister og Flydedok, der begge handlede for 36,000 Kr.

Efterbørsen.

Paa Efterbørsen konstateredes følgende officielle Kurser:

Ø. K. Plantage 155, 155 à 156, Østas. Komp. 185 à 186, Foren. Dampsk. 82 K., Dannebrog 92 à 93½, Myren 125 K., Vendila 135 à 137, Dansk-Fransk 108 à 109, Dana 31¾ à 32, Burm. & Wain 167½, 167½ à 168. Kbh. Flydedok 67½, 67¼ à 67½, Dsk. Sukkerfabr. 228 K., Crome & Golds. 68½ à 69, Modeweg & Søn 90½ K., Nord. Metal 23½ à 24, Nord. Kabelfabr. 86½, 87 à 88½, Foren. Jernstøberi 81 à 81½, Vølund 48¼—78, 47 à 49, Aarhus Oliefabr. 84¼ K., Nord. Film Komp. 90½ 91, 91 à 92, Aalborg Bank 104 S., Dansk-Norsk 75, 74½ à 75½, Globus 36 K., Østjysk. Brygg. 125 à 131, Maltfabriker 120 K., Foren. Mejerier 46 à 50, Beauvais Fabr. 150 à 152, Wolff & Arvé 75 à 78, Hellebæk Klædefabr. 121 à 125, Hørsholms Klædefabr. 56 K., Kjærs Mølle 91½, 92½ à 93½, Schiønning & Arvé 57 S., Schreiber & Carl Petersen 80 K., Herm. N. Petersen 65½, 65 à 66, Landmandsbank 13, 10 K., Emissionsbank 60 K., Skagerak 88 S., Gylfe 1½ à 2, Hamlet 1 à 3, Dansk Sæbe Ind. 48 K., Grenaa Dampv. 85 S., Nordisk Fjerfabr. 122—121, 120 à 121, Skovindustri 1½ K., Salamandra 125 S., Fotorama 50 S., Accumulatorfabr. 110 a 120, Atlanterhavet 10 à 12.

Valutamarkedet.

Det gaar med *Bedringen* i Kronen som i andre Perioder *Faldet:* først i Gang er Bevægelsen tilbøjelig til at fortsætte og forstærkes af sig selv. I Gaar dalede Sterling yderligere 20 Øre til Kr. 25,55, og Dollars noteredes Kr. 5,75½ eller 2½ Øre lavere. Kun norske Kroner laa lidt fastere, de noteredes i 82 eller ½ Øre højere.

Obligationer.

Tirsdag den 30. September 1924.

Papirernes Navne	Gjort til		Køb	Salg	Oms. i Tus.
3% uopsig. Stats af 1894	—	—	57	59	
3½ do. af 1886	—	—	68	70	
3½ do. af 1901	—	—	83¾	85¾	
3½ do. af 1909	—	—	83¾	85	
4% amort. Stats. af 1912	108		108	109	£ 200
5% Stats 10-aar. af 1915	—	—	99½	101½	
5% do. af 1916	—	—	98½	100½	
5% do. af 1918	—	—	95½	95¾	
5% Stats 15-aar. af 1916	—	—	93¼	95	

SKIBS-LISTE

DET ØSTASIATISKE KOMPAGNI
Aktieselskab

Til Østasien.

M/S „Malaya" laster her 1. Oktober til **Singapore, Hongkong, Shanghai, Mojji, Kobe, Osaka, Yokohama** og **Vladivostock.**

Til Straits og Bangkok.

M/S „Selandia" laster her indtil 3. Oktober og **S/S „Natal"** laster her ca. 18. Oktober til **Port Said, Colombo, Penang, Belawan Deli, Port Swettenham, Singapore** og **Bangkok.**

Til Java og Australien.

M/S „Handicap" laster her i Begyndelsen af November til **Batavia, Semarang, Soerabaya, Brisbane** og **Sydney.**

Gods bedes anmeldt skriftligt.

DET FORENEDE DAMPSKIBS-SELSKAB
AKTIESELSKAB

KJØBENHAVN.

Kvæsthusgade 9 B, Kjøbenhavn K.
Kontortid: **Kl. 9—5.** Lørdag **Kl. 9—1.**
Telefon Central 6300.
For Køjereservering: Central 7283 (fri Notering).
Telefonvagt 10 Eft.—7 Fm.: Central 5088t.
Telegram-Adresse: Forenede.

Køjereservering og Billetsalg:
Passager-Afdelingen, Kvæsthusgade 9 B, og Filialkontoret, Industribygningen.

Afgangssted: Kvæsthusbroen, hvor ikke det ikke er anført.
Godsindlevering se nedenfor.

Onsdag.

Til **Hals, Nørre Sundby, Løgstør, Thisted, Struer, Nykøbing M.** (Limfjorden) 3 Eft.
Til **Hadsund, Mariager, Hobro** (Fiona) 5 Eft.
Til **Guldborg L., Nykøbing F.** (Møen) 8 Eft.
Til **Aalborg** (Aalborghus) 8 Eft.
Til **Aarhus** (Aarhus) **11** Eft.
Torsdag til Nyborg, Rudkøbing, Svendborg, Horsens, Vejle, Fredericia, Middelfart, Kolding, Randers, Aalborg, Aarhus.
Fredag til Samsø, Odense, Aalborg, Aarhus.

Gods modtages:
Onsdag 1. Oktbr. til 12 Md. (forsv. Pl. haves) til Hals, N. Sundby, Løgstør, Thisted, til 3 Eft. (forsv. Pl. haves) til Guldborg L., Nykøbing F., Hadsund, Mariager, Hobro, Aalborg (Nibe), Aarhus (Skanderborg, Silkeborg, Herning, Odder, Hou).
Torsdag 2. ds. til 12 Md. (forsv. Plads haves) til Nyborg, Rudkøbing, Svendborg (Ærøskøbing, Marstal), til 3 Eft. til Horsens, Vejle, Fredericia, Middelfart, Kolding (Esbjerg, Varde), Randers (Viborg), Aalborg, Aarhus.

Skibspositioner.

D. F. D. S. Beira ank. Libau 30. ds. Bergenhus afg. Kbhvn. 29. ds. Charkow ank. Paimbeuf 28. ds. Douro ank. London 28. ds. Ebro ank. London 29. ds. Erik ank. Yxpila 25. ds. Esbern Snare ank. Aalborg 28. ds. Esbjerg afg. Aarhus 29. ds. Garonne ank. Dunkerque 28. ds. Halfdan afg. La Pallice 29. ds. Hindsholm ank. Garston 27. ds. Hjortholm ank. Kbhvn. 29. ds. J. C. Jacobsen ank. London 23. ds. Jolantha afg. Kbhvn. 29. ds. Katholm ank. Swansea 29. ds. Knud ank. Calais 26. ds. Magnus afg. Antwerpen 28. ds. Moskov ank. Danzig 27. ds. Niels Ebbesen ank. Kbhvn. 28. ds. Odin afg. Kbhvn. 28. ds., ank. Stettin 29. ds. Olaf afg. Königsberg 30. ds. Rhone ank. Kbhvn. 30. ds. Rita ank. Kbhvn. 29. ds. Saga afg. Kbhvn. 27. ds. Seine ank. Danzig 24. ds. Skjold ank. Kbhvn. 26. ds. Stadion II afg. Kolding 29. ds. Svanholm afg. Nykøbing F. 28. ds. Svend ank. Blyth 29. ds. Taarnholm afg. Swansea 24. ds. Tiber ank. Kbhvn. 28. ds. Trondhjem ank. Bergen 30. ds. Uffe ank. Frederikshavn 11. ds. for Havarireparation. Ulf afg. Kbhvn. 27. ds. Yrsa ank. Hamborg 29. ds. Tjaldur ank. Kbhvn. 29. ds. Hengest ank. Kbhvn. 29. ds. Sigrun ank. Antwerpen 29. ds.

Ø. K. Afrika ank. til Antwerpen 27. ds. for udg. Annam pass. Gibraltar 28. ds. for hjemg. Australien afg. fra Tsingtmau 26. ds. for hjemg. Chile afg. fra St. Thomas 28. ds. for udg. Falstria pass. Perim 28. ds. for udg. Jutlandia afg. fra Antwerpen 27. ds. for udg. Peru ank. til Hamborg 26. ds. for udg. Siam pass. Perim 28. ds. for udg. Tongking afg. fra San Francisco 28. ds. for hjemg.

Konkurs.

Sø- og Handelsretten: Firm. Ferment & Mohr, ved Indehaver, Fabrikant S. Mohr. Forretning: Marstalsgade Nr. 6, Bopæl: Kolding gade Nr. 5. — Installatørfirmaet Harup & Ringgive, ved Indehaverne K. Harup, Adelgade 91, og W. Ringgive, Baldersgade 50. — Papirhandler Crone, Forretning: Holmensgade 26, Bopæl: Sømarksvej 13, Gentofte. — Grosserer Theodor Olfert Conrad Christensen, Bopæl: Bogøvej 3.

DØDE

Min kærlige Mand,
Læge **Arnold Møller,**
døde i Søndags.
Paa Helges og egne Vegne.
Marie-Louise Møller,
født Müller.
Ligbrændingen har fundet Sted.

Vor lille, kære Hustru og Moder
Tytte Arland
hensov stille Lørdag Aften.
Aarhus, 28. Septbr. 1924.
Knud Arland.
Inger.
Begravelsen foregaar Fredag den 3. Oktober, Kl. 2, fra Søndre Kapel paa Vestre Kirkegaard.

Min kære Mand, mine Børns kærlige og gode Fader
Skjold Heyde
er Lørdag den 27. ds. afgaaet ved Døden.
Victoria Heyde,
Victor. Esther.
Begravelsen finder Sted Fredag Kl. 12½ fra Sdr. Kapel ved Fasanvejen. Eventuelle Kranse bedes venl. sendt til Kapellet.

Min trofaste Hustru, mine Børns ejegode Mor
Kristine Margrethe Fenris,
født Mortensen,
døde Søndag Morgen efter et strengt Sygeleje.
Trekronersgade 39, den 28 Sepbr. 1924.
Chr. Fenris.
Solveig og Arild.
Begravelsen foregaar fra det søndre Kapel paa Vestre Kirkegaard Fredag den 3. Oktober 1924. Eventuelle Kranse bedes venligst sendt til Kapellet.

Vor kære
Emil Mau
døde Lørdag den 27. ds.
Paa Børns og egne Vegne
Maria Mau.
Begravelsen foregaar Fredag Kl. 1¼ fra det søndre Kapel paa Fasankirkegaarden.

---

†

Vor ejegode Hustru og Moder,
Dagmar Nielsen,
født Suhr,
døde fra os i Dag.
Geldsted Skole, den 28. September 1924.
H. P. Nielsen, Rigmor og Edith.
Begravelsen foregaar fra Herlufmagle Kirke Lørdag, Kl. 2, og fra Hjemmet Kl. 1¼.

Vor kære Mand og Fader
S. M. Hartvig
døde Fredag den 26.
Frederikke og **Jeanette Hartvig.**
Begravelsen har fundet Sted.

Døde i Kjøbenhavn.

Den 30. September 1924. Fhv. Husbestyrerinde Frk. Charlestine Jacobsen. Smed Christian Bernhard Thygesen af Sigersted pr. Fjenneslev. Bogholder Oluf Ludvig Vilhelm Bouthe Axelsen. Sporvejsfunktionær Osteds Hustru Gunhild Carla Petrea. Handelsmand Thorkild Havlid Overbeck. Musiker Harald Ernst Mønich Hansen. Rengøringspige Frk. Marie Jespersen. Maskinist Pedersens Hustru Anna, f. Jørgensen Madsen. Eva Augusta Gambarotti. Blikkenslager Hans Christian Jacob Valdemar Monnerup. Kusk Jens Peter Erik Jensen. Haandværker Blauenfeldts Enke Karen Sofie, f. Jørgensen. Typograf Robert Kai Eiler Jensen. Fhv. Husmand Ole Nielsen. Lokomotivfyrbøder Ejner Frølich. Vognmand Jens Christian Larsen. Frk. Bothilde Marie Malmberg. Formand Carl Ferdinand Johansen. Dykker Hansens Enke Karen Jensine Christine, f. Nielsen. Guldsmedemester Dyrbergs Enke Corintha Nathalie, f. Lønberg. Enkefru Johanne Beate Svensson. Fhv. Skrædermester Søren Jensen. Arbejdsmand Anders Vald. Rasmussen. Frk. Johanne Sophie Hansen. Tømrersvend Frederiksens Enke Laurine Marie Christine. Søløjtnant af 1. Grad Erik Gustav Nielsen. Hans Otto Jespersen. Musiker Fenris' Hustru Kristine Margrethe. Dispachørfuldmægtig Adolph Wilhelm Scheving.

Døde paa Frederiksberg.

Grosserer Carl Robert Eduard Otto. Fru Emilie Lind. Enkefru Anna Margrethe Juul, f. Juel, Kaffehandler Larsens Hustru Karen Actonius, f. Nielsen. Repræsentant Herbert Ambrosius Skjoldheyde. Pens. Overbetjent Petersens Hustru Martine Vilhelmine, f. Jensen. Typograf Hansens Hustru Alma Astrid, f. Andersen. Fhv. Forpagter Rasmus Syberg-Petersen.

Døde i Søndre og Amager Birk.

Tømmerup: Gaardejer Curt Jacobsen. — Kastrup: Cyklefabrikant Johannes Emil Vald. Sørensen. Tjener Peter Laurits Petersen. — Rødovre: Stationsbud Fr. Nielsens Enke, Ane Marie, født Jensen. — Avedøre: Fodermester L. P. Larsens Datter, Eva Helene.

Begravelser.

Onsdag den 1. Oktober. *Søndre Kapel paa Vestre Kirkegaard:* Enkefru Nielsine Frederiksen, 11¾. Enkefru Sofie Conradine Sigumsfeldt, 2. *Østre Kapel paa Vestre Kirkegaard:* Blikkenslager Hans Chr. Jacob Vald. Monnerup, 12½. Frk. Anine Johanne Jespersen, 11¾. Frk. Klara Blomgreen, 1¼. *Østre Kapel paa Bispebjerg Kirkegaard:* Pens. Forvalter Hans Peter Nielsen, 1¼. Frk. Anne Jensine Abelone Larsen, 2¾. *Kapellet paa Assistens Kirkegaard:* Enkefru Nicoline Kirstine Larsen, 2. *Krematoriet:* Arbejdsmand Hansens Hustru Karen, 3. *Kapellet paa Garnisons Kirkegaard:* Cand. pharm. Emilius Fr. Ferdn. Sommer, 12½. *Sions Kirke:* Enkefru Corintha Nathalia Dyrberg, 1. *Nathanaels Kirke:* Frk. Edith Vilhelmine Josephine Melbus Larsen, 1¼. — *Søndre Kapel ved Fasanvejen:* Kusk Jens P. E. Jensen, 2. Typograf Hansens Hustru Alma, 12½.

Viggo Klæbel's
Ligkistemagasin, Adelgade 7.
Telefon 3167. Grundlagt 1860.
Begravelser og Ligbrændinger besørges.

Varemarkedet.

Kornmarkedet.

KJØBENHAVN, 30. Septbr.

Loco-Markedet.

Noteringsudvalget for Korn paa Kbhvn.- Børs noterer for Kornvarer her disponible:

For danske Kornvarer af Høst 1923:

Havre, 85 Pd. holl.	3150	Ø.
— 90 Pd. holl.	3200	—

For danske Kornvarer af Høst 1924:

Hvede, 128—132 Pd.	3425—3475	Ø.
Byg, 2-rad., 112—118 Pd. holl. (alm. Kvalitet).	3525—3625	—
Byg, 6-rad., 109—112 Pd. holl.	3475—3525	—
Havre, 85 Pd. holl.	2825—2850	—
— 90 Pd. holl.	2900—2925	—
Rug, 117—122 Pd. holl.	3225—3275	—
Rug, nordamerikansk	3400	—
Majs, mixed	2950	—
— Java	2800	—
— Galfox	2825	—
— La Plata	2800	—

Markedet fast.

Alt pr. 100 kg Kjøbenhavn leveret pr. Skib eller Bane i Partier paa mindst 10,000 kg.

Markedet rolig.

Flæskemarkedet. Kbhvn.s Flæskehal. (Officiel Beretning.)

Til Salg førtes 783 Stkr.

Priserne er i Øre pr. Kilo for Svin med 1. Kl.s Stempel, vejet med Hoved og Ben:

Grise:	1. Kvalitet	250—265
—	2. Kvalitet	225—240
Søer:	1. Kvalitet	165—180
—	2. Kvalitet	140—150

Foreningen af danske Handelsmøller i Danmark

noterer den 30. Septbr.:

Amer. Mel (dansk Formal.)	58,00 Kr.
Bagerimel: 1. Kvalitet	56,00 —
2. Kvalitet	55,00 —
Husholdningsmel: 1. Kval.	53,00 —
2. Kval.	52,00 —
Standardmel	nom.
Rugsigtemel	48,00 —
Halvsigtet Rugmel	43,00 —
Groft Rugmel	36,00 —
Do. (af renset amer. Rug)	36,00 —

Alt pr. 100 kg.

Levering straks ab Mølle pr. Kontant.

Udlandet.

(R. B.).

NEW YORK, 29. Septbr.	Dagsk.	For.K.
Haard Vinterhvede Nr. 2	155	152¼
Rød Vinterhvede Nr. 2	156½	153¼
Majs loco	130	130¾
Fedt (Western steam)	1510	1505
Bomuldsfrøolie loco	1075	1085
Bomuldsfrøolie pr. Decbr.	1036	1019
Mel spring clear	620-670	620-670
Sukker Cuba	603	603
Sukker Portorico	—	—
Fragt for Korn til For. Konger.	3/3	3/3
Fragt for Korn til Fastlandet	16	16
New York Bomuld loco	2610	1570
New Orleans Bomuld loco	2490	2450
Kaffe Rio Nr. 7 loco	18¾	18½
Cable Transfers	445,25	446,50
CHICAGO, 29. Septbr.		
Hvede Nr. 2	138⅝	139
Hvede Nr. 3	137⅜	137½
Hvede pr. Septbr.	137¾	134⅞
Majs pr. Septbr.	113⅛	114¼
Havre pr. Septbr.	48⅝	49
Fedt pr. Septbr.	1400	1395
Short Ribs pr. Septbr.	1190	1190

Metaller.

LONDON, 30. Septbr.	Dagskurs	Forr. Kurs
Kobber, Stand. pr. Kasse	62¼— 62⅝	62¼— 62⅝
Tin, Stand.pr.Kasse	239¼—239¾	236¾—237
Bly, udenl., prompt	33⅛	33
Zink, do., prompt	32⅝	32⅝

Udenlandske Børskurser.

PARIS, 29. Septbr.	Dagsk.	For.Kurs
3% Franske Rentes	52,20	52,45
5% Russ. Rentes 1906	24,40	24,40
Østasiatisk Kompagni	31,15	31,00
LONDON, 29. Septbr.		
2½% Konsols	57½	—
Pladsdiskonto	3¹¹/₁₆	3¹¹/₁₆
Sølv	35⅛	35

AUKTIONER

I Dag Kl. 12

stor Tæppe Auktion,

der finder Sted i

Nehms Ovenlyssal. Frederiksberg Allé 5.

Ægte orientalske, Smyrna og persiske

Gulvtæpper i alle Størrelser.

Sigvald F. Nehm, „Westminster",

Frederiksberg Allé 5. Tlf. 12259 og 12269.

Auktion XXXXVII

Tirsdag d. 7. og **Onsdag d. 8. Oktbr. 1924 Kl. 12½ bortsælges ved Auktion en stor**

Maleri-Samling

efter Begæring af **Overretssagfører Ejnar Falck, Overretssagfører Erik Falkentorp, Sagfører Gelbjerg-Hansen** m.fl. Rekvirenter, **derunder**

Direktør la Cours Dødsbo

Af Samlingen fremhæves: A. E Kjeldrup, Vierwaldstädtersøen 1868, Joakim Skovgaard, Ved en Bondegaard i Halland. Udst. Charlottenb. 1896. H. Foss. Landskab, Næsbyholm 1881, H. Smidth, Dampskibsbroen ved Brunnes, Udst. Charlottenb. 1886, Th. Philipsen, Ungkvæg paa Saltholm, P. Ilsted, Interiør. Udst. International Udst. Berlin 1900 Heinr, Hansen, Kirkeinteriør, Antwerpen 1889, I. la Cour, C. F. Sørensen, Vilh. Rosenstand, V. Groth, V. Kyhn, N. P. Mols, C. Neumann, C. Dalsgaard, V. Irminger, Godf. Christensen, Jul. Poulsen, V. Magaard, Tom Petersen, W. Stuhr, Viggo Pedersen, Fr. Lange, Wilhjelm, Tuxen, Poul Steffensen, P. Mønsted m. fl. **Auktionen afholdes i**

MALERI-SALEN, Nygade 7.

Eftersyn: Fredag d. 3., Lørdag d. 4. og Søndag d. 5. Oktbr. **Kl. 10—4.**

Betalingen erlægges til Undertegnede.

Anton Hansens Kunstauktioner.

Fredag den 3. Oktober **Kl. 11½** og følgende Dage bortsælges ved offentlig Auktion i

Nøhrmanns Auktions-Lokaler,

Gammel Mønt 2 & 4,

en Del

herskabeligt Indbo.

Af Kataloget fremhæves: **1 Mah. Dagligstue,** Empire rigt udsk., **3 Mah. pol. Soveværelser, Chesterfields-Herreværelser** m. Gobelin, Mah. Kommoder, **2 Malm Kirkekroner, 1 Mah. Salonmøblement,** Chippendale, Chaiselonguer, Divaner, **Egetr. Spisestuer,** Mah. Syborde, Sekretær, L. XVI Søjleborde, **1 Mah. Dagligstue** Chr. d. 8de, **1 hvidl. Soveværelse, 1 fransk Palisandertræs Møblement,** Klædeskabe, **1 Mah. Diplomat Skrivebord, 1 Bronzekrone** (Empire), **1 Birketræs Soveværelse, Gulvtæpper,** Nøddetr. Skriveborde, Egetr. Bogreoler, **1 Mah. Vetrine Chr. d. 8., 1 Mah. Skrivebord** med buede Skabe, **1 Mah. Skænk,** 1 Rulle, **1 Birketr. Chatol** med Opsats, **1 Standuhr,** Senge, Regulatoruhre, **1 Radioapparat, Guld** og **Sølv, Herre- og Dame-Uhre, Skrivemaskiner, Kopimaskiner.** 1 amrk. Rejsekuffert, **2 Ørenringe m. Perler og Brillanter** m. m.

1 Birketræs Herreværelse bestaaende af

1 Sofa, 2 Lænestole, 4 Stole, 1 Skrivebordsstol betr. med blaat Damask, 1 firk. Søjlebord, 1 Bogskab, 2 Bogreoler, 1 rundt Bord, 1 Skrivebord.

2 Flygler, Hornung & Møller. **2 Pianoer.**

Eftersyn idag Onsdag d. 1. Oktober / Torsdag d. 2. Oktober **Kl. 11—4.**

Telf. 9774 / 9720 **Kommissioner modtages. G. E. Nøhrmann.**

Falkenbergs Auktioner A/S

Gl. Kongevej 27 & 29.

(Det ny Teater)

Fredag den 3. Oktober Kl. 1 Auktion over:

MALERIER

af bekendte udenlandske Kunstnere af hvilke særlig fremhæves:

Marg. Pellini, J. Holland, Wolff-Maage, Giebel, Prof. **Paul Thomas,** Prof. **Jänicke,** Prof. **Dieffenbacher,** Prof. **F. Dietrich, G. Reinard, F. Gerner, P. von Kalckreut, Gumberger, Jan. Brock,** Prof. **Douzette, J. Leroux,** Prof. **Mougin.**

Eftersyn: Idag og imorgen 11- 6.

Assistenshusets Auktion.

Fredag den 10. Oktober og følgende Dage, Form. Kl. 10¾ pr., bliver paa Assistenshuset bortsolgt uindløste Panter, indsatte i September 1923: Guld, Sølv, Ure, Plet, Kobber, Sengklæder, Linned, Gangklæder m. m.

Endvidere bortsælges de uindløste 3 Maaneders Panter, der er indsatte i Juni 1924, samt de 6 Maaneders Panter, der er indsatte i Marts 1924. Den sidste Indløsnings- eller Fornyelsesdag uden Auktionsomkostninger er Lørdag den 4. Oktober. Den næste Auktion er foreløbig ansat til den 14. November 1924.

Auktion.

Lørdag den 4. Oktbr. 1924 bortsælger **Hærens Munderingsdepot** ved Auktion en Del kasserede Klædesager og Fodtøj m. m. til de højstbydende mod kontant Betaling.

Nærmere Underretning faas ved Henvendelse paa Depotets Ekspeditionskontor en Søgnedag Kl. 10—3 Eft., **senest den 3. Oktober d. A.**

Hærens Munderingsdepot, Rigensgade 11, d. 30. Septbr. 1924.

Stor Frimærkeavktion.

I Dag Kl. 4½ pr. begynder Avktionen. Sælges: **Danmark.** Største Sjældenhed. **M. N. Holm, Løngangsstræde 20, 1. Telf. 8144.**

Torsdag den 2. Oktober Kl. 10¼

afholdes **Auktion, 8, Allégade 8,**

bl. a. om **engelske** og **Skænkspisestuer, Mahogni-** og **satinpolerede Soveværelser, egetræs-** og **birketræsmalede do., Dagligstuer, 1 Mah. Pollesofa, 1 do. Søjlebord, 1 antik Bornholmerur, Pillespejle, Buffeter, Dameskriveborde, Bogskabe i Nød,** 1 Messingseng, Søgræsmøbler, **1 opretstaaende Piano,** Malerier, Manufaktur, Klædeskabe, Kommoder, Krystal, Fodtøj m. m.

Eftersyn i Dag 10—4.

13148. **C. Waagechristensen.**

SÆRLIGE

Eksportslagteri

med Forbindelser overalt i Udlandet søger en dygtig Mand, der er fuldt fortrolig med og paa egen Haand kan foretage Opkøb af Kreaturer, Kalve etc. for Eksport i saavel levende som slagtet Tilstand. Vedkommende maa, foruden at kunne tale Tysk, være rejsevant og have Kendskab til Afsætningsforholdene i Udlandet.

Uden at være i Besiddelse af absolut Dygtighed er al Henvendelse unødvendig. Billet mrk. 319 modt. Pol. SB

HR **Berliner Husejere**

Jeg er, som Fuldmægtig for et Berliner Bank-Konsortium, **Køber til**

Ejendomme i Berlin

saavel

Forretnings- som Beboelsesejendomme

i alle Bydele, dog foretrækkes Forretningsejendomme i Centrum, og Beboelsesejendomme i den vestlige Bydel. Nøje Angivelse af Lejlighedernes Størrelse, Freds-Leje og eventuel Behæftelse (hypotekfri foretrækkes) samt billigste Pris og Betalings-Betingelser.

HERMANN REICHENBACH

Berlin, W. 9, Linkstr. 3 am Potsdamerplatz.

Telegramadresse: „Bodenwechsel", Berlin. SB

Ledig Tid er Penge

hvis De har en **Viktoria**

Arbejdet er stadigt hele Aaretrundt. Det er ligegyldigt hvor De bor.

En garanteret daglig Indtægt af Kr. 7,50 og mere.

Efterspørgslen paa Viktoriastrømper øges daglig. Vi søger derfor straks alle — Mænd og Kvinder, Gamle og Unge — til at strikke Strømper, Jumpers og andre Trikotagevarer for os paa vor automatiske Strikkemaskine **VIKTORIA.** Arbejdet udføres i Deres eget Hjem. Forkundskaber behøves ikke.

Mod Efterligning advares.

Indsend Kuponen i Dag iaaben Konvolut, Porto 10 Ø.

Hemsticknings A.-B. VIKTORIA

Sveavägen 23, Avd. 5 N (Hjörnet av Kungsgatan) STOCKHOLM.

Hemsticknings A/B VIKTORIA. Sveavägen 23, Afd. 5 N. Stockholm.

Send mig gratis og franko uden nogensomhelst Forpligtelse fra min Side Prospekt samt nærmere Oplysning angaaende Optagelse som Medarbejder

Navn ____________

Bopæl ____________

Postadresse ____________

Bogføring, Revision,

Skatteopgørelser, Bogholderianlæg. Revisor Thorvald Gervad. Telf. Strand 1038. SB

Kartofler.

Forbindelse søges med et første Kl. Firma i Kjøbenhavn, som kan aftage gode Himmerlandske Spisekartofler fra Damper hver Uge mod Rembours. Opgiv højeste Pris i Billet mrkt. 318 til Politiken. SB

Carbid.

Direkte Import. Alle Knusninger omgaaende fra Lager. H. Gabe, Monradsvej 13. Godthaab 30. SB

FORRETNINGER

God Kro til Salg,

Omsætning ca. 100,000 Kr. Billet mrk. 193 modt. Pol. F1

FORLYSTELSER

Det kgl Teater. Telf. 1765. 7½—10¼: **Kaddara.**

Apolloteatret. Kl. 7¾ pr. Tlf. 5667. Endnu kun 3 Gange „Den frelsende Engel".

Betty Nansen. Kl. 8 pr.—ca. 11. Tlf. 1490. **DEN SIDSTE REJSE**

Bonbonnière. Kl. 8½. Telf. 5705. „Cocktail". **Sidste Uge. C. Fischer. Storm P. & Schieler Linck. Rundskuehefter gyldige.**

Casino Kl. 8—11. Sidste Opførelser. Capriciosa Telf. 1951 **Rundskuehefter gyldige.**

Er De kræsen

i Valget af Deres Sko? Prøv da hos mig.

Alle Nyheder. Alle Hæle. Alle Priser.

Damesløvler i alle Faconer.

Skotøjsmagasin (H. C. Hansen)

Værnedamsvej 4, (ligev. Vesterbrog.)

Rør og Fittings

bedste Kvaliteter, laveste Priser

Isidor Meyer

St. Kongensgade 67 · København K.

TELEFON: CENTRAL 11956 - 1956 - 1253

TELEGRAM-ADR.: ISIDOR

Rialto-Teatret

SMALLEGADE 2 B · ALLEGADE-KRYDSET · TLF GODTHAAB 4202

I Aften Kl. 7 og 9

Aabningsforestillinger

Paramountfilmen

10 Dages Frist

Kapelmester Svend Ahlstrands Solist-Orkester.

Billetpriser: 1,75—1,40—1,05—0,70.

DET LILLE TEATER

HAROLD LLOYD **BANGE FOR PIGER!**

FOREST: Kl. 2—3,15—4,30—5,45—7—8,20—9,40

8-10¾ **Dagmartheatret** T. 8857

En Kvinde uden Betydning

Imorgen Torsdag: **Alt udsolgt.**

Det ny Teater. Kl. 8-10¾. Tlf. 1935. **Filmens Helte.**

Folketeatret. Kl. 8-10¾. **Tlf. 7611.** Næstsid. Gang. 102. 6. **Bolettes Bryllupsfærd.** Rundskuehefter gyldige.

Fredag Kl. 8. 1ste Gang. Prøvens Dag.

Fønix Teatret. Tlf. 3998. Kl. 7¾. **Fønix Revuen 1924** Rundskuehefter gyldige.

Lorry 11119. **Riddersal.** Kl. 8. **Première. Drachm. Kro. Midd. Smørg.** Suppe Julienne m. Marv. Fiskefilet **sc.** Remoulade. Andesteg m. Rødkaal el. Roastbeef Anglais. **Dess.**

NørrebrosTeater. Kl. 7¾-10¼. Tlf. 2711 **75de Gang** **Den sørgmuntre Barber** Kummersen: **Frederik Jensen.**

Røde Kro Teater. Tlf. Amg. 2. Kl. 8. **„NYBODER."**

Scala Teater. Kl. 7½—11. **Tlf. 1215** **REGNBUEN** **SCALA-REVYEN 1924** **Sidste Dag: Ella Ilbak** Billetter til hver Dag i Ugen (Forsalgspris).

Sønderbro Teater. Kl. 8. Tlf. 1272. Sidste Gang. Rundskueh. gyld. **OLINES LYST**

Vinterpalads-Teater. Kl. 8. 2650. **København „B".**

WORLD CINEMA CIRKUS VARIÉTÉ Billettelefon 2192. Kl. 8: **Paramount-Filmen** **Karavanen** (The covered Wagon) **Filmen hele København skal se.**

KINO-PALÆET Kl. 8 Tlf. 3360. Kun faa Dage: **Kvindehaderne.** Goldwyn-Film i 11 Akter af BLASCO IBANEZ (Forfatteren at „De fire Ryttere")

Palads Teatret **Hver Aften Kl. 8 præcis: Milton Sills** i **Havørnen** **Telefoner 4036—4037.**

BOULEVARD-TEATRET SØNDER BOULEVARD 79-81 **Kl. 6¼ & 9. Gøsta Berlings Saga** **Orkestret forstærket.** Musiken samlet, arrangeret og ledet af **Kapelmester Hans Madsen.**

Alexandra Teatret NYGADE 3 • TLF. 1601 **Sidste Dag:** Den store danske Filmsukces: **Wienerbarnet** **Forest. Kl. 2-3½-5-6½-8-9½**

Centralteatret Raadhuspladsen **Mænd - Kvinder & Ægteskab** Spilletider Kl. 3—4.40—6.20—8—9.40.

Grand TEATRET Mikkel Bryggersg. **Første Gang i Danmark: Sensations-Filmen „Doktor Radio"** **Albertini** **Kl. 2¼—3¾—5¼—6¾—8¼—9¾.**

HØIBRO TEATRET TLF. 6222 KØBMAGERG 22 **Indtil i Dag 40 fulde Huse** **Pola Negri** i **Apachernes Dronning** Forest. Kl. 2-3,15-4.30-5,45-7-8,15-9,30.

Metropolteatret **Kl. 2—3½—5 6½—8—9½:** **Norma Talmadge** i **Sheikens Slavinde**

NAPOLI 94 FALKONER ALLE 94 **Eneste Sted i København** **Den grønne Gudinde** Siden „Det indiske Gravmæle" har der ikke været set nogen Film saa storslaaet. Til den højspændte Handling bidrager stor østerlandsk Mystik. **10 Akt. Forest. Kl. 5-6.30-8-9.30.**

REGINA TEATRET v. Parcelbroen Kl. 4-6¾-9¼ **Gøsta Berlings Saga** **Obs!** Billetter kan forudbestilles til Aftenforest. fra Kl. 3½. Tlf. 13569. Benyt Forestillingen Kl. 4 for ikke at gaa forgæves om Aftenen.

Valby **Hans Mor.** Skuesp. i 7 Akter, i Hovedrollen Gaston Glass. Kl. 6, 7½, 9. Kl. 6: 70 Øre. Børn 35 Øre.

„Full Speed" Filmen, der i Amerika blev betegnet som Sensations-Filmens Fyrste, faar Première i **Vesterbros Teater** **Torsdag Kl. 4.**

Nørrebros Biografteater 4-5,25-6,50-8,15-9,40
Danserinden fra Moulin Rouge
med **Betty Compson.**

KUNST-BODENS UDSTILLINGSSAL • HYSKENSTRÆDE 10
LEONARD MISONNE
Bromolie-Billeder.
Fra 7—9. Entré 50 Øre. Sidste Dag.

FRDBC. OVENLYSSAL
Marineudstillingen, Frederiksberg Ovenlyssal,
Rianco Lunos Allé 4 (v. Gl. Kongevej),
er daglig aaben fra 10—5. Udstillingen omfatter Billeder fra Hav og Sø, fra fremmede og hjemlige Kyster og Havne, malet af vore kendte afdøde og nulevende danske Kunstnere.

Væddeløb
Klampenborg
Idag Kl. 3

Odd Fellow Pal. m. Sal
I Aften Kl. 8
Jacques Jolas
2den og sidste Klaveraften.
Bill. à Kr. 2. 3. 4 + Skat (9—5)
Wilhelm Hansens & Nordisk Musikf.
samt ved Indg. fra Kl. 7.

Odd Fellow Pal. st. Sal
Søndag d. 5. Oktbr. Kl. 3½.
Dansk Solist-Forbunds
2den Folke-Koncert
Fra den danske Vaudeville.
Medv.: Astrid Rifbjerg-Bang — Kirstine Friis-Hjort — Ingeborg Middelboe — Kamma Rosenberg — Elsebeth Riegels — Ayoe Willumsen — Axel Boesen — Frederik Buch — Knud Heglund — Charles Wilken.
Bill. à Kr. 1½, 1 + Skat (9—5)
Wilhelm Hansens & Nordisk Musikforl.

FORENINGER

Z & F∴ 59241036¾ ☰ R∴ B∴

Cirkel Ordenen I-X-VII½. ☐☐ S.

Z s F∴ 59241016¾ — Oec, ☐
Ball∴ Foredr∴ af D∴ M∴

☐ Chr. 59241076 —
Install af O∴ M∴
Billetter hos Portneren indtil d. ²/₁₀ kun for ☐ Chr. Brr∴ fra ³/₁₀ for Brr∴ af andre ☐☐ Listen inddrages d. ⁵/₁₀.

C∴ F∴ S∴ 59241037 ☰ R. Instr.

Cirkel Ordenen. † Br. 473, Nielsen. Begraves Onsdag den 1. Oktbr. Kl. 1, St. Kapel. Bispebjerg Kirkegaard.

C∴ C∴ D∴ 59241047 ≤ R

I.O.O.F. D. 1061017¼ III. 8¼ III

I. O. O. F. Venskab 1061017¾ III

Instruktør Buch-Jensen tilbyder Foreningerne Forestillinger med fortrinsvis Assistance af Medlemmer af Dansk Skuespillerforbund. Roarsvej 2. Godth. 3175 y.

Højskole- og Studiekresforeningen. Onsdag den 1. Oktober Kl. 8 Foredrag i Andreaskirkens Menighedshus (Hj. af Farimagsgade og Gothersgade). Folketingsmand A. C. Meyer: „Frihed og Kultur". Alle velkommen. C

Offentligt Foredrag afholdes i Aften Kl. 8 i **Nikolajbygningen** af Hr. **Cand. mag. Einar Storgaard: „Gennem Malakahalvøens Urskove og Plantager"** (med Lysbilleder). Entré 25 Øre. Medlemmer gratis. Dørene lukkes Kl. 8.10 pr. Arbeidernes Læseselskab, Nørre Søgade 27.

Kapt. I. P. Jespersen
holder off. Foredrag i **K. F. U. K., St. Kannikestræde 19** — Festsalen **Onsdag den 1ste Oktober Kl. 8.** Demonstrationer af Kaptainens kvindelige og mandlige Elever i Alderen fra 10 til 75 Aar, samt Opvisning af I. P. Mullers nyeste 5 Minutters System. Billetter à 1 Kr. (Reserv. Plads à 2 Kr.) faas ved Indgangen. Indtægten tilfalder Vegetarernes Uddannelsesfond. C

UNDERVISNING

Grundig praktisk Uddannelse, Skrivning, Regning, dobbelt Bogholderi, Sprog, Ene-Kursus. Sommerpris. Meta Kristensen, Bogholderikonsulent, Revisor, Sofievej 9, 2. Nora 3523

Frihaandstegning. Perspektiv Maling og Fagtegning. Aftenkursus. Elever indmeldes. Arkitekt Thrue, Petersborgvej 2 (ved Rosenvænget). Øbro 3591 y, 1—2. U

Stenografi.
Fuld Færdighed paa faa Maaneder. Daglige Dikteringstimer for alle Interesserede. Stenografisk Bureau, Niels Hemmingsensgade 16, Byen 2958 v. U

„Studio", Tegne- og Malerskole, Palægade 3. Stiftet af Frede Aamodt 1885. Anerkendt Skole. Forbereder til Kunstakademiet, Porcelænsfabrikerne samt al dekorativ Kunst. Dag-, Aften- og Søndagshold. Tlf. Palæ 2419 x og Byen 1526 y. Forstander Niels V. Rasmussen. Program sendes. U

Elever optages straks.
300 Timer Maskinskrivning, Bogholderi, Kontorskrift, Regning 100 Kr. Enkelt, dobbelt, Kolonnebogholderi 20, 30, 25 Kr., Stenografi 40. Kontorskrift, Maskinskrivning, Regning, Sprog 10 Kr. Nehms Kursus, Amagertorv 31. Byen 4090. Forlang Program. Flinke Elever skaffes som Regel gode Pladser. U

Folmer Bonnéns Maleskole.
Tegne- og Maleskole, Dag-, Aften- og Søndagshold. Lokaler Teknologisk Institut. Indmeldelser Blegdamsvej 86 A. Tlf. Øbro 2486 x.

Matematik, Fysik, Kemi. Byen5449y
Konstruktører, Studenter, Landinspektører, Ingeniører etc. Egebys Eksamenskursus, Vestervoldgade 11. U

Bridge.
Kursus billigt. Telefon Vester 6732 x. U

Broderitegning,
Prikning og Overføring. Praktisk Uddannelse. Kunstskolen Sølvgade 86. Telf. Byen 2707 x.

Tegneskolen
Frederiksborggade 22. Grundig Undervisning. Forhaandstegning, Pennetegning, Plakatkunst. Nærmere Telf. Amager 2980 y. Magnus Kristensen, eksam. Tegnelærer. U

Bridge, L'Hombre, Whist.
Kursus, Enetimer. Telf. Vester 5651 vega. U

Kvindegymnastik.
Undervisning for Begyndere og Viderekomne ved universitetsuddannede Gymnastiklærerinder. Program sendes.
Ingeborg Davidsen, Bertha Eschen, Bodil Kure, Estrid Peitersen, f. Olsen.
Sjællandsgade 23. Nora 4824 u (12—1).

Københavns Translatørskole og Sproginstitut.
Købmandshøjskolen
Valkendorfsgade 30, K. Byen 3635.
Begyndere og Viderekomne.
Nyt Program. Indm. Kl. 12—9.

Agnete Bertram
Kvindegymnastikskole
i Studenterforeningen o. a. St. Undervisning hele Dagen, baade for Begyndere og Viderekomne. Ogsaa Fruehold. Indm.: **Stampesgade 6.** Vester 2801 y. Kl. 10—2. Program sendes. U

Jelva Leanders
Institut. Kontor: **Vestergade 30.**
Telf. **14,754** & Byen **7640**
Plastik — Ballet
Motionsgymnastik.
Lokale: G. A. Hagemannsg. 4.
Teknol. Instit. Varme Styrtebade.
Damer, Herrer, Børn.
Program i Kiosk og tilsendes.

Tag
Kursus
i
dansk og udenl.
Stenografi
Maskinskr.
Bogholderi
Regning
Skrivning
Dansk
Litteraturl.
Samfundslære
Handelskorresp.
Handelsregning
Vekselret
Økonomi
etc.
paa
Frederiksberg, Østerbro eller **Byens**
Handelsgymn.,
Bülowsvej 10,
Østerbrogade 54 D,
V. Voldgade 21.
Forstander:
H. N. Weiss.
Tlf.
4234.

Privat-Akademiet
for
Architektur, Maler- og Billedhuggerkunst.
Uddannelse samt Forberedelse til Kunstakademiet. Program tilsendes. Nytorv 11, 3. Sal. Tlf. Byen 5642 v eller Øbro 4720 v.

MUSIK OG SANG

Klaverundervisning, grundig og samvittighedsfuldt, 10 Kr. mdl., Dag- og Aftentimer, ude og hjemme. Kaj Jacobsen, Gl. Kongevej 149.

Grundig Klaverundervisning
8 Kr. Mnd. E. Arthury, Elev af Hans Almdahl. Telf. Godth. 1522 x. U1

Klaverundervisning,
Akkompagnement, grundigt, ude, hjemme. Therese Schmidt, (Holmquist). Lykkesholmsallé 22. Vester 6889 y. Elev af Vilh. Mathison-Hansen. U1

Klaver — Violin.
Laurenz Jacobsen, (uddannet ved Det kgl. danske Musikkonservator.). Hauserplads 18, 2. (ved Kultorvet). U1

Grundig Klaverundervisning
ogsaa Akkompagnement, moderat. Augusta Nielsen, Willemoesg. 5, 4. S. U1

Luth — Guitar — Sang.
Alma Kreutzfeldt, Blegdamsvej 72 B. Nora 4012 ydun. U1

Mandolin — Klaver.
Marie Købke, Solsortvej 87, Fuglebakken, Telefon Godthaab 2313 (Elev og anbefalet af Alberto Bracony). U1

Grundig Klaver-
Undervisning tilb. Børn (konservatorieuddannet). Samtidig anbefales vort meget kendte Kursus for Voksne, som snarest ønsker at spille til egen Fornøjelse efter vor letfattelige Metode, 5 Kr. mdl. for ½ Time ugl., 10 Kr. mdl. for 1 Time ugl. Fru & Frk. Krogh, Helgolandsgade 11, 3. Telf. V. 2839 y. U1

Klaverundervisning
i Elevens Hjem tilbydes af dygtig, ung Lærerinde. 12 Kr. mdl. Bill. mrk. 7787 til Pol.

Sangundervisning.
Helga Petersen, Elev af Dr. Poul Bruns. Tonens Friløb. Bülowsvej 50, 2. Tlf. Central 9707. U1

Klaverundervisning.
Nogle faa Timer ledige. Valborg Wassmann, Elev af Fru Agnes Adler, Strandgade 11. Telf. Amager 5617 v. U1

Sang. Klaver. Cand. theol.
Otto Flagstad, Koncertsanger, Gl. Kongevej 49 (v. 6158 y). U1

Alberto Bracony fra Rom.
Violin, Mandolin, Guitar. Vesterbrogade 109, 3. Vester 3748. U1

Fru Anna Rosenberg.
Klaver, Jagtvej 163 B. Telf. Strand 1179 y. U1

Sang — Beresowsky — Teori
Sct. Knudsvej 15. Vester 2097 x (kun enkelte Søndagselever antages). 4 Halvtimer mdl. 12 Kr.

Klaver
Ellen Søht, Nørregade 40. Tlf. Byen 2740 v.

Ingeborg Hornum,
Klaver, Refr. Hr. Poul Schlüter. Holsteinsg. 27. Ø. 737 y. Sikrest 1-2, 6-7.

Hvorledes man lærer et fremmed Sprog i Løbet af faa Maaneder
ved vor systematiske Konversationsmetode, hvor Eleven fra første Time med en **indfødt Lærer kun taler** det Sprog, han ønsker at lære, og herved uden Vanskelighed og — hvis nødvendigt, uden Hjemmearbejde — hurtigt faar det nødvendige Ordforraad, Talefærdighed og god Udtale. deraf vil De faa et Indtryk i vor
offentlige Prøvetime
i Engelsk, Tysk, Fransk Onsdag 1. Oktober Kl. 8 Aften.
Denne Time er gratis og uden Forpligtelse.
Forlang vort Prospekt og læs vore Elevers Udtalelser!
Verdens største Sproginstitut. **Berlitz School** Vimmelskaftet 42. Jorcks Passage. Tlf. 9202.

Fru Olga Baudítz
Klaver.
Alle Standpunkter.
64. Overgaden o. V. Amager 5647 X.

Minna Holbeck & Hansa Lundqvist's
Musikkonservat. Klaver, Sang, Violin, Teori, Musikh. Alle Standpunkter. Fineste Lærerkr. Progr. tils. Trf. 12—2. **Nørresøgade 37. Byen 2937 x.**

Poul Schlüter's Konservatorium for Klaverspil.
Moderne Klaverteknik. Elever paa alle Standpunkter. Studerende til Lærerfaget. **Glyptoteksbygningen** paa Carlsberg (Indg. Hjørnet af Pileallé) 12—1 og 3—5. Telefonaftaler 1½—2½, Godth. 1508 v.
Østerbro-Afdelingen, Trianglen 7. Mand., Tirsd., Fredag 12—4. Telefonaftaler Øbro 744 x.
Poul Schlüters private Timer. Henvendelse Frederik VI Allé 6. 1½—2½ Godth. 1508 v.

SPROG

Tale osv., Engelsk, Fransk, Tysk. Enetimer eller 2 Elever sammen, 4 Kr., 3—4 Elever do. 5 Kr. Italiensk, Spansk 1 Kr. mere, ved Transl. cand. Fistaine, 8, Ø. Farimagsgade. Trf. 7—9. U2

Student fra London Universitet, erfaren Lærer, underviser i Engelsk. Konversation, Literatur og Handelskorrespondance. Begyndere og Viderekomne. Hurtig og let Metode. Tullinsgade 21, 4. U2

Examinierte deutsche
Communelehrerin unterrichtet. Taarnborgvej 16, 4., bei Gl. Kongevej. U2

Praktisk Engelsk,
Begyndere og Viderekomne. Ing. Johnson, B. Sc. (engl. Akademiker). Telf. Nora 3589 y.

Skal De til Amerika?
Hurtigste Talefærdighed, praktisk Rejseforberedelse, maalbevidst Undervisning, korrekt Udtale, Enetimer 3 Kr., smaa Hold 5 Kr. mdl. Thorleys Sprogskole, Nyhavn 9. Telf. 4582. U2

Engelsk — Tysk — Fransk
ved indfødte Lærere. 2 Gange ugl. 1½ Time hver Gang 6 Kr. mdl. Stenografi, Maskinskrivning, Bogføring, udenlandsk Korrespondance, Rejseforberedelser samme Pris. Eleverne holdes gratis med Bøger. Nye Hold begynder hver Uge. Den engelske Dag- og Aftenskole, Stenosgade 7. Vester 7330 og Vester 8584. U2

Fransk, Engelsk, Tysk.
Undervisning, Konversation, Handelskorrespondance, Rejse- og Eksamensforberedelse. Oversættelser. Ingemann Jensen, Vesterbrogade 31, 1. Sal. U2

Eng. Konversat. & Hdls. Corresp.
Sproglærer Blessing, eksam. London. Vesterbrogade 45. Vester 14 y. U2

Lernen Sie Deutsch!
Fru Arendt, kgl. Translatrice, Vesterbrogade 62. Vester 5853 x (helst 12—2). U2

Fransk — Engelsk
for Begyndere. Vester 5853 x (helst 12—2).

Tysk Undervisning af indfødt
Dame, Begyndere og Viderekomne, Handelskorrespondance. Tlf. Palæ 1943 x. U2

Fransk. Frk. M. Arlaud.
12 Aar i Paris. St. Thomas Allé 10. Telf. Byen 5972 y. U2

Fransk — Engelsk — Tysk.
Konversationstimer, Rejseforberedelse, Handelskorrespondance, Lektiehjælp. Helgolandsgade 9, 2. Byen 5420 vega. U2

Undervisn. i Tysk tilbyder
yngre, indfødt Dame. Megen Øvelse og udmærkede Referencer. Bill. mrk. „Deutsch" 9271 modtager Politiken. U2

Engelsk: H. Melbo, - London
10 Aar. Begyndere, Viderekomne. Palæ 3958. Dr. Tværgade 22. U2

Lær
Tysk
Engelsk
Fransk
Russisk
Spansk
Italiensk
Hollandsk
i
Det nye Sproginstitut
nu
Byens Handelsgymn.
V. Voldg. 21
ved Raadhuspl.
Frdbg. Afdl.
Bülowsvej 10
Østerbro Afdl.
Østerbrog. 54 D
Forstander:
H. N. Weiss
Telefon
4234 U2

Engelsk.
Oversættelser. Undervisning. Enetimer og smaa Hold. Fritze Mau Nielsen, kgl. aut. Translatrice. Vesterbrogade 12, 2. Telefon Vester 5133 x. U3

Frk. M. Lejmanns Sprogkursus.
Fransk, Engelsk, Dansk.
Enetimer. Smaa Hold.
Sct. Annæ Plads 18, 1. th. Tlf. Palæ 1903,

Hannah Wulff's Sprogkursus
Tullinsgade 4. Tlf. Vester 5389 y.
Engelsk, Fransk, Tysk, Italiensk, Spansk, Russisk. **Indfødte og danske Lærere.**

Foredragssalens billige Kursus.

Engelsk
Femten Ugers Kursus i praktisk Engelsk for Begyndere efter Eibes System. Anden Time Mandag den 6. Oktober Kl. 8½.
Lærerinde: *Fru Permin.*
Pris: 8 Kroner.

Tysk
Femten Ugers Kursus i praktisk Tysk for Begyndere efter Eibes System indledes Torsdag den 2. Oktober Kl. 8½ og fortsættes de følgende Torsdage.
Lærer: Translatør *Jahn.*
Pris: 8 Kroner.

Fransk
Femten Ugers Kursus i praktisk Fransk for Begyndere efter Eibes System indledes Torsdag den 2. Oktober Kl. 8½ og fortsættes de følgende Torsdage.
Lærerinde: *Fru Permin.*
Pris: 10 Kroner.

Stenografi
Femten Ugers Kursus i Gabelsberger-Stenografi. Anden Time Mandag den 6. Oktober Kl. 8½.
Lærer: Translatør *Jahn.*
Pris: 8 Kroner.

Undervisningen foregaar i Foredragssalen og tilstødende Sal.
Politikens Hus,
Raadhuspladsen.
Indtegning snarest i **Telegramhallen**

DANS

Tango, fineste Pariserdans, ved Fru cand. phil. Eva Rung, Østerbrogade 91. Tlf. Øbro 316 y. NB. Hurtig Fremgang i faa, private Lektioner à 5 Kr. U3

Løjtn. Erik og Ingeborg Parner.
Vor Sæson begynder sidst i September. Program tilsendes og faas i Kioskerne. Telf. 9640 og Palæ 1250. Gothersgade 14. U3

Alma & Louis Krolls Danse-
Institut, Krystalgade 3, Byen 431 y. Nye Begynderhold, Voksne, Ungdom og Børn. Mindre Ægteparhold. Viderekomne Torsdag Selskabslokalet, Blegdamsvej. Program tilsendes og udleveres Kiosken, Kultorvet. U3

Inger Cohn (exam. Lærerinde).
Danseundervisning. Indmeldelser modtages for Voksne Onsdag den 1. Oktober fra 9—11 og for Børn Lørdag den 4. og Tirsdag den 7. Oktober fra 5—7 i Lokalerne, Linnésgade 24, 2. Sal, samt hver Dag i St. Kongensgade 44, 3. Sal. Palæ 3234. Program i Kioskerne. U3

Inger & John Andersens Danseskole
ved Inger og Edvard Praëm begynder sin 8. Vintersæson 1. Oktbr. i de nyindrettede Lokaler, Trianglen 4. (Indgang fra Øster Alle). Børn, Ungdom, Voksne, Ægtepar. Ring efter Program. Telf. Byen 1208. U3

Viggo Gundmanns Danse-
Institut, Folkets Hus, Jagtvej 69, begynder 1. Oktbr. 20. Sæson. Program tilsendes. Taga 2571. U3

Gudrun & Chr. Jensens Danse-
Skole, Byen 8052. Kultorvet 14 samt Blegdammens Selskabslokale. Begynder 1. Oktober samtlige Hold for Voksne uøvede, Børn, Ungdom og Ægtepar. Enetimer gives. Program tilsendes. U3

Katja Lindhards
Danseinstitut, Linnésgade 24, begynder 1. Oktober Plastik, Ballet, Selskabsdans. Børn, Ungdom, Voksne. Frue-Hold. Indmeldelse fra 10. Sept. Vennemindevej 2. Tlf. Strand 23 y. Program tilsendes. U3

Else Olsen, Ballet- & Plastikskole.
Sæsonen begynder 1. Oktbr. for Voksne og Børn. Lokaler: Søpavillonen og „Borgersal". Amagerbrogade 123. Ring efter Program Amager 2223 v. Program i Kioskerne. U3

Balletd. Chr. Christensens
og Vera Chr. Christensens Danseskole for Børn og Voksne begynder 1. Oktober. Tlf. Byen 3813. Ring efter Program! U3

Jelva Leanders
Institut. Kontor: **Vestergade 30**
Telf. **14,754** & Byen **7640**
Dans for Børn
Mandag 6—8, Tirsdag 5—7.
Onsdag 3—4½ og 5—7.
Torsdag 6—8, Fredag 4½—6½.
Lørdag 4—6 og 5—7.
Program i Kiosk og tilsendes.

Frk. Christine Svendsens
Danseundervisning for Børn genoptages til Okt. i N. Frihavnsgade 11, Ø. Philippavej 1, V., Amalievej 20, V. samt Rungsteds Forberedelsesskole. Program faas samme Steder. Indm. modt. fra 18. Sept. Kl. 2—4,
Aaboulevard 48, 4. Tlf. Nora 2648. U3

Enetimer
i moderne Dans anbefales. Kursus for Ægtepar begynder 1. Oktober. Telf. Nora 1748 x, Franziska Munck-Hansen. U3

Chr. Christiansens Danseskole,
Sundby Selskabslokaler, Tingvej 41, begynder den 23. September. Indmeldelser modtages Tlf. Amager 354 y eller Taga 2217 x. U3

Danseparret Müchaloff
giver daglig Undervisning i moderne Danse (Enetimer) for saavel Damer som Herrer. Tango læres paa 2 Timer. Vals 2 Timer, One step 1 Time, Fox trot (Blues) 1½ Time. At Dansene læres indenfor ovennævnte Tid garanteres. Scenedans indstuderes. Tr. hver Dag sikrest 10—12. Tlf. 12823. Frederiksberg Allé 11. U3

Rita Gleitze Bøtners Danseundervisning.
begynder 1. Oktober. Lokaler Johannevej 6 (ved Aaboulev.) Telf. Godth. 998.

E. Sells Danseskole.
Børn — Ungdom — Voksne.
Haandværkerforeningen — Idrætshuset — Brønshøj Tivoli — Havnecafeen — Griffenfeldtsg. 7 — Emdruplund — Søborg Afholdshotel. Beg. 1. Okt. Progr. tils. **Øbro 5416.**

Kbhvns. Danseinstitut. Nyeste Danse London & Paris
Marie & Knud Christiansen, exm. Lærer. V. 4460.
Okt. Voksne 5 & 6 Kr. Teknolo. Inst. Torsd. 7—9, 9—11, Sønd. 4—6. Nørrev. 23: Mand., Onsd. 9—11. Tirsd. 7—9, Viderek. 9—11. Ungdomsh. Onsd. 7-9. 4 Kr. Børn 4 Tim. ugl. Mand. 7—9. Tekno. Torsd. 5—7, ialt 4 Kr. Gifte 5 Kr. Progr. i Kiosk. Bal 5. Okt. 8-3.

Fru Walboms
Ballet- og Plastikskole
begynder 8. Oktober.
Indmeldelser **Nybrogade 10, 3.** 5—7. Telefon **Byen 4600.** U3

Agnes Nyrop Christensen
Danseinstitutet Tlf. Amager 2573 x.
Sæsonen aabner 30. Septbr.
Ring efter Program, Program i Kioskerne.

Børn, Ungdom, Voksne
Parhold og Herrehold i Dans.
Karl Merrild.
Tlf. Byen 3499. Prg. tils. og i Kiosk.

Valborg Borchsenius,
Lærerinde v. det kgl. Teaters Balletsk.,
Dans og Plastik for Voksne og Børn.
Undervisning i mit Hjem.
Rosenborggade 1, 1. **Telf Byen 4596.**

Danse-Kursus for Børn,
Krystalgade 3 og Blegdamsvej 26,
begynder fra 1. Oktbr. Program tilsendes.
Alma Kroll. Gudrun Jensen.
By **431y.** Medl. af D. R. By **8052.**

J C Gottlieb Program i Kiosk ØBRO 30X.
Dans — Plastik — Ballet
Børn — Ungdom — Voksne
Lokaler overalt i Byen

KNUD GOTTLIEBS DANSEINSTITUT.
Lokaler overalt
Forlang Program
Telefon
Taga 2217 x

JELVA LEANDER'S
Institut. **Vesterg. 30,** Hj. af Raadhuspl.
Tlf. 14,754 & Byen 7640
Lærerinde ved Hærens Officersskole
Dans — Plastik — Ballet
Børn, Ungdom, Voksne, Ægtepar.
Kursus hver Dag i Ugen.
½ & ¹/₁ Enetimer. Private Hold modt.
Program i Kiosk og tilsendes.

LÆGER

Overlæge Fenger Just
er kommen hjem. D1

TANDLÆGER

1. Oktober begynder jeg atter min Praksis, men er min Klinik da flyttet fra Aaboulevard til Gl. Kongevej (Opgang Svanholmsvej 1). Tlf. Vester 8663.
Marie Straarup.
(Indtil 10. Oktober: Telf. Vester 5141 x).

Tandlæge Marstrand,
forhen Odense.
Vesterbrog. 35. Tlf. Vester 8041.

BILER

Kun Kontant købes Ford,
Touring og Sedan, ligegyldig hvilken Stand, højeste Pris, ikke Kommission. Ring, kommer straks. Vester 6703 x. Frederiksen. M1

Nye Ford Sedan
udlejes uden Fører, Luksusbiler, Turistbiler udlejes billigst. Central 13421. M1

Alle Fordvogne købes
og modtages i Kommission, stort Forskud udbetales. Automobilforretningen, Westend 7—9. Telf. 10969. M1

Ford Luksus Sedan og Touring
udlejes uden Fører. Taga 3024 x. Billige Priser. M1

Alle brugte Vogne
købes og modtages i Kommission, ingen Omkostninger. Automobilforretningen, Westend 7—9. Telf. 10969. M1

4—5 og 6—7 Pers. Automobiler samt aabne Ford, lukkede
udlejes uden Fører. Byens største Udlejningsforretning, Nørrebilen, Jagtvej 16. Telefoner Central 5456, Nora 5456. M1

Udlejning,
ny Chevrolet og Ford. Billige Priser, Vester 3664. MI

2 Pers. „Ego", sidste Model,
faa Gange brugt, komplet fineste Udstyr, sælges billigt kontant. Ott & Sørensen, Blegdamsvej 118. M2

Overland Automobiler.
Nye Vogne, aabne og lukkede, leveres fra Lager til billigste Dagspris. Rimelige Betalingsvilkaar, ca. 1½ Aar. Motorcykler tages i Bytte. Bohnstedt Petersen, Kr. Bernikowsgade 2. Telf. 1181. M2

Eleg. Ford-Sedan sælg. bill., europ.
4 Pers. Turist 6/18, Spotpris. Friberg, Viktoriagade 9, 1. Telf. 10,030. M2

4—5 Pers. Chevrolet,
saa god som ny, med Magnet og Højrestyring, sælges meget billigt kontant. Ott & Sørensen, Blegdamsvej 118. M2

KØRESKOLER

5 Kr. i Timen.
Grundig Undervisning i Ford gives af samvittighedsfuld Fører, saavel Damer som Herrer. Kun Enetimer. Tlf. Nora 2446 y. M

Køreskole
med omhyggelig Uddannelse for Damer og Herrer. Kühn, Sejrøgade 9 (ved Lyngbyvej). Telf. Strand 1569. M

Telefon Godthaab 2527.
Grundig Undervisning paa Chevrolet, saavel Praksis som Teori. M

Motorcykle-Kursus
for Herrer og Damer, anerkendte Motorcykler. Paul Paulsen, Østerbrogade 43. Øbro 1783.

Køreskole.
Ny Chevrolet. Kulant Behandling. Tlf. Vester 3664. M

Motorcykle-Kursus.
Nye Maskiner disponible. Motorforretningen „Velo", Fælledvej 21. Telf. Nora 2406. M

Kursus i Motorcykle.
Maskine til fri Afbenyttelse for Eleverne. Nora 4835 y. M

Vil De lære
at køre Automobil, da forlang Prospekt fra aut. Kørelærer **Harald Petersen,** C. 3663 og Øbro 5907. Træf. pers. K. W. Christensen, Automobillageret, Østerbrogade 7, Kl. 3—4.

MOTORCYKLER

Harley 7/9, elektrisk Udstyr, købes.
H. C. Ørstedsvej 11 B, 1. th. M3

Bagsæde 22 Kr., Fodhvilere 7 Kr.
Helgesvej 16. Tlf. Godthaab 1509 x. M3

Motor Falk køber
gode brugte Motorcykler imod at levere nye Nimbus, straks eller til Foraaret 1925, lempelige Betalingsvilkaar. Alhambravej 17.

Motorcykler og Biler
købes, sælges eller modtages i Kommission, har stadig gode Købere. Høybye, Smallegade 3, Godthaab 289. M3

Køb og Salg af Motorcykler.
Motorcykler modtages i Kommission til hurtigt Bortsalg. Motor Speed, Frederiksberg Allé 21. Vester 4958. M3

Garagen er altfor dyr
om Vinteren. Jeg opbevarer Motorcyklen for hele Vinteren inkl. Brand- og Indbrudsforsikring. Pris 25 Kr. pr. Stk. Matthæusgade 17 og 19. Telf. Vester 2596 y. M3

Alle gode Motorcykler
købes og modtages i Kommission, ingen Omkostninger. Automobilforretningen, Westend 7—9. Telf. 10969. M3

For 10 Kroner
opbevares Deres Motorcykle i Vinter. Gratis naar den skal have et Hovedeftersyn. „Kajak", Willemoesgade 11. M4

2½ HK. Wanderer,
indregistreret, køreklar, sælges billigt. Cykle Motor og Automobilforretningen H. Høybye, Smallegade 3. Godthaab 289. M4

TILBEHØR

Aga Lys til Wanderer Vogn.
Et Aga Lysudstyr til 3 Pers. Wanderer, i fin Stand, ønskes byttet med et elektrisk Udstyr (Bosch) til samme, ligegyldig i hvilken Stand. Billet mrk. 313 modt. Pol. M6

Karrosserier, luk., og Turist med
Kaleche, gode brugte Kølere, Gearkasser, Differencialer, Bosch Magneter m. m., realiseres, Spotpriser. Friberg, Viktoriagade 9, 1. Telf. 10,030. M6

KØB OG SALG

LITERATUR

Literatur om Teater, Musik samt al Literatur om Kjøbenhavn og Byens Udvikling. 25 Eksemplarer af Politikens Jubilæumsnummer er reserveret Købere af ovenstaaende Literatur-Emner. Bakkes Boghandel, Klareboderne 10.

Salleath køber altid gode Bøger, Bogsamlinger og antike Ting. Diskret og hurtig Ekspedition. V. Voldgade 2. (Hj. af Jarmersplads). G

Bøger købes.
Tyske, engelske og franske Bøger om Kunst, Arkitektur og Møbler, og tyske Klassikere købes.
Boghallens Antikvariat,
Alfred G. Hassing,
Raadhuspladsen 37.

Dr. Engelbreth:
Kvindens Hygiejne
Vejledning i kønslig Sundhedslære. Kr. 1,50 **Ax. Andersens Forl.** Nørrebrog. 18

KUNST

Kobberstikhuset,
Dronn. Tværgade 49. Martin Petersen
Køb Kobberstik til de ny Hjem.
Nylig erhvervede Samlinger. Billigste Priser.

FRIMÆRKER

Svenske Postkongres- og Jubilæumsmærker, 15 Stk. kplt. fra 5 Øre—5 Kr. 1 Sæt 23,00, begge 44,00, stemplede eller ustemplede. H. Clausen, Stengade 39, Helsingør. H

Stor Frimærkeavktion.
I Dag Kl. 4½ pr.
Se omstaaende Avktionsannonce.

DYR

Prima tyske Schæfere, Dalmatinere, Bedlingtonterrier, 2—14 Mdr. gl., sælges billigt fra min anerkendte Kennel. Stamtavle medfølger. Førstelærer Pedersen, Topshøj, Sorø. Telf. Topshøj 25. F3

Gordon-Setter!
Ægte Hvalpe efter gode Brugshunde, 3 Mdr. gl., 20 Kr. pr. Stk., til Salg. P. F. Jørgensen, Gedser. F3

Direktør Høpfner, Glostrup,
Telf. 140. Skandinavisk Hundebureau. Køb, Salg, Pension. Altid størst, reel, billigst. Se Telefonbogen Spalte 3477. F3

Hundens Værn.
Pension og Pleje. Fru Nelly Hertel, Ordrup 1516. F3

PIANOER ETC. KØBES

Opretstaaende Piano købes kontant straks af privat Familie. Tlf. Vester 6176 y. K4

P. MORTENSEN & SØN.
Pianoer og Flygler.
St. Kongensgade 122 (udfor Nyboder).
Eneforhandling af Steinweg. Etableret 1883.
F4

Brugt, opretst. Piano købes kontant straks af Private. Telf. 2523. K4

Tilrejsende køber dansk Piano kontant straks af private. Telf. Nora 5512.

1 opr., brugt Piano købes kontant af Private. Frk. Andersen. Øbro 5654. K4

Flygel eller Piano af fineste Fabrikat købes kontant. Telf. 12795. K4

PIANOER ETC. SÆLGES

Petit-Sats 12 Øre Ordet, Kr. 1,00 for Overskriften — Diamantsats 8 Øre, første Ord fedt uden Særbetaling. Fed Overskrift 75 Øre.

Brugt opretst. dansk Piano, 750 Kr. Event. Ratebetaling. Gl. Strand 28.

Stor Grammofon med Laag, Døre, for Tragt og Plader, 75 Kr. Vesterbrogade 130, 3. tv., efter 12. F4

Eleg. ny, stor Grammofon, indbygget Tragt, med Døre, ekstra stort, solidt Schweizerværk, bedste eksisterende Lyddaase, med nye, originale Plader, sidste Nyheder, 40 Kr. Lollandsvej 30, 2. th., Frederiksberg. F4

Mah. Piano, krydsstrenget, Jernramme, som nyt, billigt. Brohusgade 1, 3. th. F4

Orig. Graphone, Mah. Skab, 240 Kr. samt Bordgrammofoner fra 50 Kr., indbygget Tragt, Præcisionsværk og Lyddaase. (Afbetaling indrømmes). Brødrene Karberg, Bülowsvej 4. Telf. 1556. F4

Mah. Piano, Hornung & Møller, opretstaaende, elegant, brugt, sælges meget billigt. Nansensgade 41, St. F4

Herm. N. Petersen & Søn sælger brugte Pianoer & Flygler. Bredgade 23.

Meget smuk Mah. Skabs-Grammofon med mange fine Plader sælges meget billigt ved Henv. til Grosserer Paludan Møller, Frederiksvej 33, 1. F4

Eleg. Mah. Skabsgrammofon 290Kr. Fineste Træresonanstragt, Snegleværk. Bordapparater 50 Kr. Afbetaling. Lille Udbetaling. Frederiksberg Musikhus, Ørstedsvej 4.

Grammofonkliniken, Nørregade 16. Reparationer udføres kun af øvede Fagfolk hurtigt og billigt. Apparaterne hentes og bringes overalt. Nye Apparater 35 Kr. Ratebetaling med lille Udbetaling. Central 1596. F4

Hvorfor købe gl., opslidte Pianoer, naar De hos Fagmanden kan købe nye, krydsstr. Pianoer med Jernr. til samme Pris. Stedsevarende Garanti. Pianofabriken, Abel Kathrinesgade 3, St. F4

Alle Musikinstrumenter. Billige Priser. Ratebetaling. Stort Udvalg i Plader. Musikhuset „Virtuos", Valby Langgade 48. Valby 593 v. F4

Fineste Grammofoner. Halve Priser. Garanti. Afbetaling. Brugte tages i Bytte. Besøg vore Salgslokaler. Musikhuset, Østerbrogade, overfor 140. Andersen & Søn. F4

Pragtf. Mahogni Skabsgrammofon sælg. m. Plader, 100 Kr. Telf. Godth. 658.

1 opr., smukt Piano, 400 Kr., sælges. Musikhuset Østerbrogade over for 140. Poul Andersen & Søn. F4

Hindsberg-Flygel sælges billigt. Bredgade 34, Stuen.

Flygler, forskellige første Kl. Fabrikater, sælges billigt. Piano tages i Bytte. Vimmelskaftet 42. Larsen & Petersens Eftf. F4

Pianoer udlejes billigst med Køberet. **St. Kongensg. 45 Vimmelsk. 42,** Nørrebrog. 47[1]. Tlf. 12788 **Andreas Christensen.**

Danske Pianoer, 1300 Kr. stedsevarende Garanti. **Carl Jensen og Sønner. Westend 3.** F4

Pianoudlejning til billigste Priser, med Køberet. C. Landschultz. Frederiksborgg. 1, Mezz.

Fine danske Pianoer
Kvalitetsvarer sælges billigt.
Kontant eller Afbetaling.
Stedsevarende Garanti.
Andreas Christensen.
Piano- & Flygelfabrik,
Vimmelskaftet 42. St. Kongensgade 45. Nørrebrogade 47, 1. Sal. F4

MØBLER KØBES

Petit-Sats 12 Øre Ordet, Kr. 1,00 for Overskriften — Diamantsats 8 Øre, første Ord fedt uden Særbetaling. Fed Overskrift 75 Øre.

Brugte Møbler. Hele Dødsboer købes til Landet. Hansen, Adelgade 48. Palæ 3166. K5

„Angelo" køber alt. Klædeskabe, Kommoder, Skriveborde, alle brugte Møbler. Fiolstræde 34. Telf. 11,539.

Brugt Sovevær. og Spisestue søges Man bedes ringe til Byen 4937.

Brugte Møbler købes. Hele Hjem, enkelte Stykker, Pianoer, Chatoller. Absolut højeste Pris. Nora 4688 y. K5

Har De brugte Møbler og vil sælge eller bytte med nye,, da ring til Vester 8546. Bilen afhenter og bringer alt.

MØBLER SÆLGES

Spisestuer, Soveværelser 296, 345, 460. To Træsenge, smukt lakerede, 58, Toiletmøbler 92, Spiseborde 52, Stole 11, Dækketøjsskabe 68, Buffeter 138 Kroner. Lageret, Kapelvej 21.

Divaner 17, 25, 30, 35 Kr., direkte fra Fabriken, Landemærket 10, 1. Ingen Butik.

Billigste Lager i Kjøbenhavn. Smukke Spisestuer 350,00—590,00—975,00, Soveværelser 300,00—575,00—775,00, Buffet'er 165,00, Dækketøjsskabe 95,00, Bogskabe 75,00, Spiseborde 47,00, Stole 7,00, Divaner 30,00; brugte Møbler tages i Bytte. Ravnsborg Tværgade 4 (ved Dronning Louises Bro). F5

1. Kl.s Chesterfieldsmøblement, best. Sofa, 4 Lænestole, Mahogni Bord, Betræk efter Ønske. Nørrebrogade 112. F5

Nogle br., fine, hersk. Møbler, Mah. Dagligstuer, do. Herreværelse, Eg. Spisestue, fine Gardiner samt en Del andre udmærkede Møbler, billig tilsalg. Kronprinsessegade 46. Husk Opgang A, 1., Dobel.

Br. meget fine Lædermøbler 1 Eg udgaaet fra Nordisk Kunst- og Møbeletablissement, sælges ualmindelig billigt. Kronprinsessegade 46. Opg. A, 1., Dobel. F5

Antike og udskaarne Møbler, deriblandt et pragtfuldt Skab, et stort moderne Gaskomfur m. m. er til Salg hos Swane, Kløvermarksvej 2, 2., mellem 4—5. Telf. Amg. 3300. F5

Mit elegante Herreværelse, Chesterfieldsmøblement bestaaende af elegant mahognipoleret Chesterfieldsbord, 2 behagelige Lænestole, 2 fikse Kaminstole, stor magelig Sofa, helt nyt, fineste Forarbejdning og Materiale, sælges i Dag grundet indtrufne Omstændigheder for 650 Kr. eller højeste Bud. Turesensgade 14, 4. th. 10—5. F5

Smuk Eg Skænk-Spisestue, brugt, sælges meget billigt. Sølvgade 14.

Ubetrukne Chesterfieldmøbler sælges meget billigt. Møbelforretningen, Bredgade 38. F5

Ægte Mah. Soveværelse med buede Fronter, komplet med Madrasser, Kr. 2400. Møbelforretningen, Bredgade 38. F5

Et Chesterfield Møblement, 1 Sofa, 3 Lænestole, betrukket med prima Gobelin, 800 Kr., samme betrukket med Velour, 850 Kr., tilsvarende Bord, cirka 75 Kr. mere. Thomsen & Duus, Vingaardsstræde 13.

Hersk. Eg. Skænk-Spisestue, ualmindelig smuk, sælges komplet m. 8 Stole for 1650 Kr. (Værdi 2500 Kr.). Ernst Olsen & Søn, St. Kongensgade 45. F5

Eleg. brugt Mah. Sovevær., meget smukt, sælges komplet med Fjedermadrasser for 950 Kr. Ernst Olsen & Søn, St. Kongensgade 45. F5

Nogle fine Eg Spisestuer realiseres til meget lave Priser, 1. Klasses Arbejde og smukke Façoner. Frederiksborggade 50, Ernst Olsen & Søn. F5

Stort, hersk. Mah. Sovevær., blankpoleret, med dobbelt Klædeskab og treføjet Spejl paa Toiletmøblet, sælges komplet med Madrasser for 1950 Kr. (Værdi 3000 Kr.). Ernst Olsen & Søn, St. Kongensgade 45.

Stort eleg. Eg Herreværelse med prima uopskaaret Mekka (blaa og drapfarvet) sælges for 1375 Kr. (Værdi 1850 Kr.). Frederiksborggade 50. Ernst Olsen & Søn.

Eg Herrevær., Lejlighedskøb. Meget herskabeligt Eg Herreværelse i sjælden fin Udførelse sælges komplet med tredørs Bogskab og fritstaaende Skrivebord for 2500 Kr., Værdi 4200 Kr. Frederiksborggade 50. Ernst Olsen & Søn. F5

Fine, brugte Møbler, Sølvgade 14. Meget smukt Rokoko-Dameskrivebord, stort Nøddetræs Bogskab, smukt, rundt Mahogni Bord sælges meget billigt. F5

Meget flot, massivt, br. Mohogni Herreværelse og do. Mah. Dagligstue sælges yderst billigt. Kronprinsessegade 46, Opg. A, 1., Dobel. F5

Køb antike Møbler Graabrødretorv 5. Chatol, Sekretær, Sølvskab, Bogskab, Hjørneskabe, Klapbord, Søjleborde, Sofa, Lænestole, Syborde, smaa Stole. Rimelige Priser. Byen 1245 x. F5

Komplet Soveværelse 385 Kr., fuldt monteret, flødefarvet. Møbelfabriken, Herluf Trollesvej 4 (Bagbygningen), Hj. af Niels Ebbesensvej. Aaben til Kl. 6. F5

Herreværelse med Gobelin 490 Kr. Brugt Herreværelse med Mekka 285. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Eg. Skænk Spisestue 350 Kr. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Chesterfieldmøbler, brugte og nye, Damask, Reps, Velour, uopskaaret Mekka, Bøffellæder og Gobelin. Hele Møblementer fra 425 Kr. Krølhaarsbelagt. Skriftlig Garanti. Gamle Møbler tages i Bytte. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F6

Ægte Mah. Soveværelse 975 Kr. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Nye og br. Divaner, enk. og dobb., 15, 24, 40, 65. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Smuk Eg. Spisestue m. Skabe lidt brugt, komplet 590 Kr. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Smukt Soveværelse, flødefarvet, og et birketræslakeret 390 Kr. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport).

Chesterfieldmøblement, komplet, prima Arbejde og Krølhaarsstopning, sælges for 675 Kr. Rasmussen, Hollændervej 6. Vester 2273 u. F5

Møbelrealisation. I disse Dage sælges en Del Soveværelser, komplet Kr. 400, 600, Rokoko Kr. 750, 800, 900, Eg. Herreværelser Kr. 550, 750. Møbellageret, Skindergade 29, over Gaarden. F5

Ægte Mahogni Toiletmøbel og Klædeskab sælges meget billigt fra Snedkerværkstedet, Mariendalsvej 25, 1., Mellembygn. Telf. Godth. 3725 x. F5

Divaner — Søgræsmøbler bedst og billigst. Nikolaj Plads 7, ved den hvide Flip. F5

Londoner Club-Møbler, moderne og antike Façoner, med Velour, Silke, Læder og ægte Gobeliner, stort Lager, billige Priser, Larslejstræde 8 (ved Nørrevold). Byen 2032. F5

Eg Spisebord og 6 Stole 110 Kr., stort massivt Mah. Salonbord paa udskaaren Søjlefod 135, Mah. Sengeskab, Servante med Marmoropsats 45 Kr. Georg Fort, Lavendelstræde 10. Bag det gl. Domhus. F5

Sjælden gl. Mah. Sekretær og andre forskellige gamle Møbler sælges billigt. Frederiksberg Allé 29. F5

Grundet paa Flytning udsælges en Del malede Soveværelser til halv Pris. Møbellageret, Toldbodvej 12, Kæld. F5

Brugte Bogskabe, Reoler, Skriveborde 25, 35, 45, 65, 85, 135. Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Stor Spisestue, lidt brugt, meget smuk Stil, 1400 Kr. (har kostet 3000). Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

Mahogni Dagligstue, antik Stil, 750 Kr. (har kostet 2000). Nordiske Møbelpakhuse, Sct. Gertrudsstræde 6 (ved Nørreport). F5

KØB OG SALG.

Brugt Egetræs Spisestue 350 Kr., Skrivebord med Skabe og Opsats 75 Kr. Møbelmagasinet Gl. Kongevej 66. F5

Søgræsmøbler, Divaner. Ratebetaling — bedst og billigt. Korsgade 19.

10 Aars skriftlig Garanti giver Snedkeren for solide Møbler. Soveværelser 600, Spisestuer 450, Herreværelser 425, Chesterfieldmøbler 550 Kr. Stort Lager. Snedkerværkstedet, Tjørnegade 2, over Gaarden (ved Griffenfeldtsgade). F5

Et smukt Eg Spisestue Møblement sælges for 425 Kr. St. Kongensgade 51, 1. Husk 1. Sal. F5

Et meget smukt, crèmelakeret Soveværelse sælges meget billigt. St. Kongensgade 51, 1. Husk 1. Sal. F5

Smuk, røgfarvet Skænkspisestue i Rokoko Stil med flot, ovalt Spisebord sælges meget billigt. St. Kongensgade 51, 1. Husk 1. Sal. F5

Dobb. Divan m. Bolster 45 Kr. Kun fra Nørrebrogade 112. F5

KLÆDER KØBES

Petit-Sats 12 Øre Ordet, Kr. 1,00 for Overskriften — Diamantsats 8 Øre, første Ord fedt uden Særbetaling. Fed Overskrift 75 Øre.

Byen 1061 y betaler højeste Pris for brugt Herre-, Dametøj, Linned, Gardiner, Portiere, Sengklæder. Kommer straks. K6

Byen 6905 kommer straks og køber brugt Herre-, Dame-, Børnetøj til højeste Pris. Linned, Gardiner, Sengklæder. K6

Kender De Skræderm. Hansen, Byens højeste Betaler for alt brugt Herretøj, Skotøj. Nora 391. K6

Byen 2925 x køber til højeste Pris brugt Herre-, Dame-, Børnetøj, Linned, Gardiner, Sengklæder, Broderier. Kommer straks.

Nora 1835 x køber alt brugt Herre- og Dametøj, Linned og Gardiner. Kommer straks. K6

Skræddermester Ovesen køber til højeste Pris brugte Jakkesæt, Smokingsæt, Kjolesæt, Overfrakker, Pelsfrakker, Jakker, Benklæder, hele Dødsboer, afhentes overalt: kommer hurtigt. Kompagnistræde 9. Telf. Byen 3046. K6

Al Slags brugt Tøj købes, hele Dødsbogarderober, Jakkesæt, Frakker, Pelse, Benklæder, Skjorter, Hatte, Fodtøj, Dametøj, Drengetøj. Rasch, Larsbjørnsstræde 22. Telf. 13267. Bilerne kører overalt. K6

Højeste Dagspris betales for gode, brugte Herreklæder. Afhentes overalt. Kompagnistræde 21. Byen 7448. K6

Dobbelt Pris betales for gode, brugte Jakkesæt. Byen 7108. K6

Brugt Herretøj og Fodtøj købes, absolut højeste Pris. Ring Øbro 248 x. Kommer straks. K6

Byen 7388 køber alt brugt Herre-, Dame-, Børnetøj, Linned, Gardiner, højeste Pris, kommer straks. K6

Ønsker De højeste Pris for Deres brugte Herregarderobe, da ring til Byen 4927. K6

Højeste Pris gives for brugt Herretøj. Dannebrogsgade 30. Tlf. Vester 1219 x.

KLÆDER SÆLGES

Pelsværk! Reparationer og Omforandringer udføres fikst og billigt. Fru Cecilie Andersen, Falkoneralle 56, 2. Nora 4367. F6

Prøvelageret, Skindergade 42, Sorte Silkepanhatte, lille Façon 5,85, stor, flot Aftenhat 12,85, Filthatte 3,85, Fjer fra 25 Øre, Silke-Trico Jumper 14,85. Aabent fra 9—6, Fredag til 7, Lørdag til 9. F6

Lang Skindkaabe og Skindsjal sælges billigt. Gl. Kongevej 159, 4. tv. F6

Børnekonfektion bortsælges til uhørt billige Priser. Uldne Habitter med Foer 11,85. Tærnede og glatte, uldne Kjoler 3,85 og 5,85. Svære Vinterfrakker med Foer 16,85. Vandtætte Regnslag 11,85. Brune og sorte Polarhuer 3,85. Stort Udvalg i Hatte. Den høje Stue, Øster Farimagsgade 75. F6

En Koll. Kjoler og Frakker sælges billigt, kan afdrages. Egilsgade 15, 1. th., Islands Brygge. F6

Klip Annoncen ud! Jeg syr en Habit eller Paletot efter Maal med Tillæg for kun 48 Kr. God Pasning garanteres. Husk Skræderforretningen, Matthæusgade 7. Vester 6793 x, og Ravnsborggade 13, 3., Koppel. F6

For kun 50 Kr. syer vi en Habit eller Paletot med Tillæg, god Pasning garanteres. Habitter syes efter Maal af engelske Stoffer fra 85 Kr. Engelsk Herre-Magasin, Slotsgade 18. Nora 3653 x. F6

Færdige Herreklæder fra 75 Kr. Ratebetaling indrømmes, moderne Herreskræderi efter Maal. Stof modtages til Forarbejdning. N. Nilsson, Aabenraa 31. Telf. Byen 40 F6

Solide Herrer tilbydes Kredit paa elegante Habitter og Frakker, som leveres fra 1. Kl.s Skræderforretning. Bill. mrkt. 3688 modt. Pol. F6

Pelsvarer. Besætningsskind, Kanter, Skindhuer og Hatte. P. F. Spliids Eftf. Pilestræde 4.

1261 Klædninger, 449 Vinterfrakker, udført af prima danske og engelske Stoffer, sælges for 58, 68, 85, 98, 115, 138 Kr. Efteraarsfrakker, Jaketklædninger, Smokingklædninger, Stortrøjer med svært Foer, 42, 52, 62, 75 Kr. Motorjakker 20, 26 Kr. Cyklebenklæder 22, 24 Kr. Rest Benklæder 12, 16, 18, 22, 28 Kr. Fineste Pasform. Alle Størrelser. Kun kontant Lageret Monopol (Valdemar Wichmann). Nørregade 38, 1. F6

Skindkaaber, Herrepelse, Motorpelsbeklædning, eget Fabrikat. Oluf Hansen. Jagtvej 7. F6

Damekonfektion — Ratebetaling „Eva", Istedgade 67, 1. th.

Pelsvarer **Kontant og Ratebetaling.** Skindkaaber, alle Slags Ræve, billigst og bedst. Nørrebrog. 50. St. Hans Torv 26.

Sig det til Deres Mand,

at jeg udelukkende leverer fineste engelsk Skræderi efter Maal. Jeg har drevet Forretningen i ca. 12 Aar og har derfor den bedste Rutine. Jeg leverer Melton, Dyffel samt Ratiné Vinterfrakker og Ulsters. Kjoler, Smoking og Yachtklub-Serges Habitter i fineste Udførelse og til rimelige Priser. Solide Kunder kan opnaa Kredit. Skræddermester **Eisenberg, Rørholmsg. 16. NB.** Bedes ikke forveksles med alm. Afbetalingstilbud.

FØDEVARER

Petit-Sats 12 Øre Ordet, Kr. 1,00 for Overskriften — Diamantsats 8 Øre, første Ord fedt uden Særbetaling. Fed Overskrift 75 Øre.

Ægte Honning, lysegul (egen Avl), leveres à 2 Kr. pr. Pund i 5 Punds og 9 Punds Vægt i Spande fra Biavler O. Walther, Nr. Alslev. F8

Ægte Bi-Honning, ny Høst, garanteret fin, ren, uforfalsket, undersøgt af Professor Steins Laboratorium, 6 Pund Kr. 8,00, 9 Pund Kr. 11,50, inklusive Spand (18 Pund portofrit). Honning-Depotet Nørre Søgade 39, 2. Byen 6647. Leverandør til Læger, Apoteker og Hospitaler. F8

BRÆNDSEL

Prima knuste Koks 3,35 hl, frit overalt. Nora 94 y. Køb nu det er billigt.

30,000 hl London Beckton Koks udsælges. Maal og Kvalitet garanteres i plomberede Sække. Engelsk Kul Import. Bestillingstelefoner: Strand 989, Øbro 5289. Absolut billigste Dagspriser. F9

Spar paa de dyre Kokes. Køb Træskobrænde fra danske Træskofabriker, mest varmegivende Brændsel, kun Kr. 3,60 pr. 100 Pd., endvidere anbefales vort Optændingsbrænde, kun Kr. 3,00 pr. Sæk (indeholder ca. 600—800 Stk.), alt frit i Kælder og Loft. Lageret, Vesterbrogade 121, Mellemb. NB. Gør Deres Bestilling snarest til straks eller senere Levering for at sikre Dem noget af dette udmærkede Brænde. Bestillings-Telefon Vester 8232. F9

KOKS fra KØBENHAVNS GASVÆRKER

	afhentet	tilkørt nedb.	opb.
Knuste Koks	3,40	3,85	4,00
Hele —	3,25	3,70	3,85
Nøddekoks	3,25	3,70	3,85
Smuld	1,25	2,00	2,30

gældende ved omgaaende Bestilling for Levering inden 31. December 1924.
Københavns Kommunes Brændselskontor,
Lønporten, K.
Tlf. 2497—2498 (Fri Notering) — 8560.

FREDERIKSBERG BELYSNINGSVÆSEN
Kokskontoret Nordens...vej 3.
aabent 9—4. Telf. 3607.

Hele Koks	3,85	pr. hl.
Knuste „	3,70	„ „
Nødde „	3,70	„ „

\+ Kørsel og Afbæring { ned 0,45 / op 0,60

Et Parti eng. kn. Koks udsælges i denne Maaned langt under Dagsprisen. Taga 912 vega. F9

Prima knuste Koks 3,35 hl. Frit overalt. Øbro 5162. Køb nu, det er billigst. F9

Har De ingen Plads? Enkelte Sække leveres af hver Sort, Kul, Koks, fint Optændings- & Bøgebrænde, Briketter. Den danske Kulforsyning, Tietgensgade 68. Tlf. Vester 2656. F9

BARNEVOGNE

Skandinavisk Barnevognsfabrik, Østerbro Afdeling. Publikums Opmærksomhed henledes herved paa vore 1. Kl.s Barne-, Klapvogne og Dukkevogne til vore bekendte billige Priser. St. Jacobsplads 6, udfor Østerbrog. 106.

30 pCt. Rabat. Vi udsælger i disse Dage et Parti elegante, moderne Barnevogne langt under Fabrikationsprisen. Benyt Lejligheden. Opbevares til senere Levering. Hvide Skindtæpper 6 Kr. Se Udstillingen, Gl. Kongevej 138. FB

Barnevognsfabriken „Danmark". Alle Modeller, eget Fabrikat, derfor billigst. Afbetaling indrømmes. Torvegade 62. FB

30 pCt. spares ved at købe danske Barnevogne, sidste ny Modeller, fra Nørreports Barnevognsfabrik. Ratebetaling. Reparationer udføres billigt. Frederiksborggade 19. FB

Danske Barnevogne fra 50 Kr., Klapvogne 20, Dukkevogne 11. Ratebetaling indrømmes. Reparationer billigt. Frederiksborggade 23. FB

Basarbygningen, Gl. Kongevej 165. Barnevogne. Billigste Priser. Stort, elegant Udvalg. Fb

INVENTAR OG MASKINER

Kasseapparatet „National", Paalægsmaskine, Udregningsvægt, Toledovægt, sælges billigt. Løngangsstræde 39, St., Hjørnet af Vestervoldgade. Henriksen. I

Brugt Butiksinventar i 5 Etager. Køb og Salg Diske, Reoler, Glasmontrer, Glas- og Udhængsskabe, Osteskabe, Marmorplader, Voksfigurer, Vinduesudstyr, Spejle, Skilte, Skuffer, Buster, Vægte samt Kontormøbler. Forretninger monteres i nyt fra Kr. 150. Billigste Priser. Største Udvalg. Central 6440. Inventarlageret, Knabrostræde 26. I

3 Diske med Marmorplader sælges meget billigt. Oscar Hansen, Istedgade 89. Tlf. Vester 6714. I

FORSKELLIGT KØBES

Flasker, Klude, Aviser, købes med m. m. til Dagens højeste Priser. Reel Behandling. Nora 2779 x. Sørensen, Todesgade 5. K7

KØB OG SALG.

„Globus" køber alt! Klude, Flasker, Aviser, Jern, Metaller, Grammofoner, Plader. Alt fra Kældere og Pulterkamre afhentes til højeste Dagspris. „Globus", Baggesensgade 21. Nora 3354 x. K7

Guldpenge og gl. Guld købes, absolut højeste Pris. Thøgersen og Thisted, Gothersgade 8, 1., Mlb. Telf. 10.039. K7

Flasker, Klude og Aviser købes. Afhentes overalt. Amg. 6182. K7

„Angelo" køber alt. Dødsbo, Pulterkamre, brugte Møbler, Portièrer. Glas. Porcelæn. Telf. 11,539. K7

„Rasch køber alt". Hele Dødsbo, Pulterkamre, Møbler, Garderobe, Fodtøj, Lintøj, Tæpper, Sengetøj, Gardiner, Glas, Porcelæn, Køkkenudstyr, Bøger, Skilderier, Grammofoner, Plader, Rasch, Larsbjørnsstræde 22. Telf. 13267. Vore Biler kører overalt. K7

Gamle Tandsæt købes, ligemeget hvad Stand, enestaaende høj Pris. Tandforretningen, Korsgade 18 K7

Guldpenge, Platin samt Brillanter og Smykker købes, absolut højeste Pris betales. Juvelérforr. Amagertorv 27. K7

4 Juvelforr., Niels Hemmingsensg. 4 køber Guld, Sølv og Brillanter samt Assistenshuss. til højeste Pris. **B. 1785 y.**

Brillanter købes over Dagens højeste Pris. **Kære Ven, 27, Vestergade 27.**

Assistenshussedler købes paa Brillanter, Smykker, Pelsværk m. m. til højeste Pris. Tlf. Byen 1843 Y. **18, N. Hemmingsensg. 18, St.**

Assistenshussedler købes paa Brillanter og Smykker. Betales med op til 200 % af Laanesum. Tlf. 11740 (fra 9-6)

Brillanter købes. Juvelforretningen, Amagertorv 27. Dagens højeste Pris. Telef. 13986.

FORSKELLIGT SÆLGES

Billard med al Tilbehør til Salg i Palmehaven, Charlottenlund. F7

Zeiss, Goerz, Kodak, Ica, Ernemann, Fotografiapparater (Pladekameras, Rullefilmsapparater, Spaltelukkerkameras, Prismekikkerter, tilligemed andre anerkendte Fabrikater. Flere Hundrede forskellige nye, brugte, fejlfri, alle Formater, Systemer, Priser, bortsælges enestaaende billigt. (Fotografiapparater, Prismekikkerter købes, byttes). Ingemann Jensen, Vesterbrogade 31, 1. Sal. F7

Soph. Vermehren. Landsby 100 Kr. Sally Philipsen: Vinterdag 125 Kr. Einar Parslev: Eremitagen 150 Kr. Malerierne er sign. og indrammede. Amager Annoncebureau, Amagerbrog. 40. Tlf. 12,465. Kl. 9—5. F7

Gulvtæpper, Gardiner 20 pCt. Rabat fratrækkes paa Regningen. Stort Efteraarssalg direkte fra Lageret til Private. 200 ægte Smyrnatæpper, en Del med smaa Farvefejl særligt nedsatte. Store Partier indiske, tyrkiske, Lux Wilton, Axminster, Bouclé meget billigt. Bemærk følgende Nettopriser: Et Parti im. Bouclé 130×200 19,00, 160×240 29,00, 200×300 43,00, 250×350 80,00. Divantæpper fra 11, 15, 18 Kr. og opefter. Gardiner: Curtnets, Madras, Etamine. Et Parti afpassede, kulørte Gardiner fra 11 Kr. Faget. Stort Udvalg i Linoleum, Kurvemøbler, Divaner, Løberstoffer, Forliggere m. m. Benyt denne Lejlighed til billigt Indkøb. Skandinavisk Tæppe-Import, Stormgade 27, Det gule Hus. Bemærk Adressen. Aabent 9—6. Lørdag til 8. F7

Lysekroner og komplette Monteringer. Metaltraadslamper 85 Øre, originale Osramlamper 125. Lille Udbetaling. Trøjborg, Nørrebrogade 118. F7

Bruge Fotografiapp. købes, sælges, byttes. Mange Kameras, fineste Optik, Spotpriser. Fotoartikler, Fremkaldning, Kopiering, Forstørrelser. Fotobørsen, St. Pederstræde 51.

Billige Gulvtæpper. Indiske, Smyrna, Vilton, Axminster og Bouclé billigst. Tæppemagasinet, Kattesundet 12. F7

Et Skræderbord, en Presseovn og nogle Skræderjern til Salg paa Grund af Forretnings-Ophør. Nansensgade 56, St. F7

Ratebetaling.
Polstret Sofa, 2 Stole, Bord af Søgræs 140, prima Divantæp. 18,00, enk. og dobb. Sovedivan., Linoleum, Kokustæp. Gulvtæp. Portièrer, Bordtæp. Kurvemøbl. Kakkelovnsskærme. Akts. Heemose, Rømersg. 21.

Brugte Bygningsmaterialer saasom Døre, Vinduer, Tømmer, Brædder, Lægter, Spær, Jerndøre, Jernvinduer, Kakkelovne, Høhække, Spiltoug, Spiltougsgitre m. m. sælges til meget billige Priser. Valdemar Nielsen, Jagtvej 117. Telf. Taga 419 F7

Vridemaskiner 25 Kr., ekstra prima, sælges med 2 Aars Garanti. Christian Christensen, Skindergade 34, ligefor Skoubogade. Byen 7007. F7

J. Mattschofsky & Co. har den billigste Hundekurv. Lager Esromgade 1. Nørrebrogade 211. F7

Trælysekroner. Christoffersen & Clemmensen, Værkst.: Gothersg. 8. Mllmb. 1. Sal. Tlf. Palæ 817v.

Gulvtæpper! — Gulvtæpper!

Til Efteraarssalget er nu direkte fra Fabrikerne hjemkommet store Partier i Wilton, Axminster, Bouclé, Linoleum, Divan — samt ægte Tæpper.
Kolossale billige Priser. Dansk Tæppelager, Vesterbrog. 13.

BESKÆFTIGELSE

TILBYDES (MANDL.)

Stenograf-Korrespondent

Som saadan søger herværende større Fabriksvirksomhed en energisk Mand, 25—30 Aar.

Vedkommende maa være i Stand til at stenografere Dansk og Engelsk, Tysk ligeledes ønskeligt, og maa være rutineret Maskinskriver.

For den rette Mand en Livsstilling. Gage ca. Kr. 7,000 aarligt.

Uden at være i Besiddelse af nævnte Kvalifikationer frabedes Ansøgning.

Billet mrk. 1838 modtager Gutenberghus Reklameafdeling, Vognmagergade 10. K. MT

Metalarbejder eller Gørtler, helst ældre Mand, søges. Billet mrkt. 9306 med Oplysninger samt Lønfordring modt. Pol. MT

Huslærer søges snarest til at læse med 2 jævnaldrende Drenge (13 Aar), paa en Skovridergaard i Jylland. Billet mrk. 821 med udførlige Oplysninger og Lønfordring til Bladets Kontor. MT

VED TEATER OG MUSIK

Duo eller Trio, Klaver og Violin og Janitschar, godt sammenspillet, søges til Kafé Viktoria, Istedgade 25. ZT

Violinist, rutineret, søges straks. Tlf. Amager 1304 y. ZT

Jazz-Trio! eventuelt Violin Janitschar, søges straks. Tlf. 11. Wiggo Olsens Hotel, Roskilde. ZT

TILBYDES (KVINDELIGE)

Flink, ung Pige til nogle Timer om Dagen søges. Kunstgipseriet, Nørrebrostræde 6. KT

Velbegavede, unge Piger kan efter 3 Maaneders Kursus i Bogholderi, Stenografi og Maskinskrivning forvente at faa anvist Kontorplads fra Nehms Kursus, Amagertorv 31. Byen 4090. Iaar skaffet samtlige Elever Plads. KT

Flink og paalidelig Pige, kendt med alm. Madlavning, som kan ligge hjemme, tilbydes let Plads. Moderne Lejlighed, Centralvarme, kun 3 Voksne. Løn 60 Kr. Gregersen, Strandgade 21, 2. Amager 6538 KT

Syersker.
Nogle dygtige Syersker kan straks faa Plads paa Forandrings-Systuen.
JAC. OLSEN AMAGERTORV 19

HUSLIGE STILLINGER

Proper og paalidelig, ung Pige eller Kone kan faa Morgenplads ved Husgerning (ved Christiansborg). Billet 9291 Pol. HT

Proper Kone eller Pige kan faa Hel- eller Halvdagsplads. Madsen, Adolf Steens Allé 3, 3.

Pige, pæn, ung, kan faa Formiddagsplads. P. Knudsensgade 22, St. tv. HT

Proper, ung Pige, 15—17 Aar, kan faa let Formiddagsplads. Østerbrogade 88 G, 2. tv.

BESKÆFTIGELSE SØGES (KVINDELIGE)

Ung, proper Kone ønsker fast Plads ved Vask og Rengøring. C. Schultz, Ingerslevgade 168, St. th. HS

BESKÆFTIGELSE SØGES (MANDLIGE)

Automekaniker søger Arbejde ved Faget eller som Chauffør. Edv. Hansen, Chr. Voldgade 25, 2. FS

30aarig Mand søger Arbejde straks. Simonsen, Vognmagergade 13, 2. ov. G. FS

Nattevagtplads paa Fabrik søges af en Mand paa 40 Aar. Beskeden Lønfordring. A. Nielsen, Lombardigade 10, 3. Sal tv. FS

Alsidig Maler (Aarespecialist) søger Plads. L. Jensen, Nørrebrogade 44 A, 3. Nora 869 x.

Ung Mand søger Beskæftigelse om Dagen. S. Valdorff, Prins Jørgensgade 12, 5. ov. G., N.

Plads søges som Kelnerelev straks eller senere, har været ved Faget kort Tid. Alfred Andreasen, Villa Solblink, Christiansbjerg, Aarhus. FS

Rask Mand (38) søger Arbejde paa Fabrik, Lager, Pasning af Centralvarme el. hvad som helst. Løn underordnet. Leneberg, Eskildsg. 19, St. FS

Rask, gift Mand søger Arbejde ved hvad som helst, godt anbefalet, mindre Lønford. Johansen, Landemærket 16, 3. FS

Rask, ung Mand, 26 Aar, søger Arbejde, er vant til at køre Heste. E. Laursen, Garnergade 2, St. FS

Skomagersvend søger (efter endt Militærtjeneste Arbejde straks. Helst paa Fyn. Vald. Thiel, Eiby St., Fyn. FS

Kemigraf. Auto og Stregætser, rut., ønsker at skifte Plads. Billet mrk. 317, Politiken. FS

Til den, der læser Annoncer -

Naar De en Dag har et ledigt Værelse til Udlejning, naar De søger Beskæftigelse eller har en ledig Stilling at besætte, vil De i POLITIKEN finde Deres bedste Hjælper.

POLITIKEN er Danmarks mest udbredte Blad. Det læses i Butiker og Engrosforretninger, i Banker og paa Kontorerne. POLITIKEN læses i Hjemmets Dagligstue, i Køkken og Kælder. I Hovedstaden og Provinsen læses POLITIKEN daglig af mindst 350,000 Mennesker.

Send derfor Deres Annonce til POLITIKEN. Den faar her en mægtig Udbredelse *og den optages til halv Pris.* De kan endogsaa avertere ganske gratis i POLITIKEN, idet Annoncer paa indtil 15 Ord om faste Stillinger, der søges eller tilbydes, optages gratis, naar de indeholder Navn og Adresse, og denne Annonce medfølger.

Benyttes Telf. Nr. eller Bill. mrk. betales 25 Øre. For Tilsendelse til Provinsen af Billetter 50 Øre.

Annoncer fra Engageringskont. o. l., Annoncer om Agentur el. løst Arbejde optages ikke gratis, men med 50 pCt. Rabat.

Sæt Deres Annonce i POLITIKEN
Det virker mest. — koster mindst

VED FORRETNING

Handelsuddannet, ung Mand søger Plads, 4 Aars Kontor- og 3 Aars Lagerarbejde, hvorfra haves fine Anbefalinger. Bill. mrk. 9274, Politiken. MS

Ingeniørstabssgt., afsk., søger fast Stilling paa Kontor, Tegning, Kalkering og som Kontrolør. Nielsen, Landemærket 23, 1. Telf. Byen 3104 x. MS

Kontormand, rut. Korrespond., 3 Sprog, Spec. Fransk, Maskinskrivn., Statistik, søger Arbejde. Bill. mrkt. 9298 Pol. MS

Revisor, Bogholder,
rut., velanbef., søger Stilling straks eller senere. Kjøbenhavn eller Provinsen. Bill. mrk. 2625 til Pol. MS

VED TEATER OG MUSIK

Marryat Lauritzen, Visesanger, Karikaturtegner og Bondekomiker. Kæmperepertoire. Enestaaende Lattersukces, ledig 1. Novbr., p. t. „Palmehaven", Køge. ZS

Revyskuespiller! Eget originale Repertoire, fineste Referencer, ledig fra 1. Novbr., lille Gage. P. Tingskou, Sommerteatret, Fredericia. ZS

Visesangeren og Komikeren „Lille Harry" Hedenvall ledig 1. Novbr., p. t. Hotel Præstø. Telf. 91 Præstø. ZS

Janitschar, 1. Kl., rut., ledig for fast Engagem. (Zylofon, Okarina, Klokkespil). N. Feldthusen, Allersgade 9, 1. o. G. ZS

Pianist, ung, rut., ledig, stort Repertoire. Bernhard Nielsen, Castbjergvej 37, Valby. Telf. Valby 1392 y. ZS

Jazz Trio eller Kvartet ledig for fast Engagement København eller Provinsen. A. Laursen, Absalonsgade 29, 5. Telf. Vester 9114 y. ZS

Janitschar, rut., ledig for fast Engagement København eller Provinsen. A. Laursen, Absalonsgade 29, 5. Telf. Vester 9114 y. ZS

Original Jazz-Duo ledig, Klaver, Janitschar, Banjo, Hawaii, Sav og Bugtalerdukke. Stor Sukces. Bill. mrk. 9320 Pol. ZS

Cellist (Fløjtist), K. O., stort Ork. Rept., ledig straks for Restaurant og Kino. Ring til Øbro 3653 x. ZS

Janitschar med Klokkespil, ung og dygtig, ledig for fast Engagement. Restauration og Bal. Chr. Olsson, Viborggade 79, 2. tv. ZS

Ung Pianistinde tilbyder Bal- og Selskabsmusik. Stort, moderne Repertoire. Tlf. Amager 4110 y mellem 4—5. ZS

Fête Trio (1. Kl.s Jazz Band) fra Café Viktoria ledig. Stort, alsidigt Repertoire. Moderat Gagefordring. Namensen, Gasværksvej 29, 3. ZS

Rut. Janitschar med dygtig Kornettist ledig. Byen eller Provins. Tarquini, Korsgade 4, St.

Basunist, 1. Kl.s, ledig straks. Rocchi, Hesselgade 47, St. ZS

Fineste Jazzpianist og Banjonist ledig for Engagement; skrapt, moderne Repertoire. Fineste Presseudtalelser. Poulsen, Nørrebrogade 38, 1. ZS

Rut. Banjonist, eventuelt Duo, ledig straks. Gerne rejse. S. Valdorff, Prins Jørgensgade 12, 5. ov. G., N. ZS

1ste Kl. Violinist (Banjo, Janitschar) ledig, ikke rejse. Taga 839 x. ZS

Marryat Lauritzen, Visesanger, Karikaturtegner og Bondekomiker. Kæmperepertoire. Enestaaende Lattersukces, ledig 16. Oktober, p. t. „Sommerlyst", Vejle. ZS

Ung Pianist ledig for
Assistance. Vester 9003 vega. ZS

Konfirmations-, Bal- og Selskabs-
musik tilbydes af 1. Kl.s Pianist. Godth. 3219 x. ZS

Poulsen fra Chicago.
Mandolin og Banjo. Træffes bedst 4—6. Griffenfeldtsgade 13 A, 1. ZS

ToftehøjsStryge-Ensemble
Fineste Balmusik for Foreninger og Private. Telf. Taga 3123. ZS

Balmusik
til Foreninger og private Selskaber tilbydes billigst (Klaver og Violin). Janitschar. Telf. Nora 4937 y. ZS

Jazzpianist Poul Andersen
ledig for Eftm. eller Aften, med stort amerikansk Orkester Repertoire. Am. 4704 y.

VÆRELSER

Paa Annoncer om private Værelser gives 50% Rabat paa Bladets ordinære Pris.

Møbl. Værelse
til Leje straks for enlig Herre (ikke Studerende). Høyensgade 24, 1., v. Ø. Farimagsgade. V

Colbjørnsensgade 20, 1. Møbl. Værelse for 1 à 2 Pers. el. Lys Telf.

Pensionen Helmerhus,
Studiestræde 61, hyggelige Værelser for kortere og længere Tid. V

SYMASKINER
for alt, for Alle, alle Priser.
Haandmask. 55 Kr.
GEORG J. OLSEN,
Symaskinehuset,
Nikolajplads 4,
ved Østergade.

LEJLIGHEDER.

Møbl. 2 Fags Gadeværelse t. Leje.
Fælledvej 14, 1. Sal th. Nora 6333. V

God, veitillavet Kost
til moderate Priser. Nørregade 40, St. Telf. Byen 2740 y. V

LANDOPHOLD

Pension Rosenhøj
v. Gribskov, god Forplejning, nervestyrkende Luft. Pension fra 4½ Kr. Telf. Hillerød 549.

Højgaard, Bagsværd.
Telf. 162 Gæster modtages hele Aaret.

Feriehjemmet „Nebs Mølle",
statsanerkendt Rekreationshjem (for Damer). Medlemmer af Kvind. Handels- & Kont.-Forening samt statsanerk. Sygekasser: Fællesv. Kr. 4,00, Enev. Kr. 5,00 pr. Dag, Ikke-Medl.: Fællesv. Kr. 5,00, Enev. Kr. 6,00 pr. Dag. Henv. Vimmelskaftet 38, 3. Kl. 11—4. R

Asminderød Kro.
Pensionærer modtages.
Kr. 5,00 pr. Døgn. Tlf. Fredensborg 2.

ÆGTESKAB

Petit-Sats 12 Øre Ordet, Kr. 1,00 for Overskriften — Diamantsats 8 Øre, første Ord fedt uden Særbetaling. Fed Overskrift 75 Øre. Bladet har intet Ansvar for Billeder.

Herre, høj, mørk, præsentabel, 40 Aar, ønsker Bekendtskab med en pæn, rettænkende Dame, for senere Ægteskab, fast Stilling, eget pænt Hjem. Billet mrk. 9319 Pol. Æ

Ægteskab.
Ung, dannet Forretningsmand, 22 Aar, med 2 gode indbringende Forretninger, søger Korrespondance med ung, fiks, intelligent Dame af Overklassen (18—22 Aar). Korrespondancen skal foregaar anonymt i mindst ½ Aar, for at lære hinandens Tankegang rigtig at kende. Hensigten Ægteskab. Billet mrk. 9321 til Pol. Æ

LAAN

Paa Assistenshussedler laanes
indtil 25 Øre af Kronen. Klasselodder belaanes højt. Dannebrogsgade 13. P

Assistenshussedler
belaanes højt Hyskenstræde 7. P

BLANDEDE

STABERGS SY-SALON
Kjolesyning. — Damedragter.
Spec. **Modernisering**
St. Kongensgade 27, 1. Telef. 11,776.

Moderne Gardinophængning
Knud Rassmuen, Ægirsg. 9. Tlf. Taga 1421 x

Fodpleje og Manicure. Godthaab 4287.

1 Tons Lastbiler 3½ Kr. Timen
Arnebergs Transport Vester 8186

1 Tons Lastbil 3⁵⁰ Tim.
½ Tons Lastbil 3 Kr. Timen. besørger al Kørsel og Flytning. Provinsflytning 40 Øre Km. **Taga 2424**

Cerveras Thunfisk, Olie!!! med: Citron, Trøfler, Pickles, Tomat, Cápres. Kbhvn. V. Vester 6105 x. B

Prismekikkerter, Fotografiapparater (Pladeklapkameras, Rullefilmsapparater, nye, brugte, anerkendte Fabrikater, sælges, købes, byttes, enestaaende fordelagtigt. Alle Formater, Systemer, Priser. Ingemann Jensen, Vesterbrogade 31, første Sal. B

Støvsugere, store „Nilfisk", udlejes, 5 Kr. pr. Dag, 2 Kr. Timen, med fineste Betjening. Godthaab 708 y. B

I et privat Hjem tilbydes 1. Kl.s Middag og fuld Kost, moderat Pris. Vingaardsstræde 19, 3. tv. B

Diskret Ophold.
Patienter modtages i privat Fødehjem, roligt, hyggeligt og billigt. Jordemoder Dagmar Poulsen, Snekkersten. Tlf. Espergærde 76. B

Kursus i Knipling
for Voksne og Børn. Maglekildevej 5, 1. Sal th. Vester 9983. B

Adoption.
Et lille Barn kan faa et godt Hjem hos unge Folk uden Børn mod et Bidrag én Gang for alle. Billet mrk. 320 modt. Pol. B

Grammofoner repareres
omhyggeligt af øvede Fagfolk. Polyphon, Købmagergade 26. Centr. 8690. B

Montering af Puder,
Pøller, Tedukker, Æsker, Tasker etc. Holsteinsgade 31, 5. Øbro 3695. B

Eksam. svensk Massøse.
A. Winell, Enghaveplads 5, 2. Sal. Vester 8489.

Kakkelovksk. Isted. Vester 5136 y.
Ovne renses 150. Pudses 150. Reparationer billigst. B

BLANDEDE.

Stor ½ Tons Bil 3,00 Timen
Varetransport, mindre Flytninger billigst. Telf. Vester 6097 v. B

Billig Kørsel, 3 Kr. Timen,
med ½ Tons Bil. Kørsel og Flytning, Provinstransport. Amager 4435. B

Den billige Sadelmager
stopper, betrækker Møbler ude og hjemme. Telf. Central 14054. Elegant Gardinophængning. Møbler oppoleres. B

Festsange
til Konfirmationen duplikeres originalt og smukt. Færdige Sange haves paa Lager. Østerbros Maskinskrivningsbureau, Marstalsgade 24 (Hj. af Strandboulevard). Øbro 5449. B

Mod. Efteraars- og Konfirmations-
hatte sælges i disse Dage meget billigt. Garnerede Filthatte i mange Farver 6,85, haandsyede Panhatte og Fløjlshatte 9,85, Skindhatte til Avtomobil- og Regnvejrsbrug 6.85, Børne Matroshatte i Filt 3.85. Modemagasinet „Mimosa", Vesterbrogade 138, Kjøbenhavn. B

Al Kørsel besørges
hurtigst og billigst. Telf. Taga 635 y. B

Hvidtning 10 Øre Kv. Al.,
Tapetopsætning 75 Øre. En Dør malet 2,50, et Fag Vinduer 2,50. Billet mrk. 9286 modt. Politiken. B

Nye 1 Tons aabne og lukkede Biler.
Al Kørsel og Flytning i By og paa Land besørges. Telf. Amager 2686 v. B

Moderne Veste, Bluser
og Jumper i Vaskesilke, Crêpe Marocain Musselin fra 15 Kr. Maal samme Pris. Blusemagasinet, 2 Bagerstræde, 2. B

Korsetter renses og repareres
smukt og billigt. Provinsordrer ekspederes. Nye syes efter Maal og gamle Modeller. Petra Wilsøe, Allégade 28, Indg. ad Porten (Hj. af Gl. Kongevej). Vester 2736 x. B

Lampeskærme sys.
Puder, Tasker monteres. Vesterbrogade 20, Mellembygn., Mezz. th. Vester 6365x. Bl

Dameskræder syer
Frakker 35 Kr., Kostumer 45 Kr. Kjoler fra 15 Kr. Arthur Andersen, Klerkegade 9. Pålæ 2554 x. B

1. Kl. Støvsuger „Hellar"
udlejes for 3,50 pr. Dag. Bringes og hentes. Telf. 11522. Hellenberg & Larsen. B

Alt Forgylderarbejde.
Ramme- og Møbelarbejde udføres, smaa Priser. Lippert, Gothersgade 8. Telf. Palæ 344 y. B

Sangspecialisten
forfatter, trykker, duplikerer og har færdige Sange til alle Lejligheder. Stort Udvalg i Konfirmationssange. Nyhed: Melodi „Lille Lise let paa Taa". Bogtrykkeriet Blegdamsvej 128. Øbro 5081. B

Et Barn ønskes adopteret
af et Ægtepar med et godt Hjem mod en Udbetaling en Gang for alle. Billet mrk. 197 modt. Pol. B

Konfirmationssange
trykkes billigst, færdige Sange. Møllegade 8. Nora 1742 y. B

Frk. M. Andersen.
Antiseptisk Fodpleje og Manicure. Elever uddannes i Fodpleje. Fortunstræde 1. 1. Sal.

2-fløjede Kakkelovnsskærme 12 Kr.
130×60, Bordtæpper 130×130, 12 Kr., store Puder 3 Kr. Alt paategnet paa fint Boy. Originale, smukke Mønstre. Larslejstræde 19, 2. Sal. Byen 5957 y. B

Skindkaaber og Pelsværk
moderniseres og repareres smukt og billigt. Buntmagerværkstedet, Dannebrogs 33. B

Montering af Pøller,
Puder, Tedukker og Lampeskærme. Elegante Façoner. Billige Priser. Paategning udføres. Moderne Mønstre. Vester 5289 x. B

Fabrik for Rullegardiner.
Salg til Private. Afbetaling. Kontant særdeles billigt. Vester 8493. Kommer med Tilbud. B

Murerarbejde,
Omforandringer, Reparationer, Hvidtning af Butiker, Arbejdslokaler, Tagarbejde, Ovne- og Kedelarbejder, Kakkelovnsarbejde, Jord- og Betonarbejder udføres hurtigt og samvittighedsfuldt. Tilbud gives paa Nyt. Nora 4289 y. Hansen. B

Linnedsyning til Private.
Dame- og Børnelinned syes smukt. Olsen, Smallegade 8, 4. Sal. Godthaab 3925 y. B

Kjoler syes fikst, 15—18 Kr.
Fru Nielsen, Ndr. Frihavnsgade 95, 4. Sal. Øbro 1098 x. B

Ford Luksusbil
med eller uden Fører. Telf. Nora 870. B

Konfirmationssange forfattes.
Maskinskrivning. M. Mindermann, Vendersgade 6, 1. Tlf. Byen 67 y. B

Al moderne Kjolesyning udføres
fikst og billigt. Mariendalsvej 31, 1. S. th. Godthaab 4504. B

Bogføring tilb. fra 10 Kr. mdl.,
Statusopgørelser, Anlæg og Revision. Poul Jensen, Willemoesgade 61, 3. Telefon Øbro 3927 u. B

Plisséforretningen, Solitudevej 6,
St., leverer hurtigst og billigst Plissé, Hulsøm, Knapper, Krusning. Astrid Olin. B

Østergade 21, 3. Sal.
Til Forretning eller eget Brug kan Damer hurtigt og billigt lære Broderitegning, Prikning, Overføring og Kompositionstegning. B

Bogføring, Skatteopgørelser,
Status, Revision. Mangeaarig Erfaring. Bogholderibureauet, Nansensgade 92. Byen 1279 y.

Vinduespolering
udføres, 30 Øre Faget. Vester 2898 y. B

BLANDEDE.

Kjoler syes smukt
og billigt. Vester 7002. B

Elegant Gardinophængning
fra 2,00 Faget. Telf. C. 14054. Rullegardiner, Gardinstænger billigst. Tilbud gratis. B

25 Konfirmationssange fra 3,00,
hurtigt og smukt duplikeret. Ann. Bur. „8013", Nørrevold 62. B

Bogføring, Revision, Status.
Revisor Hector, Vester 6327 x, 10—1. B

Lædervarefabr., Studiestræde 28.
Stort Udvalg i alle Lædervarer til billigste Priser. Smukke Konfirmationsgaver. Alle Reparationer udføres. Tlf. Byen 2578 x. B

Kakkelovne og Riste.
Reparationer billigst. Ovnforretningen „Godthaab", Nyelandsvej 26. Tlf. Godthaab 2541.

Voldkvarterets Kakkelovnskom-
pagni. Renser, Pudsning, Opmuring, Udsalg af Rør, Riste til alle Ovne. E. Götz, Nørre Farimagsgade 62. Telf. Byen 5917 y. B

Gummivareforr. „Westend"
fører specielt danske Varer. Sanitetsartikler, Modersprøjter sendes mod Efterkrav. Forlang Prisliste. Westend 13, Kjøbenhavn B. B

Væggedyr
udryddes med skriftlig stedsevarende Garanti. „Skjold", Lille Strandstræde 18, 1. Tlf. 14733. Tilbud gratis. B

Skal De have Radio,
saa henvend Dem hos Specialisten, Ingeniør P. Jacobsen, Bagerstræde 9. Tlf. Vester 4065. Radio-Apparater fra 20 Kr. Eget Fabrikat. Demonstration hver Dag. Kom og hør. Reel og omhyggelig Ekspedition. Strømskemaer og Vejledning gratis. Bl

Dame- og Børnekjoler,
elegant Syning, moderate Priser. Gerda Eld, Vesterbrogade 127. 2. Sal. Telf. Vester 2118 y. Bl

1 Tons Lastbil 3½ Kr. Timen
½ Tons 3 Kr. Kørsel, Flytning, Provinstransport. Amager 4435. B

Gulvtæpper

Store Partier i **Axminster — Wilton — Boucló — Indiske** og **Smyrnatæpper** er **daglig** fremlagt **til absolut Bortsalg.**

Direkte Import - Direkte Salg

Ingen Provision til Mellemhandlere eller Agenter. Ubetinget **Skandinaviens billigste Firma i Tæpper.**

Sammenlign vore Priser med andres.

Udvalg sendes ogsaa til Provinsen.

Kjøbenhavns Tæppelager
Frederiksborgg. 34, Mezz.

Ringkjøbing Amts Avis

RINGKJØBING

Oprettet 1839 .·. Telefon 26

Særlige Udgaver i
Lemvig, Holstebro, Struer, Herning og . . Skjern . . .

Udmærket Annonceblad

BLANDEDE.

Vinduesruder, ½ Pris,
indsættes overalt. Taga 940. B

Udefrisering.
Haarvask (specielt Ondulation) tilbydes i Damernes Hjem. Smaa Priser. Ellinor Schow, Telf. Amager 5543 x. Bl

Væggetøj udryddes
overalt med Garanti, Møbler, Sengetøj etc. renses paa Stedet. Billigt. E. Lindberg, Fredensgade 20, 1. Nora 4974 y. Provinsordre ekspederes omgaaende.

Ny ½ Tons Bil. Palæ 681 y.
3 Kr. i Timen. B

Husk Taskekliniken 49.
Opretning, Hanke, Farvning, Foer. Herrmann, St. Pederstræde 49, Lædervarer laveste Pris. B

Stort Udvalg i Fletninger,
Snoninger og Krøller til billigste Priser. Afredt Haar forarbejdes billigst. Mary Christensens Frisørsalon, Vesterbrogade 98 A, 2. Vester 8173.

Antisept. Fodpleje.
Byen 8324. B

BLANDEDE.

A. M. Petersens Systue
for Kostymer, Kaaber, Frakker. P. Skramsgade 7 B, 2. Byen 5985 x. B

Til Fest en Sang
faas bedst hos Bang!
Borups Allé 6, 2. Tlf. Taga 1762.

Billigst i Byen.
Brillantsmykker, Armbaandsure, Guld- og Sølvvarer anbefales til Konfirmationen.
Skoubogade 1.

Paa udspill. Klasselod laanes
1/1 **30 Kr.**, 1/2 **20**, 1/4 **16**, 1/8 **9 Kr.**
Vare- og Landbrugsgev. købes højest.
Klareboderne 12, ved Købmagergade.

Amk. Gummi-Industri.
Vesterg. 3. Kbhn. B. Sygeplejeart. Dame ell. Herre-Ktlog 20 Øre Fmk.
Specialforretning. Diskret Eksp.

Pas Paa!

Ratebetaling.
„Magasinet", Frederiksborgg. 10, I. S.
Bemærk de grønne Skilte.
Dame-, Herre- og Børne-Konft. færdigt og efter Maal.
Pelsvarer: Skindkaaber, Ræve, Ulve, Shawler.
Lille Udbetaling.

Politikens Rejse til Frankrig.

Afrejse 14. Oktober.

12 Dage — Kr. 860.

incl. Billetter Tur og Retur — II Kl. Bane og Sovevogn. 7 Dage i Paris, Fronten (Reims), Automobilture. Hotelophold — Forplejning — Alle Entrées — Drikkepenge. Af Programmet fremhæves:

Besøg i Montmartres Kunstnerknejper og Overværelse af Væddeløbene ved Longchamp.

Dansk stedkendt Fører.

Program og yderligere Oplysninger ved Henvendelse til

POLITIKENS SELSKABSREJSER

Politikens Hus — Telegramhallen — Tlf. 8511, Lokal 58.

38)

En Millionarving

Af **William Locke.**

Suzanne bøjede sig hurtigt fremover og talte Fransk.

„Nej, lad være, De har tabt nok i Aften, Moordius, det er fuldkommen taabeligt. Hold nu op — for min Skyld."

Han rystede paa Hovedet hen til Croupièren, som igen begyndte at raabe: *„La Banque est aux enchères. Qui veut la Banque?"* Men Ingen turde overtage Spillet med aaben Bank. Spillere er alt for ængstelige, naar Heldet begynder at svigte. Tilskuerne og de ledige Spillere slentrede bort, man brød op fra Spillebordet. Moordius rejste sig; Silkesnoren blev ærbødigt trukket til Side, og han gik bort med Suzanne, som han ridderligt beskyttede med sin Arm uden at berøre hende.

„Mon der er noget, jeg ikke vilde gøre for Dem, Suzanne?"

Hun vendte sit stolte Hoved halvt om imod ham.

„Saa hold helt op med at spille!"

„Aa — — —"

Han smilede som sædvanlig og gestikulerede med sine hvide Hænder. Medens de gik gennem Salene, sagde han:

„Hvorfor vil De være saa grusom at berøve mig denne lille Fornøjelse?"

„Jeg kan ikke indse, hvad morsomt der er ved at understøtte de Rige og dem, der ikke fortjener det."

„Lad os tale om Sagen ude i det Fri," sagde han.

De banede sig Vej gennem de tætfyldte Gange ind til Dansesalene, hvorfra man hørte Melodier, som var kendt Verden over fra San Francisco til Tokio; derpaa kom de ind i Værelser, hvor Luften igen var tung af mange Mennesker, og naaede saa endelig ad en Trappe hen til Udgangen. Han fik fat i hendes Overtøj, som han hjalp hende paa.

„Lad os dog for alt i Verden *gaa* hjem," sagde hun.

Vognen, der ventede imellem den lange Række af andre Biler, blev sagt af. De gik hen over Pladsen, der laa badet i Maaneskin, og drejede ned ad en Sidegade til Avenue du Palais.

„Nu," sagde han, „hvad siger saa Egeria?"

„At man kan betale selv sine smaa uskyldige Fornøjelser for dyrt."

„Er det Pengene, De mener?" sagde han foragteligt, „pyt! — eller mit Helbred? Jeg er lige saa stærk nu, som jeg var for tyve Aar siden. Lige saa snart jeg lægger Hovedet paa Puden, falder jeg i Søvn som et niaars Barn."

„Men saa er der ogsaa saadan noget som Individualitet, Personlighed eller, hvad De nu vil kalde det, at tage i Betragtning."

Hun havde tænkt meget over det, som hun nu fik Lejlighed til at sige: „Og at hellige sit Liv i den Grad til noget saa fjollet kan umuligt være godt for Ens Karakter. For et Menneske, der kun spiller en Gang imellem, er det en Adspredelse som enhver anden, men at gøre det Dag efter Dag, Maaned efter Maaned er noget helt andet. Det er en daarlig Beskæftigelse at spille, saadan som De og de andre ti-tolv gale Mennesker gør det. I Begyndelsen imponerede det mig, men nu ikke mere."

„De er ærlig," sagde han.

„Ja, enten — eller, særlig naar jeg bryder mig lidt om dem, det gælder."

„Bryder De Dem da virkelig lidt om mig, Suzanne?" sagde han med blid Stemme.

Det var sent. Hans sagte Stemme genlød i den stille, øde Gade. Hun reagerede ikke paa hans Udbrud, men svarede ligefremt:

„Jeg holder tilstrækkeligt af Dem til at bade, at man drager Deres Rygte i Tvivl."

„Mit Rygte?" Hans Stemme lød haard og skarp.

„Ja, hvis De vil vide det, saa hørte jeg Folk sige: „Nu er Moordius selv blanket af, bankerot, og nu spiller han med sit Firmas Millioner"."

Han trak sin Arm ud af hendes.

„Min kære, Folk, som ernærer sig ved Louisdorer, kan ikke tænke i Tusindfrancs-Sedler," sagde han, idet han benyttede sig af den Talemaade, som helt og holdent havde omkalfatret Timothys Livsfilosofi. „Alt, hvad De har sagt, er paa en vis Maade rigtigt nok undtagen i én Henseende. Det ærgrer Dem, at jeg spiller højt. Suzanne, eller rettere sagt, det ærgrer Deres Retlinethed og evindelige Finfølelse, som De har arvet efter Deres engelske Forfædre, er det ikke sandt?"

„Mer eller mindre," svarede hun stolt. „I ethvert Tilfælde hader jeg nu Deres Maade at spille paa." De gik en kort Tid videre i Tavshed; saa vendte hun sig om imod ham. „Jeg véd, jeg ikke har Ret til at tale til Dem paa denne Maade; men det var Dem, der begyndte," sagde hun stolt. „De udfordrede mig ved at sige, at der ikke var noget, De ikke vilde gøre for mig. Var det Deres Alvor, eller var det kun en tom Frase, sig mig det?"

„Det var mit Alvor, Suzanne."

„Godt, hold saa op med at spille."

„Det skal jeg," sagde Moordius. „I Nat har jeg spillet for sidste Gang her i Biarritz. Er Deres Naade saa tilfreds?"

„Aa," lo hun, „selv om jeg er selve den inkarnerede Snusfornuft, saa skal De nu ikke tage mig alt for bogstaveligt: De maa faa Lov til at spille „La Boule". Hendes humoristiske Sans løb af med hende, og hun lo nu af fuld Hals. „Det vil blive henrivende at se den store Peter Moordius staa som Peri uden for Paradisets Port og lægge Jetons, der gælder en Franc, paa de forskellige Numre. Saa vilde der blive et Run paa Moordius & Co. Nej, jeg tror ikke engang, De maa faa Lov at spille „La Boule"."

De naaede Hotel du Palais' store Port — i fordums Tid Indgangen til et virkeligt kejserligt Slot — og gik ad Indkørslen op til den mægtige Bygning, der laa badet i Maaneskin. En svag, mild Vind bevægede de fjerlette Tamarisker, saa at de syntes hviskende at byde dem velkommen.

„Har De andre Ønsker, min kære?" sagde Moordius, „paa en Aften som denne — etc., etc. —"

Hun trak Vejret dybt i den friske Luft; den var som Livseliksir. Hendes unge Pulse bankede.

„Det er henrivende, mere end henrivende! Jeg véd ikke noget bedre end at føle, at jeg lever, det er vidunderligt virkeligt at leve."

„Dryade," sagde han.

Hun kunde godt lide at høre det Ord. Men det tiltalte ogsaa hendes Sind, der var en ganske lille Smule stolt af den ny Magt, hun havde faaet over Manden, og af hans stadige, ridderlige Hyldest; derfor protesterede hun:

„Dryader er sky, de forsvinder ind i Træerne, naar Pan og de andre kommer. Jeg er alt for moderne. Jeg kan ikke svinde bort, og jeg vilde ikke, selv om jeg kunde."

„Jeg forstaar Dem," sagde han. „De foretrækker at møde Pan Ansigt til Ansigt og se ham lige ind i Øjnene."

„Det er igen Snusfornuften," lo hun. „Saa kan man nemlig sige til ham: „Jeg kan ikke lide dine Klove eller dine smaa Horn, gaa hen og bliv barberet og skjul din Hale!" Hvad skulde den stakkels Fyr svare paa det? Aa, jeg kunde gøre Pan flov paa mange Maader."

Han gik ind paa hendes Spøg, og de blev ved at pludre videre. Natportiëren lukkede dem ind og bragte dem op til deres Lejlighed i Elevatoren. De gik stille ned gennem de svagt oplyste Korridorer og standsede uden for hendes Sovekammer. Han kyssede hende paa Haanden.

„Min kære," sagde han „De kan aldrig faa en mere hengiven Ven end jeg."

Moordius holdt sit Løfte. Han forkortede sit Ophold i Biarritz med ti Dage. Den store Bil kørte dem bekvemt til Paris, da lidt over Halvdelen af September Maaned var gaaet, og de genoptog deres Liv i Avenue Gabriel. Men for Suzannes Vedkommende varede det kun kort. Gamle Tante Mathilde i Dreuil blev syg, og hun maatte rette sig efter, hvad der stod i den ellers saa rolige, velnærede Tante Germaines fortvivlede Brev.

(Fortsættes).

SIDSTE BOGNYHEDER
faar De hurtigst som Medlem i
Boghallens Bibliotek
Politikens Hus
Forlang Prospekt
København | Provinsen

Redaktør Henrik Cavling.
Dagbladet „Politiken"s Trykkeri
Kjøbenhavn.

Efteraaret 1924

Nye Modeller

i

Damekonfektion.

Vi har de fleste, de mest elegante, de særprægede Modeller, lige indkøbt ved personlig Nærværelse i Udlandets førende Modelhuse, til Priser, der er forbavsende smaa. Overbevis Dem derom ved at se Udstillingen i vore store Vinduer og Lokaler og prøv, hvad der falder i Deres Smag.

Selinder & Co.

Specialforretning i Damekonfektion

Frederiksborggade 24.
Hjørnet af Linnesgade

Indgang paa Hjørnet

POLITIKEN

B

41. Aargang Nr. 1. | Minde-Numer Onsdag den 1. Oktober 1924. | 41. Aargang Nr. 1.

Onsdag.

Georg Brandes mindes en Række flygtige, men værdifulde Bekendtskaber. (S. 3).

Edvard Brandes fortæller, hvorledes de ofte citerede Ord i „Politiken"s Abonnementsindbydelse, „Organet for den højeste Oplysning", oprindelig skulde forstaas. (S. 4).

Den norske Kunstkritiker, Direktør Jens Thiis, udtaler sig om sit Forhold til dansk Aandsliv. (S. 4).

Lidt om Konsejlspræsidenter og Statsministre 1884—1924. (S. 5).

En Oversigt over Statens Penge for 40 Aar siden og nu. (S. 6).

Kjøbenhavnske Blade, der er afgaaet ved Døden i „Politiken"s Levetid. (S. 7).

En Skildring af, hvorledes den moderne Avis bliver til. (S. 7).

En Samling Vers om Tiden af ældre og yngre danske Lyrikere. (S. 2).

Vi bringer en Række Optryk af mindeværdige Artikler fra „Politiken"s 40 Aar. (S. 8—16).

Den første Teateranmeldelse af Edvard Brandes i „Politiken": Henrik Ibsens „Vildanden". (S. 8).

Overretssagfører Oskar Johansens første Artikel, der skaffede ham hans Afsked fra det Sagførerkontor, hvor han var ansat. (S. 9).

Et af Boganis' senere saa berømte „Jagtbreve". (S. 9).

Holger Drachmanns Udtalelser om „den literære Variété". (S. 9).

Johannes V. Jensens klassiske Skildring af en Tyrefægtning. (S. 10).

Carl Ewald aabner Rækken af sine smaa sociale og pædagogiske Billeder af Livet. (S. 10).

Henrik Ibsen i Polemik med en hollandsk Redaktør. (S. 11).

Holger Drachmanns navnkundige Mindedigt over Schandorph. (S. 12).

Hr. Hansen (Carl Ewald) sender Provst Fenger et aabent Brev i Anledning af nogle Udtalelser om Sporten og Sædeligheden. (S. 12).

Et Besøg hos August Strindberg som nygift og lykkelig. (S. 11).

Herman Bangs Nekrolog over Tietgen. (S. 12).

Aakjærs populæreste Digt „Jens Vejmand", der første Gang tryktes i „Politiken". (S. 12).

Bjørnstjerne Bjørnsons Henvendelse til danske Venner under Unionskrisen. (S. 12).

En Artikel af Henrik Pontoppidan, da Norge ikke blev Republik. (S. 13).

Thøger-Larsens Debut. (S. 13).

Et Mindedigt over Kong Christian den Niende, skrevet af Professor Vilhelm Andersen. (S. 13).

Jakob Knudsen indleder en stor Debat om det seksuelle Problem. (S. 13).

Drachmanns bitre Ord efter Raadhusfesten. (S. 13).

Charles Kjerulf fortæller om Drachmann og Edith. (S. 14).

Et Indlæg af Bjørnstjerne Bjørnson i Dreyfus-Striden. (S. 14).

Mylius-Erichsens sidste Digt, som efter hans Død blev fundet hos Jørgen Brønlund. (S. 15).

Da Alberti meldte sig til Politiet. (S. 14).

Breve til „Politiken" i Anledning af Bladets 25 Aars Jubilæum fra Bjørnstjerne Bjørnson, Jakob Knudsen, Emil Hannover, Karl Madsen og Peschcke Køedt. (S. 15 og 16).

Knut Hamsuns Digt ved Bjørnstjerne Bjørnsons Død. (S. 16).

Friluftteatrets første Forestilling, anmeldt af Sven Lange. (S. 16).

Da Alfred Nervø fløj over Byen. (S. 15).

August Strindberg fortæller Minder fra Danmark. (S. 16).

Henrik Pontoppidans Digt paa Georg Brandes' 70 Aars Fødselsdag. (S. 16).

I Kroniken skriver Redaktør Henrik Cavling om dansk Journalistiks Udvikling i de sidste 40 Aar. (S. 5).

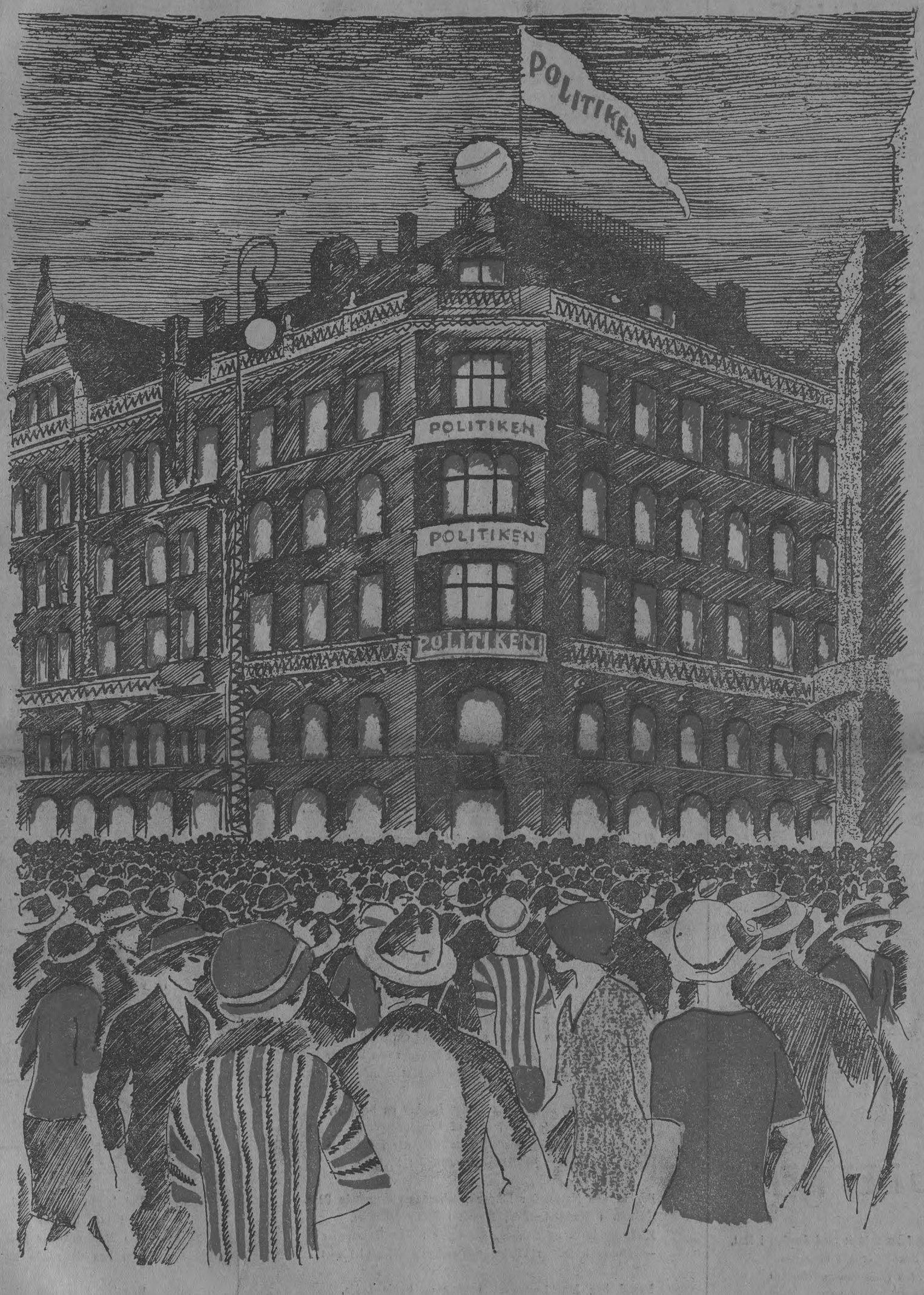

I Aaret 1912 flyttede «Politiken» fra Integade til sit eget Hus paa Raadhuspladsen. Vald. Andersen har tegnet den store Bygning, som den en Sommernat lyser over Pladsen.

Holger Drachmann til Viggo Hørup.

(Fra *Politiken* 18. Februar 1902.)

Der rejser sig
i vort Bryst,
bævende af bange Syner,
det store Spørgsmaal:
Hvorfor?

Og det banker og banker derinde
i Vennernes Hjærner og Hjærter:
Hvorfor miste ham nu,
da han skulde leve?

Men med det fortryllende
fine Smil
om de Læber, der aldrig
har udtalt en Dumhed,
med Livs-Ironiens
Blink i det frygtløse Øje
og med det mandige, trofaste Hjærte,
træder Viggo Hørup
ind i den store Tavshed.

Han kendtes af de Færre, han undveg de Mange,
Ingen har han røbet sit lønligste Maal;
hans Indre gav Rum for de blødeste Sange,
mens Pennen i hans Haand blev det skarpeste Staal.

Han elsked', hvad han elsked', var Lunkenheds Fjende,
det Spirendes Talsmand, det Nyskabtes Tolk,
holdt Rævene i Ave, stænged' Ulvene inde
og opdrog en Hovedstad — og dermed et Folk!

Ak Broder, hvad nytter det at rime til din Hæder —
se, Ven efter Ven langs vor Livs-Vej gik tabt;
om man kvæler sin Graad, om man flænger sine Klæder,
de Døde farer bort, og de rider saa rapt.

De Døde rider fort. Men man *husker* de Døde:
Livs-Bitterheden graver de Levende ned,
mens de Tabte i Tusmørkets Stund giver Møde,
og Hjærte-Vunden brænder og Panden staar i Sved.

Da gribes man af Lyst til at løbe væk fra Livet
og følge efter Vennen til den stille, brede Strøm,
hvor der aandeagtigt suser en Brise gennem Sivet,
hvor det Hele munder ud i en stor og rolig Drøm!

Jeg rejser mig
med udstrakte Arme —
vil følge den dyrebare Ven,
men standses af et Noget,
jeg ej kan give Ord.

Fjærnt ser jeg hans Smil,
det fine, fortryllende,
som da han gik over Lystoftes Marker,
glad ved at indaande Jordens Duft
ene med sig selv.

Klarere, dybere, mildere
ser jeg ham smile:
og det straaler i Øjet,
det trofaste Hjærtes Blink —
og om Tindingen bærer han
Lidelsens Sejerskrans,
hvis Blade bævende vifter
i Evigheds Brisen ...

Og jeg véd hvad der skiller os —
en liden Stund endnu.

Hamlets Gaard.

Holger Drachmann.

(30/9 1912)

Politikens Hus.

(Tale, holdt i „Politiken"s ny Hus ved Overflytningen fra Integade 30/9 1912).

Nu staar vi altsaa i det ny Hus, og heldigvis: Vi skal ikke takke Nogen for det. I en Stat, hvor snart enhver debuterende Skribent tørster efter sin Ilddaab paa Finanslovens Understøttelseskonto, har nogle Journalist-Skribenter ikke blot uden Støtte, men endog under voldsom aarelang Modstand oparbejdet dette Blad og bygget dette Hus. Skal vi takke Nogen for det, maa det være vore Modstandere, de stræbsomme Redaktører af fjerne Stiftstidender med eventyrlig Udbredelse, Hovedstadens ansete Klokkefaar og dem, som redeligt ernærer sig ved at fabrikere „Politiken's Levnedsløb" og lave Ugeblade om os — dem alle vil det glæde, at vi nu betrygger vor Fremtid i et nyt Hus.

Hvorledes er vi kommet saa vidt? Det ligger i, at dette Blad, der villigt gik i Spidsen, hvor det gjaldt Friheden, ogsaa indadtil har respekteret Friheden. Vi er frie Mænd. Vi arbejder af Kærlighed til dette Arbejde og af Trang til det. Arbejdet er intet Middel for os. Det er vort Maal. Vi skal ikke have noget og ikke være noget. Hvor mærkeligt! Til de Vildfarelser, man kan bebrejde os — og Vildfarelsernes Antal er mange — hører ikke, at vi stræberisk skeler til Jakobs Linsefad. Vi staar ikke i økonomisk Erkendtlighedsforhold til politiske Foreninger eller Partier, til Banker eller Pengemænd. Var det Tilfældet, vilde *Politiken* ikke længer være *Politiken*.

Det moderne Blad er en sammensat Organisme, hvor vi Side om Side finder mekanisk Virksomhed og Aand, ideel Stræben og Smartness, tilfældig Lægmandsindsigt og systematisk Videnskabelighed. Mange modstridende Interesser kæmper mod hinanden, og Vilje sættes mod Vilje, mens den hele ophedede Mekanisme hastigt glider hen over Tidens Hav.

Nu staar vi i Dag i et saadant fuldt udstyret moderne Blad. I den mægtige Bygning har vi Lokaler og Maskiner, der vistnok er uden Sidestykke, en Rigdom af Opfindelser, en Ødselhed af tekniske Fremskridt, alt, hvad der i Tiden kræves til hastig Fremstilling af et Storstadsblad. Dette fylder os med Tillid. Men det skal ikke bringe os til at forglemme, at samtlige disse Bladlegemets mekaniske Kræfter er værdiløse, saafremt det levende Menneskehjerte ikke et eller andet Sted i Organismen banker med sine normale Slag.

Ja, Bladet kræver vort Hjerte, vor Evne til med al dets Varme at elske Menneskelivet og forstaa dets Muligheder, dets Udfoldelse og Vækst. Bladet kræver af os den Kærlighed, der i Kampens Time kan vække en Mands Vrede, ja piske ham op til Spottens Giftdraabe, men ogsaa den Kærlighed, der kaster Forstaaelsens og Glemselens Klædning over Hadets Dæmon. Den Medarbejder, der fattes Kærlighed, er Bladets tomme Bjælde. Alene den, der elsker Menneskene, vil aldrig dø; han lever, og hans Ord vil leve: En Draabe Kærlighed er mere værd end et Hav af Blæk.

Saa lad os da love hinanden, at nu skal Arbejdet inden for disse Mure være vort Liv, vort hellige Kald. Lad os aldrig vende Øjet fra Retfærdigheden. Lad os med Ømhed vaage over vort Sprog, og lad os endelig evindelig vokse i vor Kærlighed. Saa skal dette Hus ogsaa blive et sandt Pressehus, og saa skal Pressens lysende Fakkel aldrig glide af vor Haand.

Henrik Cavling.

DIGTE OM TIDEN

I Anledning af Dagen har vi haft den Glæde fra en Række ældre og yngre danske Lyrikere at modtage en Krans af Digte, der giver et farverigt Indtryk baade af Digternes Personlighed og af deres Holdning over for Tiden.

DET AABNE HUS

I Sporvognsklemt og Cyklebrus
staar Blad, dit store, stærke Hus.
Vel født — som alt — af Drømmen
har du din Fod i Strømmen,
i Døgnets stride Sus.
Jeg hilser dig, du aabne Hus,
hvis store Svingdør sukker,
naar alle andre lukker!

Hvad har du da i dine Rum?
Det gyldne Stof — det fine Skum,
Kroniken — Causeriet
— og Klin til Kleresiet!
Kan hænde ogsaa, kære Hus,
din Svingdør stundom skri'r af Grus,
og af lidt lette Bjælder,
der ringler i din Kælder.
Men Tak, fordi vi ringle maa
i Husets Bund, mens vi er smaa
— en Dag en Elevator
ta'r os vel ovenpaa . . .

Deroppe — er I gale —
dér er de store Sale
med Døgnets kære Larm:
En Skypumpe ved Shanghai!
Et Bankkrak i Jerusalem!!
Nordpolen bliver varm!!!

Men der er ogsaa andet:
Den Sang, som er i Landet,
tør fyndigt lyde her.
Og naar de kendte Surfolk
de trange Vindver lukker
og bøjer sig og sukker
for en Jehovas *Knus*,
da staar i aabent Hus
en Solskinsmand og lér!

Vel mødt da, *Politiken*,
i Dagens Liv og Larm,
— du har ej Tid at tøve,
til jeg faar talt mig varm,
men et Hallo paa Vejen,
sendt op fra Gadens Brus,
det vil du maaske tage,
du Dør, som svinger Døgnet
ind i „Det aabne Hus"!

Fredrik Nygaard.

AVISEN

Hvert jagende Døgn slaar din Tanke itu —
Alt er *Liv* i Stumper og Stykker,
der kværner afsted i et hvirvlende Sus,
i en Rus af Fidus, af Rigdom og Armod paa Krykker.
Her er Kamp for Brød og Filmskomik,
Dom og Død og blid Musik,
der nynner i Lyset, hvor Svindel gror —
stolt og stærk og stor!
En lattermild Svimlen, med Sol over Himlen — og pludselig Storm gennem Gaden —
Her kommer Vagtparaden!

Hvert jagende Døgn ebber ud i en Nat,
der plettes af Festernes Gløden —
men for *Bladet* er Festen kun vildere Jag —:
Den svundne Dag skal fanges før Morgenrøden!
Dens Svig og List, dens Kamp for Brød,
dens Borgeres Brist og Dom og Død
mødes i Dybet, hvor Trykpressen bor —
stolt og stærk og stor!
De svindende Klange af Døgnkampens Sange genfødes i Viljernes Spil,
naar Dagens Avis bliver til.

Jesper Ewald.

DET NÆRE OG DET FJERNE

Hvad er det, der skinner saa rødt og ondt
derovre bag Grinsvig Høje —
en Haandsbred over min Sydhorisont?
Det er Mars med sit blodige Øje.

Højtidsfuld retter jeg Kikkerten ind,
medens Nattetimerne rinder.
Er der *et Blik* bag det røde Skin,
som til Jordkuglen Vejen finder?

Blink med dit Øje, du blege Rubin,
blink til din sorte Broder.
Har du Kanaler med rindende Vin,
som vi har vandfyldte Floder?

Jeg føler mig ét med Jorden i Nat,
og Jorden er saa alene —
Jorden føles saa gudsforladt
i Nattetimerne sene.

Alene ude for Djævel og Gud —
hvor skal jeg en Frændehaand finde?
— Stemninger — Stemninger — tomme Skrabud.
Jeg gaar ind til min lysvaagne Kvinde.

Hvad er vel Planeter af stivnet Blod
mod Kvindens strømmende Aarer!
At ty til Planeter, naar Jorden er god,
gør kun Filosofer og Daarer.

Johannes Buchholtz.

AF BLOD OG NID

Af Blod og Nid
og Broderstrid
er Himmelranden rød.
Paa Synd og Svig
er Dagen rig.
Besk er hver Mundfuld Brød.

Enfoldig Skok
gaar fromt i Flok
med hver en falsk Profet.
Men naar det sker,
at blind Mand ser —
o, gid det alt var sket.

Gunnar Gunnarsson.

VERDENS LØRDAG

Det er Kludder med os Alle — der er ingen af os glade.
Vi bare gaar og skaber os og lader, som vi ler.
Men hvorfor længer hykle? lad os kun la' Masken falde!
Der er meget lidt at frydes over, hvor som helst vi ser,
Verden holder Lørdag.

Hvem Pokker gider digte snart — ja, bare se et Blækhus?
Hvem synger nu om Stunder? der er Laas for vores Mund.
og naar nu og da — uha! — et Par forvildede Klaverhyl
lyder ned igennem Gaden, gad vi hyle som en Hund.
Verden holder Lørdag.

Malerne, de maler — som de haded' deres Lærreder —
med trætte Lørdagsøjne, der er led af Leg og Tant.
Og Præsterne, der tronede i Sognekald og Herreder,
vil ned og spille Menigmand og til at tale Sandt.
Verden holder Lørdag.

Kongekroner triller over Verdensscenens Brædder,
og Banker, Stads- og Stormænd baade gynger og forgaar,
Oppe — nede — udenom . . er Smuds og Gift og Edder.
Det er Skrubbekostens Time, der i Verden forestaar.
Verden holder Lørdag.

Vi hænger hen en hastig Krans paa *Hørups* barske Byste.
Du fødtes med en Harpe, men har ubrugt hængt den hen.
Du tog en Skovl i Stedet og tog fat paa Rydningsværket.
Du gjorde Skovlens Gerning til en Kunst for raske Mænd.
For Verden gik mod Lørdag.

Aa, salig var den glade Slægt, der fødtes til en Søndag —
til Leg og Sang og Sol og baade Kærlighed og Pragt.
Men denne Slægt — ak ve! — er født til Skrubkost, Lud og Sæbe
og til Alting ud'af Enighed og Alting ud'af Takt!
Thi Verden holder Lørdag.

Saa faar vi lægge Blomsterne og Harperne og Lyrerne —
Hvad hjælper det at flæbe? vi faar ta' det med Humør!
Forstaar vi ikke Sliddet, faar vi lære det af Myrerne.
Vi véd. vi skal igennem. Der bli'r aldrig Søndag før.
Lad os altsaa holde Lørdag!!

Harald Bergstedt.

VEJEN MOD HAVET

Aldrig visner Drømmen, aldrig forstummer Raabet.
Ilden i Aarerne funkler, ulmer i vore Knokler.
Naa'r vi end aldrig at se det, ser vi det dog i Haabet:
Dybt i Orden grundet staar Huset paa svære Sokler.

Simple Ting vil vi elske, daglige Glæder og Plager,
Æblet, der luer paa Grenen, som var det i Paradiset,
Smedens gnistrende Esse og Husmandens ruggrønne Ager,
Barnet, hvis Ømhed hungrer, i Uforstand indeiset.

Pigen vil vi besynge og flette en Krans af Straaler
om hendes dejlige Hoved, saa Skønhed om Skønhed flammer,
men ikke glemme den Kvinde, der kæmper paa hullede Saaler
hjem til sit lasede Leje i Baggaardens stinkende Kammer,

Venner, vi, der skriver, og I, der forsker og handler,
Brødre alle, spredte i Hvirvlen af Verdensvreden,
én alene er Ilden og Visdommens Sten, der forvandler
Bly til bankende Hjerter og Helvedhadet til Eden.

Een er den Norm, der binder Tankernes sværmende Bier,
Gnisten i Handlekraften, Blodet i Retfærdskravet,
Elskovssødmen og Sangen, der toner i blaa Harmonier
— Menneskehedens Floder paa søgende Vej mod Havet.

Mænd bag Maskingeværer i røde og hvide Lejre,
Brødre alle, spredte i Hvirvlen af Verdensvreden,
mægtigt er Hadet og Mordet, men sidst skal endelig sejre
løftet af lutrede Hænder mod Stjernerne Kærligheden.

Otto Gelsted.

PRESSEN

Et flittigt Værksted
er Dagens Presse,
hvor Gnister fyger
fra Tidens Esse.

Der ristes rastløst
paa Mindetavler,
hvad Tiden øder,
hvad Tiden avler.

Der smedes Vaaben
for Idealer,
hvis Faner vajer,
hvis Haner galer.

Og Nuet bølger
langs alle Spalter,
der styrtes Tempel,
der bygges Alter.

Hil Pressens Virke,
naar vingebaaren
dens Vækst er Tegnet
paa Folkevaaren.

Thøger Larsen.

VOR TID

Sig, er det Løvfaldstider
for Danmarks grønne Ø,
og vil den atter synke
i Glemslens dybe Sø?
Skal Danmarks gamle Stamme falme,
visne hen og dø?

Nej, se hvor Agren bølger
med tifold mér end før,
og Hyld og Haver dufter
ved hver en Husmands Dør,
og hvide Gaardes blanke Ruder
skinner i Syd og Nør.

Og se, hvor vore Stuer
i danske Farver staar,
og lyt til Smedens Hammer,
hvor lystelig den slaar,
den danske Dieselmotor over
alle Have gaar.

Og Kære, lyt til Sangen,
der bæres over Vang,
i Ord og Toner jubler
den nye Folkesang,
som Bækkens Løb og Aaens Strøm af
nye Kilder sprang.

Og Frihedssolen værned
den krøgede Almuesmand,
han retted sig forundret
og saá mod Himlens Rand.
Den Smaamand lagde tung og trofast
Sylden i vort Land.

Saa mangen Taarn og Tinde
afmægtig sank i Grus,
der svæved gennem Tiden
saa megen Blæst og Brus,
men Sylden bar og Sylden bærer
Danmarks Folkehus.

Johan Skjoldborg.

KLODENS SANGE

Pragtfulde Somre, under Parkens Grene,
Ild i hvert Øje, Skæmt og munter Kiv,
Kun under Roser glimted Ufreds Kniv,
Der dryssed Dug paa Planter, Dyr og Stene,
Og Lærdom var et saligt Tidsfordriv,
Ved Frue Kirke oprejst sov Athene.

Forfængelighed, Aandsmod, skønt Bedrag!
Vi drømte om en Kilde-Hippokrene.
Men dobbelt Skydning vækked os en Dag,
Og Giftgas brændte Svælg og Øjenvipper,
Vi sloges i Moradser . . . *som ved Ypres!*

Man kan ej høre i en dobbelt Ild,
mens Shrapnells, springende paa alle Kanter,
elektriserer Stene, Dyr og Planter.
Man føler paa sig selv . . . om man er til? — Hurrah!

Med Døden og Sergentens Raab i Hælene,
i Vand til Halsen, men med Ild i Sjælene
gaar Tropperne i Rædslens Kanonade,
og spændt og hærdet synger Jordens Flade — Hurrah!

Sophus Claussen.

1914 - 1924

Jeg boede i et Land, hvor intet skete,
og vaktes kun af Maagens lange Skrig.
Min Horisont var som forladt af Skæbnen,
men bag dens øde Kedsomhed var Krig.

Usynligt blev min Skæbne til derude.
og Krigen blev mit evige Motiv.
Usynligt var det største i min Ungdom.
Et Genskær og en Genlyd var mit Liv.

Men Skæbnen, som var skjult bag Horisonten,
blev synlig i Avisens sorte Skrift.
Til Løbesedler blev de store Kampe,
og til Petit blev Enkeltmands Bedrift.

Jeg boede i et Land, hvor intet skete,
og hvor der heller intet skulde ske.
Usynligt var det største i min Ungdom.
Kun Bladets sorte Skrift fik jeg at se.

Tom Kristensen.

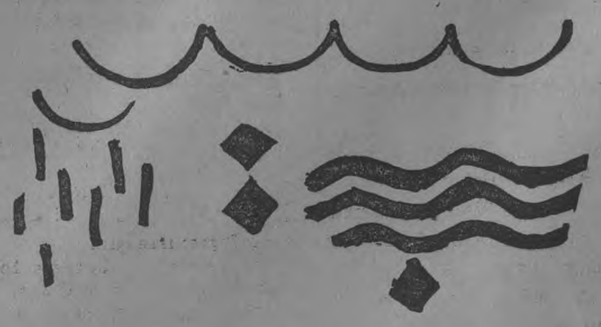

POLITIKEN

Redaktion og Ekspedition.
POLITIKENS Hus — Raadhuspadsen.
POLITIKENS særlige Central.

8511

Statstelefon 56

Aabent Dag og Nat. Omstilling til samtlige Medarbejdere i Redaktion og Afdelinger i Ekspeditionen, Sætteri, Trykkeri, Clichéanstalt. Redaktør Cavling 8148.

Redaktion Aarhus. Statself. 36. Jysk 2965
— Odense..... 1761

LONDON. W. C. I. Sentinel House. Extension 302. Southampton Row. Telef. Museum 7560.
PARIS. (IX E) 33, Boulevard Haussmann. Office Central du Tourisme Français. Telef. Gutenberg 2050. Telegramadresse "Officent".
BERLIN W. 8. Französische Strasse 57/58. Herr Arvid Johansen. Telef. Merkur 8896 og Rheingau 8845.

ABONNEMENT

Kjøbenhavn 8 Kr. pr. Kvartal, Kr. 2,70 pr. Md. Provinsen 8 Kr. pr. Kvartal, Kr. 2,70 pr. Md. i Korsbaand til Udlandet 29 Kr. Kvartalet.

„Politikens Ugeblad for Danske i Udlandet" sendes portofrit over hele Jorden for 7 Kr. 50 Øre Kvartalet, 30 Kr. om Aaret.

De 40 Aar.

Der vokser i Dag, da Blikket rettes de 40 Aar tilbage, Erindringer frem, som giver mange henfarne dyrebare Skikkelser nyt Liv. Om den klogeste, den dyrebareste af dem alle, Føreren med de fine Rynker om de uforglemmelige Øjne, om ham, om dette Blads Skaber og Genius, taler vi ikke her. De følgende Blade skal vies nogle enkelte i den Skare, der i Beundring flokkedes om hans Navn.

Vi ser dem for os, alle de Store, som gennem dette Blad talte til Døgnet. Vi hører deres Stemmer, begejstrede og haabende, vrede eller spottende, med sviende Haan eller flammende Tro. Nogle kom og fo'r hen og vender aldrig tilbage. Vi tænker paa dem i Beundring og Taknemlighed. Andre lever endnu iblandt os, staar midt i Begivenhederne, ivrige, kamplystne, ildnende, opmuntrende, med Ungdommens evige Glans om de graanende Isser. Levende eller døde, i Bladets Historie er de ét. Deres Navn danner en ubrudt Kæde, som forbinder vort første spæde Gry med den kommende Dags Morgenrøde. Fortid og Fremtid vandrer Haand i Haand mod et Maal, som har Evighedens Skær. Der drager et Tog forbi, naar vi mindes.

Til daglig staar vi midt i Døgnet. Paa denne ene Dag standser vi og ser tilbage over Aarene. Det er kun 40 Aar, et lille Tidsrum i Historien. For os, som er vant til at regne med Dage og Kvartaler, for et levende Blad er det den lange Rejse.

Vi bor i et stort Hus, der har mange Gæster. Nære Venner og Folk, der kommer langvejs fra. Dagene gaar som en Fest, kaldede og ukaldede strømmer til, men af Larmen fødes Bladet, og de udvalgte bærer Navnet ud i Folket — nu er det paa alles Læber. Det begyndte som en Hvisken paa Strøget. Gadedrengene paa næste Hjørne piftede i Fingrene, „Organet for den højeste Oplysning". De første Nærkampe udfægtedes, og siden stod der længe Vaabenlarm i Kvarteret. Der faldt saa drøje Hug, at Godtfolk fik Respekt. De bedste Sværd i Landet kæmpede med paa vor Side.

Vi fæstner et Par Navne og Skikkelser til Papiret i hastige Rids.

Høj og underligt svinglende med sin lange Krop, Slængkappen over Skuldrene og den bredskyggede Hat paa de graa Haar skraar Holger Drachmann over Gaden. Danmarks største Lyriker kommer for at lægge et Digt paa Redaktionens Bord. Ven og Uven, mest Ven, altid kom han igen — Minde-Numret i Dag er en lille Antologi, hvori findes nogle af de mange Digte, han bragte os. I disse Spalter har Edith levet, en Digters Kærlighed. Her fødtes den literære Variété, der blev et evropæisk Fænomen. Her fejrede Drachmann sine lyriske Fester, herfra faldt han ud til Angreb mod sine Fjender: „De lyssky Gnavere vimser frem af deres Huler ..." Hvem husker ikke hans bitre og overlegne Brev efter Raadhusfesten!

Bjørnstjerne Bjørnson talte gennem *Politiken* til Norden, saa hans Røst ofte hørtes i Verden. Gennem Breve og Digte manifesterede han gennem et langt Liv sit ubrydelige Venskab. Ved Ludvig Schrøders Død sendte han et Digt, som ingen dansk Højskolemand glemmer: „Sørg Bonde, din blide Apostel er død".

Henrik Ibsen skrev sparsomt og omhyggeligt afgrænset fra sit Eksil, Strindberg tyede hertil for at faa Luft for sin forbitrede Klage paa et Tidspunkt, da hans eget Lands Presse var stængt for den store landflygtige. Digterne fra Norden erobrede Verden, men bestandigt søgte de Raad, Vejledning, Opmuntring eller Trøst hos den store danske Kritiker og Tænker, hvis Navn er saa nøje knyttet til *Politiken*, Mesteren, hvis Værker netop i disse Aar oplever en Renæssance i den ny Verden, og som stadig med samme overlegne Evner, samme bidende Vid, utrættelig i sin vaarfriske Alderdom, revser den gamle Verden for dens ubegribelige Daarskaber.

Og i Ly af Georg Brandes, som gennem to Menneskealdre prægede dansk Aandsliv, fylkedes Unge og Gamle om Bladet. Den muntre og hjertelige Sophus Schandorph, der nu smiler til os fra Himmerigs Kro. Henrik Pontoppidan og Herman Bang — paa en Gang troløs og trofast. Peter Nansen, den uforglemmelige, Boganis, Gustav Esmann ... Der var Plads saavel for Carl Ewald som for Jacob Knudsen. Johannes V. Jensen fo'r til Singapore, Mylius-Erichsen til Ivigtut, Bladet forenede dem, som det bandt hele det Kuld af Lyrikere og Hjemstavnsdigtere, der skabte en ny Epoke: Sophus Claussen, i en Aarrække Bladets Pariserkorrespondent, Jeppe Aakjær, der i Dag trofast hilser vore Læsere paa Bladets Forside, Johan Skjoldborg, Thøger Larsen, hvis Debutdigt optrykkes i dette Mindenumer, Johannes B uchholtz, Dittes Digter Martin Andersen Nexø, Harald Bergstedt, Knud Poulsen ... Altfor sjældent hørte vi fra Knut Hamsun, men skrev han endelig en Gang, var det dobbelt kærkomment. Og hvorledes skulde vi glemme vor straalende Falstaff, Vennen Charles Kjerulf, Musiken toner endnu fra hans Pen, den kloge og fine Emil Hannover, der i disse Spalter skabte Willumsens Navn, eller Karl Madsen, der endnu skriver i vor Kronik.

Der er mange fremstaaende Bidragydere til *Politiken*, af hvis Artikler vi ikke kan give Prøver, og hvis Navne vi end ikke formaar at nævne, thi disse 40 Aargange, der i Dag afsluttes, afspejler alle politiske og aandelige Strømninger i Danmark i de forløbne 40 Aar. Der findes i disse 40 Kæmpebind et mægtigt Kildestof for en kommende Tidshistoriker, et Væld af Tanker, en Rigdom af Skønhed, Vildfarelser, Nederlag, Kampe og Sejre, og her er et stort Vidnesbyrd om Vejen fra aandeligt Mørke og politisk Undertrykkelse til Lys over Landet og Frihed i et Folk.

Af *Politikens* oprindelige Redaktion er nu kun faa tilbage, men i vor Læsekres findes — det véd vi — mange, maaske Tusinder, der trofast har fulgt os siden Bladets Fødsel, og de vil med Gensynets Glæde standse ved en eller anden Artikel i den følgende lille retrospektive Oversigt.

Dag til Dag.

Vejret har indledet *Dag til Dag*, lige siden Rubriken blev startet, og faa Læsere gør sig vistnok et Begreb om, hvor vanskeligt det er at variere Skildringen af det danske Klima. Det er sikkert den Notits i Bladet, paa hvilken der er ødslet mest Fantasi. De forskelligste Tegnere har illustreret den. For en hel Del Aar siden var det Fru *Gerda Wegener* og *Rs. Christiansen*, i de sidste Aar er det *Axel Nygaard*, hvis fine Streger beundres af alle vore Læsere. Undertiden kan Redaktør og Tegner ikke blive enige om, hvordan Vejret egentlig er. Den ene holder paa Regn, den anden paa Solskin, alt efter det Tidspunkt paa Dagen, da Vejret beskæftigede dem. Om det er varmt eller koldt, er ogsaa et individuelt Spørgsmaal. Vejret i Dagbladet fremgaar da af et Kompromis, som til syvende og sidst faar sin Bekræftelse af Varmemaaleren.

I lang Tid bragte vi Meddelelser ogsaa om fremmede Varmegrader, og man fandt hver Dag en Liste over forskellige Byers Temperaturer. Læseren har sikkert følt det som et Savn, da han ikke længere kunde faa at vide, hvor varmt der er i Haparanda.

Vejret har i Aarenes Løb beskæftiget vore mest lyriske Penne. I lange Tider har det endogsaa været paa Vers. En saadan lille Enkelthed viser for Læseren, der ved Morgenkaffen flygtigt løber sin Avis igennem og ikke tænker paa de Anstrengelser, der ligger bag, med hvilken Omhu et moderne Bladmaskineri arbejder.

Politiken holder ikke Jubilæum i Dag, men fejrer en Mindedag i Anledning af sin 40aarige Bestaaen. Dette giver sig særligt Udtryk i nærværende Afsnit af Bladet, der omhandler de 40 forløbne Aar, dels ved Oversigtsartikler, dels ved Optryk af Artikler af de 40 Aargange.

Dag til Dag har haft fire faste Redaktører. Efter *Henrik Cavling*, der startede Rubriken, kom *Ove Rode* og *Vald. Koppel*, der efterfulgtes af Fru *Loulou Lassen*.

Foruden de egentlige Redaktører har Rubriken haft flere Vikarer. Blandt disse huskes *Mylius-Erichsen*, der frisk ankommet fra Ringkøbing fik betroet dette udpræget kjøbenhavnske Stof. *Dag til Dag* indeholdt under hans Redaktion flere lyriske Stemningsbilleder og smaa Vers end egentlige Nyheder, og Mylius følte det vistnok som en Lettelse, da han befriedes for det byrdefulde Hverv.

Da Henrik Cavling overtog Redaktionen af *Politiken*, lod han en Tid Bladets daværende yngste Medarbejdere, *Julius Magnussen* og *Andreas Winding*, skiftes til at skrive Rubriken. Det var dem en Æressag at prøve at overgaa hinanden i vittige Paafund, men Læserne fandt efterhaanden, at *Dag til Dag* blev alt for livlig, og den overtoges atter af sin gamle og satte Redaktør.

Nu er Forfatteren *Axel Breidahl* hyppigt Vikar, og det spores altid, idet Rubriken paa hans Dage er usædvanlig rig paa Brandere og Teaterstof.

Dag til Dag er en direkte Efterligning af de *Echos*, der navnlig tidligere spillede en saa stor Rolle i den franske Presse

og især i udprægede Boulevardblade som *Le Figaro*, *Gil-Blas* o. s. v. Redaktionens Bestræbelser gaar altid ud paa at skaffe Plads til en to, tre smaa kjøbenhavnske Begivenheder, der kan refereres inden for den kauserende Nyheds Form. Men efterhaanden som Byen og Bladets Interessekres er vokset, kniber det. Der er saa mange Mennesker, som forloves, gifter sig, rejser til Udlandet, vender hjem, fejrer Fødselsdag og Jubilæum, at *Dag til Dag* er ved at sprænges af Stofmængde.

Det er ikke almindeligt, at Udlandets store Presse viser Læsernes Privatliv saa megen Opmærksomhed. I Paris maa man som bekendt betale for Optagelse af Familienyheder, der beregnes efter en bestemt Takst pr. Linje, varierende fra 50 til 100 Francs, og en Medarbejder, der særlig beskæftiger sig med dette Stof, har et lille særligt Kontor, beliggende midtvejs mellem Redaktion og Ekspedition.

Svenske Blade har gjort Skridtet fuldt ud og optager Familienyhederne som Annoncer. Paa anden Side af de store Stockholmerblade, der ofte er det, som læses først i Bladet, finder Publikum et Par Annoncespalter med Forlovelser, Ægteskaber, Fødsler og Dødsfald. Navnlig efter Midsommerfest og Jul er Forlovelserne talrige, i Foraarsmaanederne svulmer Bladene af Ægteskabsmeddelelser, og et passende Tidsrum derefter vil man finde Annoncen: *En søn*.

Hos os betaler man som bekendt kun for Dødsfald og Begravelser, medens de mere glædelige Begivenheder optages gratis. Redaktionen oplever jævnlig, at en ung Mand, der har faaet indrykket en Meddelelse om sin egen Forlovelse, interesseret spørger:

— Hvad faar jeg for Nyheden?

Navnlig Meddelelser om Forlovelser volder undertiden Redaktionen Bryderi. Ubetænksomme unge Mennesker, skinsyge Personer, misundelige Venner eller Veninder morer sig med eller hævner sig med at sammenkæde Personer, der endnu ikke har taget det afgørende Skridt. For at undgaa falske Meddelelser af denne Art har Redaktionen maattet opfinde et særligt Kontrolapparat, der i de fleste Tilfælde virker gunstigt og i Reglen klapper sammen om den uheldige Reporter.

Men da Familienyheder dog nærmest optages for at vise de Paagældende en Tjeneste, var det maaske rimeligere, om vi her fulgte den svenske Presse og henviste dem til en særlig Annonceafdeling. I det lange Løb vilde det samtidig være det mest demokratiske.

Dementier er ikke relsete paa Redaktioner, og en gammel journalistisk Maksime siger, at selv om en Mand indfinder sig for personlig at dementere sin egen Død skal Nekrologen dog staa ved Magt. I Praksis er Redaktionen imidlertid umaadelig føjelig og optager gerne Rettelser, naar det paavises, at Bladet har taget fejl. Paa den anden Side er der Mennesker, som ganske hensynsløst udnytter Adgangen til at dementere. I Foraaret hændte det saaledes, at en kendt Skuespiller dementerede Meddelelsen om, at han skulde indgaa Ægteskab med en ung og særlig anset Solodanserinde, Dagen før, at Bryllupet virkelig fandt Sted.

I Aarenes Løb har *Dag til Dag* startet en Række Konkurrencer og navnlig paakaldt Læsernes Opfindsomhed, hvor det gjaldt at rense Sproget. Flere Ord er paa denne Maade blevet udryddet, medens flere Ord er blevet dannet eller har faaet en ny og mere praktisk Form.

Blandt de Ord, som *Dag til Dag* roser sig af at have været med til at udrydde, er det ækle og simple *Sjus*, der nu kun undtagelsesvis høres i dannet Selskab.

Skønt vore Læsere altid deltog med den største Iver i de sproglige Diskussioner, lykkedes det dog ikke altid lige saa let at gennemføre et nyt Ord som at udrydde et gammelt. For det væmmelige Ord *Repos* foreslog en Indsender i *Dag til Dag* det udmærkede Ord *Helle*. Og det var en Indsender, som havde Øre for Sprogets Velklang og Logik, nemlig selve *Amalie Skram*. Endnu er Ordet *Helle* dog ikke helt adopteret af Menigmand. Men til Gengæld forsvandt ganske Ordet *Repos* af det danske Sprog.

Bedre Held havde *Dag til Dag* med Ordet *Bil*, der nu hører til det danske Sprog og bruges af *Alle*. I Begyndelsen gik det ikke saa glat, og Rubrikens Redaktør, der med særlig Ømhed tog sig af dette lille, nyfødte Ord, maatte finde paa mange Midler for at holde det i Live. En Aften gik han f. Eks. ud i Nørrebros Teater og fik før Forestillingen fat paa Frederik Jensen og sagde til ham: „De maa sige Bil i Aften paa Scenen." — „Jeg skal se ad," svarede den elskværdige Kunstner. Det var *Taksameterkuskens Datter*, der gik, og det var altsaa ikke vanskeligt for Frederik Jensen at sige til Kusken, hvis Datter er bleven Lensgrevinde: „Skal du ikke nu være Bilkusk?" Endnu var der kun faa i Teatret, der forstod det. Nu véd Enhver, hvad en Bilkusk er, selv om han aldrig har faaet samme Borgerret i Sproget som f. Eks. *Omnibil*, der ogsaa er en direkte Afledning af det ny Ord.

Naar Sol gaar ned —

Da *Dag til Dag* begyndte at meddele, naar Solen staar op, og naar den gaar ned, blev en gammel, paalidelig Medarbejder sat til den ansvarsfulde Bestilling hver Dag at anføre det nøjagtige Klokkeslet for disse to dagligt tilbagevendende Begivenheder. Og samtidig blev det betroet ham at angive Længden for Tusmørkets Varighed og Tidspunktet for Cyklelygtens Tænding.

Da der var gaaet et Par Aar, opdagede den daværende Redaktør af *Dag til Dag*, at Solen syntes noget utilbøjelig til at rette sig efter de Klokkeslet, der stod i Avisen.

Han gjorde den gamle Medarbejder opmærksom herpaa; men denne svarede:

— *Ja, det er sgu' Solens Fejl! Mine Tal er rigtige.*

Men da det viste sig, at der ogsaa var en ikke ringe Uoverensstemmelse mellem den af Universitetet avtoriserede Kalenders Klokkeslet og de i Bladet angivne Tider for Solens Op- og Nedgang, gik Rubrikens Redaktør paa ny til den gamle Medarbejder og sagde, at der dog maatte være noget i Vejen.

Den gamle Medarbejder tog arrigt en Almanak op af sin Skrivebordsskuffe og sagde:

— Dèr kan De selv se, det stemmer!

— Ja, sagde Redaktøren spagfærdigt, men den Almanak er jo flere Aar gammel!

— Javel, svarede den redaktionelle Solgud, *tror De maaske, at jeg af den Grund anskaffer mig en ny Kalender hvert Aar?*

Skandalen blev stille dysset ned.

At udvælge de gamle Artikler, vi agtede at bringe frem i dette Numer, har været vanskeligere, end vi havde antaget. Først skulde et Bjerg af Blade gennemsøges og delvis læses. Dette skete, og Resultatet blev en Liste over velegnede Artikler, der viste sig at være saa lang, at kun en Tiendedel af den kunde komme i Betragtning. Derefter maatte det tages under Overvejelse, om Udvalget skulde foretages i Henseende til „Navnet" eller i Henseende til de paagældende Artiklers almindelige Værdi, og om der ikke ogsaa kunde gøres en Indrømmelse til Artikler, der uden større tidsmæssig Betydning havde Karakteren af Kuriositet. Disse Spørgsmaal blev vejede imod hverandre, og af Resultatet, der foreligger længere fremme i Bladet, maa Læserne bedømme, om vi har været heldige i vort Valg.

Forspildte Muligheder.

Georg Brandes som ung.
(Efter en Tegning af Julius Lange).

Georg Brandes, der skrev i *Politikens* første Numre og i 40 Aar har været Bladets trofaste Bidragsyder, har sendt os følgende fængslende Skildring til vort Mindenumer:

1.

Min daglige Gang fører mig forbi en lille Bog-, Kunst- og Papirhandel, hvori den nyeste billige Oversættelseslitteratur, de talrige Ugeskrifter og alle Slags Skrive-Materialier bliver solgt. I dens Vinduer udstilles i bestandig Vekslen Visitkortfotografier af de mest berømte Visesangere, Revyskuespillere, kvindelige Filmsstjerner i letteste Dragter, alt som den ene eller den anden i Øjeblikket nævnes oftest, men der er ét Billede, som i forskelligt Format altid beholder sin Vinduesplads, Fotografiet af Niels Finsen — dette øjensynligt beregnet paa Patienter i det nærliggende Lys-Hospital og paa dem, der besøger de Syge deri.

Billedet ligner godt og smukt; det giver det rigtige Indtryk af den unge Mand, stille, fin og klog, der med saa rolig Resignation uden ringeste Klage bar den haarde Skæbne, at lide under en Forening af Sygdomme, som han vidste uovervindelig Han saá med Ro sin Død i Møde.

Saa tidt jeg ser paa Billedet af dette smukke ungdommelige Ansigt med dets faste Sikkerhed i Udtrykket maa jeg mindes den eneste Gang, jeg ved en Tilfældighed lærte Finsen personligt at kende. Ved et eller andet Festbord i en Forening havde man en Aften i Begyndelsen af 90'erne givet mig til venstre Nabo en ung Mand, der forestillede sig for mig. Jeg vidste naturligvis, da jeg hørte Navnet, hvem han var, havde hørt om hans Opdagelse og om de lægende Virkninger, den medførte. Jeg vilde gerne vise mig høflig, byde ham af hvad der stod paa Bordet, skænke i hans Glas. Til min Forundring afslog han at spise blot den mindste Bid og drikke blot en Draabe. — Hvorfor gaar De til Bords, naar De slet intet vil tage til Dem? — For Selskabets Skyld alene; jeg spiser og drikker hjemme; jeg er nødsaget til at overholde den allerstrengeste Kur. Jeg har en Kombination af forskellige meget alvorlige Sygdomme, og vilde allerede være død, i Fald jeg ikke bestandig passede paa. — Talen faldt paa Færøerne, hvor han var født, paa Island, hvor et Medlem af hans Familie, som jeg havde kendt en Smule til, havde været en høj Embedsmand, og derefter paa hans Opdagelse og den Virksomhed, den gav Anledning til at udfolde. Selve Sagen, han sagde, var ikke saa mærkelig som Maaden, hvorpaa den sagdes, og den stille Fortryllelse der udgik fra hans Væsen. Dette var lutter Simpelhed, Ligefremhed, Beskedenhed, Attraa efter endnu at nyde Livet en lille Tid trods alle Plager, stille Overbevisning om, at det Hele alligevel snart vilde være afsluttet for ham.

Da Bordet blev hævet, havde jeg det fulde Indtryk af at have truffet sammen med et ualmindelig værdifuldt Menneske; min Medfølelse med ham som tidligt dødsdømt var stærk; men jeg maatte sige mig selv, at som hans Studie-Omraade var mig fremmed, saaledes vilde jeg, dersom jeg søgte ham, intet have at byde ham. Hvad jeg formaaede at yde, vilde for ham kun have en rent forsvindende Interesse.

Saaledes gaar det En bestandig, naar man træffer Mænd, der udmærker sig paa et Felt, man ikke formaar at trænge ind i; saaledes gik det mig f. Eks., da jeg en Dag spiste Frokost med Einstein; man er glad ved at have strejfet en stor Mands Bane; men man vilde ved nærmere Omgang alligevel ikke faa noget Indtryk af hans egentlige Aandsliv og vilde intet kunne byde ham til Gengæld for Meddelelsen af hans overlegne Indsigt.

2.

Finsen døde allerede 1904, saa der var kun et kort Tidsrum mellem vor eneste Samtale og hans Forsvinden.

Ham havde jeg uden Paatrængenhed kunnet søge; derimod ikke saadanne store Mænd, i hvis Nærhed jeg har befundet mig, og som vel nok havde bevilliget mig en Avdiens. Men den vilde næppe have tilfredsstillet mig. Hvad vinder man ved at veksle et Par ligegyldige Ord med en fremragende Mand?

Jeg havde skrevet en Bog om Lord Beaconsfield Der var adskillige, som opfordrede mig til at sende ham Bogen paa Engelsk; han vilde derefter, mente de, næppe afslaa at modtage mit Besøg Men jeg holdt mig tilbage, især fordi jeg med ungdommelig Rigorisme i min Bog havde hævdet, at han trods alle sine Fortrin dog ikke var det mangetydige, men kalder „en stor Mand", en Sag, om hvilken Bjørnstjerne Bjørnson efter Læsningen af min Bog var stærkt uenig med mig. Jeg kendte Beaconsfield af Ydre, havde hørt ham tale i Parlamentet og set ham gentagne Gange under Berlinerkongressen. Men jeg sendte ham ikke Bogen og forsøgte ikke at gøre hans Bekendtskab. Rimeligvis har han aldrig kastet et Blik i min Bog. Kuriøst derimod er det, at Gladstone, hvem Bogen ikke var synderligt gunstig, skrev mig til, kort efter at den var udkommet, og krævede Ændring af to Steder, der angik ham. Det ene Sted ændrede jeg med Fornøjelse, da jeg saá, jeg havde været urigtigt underrettet; det andet Sted maatte blive staaende, da det kun sagde, hvad der var sandt.

Mangfoldige Gange har jeg hørt Bismarck tale i den tyske Rigsdag, og jeg har haft ikke faa Bekendte, der kom paa fortrolig Fod i hans Hus. Enhver, hvis Navn var nogenlunde kendt og som lagde sit Visitkort i Kanslerens Palæ, modtog en Indbydelse til en af hans Bier-Abende, hvortil vel et Par Hundrede Mennesker fik Adgang. Man havde da Udsigt til et Øjeblik at blive forestillet. Men saa interessant et Bekendtskab med Bismarck kunde være for mig, saa lidet følte jeg mig i Stand til at kunne frembyde ringeste Interesse for ham, og jeg lagde under fem Aars Ophold i Berlin aldrig mit Kort i Palæet.

Victor Hugo var for saa vidt ikke utilgængelig, som han stadigt modtog alle dem, der kunde komme i Betragtning. Den Besøgende bragtes til Sæde paa en af de Lænestole, der udgjorde to Rækker langs Siderne af et meget langt Bord. Naar alle Pladser var optagne, kom Victor Hugo ind i Værelset og satte sig for Bordenden, hvorefter de Paagældende, én for én, rykkede op imod ham, opnaaede et Par Ord, og gav Plads for den næste. Hans Høflighed var den, man forestiller sig hos en Marquis fra den gamle Tid. Han var forpint, naar en eller anden af hans radikale Tilhængere lod det skorte paa Takt.

Taine kunde ikke fordrage ham. Ernest Renan, der var saa forskellig fra Hugo i sit hele Aandsanlæg, var begejstret for den Musik, der strømmede fra hans Læber, og for det trods Alt Grandiose i hans Syn. Jeg følte mig — skønt jeg havde skrevet en Del om Hugo — ikke betydelig nok til at indfinde mig, og var for stolt til at udbede mig en Avdiens af pure Nysgerrighed.

3.

Man bør vistnok ikke undervurdere det rent menneskelige Indtryk, en stor Personlighed gør, selv om han efter Sagens Natur ikke er optaget af den, med hvem han er sammen. Jeg kunde ikke i mit indre Liv undvære Bekendt-

skabet med John Stuart Mill, og jeg paaskønner at have siddet ved samme Bord som Sir James Frazer, vel vor Tidsalders største Mytolog, eller med Lord Cromer, Lord Haldane og andre af Englands ledende Politikere. Det har beriget mig at være i Stue med Lord Balfour, med Asquith, med Lord Rosebery og andre Mænd af deres Rang, uden at jeg har henvendt Ordet til dem eller de til mig.

Jeg har kendt og omgaaedes en Del af Englands og Nordamerikas bedste Mænd, næsten alle franske og tyske, mange italienske og græske Skribenter af min Samtid. Af Politikerne har adskillige franske, tyske, belgiske og italienske staaet mig ret nær.

4.

Dog ikke derom vilde jeg egentlig tale, ikke om den flygtige Berøring med Mænd, der, det være sig lige straks, det være sig gennem Aars Samkvem, har meddelt En Alt, hvad man for sin Del var i Stand til at tilegne sig af deres Væsen. En saadan Berøring efterlader intet Savn.

Det er derimod en ganske besynderlig Smerte, man føler, naar man — i Reglen først længe bagefter — opdager, at man har ladet betydelige Personligheder, i hvis Nærhed man tilfældigt en Gang har befundet sig, aldeles upaaagtede, fordi man var altfor uvidende til at ane, hvem de egentlig var, og til at paaskønne deres Værd.

Man er ikke langt fra at græmme sig en Smule, naar man betænker, paa hvilke Mennesker — Udnyttere, Plageaander, fødte Forrædere — man i Aaringer har spildt sin Tid til ingen Verdens Nytte, blot for at de bagefter skulde falde over En i Aviser eller Bøger, medens man har forsømt at opsøge og pleje Bekendtskabet med Personer, til hvem et nøjere Forhold vilde have været En til største Glæde og Gavn.

Et Eksempel vil forklare, hvad jeg mener. Den udmærkede engelske Lyriker William E. Henley, hvis *Book of verses* og hvis *London voluntaries* i 1893 havde vakt Sympati og Beundring hos mig, indbød mig en Julidag i 1896 til at komme til Stede ved en Middag, han gav for Medarbejderne ved *New Review*, som han selv med nogle Venner havde stiftet. Det var en Herremiddag. Naboer blev forestillet for hinanden. Min Nabo til højre var Mr. Wilfrid Scawen Blunt; min Nabo til venstre Mr. George Wyndham. Navnene sagde mig Intet. Jeg saá kun, at begge Mænd var ganske ualmindelig smukke Mænd; de var Fætre og syntes jævnaldrende, skønt Blunt den Gang var 56 Aar og Wyndham 33. Jeg drejede Hovedet og spurgte en forbigaaende Herre, jeg kendte, hvem de to Mænd var. Han svarede: „Mr. Wyndham har 100,000 Kroner i Deres Lands Mønt *om Dagen;* han er Svigersøn af Hertugen af Westminster.“ Dermed forsvandt han.

Saa begyndte en ret livfuld Samtale. Mr. Blunt, hvis Digtervirksomhed desværre var mig saa ubekendt som hans mangeaarige, djærve, politiske Agitation, talte intet Ord om sig selv, men sagde som Præsentation: „Min Ven og Fætter, Mr. Wyndham, har lige udgivet North's gamle Plutarch-Oversættelse og forsynet Bogen med en Indledning, skrevet i det skønneste Engelsk, jeg i mit Liv har læst. Kender De North's Bog? — Det gør jeg, men desværre ikke denne ny Udgave, som De roser saa stærkt. — Wyndham til mig: Ifald *De* skulde have skrevet en saadan Indledning, sig mig, hvad De da vilde have sagt? — „Jeg vilde have begyndt med at udtale den vel begrundede Formodning, at da Plutarch første Gang kom til Rom, opdagede han, som ikke kunde Latin, i alt Fald sikkert ikke kunde tale det uden største Vanskelighed, at han i Rom kunde undvære denne Kundskab. Enhver, han tiltalte paa Græsk, svarede ham paa Græsk, og det ikke blot fine Folk, men jævne.

Hans Selvfølelse som Hellener steg umaadeligt derved, og da han fik det Indfald, at udgive sammenlignede Levnedsløb, besluttede han at parre to og to, en stor Romer med en stor Hellener, for at vise den læsende Verden, at det lille Grækenland havde en stor Mand, og en vel saa stor Mand, at stille op imod Mændene fra det verdensbeherskende Rom. Derfor stiller han Demosthenes mod Cicero, Themistokles mod Camillus, Perikles mod Fabius Maximus, Alexander mod Cæsar. Han har baaret sig ad som 1896 en polsk Historiker i samme Situation vilde gøre: stille en stor Polak op mod enhver stor Russer, for at vise, det politisk underlegne Folk aandeligt stod fuldt paa Højde med det sejrrige.“ — Wyndham sagde artigt: Hvorfor hørte jeg dog ikke den Sammenligning, inden jeg skrev min Indledning. Den var kommet mig til Nytte. — Henley traadte til, afviste nogle Artigheder, jeg vilde sige ham for hans Vers, med de Ord, han taalte ikke at mindes, hvad han havde skrevet, og Samtalen tog nu en Vending, jeg har glemt.

Siden da er George Wyndham død. Wilfred Scaven Blunt er død. Selve Samtalen var forsvundet af min Erindring, til den dukkede op for mig, da jeg for nylig bladede i Blunts *My Diaries*, de to svære Kvartbind, der har gjort saa stor Opsigt i England, og deri fandt følgende Notits: 1896, 10th July — *Went with George Wyndham to a dinner given by Henley to the „New Review“ contributors, a deadly dull affair, as all men's dinners are — the most interesting person I met there was the Dane Brandes, who has the honour of having invented Ibsen.* —

Moret sig ved denne Middag har Blunt altsaa ikke; det er saa vist som at ikke jeg har opfundet Ibsen. Men da jeg i de følgende Aar forstod, hvad Blunt var værd, og saá, hvorfor han i lange Tider havde kæmpet, fortrød jeg bittert, ikke da at have vidst noget om ham, og ikke at have søgt ham. Det samme gælder hvad Wyndham betræffer, om hvem jeg ved Middagen kun erfor hans Indtægter, der ikke syntes at trykke eller sysselsætte ham. Han var som Parlamentsmedlem, som Chief Secretary (Førsteminister) for Irland, optagen af Gøremaal, der laa mig fjernere, men er som sjælfuld Digter forbleven mig kær. Begge var som lyriske Digtere fremragende ved Følelsesfylde og Sprogkunst.

Det er mig en Sorg, at jeg aldrig saá de to udmærkede Mænd igen. Jeg har læst dem; men det er for mig en daarlig Erstatning. Og som om det var skrevet i mine Stjerner, at jeg aldrig skulde komme i nærmere Berøring med Huset Blunt, forfejlede jeg ved den besynderligste Tilfældighed en Lejlighed til at lære hans Hustru at kende.

6.

I Aaret 1904 sad jeg iblandt en tæt Masse Passagerer paa en Middelhavsdamper, der var paa Vejen fra Alexandria til Genua, hvor Skib skulde skiftes, da Bremer Lloyd nu midt under den russisk-japanske Krig havde solgt vort Skib til den russiske Regering for i Genua at lade os overføre til et andet Dampskib. Som jeg sad der ensom, fordybet i Læsning, kommer en engelsk mig ubekendt Herre hen til mig og præsenterer mig et Visitkort. Der stod *Mrs. Annie Blunt.* — Jeg kender ikke den Dame. — De har, siger han, været sammen med hendes Mand ved en Middag for otte Aar siden. Hun er her om Bord og vil gerne tale med Dem. Hun er Dem desuden ikke ubekendt, hun er den eneste Datter af Lord Byrons Datter Adah. — Nu husker jeg, hvem hun er; jeg skal følge Dem lige straks. — Men i det samme stod der en anden fremmed Herre for mig: „Der er en Landsmand af Dem om Bord; han beder Dem øjeblikkelig komme til ham; han trænger til Deres Hjælp, han er meget syg. Han er fra en By, der hedder Upsala, har tilbragt Vinteren i Ægypten. — Hans Navn? — Lenander. — Og pludselig mindedes jeg et Brev, det eneste, jeg overhovedet har modtaget fra den store Kirurg. Det kom mig i Hænde under et langvarigt Sygeleje, der tog mig det meste af Aaret 1897, og deri stod først en Del Lægeraad, som ikke forud var mig ubekendte, dernæst den Artighed, at havde han Tid at tage til Kjøbenhavn og gøre mig rask, saa vilde han derved gøre mere Gavn, end om han helbredte alle Patienterne i sit Hospital.

Jeg sagde da til den første Herre: Bed Mrs. Blunt være saa god at have en Smule Taalmodighed med mig; jeg er, før jeg gaar til hende, nødsaget til at se til en Syg, hvem jeg ikke kan finde alene, og hvem jeg fra tidligere Tid er forpligtet.

I Professor Lenander, hvem jeg aldrig før havde set, traf jeg en helt nedbrudt, dødsmærket Mand. Han befandt sig øjensynligt paa det sidste Stadium af Tæring, døde ogsaa kort derefter. Det viste sig umuligt, kun at henvende et Par Ord til ham, og derefter gaa til Mrs. Blunt. Han vilde i Land i Genua, der ikke var fjern, og havde ladet alt sit Rejsegods bringe op paa Dækket omkring sig. Jeg vil nødigt overdrive, men tror ikke at huske fejl, naar jeg siger, at der laa 11—12 uhyre Colli. Der var vældige Kufferter til Vintertøj, Kasser med alle de Bøger, han under Opholdet i Ægypten havde haft nødig, store Vadsække og mindre Vadsække, en Mængde Tasker, desuden Pelse, Overfrakker, Tæpper, Shawler. Midt mellem alt dette sad han hjælpeløs og bad mig sørge for at dette fra Havnen i Genua blev kørt til Stationen.

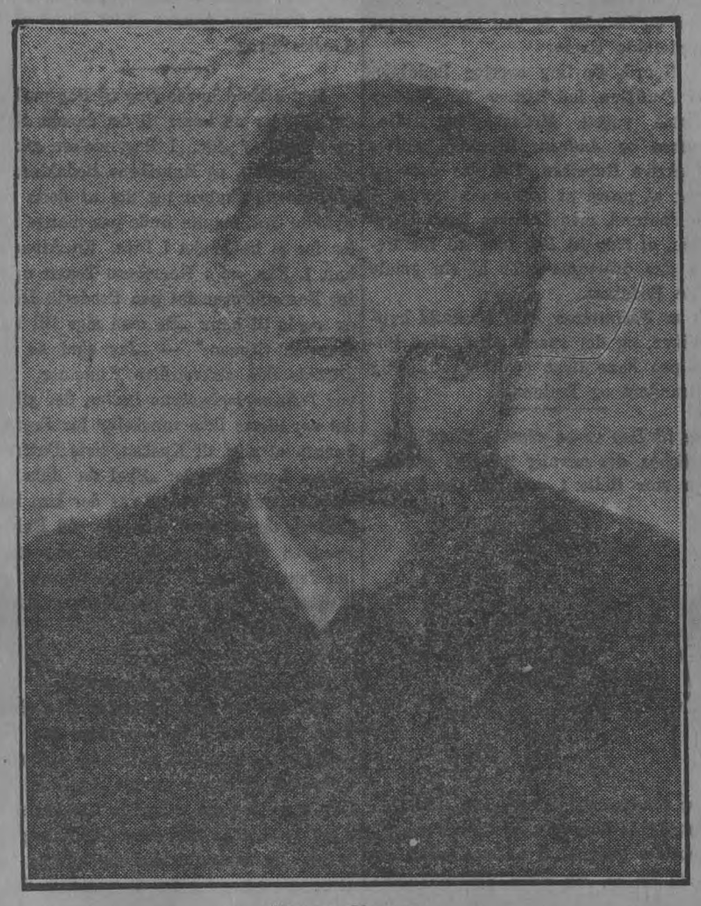

Viggo Hørup.
(Efter et Maleri af Jul. Paulsen),

Da vi endelig ankom, holdt ved Landingspladsen i alt én lille Enspænder Hestedroske, saa skrøbelig i Limningerne og forspændt med en saa stivbenet gammel Rosinante, at den umuligt kunde paatage sig at køre af Sted med blot én af de store Kufferter. Man skulde tro, den udmærkede Kirurg aldrig før havde foretaget en Rejse. Han viste sig uerfaren som et Barn, ubevægelig som han var, end ikke i Stand til at gøre sig forstaaet hverken af Skibets Mandskab eller af Folkene paa Landingsbroen. Jeg maatte gaa i Land, sørge for at faa en 3—4 bedre udrustede Drosker tilkaldt til den ene, som var forhaanden, maatte saa skaffe Lenander vel indpakket af Sted, og hurtigst muligt vende tibage til Skibet for at faa min egen Bagage ført over til det ny Skib, hvormed vi skulde videre omkring Spanien til Marokko, og hvor jeg nødigt vilde ankomme saa sent, at enhver god Køje var optaget.

Endelig, endelig var da Overflytningen fuldført, og min første Tanke var selvfølgelig nu den Glæde, der forestod: Mødet med Byrons Datterdatter, der havde ønsket mit Bekendtskab. I mit stille Sind havde jeg længst overført noget af den Dyrkelse, jeg viede Byrons Minde, til Datteren af hans Adah. Jeg ligefrem *glædede* mig til at se hende og bringe hende min Hyldest.

Saa viste det sig, at hun var gaaet i Land i Genua og var forsvundet. Hun havde slet ikke haft i Sinde at fortsætte Rejsen.

Af Uvidenhed havde jeg i sin Tid ikke forstaaet det Held, det var for mig at træffe Wilfrid Scaven Blunt, ikke kendt hans Indsats i Englands afrikanske Politik, ikke vidst noget om hans livslange Kamp for de ypperste Idealer. Nu, otte Aar derefter, bødes der mig en Lejlighed til at gøre hans Hustrus Bekendtskab, samtale med Lord Byrons Datterdatter, prøve, hvorvidt vi stemmede overens i Vurderingen af hendes store Morfader og hendes grandiose Ægteherre — ogsaa denne Lejlighed havde jeg forspildt.

Saa ringe Sagen kan synes, den forekommer mig dybt sindbilledlig. Vi opholdes og forsinkes i Reglen Livet igennem af det, der kun efterlader en Smag i Munden, som havde vi tygget Sand — og vor Livsgang strejfer uden Forstaaelse og uden Dvælen hvad der burde have givet vore Dage et rigt og uventet Indhold.

Georg Brandes.

Den højeste Oplysning.

Politiken kom til Verden under politisk og literær Strid og blev selv straks et Stridens Tegn, saaledes som dets Ophav Hørup vilde. Ikke blot skabtes Bladet til Bekæmpelse af det overmægtige Højre i Regering, blandt de Samfundsstyrende, i Pressen og i Selskabet, men ogsaa til Udfægtelse af den indre Splittelse, som skilte det oppositionelle Venstre i fjendtlige Rigsdagsgrupper, konservative og radikale. Og skønt selvfølgelig det politiske Præg blev det herskende i et Blad, som Hørup ret ligegyldig for andet journalistisk Udstyr krævede benævnt *Politiken*, blev dette dog ogsaa Hjemsted for den Del af det literære Venstre — saaledes kaldtes jo da den ny Literatur — som stod stejlt imod romantiske eller klerikale eller nationalistiske Strømninger.

Den ydre Grund til *Politikens* Oprettelse blev den, at Berg, der i saa mange Aar havde staaet trofast ved Hørups Side, havde ladet sig drive bort fra hans ubønhørlige Radikalisme af de Lokketoner, som lød til hans Øre fra den grundtvigiansk-moderate Venstrefløj, der paastod at Vejen til Magten spærredes ved Forbindelsen med *Evropæerne*, hvem alle ægte Danskere maatte bekæmpe. I Bergs Sind bølgede det frem og tilbage. Risikoen syntes ham i hvert Fald yderst ringe, da han i Julen 1883 brød med Hørup, tog *Morgenbladet* fra ham og for en Stund gjorde ham ensom — hvad den tavse Tvivler nemt kunde blive — og hvad mere var: *bladløs* — hvad Danmarks ypperste Journalist ikke burde være. Berg forenede sig med Frede Bojsen, der tænkte og følte militært og kirkeligt og, ikke at glemme, moralsk saa smukt og rent som nogen Højremand; naar disse to i Spidsen for det hele Venstre — nogle faa Kættere undtagne — rykkede i Marken, vilde de da ikke kunne besejre det Estrupske Højre ikke alene i Rigsdagen, men i den Konservatisme, der hjemfæstet hos Konge Adel Kirke og Overklasse af Rigmænd og Embedsmænd ikke vilde taale, at Magten gled fra de *Dannede* over til *Bønderne?* Vilde ikke *det danske Venstre* — anført af en teologisk Løjtnant og en Seminarist med Dannevirke i Brystet — blive hofskikket, uniformegnet, ordensprydet, salvet og lutret for alt tidligere Djævelskab og fræk Rebellion?

Da saa Folketingsvalget i Juni 1884 ryddede Folketingssalen for Højremænd og der i hvert Fald tilsyneladende stod en enig Opposition med Kravet om Fjernelse af det Estrupske Ministerium, kunde man da ikke ventet, at nu maatte Slottets Port aabnes for Folket og dets Førere?

Dette skete som bekendt ikke. Der hamredes forgæves paa Døren lang Tid endnu.

Derimod skete der det Betydningsfulde, at den slagne Hørup rejste sig i al sin Vælde og tre Fjerdingaar efter at Berg var vandret til Bojsens Canossa med sine Venners Hjælp kunde udsende sit eget Blad, et Uroens og Stridens Tegn, skabt til at udtale, hvad andre ikke vilde eller turde, og ikke frygtende den dobbelte Front mod det herskende Højre og det talstærke Venstre, hvilende i sig selv, væbnet med nøgtern Bedømmelse, med munter Spot og med sømmelig Kundskab, havende til Opgave: at være Organet for den højeste Oplysning i det danske Folk.

Disse drabelige Ord findes i Abonnementsindbydelsen i *Politikens* Prøvenumre. De skyldtes den samme, der underskriver disse Linjer.

Det turde være et Bevis paa, hvorlænge Kjøbenhavn vedblev at være en Smaaby og hvor snævert vore Forhold hyppigt former sig, at Ordene *Organ for den højeste Oplysning* erindredes gennem Tiderne og endnu ikke helt sjældent anføres med alle Tegn paa Afsky og Forargelse. Mon noget andet Blad i den hele Verden har kunnet regne med en ligesaa trofast Hukommelse hos sine Modstandere? Alligevel var Udtrykket aldeles ikke Tegn paa den Indbildskhed, over hvilken man krænkedes. Ordene var ikke saa ilde mente og slet ikke tænkte som anmassende for Bladets Stiftere en alle overragende Viden. Nej, der skulde udtrykkes et Ønske, et Haab om, at *Politiken* maatte blive det udmærkede Organ, der kunde samle de Ypperste, dem der duede noget — som Drachmann sagde — de Journalister, Forfattere, Videnskabsmænd, der søgte Hjemsted for den frie Tanke og den uforfalskede Mening. De, der var unge dengang, drømte en Drøm om at skabe et aandeligt større, et klarere og rigere Danmark, et Land, hvor den højeste Oplysning jog Mørkets Aander paa Flugt.

Ogsaa Hørup levede i Drømmen om hvad det tyvende Aarhundrede skulde bringe, i Fortrøstning om den stolte Frihedens Bygning, der da skulde knejse med sit Taarn som en Bavne til at kaste *Lys over Landet.*

Og til den Bygning skulde *Politiken* lægge sin Grundsten!

Edvard Brandes.

En norsk Kunstkritikers Udtalelse om sit Forhold til dansk Presse, Videnskab og Kunst.

Direktøren for det norske Nationalgalleri, *Jens Thiis*, har som Svar paa en Anmodning fra os om et Par Linjer til en Enquête sendt os følgende Artikel om sit Forhold til dansk Aandsliv. Vi bringer med Glæde denne personlige Udtalelse, der er saa helt værdig den højt ansete Kritiker, den glimrende Taler, den aandfulde Skribent.

Kjære redaktør.

Man har været så venlig at minde mig om, at *Politiken* snart fylder firti år. Dette ungdommelige, altid muntre og stridslystne foregangsblad i nordisk kulturkamp og politik, som også altid gjæstfrit har åpnet sine spalter for hvad undertegnede gjennem årene hadde at meddele et dansk publikum — har altså nu nådd den satte alder.

Firti år! — Da Nils Kjær fyldte femti og Johanne Dybwad holdt talen for ham på en fest mellem venner og beundrere, begyndte hun med at rope ut over forsamlingen med al den sterke sølvklang i stemmen, som *hun* eier: *„Femti år er ingen alder!“*

Vi gav hende alle ret, især vi som selv var femti eller derover. Men hvad skal man da si om de stakkars firti?

Jo, for et frisindet blad er det allikevel en anselig levetid! Og fra „Politiken“s fyrretyveårige livsløp er der så meget godt og ærerikt at mindes, at dette åndsfrihetens organ i Norden — for det har det været fremfor noget andet — må ha lov at markere hvert tiår i sin levetid.

Men når „Politiken“ i den anledning ber mig om en uttalelse om „Kjøbenhavn og Norden“ på 50 linjer, da sier jeg pass. Jeg er en slett journalist og har aldrig været flink til at anlægge skræddermål på mine artik-

Den første Tryksag, der (i September 1884) udsendtes fra *Politiken* til Offentligheden.

POLITIKEN,

redigeret af **V. Hørup,**
udgaar fra 1. Oktober hver Morgen

7 Gange om Ugen

i Format som de største kjøbenhavnske Morgenblade og koster 3 Kr. Kvartalet, 1 Kr. om Maaneden, 25 Øre om Ugen. (I Provinserne med Tillæg af Postpenge 50 Øre Kvartalet).

Politiken behandler alle danske Samfundsinteresser i ledende Artikler og stræber at føre Folket til det demokratiske Fremskridts Maal: fuld personlig og borgerlig Frihed paa alle Aandens og Samfundslivets Omraader.

Politiken bliver Midtpunktet for Hovedstadens og Landets oppositionelle Bevægelser i Politik, Økonomi, Literatur og Kunst.

Politiken stiller sig i første Række i Kampen for Hævdelsen af vore grundlovsmæssige Rettigheder mod en reaktionær Regering.

Politiken meddeler gennem daglige Oversigter en ufarvet Fremstilling af Strømningerne i Naborigernes og Udlandets Politik og Kultur og paaviser deres Betydning for vort Fædrelands Udvikling.

Politiken bringer gennem sine Føljetoner et betydeligt Underholdningsstof. Kun Forfattere af første Rang vil finde Plads i Bladet.

Politiken raader over en Kreds af Medarbejdere, praktiske Fagmænd, Videnskabsmænd og Forfattere, som sikrer Bladet en overlegen Behandling af alle Emner, hvormed Dagspressen sysselsætter sig.

Politikens Opgave er: at være Organet for den højeste Oplysning i det danske Folk.

Bladets Kontor:
Østergade 23, Hjørnet af Integade,
modtager Abonnement hver Dag Kl. 9—6. Udenfor Kjøbenhavn henvender man sig til Posten.

ler. Men kan nogen selvbiografiske optegnelser om mit ungdomsforhold til „Politiken“ og den tids danske åndsliv ha nogen interesse, sender jeg gjerne det som et erkjendtlighets-tegn for hvad jeg skylder Danmark. Det blir rigtignok adskillig over 50 linjer.

Mit første bekjendtskap med „Politiken“ skriver sig fra mit første studenterår. Jeg sat på Universitetsbibliotekets læsesal, og da jeg av en eller anden grund var „persona grata“ hos „Collega Olsen“, som førte kommandoen og hadde opsynet over os, opnådde jeg at „Gamle Jacobsen“, vor halte og tjenstvillige biblioteksassistent, kom slæpende med samtlige utkomne og indbundne årgange av „Politiken“, som jeg hadde forlangt. Det blev et helt bjerg ved siden av mig. På den anden side hadde jeg et andet mindre bjerg av ukeskriftet „Ude og hjemme“, så jeg optok næsten tre pladser ved læsebordet. Det var selvfølgelig ulovlig og latterlig fordringsfuldt af en russ på 18 år. Men „Collega Olsen“, som selv i hemmelighet dyrket kunsthistorien og formodentlig gjennem mine bestillingssedler hadde utforsket at jeg vilde bli kunsthistoriker og agtet at våge liv og død på dette brødløse studium, så gjennem fingrene med alt, sendte mig et ironisk smil og lot mig forsvinde mellem de danske bok-bjerg.

Kanske ante han eller gjættet sig til, at jeg alt i skoledagene hadde slukt Georg Brandes og Drachmann, så meget jeg kunde overkomme, og at J. P. Jacobsen var min avgud. Men hvad han umulig kunde vite, var at „Nyt dansk Månedsskrift“, som begyndte at utkomme året efter at jeg blev født, stod komplet i min bokhylde, at jeg hadde fåt utlånt årgang efter årgang av „Det nittende århundrede“ og at jeg sandsynligvis var den første norske abonnent på „Ny jord“.

Jeg må også bekjende at jeg hadde git mig i lag med „Arternes oprindelse“ i J. P. Jacobsens oversættelse uten at komme igjennem den, at jeg hadde *læst* Edvard Brandes' oversættelser av indiske skuespil, og at Julius Langes bøker om billedkunst for mig var ledestjerner i æstetisk bedømmelse og sprogform under mine første famlende steg på kunststudiets vidtstrakte felter.

Når jeg nu dukker ned mellem disse bjerg av dansk journalistik og avhandlinger, var det i den redeligste hensigt at trænge ind i det danske åndsliv også i dets aktualitet. Jeg vilde følge fra dag til dag, fra uke til uke, hvorledes disse „gjennembruddets mænd“ og den unge slægt av „europæere“ tænkte og uttalte sig i politik, om teater og litteratur, hvor de vilde hen i kunst og i samfundsspørsmål.

Og jeg bladet og bladet, nød Hørups djerve og lekende journalistik, Edvard Brandes' vidd og grundig underbyggede fagg-skjøn, Høffdings visdom, Drachmanns patos, Julius Langes sunde, „græske“ likevægt og den unge Karl Madsens snart knitrende, snart sødmerike stil og faglige sakkundskap.

Min kjærlighet til dansk kunst er væsentlig grundlagt gjennem de udmerkede xylografiske illustrationer og artiklerne i „Ude og hjemme“. Det var herlige, indtryksfulde og lærerike uker jeg tilbragte mellem mine to danske bok-bjerg!

*

November 1890 kom jeg til Kjøbenhavn som den første station på min lange studiereise mot Italia. Den danske hovedstad var på ingen måte den første utenlandske by jeg så. Jeg var allerede en bereist yngling. I min tidlige barndom skal jeg ha vært i Trollhättan med min svenske bedstefar, og endnu bevarer jeg dunkle og fantastiske erindringer om underet, at reise på dampbåt gjennem sluser. Senere hadde jeg under verdensutstillingen 89 vært utsat for Paris' fristelser og i det væsentlige motstått dem. Jeg hadde kåret mig en veninde i Louvre, „La belle Ferronière“ kaldet, med den sorte snor om panden, og holdt mig til hende. Herregud, jeg var bare nitten år! Senere er jeg kommet under fund med at hun slet ikke er noget ægtefødt barn av Leonardos geni, men er malt av Boltraffio.

Efter Trollhättan og Paris var altså Kjøbenhavn gjenstand for min tredje utenlandsreise. De seks uker jeg tilbragte der, i sludd og regn og blæst, hører til de dyrebareste erindringer i mit liv. En smule oplevelse hadde i mellemtiden kanske åpnet sindet. Indtrykkene strømmet rike og fyldige ind.

Jeg har aldrig levet så fattig. Bodde på et takkammer i Tordenskjoldsgate, hvor østenvinden føiset ind og lekte med mit spirende skjægg, mens jeg drak den udrikkelige morgenkaffe. Middagen til 35 øre indtok jeg i Dronningens Tværgate.

Men jeg hadde de største oplevelser dagen igjennem. Jeg kunde gå forbi „Det kgl. teater“ og bøie mig for *vor* Holberg og for *eders* Øhlenschläger. Jeg kunde gå kanalen op og se de gamle gavl-hus utydelig gjennem stri-regn. Jeg kunde se Kristiansborgruinen ved Slotskirkens side og tænke på Drachmanns „Forskrevet“. Jeg kunde, om jeg vilde, gå ind i Thorvaldsens gyldne tempel, Bindesbølls værk, men jeg blev hængende i betragtningen av Sonnes ædle fresker på murene og gjerne fortsatte jeg turen op til Nytorv for at se C. F. Hansens herlige Domhus-søiler lyse rødgyldne gjennem novembertåken. Det var som en halvkvalt symfoni dæmpet ned til et requiem!

Veien tilbake la jeg gjerne over Prinsens Palæ og den skjønne bro over til Kristiansborgsholmen. Rococo-snørkel og grønt kobber mot nordisk grå himmel! Mit mål var naturligvis den store danske malerisamling. Jeg hadde jo set italienerne i Louvre, allikevel var det som jeg først blev intim med dem, mens jeg gjorde mine optegnelser og studieskisser efter Mantegna, Filippino Lippi og Bassano (Greco?) i den kgl. Malerisamling. Eller jeg hensank i betragtninger overfor Emmaus-billedet i museet og Rembrandts gamle kone-portræt i den Moltkeske malerisamling.

Men mere end kunstindtrykkene i de vintermørke samlinger var det mennesker, jeg lærte at kjende, som blev min store berikelse. Nogen udmerkede introduktionsskrivelser hjemmefra åpnet gjestfrit nogen av de fornemste danske kunstner- og forfatterhjem for den langhårede, blonde yngling fra Norge.

Georg Brandes våget jeg mig ikke på dengang, skjønt der blev budt mig leilighet til at søke ham. Men Julius Lange så jeg i hans olympiske menneskelighet mellem bokhylderne nede på St. Annæ plads. Og Karl Madsens spillevende personlighet oplevet jeg i de små rum oppe på Nørrebro, halvt begravet i Rembrandt-fotografier og japanske antikviteter. Men oftest vanket jeg i Emil Hannovers nygrundede hjem ute på Vesterbro, som blev en åpen favn for den unge, kundskapstørste fremmede.

Uforglemmelig er indtrykket av dette hjem, det første gjennemført smagfulde og kunstprægede jeg så i mit liv, og de fintdannede og kunst-

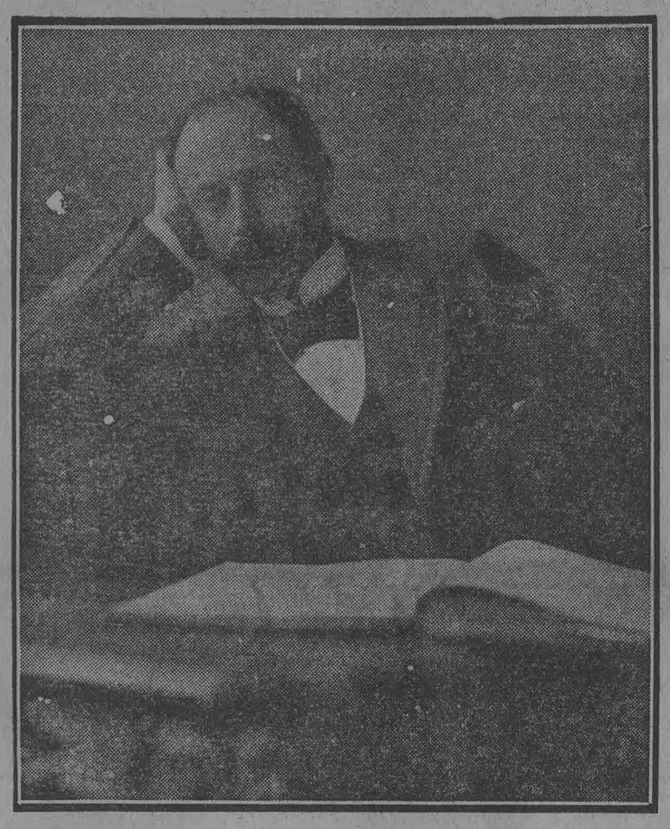

Edvard Brandes.

entousiastiske mennesker som levet der, lykkelige i sin første kjærlighet. Emil Hannover var ikke så mange år ældre end mig selv, seks tror jeg, men han stod allerede dengang for mig som idealet av en ung forsker og æstetiker. Jeg hadde læst i „Tilskueren“ hans første lille avhandling om slottet Zwinger i Dresden og beundret den over al måte, ikke mindst kanske for dens bugnende J. P. Jacobsen-påvirkede sprog. Og han hadde netop da utgit sin bok om „Watteau, de gallante festers maler“. Selv sat han der i sit studerkammer som en fin og skjør rococo-kavaler, iført en brun fløilsjakke, talte spirituelt og lekende med sin dæmpede stemme, mens blikket fra de store melankolske øine gled henover gyldne bokrygger og utsøkte kunstsaker. Og aldrig skal jeg glemme den godhet og omsorg som utstrålte fra disse to mennesker overfor den uerfarne yngling som nu med små midler skulde begi sig ut paa den lange og farefulde studiereise. Jeg husker de indtrængende råd om kjøpe halmtøfler til værn mot de vinterkolde italienske museumsgulver. Og jeg har ikke glemt den lille nydelige nistepakke med smørbrød, agurker og portvin, som den unge frue utstyrte mig med ved avreisen!

Kanske går jeg for meget i detalj i disse erindringer. Men førsteopholdet i Kjøbenhavn blev på forskjellig vis grundlæggende for mig. Faglig gjennem megen god belæring, men endnu mere menneskelig gjennem venskap, som blev knyttet, og de indtryk jeg mottok av ædel dansk kultur.

*

Da jeg halvtredje år efter kom tilbake til Kjøbenhavn fra min lange studiereise, var meget forandret både for mig selv og mine danske venner. Selv var jeg ikke længere den sky adept som lyttende sat ved deres føtter. Meget hadde jeg set, noget hadde jeg oplevet, og nogen faste meninger hadde jeg opgjort mig både om liv og kunst. Jeg hadde bl. a. lagt mig til en teori om nødvendigheten av at føre kunststudiet fra en svævende æstetik over i mere empiriske former. Jeg var rent ut sagt blit en fanatisk „Morellianer“. Men mine øre-, negle- og foldestudier blev mødt med smilende skepsis fra flere hold. Jeg husker særlig en aften hos Julius Lange, da jeg med overbevisning og gode argumenter forfægtet at den s. k. Giorgiones „Consert“ var malt af den unge Tizian, men hvor jeg bare stødte på en mur av foragt for den empiriske stilkritik. I realiteten hadde jeg utvilsomt ret, men et langt livs forhold til kunst har kanske belært mig om Langes dypere ret, når han i kunststudiet søkte væsentlig andre værdier end de „stilkritiske“.

Julius Lange har vært en av de store foregangsmænd til at se kunsten som sammenhæng, og han var en mester i at skjære de store længdesnitt. Det er hans fortjeneste, sammen med den dybe menneskelighet som utstråler fra hans skildring og skjønne sprog. Men kvalitetsmæssig kunstkjender, „expert“, — det var han langt fra at være. Lik Walther Pater kunde han likegodt skrive de skjønneste og sandeste karakterstudier over en falsk Leonardotegning som over en ægte.

Fordi jeg er inderlig overbevist om at dette er galt og at det kvalitetsmæssige skjøn maa ligge til grund for al kunsthistorisk forskning og mediteren, regner jeg det som en lykke for dansk kunsthistorie og kunstlivet i Norden, at Julius Lange efterfulgtes av en så forskjellig artet og utdannet mand som Karl Madsen. Med al sin vilje til fordomsfrihet og modernitet var Lange bundet i en juste-milieusmag, som formodentlig bunder i Hegelianisme. Karl Madsen har vært ganske det motsatte. Han har muligens også læst sine filosoffer som han har læst alt fra letfærdige franske memoirer til Wergeland og Vinje. Men han har aldrig latt sit artistisk indrettede øie forblinde av litterære eller filosofiske synspunkter eller nogen slags teori. For ham er et malet billede først og fremst maleri. Og det har altid vært ham magtpåliggende at vurdere det som sådant — veie dets kvalitet, søke dets mester, indrangere det nøiagtig i dets kunsthistoriske sammenhæng.

Man kan kanske indrømme at et slikt „connoisseur-ship“, for at tale med Bernhard Berenson, ikke kan gjøre regning på at aftvinge den almindelige kunstbetragter varmere følelser, at „kjenderen“ må nøie sig med en kjølig respekt der hvor den geniale fortolker og forkynder høster laurbær.

Men i kjenderskapet er der også store avstande mellem trældom og geni. Også her gjælder digtet om Noureddin og Aladdins underbare lampe. Og har nogen i nordisk kunstforskning hat troldomsevnen til at finde frem skjulte kunstskatter på de mest uanede og forglemte steder, så er det Karl Madsen. Han er flittig og kundskapstung som den uheldige troldmand, men lykkelig i sine grep og overstrømmende i sin poesi og følelse som den der var født til at arve „lampen“.

Karl Madsen har nylig hat sin store hædersdag, da museet feiret sit hundredår og det indholdstunge vakkre festskrift blev lagt i hans fang. En smukkere hyldest til en fremragende og typisk repræsentant for dansk åndsliv kunde ikke Norden bringe. Med en hilsen til ham avslutter jeg disse erindringer om hvad jeg skylder Danmark.

Jens Thiis.

Konseilpræsidenter og Statsministre 1884—1924.

Der har i *Politikens* 40 Leveaar været 13 Konseilpræsidenter, eller som det nu hedder, Statsministre. Rækken begynder med Estrup og slutter med Stauning. Danmarks politiske Historie i den Tid ligger i Personerne: Fra Højremand til Socialdemokrat, fra den af Kongen „frit Valgte“, Kongemagtens parlamentariske Tjener, der er ganske uanfægtet af alle Folketingsvalg og Folketingsafstemninger, til Manden, der efter en Valgsejr af sit Partis Tillidsmænd bemyndiges til at blive Statsminister og gaar den Dag, Folketinget gaar ham imod. Ogsaa den sociale Udvikling er personificeret: Fra Godsejeren til den faglærte Cigarmager.

Estrup er den, der sad den længste Tid, 10 Aar af de 40, og endda 9 Aar før den Tid. Han er blandt andet et smukt Eksempel paa, at man skal være varsom med at agere politisk Profet. Det var kloge Folk, der i 1875 spaaede, at med det Ministerium spiller vi en Jagtrubber, eller, at det vilde vare, fra Høns fløj op, til Høns fløj ned. For Resten kan man sige, at det var værst for Højre selv, at det varede saa længe. Partiet har dyrt maattet betale Christian IX's Ulyst til at skifte Tjenere. Mængder af egentlig konservative Medborgere blev af Provisorierne og de andre forfatningsstridige Ting drevet over i Oppositionen. Og det er, som bekendt, altid lettere at jage en Vælger ud end lokke ham inden Døre igen.

Og endda nøjedes man ikke med Estrup, men fortsatte med Højreministerier 7 Aar endnu, inden Christian IX kunde gøre sig fortrolig med Tanken om et Venstreministerium.

Estrups Efterfølger blev atter en Godsejer, denne Gang en adelig Baron til Gaunø, Reedtz-Thott. Estrup havde i 1892 gjort ham til Udenrigsminister efter Rosenørn-Lehn. Det var for saa vidt ligegyldigt, hvilken adelig Person der lagde Navn til sit Udenrigsvæsen, saa længe gamle Vedel sad deroppe i Udenrigsministeriet som den kloge og enevældige Direktør. Reedtz-Thott var bedre end Rosenørn-Lehn, alligevel føltes det lidt tyndt, da han rykkede op i Ministeriets Chefspost efter Estrup. Han var en god Godsbestyrer, en brav og velmenende Mand, men der var meget lidt af Høvding over ham, baade i det Indre og det Ydre. Han var nærmest forlegen som Taler. Alligevel forstod han rent instinktmæssig mere af moderne Politik

Politikens Kronik.

Journalisten.

Red. *Cavling* følger i nedenstaaende Artikel den danske Journalists Udvikling gennem de sidste 40 Aar.

Naar et højtæret Organ jubilerer, plejer det at slaa om sig med glade Skildringer af Travlheden i samtlige Redaktions- og andre Lokaler, fra Stueetagen op til Kvisten.

Det er et Billede af Bladets Urskive.

Læser! Vi kigger ind i Værket, til Journalisten. Vi ser ham i hans Arbejde, og vi følger hans Udvikling fra Firserne op til denne mindeværdige første Oktober 1924. Der er siden da i dansk Presse opvokset en Kres af Journalister, nu udformer den sig som Stand.

Denne Stand bedømmes og vurderes forskelligt, men sjældent upaavirket og retfærdigt. Den samme Offentlighed, der tillægger *Pressen* saa overordentlig megen Indflydelse, har en ringere Forestilling om *Journalisten*. Vi reagerer mod Kirken ved at slaa ned paa Præsten; det samme sker, naar vi ved en overdreven, ofte komisk Ærbødighed for „den sjette Stormagt“ anbringer Journalisten paa en Baggrund, der er for drabelig for hans skrøbelige, jævnt borgerlige Personlighed. Journalisten har ingen Aner, han er fra i Gaar og vandrer gennem Tilværelsen uden Ledestjerne og Tradition. Man sammenligne ham blot — om det gaar an — med Præsten, der optræder i højtidelig Samarie saavel med verdslig som med kirkelig Kaldelse. Journalisten siger *Vi* i Bladet, men i Selskabet er han et enligt *Jeg*, som baade af Drift og af Nødvendighed ønsker sig et Rygstød i en stærkt afgrænset, en samlet Stand.

I Folkesproget kaldte man for 40 Aar siden Journalisten „Hr. Referent“, og endnu i Midten af Firserne var der næppe mere end en enkelt Pressemand her i Byen, der officielt havde antaget Journalistnavnet og derved endda gjorde sig lidt komisk. Ældre Læsere vil erindre den staaende Notits i Tidens Blade:

Hr. Journalist A. Bauer taler i Aften i Arbejderforeningen af 1860.

At Hr. Bauer havde Mod nok til for 40 Aar siden at kalde sig Journalist, bør paaskønnes af en yngre Journalistslægt. Belønningen udeblev ikke. Vor banebrydende Kollega afgik ved Døden som Justitsraad.

— Hvem skrev Datidens Blade? Det gjorde en enkelt, i Reglen en politisk interesseret Redaktør, der i den Grad *var* Bladet, at det døde med ham. Samtlige Presseorganer var lige uanselige i Format og Udstyr, og Redaktionen betjentes væsentligst af Forfattere, der i Øjeblikket var uden Forlægger, af underordnede ministerielle Embedsmænd, Kontorister, Studenter o. l., for hvem Medarbejderskabet var et lille Tillæg til anden Indtægt.

Hovedindholdet af Datidens Blade var Lederen, den saakaldte Traver, en Artikel af anselig Længde og ofte af gedigent Indhold. Mellem de gamle Redaktører fandtes Mænd som Ploug, C. V. Rimestad og Bille. Bladets øvrige Indhold var stærkt begrænset, sparsomme indenrigspolitiske Meddelelser, Referater af Møder i Magistrat og Rigsdag, ulykkelige Hændelser og Ildebrande. Telegramkorrespondenter kendte disse Blade ikke, og det Udland, de bragte, indskrænkede sig til Oversættelser af *Times*.

Bladets Formaal i hine Tider var da væsentlig den at tjene som Fodstykke for en Politiker. Spørgsmaal, der laa uden for Redaktørens Interesse, formentes ikke at interessere Læserne. Redaktionen var paa mange Maader begrænset, og Medarbejdernes Tal saa ringe, at Bladet helt savnede den Befrugtning, der er afgørende for Nutidens Blade, som omspænder den hele menneskelige Kosmos. Avisen for 40 Aar siden gik paa to Ben, men den Omstændighed, at den samme Mand daglig henvendte sig til den samme og temmelig ensartede Læsekres, gav hans Pen en Soberhed og politisk Styrke, der ikke kendes i den moderne Presse, hvor Fremstødet svækkes af en stor og ujævn Læsekres. I teknisk Henseende endelig syntes Firsernes Aviser at være et Resultat af Faktorens Luner og af Tilfældigheder. Artiklerne anbragtes uden Hensyn til Værdi og Indhold. Og paa det Sted i Bladet, hvor den moderne Journalist stiller sig med sin Pegepind, var der en tom Plads.

Denne Presse ventede paa nyt Liv, og et nyt stærkt bevæget politisk og literært Liv vaktes pludselig, da Estrup fik sin store Raptus og brød Forfatningen. Nu blev der fra alle Verdenshjørner blæst til Kamp for Friheden, og begavede unge Mænd som Nansen, Esmann og andre yngre Forfattere blev inddraget i Bevægelsen og tog Stilling paa Pressens venstre Fløj. Ingen af disse, noget forfinede og blaserte Literater, mødte med en udpræget politisk Overbevisning, men Forfatningsbrudet harmede dem, og i Kampen, der nu begyndte, kastede de Broen af bag sig og sprængte deres literære Modehylstre. Saaledes fik Oppositionen uventet Tilgang af en Skare unge begavede Skribenter, der under politisk og stilistisk Paavirkning af Hørup og Brødrene Brandes helt omskabte Pressen og bevidst søgte at give den et evropæisk Præg.

Hvorfor skulde en Avisartikel, der læses af Tusinder, udarbejdes med mindre Omhu end til Eks. et Kapitel i en Roman! Saaledes spurgte disse unge Journalister, og de besvarede selv Spørgsmaalet, idet de gjorde sig til Opgave at *skrive* enhver nok saa lille Nyhed og udforme enhver polemisk Ytring, saa den fik Bladets Stempel. Vel faldt Esmann fra og genoptog sit literære Arbejde, men Nansen, der førte Herman Bang ind i Kresen, blev en af Hørups Hovedmedarbejdere. Han var aarvaagen og ejede en usædvanlig journalistisk Evne, og hvor andre af Datidens unge Forfattere roste sig af deres Lediggang, tav han stille om sin Flid.

Den politiske Spænding udløstes langsomt, Forfatningskampen ophørte, og Nansen, der havde merkantile Interesser, følte sig ikke stærkere knyttet til Pressen, end at han i Henhold til Girardin's bekendte Ord om at forlade den i Tide, overtog Ledelsen af det Gyldendal'ske Forlag. Men de 9 Aar, han arbejdede i den kjøbenhavnske Presse, betegner den Fornyelse, der er den moderne danske Journalistiks Oprindelse.

I Slutningen af Halvfemserne endte den politiske Kamp, og i Bladene blev der Plads for andre Penne end de politiske. Fra den unge Provinspresse, der var skabt af Chr. Berg. og snart skød op i alle større Byer i Landet, indvandrede dygtige, trænede Pressemænd. Literaturens Kontingent til Pressen var dog i Halvfemserne — bortset fra Carl Ewald — ringere end i Firserne, da de realistisk paavirkede Forfattere ubevidst arbejdede journalistisk. At Guldaldertidens Skribenter havde stillet sig overlegent til Pressen, kunde ikke forbavse efter den daværende Presses Standpunkt. Udviklingen havde nu tilvejebragt et nyt Forhold, idet de literære Journalister ikke forglemte, at Pressearbejdet er en selvstændig Skribentvirksomhed. Fra dette Synspunkt opbyggedes det moderne Blad med Sproget som eneste Bindeled mellem Forfatterskab og Journalistik. Man maatte forstaa, at

end Estrup. Han forstod saaledes, at det med Provisorierne gik ikke én Gang til, og i sin sunde Iver efter at se det gro ogsaa paa den politiske Mark, som det gjorde nede paa hans fede sjællandske Jorder, erklærede han, at han vilde forsage den politiske Høpest, der hed Provisorier. Men det tog man ham i Landstingets mindre forstandige Flertal meget ilde op, man forestillede ham, at han lod „Vaabnet" glide sig af Hænde, og i Foraaret 1897 blev Kniven stukket ham i Brystet eller Ryggen, om man vil, oppe i Landstinget. Det Ting kunde nemlig den Gang fælde Ministerier.

Hvorfor det blev Hørring, der kom til at danne det næste Ministerium, véd man endnu ikke noget bestemt om, det hører ogsaa sikkert nærmest Hofhistorien til. Estrup havde i Januar 1894, da hans Indenrigsminister Hans Peter Ingerslev ikke mere kunde overkomme hele det da uhyre Indenrigsministerium og af sine Yndlingsemner havde lavet sig Trafikministeriet, ladet Departementschefen i Indenrigsministeriet rykke op til Minister for Resten. Estrups Fald kunde den Gang forudses i en nær Fremtid, og der var ingen aktiv Politiker, der havde Lyst til at gaa om Bord i den synkende Skude. Og Hørring blev derfor sat til midlertidig at passe Sagerne, saadan som man ogsaa i den bevægede Foraarsmaaned i 1920 en kort Tid lod Departementscheferne fungere som Ministre. Dog med den Forskel, at Reedtz-Thott lod ham blive ved at passe Indenrigsministeriets Sager ogsaa i sit Ministerium. Og nu ophøjedes han efter Reedtz-Thotts Fald til Konseilpræsident. Et Højreministerium maatte jo Christian IX fremdeles have, men hvem var der af ansvarlige og aktive Politikere, der turde paatage sig Chefsposten? Derfor traadte Hørring til som sin Konges tro Tjener. Han overtog selv Finansministeriet, det smagte dog altid af Estrup, der ogsaa havde været Konseilpræsident og Finansminister. Men selv om Hørring trak i Finansministeruniformen, skinnede dog altid Kontormanden igennem, man skimtede stadig den lille, noget duknakkede ministerielle Embedsmand, der saa udmærket havde passet sit Kontor, men ikke gjorde sig paa den større Scene. Og selv om han stillede sig til højre for Reedtz-Thott og atter talte om Provisorier, saa klang Skræp ikke i hans Haand. Højre i Landstinget smuldrede og forvitrede, gik der en Minister, kneb det for Hørring at skaffe ham en antagelig Efterfølger. Og i 1900 maatte hele Ministeriet afgaa ved Døden, saa at sige af Alderdomssvækkelse, det var ligesom ved gamle Mennesker, der mister Regenerationsevnen i Organerne.

Dermed skulde man tro, at det var forbi med Højreministerier. Alligevel gjordes der endnu et Forsøg, og det lykkedes virkelig at samle ni Mænd med Herren til Broholm, Kammerherre Sehested, til Chef. Han var selv Landstingsmand, og hans Ministerium var et Landstingsministerium. Men uagtet Kronprins Frederik ved Landmandsforsamlingen i Odense sagde god for de Ni, bredte der sig saa at sige i alle Befolkningens Lag en Lede ved Ministeriet. Selv mellem Landstingets Godsejere. Sehested var personlig en Hædersmand, men at hans Evne til at opfatte og bedømme en politisk Situation ikke var skarpt udviklet, viste sig tydeligt i det berømte Landstingsmøde den 22. November 1900, da Forudsætningerne for Ministeriets Dannelse kom paa Tale. Sehesteds Ord stod over for Grev Frijs'. Frijs slog paa Duelkaarde, og Sehested maatte indrømme, at det afgørende Moment var undgaaet hans Opmærksomhed. Det hele Ministerium var altsaa en Fejltagelse. Men uagtet det og dets Parti ved Aprilvalget i 1901 led et Nederlag som næppe noget Ministerium før, Højre i Folketinget reduceredes til 8 Mand af 114, blev det dog ved at regere endnu fire Maaneder. Og naar det endelig gik, var det, fordi Kassen var tom, der kunde ikke administreres mere.

Derfor kom „Systemskiftet", Parlamentarismen omsider, alt for sent. Det eneste naturlige havde været, at det var blevet overdraget J. C. Christensen, der var Reformpartiets Chef, og som repræsenterede de 76 af Folketingets Medlemmer, at danne det ny Kabinet. Men saa langt kunde den 83aarige Christian IX ikke strække sig. Der maatte et mildnende Overgangsled til for at faa ham til at tage et Venstreministerium. Overgangsledet hed Professor Deuntzer. Gennem Østasiatisk Kompagni var han kommet i Forbindelse med Prins Valdemar og Prinsesse Marie, han var ogsaa kommet ved Hoffet, hvor man gerne saa ham. Han var en højt kultiveret, elskværdig Mand, en fin Jurist, Medlem af mange vigtige Bestyrelser, meget velstillet. Der var saaledes intet revolutionært ved ham, saadan som man endnu i visse Krese mente, der klæbede ved Venstre. Aktiv Politik havde han aldrig drevet, men han ansaas for i det stille at være Venstremand. Derfor ogsaa egnet til at være Overgangsledet. Og han dannede sit Ministerium under ligelig Hensyntagen til de tre Grupper, som Oppositionsstillingen havde sveifet sammen til Reformpartiet. Men det gik ham, som det gik saa mange andre udmærkede Mænd, der udefra, pludselig, kommer ind i Politik. En Rigsdag er et Samfund med sine egne Love, sine Usaucer og Vaner, man maa kende Farvandet for at kune styre udenom Skærene og Sandbankerne. Deuntzer var for gammel til at lære den ny Styrmandskunst, han havde næppe heller Evnen. Og hans Hverv vanskeliggjordes yderligere ved, at det gik Reformpartiet, som det gaar alle Partier, der er blevet for store. Saa længe man er i Opposition, holdes Modsætningerne nede, efter Sejren, naar man skal virke positivt, kommer de frem. Det varede ikke længe, før det begyndte at ulme og gære, f. Eks. paa Albertis Pryglelov. Kulturmomentet drev mere og mere Deuntzer over mod Partiets radikale Fløj. I Januar 1905 kom Sprængningen, J. C. Christensen og Alberti tvang Ministeriet til Fald og skød de Radikale ud.

Og nu bliver J. C. Christensen selv Chef. Man var nu paa allerhøjeste Steder klar over, at han ikke var nogen farlig Personage. Han sprængte jo udtrykkelig de Radikale ud af Reformpartiet med sin Erklæring om, at man ikke af ham maatte vente væsentlige Nedsætelser i Militærudgifterne, en ret stærk Ændring i Venstres gamle Militærpolitik. Men i øvrigt sætter hans Ministeriumsdannelse Skel. Det er et Folketingspartis Chef, der danner Ministerium, og han danner det efter at have æsket og faaet et Tillidsvotum i Reformpartiets Partimøde.

Med en Undtagelse — Grev Holstein — har vi de sidste tyve Aars Konseilpræsidenter og Statsministre gaaende rundt mellem os. De er ikke afsluttet Historie, de er os saa velkendte af Selvsyn, at man kan gaa kortere gennem dem. I Parentes bemærket synes Konseilpræsidiet at have en stærk livsforlængende Evne. Næst efter Landsbypræster er der sikkert ingen Klasse, der lever saa længe som Konseilpræsidenter. Af de i denne Artikel omtalte blev Estrup 88½ Aar, Reedtz-Thott ca. 84, Hørring 76½, Deuntzer 73½. Sehested lever endnu, 82 Aar gammel, Kl. Berntsen er over 80, og Neergaard tog for nylig lige fra Fejringen af sin 70 Aars Fødselsdag paa Fodture i Schweiz' Alper.

J. C. Christensen rekonstruerede sit Ministerium d. 24. Juli 1908, Syvaarsdagen for „Systemskiftet". Han lod Alberti falde og optog Neergaard. Derved bandt han de Gammelmoderate til sig, og han syntes at have sikret sig en lang Chefstid. Men 6 Uger efter, den 8. Sept., meldte Alberti sig paa Domhuset for Bedrageri og Falsk. Først troede dog J. C. Christensen sig stærk nok til at kunne bære ogsaa det. Men fra saa godt som alle Sider lød Kravet om en ny Mand i Spidsen.

Det var ogsaa Folkestemningen, der udpegede Efterfølgeren. Først kom det vistnok til Orde i en Spidsartikel i *Politiken* med Overskriften: *Neergaard.* Paa Grund af sin personlige Hæderlighed ansaas han for den bedst egnede til at være „Udrensningsministeren". Men længe inden Albertisagen var sluttet, var Neergaard den 31. Juli 1909 faldet paa Forsvarsspørgsmaalet, som han havde taget i Arv, og hvor J. C. Christensen vog ham paa de „fremskudte Stillinger", „den døde Mus".

Peter Nansen.

I det politiske Sommerkaos, der derefter fulgte, hentedes den gamle Grev Holstein-Ledreborg i Bil ind fra sit Herresæde til Hotel Phoenix, hvor de 3 Venstregrupper, J. C. Christensens 27, Neergaards 11 Gammelmoderate og 81 Neergaardske Reformmænd, enedes om en Forsvarsplan, som Grev Holstein ogsaa gennemførte. I øvrigt er det eneste Ord, som man mindes fra Grevens korte Ministertid, den foragtelige Betegnelse „Køkkenmøddinger" for gamle Principer og Standpunkter. Holstein var saa øjensynlig med sine 70 Aar en gammel, bitter, desillusioneret Mand, der tog det hele fra oven med en kølig Foragt. De, som han i sin Manddomstid havde kæmpet med eller imod, var næsten allesammen, enten døde eller borte, han følte sig som en Josef over for en ny Farao, og han greb næsten ved Haarene en Lejlighed til at slippe bort igen, idet han uden skellig Grund fornærmede Højre, der dog havde været med til at trække hans Forsvarsplan i Land, saa Partiet den 22. Oktober kunde stemme sammen med de Radikale om et Mistillidsvotum.

Det radikale Parti, der var gaaet stærkt frem ved Foraarsvalget i 1909, dannede saa Regering den 28. Oktober 1909 som det eneste Parti, der under den daværende Konstellation var regeringsdygtig, Partiets Formand, Zahle, blev Konseilspræsident.

I Foraaret 1910 tog Regeringen Valg, væsentlig paa Forsvarsspørgsmaalet. De tre Venstregrupper gik sammen — senere sluttede de sig ogsaa formelt sammen til det nuværende „Venstre" — og fik ved Valget nøjagtig Halvdelen af Mandaterne, 57.

Det havde været rimeligt, om J. C. Christensen som Chef for Partiets største Gruppe og Venstres stærkeste Mand nu atter havde dannet Regering. Men vel var han blevet frikendt ved Rigsretsdommen af 17. Juni 1910, det var dog samtidig i Dommen blevet sagt, at han ikke havde handlet forsvarligt ved at nægte sin Bistand til en Undersøgelse af Albertis Forhold. Og i visse Dele af Højre var han højst upopulær fra Forsvarslovens Behandling, Partiet havde jo „slæbt Fanerne i Skarnet" for ham i Protesttoget foran Rigsdagsbygningen. Og Venstre selv havde jo kun lige Halvdelen af Stemmerne. Det blev derfor den gammelmoderate Kl. Berntsen, som havde været Indenrigsminister i Neergaards første Ministerium, der kom til at danne Ministeriet.

Hovedsagen for hans Ministerium blev Grundlovsændringen, og selv da Venstre ved Valget i 1913 var gaaet tilbage til 44 St., medens de Radikale gik 11 Stemmer frem til 31 og Socialdemokraterne 8 til 32, var de sejrende Partier tilbøjelige til at støtte Ministeriet Berntsen for Grundlovsændringens Gennemførelse. Men J. C. Christensen vilde det anderledes; og Berntsen traadte tilbage.

Zahle dannede saa den 21. Juni 1913 sit andet Ministerium, der varede til Paaskedagene 1920. Det faldt ikke paa sædvanlig parlamentarisk Vis efter en Afstemning i Folketinget, hvor det stadig havde et Flertal af 71 St. mod 69, idet Moesgaard-Kjeldsen vel havde forladt det radikale Parti og Marott det socialdemokratiske, men Birck, der havde meldt sig ud af Højre i det afgørende Flensborgspørgsmaal, vilde stemme med Regeringen. Ministeriet blev pludselig afskediget den 29. Marts af Kongen paa Amalienborg.

Og Ministeriet Liebe dannedes som et Forretningsministerium, der skulde udskrive de ny Valg, men efter den gamle Valglov, der gav Venstre en ufortjent Profit paa en halv Snes Stemmer ud over, hvad dets Vælgertal berettigede til. Ministeriet nægtede forinden at indkalde Rigsdagen.

Saa kom den bevægede Paaske, og som Resultat den 5. April et Forretningsministerium med Overformynder Friis i Spidsen. Alle Partiformændene havde givet Løfte om at sammenarbejde med Ministeriet. Man var for saa vidt atter inde i regelmæssige parlamentariske Former. Og Ministeriet gennemførte nu den ny Valglov, som Indenrigsminister Rode allerede Lørdag den 27. Marts var enedes med de tre Partier i Landstinget, Radikale, Socialdemokrater og Højre, om.

Aprilvalget 1920 blev et Nederlag for de Radikale, man sidder ikke ustraffet ved Magten i syv Aar. J. C. Christensen havde været Fører for Oppositionen, og det tilkom derfor ham at danne Ministerium. Men uagtet han kun var 63 Aar, følte han sig for gammel og nøjedes med det rolige Kirkeministerium, og den 66aarige Neergaard blev Regeringens Chef.

Efter ham kom saa for nylig Staunning.

C. C. Clausen.

Statens Penge — den Gang og nu.

Budgetterne i 1884 og i 1924

En Sammenstilling af nogle Tal fra Finansloven før og nu viser, hvilken uhyre Forskydning der i Løbet af de 40 Aar er foregaaet i vort offentlige Liv. Samfundets Opgaver er blevet mangfoldigere, en Række store Omraader er inddraget under Staten, den sociale Lovgivning er navnlig udviklet i et Tempo, som man før ikke kunde drømme om.

Vi vælger til vor Sammenligning den Finanslov, som *Estrup* forelagde i Folketinget i Efteraaret 1884, og det Budget, gennemført af *Neergaard,* som vi lever under i Efteraaret 1924. Det er ikke muligt at lægge disse to Finanslove helt ved Siden af hinanden, idet deres indre Opbygning i flere Henseender er forskellig. Nye Ministerier er skilt ud, der er flyttet rundt paa Masser af Poster, og paa mange Omraader er selve de Principer, hvorpaa Budgettet bygges op, undergaaet indgribende Forandringer. I det store og hele løber de to Budgetter dog parallelt.

Den samlede Indtægtssum paa Estrups Budget var 54,6 Mill. Kr. Nu, 40 Aar senere, opføres Statens Indtægter til 411,2 Millioner, en Stigning paa 653 pCt. De enkelte Indtægtskilder kan sammenstilles saaledes (i Mill. Kr.):

Talen var om to Skribentvirksomheder, der forholder sig til hinanden som det subjektive til det objektive, som Digt til Gengivelse, som Idé til Virkelighed. Forfatterne og Journalisterne maatte, hvor meget de kan have at lære af hinanden, regne med en Forskel i naturlige Anlæg, i Udvikling, i Talent og Temperament.

Alligevel blev Journalistiken længe nok anset som en literær Afart og Journalisterne som en literær Underklasse. Det kunde ikke forbavse i en Tid, da Hr. A. Bauer alene repræsenterede Journalisten, og da Bladenes Medarbejdere væsentligst var Godtfolk, der befandt sig undervejs til andre Livsstillinger. Nu paavirkede Tiden ogsaa dette Forhold. Ved den offentlige Menings voksende Indflydelse og Pressens Udbredelse fik Journalisten en nogenlunde betryggende Stilling og en nogenlunde borgerlig Anseelse.

Ikke des mindre sporedes længe fra Literaturens Side en mærkbar Uvilje mod en ny skrivende Stand, der saa direkte bejlede til den store Læseverden, ja, som vel endog til Tider gjorde det vanskeligt at skelne Journalistik fra Literatur. Paa mange Maader lagde Forfatterne deres Fortrydelse for Dagen. Skildrede de paa Scenen eller i Romanen en Journalist, saa skelede han, eller han var i det mindste rødhaaret. Det kunde synes barnligt, men det har været god Tone fra Henrik Ibsens Dage lige ned til Helge Rodes. I Pressens Tidsalder som Tiden, hvori vi lever, nu og da kaldes, kunde man snarere have tænkt sig en Forfatter i Alvor skildre den moderne Presse og dens Mænd. Hostrups Redaktør Grønholt og Knut Hamsuns Redaktør Lynge er dog begge bevidst tegnede Karikaturer af Mænd i Pressen, med hvem Forfatterne havde haft et Udestaaende. At Skuespillerne ikke bevarede Nevtraliteten, kan næppe undre, og man maa ogsaa lade dem, at hverken Aslaksen i De Unges Forbund eller Smock i Freytags Die Journalisten er ædle Skikkelser. Men kunde man tænke sig en af vore Skuespillere levendegøre en sympatisk Journalist?

Systemskiftet i Begyndelsen af Aarhundredet, der selvsagt hævede Pressens Indflydelse, fik en særlig Betydning for den kjøbenhavnske Journaliststand. Journalisterne var nu blevet saa talrige, at de kunde organisere sig. Den bestaaende Journalistforening, stiftet 1880, omfattede baade Udgivere og Medarbejdere, men optog i øvrigt Enhver, der havde den fjerneste Forbindelse med Pressen. Journalistforeningen maatte da til sidst miste sit Særpræg og ende som en almindelig Forlystelsesforening, hvad den ogsaa gjorde. I 1904 stiftedes derefter Journalistforbundet, som straks socialt afspejlede Udviklingen i den kjøbenhavnske Presse. Forbundet, der er en Sammenslutning af Bladenes Medarbejdere, altsaa en Fagforening, har siden sin Stiftelse væsentligst beskæftiget sig med Fag- og Lønningsspørgsmaal. Men Forbundet vil utvivlsomt ogsaa i Fremtiden vende sin Opmærksomhed mod Standens aandelige og ideelle Stræben.

Saa hurtigt Aarene gaar, vil man allerede nu kunne udskille tre Generationer af Journalister i den danske Journaliststand. Typisk for den første af disse var Firsernes arbejdsløse Literat og Digteren uden anden Adresse end Parnassos, Epigonen af selveste Ambrosius Stub. Enhver, der erindrer de kjøbenhavnske Redaktioner, som de var i Firsernes Begyndelse, vil ikke have forglemt et lystigt letsindigt Kompagni, der kan betegnes ved Navnene Glade Jansen, Fritz Cetti, Knud Knutzen og Thomas Graae. Endnu lever disse og andre Navne i Myten, og et Afsnit i den kjøbenhavnske Journaliststands Historie afsluttedes, da de forsvandt uden at have efterladt sig noget Spor.

Et andet og vægtigere Kuld af Journalister dukkede op i Slutningen af forrige Aarhundrede og i Begyndelsen af dette. Den politiske Journalistik fik talentfulde Udøvere som J. C. Borgbjerg, Ove Rode, Hans Jensen, Sorø, og Anders Vigen i den kjøbenhavnske konservative Presse, den arktiske Journalistik i Mylius Erichsen og Knud Rasmussen. I den egentlige Journalistik viste sig Begavelser inden for ethvert Felt. Som Forfatter af den daglige Artikel Frejlif Olsen; som Kritiker af Teater og Musik Sven Lange, Charles Kjerulf og Angul Hammerich. Samtidig skyder op i Bladene en Vrimmel af Journalister, som man ikke i nogen Presse vilde frakende et overordentligt Talent. Det er vanskeligt at nævne Navne, men enhver vil i denne Forbindelse straks fremdrage Vald. Koppel, lige fremragende paa alle Journalistikens Omraader, Anker Kirkeby, der bevæger sine Læsere til Smil og til Taarer og samtidigt tvinger dem til Eftertanke. Henry Hellssen, den ypperlige Fjernkorrespondent, der i en anden Presse end den danske, ligesom ogsaa Anker Kirkeby, vilde have haft et evropæisk Navn, Andreas Winding, der er blevet Forbillede for adskillige yngre Journalister, som dog ikke naar ham i spillende Lethed og sødmefyldt sproglig Charme, Paul Sarauw, den uovertrufne Spasmager, der med en pudsig, enfoldig Mine drysser sine barokke Paafund over Bladet, Axel Breidahl, der er selveste Thalia, steget ned i Bladspalterne, Johs. Jacobsen, den fødte *all round* Pressemand, Arne Jensen, vor beskedne Mark Twain mellem danske Humorister, Viggo Barfoed (Ærbødigst), der som Versekunstner har udviklet en Sprogfærdighed, der minder om Jens Baggesen, Harald Tandrup og Nicolaj Blædel, de tre Sportsjournalister Alfred Nervø, E. Aabye og Asmus Diemer, de to kvindelige Journalister, Fruerne Charlotte von Osten og Loulou Lassen og endelig i det Fjerne Franz von Jessen, der har vovet Springet over i et andet Sprog. Har vi ofte og med Rette fremhævet en dansk Skuespiller, der nylig optraadte paa et fransk Teater, har vi end mere Anledning til at fremhæve en Kollega, der indtager Stillingen som Medarbejder ved *Le Temps.*

— Den sidste endelig af de tre ovenfor nævnte Grupper i den moderne kjøbenhavnske Presse er de helt unge, Efterkrigstidens Journalister, der med Bistand af Lufttelefon, Aëroplan og Radio træder ind i Fremtidens Journalistik.

Men til Forstaaelse af de særlige Forhold, hvorunder disse Unge arbejder, bør man ikke overse de Forskydninger, der den sidste Menneskealder er foregaaet i den kjøbenhavnske Bladverden. Endnu ved dette Aarhundredes Begyndelse bestod der et næsten patriarkalsk Forhold mellem Bladredaktør og Medarbejder. Udgiveren ejede selv Bladet, han redigerede det, og han kunde paa en anden og intimere Maade knytte Medarbejderne til sig end Nutidens Redaktører, der repræsenterer kapitalstærke Interessent- og Aktieselskaber. Tidsaanden og Udviklingen — ja simpelthen de daglige Udgifter — har inddraget Pressen under Kresen af industrielle Millionforetagender, som ad Fagforeningsvejen træder i Forbindelse med deres Funktionærer. Naar Talen er om mere økonomiske Spørgsmaal, optræder i vore Dage de borgerlige Blade kollektivt i Forhandling med Medarbejdernes faglige Organisationer. Det er en praktisk Ordning, født af Tiden, men der er noget, der gaar tabt i den, og det er mere end en Stemning, det er det intime Baand, der knyttes ved fælles Anskuelser, ved Følelsen af Samhørighed og ved det Broderskab, der er Livskilden i et Blad.

Nu er det vel ikke udelukket, at

	1884	1924	+%
Domæneindtægterne ...	1,1	2,0	82
Statsvirksomhederne ..	3,4	4,8	41
Renter etc.	1,5	6,6	340
Direkte Skatter	9,2	145,5	1482
Indirekte do	34,4	245,7	614
Klasselotteriet	0,8	2,5	213
Diverse	1,9	3,5	84
Indtægter ialt:	54,6	411,2	653

Paa Finanslovens Indtægtsside fandtes i 1884 en Post paa 63,500 Kr. som Overskud af Færøerne. Siden er disse Øer indgaaet under Budgettets almindelige Beløb. De direkte Skatter, man den Gang kendte, var anderledes end det, vi nu forstaar ved direkte Skatter. Det var udelukkende Jordskatter og Bygningsskatter, samt Rangskat. Indkomstskat eller Formueskat til Staten svaredes overhovedet ikke, ja der var i den politiske Agitation næppe nok tænkt paa saadanne Skatter, som i alt Fald for den største Del af Offentligheden stod som revolutionære Indgreb i den hellige, private Ejendomsret. Nu andrager Formue- og Indkomstskat tilsammen 125 Mill. Kr. Ogsaa de indirekte Skatter var anderledes end i vore Dage. De var saa at sige mindre differentierede. Der var Told og Brændevinsafgift, alle de andre Skatter, som vi nu maa udrede, hver Gang vi gaar ind i en Butik eller en Restauration eller sætter os op i en Bil, kendte vore Fædre intet til. For Bilernes Vedkommende var det jo bl. a. af naturlige Aarsager.

Budgettets samlede Udgiftssum var i 1884 kun 52,8 Mill. Kr. — der var altsaa i Parentes bemærket et Overskud paa 1,8 Mill. Kr. — medens Finansloven i 1924 viser en Udgiftssum paa 364,3 Mill. Kr. Naar Tillægsbevillingsloven om et Par Maaneder kommer for, vil det vise sig, at den Margen paa 46,9 Mill. Kr., som i Øjeblikket er til Stede, i alt Fald ikke vil være for stor til at dække Merudgifterne. Man er jo siden Krigen kommet ind paa i ret høj Grad at udsætte Bevillinger til Tillægsbevillingsloven, og selve Finansloven giver altsaa ikke et nøjagtigt Billede af, hvor store Udgifterne bliver. Man maa paa de fleste Ministeriers Budgetter regne med en ikke ubetydelig Stigning af de nu foreliggende Tal.

De to Budgetters Udgiftstal ser saaledes ud (i Mill. Kr.):

	1884	1924	+%
Kongen..	1,0	1,0	0
Det kgl. Hus..	0,2	0,2	0
Rigsdagen..	0,2	2,5	650
Statsministeriet	0,1	0,4	300
Udenrigsmin.	0,4	5,4	1250
Indenrigsmin. .. .. .. / Socialmin... .. .. .. / Landbrugsmin. .. .. .. / Erhvervsmin. .. .. .. / Trafikmin...	2,4	103,5	4212
Justitsmin...	3,1	29,1	839
Kirkemin. .. .. / Undervisningsmin.	1,7	69,7	4000
Krigsmin.	9,2	32,7	255
Marinemin.	6,1	21,5	252
Finansmin...	3,2	27,9	772
Pensionsvæsen	3,5	16,6	374
Renter af Statsgælden	8,1	53,8	560
Udgifter ialt:	52,8	364,3	590

Som man ser, er der i Løbet af de 40 Aar oprettet 5 ny Ministerier. Ved Bedømmelsen af de ovenanførte Tal maa det haves i Erindring, at der i 1884 ikke eksisterede nogen Konto for Fattighjælp, at Alderdomsunderstøttelse ikke blev givet, at der ikke var noget, der hed Enkebørnshjælp, Invalide-rente, Sygekassehjælp, Arbejdsløshedshjælp o. s. v., o. s. v., at Staten kort sagt ikke løste sociale Opgaver af nogen Art, naar lige bortses fra Døvstummeundervisning og Blindeskole.

Vi nævner endelig, at Statsgælden i 1884 var knap 200 Millioner, medens den i 1924 er ca. 1200 Millioner, eller 500 pCt. højere.

Karl I. Eskelund.

Afdøde kjøbenhavnske Blade.

Et rørt Tilbageblik paa de 40 Aar.

Selv en forhærdet gammel Journalist kan føle sig rystet i sit Indre, naar han en Jubilæumsdag sætter sig stille hen og tænker paa de svundne 40 Aar og mindes alle dem, der blev derude. *Om de Døde kun godt!* I nedenstaaende Linjer vil Læseren ikke finde Spot eller Skadefryd over højsalige Kolleger, der længst har rystet al denne Verdens Usseldom af sig, men kun en hastig Oversigt over nogle af de Blade, der dukkede op i de 40 Aar, hyppigt med det specielle og udtrykkeligt proklamerede, altid med det hemmelige Formaal at knuse *Politiken* og tilrive sig dets Magt og Folkeyndest. Alle forblødte de ynkeligt under Forsøget. Da vi skriver ganske uden Optegnelser, alene paa Hukommelsen, vil Fejl ikke kunne undgaas. Det vil forhaabentlig være en Charme mere for Læserne, der har haft de samme Oplevelser som vi, og hvis mulig stærkere Hukommelse vil kunne fejre Triumfer.

*

Lad os først ganske kort mindes *Morgenbladet*, fra hvilket *Hørup* i 1884 vandrede ud, og dets stille Hensygnen. Heller ikke *Dagsavisen*, der i nogle Aar havde været det kjøbenhavnske Borgerskabs forkælede *Rædsels-Barn*, overlevede synderlig længe *Politikens* Fremkomst. Først døde dets Tvillingbroder, *Den ny Tid*, saa det selv. Bogtrykkeren *Axel Henriques* ejede Bladet og trykkede det; men — som *Robert Henriques* bemærkede — da Forholdet blev det omvendte, da Bladet var begyndt at trykke Axel Henriques, saa lod han det gaa ind. *Secher*, dets Redaktør, genfinder vi jo senere i *Dannebrog*, *Charles Kjerulf* kom til *Politiken*, den skikkelige *N. J. Berendsen*, der højst med Urette udskreges som Indbegrebet af parisisk Fordærvelse, reddede sig til *Berlingske* som dettes Korrespondent i Seine-Hovedstaden . . . De blev alle reddede, vistnok.

*

Det er først efter dette Forspil, at vi oplever de egentlige Forsøg paa at slaa *Politiken* ihjel. Man søgte først at opnaa dette ved at gøre de konkurrerende Blade saa kedelige som muligt. Man troede, at det kun var som Nødhjælp, at Kjøbenhavnerne læste et underholdende Blad, men at de, naar man bød dem et virkelig kedeligt Blad, vilde gribe til med begge Hænder. Paa denne Grund-Vildfarelse startedes først *Danmark* (Redaktør *André Lütken*; knyttet til Redaktionen vistnok bl. a. den nuværende Slotsforvalter *Bering Liisberg*), senere, med større Pengemidler, der hovedsagelig ydedes af Industrien, *Samfundet* med den nuværende Tuberkulose-Direktør *Chr. Jensen* som Redaktør og med en Stab af antibrandesianske Medarbejdere, som f. Eks. *Alfred Ipsen* (hvem *Politiken* bragte til den højeste Grad af Forbitrelse og Fortvivlelse ved at lade uvidende om hans Eksistens, idet Bladet i Stedet for ham konstruerede en hel anden Forfatter med de samme Forbogstaver *A. I.*: — *August Iversen*) samt *Mads Jepsen*, der under en tre

Gustav Esmann.

Dages Ansættelse ved *Politiken*, hvor han viste sig ubrugelig, havde opsamlet tilstrækkeligt Had for hele Livet til Radikalismen og — mærkeligt nok — specielt til *Peter Nansen*. Ingen Mennesker læste disse Blade, der kostede Beløb, der den Gang syntes en overvældende Masse Penge.

*

Men saa var det, at *Alberti*, der var ramlet sammen med Hørup i den Dønnergaardske Smør-Affære, startede sit *Dannebrog* med *Secher* og den nu 80aarige *Otto Borchsenius* som Redaktører. Alberti, der ikke var noget Fæ, forstod meget godt, at for at konkurrere med *Politiken* maatte man lave et morsomt Blad, og havde Bladets Redaktion bedre kunnet skelne mellem, hvad der var vittigt, og hvad der var fjantet, kunde det være blevet en ikke ufarlig Medbejler. Dets to Hovedmedarbejdere *Oscar Madsen* og *Robert Henriques* var begge gode Hoveder, lystige og skarptungede, men manglede begge Smag og Takt. *Dannebrog* blev aldrig andet end *Politikens* Karikatur, og det var et ganske haabløst Forsøg efter Albertis Fald at lade det fortsætte med Hr. *Maaløe* (den nuværende Redaktør af Statstidende) som Leder.

*

Paa *Dannebrogs* Ruiner opstod *Riget* med *Franz v. Jessen* og Digteren *L. C. Nielsen* som henholdsvis politisk og literær Redaktør. Det skulde være et stort moderat Venstreblad med Særopgave: Nedkæmpelse af *Politiken*. Bag det stod et Par rige Mænd, fornemlig den kendte og populære Konservesfabrikant *Mads Rasmussen* fra Faaborg („Mads Tomat"), og Bladet blev slaaet meget stort op. Men man kan sige, at Hr. *Neergaard* dræbte Bladet med sin Forlystelsesskat, som Hr. Franz v. Jessen tog i Forsvar og anbefalede paa den ene Side, og L. C. Nielsen heftigt bekæmpede paa den anden. Derefter var Bladet nærmest til Latter. Det skiftede et Par Gange Redaktør (vi erindrer *Fritz Magnussen*, en Broder til Julius M.) og gik saa ind under usigelige Kvaler.

*

Allerede forinden — om vi mindes ret — var *Hovedstaden* blevet startet paa det udtrykkelige Program at knuse *Politiken* og højne Moralen i vort Folk. Dets to Redaktører, Hr. *Erik Hansen* og Hr. *Sonning*, kom næsten øjeblikkelig i forfærdeligt Slagsmaal, og efter at de havde tildænget hinanden med de forfærdeligste Beskyldninger, udvandrede Hr. Erik Hansen til Kolding. Ogsaa Hr. Sonning forsvandt, og i de Aar, Bladet bestod, var vistnok Pastor *Nordentoft* dets længstvarende Leder og Redaktør. Det blev en Dame, Fru *Koch-Schiøler*, der hyggede om Bladet i dets sidste Stunder og lukkede dets Øjne.

*

Hermed har vi dog kun lige nævnt de største og kostbareste Bladforetagender. Men hvor mange andre Blade er ikke i Løbet af disse 40 Aar skudt frem af den kjøbenhavnske Jordbund og atter henvisnet? Nogen udtømmende Fortegnelse ekisterer vist overhovedet ikke noget Sted. Vi nævner nedenfor nogle af dem. Enhver ældre Kjøbenhavner, der sætter sig stille hen, vil sikkert, ved Røgen af sin Cigar, kunne supplere Listen.

Kan De huske, at Hr. *Asger Karstensen* — p. t. Husejer og fhv. Folketingsmand og Borgerrepræsentant — har redigeret et Blad ved Navn *Tidens Krav?* Vi husker det, men heller ikke mere. Og *Johannes Dam* havde sammen med den nuværende radikale Landstingsmand, Redaktør *Aubeck* et Blad der hed *Tiden*. Ja, selv *Johannes V. Jensen* har været Chefredaktør for et kjøbenhavnsk Dagblad. Det hed *Pressen* og bar ganske sin Hovedleders uligevægtige Præg. Det slæbte sig møjsommeligt frem fra Dag til Dag, og det eneste vi husker af det, er en *Vejrnotits*, øjensynlig skrevet af Johs. V. Jensen selv, stønnende af Hede en lummervarm Sommerdag: Tordenluften var glimrende beskrevet i Notitsen, der endte med dette Udbrud: „— Er det mon i Dag, at vi skal dø!".

I Modsætning til disse kortvarige Foretagender blev det konservative *Avisen*, der som bekendt stammede fra Provisorieaarene, et forholdsvis gammelt Blad. Da det ikke kunde leve mere, afsatte det et nyt Skud, *Vort Land*, til hvilket Redaktøren Hr. *Fr. Hansen* reddede sig over. Naar vi tænker paa *Vort Land*, mindes vi en Række Redaktører: foruden Frederik Hansen nuværende Professor *Birck*, *Gnudtzmann* — denne elskværdige, lidt tunge Forfatter —, *Robert Henriques* og den nuværende Redaktør af *Berl. Tid. Chr. Gulmann*, uden at vi er i Stand til nøje at angive Kongerækken med Aarstal og Datoer. Efter Henriques' Død var Bladet færdigt.

*

Hvis vi vilde tage Smaabladene med fra denne Periode, vilde Listen svulme for stærkt op. Men i en Oversigt over 40 Aars Journalistik bør vel ogsaa denne Side af Pressen lige nævnes — saa meget mere som de to Blade *Forposten og Middagsposten*, som den længst afdøde Johannes Hansen redigerede med bedærvet Talentfuldhed, til Tider har spillet en vis Rolle; man huske f. Eks. Justitsminister Albertis Brev til *Middagspostens* Redaktør. I det sidstnævnte Blads Redaktion træffer vi bl. a. *Lorry Feilberg*. Denne forhenværende Bagermester havde tidligere gjort sig fortjent af danskPresse, den Gang han som Redaktør af det hundredaarige *Adresseavisen* havde søgt at forvandle dette Blad, der før hans Tid udelukkende bestod af Annoncer, til et almindeligt Dagblad med Indhold. Forsøget lykkedes ikke, *Adresseavisen* mistede bare sine Annoncer og gik ind — ligesom senere *Middagsposten*, efter at Johs. Hansen var fratraadt og Redaktør *Heimann* (der nu er Indehaver af en Galanteri- og Kotillons-Forretning) havde forsøgt at føre det videre. Hvad Lorry angaar, udvandrede han til Frederiksberg, hvor han som bekendt har indlagt sig store kommunale Fortjenester.

Og for at slutte dette Afsnit med en munter Tone, mindes vi til allersidst *Emil Opffers* lystige lille Sprøjte *Klokken 12*, der hver Dag kimede Middag ind paa den høje Førstesal lige over for „Krukkemanden"s Butik i Nygade.

*

Vi slaar mekanisk Asken af vor Cigar, og Øjet følger uvilkaarlig Røgen, der trækker sig som en blaalig Sky hen under Loftet. Hvad kom der ud af alle de mange Anstrengelser? Intetsomhelst! Intet andet end spildt Arbejde og ødede Penge! Selv med Anvendelse af Nutidens Maalestok er det ikke helt ringe Summer, der sattes overstyr paa Blade som *Samfundet Dannebrog*, *Riget* og *Hovedstaden*. Hvorfor gik det da ikke? De havde jo uden Smaalighed samlet de Journalister, de kunde faa fat paa, de rykkede ud i et ædelt Formaals Tjeneste: at rydde *Politiken* af Vejen, kunde dertil regne paa jublende Tilslutning. Hvoraf kom det da, at *Politiken* trivedes og de andre gik til Bunds? Skal man virkelig tro, at der slet ingen Retfærdighed er til? Det er haardt paa en Jubilæumsdag!

Vald. Koppel.

Drømmen i Sort og Hvidt.

Vor yngste Medarbejders Bidrag til *Politikens* Mindenumer er et Forsøg paa at skildre en travl Nat i Bladets tekniske Afdelinger.

Det kan hænde, at et Minut bestemmer en Skæbne. Et Syn i et Par Sekunder kan brænde sig fast og staa uudsletteligt, gennem Aar være Genstanden for vaagne Drømmerier . . .

Vi stod nogle Stykker en Gang, da et lille, beskedent Blad blev startet. En 12 Aars Knægt saa en gammel Fladtrykpresse sættes i Fart, oplevede for første Gang det Under, at hvide Ark sugedes ind over en Cylinder og smækkedes ud som en færdigtrykt Avis.

Det sorte Tryk paa det hvide Papir er Kronen paa Journalistikens hver Dag gentagne Eventyr. Det Blad, som hver Morgen bliver til, fylder først Huset med sin durende Musik i det Øjeblik, Pressen sættes i Gang og Rotationens Brummen lyder gennem Kældere og Sale og høres som det svage Brus ud over den morgenøde Plads i Byens Centrum. Først naar Motorerne spiller ind med deres hvirvlende Fart, og Pressen sættes i Sving, toner det eneste Orkester, hvis Morgenmusik giver Bladmanden Ro. I de Timer, da Valserne æder hvidt Papir og udspyr Dynge efter Dynge af færdige Aviser, kan Resten af Huset paa Raadhuspladsen hvile. Dagens sitrende Centrum for Hundreder af Nerver fyldes ikke længer af Menneskers Støj, Telefoners Kimen eller Skrivemaskiners evige Klapren. Tyve Timers Arbejde er mundet ud i det daglige Faktum *Politiken* . . . snart høres dets Ekko over Byen, hvor Sporvognene skurrer frem gennem Kurverne. Og saa begynder allerede en ny Dag, et nyt Liv, en ny Serie af Oplevelser for dem, hvis Lykke det er at være med i det fælles Arbejde. Dagen i Gaar er glemt. Dagen i Dag har sit eget Tempo. Journalisten, hvis Spor kun er Sort og Hvidt, lever selv i et farvestraalende Kalejdoskop af brogede Begivenheder. Hans Blad skal være Spejlet for dem alle — Verdensbilledet, som Dagen derpaa sælges for 10 Øre til Hundred Tusinde.

Første Gang at faa et Indblik i, hvad en saadan 10-Øre er værd, hvilken sam-

---

dette Forhold kan være bevaret i enkelte Blade, og for disse er det en Styrke. Udviklingen gaar dog i en anden Retning, og den fremskyndes, idet de unge Medarbejdere ikke tager det saa nøje med politiske Standpunkter, men uden større Betænkning gaar fra Blad til Blad. Følgen udebliver ikke: Bladene mister deres Særpræg, og den Svækkelse i Holdning, hvortil vi netop i disse Aar er Vidne, fremskyndes af de talrige skønlitterære Forfattere, der skriver i alle Blade eller dog i disses Søndagsudgaver. Læserne har vanskeligt ved at fastholde Bladets Individualitet, og Medarbejderen føler sig ikke helt sikker i sit Element. En Journalist skulde dog ikke være en almindelig Kontormedhjælper, der lønnes for at udfylde trykte Skemaer. Han skulde være et tænkende, villende og stræbende Væsen, for hvem Pennen er et Aandens Redskab. Nuvel, men den Pressemand, der uden Hensyn til ideelle Formaal alene arbejder med sin Tarif for Øje, han er ikke Journalist; han udgiver sig for noget, han ikke er, og han vil ogsaa opfatte sig selv som ringere end den Kollega, der føler Pressen som sit Kald.

Journaliststanden har alle Stænders Blod i sig, og de Unge, der nu flokkes om Pressen i Hovedstaden, kommer, som de bør, fra ethvert Befolkningslag og følgelig med forskellig Forstaaelse og ulige Dannelse, men dog som oftest med en Evne til at skrive Sproget, der overrasker. Efterkrigstidens Journalist er trænet paa Sportspladsen, fortrolig med Fodbold, Motorcykle og Aëroplan, ikke følsom, undtagen hvor det gælder hans egne forud med Omhu tilrettelagte Planer. I Optræden er han korrekt, kølig og alvorlig med en langsomt optrækkende Humor. Hans Respekt for Geniet er mindre end hans Respekt for Magten. Han drømmer om Indflydelse og tørster efter Avtoritet. En klog Tilbageholdenhed, der er hans Særkende, dækker over en ikke ringe Selvtillid. Siger han beskedent: Ingen er uundværlig i Redaktionen, tilføjer han i Tanker — undtagen mig. Men en saadan lidt naiv Overvurdering, der er hans Særkende, opvejes tifold af hans Sundhed. Han er saa helt en Modsætning til Blaserthedens *fin de siècle'r* ved Aarhundredskiftet, Epigonerne efter Esmann, Bang og Nansen. Han er stærk og sund og frem for alt fornuftig. — Men saa hastigt som Tiden gaar, indhentes han allerede nu af Spejderen, den ny Type i Ungdommen, der er præget af en praktisk Idealisme og synes at styre hen mod fjerne, internationale Maal.

Den særlige Anseelse, Journalisten tilstræber for sin Stand, erhverves vel ved Flid, ved Hæderlighed, Talent og Optræden, men ogsaa ved Fødslag og Begrænsning, og vil Journalisterne for Alvor skabe en Korpsaand, maa de ligesom Lærerne, Lægerne, Sagførerne og Kunstnerne i højere Grad end forhen samle og afgrænse deres Stand. Journalistforeningerne optager i Øjeblikket Enhver, hvis Hovedbeskæftigelse i to Aar har været journalistisk Arbejde. I andre Lande har man, for yderligere at graduere Standen, foreslaaet, at Journalisten skulde underkaste sig en Fag- og Kundskabsprøve. Lærerstole med dette Formaal er oprettet ved engelske og amerikanske Universiteter, dog foreløbig uden Virkning, da Undervisningen, der bydes, udelukkende er af teoretisk Art. Man kunde her i Norden, hvor Tanken om en Journalistskole ogsaa er fremme, anlægge en saadan Skole i en af Landets smukke, historiske Egne, og dér knytte den til et bestaaende Blad. Som Betingelse for Optagelse burde sættes et toaarigt Medarbejderskab ved et dansk Provinsblad, en længere Verdensrejse, afsluttet med en journalistisk Redegørelse, og endelig et Aars Studieophold ved et Dagblad i et tysk, et engelsk eller et latinsk Land. Hvad selve Undervisningen i en saadan Skole angaar, da burde den omfatte en almindelig praktisk Journalist-Uddannelse med sideløbende, ret vidtgaaende Fordringer i dansk Sprog, Statsvidenskab og Jura. Skolen kunde, om man vilde, deles i en dansk og en nordisk Afdeling, hvoraf den sidste alene omfattede de videnskabelige Discipliner. Journalistskolen, der altsaa blev et Trykkeri og Bladvirksomhed m. m. i fuld Drift, maatte arbejde frit og ikke modtage Statshjælp. Blev den fornuftigt ledet, kunde den paaregne betydelige Indtægter alene af sit Blad.

Men det vigtigste i Bladhaandværket lærer Journalisten selvfølgelig ikke i en Skole, men i Livet, og mest bør han lære af de Røster, der lyder til ham fra hans eget Folk. Mærkelig er da den Ligegyldighed, der ofte her i Landet raader over for Mænd af Pressen, skønt dog disse daglig gennem Bladenes voksende Oplag udøver en faktisk afgørende Indflydelse paa Menneskers Syn og Fremdrift, Opfattelse og Dom. I andre Lande er Betydningen af en sund og hæderlig Presse i nærværende vanskelige Tider mere og mere blevet et brændende Spørgsmaal. Men en Presse skabes ikke af Radio og Hoe-Maskiner, og overhovedet ikke af den mekaniske Udvikling og Hurtighed, man med Rette beundrer. Den sunde og hæderlige Presse skabes alene af Mennesket, af *Journalisten*, af den enkelte, sunde og hæderlige Mand.

— Ned gennem Fleet street gaar en uanselig, hverdagspaaklædt Englænder. Kun Faa hilser paa ham, og i Vrimlen synes han ikke at ville vække Opsigt ved sin Person. Det er en beskeden, flittig Mand, der i Løbet af et Par Aarhundreder adledes i sit Arbejde, og af sit Folk fik tildelt Hæderstitlen *gentleman of the press*. Større Hæder kan ikke tænkes end den, Pressens Stormagt her yder en enkelt Stand.

Lad den hverdagsklædte Englænder være vort Forbillede; lad os i vort Arbejde dele hans beskedne Drøm, at se vort Blad — *Bladet* — Morgen efter Morgen uden Lyde brede Vingerne og fuglelet hæve sig op i Lyset

Henrik Cavling.

mensat Sum af Arbejde, den repræsenterer, er en Oplevelse. En Rigdom, uforglemmelig i sin Fylde.

Det var en af de Dage under Krigen, da Kampene bølgede over Nordfrankrig, og man herhjemme i aandeløs Spænding fulgte Udviklingen fra Time til Time. Foran Bladvinduerne stod Tusinder og atter Tusinder. Et bølgende, bevæget Men-

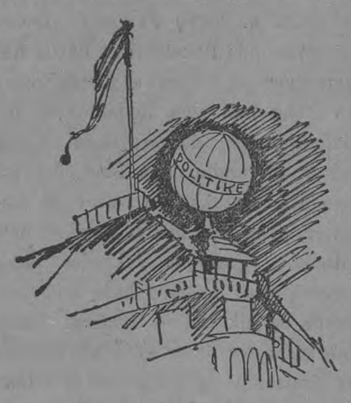

Globen paa Taget.

neskehav, som læste de skiftende Opslag, rev Løbesedler fra Budene og graadigt slugte Telegrammers knappe Meldinger. *Politikens* blaa Globus lyste over en Bygning, hvor alle Funktioner i Aftentimerne var hidset op til et overnaturligt Tempo. Fra Gaden, hvor et Øjeblik en jagende Ambulance med kimende Klokker og hujende Horn pløjede en Fure gennem Massen, banede en ganske ung og alt for betaget lille Student sig Vej ind i det lokkende Hus. Og alle havde for travlt til at beskæftige sig med den Fremmede, saa han for nogle Timer fik uddybet de Barndommens Minder, der her fandt deres endelige, afgørende Bekræftelse. Her var Maalet, det, der syntes uopnaaeligt.

Endnu tøvende paa Trappen rives han over Ende af et Telegrambud med Dynger af Depecher. En Ritzau-Dreng følger . . . gennem Redaktionens Dør gaar i disse Aftener Budskaber fra hele den Verden, hvis Billede er den blaat lysende Globus over Taget.

Er det et Kobbersmedeværksted eller en Bladredaktion? Krigen har ændret dens Karakter . . . bag lukkede Døre, hvor af og til en Mand kommer farende ud i Skjorteærmer med Manuskript og Fyldepen i Hænderne, arbejdes i intenst Tempo. Telegramredaktionen har malet et Skilt paa sin Dør: *Vi ser Dem helst i Morgen!* Herinde arbejdes med Skrivemaskiner, der udholdende klaprer. I Diktafoner raabes Korrespondenternes Telefonmeldinger, paa Skrivemaskinens Taster hamrer en ivrig, bleg Dame. Telegrafapparatet knitrer sine Morsetegn paa en endeløs Strimmel . . . fra Statstelegrafen, fra Ritzau kommer nyt Materiale, der om nogle Timer læses paa Prent. En Radiomand suser ned i Elevatoren. Oppe under Taget, paa den — den Gang hemmelige — Antenne, har han fanget et Udpluk af engelske Beretninger til Atlanterhavs- og Nordsøflaaden. Ogsaa dèr er der Nyt, som nu tjener til Orientering for de Specialister, som i en af Redaktionens Celler skriver „Krigen".

Skal vi følge Manuskriptet paa dets Vej gennem Huset.

Fra Sekretærens Skuffe gaar det Etager op til Sætteriet. Stadig denne ilfærdige Hast, dette jagende Tempo. De beskrevne Ark gaar fra Haand til Haand. Fotograferes omsat til Spaltelængde i en Faktors Hjerne, Overskrifterne skribles af i Sætterfaktoratet . . . og snart ligger de ved *Linotypens* Klaviatur.

Sættemaskinen, dette Teknikens ubegrilige Vidunder, omformer Linjerne, skrevet med Blæk, til Spalter, støbt i Bly. Linje for Linje følges Manuskriptet. Hvert Bogstav, hvert Tegn, hvert Mellemrum betegner et Tryk paa en Tangent i Sætterens Klaviatur. En lille Type — rettere en Støbeform *en miniature* — falder ned fra Maskinens Magasin, Bogstav føjes til Bogstav, indtil Linjen ligger klar i Skydeskoen. Et Tryk paa et Haandtag, og den glider ind i Dybet af Maskinen, hvor det smeltede Bly sprøjtes mod hver Form i Linjen, presses og skæres, saa den glider ud som en glinsende blank, færdig Linje af Avisen. En Haand af Staal svæver ned fra Linotypens Top, griber med Fjederfingre om hver enkelt af Messingtyperne, løfter dem langsomt op til Magasinet, hvorfra de kom. De glider ind over Yale-Systemet af roterende Maskindele . . . nøjagtig paa Millimeter falder de ned, drypper med hidsige Klink-klink-klink tilbage paa deres Plads i Magasinet for atter ,udløst ved et Tryk paa Tangenten, at begynde en ny Rundgang. Saaledes formes Linje efter Linje i Bly. Af og til kommer en Sætter-Medhjælper og samler dem sammen, en Spalte paa et „Skib", Overskrifter paa — og saa ind til Ombrydningen. Her fyldes Spalterne i Formen, anbringes efter Indholdet paa rette Plads i Avisen. Siderne dannes af øvede Hænder, medens vagtsomme Øjne følger Farten og ser, at

Sættemaskinen.

hele Billedet bliver det ensartede, regelbundet smukke, som kun Fagmanden kan forme.

En Overskrift hist — en Kliché her. *Den* dobbeltskudt? Ingen Spaltestreg ved det Billede . . . jo Tak, vi bryder to-spaltet og lægger Marneslagets Rubrik under — Skal Hindenburg skydes . . .? Naa, saa sætter vi ham fed . . . En Jargon, hvori man færdes hjemmevant.

Siden er sluttet. Den skrues sammen i Jernramme og bæres til Kalanderens Pres. Den skruppes og renses, børstes

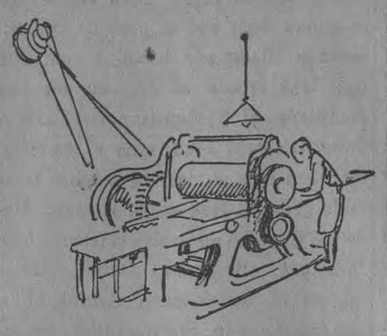

Prægemaskinen

med benzinvædede, stive Børster, kloppes og tilrettes. En Pap-Matrice lægges over, og Valsen triller langsomt med Ton-Pres, saa hver Nuance i Blyet mases over i den ny Støbeform, det skrøbelige Pap.

Ak ja — det var den Gang en Fladtrykpresses larmende, men langsommere Tempo virkende betagende! Hele Formen gled frem og tilbage paa en Hjulvogn under Trykcylinderen, og hvert 10. Sekund var et Blad færdig! Nu er Tempoet sat op, man maa have selve Blyet til at rotere for at naa den hvinende Fart, det store Antal. Igennem fire Gange konvekskonkav, direkte-indirekte, opnaas det. Fra Matricens Pap, hvor Siden læses lige saa tydeligt som i den færdige Avis, naar vi over til Halvcylinderen i Bly. Matricen sendes fra Fjerdesalen til Kælderens Presser med smeltet Bly. Stereotypører griber den, pudser den, klistrer den, varmer den, sætter den i Ramme, smækker den i Formen og lader den ende foran Blykedlens svingende Metaldele. En lille Lampe lyser over Blygrubens Top, mens Elektromagneter sætter i med hvæsende Greb i Tandhjul og ekscentriske Skiver. Smeltet Bly fosser ud mod Pappets Flade, presses og klemmes ind i alle Matricens Fuger, saa der simpelt hen ikke er Tid til at brænde den op. Et kvart Minut, og den drejes ud som en blankstøbt Halvcylinder med flosset Top og Blydraaber hængende stivnet forneden. Saa et Skirr mod skærende Staal . . . alt, hvad ikke skal med, files af i Maskinen selv, og Siden i dens sidste Blyform staar med tre blanke Kamerater. En endelig Afpudsning af Menneskehænder med Stemmejern, nogle Blyspiraler, der graves ud . . . . og den vandrer videre ind til Trykkeriet.

Ny Hænder griber fat. Den spændes paa Cylinderen, andre Forme følger efter, 56 i alt, førend Jaget gennem Pressen kan begynde.

Rotationsmaskinen — dette lange, lave Udyr, som staar med slumrende Kræfter under Kælderens Hvælving! Den er som et tæmmet Dyr, betvunget af Menne-

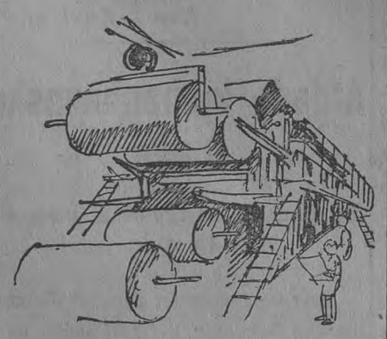

Rotationspressen.

sker, der hidser den op til et vanvittigt Væddeløb hver Morgen.

Minuterne nærmer sig. Normaluret tikker fremefter, og de sidste Sider ventes endnu. Der er sket et eller andet i den stridende Verden, som *skal* i Morgenavisen! Og skønt Beregninger kuldkastes, flyver oppe i Sætteriet de ny Manuskripter til Maskinerne. Der sparkes andet Stof ud af Sidste-Form . . . Plads, Plads for Sensationen fra Frankrig.

De kommer med de fede, dobbeltspaltede Linjer fra Sætteriet. Korrektører flyver Aftrækkene igennem, der rettes, sættes ny Linjer ned . . . et feberagtigt, højt handicappet Væddeløb med Minuterne. Saa sluttes, Formen gaar gennem Kalanderens Pres og videre til Stereotypiens Processer. Endelig har vi de tre ventede, færdige Forme. I Sekunder skrues de paa. Skærme over Hjul og Valser . . en Sirene, der vræler sit Faresignal . . .

Og et Tryk paa en Knap

Med brummende Duren sætter Maskinen i Gang. Papiret glider ind fra fire hvide Ruller i begge Ender. Det bugter sig frem som et skrøbeligt Baand mellem Farvevalser og Trykcylindre, det føres ned og op og ud og ind, ender over en Kant og en Fals, det foldes, lægges sammen og glider videre saa hastigt, at Bladtitlerne farer forbi i sorte Blink, lynsnart efter hinanden. Maset ned i halvt Format gribes det af en Valses Pigge, føres mod skærende Save, hugge over, gribes, lægges sammen igen . . . og sprøjtes ud i aftalte Bunker af færdige Blade.

Rotationens Brummen er blevet til Sang. Gennem alle Tonarter er den steget, fra dybeste Bas til Fartens hylende Diskant. Papiret flyver og flyder gennem Maskinen. Cylindrene roterer med utalte Omdrejninger i Sekundet, Tandhjul driver hinanden i syngende Takt, glider rundt og atter rundt i voksende Fart. Endnu en Tak i Vejret, Fordeleren hvæser sine yderste Kræfter ind i Farten som et sidste Plus. Og Maskinens Orkester sætter i med sin syngende Morgenfanfare.

Paa Transportbaandet glider Bunker paa Hundrede, Hundrede og atter Hundrede af færdige Blade ud i Distributionen. Konerne pakker, Bude tæller, og Stempelmaskinerne klistrer med smeldende Lyd deres Etiketter paa hvert Bundt. I Gaarden venter de blaa Biler. De fyldes og glider bort mod Centralerne for de Titusinder af Læsere.

Stadig synger Maskinen dernede, og Grunden sitrer und Fødderne, mens vi læser den sværteduftende Avis. Drømmen er endt i et Produkt af Sort paa Hvidt.

Det er Morgen.

Svend Carstensen.

Optryk af Artikler fra de gamle Aargange.

Det kgl. Teater.

Henrik Ibsens betydeligste moderne Skuespil „Vildanden" opførtes første Gang paa Det kgl. Teater den 22. Februar 1885 — under Publikums Hyssen. Dagen efter offentliggjorde *Politiken* nedenstaaende Anmeldelse af *Edvard Brandes*, den første, Bladet bragte af noget Ibsen'sk Arbejde.

Opførelsen af Henrik Ibsens sidste Skuespil kommer tilpas — men ikke for Højre. Hvor ubarmhjertigt og bittert end *Vildandens* bevingede Repliker lyder fra Skuepladsen, saa virker det dog forløsende under det Hykleri, som i den sidste Tid her hjemme bagstræber for Fordummelse og Forkætring paa aandelige Omraader.

Thi alle Forbitrelsesudbrud kan ikke hjælpe; dette er Nordens største Digter og alt i lang Tid den første blandt Evropas virkende Skuespilforfattere, og i dette hans Drama haaner han alle de pralende Domme, som vor Samfundsreaktion daglig bringer til Torvs, plukker Fjerene af dem en for en og viser dem frem i deres skindbarlige Ynkelighed.

Til dem, som vil leve i magelige Ægteskaber, siger Digteren: Saa lev da, som I behager. Se denne Hjalmar Ekdal. Han har giftet sig med en Tjenestepige, som forsyner ham baade med Føde og Klæder, han døser og feder sig Livet hen i egenkærlig Uvirksomhed, men en kraftig Selvindbildning hjælper ham ud over hver Tilværelsens Ubehagelighed. Der kommer en Anden til ham og fortæller ham meget slemme Ting. Hans Kone har været Grosserer Werles Maitresse, hans Barn er ikke hans, Familien forsørges gennem det Underhold, Konens gamle Elsker lader Huset tilflyde. Hjalmar Ekdal strammer sig op til et Par svingfulde Fraser og falder saa ned i sin Sofa som en Klat, glad ved Smørrebrødet og Vildandejagten og alt det Snuskeri, som han passer ind i som en Rotte i en Ost.

Dette er Eders Ægteskaber, siger Ibsen. Om Eders Børn gaar i Løbet ved den skønne Moral, I præker, om den næste Generation blindes eller dødes, lev I bare gladelig hen, gylp et Par Fraser op og bryd jer ikke om dem, som i Literaturen raaber paa Sandhed og ideale Krav. Dør Barnet, saa er Præsten der til at messe: Herren gav osv., og dermed plejer man da at stille sig tilfreds.

Dette er vel det dristigste, som Ibsen har vovet: hin fordrukne Teolog, som ved den stakkels Hedvigs Lig fremmumler i halv Rus og hel Katzenjammer de vante Formularer.

Og Ibsen har gjort Modprøve her i Stykket ved at fremstille sig selv, den haarde Sandhedskræver i en Art Karikatur. Gregers Werle er Manden med den ideale Fordring, som intetsteds er paa sin Plads. Husvild overalt. Ensom oppe i Højdalsværket, flygtende ud fra sit Fædrehjem, dragende ind som en Ulykkesfugl under Vildandens Tag. Relling — den anden Henrik Ibsen, udtaler det: Gennemsnitsmenneskene kan have det saa godt, naar blot Henrik Ibsen og hans Lige vil lade dem i Fred.

Og fordi Henrik Ibsen ikke vil dette, fordi han slaar Tartufferne i det salvelsesfulde Fjæs — derfor hyssede man ad ham i Det kgl. Teater i Gaar, af Nordens største Digter, radikal og umoralsk og fritænkersk, som han er.

Udførelsen var paa enkelte Punkter fortræffelig. Hr. Emil Poulsen besad Hjalmar Ekdals Forlorenhed i en ganske sjælden Grad. Allerede den smørrede Ganestemme var betegnende, og som Fotograf var han forloren Kunstner til Enkeltheder i Masken. Hans Ekdal troede paa sig selv. Han var passelig forkommet i det fine Selskab; rigtig fedtet veltilpas paa Loftet og usselig forpjusket, da han skal staa for Skud. Den stadige Skiften mellem falsk Patos og den tarveligste Hverdagssnak flød naturligt over hans Læber, og han holdt med en Jernhaand Figuren inden for den valgte Ramme. Maaske blev han derfor lidt ensformig, men den vittige Karakteristik geraader ham til stor Ære.

Ved Siden af ham stod Hr. Olaf Poulsen med den gamle Ekdals Rolle. Den fordums Bjørnejæger gaar i Barndom, og man paa én Gang lo og rørtes over hans fuldkomne Affældighed, saa fortrinligt sammensmeltede Skuespilleren det tragiske og det komiske i den sære Skikkelse. Hr. Poulsen fremstillede et knækket Menneske, en Ruin, og han havde med stor Kunst bevaret noget vist Militært over den duknakkede, rystende Drankers blegfede Ansigt. Saadanne lidt melodramatiske Repliker som *Skoven hævner* blev naturlige ved Hr. Poulsens Opfattelse.

Hr. Jerndorff havde den vanskelige og utaknemlige Opgave at fremstille den symbolske Gregers Werle. Han skilte sig nogenlunde heldigt derfra, var tilstrækkelig krampagtig og maanesyg, men Gregers Werle bliver paa Scenen en kedelig Praas, hvis dumme Upraktiskhed irriterer Tilskuerne. Overraskende god var Hr. Mantzius som Relling; for første Gang fyldte den unge Kunstner ganske Scenen og henkastede de snærtende og bidske Sætninger med en Mandighed, der gav det Ibsen'ske Talerør fornøden Avtoritet. Ogsaa ved det Ydre bragte han kendeligt, omend paa en meget taktfuld Maade, Digteren i Tilskuernes Erindring. — Hr. Foss var vel maskeret som Molvik, Hr. S. Petersens Grosserer Werle var derimod mat, det brutale Levemenneske blev en afsleben Diplomat.

Den mest fremtrædende Kvinderolle blev forvansket ved Frk. Antonsens Spil. Hun var støjende, skrap og rap som den godmodige Husmoder, i Stedet for, at Gina skal liste stilfærdig om paa Filtsaaler. Ibsens Gina bliver aldrig vred, end ikke naar Manden spørger hende om, hvem der er Fader til hendes Barn. Gina véd det ikke og hyller sig blot ind i et meget kvindeligt Benægtelsessystem. Frk. Antonsens Udseende var heller ikke illuderende. Fru Hennings spillede den fjortenaarige Hedvig med naiv Tilforladelighed i de første Akter og meget rørende under Jammeren i de sidste. Endelig var Fru Nyrop straalende raffineret som den kokette Fru Sørby, Jomfru Frisks udtrykte Billede fra *Adam Homo*.

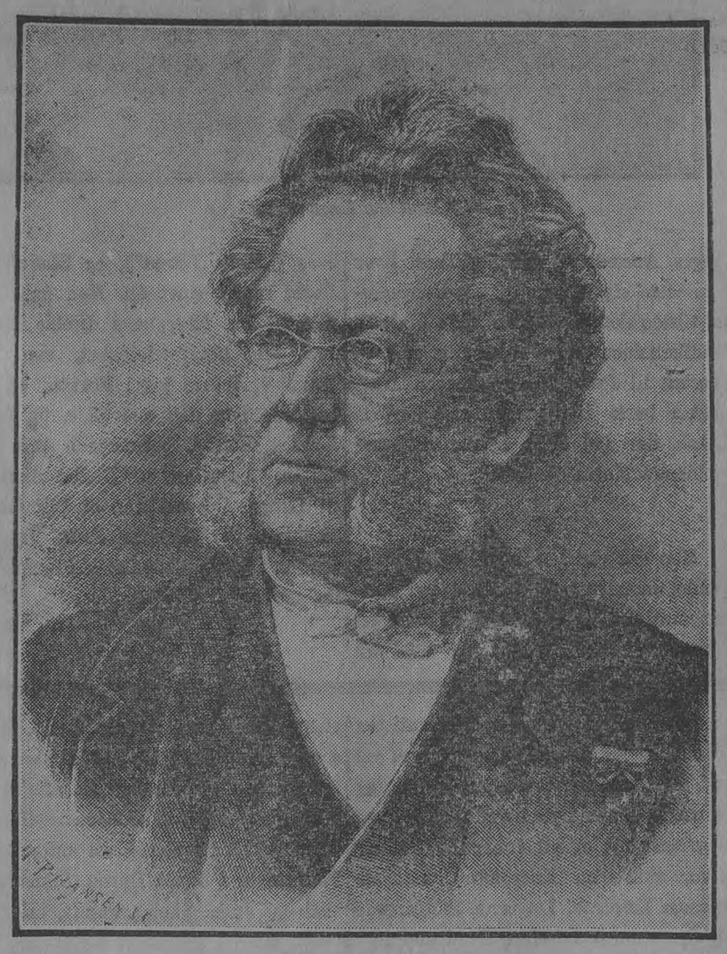

Henrik Ibsen.

Udstyrelsen frembød intet mærkværdigt. Iscenesættelsen var temmelig gammeldags.

E. B.

(10. Februar 1886.)

„Politiken".

Da Estrupiatets Justitsminister, Hr. Nellemann, ved stadige Sagsanlæg søgte at hindre Hørup i at udøve sin Redaktør-Virksomhed, anskaffede *Politiken* sig i Februar 1886 en kortere Tid en ny Ansvarhavende. I nedenstaaende Artikel præsenteres han for Læserne.

Vi har herved den Ære at forestille d'Hrr. Johannes Magnus Valdemar Nellemann og Joachim Fritz Madsen, *Politikens* fremtidige Ansvarhavende, for hinanden. Det er vort Haab, at de to Herrer hver paa sin ansvarsfulde Post maa lære at forstaa og skatte hinanden.

Overfor *Politikens* Læsere vil det være Hr. Hørup en kær Pligt at bevare uforandret det gode Forhold, som hidtil har bestaaet mellem *Politikens* Redaktør og *Politikens* Publikum. De mange hædrende Udtalelser af venlig Deltagelse, som han i disse Dage med Taknemlighed har modtaget saavel fra Foreninger som fra Private, har været ham et opmuntrende Vidnesbyrd om, at man nødig savner ham i *Politikens* Redaktion.

For at spare vore Venner for Savn af denne Art — længere eller kortere, fra vor Side altid ufrivillige, men derfor ikke mindre følelige — har vi anset det for at være i alle Parters Tarv at afbryde det Forhold, hvori en ansvarlig dansk Redaktør ved Presseloven er sat til den ansvarlige danske Justitsminister.

Hr. Madsen, der deler denne Opfattelse, har vist *Politiken* den Velvilje og Interesse fremtidig at ville udfylde Hr. Hørups Plads i dette Forhold.

Ved opmærksomt at følge *Politiken* har Hr. Madsen overbevist sig om, at Risikoen kun er ringe. Det varsomme Maadehold, der gennemtrænger vort Blad saa at sige ud til Fingerspidserne, har vundet hans venlige Anerkendelse, og det er hans Forventning — som vi deler — at Redaktionen ogsaa fremtidig med samme Omsigt vil forstaa at styre Bladet uden om alle Skær. Men det er tillige hans Forventning — som vi ogsaa deler — at denne Risiko vil blive endnu ringere, naar *Politikens* juridiske Ansvar fremtidig paahviler en Mand i en mindre fremskudt Stilling, hvis Betydning for den oppositionelle Agitation ikke hidtil er faldet saa stærkt i Øjnene.

Hr. Madsen har ikke herved villet kaste nogen Slags Skygge paa Hr. Nellemanns Upartiskhed. Det er hans Tro, at Justitsministeren ogsaa fremtidig med uforandret Nidkærhed vil følge *Politiken* fra Dag til Dag. Men det er ved Siden heraf hans Tro, at det Hensyn til Almeninteressen eller Statsvellet, som nødvendigvis maa spille en Rolle i den politiske Retspleje, snarere vil tillade en tilfældig og ringe Forargelse, hvis en saadan mod Forventning skulde indsnige sig i *Politikens* Spalter, at passere ubemærket, naar Forargelsen bæres af et mindre udæskende Navn, saaledes som efter hans beskedne Formening Navnet Madsen maa siges at være.

Medens *Politikens* Redaktør for Domstolene havde en Sag svævende om Majestætsforbrydelse, og en anden Sag truende om Mened, som efter Rygtet kun hans Stilling som Rigsdagsmand holdt tilbage, ansaa han det for urigtigt at lytte til Hr. Madsens Forestillinger om at bytte Plads med ham.

Naar Hr. Hørup saaledes fratræder Ansvaret, er det os en Beroligelse at tro, at Hr. Nellemann vil forstaa at bære Savnet. Den Dag, Turen kommer til Hr. Nellemann at fratræde Ansvaret, skal det være os magtpaaliggende at yde ham den samme Beroligelse fra vor Side.

Redaktionen af Politiken.

Opløb uden for „Politiken".

Den latterlige Livjægerbevægelse i 1886 affødte en Mængde Artikler i *Politiken*. Nedenstaaende Referat viser, hvorledes man søgte at drage Hørups Person med ind i Optøjerne.

16. Maj 1886.

Efter at Livjægernes Fanevagt i Gaar Eftermiddags havde moret deres Medmennesker ved paa en meget demonstrativ Maade i flere Timer at spanke op og ned ad Østergade med Fanejunkeren, Baron *Nicolai Gersdorff* i Spidsen, blev det omsider henimod Aften lidt livligt uden for *Politikens* Kontor.

Først kom en Del skumle Medborgere klatvis og generede Færdslen ved at stille sig op og betragte Hjørnet, som om de vilde gøre et Bud paa Ejendommen. Der gik Rygter om et Aftenmøde paa *Avisens* Kontor, paa hvilket Frederik Hansen skulde have opflammet de grønne Pappenheimere til Mod.

*

Forventningen om et eller andet Frygteligt samlede omsider et anseligt Opløb uden for vore Vinduer, mellem 10 og 11 flere Hundrede Mennesker, hvorimellem vi med Fornøjelse bemærkede ærede Kolleger fra alle Byens Blade.

De brave Mennesker stod i spændt Forventning om de Ting, der skulde komme, og der var stærk Efterspørgsel efter at se en Livjæger. Forskellige civile Herrer blev udpeget som saadanne farlige Mandfolk.

*

Opløbet voksede, og der maatte gøres noget. Aktionen indlededes da omsider med, at Fjenden først sendte et Privatbrev med Grovheder op til Hr. *Hørup*. Dernæst kom en Mand, der nøje erkyndigede sig om Hr. *Cavlings* Bopæl. Da denne hemmelighedsfulde Gesandt kom ned paa Gaden igen, kom han netop tidlig nok til at se sine Kamerater blive an-

modet af Politiet om at spasere en lille Aftentur i Stedet for at staa stille og forkøle deres Maver.

*

Imidlertid lod Politibetjentene ikke til at have noget imod e lille Batalje. Henimod Midnat var der igen mange Folk paa Benene uden for *Politiken*, og de kamplystne Livjægere, hvoriblandt Hr. *Gersdorff* og Hr. *Gustav Brock* særlig bemærkedes, forholdede venskabeligt med Politiet.

*

Fra Studentersamfundet og Fremskridtsklubben indfandt der sig adskillige af vore Venner, som havde Lyst til at være med at se paa, hvad der vilde komme ud af Livjægernes Spaseretur.

*

Klokken 12 var Hr. *Hørup* færdig med sit Arbejde paa Bladet, og det store Tog satte sig i Bevægelse med Hr. *Hørup* i Midten. Toget talte ved sin Afmarch fra *Politikens* Kontor ca. 500 Mennesker, men voksede for hvert Skridt, Toget fortsattes, hen ad Østergade, op ad Købmagergade, Kultorvet, Frederiksborggade, hvor det overalt vakte de sene Nattevandreres største Forundring. Paa Vejen raabte Journalisterne tomme Drosker an og lod dem følge bagefter, for at de hurtigst kunde komme tilbage, inden deres Blade blev sluttet. Langsomt og uden Larm og Støj skred Toget frem, kun en eneste Gang lød nogle indignerede Raab fra unge Studenter, da en af *Avisens* mest kendte Medarbejdere med opsmøget Frakkekrave og Hatten ned over Øjnene forsøgte at blande sig mellem Samfundsmedlemmerne. Fire Politibetjente gik foran. Da Toget nærmede sig Nørresøgade, hvor Hr. *Hørup* har sin Bopæl, løb de i Forvejen, som om de vilde afspærre Gaden, men syntes at blive raadvilde ved deres ringe Antal og lod Toget gaa videre, indtil Hr Hørup naaede sin Bopæl.

Næppe var Hr. Hørup kommet til sin Dør, før der uden for den opstod en stor Forvirring, nærmest foranlediget ved den Raahed, hvormed disse Par Betjente begyndte at hugge ind paa et Følge, der havde bevaret en eksemplarisk Ro under Marshen, skønt man fra Livjægernes Side mere end én Gang gjorde Forsøg paa at forstyrre.

Trods dette pludselige Chok fra de uvane Betjentes Side brød de tre Fjerdedele af de Forsamlede ud i et kraftigt: *Leve Hørup!* Og da der i det samme henne fra Alléen hørtes Raabet: *Ned med Landsforræderen! Ned med Æreskænderen!* — var der enkelte, som tabte Taalmodigheden, og der opstod et livligt Haandgemæng, hvori man et Øjeblik saa Politiet tumle omkring i Mørket mellem de stridende Grupper, der havde vanskeligt ved at kende Ven fra Fjende.

Omsider ophørte dog Tumulten, og Politiet førte en Herre bort, der havde brugt et Ord, som Hr. *Gustav Brock* følte sig særlig pinlig berørt ved. Bagefter den Anholdte samlede sig en skrigende og hujende Flok, som med Hr. *Brock*, Baron *Gersdorff* og Forvalter *Blauenfeldt* i Spidsen fulgte med Politiet til Graabrødretorv, hvor den foreløbige Rapport blev optaget.

*

Efter at Politiet havde fjernet sig med sit Bytte, spredte Deltagerne sig mellem Træerne i Alléen og blev dèr Vidne til det morsomme Syn, at 7 Gendarmer med Geværer og Chakot i stiv Takt marcherede hen og stillede sig op som en Æresvagt uden for Hr. Hørups Bolig, i hvilken samtlige Beboere syntes at være kommet op, thi der var Lys i alle Etagerne.

*

Under Marchen til Hr. Hørups Bolig var der sket en Anholdelse af en ung Grosserer, som var med at følge *Hørup*. Ved denne Lejlighed udviste Politibetjent Nr. 294, kendt fra andre Lejligheder for sin bryske Adfærd mod Publikum, en i høj Grad brutal Opførsel.

Den unge Grosserer kom paa Østergade i Ordstrid med en Herre — efter Sigende en Hr. *Faaborg* — der gik og svippede med en Ridepisk og udlod sig med, at „de skulde have Prygl" o. s. v. Herren med Ridepisken skældte Grossereren ud for „Svin", „Jødedreng" m. m., og da Grossereren bad Politiet tage sig af den uopdragne Herre, greb Politibetjent Nr. 294 Grossereren i Nakken og smed ham til Side.

Da Grossereren protesterede, blev han anholdt for „Vold mod Politiet". Flere Herrer fulgte med som Vidner, deriblandt Livjæger *Sielles* Søn, Løjtnant i Artilleriet *Sielle*, der havde været i Følgeskab med Ridepisken.

Paa Politistationen blev den Anholdte først behandlet med udsøgt Uhøflighed og siden fulgt til sin Bolig af Politi, der skulde forvisse sig om Rigtigheden af hans Bopæl-Opgivelse.

Hvordan det gik Manden med Ridepisken vides ikke bestemt. Et Rygte fortalte, at en Politibetjent havde vist den Konduite at tage sig af hans Person. Hans Ridepisk tog et af Studentersamfundets Medlemmer sig af.

Notits under Rubriken „København".

Undertiden viste Hørup sig i en sen Nattetime paa Redaktionen og nedskrev, med Overtøjet paa, smaa polemiske Udfald som nedenstaaende om Militærvæsnet.

16. Maj 1886.

Dagens Nyheders Forsøg paa at snakke fornuftigt mislykkedes naturligvis fuldstændig og saa at sige øjeblikkelig. Det var, hvad man kunde vente. I Gaar snakker vi igen i den gamle Kulør, det vil sige sort. Bladet fortæller, at Hr. Hørup søger Svagheden ved vort Militærvæsen deri, at vi ikke kan forsvare *hele* Landet. Nej, saamænd gør Hr. Hørup ej. Han søger Fejlen deri, at vi *slet intet* af Landet kan forsvare, ikke andet end en Fæstning, som vi heller ikke kan forsvare, men hvis Forsvar i hvert Fald ikke dækker nogen som helst Del af Landet. Ulykken er, at Fæstningen netop lader *hele* Landet ligge aabent for Fjenden, og det er en meget betydelig Ulykke.

Thi at *Dagens Nyheder* „med Krigshistorien for Øje" bilder sig ind, at Kjøbenhavn forsvarer Sjælland, det er en fuldkommen barnagtig Indbildning. Bladet skulde tage sig over at læse blot den officielle Forsvarsplan af 1879, saa vilde det dog have en Smule Begreb om Tingenes virkelige Sammenhæng og ikke være nødt til at gaa paa den bare *Krigshistorie*, hvilket er en noget svigefuld Grund at gaa paa, ogsaa for Folk, der har set mere deraf end *Dagens Nyheder*, som antagelig ikke har set mere af *Krigshistorien*, end man kan se paa Ryggen af en Bog.

Men naar vi ikke kan forsvare Landet, saa er vort Militærvæsen Vrøvl, siger *Dagens Nyheder*, og saa bør vi afskaffe det.

Ja, prøv paa det! Da man arbejdede paa at gøre Guld, opfandt man Porcelænet. I sine Bestræbelser for at afskaffe Militærvæsnet vil *Dagens Nyheder* møde Hr. Hørup i det Begyndelsespunkt, hvor man enes om ikke yderligere at forøge det. Det vilde være en smuk Tanke, om vi derfra kunde følges ad til at redde nogle af de Millioner, vi i de sidste Aar alt for ødselt har anbragt paa denne saa særdeles tvivlsomme Konto.

(17/11 1886)

Juristsorger.

Ved den Højesteretsdom, hvortil der sigtes i nedenstaaende Artikel, var „Social-Demokraten"s Redaktør blevet idømt 14 Dages simpelt Fængsel i Henhold til en provisorisk *Straffelov* af 2. November 1885 § 3 om „Ophidselse af Klasser eller Dele af Befolkningen", *uagtet* Loven var udstedt paa en Tid, da Regeringen som Led i den politiske Kamp vilkaarlig havde udsat Rigsdagens Møder, *uagtet* et ligelydende ved privat Initiativ indbragt Lovforslag derefter var forkastet af Folketinget, og *uagtet* den Rigsdagssamling, hvori Loven var forelagt af Regeringen i Landstinget, var sluttet, uden at Loven var blevet godkendt.

Artiklen var den første, Oskar Johansen skrev i „Politiken".

Som et lille Tidsbillede kan det have Interesse at nævne, at Højesteretssagfører Bagger, hos hvem han var Fuldmægtig, Dagen efter Artiklens Fremkomst beklagede at maatte opsige dette Forhold, da man i Højesteret havde ladet ham forstaa, at en Sagfører ved Retten ikke kunde have en Fuldmægtig, der skrev saaledes.

Kan man ikke komme til Rette med det nuværende, søger man i Almindelighed sin Trøst i det tilkommende. Og dette er en lykkelig Egenskab ved den menneskelige Natur. Hvad vilde vel en Højremand være uden Tanken om Aaret 1893? Og hvorledes skulde vel Regeringen kunne udholde Vinterens Strenghed og Foraarets Barskhed, naar den ikke havde Sommeren i Vente med dens pragtfulde provisoriske Blomster, der nu tilmed har vist sig at kunne overvintre uden at visne?

Ja, selv for Venstre har Tanken om Fremtiden sine Tillokkelser. Thi vel mangler Venstre en saa udmærket Spaamand som Hr. Z. til en Gang imellem at varsle Modpartens nærforestaaende totale Ruin, men saa pessimistisk er dog vel ingen, at han tror Politikeren Estrup udødelig, og hvorfor skulde sund Sans ikke ogsaa en Gang komme til at herske i *vort* offentlige Liv? Lidt Historie har vi da lært.

Der er saaledes et tempereret Solskin over hele Linjen. Fremtidshaabet bringer mild Fred i alle Hjerter.

Kun Juristerne er ikke glade, og de har saa vist heller ingen Grund dertil. Det er altid ubehageligt at opdage, at man ikke forstaar sig paa det, som man har viet sit Liv, og siden den 15. Oktober er saare mange Jurister stillet over for den sørgelige Nødvendighed at maatte bekende, at enten har de ikke Begreb om Lovfortolkning, eller ogsaa har Højesteret det ikke; thi den tredje Mulighed er navnlig for Jurister for uhyggelig til, at den kan bruges. Men naar en Jurist er kommet i et saa bedrøveligt Dilemma, forstaar man, at Humøret ikke kan være det bedste. Og desværre er der ikke Udsigt til nogen Trøst; thi de velmente Forsøg paa at finde en ganske særegen objektiv Fortolkningsteori, som skulde kunne forklare den provisoriske Højesteretsdom og bringe lidt Overensstemmelse tilveje mellem Højesterets og andre Juristers juridiske Bevidsthed, er ganske mislykket. Og det er da ogsaa svært at forstaa,

Herman Bang.

hvad det skulde være for en Teori — den være nok saa objektiv — der kunde forklare, hvorledes Lovgivningsmagten paa en Gang kan være hos Kongen og Rigsdagen og hos Kongen og ét Tings Flertal, hvorledes foreløbig og endelig kan betyde det samme.

Nej, Juristerne faar sørge videre, beklagende deres Dumhed og stræbende at blive Professor Matzen lig; thi han forstaar at kende Forskel paa godt og ondt, og han har den rette Frejdighed i sin Opfattelse af Videnskabens Værdighed og Perfektibilitet.

Men Juristerne har flere Sorger. De kan ikke glæde sig ved Tanken om Fremtiden; thi hvad den vil bringe dem, bliver aabenbart ikke lutter Behageligheder.

Lad os en Gang tænke os, at Højre faar sin Bekomst — tænke sig det kan man jo have Lov til. Hvad vil saa ske? Ja, naturligvis vil man puste lidt efter Anstrengelsen med at have faaet væltet den Sten. Men derefter vil Regnskabets Time komme, og man vil spørge Juristerne: hvorledes har I forvaltet det Pund, der var Eder betroet? Var det ikke Jer, der skulde værge Lovene? Hvorledes har I gjort det? Og Juristerne vil rødmende gemme Hovedet ved Nellemanns Barm.

Saa kommer Dommen: I maa have Lægfolk ved Siden.

Nu véd jeg vel, at dette alt nu er et almindeligt Ønske, som kun paa Grund af Tidernes Ugunst henstaar uopfyldt. Men jeg véd ogsaa, at der er mange, for hvem Lægmandsdomstole er en Gru, og som ikke har følt sig svækket i deres Uvilje derimod ved Udlandets Erfaringer. Paa dem er Munden nu stoppet. Og vi kan takke vore Domstoles Optræden under den staaende politiske Konflikt derfor. Thi de har vist sig saaledes, at Ræsonnementet: Værre kan det da ikke blive, har faaet Kurs.

Lad da Juristerne bøje deres Hoveder, og lad os erkende, at naar Lovens Haandhævelse lægges i andre Hænder, da sker os vor Ret. Men at vi ikke kan glæde os derover, vil enhver, der har blot Gnist af Fagære, forstaa.

Oskar Johansen,
cand. jur.

21. Jan. 1887.

Stokken.

Under det bevægede Valg til Folketinget i Foraaret 1887 skrev *Georg Brandes* anonymt en Del smaa politisk agitatoriske Artikler (en Dag i et enkelt Numer 7). Der gengives her en af disse smaa Artikler.

Tager du Stokken op, faar du Prygl, og tager du den ikke op, faar du ogsaa Prygl!

Stemmer I *med* Venstre, gør Hr. Estrup alligevel, hvad han vil. Og stemmer I *mod* Venstre, gør Hr. Estrup ogsaa, hvad han vil.

Gør hvad du vil, Prygl faar du i hvert Tilfælde.

Men en ærekær Mand tager over for en saadan Trusel Stokken op, og han sørger for, at det ikke bliver paa *hans* Rygstykker, den kommer til at danse.

(24. Januar 1887.)

Det kgl. Teater.

Vi aftrykker her den ofte omtalte Anmeldelse i *Politiken* af Drachmanns „Der var engang —". Det fremkom, da Drachmann havde slaaet sig løs fra sine Venner og bl. a. gaaet med til Garderfortets Indvielse. Anmeldelsen er skrevet af *Peter Nansen*.

Det Feeri i 9 Afdelinger, som Teatret i Aftes opførte, og som har Motiv tilfælles med Operetten *Svinedrengen*, hører til de nettere af Genren.

Teatret har ofret smukke ny Dekorationer til adskillige af Tableauerne, og Ballettens Damepersonale er flere Gange med Bravour i Ilden.

Hr. *Lange-Müller* har komponeret nydelig Musik til Stykket, og Iscenesættelsen er helt igennem fortræffelig.

Teatrets bedste Kræfter assisterer med udmærket Omhu; der er imidlertid kun Smaaroller for de fleste, Hr. *Emil Poulsen* og Fru *Hennings* gav s'mningsfuldt det prinselige Elskerpar, og Hr. *Olaf Poulsen* var en utrættelig Hofnar.

Publikum, som efterhaanden er blevet noget forvænt med Arten, modtog elskværdigt det ny Udstyrsstykke, der dog sikkert vilde vinde ved at forkortes en Del; de fleste af Dekorationerne og Musiknumrene tog Applavs.

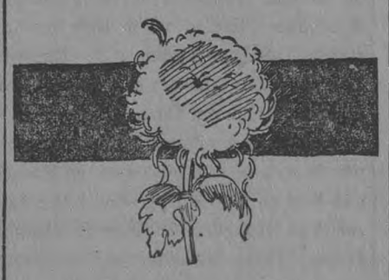

(5. April 1888.)

Storken.

I Firserne skrev Kaptajn *W. Dinesen* i *Politiken* under Mærket *Boganis* en Række „Jagtbreve" i Smag med nedenstaaende om Storken. De er senere samlet i Bogform og indtager en anerkendt Plads i dansk naturbeskrivende Literatur. Man lægge Mærke til Slutningen, hvor Forfatteren — efter sin Sædvane — gaar fra Prosa umiddelbart over i rimede Vers.

Sneppetrækket lader bestandigt vente paa sig, man har endnu intet hørt om *den første Vaarsneppe* fra Statsskovene, der sendes ind til det kongelige Køkken og indbringer den heldige Skytte 5 Rigsdaler foruden Æren; men Stæren, Viben og Musvaagen er da kommet, og der er en og anden, der har set Storken.

Det er en Begivenhed, ak! efterhaanden en sjælden Begivenhed, at se en Stork. I vor Barndom var der ikke en ordentlig Gaard i Landet, som ikke havde sin Storkefamilie — Storken hører ikke som Svanen fornemt kun hjemme paa Herregaarde og Slotte, den holder fuldt saa meget af Bøndergaarde, og især ynder den Præstens hyggelige Straatag — tidt var der mere end en Familie, og der var flere gamle Ægtepar eller nystiftede Menager, end der var Reder, derfor kæmpedes der om dem paa Liv og Død, og til Tak for Husly sendte Sejrherren i Sommerens Løb en Unge eller et Æg eller maaske blot en af de lange Svingfjer ned til Gaardens Ejer. Det gav Lykke. Og Ejeren lod Reden i Fred fra Aar til Aar, indtil den ved stadig Udbedring voksede i en saadan Grad, at den truede med at knuse Tagværket; saa rev han den ned — og der kunde være flere Læs Kvas i en saadan Rede — og Storken byggede paa ny, fra Tagryggen. Men efterhaanden blev Storkene sjældnere og sjældnere, der var ingen Kamp, der var Reder i Overflødighed men Mangel paa Beboere, og det nyttede ikke at lokke med lækre, lune Reder i polstrede Hjul, de fik Lov at staa tomme; der var flere Reder, end der var Storke, og den ene Gaard efter den anden var Storke-løs.

Det føltes næsten som en Ulykke hele Landet over, da Storkene tog af — en Nationalulykke kan man ikke kalde den; den var ikke fælles; der findes fremdeles en Del begunstigede — thi Storken er Tegn paa Lykke, og vel havde man ikke udfordret og trodset Lykken, som hvis man havde sløjfet en Kæmpehøj; man havde jo ikke skudt Storken, men havde tværtimod gjort alt, hvad man kunde, for at lokke den; men derfor søgte man dog alle mulige gode Grunde og undskyldende Omstændigheder til Forklaring for den tomme Rede, og den almindeligste var, at Storkene var omkommet paa Farten over Middelhavet, voldsomme Storme havde forslaaet dem og kastet dem ned i Bølgerne, udmattede Fugle havde i Tusindtal forgæves søgt Redning paa Skibene, og Kysterne var bedækket af deres Lig. — Eventyr! som alt om Storken (Storken var H. C. Andersens bedste Ven); det var ikke Middelhavet, der ødelagde Storkene i Danmark, det var *Dræneröret*. Hvad skal de lange røde Hoser bruges til, naar der hverken er Enge eller Moser at spankulere i, naar man kan gaa Landet rundt i Dansesko uden at blive vaad om Fødderne? Hvad nytter det lange spidse Næb, naar der ikke er saa meget som en Porsetue at bore i? Der er ingenting, der frister i Danmark, derfor bliver Storken i sit Hjem i Nordafrika.

— — —

Men dette Jagtbrev handler jo slet ikke om Jagt. Det er ikke saa underligt; thi som der stod i den illustrerede A—B—C fra vor Barndom:

Den Jægersmand gaar ud paa Jagt:
Hjort, Hare, Ræv, tag jer i Agt.
Du Stork kan rolig gaa din Vej,
Thi Jægeren dig skyder ej.

Den er hellig, Storken, fredlyst overalt — og Sneppen er forfulgt og efterstræbt, hvor den viser sig — der behøves intet Lovbud, ingen internationale Overenskomster for at beskytte den og værne om dens Liv — og vore Lovgiveres Kærlighed gaar vel ikke til et Udtørringsforbud — den staar over Loven eller uden for den, som man vil det; men derfor, fordi den ikke er Vildt, ligger den ikke uden for Jægerens Forstaaelse: de to er Venner, de kan tale sammen.

Jeg drev en Efteraarsdag omkring med Hunden, Bøssen og Posen. Tanken løb i Streger og Sving, frem og tilbage i sære Spring — saa saa jeg en Stork i Mosen.

En Stork er dog en underlig en, naar man betragter den nøje. Den stod og hang paa det ene Ben; stiv, som om den var gjort af Sten. Men jeg læste i Storkens Øje.

„De andre kresende fløj af Sted, jeg længes, dødstræt af Hvilen; jeg higer efter at komme med, jeg har ikke Ro, jeg har ikke Fred, jeg maa sydefter, ned til Nilen."

„Jeg længes bort, hvor jeg sad saa tit, ved Vandfaldet fjernt i Skoven. Der kives man ikke om Mit og Dit: Vandet, der falder, er lige saa frit, som Jorden og Luften foroven."

„Jeg længes efter den hvide Sky og Drønet i Kampens Bulder, det summende Jern, det hvislende Bly. Det gælder om Folkenes Ret og Ry, og derfor: Skulder mod Skulder."

Og saa rejste vi begge to.

Boganis.

(3. Oktober 1891).

Holger Drachmanns literære Variété.

Holger Drachmann gør Rede for, hvad han har tænkt sig med det „Forstads-Teater", som han i Romanen „Forskrevet" skitserede, og som gav Anledning til en interessant Diskussion om Spørgsmaalet.

I Romanen „Forskrevet—", hvor jeg digterisk bygger et Slags Forstads-Teater op, findes ikke Benævnelsen „literær Variété". Nu er den saa at sige blevet mig paanødet — men derfor er den lige vildledende. Og vildledende er de Notitser, som fremkommer i Pressen om Sagen. Jeg har privat og indtrængende bedet mig forskaanet; det hjælper ikke; man véd og formoder en hel Mængde; saa maa *jeg* vel til Slut udtale mig.

Det har for mig været et lærerigt Aar, dette, hvori jeg har søgt at trække Linjerne fra min Roman direkte og praktisk ud i Livet. Jeg har fundet Bekræftelse paa, hvor vanskeligt det er at bygge blot saadan et lille „Slags Forstads-Teater" op herhjemme. Alle har gode Raad — gratis— og Ingen har hidtil hjulpet mig. Avtoriteter, Pengemænd, Forlæggere, Fabrikanter, Forretningsmænd, Fagmænd, Venner og Bekendte — alle er de forsigtige, afvejende; de fleste ser i Sagen et kuriøst Indfald, en fiks Idé, som det oven i Købet er *under* min Værdighed at søge realiseret. Naturligvis! En dansk Digter af Navn og Anseelse har at holde sig paa den Maatte, under hvilken han i en høj Alder, hædret og fattig, lægger sine trætte Ben.

Jeg burde slet ikke forundres — jeg véd jo, hvad Land og hvad By vi lever i — men jeg er unægtelig nærved at blive noget træt. Ungdomselasticiteten er borte; jeg har i Grunden kun denne ene Idé tilbage — men den rummer ogsaa for mig netop en Opgave, hvorpaa det for en Digter var værd at sætte Navn og Resterne af sine Kræfter ind. Thi dette er Sagen. Et Publikum skal skabes. „En af de mange" nævner det selv med disse Ord: „Og saa var det et Publikum, der fra Butiker og Kontorer, og fra Nørrebros og Vesterbros Arbejderkvarterer vældte ind ad Dørene og for en 25 Øre nød deres Forfriskning, deres Øl og deres Cigarer og fik Kunstens Vin i Købet."

Rigtigt! Naar jeg ikke netop holder mig til Udtrykket „vælte ind ad Dørene" og ikke absolut slaar de 25 Øre fast, saa er det som talt ud af mig selv — ud af min hele Forfattervirksomhed, udmundende i den store Bog, hvis Vemod, Jubel, Tvivl, Uro og Begejstring jeg netop kunde ønske at udsynge for et Folk, der var naivt modtageligt nok til at høre; udsynge det i et Lokale, der hverken var for lille eller for stort; tale til et Publikum, der ikke straks vilde stille de største (og mest højrøstede) Fordringer til noget aldeles Nyt og Forbavsende, men fra en maaske ringe Begyndelse trofast vilde følge Ytringerne af dets *egen* Uro, Tvivl, Glæde og Begejstring i en vanskelig og trykket Tid.

Hvad mig angaar: Jeg er rede til at kaste Frakken og tage fat — om det saa var i Alliance med „Rundt paa Gulvet" Jeg nærer ingen doktrinære Fordomme; jeg kender Grænserne, hvortil jeg selv vil gaa, og jeg vil have Ynde og Elskværdighed, Alvor og Munterhed paa min Side. Men jeg skal ikke blot have „En af de mange" til Raadgiver i et af Pressens Organer; jeg skal have de *Mange* med mig; og blandt de Mange skal jeg have *dem*, hvis Tro og Tillid, gode Humør og gode Sindelag jeg kan være sikker paa — Arbejdere og Kunstnere, Handelsfolk, Studenter, Mænd saa vel som Kvinder, et virkeligt varierende Publikum, der ikke er blaseret. Og jeg skal have den rette Mand ved min Side. Det er meget, der skal „haves". Maaske faar jeg det — hvis Kræfterne slaar til.

Holger Drachmann.

(12. September 1894)

Storkereden.

Storkespringvandets Opstilling paa Amagertorv gav Anledning til en mærkelig kjøbenhavnsk Bevægelse, der endte med, at mange Tusinder Mennesker Aften efter Aften samledes om det og nidstirrede det. Kunstværket skildredes saaledes i *Politiken:*

Aldrig har noget Monument paa en offentlig Plads været Skive for saa mange bidende Bemærkninger som Sølvbryllupsspringvandet paa Amagertorv. Den Nat, Plankeværket faldt, og Kunstværket traadte frem, vakte det straks en Storm af Latter. Det var ikke just de langbenede, forsultne Storke, man lo ad, skønt Storken for den kjøbenhavnske Folkebevidsthed — i Modsætning til, hvad Tilfældet er paa Landet — staar som en halv komisk Fugl. Hvad der vakte Lystighed, var den hele løjerlige Tingest: Tudserne, Skræpperne, de spæde Vandstraaler og Salatfadet med de afstikkende Muskedonnere, der minder stærkt om Bismarcks tre Haar. Alt det lo man ad den første Aften, og da en gal Mand straks efter Afsløringen trak Tøjet af og tog et Bad i den underste Kumme, saa blev Nattevandrerne saa henrykte, at de uden Hensyn til Alder og socialt Trin tog hinanden i Hænderne og dansede en Sekstur rundt om Storkereden.

Dog det maa nu vistnok indrømmes, at selv om en genial Kunstner havde skabt et Mesterværk til denne Plads saa var heller ikke det gaaet Ram forbi. Vi nærer jo Alle en dyb Uvilje imod, at noget Nyt viser sig og sønderriver Billeder, der er os kære, som f. Eks. Billedet af det lille Torv. Ethvert Monument paa denne Plads vilde have haft en stærk Uvilje at kæmpe imod, og det Monument, der staar, er af iøjnefaldende Grund segnet under Uviljen. Hertil har ogsaa bidraget, at Pladsen er saa kneben, at man kommer Monumentet lige ind paa Livet, og at det staar paa et Sted, hvor Mængden uvilkaarlig standser, og hvor vittige Bemærkninger bæres bort i den stojende Færdsel. Saaledes er det gaaet til, at Storkereden hurtig er blevet inddraget i Latterlighedens Atmosfære. Ingen ægte Kjøbenhavner kan gaa forbi dette Springvand, der ikke springer, uden straks at komme i Humør.

Og hvor er det umuligt at bevare sin Alvor, naar man f. Eks. en Nat ved Tolvtiden kommer over Amagertorv og ser en tyk Herre paa Bicykle køre rundt om Storkereden, skarpt fikseret af et Par andre Herrer, der i Spænding noterer Omgangene. Den Tykke skal 100 Gange rundt, og da han ikke generer Nogen paa den stille Gade, lader Betjenten ham fortsætte sit besværlige Løb. Derimod har Politiet gjort en Ende paa en anden Folkeforlystelse, som bestod i ved Nattetide at køre rundt om Springvandet i Droske. I Dagene efter Sølvbryllupet hed det stadig til Kuskene, der havde Holdeplads i Nærheden: „Timekørsel! Rundt om Storkene!" Og saa begyndte der en Køren rundt, som først sluttede, naar den arme Hest fik Kuller. Disse Adspredelser, der selvfølgelig kun fandt Sted om Natten, bragte Politiet i Bevægelse. To Betjente fik som særlig Opgave den at holde Vagt ved Storkereden, og der har været Nætter, da disse Betjente har ønsket Storkene derhen, hvor Peberet gror, eller dog i det mindste til Ægyptens Land.

Men hvor godt de end har passet paa, er det ikke lykkedes dem at forhindre Folk i at sætte Fisk og andre Dyr i Vandkummen. Først havde nogle Prangere været paa Spil og udsat to Aal, som de glade Gadedrenge pilkede efter og søgte at faa fat i med Hænderne, indtil man fik Kummen tømt og Aalene af Vejen. Saa var der Nogen, som havde moret sig med at udsætte Krebs og Hummer, og endelig har man de sidste Dage set et Par tykke Blodigler svømme om i Vandet. Man forstaar derfor, at Kummen ikke opfylder sin Bestemmelse som Drikkevandsbeholder. Til stor Glæde for Drengene og for Bybudene blev der for nogen Tid siden rundt om i Kummen anbragt flere flade Drikkeskaale, og det vakte Jubel, saa ofte en af Brolæggerne, der arbejdede i Nærheden, kom hen med Snapseflasken i Baglommen og højtideligt drak sig en Snaps med Vand.

Saa mange Projekter, der i Tidens Løb har været fremsat til Restavrering af Venus fra Milo, saa mange Projekter fremsættes daglig til Forbedringer af „den lille Genstand". I Almindelighed er der Enighed mellem Tilskuerne om, at Tudserne og Skræpperne er malplacerede, og at Storkene, der staar og skeler saa underligt og blinker saa løjerligt med Øjnene, burde flyttes op i Salatfadet, som da først vilde bleve forvandlet til en rigtig Storkerede, navnlig om man anvendte nogen Strøelse. Blev en saadan Ændring gennemført, kunde det jo ogsaa hænde, at Kunstværket, der nu staar til ingen Nytte, kunde friste en forbiflyvende Storkefamilie, og sammen med Tudserne, Aalene, Krebsene, Hummerne og Blodiglerne vilde det hele udvikle sig til et smukt lille Menageri. Foreningen til Kjøbenhavns Forskønnelse, der dog maa siges at have løst sin Opgave, kunde til den Tid antage Navnet Foreningen til Krybdyrenes Beskyttelse.

Index.

(30. Juni 1894).

En Skandale.

En i sin Tid meget omtalt Skandale, i hvilken en Højre-Journalist spillede Hovedrollen.

Gennem *Ritz. Bur.* har vi i Gaar modtaget følgende Telegram fra Randers: Ved Landmandsforsamlingens Festbal i Aftes, i hvilket de kongelige Herskaber deltog, mødte Journalist *Henrichsen* (Repræsentant for Højres Generalkorrespondance) *med en Variété-Sangerinde,* som blev udvist. Landmandsforsamlingens Komité har i denne Anledning tilskrevet vedkommende Journalist saaledes:

„Hr. Journalist Henrichsen!

Efter hvad der berettes, har De i Gaar paa Landmandsforsamlingens Festbal indført en *Variétédame.* Deres behagelige Erklæring herom udbedes, og i *bekræftende Fald det Dem tilstillede Partoutkort tilbagesendt.*

Paa Landmandsforsamlingen i Randers, den 29. Juni 1894.

I Formandens Fraværelse:
Poulsen, Næstformønd".

Politiken har senere fra *Avisens* Redaktør, Hr. *Fr. Hansen,* modtaget nedenstaaende:

Da Cand. *H. N. Larsen* ligger syg af Gigtfeber, tillader jeg mig paa hans Vegne at oplyse Følgende i Anledning af, at Ritzaus Bureau har udsendt Telegram om, at Journalist *Henrichsen* (Repræsentant for Højres Generalkorrespondance) var mødt paa Kongeballet med en *Variété-sangerinde,* der blev udvist.

Generalkorrespondancens ansvarlige Repræsentant ved Landmandsforsamlingen er Redaktionssekretær *Just-Nielsen,* Kjøbenhavn. Han har kun benyttet Hr. *Henrichsen* til Medhjælp og Afskrivning.

Ærbødigst
Fr. Hansen.

Saa vidt Red. Fr. Hansen. Som Supplement meddeles os fra troværdig Kilde, at hvorledes end d'Herrer *Just-Nielsen* og *Henrichsen* har fordelt Arbejdet og Ansvaret imellem sig, saa er Hr. Henrichsens Adgangskort til Landmandsforsamlingen o. s. v. udstedt til ham som Repræsentant for *Højres Generalkorrespondance,* hvorimod Hr. Just-Nielsens Kort lyder paa „Avisen"s Repræsentant.

(8. Januar 1898.)

Rump-Sprog.

Justitsminister Rump, der havde forbudt Opførelsen af Cavlings „Den vestindiske Soldat", forsvarede sig mod Angreb i en Skrivelse, holdt i snørklet Kancellisprog. *Peter Nansen,* der karikerede dette i følgende Satire, gav derved Anledning til Betegnelsen „Rump-Sprog".

Deres Excellence! Ved til Censoren ved Privatteatrene paa Foranledning af en af ham til Dem angaaende et til ham af Direktøren for Casino til Bedømmelse indsendt Skuespil indgaaet Forespørgsel, foranlediget ved en hosfølgende, af Finansministeriet fra Guvernøren over de dansk-vestindiske Øer modtaget Skrivelse, indeholdende Besværinger over omtalte Stykke af nævnte Guvernør for ham og de af ham administrerede Øers Administration formodede ærerørige og, med Hensyn til bemældte Øers indre Forhold overhovedet udæskende Karakter — at lade tilgaa et Svar, der i Henseende til saavel Indhold som Form, endog under Henblik paa sædvanlige kongelig danske ministerielle Tilkendegivelser vedrørende dels vanskelige og delikate, mer eller mindre geheime Anliggender, dels og saadanne for Offentligheden bestemte og derfor i et passende, tankevækkende Sprog affattede Kundgørelser, turde gøre Krav paa at anses for noget af det smukkeste og mest vellykkede, der siden højsalig Kong Frederik den Sjettes Velmagtsdage er fremkommet, tillader Undertegnede sig at andrage paa, at der gennem Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet maa blive henstillet til samtlige lærde og kommunale og private Skolers Bestyrere at gøre Børnene bekendte med den af Justitsministeriet ved Deres Excellence angaaende den af Finansministeriet ved Censoren for Privatteatrene til Dem indgaaede Besværing til ham afsendte Skrivelse, samt foranstalte denne af Børnene indøvet og lært som et nyt Fag under Titlen dansk Rump-Sprog.

Ærbødigst
Clemmensen,
pens. Kopist.

(25. Februar 1898).

Emile Zola.

Dommen over Emile Zola i Anledning af hans berømte Brev „J'accuse" inspirerede *Otto Benzon* til nedenstaaende Digt i *Politiken:*

Verden har Ret:
Han duede ikke.
Han talte Sandhed.
Saa slog de ham ned.

Verden har Ret,
Verden er de Mange.
De Mange er de Stærke.
De Stærke har Ret.

Men den Tid kommer,
hvor han vil sejre
over de Mange,
han, som de slog.

Og Verden vil sige,
at de, som slog ham,
duede ikke.
Og Verden har Ret.

24. Februar 1898.

Otto Benzon.

Carl Ewald.

(30. Maj 1898).

Tyren.

I et Rejsebrev af *Johannes V. Jensen* fandtes nedenstaaende Skildring af en Tyrefægtning, der allerede er klassisk i Literaturen.

Tyren er nu ikke saa lidt forpustet og anstrengt, den gisper, de blodlevede Sider bælger ud og ind, og Tungen hænger lam i Flaben paa den ligesom paa en kinesisk Nikkedukke. Men derved faar Tyren et adræt og fiffigt Udtryk, omtrent som en Hund, man leger med, og som i sin Iver glemmer at beherske Tungen. — Der falder en Mathed over Forestillingen; i den Mellemtid er Tyren henne og snuse til Døren, den er kommet ind ad; den vender Hovedet paa Skakke og kigger paa Riglerne som en Tegning af Oberländer — mon den Dør ikke kunde blive lukket op? Nej! Det er ikke Hensigten. Ingenlunde. Matadorerne jager den ud paa Sandet igen. Nu søger Tyren at undvige ved at springe over Barrièren — et uventet, dejligt Spring af et Klovdyr, der gaar uvilkaarligt en Krusning op over Tilskuermængden. Men Tyren naar kun ind i en Løbegang, hvorfra den straks gennes ud igen.

Foran Præsidentlogen staar Espadaen Enrique Vargas med blottet Hoved og vender sit glatte Klerkeansigt i Vejret. Han beder om Lov til at ende Legen. Han behøver ikke at bede derom, det er kun en Formsag. Hvis han derimod vilde bede om at maatte skaane Tyren . . . Enrique Vargas beder ikke om *det* — han har maaske Kone og Børn.

Saa gaar han med Kammertjenerpas frem paa Sandet, i venstre Haand har han en ildrød Dug, og i højre bærer han Kaarden i delikat, vandret Linje. Først udmatter og forvirrer han Tyren med Dugen, og derpaa stikker han fire Gange forkert. Har man kendt Magen. De to Gange bliver Klingen siddende i Dyrets Ryg, men den vrikkes ud igen under Dyrets Spring. Stikket skal ringe nøjagtigt paa et vist Sted, og Espadaen skal staa foran Tyren i en vis Position. Han katalepserer Tyren med den røde Dug, og naar den lam af Raadvildhed og Tvivl staar stille, maa han skynde sig at stikke. Han kommer skidt fra det, og Publikum tilraaber ham sin Haan. Jeg finder ogsaa, at det er malpropert Arbejde, og raaber: Elendige! ned over Hovedet paa ham. Femte Gang takker Fanden ham for, at Stikket er bravt — han gaar tilbage uden Applavs, dygtig forlegen og skamrød.

Kaardehæftet og et Par Tommer af Klingen sidder over Tyrens Ryg. Resten befinder sig alendybt i dens Indre. Nu er det, vi skal se, om Stødet er fint — hvor længe kan Tyren gøre det? Den vrider sig, staar stille og bugner Ryggen op. Blodet vasker og pladrer ud af Munden fra den indre Forblødning. Tyren ser uforstaaende og maabende ud, den knejser Halsen højt tilbage for at koncentrere sig om Smertestedet — og da denne Stilling er egnet til det, brøler den en Gang — Mu! — Gennem Ens Bevidsthed glider et løst Spind af Sommerstemning — grøn Eng og rindende Aa og det fjerne Bu af et Høved. Lidt efter begynder Tyren at dingle. Matadorerne lader den ikke dingle, som det kan falde sig, de bliver trofast ved at krese om den med Kapperne, og den hugger sit mangekantede Hoved om efter dem og voltigerer, saa godt den kan. Pludselig kommer den i Tanker om den Stalddør igen, den faar Følelsen af at ville hjem og skridter af Sted som en Mand, der bærer sin Kæfert lidt vidtløftigt, men dog i bestemt Retning. Tyren faar ikke Lov til at slaa ind paa nogen Retning, den jages rundt og gør i sin Fortvivlelse et sidste Forsøg paa at male Knoglerne i Kvas paa et af Menneskene. Saasom den er svimmel og ør, passer den ikke paa sine Øjne, og Kapperne smælder med Fligene mod de skære Øjenstene.

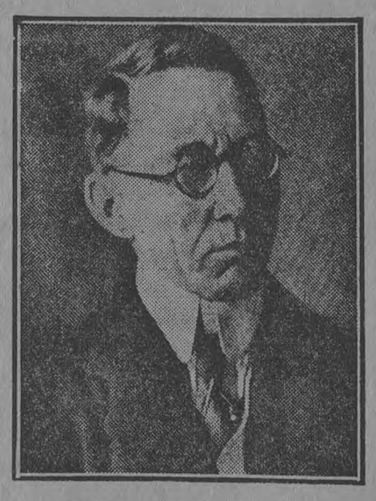

Johannes V. Jensen.

— Ja ja, giv Stunder. . . Tyren slaar op og raser løs — jager alle som én over Barrièren. Den staar lidt og glaner op til dem, og — ja saa lægger den sig ned, gør den, den lægger sig lige ned. I det Sekund, den har Ro, føler den sig en Smule komfortabel, den slikker sig et Par Gange op i hvert Næsebor og gør en Synkebevægelse — føler maaske Trang til at skyde en Foderbolle op og drøvtygge den, men nu hopper de allesammen ned til den og smækker den over Øjnene med Kapperne. Tyren vender Hovedet fra og til og sitrer med Øjenlaagene. Rejser sig saa, siden den skal, og staar og sejler. Rystes af en Dødsgysning og hoster klumpet Blod ud paa Jorden. Vifter og fejer med de afmægtige Horn mod Matadorerne. Og det kluntede Hoved duver, den bliver saa mat.

Først da Tyren falder kort om paa Siden, lader Matadorerne den i Fred. Staldknægtene maa desværre til — det er en slet Estokake. To, tre Gange hakker de Kniven i Tyrens Rygmarv, og efter nogle Minuters Krampe dør den. Nu kommer Staldknægtene ind med Forspand, og de døde Dyr hales i Galop tværs over Arenaen, de slæber slapt paa Siden — Hu hej, det er en Triumf at se.

Johannes V. Jensen.

(29. Maj 1898).

Maj-Vers.

Et af *Mylius-Erichsens* første Digte i *Politiken.*

I. Pinsemorgen.

Nu stiger Pinsesolen over de grønne Træer,
Luften er saa lind og lun, og Duggen
siver i Mulde,
alle Øjne, som aabnes, de kigger til
Vind og Vejr,
de ser den dejlige Verden ligge i festligt
Skær
og bliver saa barnligt store og blanke
og længselsfulde.

Bort fra de trange Gader haster et
Mennesketog
ud til Skovenes Hvælv af Bøge, Graner
og Birke,
der skal de læges de Vunder, den golde
Vind forslog,
Pinse-Messe skal læses af Livets
Bibel-Bog,
der, i Naturens egen himmelkuplede Kirke!

Ja, nu er Sommeren inde, og Dagen er
lys og lang,
det dufter i lysende Nætter fra
blomstrende Gærder og Gavle,
alle smaa Hjerteblade de svulmer i
sælsom Trang,
ud over funkle Veje brister der Suk og
Sang,
og alt, hvad levende er, skal parres,
elske og avle!

L. Mylius-Erichsen.

(27. Januar 1900.)

Brygger Jacobsens Brev.

Brygger *Jacobsen* tilbyder i følgende Brev i *Politiken* det norske Nationalteater at købe Sindings Statuer af Bjørnson og Ibsen.

Nationalteatrets Direktion,
Kristiania.

Af en i Kristiania bosiddende Dansk erfarer jeg, at Professor Sindings to Digterstatuer ikke vinder Bifald hos det norske Publikum, og at der har været Stemning for ganske at fjerne dem.

Det er naturligvis en Fejl af en Mand, naar han ikke læmper sine Frembringelser efter det Publikums Smag, for hvem de er bestemte; men det afficerer jo ikke et Arbejdes Kunstværdi, om det ikke tilfredsstiller en Købers Fordringer, i Fald det ellers virkelig er fortræffeligt.

Medens der saaledes synes at være væsentlige Indvendinger imod at opstille Sindings Figurer i Kristiania, saa maa det fra anden Side erkendes, at de som Kunstværker endog er særdeles fremragende — jeg for mit Vedkommende vil være lykkelig, hvis jeg kan erhverve dem for mine Samlinger.

Saa vidt jeg har forstaaet min danske Ven, vil baade Teaterdirektionen og Bjørnstjerne Bjørnson selv ikke modsætte sig en Flytning eller Bytning. Skulde dette bekræfte sig, og hvis heller ikke Ibsen har noget derimod, at Statuerne borttages, da tilbyder jeg *at købe dem begge for den Sum, de har kostet;* eller, hvis man maaske ikke vil „sælge" dem, da *for den samme Sum at bestille et Par nye Statuer hos den norske Billedhugger, som man maatte udpege.*

Paa denne Maade vilde baade Kristiania og min Ringhed, hver for sig, faa de Statuer, som de synes bedst om.

I det Haab, at den højtærede Teaterdirektion vil tage dette Forslag under velvillig Overvejelse, er jeg

med Højagtelse
Dr. h. c. *Carl Jacobsen,*
Medlem af Kunstakademierne i Kjøbenhavn og Antwerpen.

(15. Juli 1900.)

Barnepigen.

Den første af den lange Række sociale og pædagogiske Skitser, *Carl Ewald* offentliggjorde i *Politiken.*

Hun spurgte mig en Dag, hvad Klokken var. Da hun fik det at vide, forstenedes hendes Ansigt i Rædsel. Saa fo'r hun løs paa sine tre Børn og slæbte dem sammen og af Sted, som var det Lam, der skulde til Slagtebænken. Den mindste vrælede, som havde hun allerede Kniven i Halsen; den mellemste saá sig fortvivlet bagud efter et paabegyndt Legeværk, faldt over sine egne Ben, fik Skænd og Dask; den største pryglede løs paa Pigen med sin Pisk og skældte hende for det værste.

Pigen selv halede af Sted uden at se til højre eller venstre . . . hun skulde være hjemme til bestemt Tid og havde jo ikke noget Ur.

Siden har jeg set hende mange Gange.

Naar hun trøster for et stødt Knæ eller skænder for et flaaet Bukseben. Naar hun hjælper til Besørgelsen af et lille Ærinde bag et lille Træ, synger en Almue-Vise med sin Almue-Stemme, pjatter med Kollegerne, tager mod grov Kur af Gadens Kavalerer. Jeg har mødt hende, naar hun gik i Byen . . . Kokkepigen befalede hende at skynde sig, Fruen bød hende tage Børnene med, saa det blev hende umuligt. Jeg har set hende lyve for Fruen, jeg har set hende tage mod en Overhaling af Fruen . . . Saa lumpne de saá ud begge to.

Jeg har ogsaa set hende sidde og stirre med fjerne Øjne og aaben Mund. En Aften saá jeg hende styre ind i Porten til en Dansesalon med en Veninde under hver Arm og utrolig Blæst i Skørterne.

Hun er seksten Aar, lys og pæn og dømt til Undergang. Der sidder Hundrede af hendes Slags paa Boulevardens Bænke, i Ørstedsparken, Østre Anlæg, Frederiksberg Have. De er ikke lige store, lige kønne, lige venlige. De er ondskabsfulde eller godmodige, undselige eller frække . . . der er akkurat samme Forskel paa dem som paa andre Mennesker, og dog ligner de hinanden til Fortvivlelse.

Der er Ingen, der lærer dem noget, Ingen, der taler et fornuftigt Ord til dem. Deres *Herskab* gør dem ansvarlig for alt, men betror dem ikke Ansvar for noget. De hader Fruen, hader Kokkepigen, hader Børnene. De er et nødvendigt Onde i Huset, og de er i Huset for 8 Kr. maanedlig, fordi de ikke har Raad til at være hjemme.

Jeg synes, *Herskaberne* skulde tage gamle Koner til at vogte deres Børn.

En gammel Kone er et dejligt Menneske for et Barn. Hun sidder godt i Solen i sine egne, smaa Tanker, medens hun rokker Barnevognen. Det passer hende at gaa smaat og give sig god Tid. Hun er færdig med det, der lokker og drager. Hun kan fortælle en Historie.

Det Menneske, der er Børn fjernest og daarligst forstaar sig paa dem, er naturligvis en pur ung Pige, der lige har vokset sig til lang Kjole og skal vokse sig til en Kæreste. Det, man forlanger af hende, er stridende mod Naturen og idiotiserer hende Dag for Dag. Naturligvis maa der være Idioter til, og mange. Men mon det er nødvendigt at frembringe dem kunstigt? Optimist som jeg er, tror jeg, man trygt kan overlade Naturen ved Kvalitetsvalg o. s. v. at frembringe det fornødne Antal, som Samfundet saa vil anbringe og dekorere saadan, at vi ikke tager fejl af dem.

Carl Ewald.

(28. Avgust 1900).

I Chicago havde *Holger Drachmann* mødt den dansk-amerikanske Billedhugger Carl Rohl Smith. Da Rohl Smith i Avgust 1900 døde, skrev han følgende Mindedigt over ham i *Politiken:*

Carl Rohl Smith.

Til hans Hustru Sara.

Skagerak, 25. Avgust 1900.

Maskinen slog sine rolige Slag —
saa støt og saa stille det lød;
og Himlen spejled sit tindrende Tag
i Havdybets vigende Skød;
og Skibs-Passagererne spillede Kort,
mens Dagen i blaanende Hvile henflød —
saa lagde jeg sagte Avisen bort:
der stod, at min Ven var død!

Og Dagen blegned, og Solen gik ned,
og Himlen blev tung og graa,
og ud over Havet mit Øje gled,
og sortnende Vøver jeg saá;
bestandig jeg sad paa den samme Plet
og støtted' min Haand under Kind —
og den Gang da Hundevagten gik ind,
fornam jeg, at jeg havde grædt.

Hvor er det dog muligt, at *den*, som er god,
og elsket og nobel og smuk —
at den, som har kæmpet sig frem ved sit Mod
og ej ved et eneste Buk —
hvor er det dog muligt, at den, som var stærk,
og leved' saa lysende glad i sit Værk
og vidste fuldt ud, hvad hans Gerning betød:
at *han* nu . . . .
Ak, nu er han død!

Men alle de Væsner af lavere Rod,
som snylter paa Livs-Træets Saar,
de fedes af Safternes strømmende Flod
helt op mod de Hundrede Aar —
og *han* som i fuldeste Skaberkraft staar
og føler sig adelig-stærk,
han fældes, før Rimen faar pudret hans Haar —
midt i et halvfærdigt Værk!

Nej, Sara, o Sara, hvor er det dog fat,
hvad Mening og Med i det Alt:
Den herligste Helt paa Livs-Bane sat,
saa dag-klar og sol-lys en Kunstnergestalt —
og saa denne sortnende Nat!
Ej Skrig eller Klage — jeg véd det — fandt frem,
da over hans Legem du bad:
Men *her* var et Par, og *her* var et Hjem —
nu sidder kun *En*, hvor I sad!

Snart stunder mod selv samme Valplads min Far,
hvor Vunden han fandt til sin Død: —
naar Kunsten skal yde det daglige Brød,
da tæres vor Livs-Nerve snart.
Men højt med et Smil jeg bekender og véd,
at den, som det *Højeste* vil,
han elsker den blodige Mark, hvor han stred —
Man sætter dog *Livet* kun til!

Vi véd det, Veninde, han vandt denne Krans,
det kostelig, dyre Klenod;
Nu hvirvler snart Høsten de Blade i Dans,
som pryded' en Stridskæmpe god.
Lad andre berømme, hvad Kæmpen har skabt:
Til *ham* staar hans Landsmænd i Gæld —
jeg véd, hvad hans Hustru i Helten har tabt:
Veninde! mit Haandtryk — Farvel!

Holger Drachmann.

(12. December 1900.)

Et Svar.

Under Boererkrigen skrev den hollandske Redaktør Elout et aabent Brev til *Henrik Ibsen* i *Politiken*. Den norske Digters Svar her i Bladet lød saaledes:

Hr. C. K. Elout, Redaktør af „Algemeen Handelsblad", Amsterdam.

Meget ærede Herre!

De har gennem *Politiken* gjort mig den Ære at sende mig et aabent Brev, og jeg skal tillade mig gennem samme Blad i al Korthed at give Dem et aabent Svar.

Jeg er, som De kanske véd, paa det politiske Omraade en Fredens Mand, og jeg tænkte mindst af alt, at det skulde times mig at blive indviklet i den sydafrikanske Krig. I Striden mellem Boererne og Britterne har jeg hidtil holdt mig lige saa varsomt tilbage, lige saa nevtral, som selve den store, hollandske Kolonimagt.

Og mine aforistiske Ytringer i det norske *Ørebladet* var sandelig ikke beregnede paa at forvolde Boererne nogen Ulempe ude i den politisk interesserede Verden.

De stiller mig i Udsigt en Bog, som endnu ikke er udkommen, men som skal overbevise mig om, at Boererne ikke fik deres Landomraade paa nogen uretmæssig Maade, og at Englænderne i Sydafrika ikke har gjort mere for Kulturens Sag end Boererne.

Vi faar se.

Lykkes det denne bebudede Bog eller Brochure at overtyde mig om alt dette, som for min nuværende Betragtning vilde være revolterende, saa skal jeg ærligt bekende det.

Jeg staar i en dyb, personlig Taknemmelighedsgæld til Deres Nation, Hr. Redaktør. Men man tør ikke kræve, at jeg skal være villig til at afbetale Noget af denne Gæld ved at øve Vold paa min Overbevisning.

De siger til Slutning, at Hollænderne er Boerernes naturlige Forsvarere i Europa.

Hvorfor har ikke Deres Landsmænd valgt en mere virkningsfuld Forsvarerplads, medens det endnu var Tid?

Jeg tænker paa Sydafrika.

Og saa det at forsvare Frænderne med Bøger og Brochurer og aabne Breve!

Gives der ikke, Hr. Redaktør, mere effektive Vaaben?

Jeg tænker paa — — —.

Kristiania 9—12—1900.

Deres ærbødige

Henrik Ibsen.

(18. Januar 1901.)

En Frokost.

Med nedenstaaende Artikel indledede *Vald. Koppel* under Mærket *Christensen* en Række vittige Kjøbenhavnerier, der gennem Aarene har hørt til *Politikens* mest læste Stof.

Jeg ringede — mod Sædvane lidt nervøs — paa min Husholderske.

— Madam Hjort, sagde jeg, er Alt parat til Frokosten?

Madam Hjort anlagde en paa samme Tid tillidindgydende og lidt fornærmet Mine:

— Herren plejer jo aldrig ellers . . . Jeg afbrød hende.

— Nej, nej, jeg véd det nok; det er mig, der har Uret. Men jeg er lidt nervøs i Dag. Jeg venter den berømte Komponist, og jeg ønsker, at Alt skal være *first rate*. Og derfor føler jeg endnu en Gang Trang til at høre af Deres egen Mund, at Oksemørbraden er rød og saftig og mør, at Kaviaren er frisk og fersk, og at Deres Omelette vil blive et Mesterværk — sværg mig dette til ved Deres Datters Hoved!

Madam Hjort svor og gik, og jeg satte mig ved mit Skrivebord, og medens jeg gav mig til at gennemrode mine gamle Papirer, tænkte jeg:

— Folk tager helt fejl af mig. Maaske er jeg ikke selv uden Skyld deri. Jeg har med Vilje anlagt en Maske af lidenskabsløs Materialisme, som de Færreste har forstaaet at gennemskue. Jeg er jo i Grunden slet ikke saadan. Men har jeg undertiden, naar jeg var i Selskab, søgt at faa de Strenge til at tone, der stadig dirrer paa mit Væsens dybeste Bund, saa har de tilfældig Tilstedeværende opfattet det som et Udslag af almindelig Fuldskabs-Sentimentalitet. Jeg véd ikke hvorfor.

Jeg tog en lille Pakke frem af Skrivebordet og sagde:

— Her ligger de, mine Ungdomsdigte, Udtrykket for, hvad jeg i sin Tid følte og led. Her gav jeg mig, som jeg virkelig var. Her havde jeg ikke iført mig det Panser, som jeg senere dannede af kold Verdensmandsmæssighed og aggressiv Ironi.

Jeg tog et Papir og læste:

Lykken.

Nej, Lykken er ikke at eje
fuldt op af Guld og Gods,
Lykken er ej sig at neje,
men krytte Næven i Trods . . .

Lykke det var at være
fuldt ud sig selv og helt,
ene med Kvinden, den kære,
med hvem man sin Skæbne har delt . . .

Lykke det var at favne
den eneste elskede Mø . . .
da vilde jeg slet intet savne,
da vilde jeg gerne dø . . .

Da brød jeg Fordommens Stængsel,
da favned jeg vildt . . . O, Gud!
Men denne sugende Længsel,
den holder jeg ikke ud . . .

Jeg sagde til mig selv:

— Dette Digt er meget smukt. Jeg forstaar mig paa Vers og tager næppe fejl i min Dom. Digtet savner hverken Ynde, Teknik eller Originalitet. Hvorfor skulde den berømte Komponist ikke ville sætte det i Musik? Men jeg har ogsaa skrevet andre Digte, som var mere sejrsbevidste, mere fandenivoldske og kække.

Jeg gav mig til at lede, og jeg fandt følgende Digt:

Luftskipperens Sang.

Hejsa, I Godtfolk dernede,
som kryr jer og kror
jer, som om I ejed
den hele velsignede Jord.

I skulde blot ane, hvorledes
I synes mig latterlig smaa,
naar højt over Hoben deroppe
jeg styrer mit Skib i det Blaa . . .

I tumler i afmægtig Brynde,
I lever, som I det maa,
i Usseldom, Nag og i Ondskab . . .
Jeg styrer mit Skib i det Blaa.

Jeg læste dette Digt med et tilfreds Smil om Læben og sagde:

— Meget vel! Komponisten kan komme! Først spiser vi Frokost, en superb Frokost, thi jeg stoler fuldt ud paa Madam Hjort. Saa kommer vi herind og saa falder han over mine Digte. Han maa tilfældigvis finde dem. Men hvorledes? Jeg kan dog ikke antage, at den berømte Komponist giver sig til at rode paa mit Skrivebord. Det er heller ikke sikkert, at han ser Papirkurven efter. Men jeg kan vel nok gaa ud fra, at han, naar han har faaet Ild paa Cigaren, sætter sig hen og klimprer ved Flyglet. Hvis jeg nu taber *Luftskipperen* lige ved Taburetten her, saa maa han finde den, hvis han ikke er stokblind. Men hvad skal jeg gøre med *Lykken*? Hvad i Alverden skal jeg stille op med *Lykken?*

— *Lykken*, sagde jeg efter lang Betænkning, den lægger jeg op mellem Nodehæfterne, der kan den godt have forvildet sig ind. For Resten siger jeg ikke Ja straks. Han kan godt bede mig lidt først. Mine Digte er jo ikke saadan bestemt til Udgivelse. Men hvis han endelig vil, og han mener, de er gode, hvorfor saa ikke . . .

— Madam Hjort! raaber jeg.

Madam Hjort kom ind.

— Madam Hjort, er Manden med Østerserne kommet?

Madam Hjort bejaede det.

— Gudskelov, sagde jeg, jeg begyndte at blive ængstelig. Ringede det ikke?

Madam Hjort gik ud og lukkede op. Et Øjeblik efter kom hun ind og sagde:

— Den Fremmede er der.

Jeg fo'r ud i Entréen:

— Kære Mester, Velkommen!

Christensen.

Holger Drachmann.

(1. Februar 1901.)

Alfred Ipsen.

For at standse Forfatteren Alfred Ipsen, der vildt og arrigt angreb de Unge, offentliggjorde *Johannes V. Jensen* i *Politiken* følgende Nekrolog af ham med den Virkning, at Alfred Ipsen blev saa opbragt, at han ikke magtede et Gensvar.

Han var af den Slags Mennesker, der holdt paa, at man skal lade de Døde hvile i Fred, og han kunde som de fleste andre Dalevende kun tænke sig en Mand karakteriseret ved det, man ikke véd om ham.

Pietet vil jeg nu ikke vise denne Mand; det er min Opgave at gøre et kritisk Portræt af ham, og er der end intet nyt Materiale i den Omstændighed, at han er død, saa ser jeg ingen Hindring deri. Derimod skal jeg søge at tegne ham i grove Træk, idet jeg udelukkende gaar ud fra det Obskure i hele hans Levned. Det ligger i Sagens Natur, at jeg ikke kan faa alt med af, hvad han i sit flittige Liv lod ugjort. Et Par Træk kun.

Alfred Ipsen lod sig aldrig forlede til en uoverlagt Handling, enten fordi han ikke havde Hierte, eller fordi han med Føje frygtede Følgerne — muligvis ogsaa af Grunde, der fortoner sig i Privatlivets hellige Stuedunst. Han væltede sig aldrig ind paa Sagesløse; kun naar han saá en Mand hælde, var han der med sit talentfulde lille Puf. Selv holdt han sig langt fra Grøfterne, „Midt ad Vejen", det var hans Devise. Nogen stor Aand blev han ikke, thi han var bramfri, og Betydning i Danmarkshistorien kunde han ikke faa, da han af egen Drift var en Uskadelig. Han slog aldrig rigtig igennem, for han slog overhovedet ikke, det var en af hans Undladelsessynder. Han levede af at daane, naar noget overhovedet skete; han gøede, naar Videnskabsmænd undersøgte Folk gennem det, de havde gjort. Det var en Livsfilosofi hos ham. Selv indrettede han sine Skrifter, saa at de kunde blive mistydet til hans Fordel, naar han selv ikke var mere.

Alfred Ipsen døde for et Par Aar siden. Medens han stod i sin Produktions Blomstring, blev han forvekslet med en norsk Digter af samme Navn; den offentlige Mening gav ham derfor i hans sidste Aar et andet Navn, som han lød. — Af Ydre var han prunkløs som hans Digtning, kort af Statur, nærsynet og bleg af en Sygdom i Ærgerrigheden. — Totalindtryk: Slidt. Ansigtet var pint af hans Evneløshed, han var graa af Misundelse. Jeg saá ham noget før han døde en Dag oppe paa Kafé Nørrehus.

Da Alfred Ipsens Testamente blev aabnet, viste det sig, at han bad om den tarveligste Ligbegængelse, Statens Ritus kendte, og den beskedneste Deltagelse, Folket var i Stand til at yde. Man puttede ham da ned i al Stilhed uden noget Opløb. Han blev ikke borgerligt begravet, og det var hans sidste Vilje, at han ikke vilde brændes paa Krematoriet, og at hans Aske altsaa ikke skulde hverken højsættes eller indlemmes i Krematoriets Urnesamling.

Alfred Ipsens Navn vil blive glemt. Han arbejdede hele sit Liv paa sin egen Glemsel . . . sommetider uden Held. Hvad mig angaar, saa skal jeg huske ham. Selv om der skulde leve Nogen efter ham, erklærer jeg som min Overbevisning med Hensyn til den Afdøde: Han bestilte ingenting, han snyltede paa Landets Krop af Dumhed. Han var derfor en Længelevende. Han blev gammel, ogsaa fordi han var en Forsigtig — den biologiske Lov, der gælder for Lusene, gjaldt ogsaa for ham: de er altid at finde paa et andet Sted end der, hvor de har bidt. De sidste Aar levede han sorgfrit af sin Alderdom. Han døde af Koldbrand i Hovedet.

Johannes V. Jensen.

(12. Juli 1901).

Hos Strindberg.

I den følgende Artikel skildrer en Medarbejder ved *Politiken* Kvindehaderen August Strindberg paa Bryllupsrejse i Hornbæk.

Den mærkeligste af alle nordiske Digtere bor for Øjeblikket i Hornbæk, hvor han, iført en kridhvid Tropedragt, sidder og arbejder i et lille Værelse. Uden for kagler Hønsene i Solskinnet, og paa Vejen, hvor Landliggerne sladrer, er Sangeren Herold beskæftiget med at fotografere Fiskerdrenge. Midt i disse sorgløse Sommerglæder lever Strindberg, rastløs beskæftiget med alvorligt Arbejde.

Det er kun to Maaneder siden „Det røde Rum"s Forfatter giftede sig med Skuespillerinden Frøken Bosse. Hun er yngre end Strindbergs ældste Datter, men dog er det næppe Aldersforskellen, man vil tænke paa ved Synet af det nygifte Kunstnerpar. Skønt Strindberg er graahaaret, synes Tiden og Arbejdet sporløst at være gaaet gennem hans Væsen. Skikkelsen er bredere, men lige rank og spænstig, og Digterens smukke Pande, der i Slutningen af Firserne var gennemfuret af Rynker, er ved en større Fyldighed blevet høj og klar, og samtidig har Ansigtet antaget det harmoniske Manddomspræg, der virker indtagende til det graa Haar. Kridhvidt staar Overskægget som Sommerfuglevinger op fra de nervøst krusede Læber. Ordene synes bevingede at flyve fra hans Mund.

Man nærmer sig ikke Strindberg uden i Forventning om en aandelig Overraskelse. Han er næsten aldrig den i Dag, han var i Gaar. Har man tilfældigt truffet denne Mand i Verden siden det røde Rums Dage, mindes man ham som hurtigt skiftende, altid afvekslende og interessante Fysiognomier: Den iltre Fritænker, Samfundsstormeren, den nervøse Forsker, yderliggaaende Naturalist, Tvivleren, Mystikeren, Katoliken, Magikeren og Nationalisten — en uafbrudt Række af Personligheder, der viste sig i frygtelige Livs-Konflikter, som han selv aabent lagde frem for Mængden. Til sidst spørger man: Er alle disse hinanden modstridende Tanker udgaaede fra den samme Hjerne, og: Hvad præker du i Dag? Paa dette Spørgsmaal gav han os følgende Svar:

„Jeg er bleven rolig. Jeg vil lade Menneskene i Fred, og af Menneskene forlanger jeg, at de skal lade mig i Fred. Min Tro paa Videnskaben og den stringente Tænkning er brudt. Jeg føler mig i det tilbagegaaende Bølgeslag. Men Bølgen gaar ikke hele den lange Vej tilbage. Et lille Stykke fremad førte den os. Vi lærte, at Tilværelsen ikke lader sig løse som matematiske Opgaver; personlig har jeg lært, at den store Hvile findes i Arbejde. Jeg har levet tre lykkelige Studieaar i Lund, hvor jeg har fuldendt de historiske Dramer, De kender. Det sidste er „Carl XII", som nu ligger færdigt. Ethvert af disse Dramer øgede yderligere min Interesse for Historien, og særlig har Carl den Tolvte, den eneste Konge, som Voltaire ikke kunde begribe, aabnet mit Øje for sælsomme Bevægelser i Menneskelivet."

Og Strindberg fortæller Indholdet af Dramaet, der spiller i de 3 Aar (1715—18), da Kongen efter Hjemkomsten fra Stralsund levede i Skaane. Det er vistnok lidet kendt, at Kong Carl den Tolvte — efter hvad Strindberg oplyser — i disse tre Aar ikke en eneste Gang gensaa Stockholm. Den ekscentriske Konge, der nu er Svenskernes Nationalhelt, opholdt sig væsentligst i Lund. Her gik han til Forelæsninger med Studenterne, ligesom han paa andre Maader viste sin Interesse for Videnskaben.

Men alt dette angaar Historien og interesserer os meget mindre end Strindbergs Opfattelse af Kvinden, der næppe i Øjeblikket turde være den, vi kender fra hans Bøger. En Kvindehader, der er paa Bryllupsrejse, er i sin Tavshed mere veltalende end mange Kærlighedsdigte af Petrarca. Dog, Takt kræver ikke at gøre Hjertets intimeste Følelser til Genstand for Interview. Tilfældet vilde imidlertid, at Samtalen strejfede Spørgsmaalet, og roligt rejste Strindberg sig, aabnede en Dør og bad sin Frue træde ind i Stuen. Et indiskret Spørgsmaal, der laa i Luften, havde dermed faaet sin diplomatiske og meget nydelige Besvarelse.

Fru Strindberg er nemlig smuk, sprudlende af Liv og Intelligens. En lille, fin og spinkel Dame, blog og gennemsigtig og af den Skønhed, man i Norden kalder sydlandsk. Mellem Fremmede vilde man maaske antage hende for at være en Grækerinde. Mindst vilde man gætte, at hun er svensk. For øvrigt er hun da ogsaa norsk. Fru Strindbergs ældste Søster er den bekendte norske Holberg-Fremstillerinde Fru Bosse-Fahlström ved Kristiania-Teatret, en anden af hendes Søstre er den svenske Sangerinde Fru Dagmar Sterky-Möller, der ogsaa har et Navn i Danmark. Selv indvandrede Fru Strindberg, efter at hun i et Par Aar havde spillet Komedie paa sin Søsters og hendes Mands Teater i Kristiania, til Sverige, hvor hun hurtigt tilegnede sig Sproget og blev Elev paa Dramatiska Teatern. Endnu var hun dog temmelig ukendt, da Strindberg pludselig forlangte, at hun skulde spille Hovedrollen i „Til Damaskus". Hun spillede Rollen. Hun gjorde Lykke. Hun blev Forfatterens Brud.

Formodentlig vil da den indtagende og kloge unge Dame yderligere knytte Strindberg til Teatret og derigennem forlænge den Vaabenstilstand, han har sluttet saavel med de

henfarne Aander som med det bestaaende Samfund. I Sverige er han for Øjeblikket baade national og populær. Lykken er kommet over ham, og han er blevet rolig — dog uden at man skal frygte for, at han foreløbig indespærres mellem „de Aderton".

Da Strindberg en Gang laa i Frankrig, lidende af et frygteligt Hjerteonde, troede han, at Ondet hidrørte fra en Fjende, der sad i Stockholm og med Naale gennemborede hans Portræt. Han blev dog rask igen, og formodentlig har han indset, at Fjendernes Naale er mindre farlige end en vis lille Guddoms Pil. Lykkeligere Ægtemand end Strindberg findes der næppe i Verden, hvor alt for mange af hans troskyldige Læsere gaar og hader Kvinden. Det er en næsten humoristisk Tanke, at denne opofrende Ægtemand er Sjælesørger for vrisne Pebersvende. Men Modsigelsen forsvinder, naar man ser hans Hustru. Ogsaa ved *Infernos* stridige Forfatter standser vi da ved det evige Spørgsmaal: *Où est la femme?* Hvad nytter det Vismænd og Daarer, at de gør Modstand. En skønne Dag begynder de dog at gaa i Ring og synge deres Bro, Bro, Brille . . . og hvem der kommer allersidst skal o. s. v.

Index.

(23. Oktober 1901.)

Tietgen.

Herman Bangs Mindeartikel i *Politiken* ved Tietgens Død.

C. F. Tietgen er død. Landets Førstemand er død.

Han ragede højt op over os alle; over alle dem, der klatter Farve paa et Lærred med en Pensel; som bliver graa om Fingrene af at fuske med Ler; som puger og handler; som driver Politik fra Kro til Kro og snakker sig en Magtstilling sammen eller skriver sig den sammen, Linje for Linje, der sætter Bogstav ved Bogstav for at skrive Bøger, hvori der intet staar — han ragede op over dem alle. Og efter Dalgas' Død er der vel kun en eneste tilbage, hvis Navn tør nævnes i samme Aandedrag som hans. Thi Tietgen, Dalgas og Georg Brandes genoprettede Fædrelandet.

Saa mangfoldigt og saa mangeartet Tietgens Livsvirke end kan synes, saa enkelt var det i Virkeligheden — saadan som Geniets Virke bestandig er det.

Han begyndte med at grunde en Bank for at have en Pengepung. Dernæst sammentømrede han i et Land, der mestendels bestod af Vande, et Dampskibsselskab. Saa grundede han et Værft, hvor Dampskibene kunde bygges, saa Pengene blev i Landet. Endelig greb han, som dansk, det danske Folks første Adgang til Ry og første Ørsteds elektriske Gnist gennem Sibiriens Ismarker. En sidste Gang viste han sit Geni, da han forstod, at Landbruget var og blev dansk Eksistensbetingelse og, ved at danne Sukkerfabrikerne, virkede halvt revolutionerende ogsaa i Landbruget.

Alt dette og meget mere virkede han. Han skabte vort Samfunds Udvikling i mere end et halvt Aarhundrede.

Og da hans stærke Hjerne var gaaet træt i vide Tanker, og han maatte gaa bort fra sit Arbejde, gik han som en næsten fattig Mand. De Kæmpeforetagender, som han havde skabt maatte tilstaa ham en Aarpenge, for at han kunde ende sine Dage under de Forhold, hvori han var vant. Pengene selv og for ham selv havde aldrig spillet nogen Rolle for denne Mand, for hvem Foretagenderne og det Udrettede var alt.

I Livet og som Menneske var Tietgen naturligvis ene. Han bar sin Maske og foragtede Menneskene som *den*, der kender dem. Naar de ikke vilde som han, skjulte han ikke sin Haan. Naar de trængte, hjalp han, men koldt og som den, der véd, at i Virkeligheden takker Ingen. Naar de krøb for ham, foragtede han dem, og naar de faa, der virkelig forstod, hvem han var, anerkendte ham, betragtede han det, uden at føle nogen Glæde, som noget selvfølgeligt . . .

Jeg er ingen Ven af Statuer. der rejses for Herodes eller for en Bisp eller for Pilatus. Men for Tietgen bør en Statue rejses. Den burde ikke være et Billede af Manden. Det vilde være for lidt. Den burde være en Mandsskikkelse, der, mejslet af Sinding eller af Tegner, betød Viljen og Geniet. Og vi og de, som følger efter os, burde af Statuen lære alt, hvad der dog kan udrettes af en *Handlingens* Mand — selv i det mindste Land.

Landets Største er død. Uden Haab om nogen Tid at kunne naa ham maa de, som fulgte efter ham, bygge videre paa det, som han i Kraft af sit Geni har skabt.

Herman Bang.

(22./6. 1905.)

Jens Vejmand

Aakjærs populæreste Digt „Jens Vejmand" blev første Gang trykt i *Politiken*, i samme beskedne Udstyrelse som denne

Hvem sidder der bag Skærmer
med Kluden om sin Haand,
med Læderlap for Øjet
og om sin Sko et Baand?
Det er saamænd Jens Vejmand,
der af sin sure Nød
med Ham'ren maa forvandle
de haarde Sten til Brød.

Og vaagner du en Morgen
i allerførste Gry
og hører Ham'ren klinge
paa ny, paa ny, paa ny,
det er saamænd Jens Vejmand
paa sine gamle Ben,
der hugger vilde Gnister
af morgenvaade Sten.

Og ager du til Staden
bag Bondens fede Spand,
og møder du en Olding,
hvis Øjne staar i Vand,
det er saamænd Jens Vejmand
med Halm om Ben og Knæ,
der næppe véd at finde
mod Frosten mer' et Læ.

Og vender du tilbage
i Byger og i Blæst,
mens Aftenstjernen skælver
af Kulde i Sydvest,
og klinger Hammerslaget
bag Vognen ganske nær,
Det er saamænd Jens Vejmand,
som endnu sidder der.

Saa jævned' han for andre
den vanskelige Vej;
men da det led mod Julen,
da sagde Armen: nej!
Det var saamænd Jens Vejmand,
han tabte Ham'ren brat;
de bar ham over Heden
en kold Decembernat.

— Der staar paa Kirkegaarden
et gammelt, frønnet Bræt;
det hælder stygt til Siden,
og Malingen er slet.
Det er saamænd Jens Vejmands;
hans Liv var fuldt af Sten,
men paa hans Grav histhenne
man gav ham aldrig en.

Jebjærg, 19./6. 1905.

Jeppe Aakjær.

(7. Marts 1901).

Aabent Brev
til
Højærværdige Hr. Provst Mathias Fenger. R.

Provst Fenger har paa et Møde indtrængende advaret Ungdommen mod Sporten. Hans Advarsel indbringer ham nedenstaaende aabne Brev fra *Hr. Hansen (Carl Evald).*

Hr. Provsten har sikkert ventet Brev fra mig. De føler som jeg, at Tiden er inde, da alvorlige Mænd bør tale sammen om alvorlige Ting. Det kunde saa sandt aldrig falde mig ind at komme til Dem, hvis De var en af disse letsindige, gejstlige Ynglinge med Tusinde Kroner i aarlig Gage, som De solder op i Injurier mod anderledes tænkende Medborgere. De er af en anden Støbning. En sat Mand er De, som sidder i et stort Embede med Ridderkors og mange Børn. Jeg selv er ligedan, om end min Gage er mindre, mine Børn færre og mit Knaphul endnu tomt.

Dertil kommer, at jeg har megen Sympati for Deres Person. Jeg møder Dem ofte, naar De piler rundt fra Sjæl til Sjæl, og glæder mig allerede, naar jeg ser Dem i lang Afstand. De er ikke sur som saa mange af Deres Embedsbrødre; det ser jeg af det milde Ansigt, der skinner ud af alle Deres sorte Klæder. Dem kan jeg snakke med. Og da jeg nødig vil se Dem falde i Kloerne paa en af de unge Flabe, der i *Politiken* spiller Halløj med alt mellem Himmel og Jord — jeg har ofte, men desværre forgæves, foreholdt Redaktionen det Usømmelige deri — henvender jeg mig trøstig og direkte til Dem i Anledning af Deres Udtalelser paa det sidste Vigilia-Møde, der forløb saa smukt og vakte Genlyd alle Vegne, hvor man overhovedet kan høre.

De advarede indtrængende mod Sporten. De sagde: *Det er ikke værd at tale om, hvad der kan ske, naar de to Køn kommer sammen.*

Uden Tvivl har disse Ord givet Anledning til Mistydning. Kundskaben om, hvad der sker, naar de to Køn kommer sammen, har jo alle Dage været ret almindelig og er vel næppe mindre i disse Tider, hvor Aviserne sludrer om alt muligt, og Præsterne læser dem op i Koncertpalæet. De og jeg véd det saa godt som Nogen . . . . De bedre end jeg, hvormed jeg ikke sigter til Deres flere Børn — jeg er yngre end De og skal nok indhente Dem — men til Deres hellige Embede De maa stadig, oven i Købet paa den mest solene Maade, lade *de to Køn komme sammen*, og bagefter døber og konfirmerer De med ikke mindre Andagt *det, der er sket.*

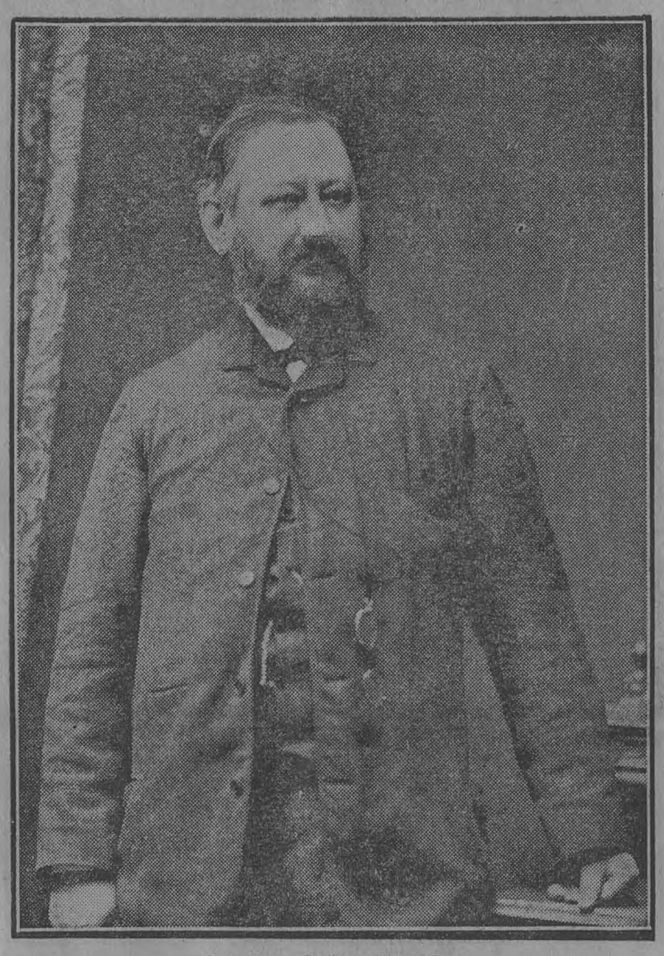

Sophus Schandorph.

Men jeg er ikke den Mand, der hænger mig i en uheldig Vending, et mindre vel overlagt Ord. Jeg véd meget vel, at De tænkte paa *Literaturen.* De tænkte allesammen paa Literaturen. Mødet skulde holdes om *Variétéerne*, men det blev mest om Georg Brandes, Molbech o. s. v. I en Parentes maa jeg maaske bemærke, at jeg ikke tror, Georg Brandes render noget videre paa Variété; for Molbech tør jeg ikke svare, men Herre Gud, selv om han har gjort en Smule Kiks med Lona Barrison — Manden er jo død for længe siden, skal vi ikke lade det være godt?

Altsaa — hvad enten De siger Variété eller Tivoli eller Sport, saa tænker De paa Literaturen, paa de Bøger, De og jeg giver vore mange uskyldige Børn i Hænde, og jeg er ikke helt enig med Dem, hvad Sporten angaar.

De har maaske hørt en Dame nævne, som hed *Hero?* Hun levede inden Deres Tid, boede et Sted ude ved Gasværkshavnen og stod i et næppe fuldkommen anstændigt Forhold til en Hr. *Leander*, der tjente ude paa Amager. I det mindste svømmede han hver Nat over til hende, og under en af disse Ture druknede han. Der er skrevet en Mængde smukke Vers om de unge Mennesker og deres utilladelige Elskov.

Ærede Hr. Provst . . . . hvis nu Leander havde gaaet i Paul Petersens Svømmeskole, var han næppe druknet. Der var da ingen Vers kommet til Ungdommens Ødelæggelse, og hvem véd, om ikke en Natmissionær til sidst havde faaet de to gift og saaledes Ende paa Forargelsen. De ser her et Tilfælde, hvor Sporten kunde virket direkte i Moralens Tjeneste.

Paa den anden Side maa jeg indrømme Dem, at dersom *Romeo* ikke havde klatret saa godt, vilde han næppe svunget sig op paa Balkonen til *Julie* (en Dame, der heller ikke boede i Holmens Provsti). I saa Fald vilde Shakespeare (en ældre, usædelig, men ikke helt talentløs Literat) ikke skrevet en Pjece, som i Forbindelse med visse tekniske Fortrin indeholder en moralsk Gift, der er gaaet Tusinder af Julia'er i Blodet og har giort „Balkon" til et næsten uartigt Ord.

Saaledes peger Tegnene mod hinanden.

Men Sagen er vigtig, og Afgørelsen trænger paa. Der er ingen Tid at give bort. Hvad mener Hr. Provsten, om De og jeg traadte sammen i et Fællesudvalg til Spørgsmaalets Løsning?

Forventende Deres ærede Svar forbliver jeg med udmærket Højagtelse

Deres meget ærbødige

Hr. Hansen.

(16/7 1905).

Bjørnstjerne Bjørnson til danske Venner!

Under Unionskrisen rettede *Bjørnstjerne Bjørnson* gennem *Politiken* følgende Henvendelse til sine danske Venner:

Carl W. Wirséns Kantate ved Kirkefesten for det nygifte svenske Fyrstepar har en Strofe om, at det svenske Folk holder de Love, det har aflagt Ed paa. Dette læser vi Nordmænd saaledes, at der er et andet Folk, som *ikke* holder de Love, det har aflagt Ed paa, og det er det norske.

Vi mindes herved, at vi i Sverige gentagende Gange er blevne kaldte et ærløst og troløst Folk, og det af Mænd, som vi troede var vore bedste Venner.

Skulde disse samme Mænd ikke kunne tage Hensyn til, at saaledes har Nordmændene aldrig før været bedømt, saa længe de har haft Historie. Ej heller bedømmes de saaledes nu i Danmark, altsaa ikke af begge Folks nærmeste Frænder. Ej heller bedømmes de saaledes af den øvrige Verden; Svenskerne er aldeles alene om det. Skulde ikke det kunne gøre dem tvivlraadige? Selv de udenlandske Blade, som tager Forbehold med Hensyn til Maaden vi har opløst Unionen paa — og det gør nok saa mange — de kalder os derfor ikke ærløse eller troløse. Tværtimod, de roser os allesammen uden Undtagelse for vor værdige Ro, for vor kloge Imødekommenhed. Det vilde de næppe have gjort, om de samtidig mente om os, at vi var ærløse og troløse.

Det moderne Tankesæt Verden over er jo, at et Folks Vilje bør være øverste Lov. I vor store Fredspropaganda er dette en Hovedsætning. Selv om her var en Lov eller en Pagt, som forbød os Nordmænd at handle, som vi nu har handlet — hvad vi nægter, at der er — saa har dog et *énstemmigt* Folk utvivlsomt Ret til at vælge den belejlige Tid for at komme løs fra utaalelige og umulige Forhold. Utaalelige, fordi den anden Part slet ikke kunde eller vilde forstaa os; umulige, fordi vor egen konstitutionelle Konge nægtede at komme til os, skønt han intet Ministerium havde eller kunde faa.

Lige saa lidt som en Kompagnon kan kaldes ærløs eller troløs, fordi hans Interesser tvinger ham til at bryde ud af Kompagniet, lige saa lidt kan et Folk kaldes saa, fordi det af samme Grund gjorde det samme. Her er bare den Forskel, at et helt Folks Interesser er saa meget stærkere tvingende end et enkelt Individs. Man har kaldt det, vi har gjort, for Revolution. Det kan være saa, men Navnet gør hverken fra eller til, al den Stund her handles af et enstemmigt Folk, ud af en højere Ret end den skrevne Lovs, nemlig Folkets Livsret.

Literaturens og Kunstens Mænd burde frem for andre have Ærbødighed for den. De burde forstaa det

Min gamle Ven Sophus Schandorph.

Ved Schandorphs Død i Vinteren 1901 skrev *Drachmann* i *Politiken* nedenstaaende Digt, der vakte Forargelse hos Nogle og Beundring hos Flere.

Højt i din Himmel, o, Fader Evan,
hvor Dagen er stedet til Ro,
og Solnedgangs-Skæret har Druernes Glød —
der ligger en smuk liden Kro.

Der finder man intet elektrisk Blus
og ej Telefon eller sligt:
tolv Tællepraase, som aldrig gaar ud,
gør deres lysende Pligt.

Og Døren gaar op, og Døren gaar i:
hvad Gæsterne ønsker, bli'r bragt
af smaa Kellnerinder som Englebørn
i deres mest himmelske Dragt.

For Bordenden sidder, med fint-spidset Mund
og Kinden lidt hektisk rød,
Bellman — med Kniplingsmanchetter paa
og en langhalset Lut i sit Skød.

Og næst ham, med tindrende Øjne blaa,
Johannes Ewald har Plads;
saa følger Knud Lyhne og Aarestrup — ja,
selvfølgelig *hver* med sit Glas!

Forresten ej Forskel i Rang eller Stand:
her drikker i ophøjet Ro
Carl Bagger og Wessel, og Mantzius med,
og Lars Mathiesen — for To!

Da triner den smaa Kellnerinde frem,
med Smilehul i sin Kind,
og melder, at Sophus Schandorph er død —
da raabes der lydt: Lad ham ind!

Alle har rejst sig, med fremstrakt Glas,
i øvrigt i ophøjet Ro —
og Mantzius fører sin gamle Ven
ind i den himmelske Kro. — —

Javist har han Ret til at bænkes der,
hvor Aarestrup viser ham Plads,
og Bellman hilser med Slag paa sin Lut
og dypper i Bollen sit Glas.

Der skal ikke plantes en Taarepil,
fordi *Sophus Schandorph* er død;
han sidder helt godt, med sit Glas i sin Haand
og — ad Aare — sin „Kat" paa sit Skød!

Med Vinløv din skaldede Isse skal snoes,
og „Bellman" skal tone igen,
den Tone, du elsked og kendte som Faa —
min vinglade, sangkære Ven!

Vi red jo *tilsammen* en Tid vort Ridt,
og Pegasus traved helt godt,
og Folk fik i Næserne Smaasten og Grus —
da nøs de og raabte: hvor *raat*.

Det Ord har de brølet helt højt og helt tidt
ud af deres Vids A B C;
men ej fik de ned-brølt dit gode Humør;
du *lo*, og *blev ved med at le*!

Nu vel, denne Latter, min gamle Ven,
hav Tak for dens Djærvhed og Kraft;
den skabte dig Venner . . . Gud give, du blot
en Fjende til Slut havde haft!

Thi *det*, som skal mærke en Mand for hans Tid
og skænke ham Hundred af Aar,
er ikke blot Venner, der smykker hans Hus,
men Fjender, der smæder hans Gaard!

Dog — just som du var, saa dansk og saa blød,
saa barnlig og glad ved det Liv,
du skænked' din Drue saa rundhaandet ud —
baade du og din trofaste Viv!

Lad Tiden da gnave paa Bøgernes Bind
og ta' lidt af Indmaden væk:
det *Indre* hos Schandorph og godt —
det tørredes ej med hans Blæk.

Du ligned vort Klima, vor Øbo-Natur,
hint Fugtigheds-Salt i vort Sind —
det mangled dig aldrig i hele dit Liv
paa „*Nedbør*" og friskende Vind!

Saa blæse med Resten — hvor *stor* du vel var —?
Hvem holder med *Guderne* Maal?
Hil være dig, Broder, i Himmerigs Kro,
ved Bellmans det rygende Baal!

Marlotte, Forêt de Fontainebleau, 2. Januar 1901.

Holger Drachmann.

Folk, som tror paa den og sætter Livet ind for den.

Vi, som har misbilliget Fremgangsmaaden med Unionens Opløsning, har intet Øjeblik underkendt Folkets Ret. Vi har misbilliget Fremgangsmaaden ud fra andre Grunde, som jeg her ikke behøver at gentage; thi hver Dag viser desværre deres Sandhed.

Denne Protest mod dem i Sverige, der kalder os ærløse og troløse, maa jeg nedlægge, fordi jeg ser, at enkelte har taget mig til Indtægt. Skal vi Nordmænd endelig være ærløse og troløse, saa maa jeg bede om at faa være med i det Selskab.

Jeg nedlægger denne Protest i et dansk Blad. Vi paakalder vore Frænders Opmærksomhed.

Bjørnstjerne Bjørnson.

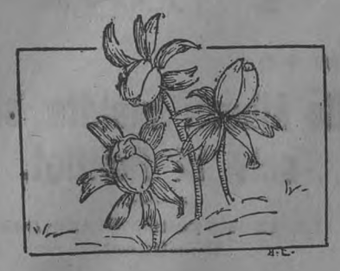

(13/11 1905.)

Ørnereden.

Det norske Kongevalg inspirerede *Henrik Pontoppidan* til følgende Betragtninger:

Det var en Gang i Sommer i de lyse Nætters Tid, i en mørk Søbod under Lofoten, nogle Uger efterUnionsopløsningen. Der sad en halv Snes Mennesker og talte Politik og drak Øl. Paa en enkelt Undtagelse nær var de alle Nordmænd.

Som overalt, hvor Norske i den Tid forsamledes i Frihedens Navn, var Statsminister Michelsen usynlig til Stede.

„Han skal være vor første Præsident!" sagde En. „Det har den kække Gut fortjent!"

„Det er sikkert det!" brummede et Kor inde i Halvmørket.

„Men dersom nu Svenskerne modtager jeres Tilbud om at adoptere en Bernadotteprins?" spurgte den Fremmede.

„Det gør de aldrig!" lød det som med én Mund, og der var baade Latter og Trusel i den.

„Men jeg har hørt enkelte udtale Frygt for, hvad I kalder de kronede Hoveders Fagforening."

„Hør, min Ven! Vi Norske er et Foregangsfolk. Dertil har det sidste Hundredaars Kamp skabt os. Vi *har* i Grunden allerede Republiken. Vi mangler bare at vælge Præsidenten."

„Saa leve Republiken da!"

„Ja, Skaal paa det!"

Saadanne Scener gentog sig i hine lyse, forhaabningsfulde Sommerdage i Riget. Fra Hammerfest til Kristiania — mindst maaske det sidste Sted — var man saa godt i Gang med at lufte ud efter Kongedømmet, at man f. Eks. kunde høre misfornøjede Ytringer, fordi Postskibene ikke havde taget Kronen ud af Flaget.

Nu skal Norge igen have en Konge, valgt af selve Folket, en fremmed Prins, som for et halvt Aar siden næppe kendtes deroppe, hverken af Navn eller Gavn. Sikkert vil han blive modtaget med overmægtige Hurraraab, Kanonsalut og andet loyalt Spektakel, om ikke af anden Grund saa for at overdøve Hjertets Klagesange. Selve Statsminister Michelsen vil modtage Landets unge Hersker paa Piperviksbryggen, og med et mægtigt Følge af overbeviste Republikanere vil han blive kørt op til Slottet.

Og der vil ikke være noget at le ad eller spotte over. Der er tværtimod Tragedie deri. Uvilkaarligt mindes man Bjørnstjerne Bjørnsons lille Fortælling „Ørnereden" og dens tragiske Udgang. Højt oppe over Landsbyen — fortæller han — var Reden lagt paa en Fjeldkant, som Alle kunde se, men Ingen naa. Ørnene sejlede ud over Dalen og gjorde Egnen utryg. Snart slog de ned paa et Lam, snart paa et Kid, en Gang tog de endogsaa et lille Barn og førte det med sig. Fra Ungdommen af øvede Drengene sig i at klatre i Træer og paa stejle Bjergvægge for en Gang at kunne naa op og rive Reden ned; men endnu var det ikke lykkedes for Nogen. En Dreng, der hed Lejf og var Byens dristigste Gut, sagde tidlig om sig selv, at han skulde skaffe Ørnene bort, og en Dag først paa Sommeren gik han til Vejrs. Byens Folk samlede sig under Fjeldet for at se paa Vovestykket; de Gamle fraraadede det, de Unge skyndede til. I Begyndelsen gik alt godt. Selv dér, hvor Fjeldet begyndte at hænge ud over, fandt han behændigt Fæste for Haand og Fod. Til sidst hang han højt oppe under Bjergknasten, og Spændingen mellem Tilskuerne skabte en Stilhed, saa den ene kunde høre den anden trække Vejret. Da begyndte han at trættes. En lille Sten kom rullende ned ligesom et Forvarsel. Kort efter glippede Taget for den ene Haand. Han fik fat igen; men nu gled Foden og samtidig slap den anden Haand. En hel Strøm af Sand og Sten og Muld tumlede ned over Fjeldsiden. Et Øjeblik efter laa han opreven og ukendelig paa Jorden.

Fortællingen slutter med de Ord af en af Byens Ældste:

„Det er godt, noget hænger saa højt, at ikke alt Folket kan naa!"

Den, som første Gang uden Forudviden læser denne vidunderligt fortalte lille Historie, venter vistnok, at den kække Lejfs Vovemod skal føre til en lykkelig Sejr over det højtbyggende Røverpak. Paa Grund af Overraskelsen føles hans Ulykke dobbelt tragisk.

En lignende smertelig Skuffelse har Mange følt over de sidste Begivenheder i Norge. Et stort og modigt Forsøg er mislykkedes og Evropas kongelige Ørne har paa ny vist Verden, hvor utilgængelig og velbefæstet de har opbygget deres Magt. Thi man kan begribe, at de har hvæsset deres rovbegærlige Kløer, siden et Folk med en Uafhængighedsfølelse som det norske kan lade sig fratrue sin Selvbestemmelsesret.

Men som den kække Lejfs Ulykke kun var en Episode i Egnens Kamp og ingen Afslutning, saadan er det norske Kongevalg vel ogsaa kun et Indskud, et Mellemspil i det store Frigørelsesdrama, og sidste Akt kan endnu bringe Sejren.

For der hænger *ingenting* saa højt, at ikke Folkenes sejge, samlede Vilje en Gang vil naa det.

Henrik Pontoppidan.

(4/12 1905)

Ved Fjorden.

En ung Digter fra Lemvig.

Jeppe Aakjær anbefaler den endnu ukendte *Thøger Larsen.*

Forfatteren *Jeppe Aakjær*, der sender os følgende Digt med Anmodning om at trykke det, skriver om Forfatteren:

Digtet skyldes en meget begavet ung Forfatter, som har haft saa svært ved at slaa igennem, fordi han bor herude i Provinsen (Lemvig), hvor den poetiske Sans er ringe. Hans sidste Digtsamling, *Jord*, indbragte ham dog megen Ros — ogsaa i Hovedstadspressen. Af Nutidens danske Lyrikere er der ingen, jeg knytter større Forhaabninger til end til Thøger Larsen. Han er noget tung og ru, men ved Iagttagelsens Dybde og Inderlighed kommer han højt op over Grosset af poetiske Nøølekræmmere.

Ved Fjorden.

Jeg elsker de kløftede Bakker,
hvorunder min Barndom Lyset saa,
hvor Skygger med Tænder og Takker
før Aften langt over Agren laa.

Om Morgenen flunked' en gylden,
skællet Solhud paa Fjorden der.
Og Killingen lumsked' i Hylden,
men fik nok hverken Fugl eller Fjer.

Jeg saa paa Vandenes Slikken
om Sten paa den lange Strand
Jeg hørte den klingre Prikken
af Tordenregn i et stille Vand.

Jeg sejled', hvor Fiskene svømme
paa farefuld Færd blandt Fristerens Agn.
Jeg lytted til Bøndernes sære Sagn,
der minder om onde Drømme.

Om Sylden var der saa frodigt
af grønne, fligende Urter smaa
De vokste nøjsomt og modigt
og lod sig med Taalmod træde paa.

Med Grøde i Sindenes Rødder
legad' vi Børn ved det høje Korn.
Vi sprang paa hærdede Fødder
blandt Gærdernes Tidsler og Agertorn.
Jeg tænker paa Høstens Tider.
Fader førte de buede Hug
ind imod Agerens Sider.
Kornet faldt under tørre Suk
De minded' om Døden og Veen
Moder samlede Skaaret i Neg.
Og Fader hvæssede Leen,
saa Eggen arrigt mod Strygen skreg

Snart trak jeg af Sted med Kvæget
og fæsted' hvert Høved' ved sin „Hæl"
Snart lød gennem Faarebræget
et helligt Krav til min Hyrdesjæl

Jeg løb mellem Bakken og Fjorden
om Kap i en overmodig Hast
med Skyernes Skygger paa Jorden
Smaadyr under Foden som Bobler brast

Jeg lytted' i Aftensvale,
naar hele Naturen andægtig holdt Mund
Kun fjernt i krogede Dale
vuffed' en underjordisk Hund

Min Sang er en Mindekæde.
Jeg gjorde den gerne altfor lang
Hvert Vers er en gammel Glæde,
jeg værner om gennem Tidens Gang.

Thøger Larsen.

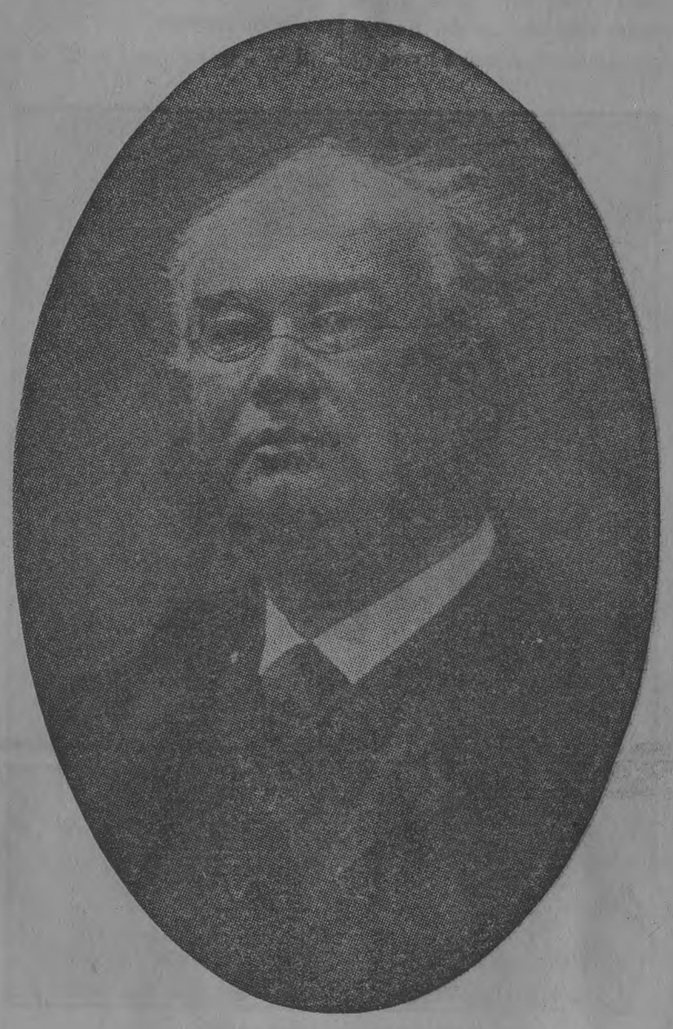

Jakob Knudsen.

(27/4 1906)

Hysterisk Snobberi.

En Kronik af *Jakob Knudsen* om det seksuelle Problem vakte en overordentlig Opsigt og affødte en Mængde Indlæg fra de forskelligste Lejre. Nedenstaaende Artikel giver Forfatterens Hovedsynspunkter.

Jeg hører selv til dem, som mener, at den nuværende Ægteskabslovgivning er forældet. Ja, jeg tror, at Kærligheden en Gang med Tiden vil og maa blive en akkurat lige saa privat Sag som Religionen — jeg mener: som Religionen allerede burde være det. Jeg ser meget vel, at dette langt lettere lader sig ordne for Religionens Vedkommende end for Kærlighedens — af den simple Grund, at af Religionen kommer der ingen Børn, hvilket derimod ikke saa sjældent er Tilfældet med Kærligheden. Jeg glemmer heller ikke de uhyre Vanskeligheder, som faktisk viser sig at være forbundet allerede med det at faa blot Religionen gjort til en privat Sag, end sige da Kærligheden. Der vil gaa lange Tider, inden det sker. Men det kommer sikkert alligevel: i det Øjeblik, Forholdet mellem Kønnene forlanges bygget paa Kærligheden — og det bliver jo mere og mere almindeligt — da er der slet ingen Mening i, at Staten bygger noget som helst paa dette Forhold. Den maa for sin egen Skyld søge et sikrere Grundlag. — Jeg mener ganske vist, at den livsvarige Kærlighed er langt den mest lykkebringende, og at derfor (heldigvis) det livsvarige Ægteskab vil holde sig, trods alle Lovforandringer, blandt adskillige Mennesker; men jeg mener tillige, at denne Kærlighed er en Undtagelse, som Staten ikke kan bygge nogenting paa. Jeg antager, det engang vil komme dertil, at Staten lønner Mødrene for deres Børns Underhold og Opdragelse. Og jeg haaber, den vil indskrænke sig hertil, og at den ikke (paa socialistisk Vis) selv overtager Børneopdragelsen, thi i saa Fald vilde jeg rigtignok foretrække selv den mest forældede Ordning og finde de nuværende Forhold vidunderlige i Sammenligning med det nye. Overtager Staten Børneopdragelsen fra den spæde Alder, da er dermed den truende Maskinisering af Menneskeheden fuldbragt.

Men først naar dette er ordnet, først naar Kvinden har faaet Staten til Forsørger i Stedet for Manden — kan der blive Retfærdighed i at løsne Forholdet yderligere mellem Mand og Kvinde. Indtil da vil næsten al Friheds-Tale paa dette Punkt været skjult eller aabenlys Uret mod Kvinden. Først naar Kvinden ad anden Vej er blevet sikret Godtgørelse for det økonomiske Tab som Kærligheden, gennem Barnet, bringer *hende*, kan hun og Manden, uden Uretfærdighed mod hende, blive frit stillet i deres Forhold til hinanden.

Jeg mener, at dette i alt for høj Grad bliver overset i de fleste Forhandlinger, der føres om det erotiske Forhold, og endnu mere i de Strejfudtalelser, de Betragtninger en passant, som i saa overvættes rigt Maal bliver det til Del, dette: at Forholdet mellem Mand og Kvinde for en meget væsentlig Del er et økonomisk Anliggende, og at kun under Forudsætning af en grundig socialøkonomisk Omordning kan en Forandring deri foretages.

Fra én Side er man *snerpet* paa det kønslige Omraade, fra anden Side angriber man det kønslige *Snerperi*. Men fra begge Sider glemmer man som oftest, at Sagen drejer sig om noget meget vigtigere end Snerperi eller Ikke-Snerperi, nemlig om økonomisk Ret eller Uret mod Kvinden. Og de mest Snerpede gør hende gerne mest Uret.

Saa snart Talen er om Forsyndelser mod Ejendomretten i Almindelighed, faar Forhandlingen altid et alvorligt Præg, og den offentlige Mening er fast i sine Domme. En Tyv er en Tyv, det vil sige et Uskud, hvilke økonomiske Teorier man end hylder. En økonomisk Lurendrejer véd man ogsaa saa nogenlunde at vurdere efter Fortjeneste. Det er, fordi Ejendomsretten interesserer i mindst lige saa høj Grad Manden som Kvinden.

Naar Talen derimod er om det Seksuelle, behager man sig enten i lunefuld, munter Skæmt eller i dystert „sædelige" Betragtninger. Og man glemmer, at Sagen for de fleste Kvinder er og maa være et vigtigt økonomisk Anliggende — frem for alt dette. Dette Synspunkt skyder man enten, i sin Munterhed, over, eller man undergraver det med sin sædelige Alvor. Man tillader sig kort sagt fra begge Sider over for dette Spørgsmaal en væsentlig *stemningsfuld* Behandlingsmaade. Hvorfor? — Fordi det kun angaar Kvinderne reelt, de maa økonomisk betale Gildet — foreløbig endda kun den fattige Part af dem.

Det er endnu slet ikke blevet det samme: at bedrage en Kvinde og at bedrage en Mand, det viser sig bl. a. i denne taabeligt stemningsfulde (æstetisk-lystige eller moralsk-bedrøvelige) Tone, hvormed man behandler Forholdet mellem Kønnene i den almindelige Diskussion, uagtet det rummer Kvindernes alvorligste, økonomiske Anliggende. Var det Mandfolkenes Penge, det drejede sig om, skulde man nok træffe en mere saglig, forretningsmæssig Tone.

Hvor gennemtrængt den offentlige Mening paa dette Punkt er af stemningsfuld Flothed paa Kvindernes Bekostning, saa man et godt Eksempel paa, da Valdemar Rørdam i *Gudrun Dyre* anbefalede det saakaldte Lønbryllup. Det havde en saa udpræget ridderligt sindet Mand, som Rørdam er, visselig ikke fundet paa helt ud af sin egen Natur. Og det hjælper ikke, om han muligvis vil indskrænke Lønbryllupets Berettigelse til kun at gælde det enkelte, beskrevne Tilfælde. Kan Sigurd forlange det af Gudrun, saa vil en hvilken som helst Peter jo ogsaa mene sig berettiget til at forlange det af sin Amalie. — Hvilket? — Ja — stemningsløst, økonomisk og *retfærdigt* set — dette: at Amalie skal yde visse Værdier til Peter uden af denne at modtage Betaling derfor eller nogen som helst Sikkerhed for Betalingen. Og Værdierne, som Amalie udleverer, er jo ikke blot hendes Mødom etc., men frem for alt hende økonomiske Fremtid: hun opgiver Sikkerheden for at kunne klare sig selv i Livskampen (i Tilfælde af Barn), hvis Peter svigter. Og Forklaringen, som Peter giver hende af dette sit urimelige og uridderlige Forlangende, er den, at saaledes er det hele mere stemningsfuldt. Hun *vover*, og han giver hende saa bagefter den ønskede Sikkerhed. Ja — hvis Peter er lige saa hæderlig en Mand som Sigurd. — — —

Jakob Knudsen.

(30/1 1906).

Kong Christian.

Ved Christian den Niendes Død bragte *Politiken* nedenstaaende Digt. Det fremtraadte uden Navn, men var skrevet af Professor *Vilh. Andersen*, der i en sen Nattetime lod sig overtale til at forme disse Mindevers.

Paa Amalienborg
Vajer Flaget i Sorg.

Bag en mørknende Rude
Er Kong Christians Pude.

Han blev født i April
Under Foraarets Smil.

Men en graa Januar
Tog den Krone, han bar.

Der er stille i Staden,
Regnen drypper paa Gaden.

Er det Tilfældets Lune?
Er det Sandhedens Rune?

Det er Vinterens Pavse
For Kong Christian den Tavse

———

Han blev født i April
Til et Taaresmil.

Der kom Stormvejrs Brus
Om hans gamle Hus.

Der kom Foraars-Bløde
Og Midsommer-Grøde.

Der var gærende Kræfter
Som det groede efter.

Der var Høst, som laa øde,
Der var Blomster, som døde.

Knap et Pip af en Fugl
Til en Fattigmands-Jul.

Men i Storm og i Sus
Stod hans gamle Hus.

———

Der skal Tid til at bie
Der skal Mod til at tie.

For det biende Land
Stod den tiende Man
Om Kong Christian den Tavse
Hviler Vinterens Pavse.

———

Og en graa Januar
Tog den Krone, han bar.

Ingen Fakler, der flammer,
Ingen Guldglans brammer.

Bag den mørknende Rude
Om Kong Christians Pude —

Mer et Hjem end et Slot,
Mer en Far end en Drot.

Kun en Vinterdags Graat—
Som det er, er det godt.

Thi, Kong Christian! Du var
Som den graa Januar.

(19/10 1906.)

Post festum.

Ved den berømte Raadhusfest i Anledning af *Drachmanns* 60 Aars Fødselsdag kom Digteren i sin Tale til at fornærme det kjøbenhavnske Bourgeoisis Damer. Han blev stærkt angrebet og rejste ud af Landet efter at have sendt *Politiken* følgende Svar.

Atter hvirvles der Støv op i min kære Fødeby — samtidig med at Løvet falmer og Sommeren dør.

De lyssky Gnavere vimser frem af deres Huller, kradser Fejeskarnet op og kaster det i Øjnene paa Publikum — for at træffe mig.

Nuvel; hver Dyreform har sin særegne Metode og sine særegne Formaal.

For en Gangs Skyld — inden jeg atter forlader min Fødeby — sætter jeg *min* Livsførelse imod Rotternes.

Jeg har været noget af et Søndagsbarn. Jeg har skyet Skyggen og søgt Lyset.

Vel ogsaa af *den* Grund fester man omkring mit Navn og min Livsgerning.

Andre Søndagsbørn — Bjørnson f. Eks. — tager Folke-Pædagogik, Moral og Lærebog med sig til Festpladsen.

Jeg har kun mit Livsmod, min Kunstnerglæde og min Tillid til „Folket" at feste med.

Trods den Ligevægt i Sindet, som sligt afføder, kan Bevægelsen i et stort Øjeblik overvælde En. Og jeg blev overvundet.

Ansigt til Ansigt med den store Forsamling følte jeg, at *hvis* jeg havde givet efter for Indtrykket, da var jeg bristet i Graad.

Det forekom mig, at Raadhuset var en stor Kirke, Forsamlingen et Kæmpe-Orgel, jeg selv i Beskedenhed den graa Organist. Han *tør* ikke give „fuldt Spil".

Ikke for Kirkens Skyld — den staar støt nok. Ikke for Orglets Skyld — det bruser bestandig sin uendelig sammensatte Brusen.

Men Organisten? Han er ikke ung længer — selv om hans Sind er rankt og stærkt. Han kunde synke sammen, dræbt af sin Bevægelse, hvis han mindedes *Alt*.

Hvis han mindedes den Række Aar, hvor hver Brosten i hans Fødeby glødede under hans Fødder — fremmed og ensom og lykkelig, som han var, netop ved en Kjøbenhavnerinde, en Folkets Datter, der gav hans urolige Liv dets Indvielse, dets Dybde og dets Varme.

Nu stod tusinde Kjøbenhavnerinder der!

Igennem den *ene* elskede han dem, førte deres Fane, sang deres Sange, voksede under deres Smil, ikke mindre end under deres Taarer.

Men for at frembære sin Tak til dem maatte han tillige erindre, hvordan Mændene i hans Fødeby forsømmer dem, fornærmer, forflader og til sidst forlader dem!

Og *saa* stærk er ikke den graa Organist, at han vovede det.

Han drog blot — med let Haand, halvt spøgende, som stod han i et Atelier — en enkelt *ydre* Linje frem, en Linje, som hans afdøde Ven saa tidt i kunst-begejstret Alvor havde tegnet — den yndefulde, mønsterværdige Linje, som kendemærker denne Bys unge Kvinder — forud for ehvert andet Lands — naar Øjet følger dem fra Ryggen af.

Naar det hedder i vor vidunderlige Riddervise „Aage og Else“, at den Døde tager Kisten paa sin Bag (Ryg) — saa hverken ler eller forarges vi. Naar en Mand i fyrretyve Aar rent og ærligt og ridderligt har tjent under Kunstens og Sangens Fane — og naar han antyder, at de yndefulde, ret sorgløse og ret intelligente unge Kvinder ogsaa har en Ryg (Bag) — saa kaldes Grinet, Spottelysten eller Misundelsen under Gevær i *Kjøbenhavn*.

Rotterne gnaver! — —

18. Oktbr. 1906.

Holger Drachmann.

(15/1 1908)

Drachmann og Edith.

Ved Drachmanns Død skrev *Charles Kjerulf* i *Politikens* Kronik følgende Skildring af Digterens Forhold til Edith.

I Hamborg fejrede Drachmann i al Stilhed sin 50aarige Fødselsdag. Mens mange Hundrede Telegrammer strømmede sammen fra hele Verden, sad han selv med Edith og fem nære Venner om Festens Bord. Han var Rekonvalescent og lidt vemodig i Hu. Men aldrig glemmer vi det Øjeblik, da Edith satte Vindrue-Kransen paa hans hvide Hoved, undseligt hviskede et Par stille, begejstrede Ord og kyssede hans Kind . . . den skønneste Apoteose af ham og hans Digtning.

Den næste Dag fejrede vi fire „Efterslet“ med en Landauertur langs Elben til Ottos ældgamle, fornemme Traktørsted ved Flottbecker-Vejen. Hvidskurede Gulve, Brændeild i Kaminen, skinnende Kobbertøj, Lysestager paa Bordet og Jomfruer i Blankenese-Fiskerpige-Dragter til Opvartning. Mens Luften i Stuerne krydredes af Birkebrændet, Vildtet og den buketrige gamle Mosel, sank Solen i Elbens Vande . . .

Men saa mild var denne Oktoberaften, at vi kørte hjem i aaben Vogn og sang Bellman hele Vejen. Hvor var Drachmann lykkelig. „Ulla, min Ulla . . .!“ — sad hun ikke dér lyslevende ved hans Side, hende, han nys havde digtet sin vidunderlige „Bellman“ til . . . „Spasereturen“. — Og hvor klang deres Stemmer ikke sammen . . . hendes lille, metalklingre Røst — og hans høje, bløde, sprøde Tenor, der vel var hæs og sprukken — men duggedes som et Spejl af hans varme Musikglædes Aande.

„Liksom en herdinna högtidsklädd . . .“

Ak — Bellmans Skygge omsvævede os visselig hin Efteraarsaften!

Deres Veje skiltes. Spørg ikke hvordan . . . hvorledes . . . hvorfor . . . Om Drachmann levede endnu og blev spurgt inderst inde i Lønkamret — han var maaske den, der sidst af alle kunde give Svaret.

. . . Men Drachmann blev meget ældre i de Aar — og „Flugten til Amerika“ gjorde ham kun rent tilsyneladende yngre.

Om han glemte Edith? — Han huskede hende saa godt, at han for hendes Skyld begik sin store „Skandale“ i selve det kongelige Teater, hin mindeværdige Aften, da „Vølund Smed“ blev opført for første Gang. Som et jaget Dyr havde han flakket om paa Christianshavns Vold under det meste af Forestillingen — kom saa lige ind paa Teatret mod dens Slutning og banede sig Vej ned i første Parket, da Tæppet var faldet, og Applavsen ikke vilde holde op, før man havde set ham.

Da var det, han slog kongeligt ud med sin højre Haand — og der blev lydløst stille. Med høj Røst takkede han „den danske Skueplads“ og dens Kunstnere, der havde ført Stykket frem, men saa tilføjede han — og Røsten blev endnu højere og mere indtrængende: „En Tak til og et Leve for den store, noble Kvinde, der har inspireret mig til dette Digterværk!“

Rent instinktmæssigt raabte man „Hurra“ fra Gulv og Etager . . . men stoppede forbløffet op . . . hvad var det dog, den Mand havde sagt? — Hvem var det, man raabte Leve for? Raseriet var uhyre. Værre Sennop havde Borgerskabet maaske aldrig faaet i Næsen. Men vi Faa, der kendte ham og Edith, havde faaet Taarer i Øjnene og trykkede bagefter tavse hans Haand.

Sidenefter har man for denne „Skandale“s Skyld dynget Haan paa Haan over ham og hende. De bar det begge med hævet Hoved.

I Hovedstaden blev Drachmanns 60aarige Fødselsdag fejret med Pomp og Pragt.

Paa selve Aftenen gik „Hr. Oluf han rider“ for første Gang over Det kgl. Teaters Scene. Drachmann sad midtvejs paa anden Række. To Rækker bag ham, og to Pladser til højre for ham, sad en slank, lys Dame — alene. Det var Edith.

Hun var saa stille som muligt taget hertil og var nu rent ulykkelig over at have faaet saa fremtrædende en Plads, midt paa Gulvet. Hun havde troet, at de helt lave Numre var Yderpladser. Under hele Forestillingen sad Drachmanns Venner med Hjertet i Halsen af Skræk for, at han skulde faa Øje paa hende. Det vilde ganske have oprevet ham. Og den næste Aften skulde han præsidere ved den store Raadhusfest.

Som ved et Under . . han saa hende ikke. Men hvad nyttede det? Han fik i hvert Fald næste Morgen at vide, at hun havde været i Teatret og straks var rejst igen. Og han blev ude af sig selv. Alle Minder stormede ind paa ham igen. Han var næppe sig selv mægtig hin straalende Aften i Raadhushallen. Hans planlagte store Tale gik i Stumper og Stykker, saa han næppe fik sagt mere end det berygtede à propos . . . en Kaadhed, der under andre Omstændigheder ingen Rolle vilde have spillet, men som nu samlede hele Opmærksomheden om sig. Atter „Skandale“. — Stakkels Drachmann!

— — Men Drachmann var saa elleskudt som selve Hr. Oluf. Han rejste sporenstregs over Hals og Hoved til Hamborg, fik en lang Samtale med Edith . . . og vendte hjem rolig og mild, venlig og god, men dybt vemodig.

Selv paa Afstand kendtes Ediths blide Hænder.

Det var i Sommer — Drachmanns sidste.

Han laa paa „Aalborg Sanatorium“ — for blændede og stængede Vinduer. Vilde Ingen se. Intet vide. Ikke læse. Ikke tale. — Vilde overhovedet ikke have noget med „Livet“ at skaffe.

Alle Brevene til ham gik til Lægen. Men en Dag kom ved en Fejltagelse et Brevkort — nordfra — ind mellem min Post. En stilfærdig, jævn Hilsen fra en god Veninde . . . Edith.

Der var kun faa Trappetrin mellem mit og Drachmanns Værelse . . . men — saa svag og skrøbelig var han, at han end ikke kunde taale denne blide Hilsen — eller snarere den susende Hær af Minder, der uhjælpeligt maatte følge i dens Kølvand.

Brevkortet gik til de mange andre i Doktorens store Bunke.

Og nu . . . „Das Lied ist aus“. Men Visens Omkvæd er — Edith. Og det vil klinge længe.

Charles Kjerulf.

(13/2 1908)

Ved Ludvig Schrøders Baare.

Da Ludvig Schrøder paa Askov døde, skrev *Bjørnson* følgende Mindevers i *Politiken:*

Sørg, Bonde, din blide Apostel er død.
Hans sølverne Stemme i Sjælene gød
en Rigdom, som strakte for Livet.
Thi den blev til Kraft i det voksende Land.
I Samtiden stod der vel næppe en Mand,
som Bedre til Danmark har givet.

Bjørnstjerne Bjørnson.

(25/3 1908).

Alfred Dreyfus, Jøden.

Bjørnstjerne Bjørnson fulgte med den største Interesse Dreyfussagen og skrev flere Gange om den i *Politiken*. Vi gengiver en af disse Artikler, der fremkom i Kroniken.

Da nylig Scheurer-Kestners Minde blev forherliget foran det franske Senat, i Luxembourgs Have, med et skønt Monument og store Taler, læste jeg i franske Blade Navnene paa en Række Personer, som var til Stede. Alfred Dreyfus' stod ikke iblandt dem. Saa læste jeg selve Talerne, ikke alene fordi de i Sandhed var det værd, men fordi jeg var blevet opmærksom. En enkelt Taler gav Sagens Historie; men ingen eneste af dem havde et Lovord for Alfred Dreyfus. Clemenceau nævnte ikke hans Navn.

Da tænkte jeg — og vist de fleste, som læste Talerne — at Alfred Dreyfus havde lidt mere end Scheurer-Kestner og alle de andre Forsvarere tilsammen. Uden ham havde Scheurer-Kestner ikke udrettet det Herlige, som nu belønnedes, ej heller havde de

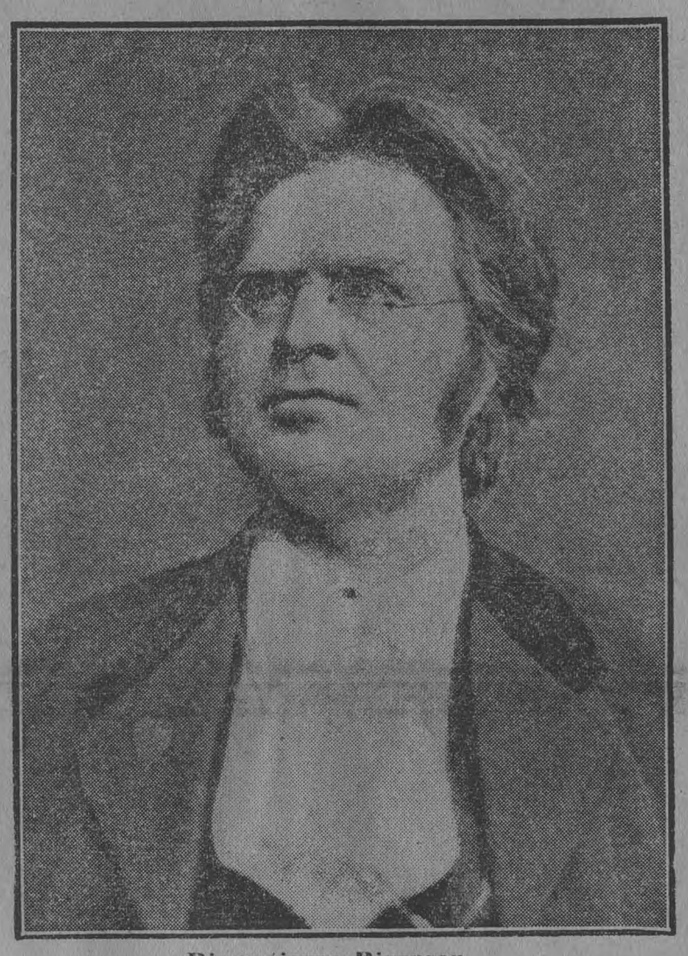

Bjørnstjerne Bjørnson.

Andre nu været til Stede for at uddele Ros til Levende og Døde.

Hvorfor skulde denne Uret mod Alfred Dreyfus føjes til al den anden? Hvorfor skulde hine huskes og han glemmes?

Lad mig dog minde om, hvad den franske Stat har ladet ham gennemgaa!

Han, Elsasseren, som sørgede saa dybt over Tabet af sin Hjemstavn, han anklagedes, en Dag han som dygtig Officer stod og arbejdede i sit Kontor i Generalstaben, for at have solgt Forsvarshemmeligheder til sin Hjemstavns Erobrere! Beviset var et Stykke Papir, som han ikke kendte det mindste til. Han beskyldtes for at have skrevet det. Omkring dette uægte Bevis samledes efterhaanden en saadan Hoben Falsknerier og Taabeligheder, at et Par af de Mænd, som granskede dem, blev gale. Men Ofret for den oprindelige Fejltagelse og de følgende Nederdrægtigheder, Alfred Dreyfus, blev arresteret, tildels oprørende forhørt, vanærende dømt og deporteret til en usund Ø under Ækvator, her indespærret i en særskilt bygget, trang Hytte, omgivet af Palissader. Han blev behandlet som pestfyldt og smitteførende, bestemt til ensom Død.

Ingen havde Medlidenhed med ham. Han var Jøde.

Imidlertid blev det opdaget, hvem der havde skrevet det Dokument, han var dømt paa. Sagen bragtes ind for Frankrigs højeste Domstol, dette urokkelige Værn midt i alle det franske Folks Storme og Forlis. Her blev han kendt uskyldig og Dokumentet forelagt en ny Krigsret, for at Kameraterne skulde kunne give ham hans Ære tilbage. I Stedet for gav Krigsretten sig ulovlig i Kast med den hele Sag og dømte ham en Gang til! For svag til atter at indespærres gav han efter for sin Families Bønner og tog mod Benaadning. Saa levede han nogle Aar ugleset og haanet, indtil Sagen atter kom for Frankrigs højeste Domstol. Nu var denne sat i Stand til at kaste Lys ind i Sagens mørkeste Krog, Alfred Dreyfus blev endelig og lysende frikendt.

Men den Dag, han skulde genindsættes i Hæren med den Grad, som hans tolv Aars tabte Anciennitet nu gav ham Ret til, gjorde de ham atter Uret.

Han skulde have været Oberstløjtnant og blev kun Major. Saa meget er sikkert, at havde han ikke været Jøde, saa var denne ny Uret ikke tilføjet ham.

Han blev to Aar i Hæren for atter at godtgøre sin Dygtighed. Overalt mødtes han med Agtelse. Men da han indsaa, at med det lave Numer, han nu havde faaet, kunde han ingen Karriere gøre, indgav han sin Ansøgning om Afsked. Og fik den skyndsomst bevilget — af General Picquart!

Jøden generede.

Lad mig nu faa Lov til at fremhæve et enkelt, afgørende Øjeblik i hans lange, forfærdelige Martyrium. Deraf vil fremgaa, hvem Alfred Dreyfus egentlig er.

Han laa paa Djævleøen syg af den skrækkelige Hede, af Sorg og Savn. Han kunde ikke røre et Lem, uden at Sveden sprang frem, han kunde ikke spise, det begyndte at gaa paa Livet løs. Da kom de og lagde ham i Lænker. Han bad om at vide hvorfor; men det var dem forbudt at svare. Disse Lænker blev i hans syge Fantasi til lange Orme; de snoede sig om ham for at suge i sig hans sidste Rest af Liv. De var kastet ind over ham af ukendte Menneskers Ondskab. Men da rejste hans Vilje sig til Kamp! Han maatte ikke, han turde ikke dø; det var at forraade sin Hustru, sine Børn, som maatte fortsætte Livet med uplettet Navn. Det gjaldt at holde ud, til hans Uskyld skinnede igennem.

En Kristen vilde i et sligt Fortvivlelsens Øjeblik have samlet al sin Kraft i Bønnen og i dens Flammer steget for den Højestes Trone for at reddes. Miraklet.

Men Alfred Dreyfus' Indbildningskraft og Vilje søgte Slægtens Kildevæld og Livsløb, øste Styrke af Livssammenhængen og Kærligheden. Hans grænseløse Kærlighed frelste ham.

Er det ene et Mirakel, saa er det andet det ogsaa. Er Gud i det ene, saa er han ogsaa i det andet.

Der vil komme den Dag, da dette ophøjede Eksempel paa Uskyldens Kraft, paa Slægtkærlighedens sejrende Kamp vil staa i Skolens Læsebøger.

Men jeg vil minde om en Ting til. Hvad gjorde, at først Lazarre, siden Scheurer-Kestner, Joseph Reinach, Zola og hans Venner blev saa dybt overbevist om Alfred Dreyfus' Uskyld, at de satte deres gode Navne, deres Ejendom, deres Liv ind for ham? Ikke alene Opdagelsen af, hvem der havde skrevet det saakaldte „Bordereau“; det gjorde meget; men det Indtryk, de fik af hans Familie, ved Selvsyn eller gennem andre, af en Hustru som Lucie Hadamard, af en Broder som Mathieu Dreyfus, af saa udmærkede Menneskers agtelsesfulde, inderlige Kærlighed til den ulykkelige Alfred, det ildnede dem, det gjorde deres Overbevisning urokkelig. Paa denne faste Borg af Hæder opbyggede de deres Undersøgelser; fra den sendte de ud deres lysende, glødtændende Forsvar.

Alfred Dreyfus er nok værd at mindes endnu i Dag.

Denne Kamp naaede andre og større Resultater end hans Frikendelse.

Det første Resultat var at hans herlige Forsvareres Tro og Geni rev hele den civiliserede Verden med sig. Den blev Part i Sagen! Det skete under den voldsomste Protest af det store Flertal i Frankrig, af næsten hele den franske Presse. De vilde have Landegrænserne respekterede: „Hvad har I med vor Sag at bestille?“ Men Grænserne blev nedbrudt, alle stormede ind, ingen Modstand holdt, Verdensrøsten overdøvede alt: Her krænkes Retfærdigheden!

Jeg tænker, at dette skete for første Gang i Historien. Jeg tænker, det er Indledningen til en Samhørighed af alle de Tusind aarvaagne Viljer, som ingen Landegrænser længer kender, naar Nød og Geni forstaar at raabe.

Det andet store Resultat var, at Dreyfussagen har fremskyndet Statens og Kirkens Adskillelse. Havde den overordnede Gejstlighed ikke her taget Parti med Nationalisterne, med Hærledelsen, med Monarkisterne; havde deres Nederlag ikke været saa knusende, saa havde Adskillelsen endnu en Stund ladet vente paa sig og kanske kommet i andre og roligere Former. Den Glans, som Frankrigs Førerstilling nu kaster — vi véd Alle, hvem der først og fremmest har Æren for den. Men hvorfor skal han, som ved sin Uskyld, sin uhørte Lidelse, sin moralske Kraft gjorde Modstandernes Uret saa meget større og derved Fremgangen for de Sejrende saa meget lettere og fyldigere, hvorfor skal han kastes tilbage i Mørket?

I Cambridge i Massachusetts stod jeg under det Træ, hvor Georg Washington havde overtaget Kommandoen over den lille Hær, som skulde vokse og skabe Amerikas forenede Stater. Jeg fik at vide, at det første Træ, det, som havde været det virkelige Vidne, længst var uddød; det var Træets Søn, jeg stod under. Naar det døde ud, skulde Sønnesønnen indtage Pladsen. Thi det Vidne skulde være æret i tredje og fjerde Led. Hvorfor? Fordi Amerikanerne ærede sig selv ved at ære Vidnet til noget saa lykkeligt for deres nationale Liv.

Men Alfred Dreyfus er da mere end et dødt Vidne, eller det døde Vidnes Søn. Han er den endnu levende Aarsag, værdig at være det.

Frankrigs ledende Mænd burde hædre sig selv ved at hædre ham, uden hvem næppe nogen af dem nu var i deres Stillinger.

Over den Tribune i Luxembourgs Have, hvorfra Taknemmelighed udstrøedes i saa rige og veltalende Ord, over den Tribune saa vi andre et Sejl udspændt, hvorpaa stod: „Utaknemmelige er I!“

Nu véd vi Alle, at intet andet Folk end det franske havde formaaet at drive en uretfærdig Dom frem til to Ganges Revision. Intet andet Folk har et saadant Overtal af uafhængig Intelligens med hensynsløst Mod.

Men hvorfor saa slutte, før den Ulykkelige fik sin fulde Æresoprejsning? Hvorfor ikke værne om hans Anseelse?

De, som paa hans Uskyld og bramfri moralske Kraft havde vundet et saa stort Overskud af Ret, af Magt, af Indflydelse, at de selv kom i Spidsen for Statsledelsen — hvorfor skulde de fra disse Højder give ham et lille Spark, for at han skulde falde ned i Ubetydeligheden og Tavsheden?

Han var Jøde; det er Sagen. Paaskudet lød: Frankrig maa have Ro; det taaler ikke mere at høre Jødens Navn.

Jeg tror det ikke.

Men i hvert Fald slaar jeg fast, at længere er vi ikke komne, end at dette kan ske. Det kan ske, fordi selve det Folk, som utvivlsomt har den højest udviklede Æresfølelse, foruden at det er det fordomsfrieste, fordi selv det endnu er saa bundet af *slet* religiøs Tradition. Det stødes ikke, det forarges ikke ved, at en uskyldig Mand, som Staten har forbrudt sig saa stærkt imod, at det blev Aarsag til vigtige Reformer og samlede Verdens hædrende Opmærksomhed om hans Navn, det stødes ikke, det forarges ikke, naar han nægtes fuld Oprejsning — thi han er Jøde.

Bjørnstjerne Bjørnson.

(9/9 1908)

Da Alberti meldte sig selv til Politiet.

En enestaaende Scene paa Domhuset.

Den fantastiske Scene, der foregik paa Domhuset, da Alberti meldte sig til Politiet, fandtes gengivet saaledes i *Politiken*.

I Gaar Formiddags Kl. 10¾ saas Gehejmekonferensraad Alberti komme gaaende gennem Lavendelstræde og Slutterigaarden under *Sukkenes Bro* og dreje om Hjørnet til Nytorv, hvorpaa han steg op ad Domhusets brede Trappe.

En af hans Bekendte, der hilste paa ham, meddeler os, at Alberti førte sig rank som sædvanlig. Der var i hans Holdning ikke det ringeste, der kunde tyde paa, at han faa Øjeblikke senere vilde overgive sig til Politiet og Fængslet.

Idet Alberti traadte ind i Opdagelsespolitiets Vagtlokale, rejste Betjentene sig op og hilste med den Ærbødighed, som var naturlig over for den forhenværende Justitsminister.

I dette Lokale findes bag nogle tarvelige Skriveborde et Par Bænke, hvor man anviser foreløbig Anholdte Plads, medens der tages Rapport. Som sædvanlig sad her et Par sølle Fyre, Løsgængere, Betlere eller Smaatyve, som til en menig Betjent lettede deres Hjerte for, hvad de havde bedrevet. Der standsedes i Rapport-Optagelsen, og alles Øjne hvilede paa den sjældne og fornemme Gæst.

Gehejmekonferensraaden spurgte efter Opdagelsespolitiets Chef, Politiinspektør *Madsen*, men fik det Svar, at Politiinspektøren ikke var til Stede. Han bad saa om at maatte tale med Souschefen og vistes ind i Overbetjent *Jacobsens* lille Kontor. Her modtoges han med samme udsøgte Opmærksomhed og sikkert med ikke mindre Forbavselse end udenfor.

Døren lukkedes. Og endnu før Ekscellencen havde taget Plads paa den Stol, Overbetjenten bød ham, fremkom han med sit Ærinde, idet han kort og godt erklærede:

— Jeg kommer for at melde mig til Politiet som skyldig i Bedrageri og Falsk.

Da var det Overbetjenten, der uvilkaarlig gik et Skridt bagover og satte sig i sin Stol. Han telefonerede derfor straks til sin Foresatte, Politiinspektøren, der var hjemme i sin Lejlighed paa Frederiksberg for at spise Frokost. Men Alberti ønskede straks at afgive Tilstaaelsen og spurgte Overbetjenten, om han vilde være saa god at tage Rapport.

Tilstaaelsen.

Overbetjenten nedskrev da i en ganske kort Rapport, hvad Alberti meddelte. Meddelelserne gik ud paa, at Bedragerierne var paabegyndt allerede i 1894, altsaa for 14 Aar siden, og at de efterhaanden var blevet mere og mere omfattende.

Det var Den sjællandske Bondestands Sparekasse og Smøreksportforeningens Midler, han havde anvendt. Han havde disponeret over deres rede Penge og deres Fonds og havde gennem Aarene afbalanceret Kasserne efter hinanden. Efterhaanden var de besvegne Beløb vokset til et Omfang af, saa vidt han selv kunde skønne, 9 Millioner Kroner. For at dække Bedragerierne havde han i de senere Aar indladt sig i store Spekulationer i oversøiske Papirer, navnlig i Guldmineaktier, men i Stedet for paa denne Maade at finde Dækning havde han tabt meget store Summer. I det hele var Millionerne gaaet tabt hovedsagelig gennem fejlslagne Spekulationer.

Alberti overrakte Souschefen et Dokument, der viste sig at være et Depositumsbevis, tilsyneladende udstedt af Privatbanken og underskrevet med Direktørerne Withs og Larsens Navne, de to af Bankens Direktører.

— Dette Depositumsbevis, sagde Alberti, er falsk.

Beviset lød paa de 9 Mill. Kr. og udsagde altsaa, at der i Privatbanken af Bondestandens Sparekasse var deponeret Obligationer til dette Beløb. Det er dette Bevis, Sparekassens Revisor, Hr. *Stage*,

tidligere har omtalt som beroende i Sparekassens Gemmer.

Alberti tilstod nu, at han selv havde udfærdiget Beviset og skrevet Bankdirektørernes Navne efter.

Man kom ikke i denne føreløbige Rapport ind paa Enkelthederne. Ved Halvto-Tiden indfandt Politiinspektør Madsen sig paa Domhuset. Da var Rapporten i det væsentlige skrevet, og Alberti førtes nu ind til Opdagelsespolitiets Chef.

Alberti synker sammen.

Over for Politiinspektøren afgav han i Resumé den samme Forklaring, som han havde givet Overbetjent Jacobsen, der i øvrigt i Albertis Nærværelse oplæste Rapporten for sin Foresatte.

Medens Tilstaaelsen blev aflagt i Souschefens Kontor, havde Alberti mistet sin vante ranke Holdning. Under den Samtale, der herefter førtes med Politiinspektøren, sank han endnu mere sammen og gjorde efterhaanden et ret ynkeligt Indtryk.

Ved Halvet-Tiden var Politiinspektøren saa vidt underrettet om, hvad der var passeret, at han kunde erklære Alberti for anholdt og aflevere ham til Arresten.

Alberti visiteres paa sin Person.

Der forestod nu den sædvanlige Visitation. En Politibetjent blev kaldt ind, og Gehejmekonferensraaden anmodedes om at tømme sine Lommer. Han lagde fra sig, hvad han havde.

Men Visitationen maatte naturligvis foretages med større Grundighed. Man maatte overbevise sig om, at han ikke noget Sted paa sin Person gemte Vaaben, Gift eller noget andet, hvormed han i Cellen kunde berøve sig Livet. Selv om der var ringe Sandsynlighed for, at han havde noget saadant i Sinde, naar han overhovedet havde foretrukket at gaa i Fængsel frem for at dø, var det dog en selvfølgelig Nødvendighed at sikre sig mod alle Eventualiteter.

Albertis Lommer blev da alle vendt, og Politibetjenten befølte ham fra øverst til nederst, undersøgte Fo'ret i Klæderne og kom til det Resultat, at der var intet skjult.

Da denne pinlige Scene var til Ende, førtes Alberti til Arresten. .....

Mylius-Erichsens sidste Digt.

Brønlunds Afskrift af Mylius-Erichsens sidste Digt, skrevet i Avgust 1907 og fundet hos Brønlund i hans Dagbog i Klippehulen ved Kap Bergendahl i Marts 1908.

Sang til Hjemkomstfesten om Bord.

Dejlige Skib med den jernklædte Bringe,
favnet af Is og fortøjet ved Fjæld,
hjemme de kaldte dig ældet og ringe,
tynget til Vimpelknappen af Gæld.
Ja, du er gammel, stundom læk;
Egen — dit Tømmer fra Spryd og til Hæk —
har paa din Langfart dog frelst os i Havn,
du er vor Tilflugt fra Rejser og Savn,
Danmark dit Navn.

Dejlige Hjem med Kahytter og Messe
og med din Hvalfanger-Udkig paa Mast!
Ude paa Dækket staar Værktøj og Esse,
højt Provianten er stuvet i Last.
Længst gav du ud dine Ankre fra Klyds,
ikke der slingrer et Krus i Kabys,
glemt har den Søsyge Kvaler og Frygt,
Ærterne koger livsaligt og trygt,
Groggen er brygt.

Dejlige Tid, naar i Snestorm og Kulde
lunt inden Døre ved Kakkelovnsild
vi sad til Bords med Tallerknerne fulde
og et Glas Rødvin — en billig og mild.
Kaffen blev skænket og tændt en Cigar,
— *Du* giver ud, naar jeg ingenting har,
muntert gik Snakken, Humøret var godt,
selv en beskeden Menu syntes flot,
Skibet et Slot.

Dejlige Dag, da vi spændte for Slæde
og drog paa Opdagerrejse mod Nord!
Brat tog man Afsked med Vennernes Kæde,
rig nok paa Følelser, fattig paa Ord.
Haandtrykkets Varme er ej frosset af,
tidt har vi husket alt godt, I os gav,
lovprist jer, takket jer, længtes at se
livsglade Øjne bag al denne Sne —
gid det maa ske!

Dejlige Skib! Til din Hygge vi længes,
fjernt har i Armod og Fare vi rejst.
Nu svinder Solen og Vinteren strenges,
snart skal vi se dig — med Dannebrog hejst!
Og faldt tidt Sult og Forsagelse svært,
ét fik vi dog under Langfarten lært:
dejligt er Skibet, vor Tilflugt og Havn,
vaagne og drømmende, altid vort Savn,
Danmark, dit Navn!

19. Avg. 1907.

Mylius-Erichsen.

Bjørnsons sidste Brev.

Ved *Politikens* 25 Aars Jubilæum den 1. Oktober 1909 sendte *Bjørnstjerne Bjørnson* fra sit Sygeleje Bladet følgende Brev:

Aulestad, Septbr. 1909.

Hilsen fra Aulestad til *Politikens* Medarbejdere.

Kære Ven!

De véd maske ikke, at jeg ligger til Sengs, og at jeg fra Sengen flyttes over i en mekanisk Stol og fra den tilbage i Sengen, at jeg som Følge af en saadan Tilværelse er nervøs og nedslagen.

Jeg kan selvfølgelig ikke være med i *Politikens* Jubilæumsudgave paa anden Maade end med denne min Blyantshilsen til Dem personlig. Jeg holder af *Politiken*, ikke mindst siden De gav den nyt Format og ny international Aand.

Jeg har haft og har gode Venner i det Blad, hvis Virksomhed jeg har Glæde af at følge, og hvis Mening jeg for det meste deler. Naar jeg ikke gør det, siger jeg det, som De véd, og vi er lige gode Venner for det.

Faar jeg Lov at sige, hvad jeg ønsker *Politiken*, saa er det, at det mere og mere bliver et Landsblad, altsaa mindre og mindre et bestemt Partis Tribune.

Videre siger jeg særlig Tak for Bladets kærlige, uafladelige Omsorg for de Smaa i Samfundet. Jeg har aldrig set Magen i noget andet Blad! Foruden at det bringer højst fornøden Hjælp til Trængende, øver det et sandt Opdragerkald blandt de Bedrestillede.

Lykke til! Og hils Deres Medarbejdere fra Deres

bestandig hengivne

Bjørnstierne Bjørnson.

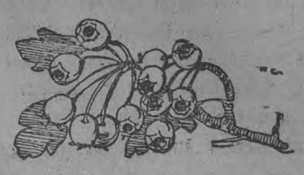

(1/10 1909 Festnumret)

En Hilsen fra Hannover.

Ved *Politikens* 25. Aars-Fest 1. Oktober 1909 sendte *Emil Hannover* Bladet følgende Hilsen:

Jeg debuterede i *Politiken* kort efter at Bladet var begyndt at udgaa. Jeg var da kun 20 Aar. Jul. Lange gjorde mig heftige Bebrejdelser, fordi jeg havde ladet mig overtale af Georg Brandes til at træde saa tidligt frem for Offentligheden.

Om jeg skønner rigtigt, havde Brandes mere Ret end Lange. Man maa gennemgaa en Skole lige saa vel for at kunne skrive som for at kunne male, modellere eller musicere, og man kan næppe begynde meget for tidligt i en saadan Skole, hvis man for Alvor vil blive Herre over sit Haandværk. Nu véd jeg ganske vist ikke, om den journalistiske Skole vedblivende er den eneste rette for den vordende Forfatter. Andre Tider, anden Presse. Men *Politiken* hævdede en Stilling som en Højskole i det literære Haandværk, og hvad jeg lærte i saa Henseende, lærte jeg for en stor Del dér.

At jeg ogsaa paa anden Maade føler mig i Gæld til det Blad, der gennem 25 Aar stod mig lige gæstfrit aabent, er selvfølgeligt. Saaledes har jeg al mulig Grund til at mindes Bladet med Taknemmelighed og Hengivenhed paa dets Festdag og ønske det en lang og fortjenstfuld Fremtid.

Emil Hannover.

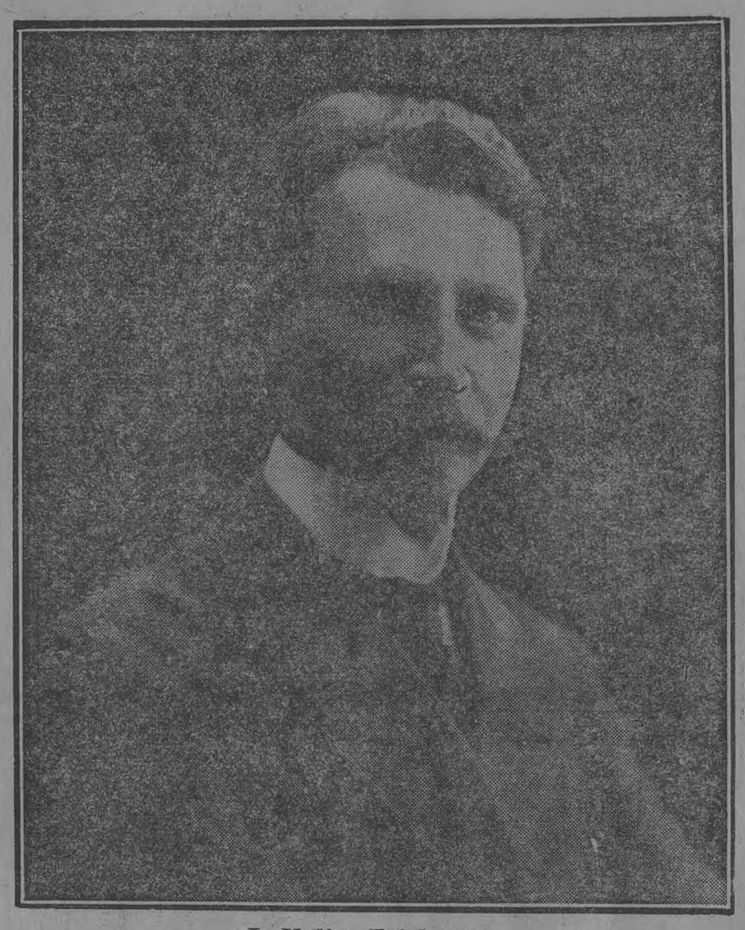

L. Mylius-Erichsen.

(1/10 1909 Festnumret)

Brev fra Jacob Knudsen

Brev til Politiken paa Jubilæumsdagen d. 1/10 1909.

Der er en Fremgangsmaade over for Modstandere, som er meget anvendt her til Lands — jeg tænker for Resten ogsaa i andre Lande, en Fremgangsmaade, som bestaar i, at man nægter at læse eller høre, hvad Modstanderne siger. Det er en dum og en, aandelig set, uhæderlig Fremgangsmaade, thi det er den Maade, som Strudsen anvender, naar den over for Fare stikker Hovedet ind i en Busk. Og den er uhæderlig, thi den er et Forsøg paa ved økonomisk Udhungring at slaa en aandelig Modstander ned.

Denne Fremgangsmaade er endelig modsat af den, *Politiken* anvender, naar Bladet i sin Kronik giver en Skribent, der er en saa afgjort Modstander af dets Hovedtendens som jeg, fri Lejlighed til at udtale sig.

Jeg føler Trang til paa *Politikens* Jubilæumsdag at bringe Bladet min Tak herfor. Thi jeg sætter overordentlig stor Pris paa at være *on speaking terms* med *Politikens* Publikum.

Birkerød, Septbr. 1909.

Jakob Knudsen.

(1/10 1909 det alm. Numer)

Karl Madsen og „Politiken".

Efter Jubilæumsnumret 1/10 1909 gengives følgende Linjer fra Museumsdirektør Karl Madsen:

Jeg skylder *Politiken* Tak for den skønne Tid, da jeg var fast Medarbejder ved Hørups Blad. Han hædrede mig med sin Tillid; han og Brødrene Brandes har været de bedste Læremestre for mig som Skribent. Det var de gode Kampens Aar. Mange unge Talenter bragte friskt Liv i vor Kunst og vakte derved stor Forargelse. Hørups Blad har sikkert nogen Andel i, at Erkendelsen af deres Værd forholdsvis hurtigt er trængt igennem. Hvad et stort Flertal for tyve Aar siden regnede for oprørende Kætterier, er jo nu blevet Hvermands Mening.

Jeg skylder ogsaa Redaktør Cavling Tak, fordi han i nyere Tvistespørgsmaal har givet mine kætterske Meninger Husly. Den retledende Kritik vil altid vinde Sjæle for Forstaaelsen af Forskellen mellem Godt og Ondt. Selv om det — af Aarsager, jeg ikke behøver at udrede — gaar noget langsomt.

Ved *Politikens* næste Jubilæum vil jeg sikkert ogsaa i den sidst omstridte Sag tælle lutter Meningsfæller.

Karl Madsen.

(14/3 1910).

Til Hans Geschæftighed Hr. Baron Palle Rosenkrantz.

I Anledning af hans „I Terminen".

Jeppe Aakjær er blevet vred over en Artikel af Palle Rosenkrantz og sender ham gennem *Politiken* nedenstaaende polemiske Rimbrev.

Du kaster dig drukken i Gudernes Lag
og trutter paa Fløjten ved Nat og ved Dag;
men kæreste Palle,
din Vin er kun Valle,
din Skæmt er en Skalle,
din Fløjte en Bag.

Du slæber ved Grimen det vingede Føl
og betler hos Musen en Skilling til Øl.
Hvad har du bag Vesten?
Jo, Sedler; men Resten?
kun Hulhed og Møll.

Jenle, 9. Marts 1910.

Jeppe Aakjær.

(4. Juni 1910).

En stor Dag i dansk Flyvesports Historie.

Den 3. Juni 1910 saás for første Gang en Flyvemaskine over Kjøbenhavn, idet Alfred Nervø fløj fra Amager ud over Havnen, ind over Byen og forbi Raadhustaarnet. Den uforglemmelige Aften skildredes saaledes i *Politiken:*

Aftenen begyndte som saa mange andre Flyveaftener, hvor Folk kommer dryssende uden rigtig at vide, om der i det hele taget vil ske noget. Men man havde i al Fald den smukke Aften at falde tilbage paa, en pragtfuld Juniaften med klar Himmel uden en eneste Sky, uden Spor af Blæst. Fælleden tog sig ud, som den laa der indrammet af Byens Taarne, nærmest snoede Frelserens Taarn sig op i det Blaa, næsten dækkende for Raadhustaarnet. Nogle Ryttere og Rytterskor galopperede over Plænen; Børn, hvis nøgne Ben lyste, vadede rundt i Vandhullerne.

Nervø havde sagt, at han vilde komme ved 7-Tiden. Og han kom virkelig ogsaa hen ad 8, iført sit berømte ternede Tøj og sine grønne Gamacher og med Cigaretten dinglende i Mundvigen. Alle Flyvere lever i den herligste Ubekymrethed med Hensyn til Tiden; det forekommer dem, at i de faa Minuter, de farer gennem Luften, henter de det hele igen. Og de har Ret.

Mellem de Tilskuere, der efterhaanden kom til, var kun faa kendte. Man saá Overlæge Forchhammer og hans Hustru, den unge Skuespillerinde, endvidere Flyveren Christiansen, der susede ind paa Plænen i flot Bil, Overretssagfører Sporon paa Cykle og et Par til. I øvrigt en stor Bunke halvvoksne Mennesker, der i Iver trængte sig helt op under Maskinen. Noget Opsyn fandtes ikke eller i alt Fald meget lidt.

Man maatte endnu vente adskillig Tid. Et Tændrør var sprunget, blev der sagt, i alt Fald tændte Nervø sig en Cigaret til og havde stadig ikke Hast. Solen gik ned, Taagen rejste sig og gjorde Engen fugtig, Fødderne blev kolde og vaade. Men nu var man jo en Gang kommet der.

Nervø starter flot og sikkert.

Og saa paa en Gang sker det. Nogle improviserede Amatør-Kontrolører, hvorimellem den kendte Bilist *Richard Petersen*, genner Folk bort, saa der er Passage for Flyvemaskinen, og i samme Øjeblik, som den er ude af Skuret, sætter Nervø Kraft paa og piler hen ad Sletten. Flottere Start kan ikke tænkes. Et Sekund efter har Forhjulene løftet sig, og ikke en Brøkdel af et Sekund til — saa svæver han. Man kan se det paa, at det ser ud, som om han staar stille. Øjet har ikke mere den grønne Plæne at maale Farten med. Højere og højere, roligt og sikkert følgende Banen glider Maskinen lige over Tilskuernes Hoveder. Det er mærkværdigt, man kan se det saa ofte, man vil, men bliver dog ikke blaseret derover. Ja, man føler det Sæt i sit Indre, som kun Indtrykket af det Vidunderlige frembringer. Der er Damer, der faar Taarer i Øjnene.

Under Turen indover.

Sære Rygter har imidlertid bredt sig over Plænen; det hedder sig, at Nervø har noget for. Og Tegneren *Storm-Petersen*, der er hans Fortrolige, gaar rundt med en hemmelighedsfuld Mine. Vil han til Sverige? Vil han ud over Langelinje eller ind om Raadhustaarnet? Foreløbig følger han Banen, gaar blot endnu højere i Vejret. Men saa ser man, at Maskinen bliver mindre og mindre. Det er aabenbart, at han fjerner sig. Men Øjet søger hjælpeløst paa den blegblaa Himmel et Støttepunkt til Sammenligning. Man mere aner og slutter sig til, at han fjerner sig, end man virkelig kan *se* det. Men Retningen kan man konstatere. Han maa være ude over Refshaleøen, paa Vej til Langelinje.

Saa følger nogle Minuter, fyldt af Forventning, af en forunderlig Spænding og egen Ophidselse. Maskinen er

(5/6 1910).

Friluftteatret i Dyrehaven under Aabningsforestillingen.

En Scene af »Hagbarth og Signe».

Dagen efter, at Friluftteatret i Ulvedalene var blevet aabnet, bragte *Politiken* paa sin Forside følgende Linjer:

Det blev en uforglemmelig Aften, gribende ved den mægtige Naturstemning, der beherskede alle Sind, indholdsrig ved den unge og stærke Kunst, der syntes skabt ud af selve Stemningen, født under de grønne Bøge og den matblaa Sommerhimmel, der hvælvede sig over Dyrehavens Bakker og Dale. De Tusinder, som oplevede dette ejendommelige Sammenspil mellem dansk Natur og højkultiveret, frisk og levende Kunst, forstod ogsaa, hvorledes Naturen paa sælsom Vis forstærkede Indtrykket. De mange smaa Tilfældigheder — en Fugl, som synger, nogle Kirkeklokker, der kimer i det Fjerne, tilsidst Duggen, som falder, og Tusmørket, der svøbte Ulvedalene i de lyse Sommernætters Dæmring — alt det, der sker efter hver en skyfri og mild Skærsommerdag, føltes i Aftes næsten som en hemmelighedsfuld Indgriben af højere Magter. Den danske Digtnings Muser og Gratier vaagede over Friluftscenen, og Tilskuerne tog hjem gennem den dunkle Skov med et Eventyr i Hjertet — en Skønhed var aabenbaret, en Klang af Ord og Musik skælvede endnu i de sidste hendøende Toner under Nathimlen.

ganske forsvundet. Træerne i Fælledens Udkant skjuler den helt. Man véd ikke mere, hvor Nervø er, om han er styrtet ned eller fortsætter sin Flugt. Damerne er blevet helt tavse og griber med nervøst Tag deres Mænd i Armen. Bare det gaar godt! Og pludselig en Prik, der kommer til Syne bag ved Frelserens Kirke, i Linje med Raadhustaarnet paa dets sydlige Side. Fra Hundreder af Munde lyder det paa samme Tid: Han har været rundt om Raadhustaarnet! Han kommer tilbage!

Prikken vokser, snart genkender man Maskinens enkelte Dele, og Spændingen udløses og giver sig Luft i en vild Jubel, i skingrende Hurraraab uden fornuftig Mening, thi hvor kan man tro, at han dér saa højt oppe midt i Motorens Spektakel kan høre det bitterste!

Nervø lander atter efter sin eventyrlige Fart.

Landingen foregaar som Starten, dadelløst, elegant, uden mindste Vanskelighed. Lidt efter lidt daler Maskinen og løber derpaa nogle Alen hen over Jorden, medens Motoren træt løber i Staa. I samme Øjeblik er Maskinen omgivet af Tusinder af Mennesker, der trænger sig frem til Nervø for at ønske ham til Lykke og trykke hans Haand, ganske unge Mennesker og ældre Graaskæg, som han slet ikke kender, og allerede er Referenterne der, glubske efter et Interview; men i al Hurlumhejen bevarer Nervø sin elskelige Ro og sit rare Smil. Man sporer ikke paa hans knoklede Ansigt eller paa hans senede Skikkelse Gnist af Ophidselse eller Nervøsitet, ikke mindste Reaktion efter den spændende farefulde Fart.

Observator.

(5/6 1910).

Friluftteatret.

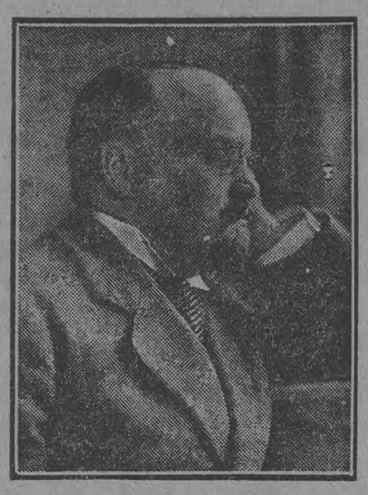

Sven Lange.

Den første Forestilling paa Friluftteatret i Ulvedalene anmeldtes saaledes af *Sven Lange:*

Det første Dyrehavsspil blev en stor Sukces — men sandt at sige, var det ikke *Hagbarth og Signe*, der skabte den. Tragedien er en af Oehlenschägers mindst besjælede, almindelig som den er i sin Menneskeskildring, spidsborgerlig i sin Moral og saa grænseløs uhistorisk. Med sine lyriske Blomster er den et kedeligt, et tidligt ældet Værk, og det havde under almindelige Former næppe været muligt at se det til Ende.

Alligevel kan Valget af det forstaas. Det fordrer dette Teaters naturlige Sceneri, og saa svagt det end er som Digterværk, ejer det en Understrøm af Naturfølelse, der trænger til at fortsættes og befries af Naturen selv.

Og det var netop denne *Fortsættelse* — denne Kunstens Fortsættelse over i Naturen — der i Aftes skabte den store Virkning. Ligesom den kunstigt tømrede, løvdækkede Bræddetribune direkte fortsattes af Skovens egen dybe Muld, saaledes fortsattes, udvidedes og mangfoldiggjordes Stykkets sceniske Virkninger direkte af de naturlige Omgivelser.

Medens derfor der faldt en Trættehed over Publikum, naar Stykkets Personer alene havde Ordet over for hinanden, blev det opmærksomt, saa snart de agerede i Rummet. Saá man saaledes en Kæmpe nærme sig inde fra den dybe Skov, da var man i samme Nu i denne Skov for Tusind Aar tilbage; saá man Dronningen og hendes Piger i broget Flok og Følge komme vandrende ned ad Skrænten mod Scenen, da følte man i samme Øjeblik, at de kom fra Slottet bag Skrænten. Naturen befolkedes og levendegjordes af disse Masker.

Og dens Tilfældigheder kom til at spille en Rolle med under Opførelsen. Da Dronning Bera udraabte sin Lyst til Tanken om, at hun snart skulde se Hagbarth hænge i Træet med Hamperebet om sin Hals, fløj et Par Krager med hæse Skrig, netop hen over Træet, og Virkningen var usædvanlig. Da en Bogfinke gav sig til at kvidre, vakt af Skjaldens Harpespil, lød dens Kvinkeleren som den yndefuldeste Musik. Da de to Elskende ved Stykkets Slutning pristes som et Stjernepar, glimtede netop de første Stjerner frem paa Aftenhimlen. Paa den Art Trylleri beror jo Friluftteatrets Magt over Sindene — og naar Stykket, der spilles, tilmed giver Anledning til saadanne maleriske Pragtnumre som Fakkeltoget gennem den tusmørkedunkle Skov, og det hvidglødende og blodrøde Brandskær og igennem de uendelige Løvmasser, da er det intet Under, om Forestillingen fæstner sig med uforglemmelige Momenter i mangfoldige Sind.

Tilmed var den nære *Bakke* — som under Generalprøven havde sendt Toner fra sit *Sankt Hans Aftenspil* ind over *Hagbarth og Signe* paa en meget forstyrrende Maade — i Aftes fuldkommen stum. Det var naturligt, at Tilskuerne til sidst fremkaldte samtlige de Deklamerende — Fru Blad, Adam og Johannes Poulsen, Frk. Brincken, Hr. Reenberg og Hr. Johannes Nielsen — under begejstrede Ovationer.

Svēn Lange.

(1./5. 1910)

Ved Bjørnsons Baare.

Ved Bjørnstjerne Bjørnsons Død bragte *Politiken* følgende Digt af *Knut Hamsun.*

Aldrig saa lød der en blødere fløite fra nogen,
aldrig et mere alvorligt og varslende horn:
Kvidder og uveir og leg ifra fjeldet til skogen,
et syvstjærnesus over enge og bølgende korn.
Et kor fra hans hjærtes grube,
men forrest en glad tenor —
og sangen flød fra hans strupe,
og blomster og sol og barmhjertighed
strøed han ned i sit spor.

Ja, blomster og sol og barmhjærtighed
strøed han ned i sit spor.

Landskjendt i verden, huskjendt i landene vide
talte han bærende ord til en lyttende slægt,
drev som et sommersolhværv over hardvinters tide,
løfted og letted og løste de lænkedes vægt.
Her var han landets hyrde,
hist de forsagtes tolk,
han stod under vaabenbyrde
for alle de trængte i verden var
og alle kjæmpende folk.

Han stod under vaabenbyrde
for alle kjæmpende folk.

Ingen har stunder saa svage som netop den stærke,
udækket kriger er ufrels i kuglernes spil.
Var det for nogen en seir i at hulle et mærke
vaiende ned fra en skude med bredsiden til?
Aa, den store befaler,
vældig i alt han var!
I digte, i daad, i taler,
i alle de byrder for Norges skyld,
som engang hans skuldre bar.

Ja, alle de byrder for Norges skyld,
som engang hans skuldre bar.

Nu ligger hans solland med morgenens røde bjærge,
vi arver det gjældfrit med sidste blomstrende vin.
Nu stille! Der svømmer i skyggen en lydløs færge,
der stiger vor kjæmpe ombord, han var din, han var min.
Det bære fik eller briste,
han tordned saa mangen bro
— nu gled han under den sidste.
Nu roes han reisen paa dødens elv
og ind i den store ro.

Saa roes han nu paa dødens elv
og ind i den store ro.

Knut Hamsun.

(1/10 1909 Festnumret)

Brev fra A. Peschcke Køedt.

Brev til *Politiken* ved Bladets 25 Aars Jubilæum d. 1. Oktober 1909.

Jeg takker *Politiken* for den Beredvillighed, med hvilken Bladet under skiftende Redaktioner har aabnet sine Spalter for Frihandelsartikler, selv om disse Artiklers Forfattere paa andre Omraader hævdede Anskuelser, der stod i Strid med *Politikens* Program. Georg Brandes udtalte for nylig i Aarhus de sande Ord: „Frihandel er et Udtryk for Frisind". Dersom Demokratiets ledende Blade havde erkendt denne Sandhed, vilde de, forenede under Frihandelens Flag, paa den mest virksomme Maade have styrket Verdensfreden.

A. Peschcke Køedt.

(22/1 1912).

Nogle Minder fra Danmark.

August Strindberg fortæller om sit Forhold til Danmark og enkelte Danske. Manuskriptet til denne Artikel, der var Strindbergs sidste, er indrammet og ophængt blandt lignende Manuskripter i *Politikens* Redaktion.

Da jeg sidst i 80'erne bosatte mig i Danmark, spurgte man mig: Hvad vil De egentlig her? — Jeg svarede: Et Sted skal jeg være, siden jeg ikke kan være hjemme, og her i Danmark har jeg dog Meningsfæller, og uden dem kan man ikke leve. — — Ja, jeg havde virkelig nogle, og de led og stred ganske som jeg selv, fordi de „forkyndte de Fangne Forløsning". Men Menneskene her var lige saa trælbundne som hjemme; de vilde ikke være frie, de overkom ikke at tænke selv, de frygtede Forstyrrelser, der kunde krænke deres Ro, rokke deres Økonomi, berøve dem Magten i det mindste som Arbejdsgivere, Husbonder, Lærere og Forældre.

August Strindberg.

Vi levede som Minoritet under et Slags Rædselsherredømme, Provisoriet, Estrupiatet, Enevælden, Gendarmeriet, Skatteudpantningerne, Befæstningerne, som for danske Mænd er ukært at mindes. Da jeg særlig var optaget af det sociale Mineringsarbejde (Utopier), havde jeg mindre Interesse for Dagens Politik, der forekom mig haabløs, og som Fremmed blandede jeg mig ikke i de løbende Spørgsmaal. Ad mine Utopier lo man, og i Begyndelsen var jeg saa nogenlunde i Fred, særlig da jeg aabenbarede mig blot som en uskadelig Teaterforfatter. Men just som saadan havde man hjemme fornægtet mig og lukket Teatrene for mig. Da sker det, at Kjøbenhavns Casino (med Hunderup) bryder med sine lette Traditioner og aabner sine Døre for Tragedien, min „Faderen". Forsøget var egentlig ikke mislykket, men det førte ikke til noget, thi Tragedien føder ikke sin Mand. Mine andre Tragedier blev liggende, og Tavsheden lukkede sig om mig og min Dramatik.

Henved et Aar(?) senere besluttede jeg, efter Tilskyndelse blandt andre af Edvard Brandes og Gustav Wied, at prøve med en Freie Bühne. Vi lejede Dagmarteatret og spillede „Kreditorer" med Wied, Hunderup og Nathalia Larsen. Om Forestillingen maa Wied fortælle, jeg saá kun Generalprøven, hvor jeg beundrede Wieds overlegne Spil — han, som aldrig havde staaet paa en Scene før.

Men da vi derefter vilde sætte „Frøken Julie" op, og havde malet og prøvet, blev Teatret lukket af Politiet!

Men da aabnede Studentersamfundet sit improviserede Teater, og „Frøken Julie" kom paa Scenen.

Dermed var min Teaterbane i Danmark endt for den Gang, og i de følgende tyve Aar tror jeg ikke, jeg blev spillet i Danmark.

Men Mindet om den Gæstfrihed, der vistes mine Tragedier, vækker Taknemlighed nu, da Alderdommen ser tilbage paa en lang Vej, som var fuld af Sten, men som tilbagelagt kun viser sig som noget, der ene skænker Tilfredsstillelse.

Behøver jeg at sige, at naar jeg kunde eksistere i Danmark, var det kun med Støtte af de to ledende Mænd Georg og Edvard Brandes. Jeg kom først i Berøring med Edvard, da Georg levede i Landflygtighed. Edvard var den Gang, som han selv kaldte det, „Danmarks mest hadede Mand", fordi han ledede Oppositionen i Rigsdagen. Daglig hakket i og stukket til, var han naturligvis bitter, altid forsvarsberedt, med Kløerne fremme. Jeg var ham for „romantisk", og han lo oprigtigt ad mine Utopier. Altfor skeptisk, endog for mig, kunde nogen hjertelig Fortrolighed ikke opstaa, men hans Dør var mig altid aaben, og hans Taalmodighed til at høre mine Klager var uendelig. Georg traf jeg kun faa Gange. Hos ham fandtes mere Lyrik, fordi han ikke var inde i Politiken, og en medfødt Menneskekærlighed gjorde, at man kom ham nærmere. Men helt nær kom jeg ham aldrig, thi der fandtes et hemmeligt Program, Problemdebatten, Poesien som Tjener, ikke som Herre, Pegasus im Joche m. m., som nu og da rejste sig som en Mur imellem os. Jeg var nemlig en uhjælpelig Romantiker; selv hvor jeg behandlede sociale Problemer (Svenska Öden), satte jeg i Scene, malede Kulisser med skønne Landskaber, smuk Arkitektur, og indførte det, vi kaldte Stemning. Men jeg maa erkende, at Programmet blev ikke altid fulgt, det glemtes, og fremfor alt, det udøvede intet personligt Tryk, thi Georgs Sind var smidigt og modtageligt for alt, som var skønt i Formen. Saaledes havde han jo hilst Jacobsens underfulde Prosadigt „Marie Grubbe" som et moderne Digterværk i Tidens Aand. Og Georg havde ogsaa Sans for H. C. Andersens troldske, næsten okkulte Eventyr.

Jeg husker en Dag fra den sidste Tid, jeg boede paa Landet uden for Kjøbenhavn. Jeg var taget ind „for at finde et Menneske". Men da jeg ingen fandt, blev jeg siddende paa en Bænk paa Kongens Nytorv.

Ene med mine tunge Tanker vaktes jeg af en venlig Stemme: „Men hvad gør De her?" — Det var Georg! — „Jeg søgte et Menneske, men fandt ingen." — „Kom saa hjem med mig!"

„Hjem", det havde jeg selv, og det var ikke det, jeg søgte: jeg kom med Udflugter, og den venlige Mand satte sig ned og talte. Bag os saás det kgl. Teater med Oehlenschläger og Holberg. Tilfældigt sagde jeg: „Dér sidder min Ungdoms Digter, Oehlenschläger."

— Nej, hør nu! Han var jo et Barn.

— Ja, men saadan har jeg drømt mig Poesien, naiv, skønt jeg er kommen langt fra Barndommen. Men jeg haaber at komme tilbage igen. (Jeg skrev den Gang paa „Klokkeren paa Rånö" og havde udgivet „Hemsöborna", mit Brud med den rene Realisme *før* 1890 — Aarets saakaldte svenske Renæssance)

Saa sagde jeg:

— Men der er en anden dansk Digter (foruden H. C. Andersen), som har haft den dybeste Indvirkning paa mig: Søren Kierkegaard, som De har skrevet saa sympatisk om. Hvordan kan De som Hedonist (Livsglæden) forstaa den Lidelsens Religion, som Kierkegaard forkynder?

(Her byder Samvittigheden mig at standse, thi jeg husker ikke Svaret).

Tyve Aar er gaaet siden da; mine Veje har ført mig gennem Inferno og Purgatorio, uden at jeg har set Paradiso; derfor er Kierkegaard med sin konfessionsløse Kristendom igen blevet min Fane, den, jeg egentlig aldrig har svigtet, da Tilværelsen selv ene har været mig en stor Lidelse.

Men da jeg i Fjor Foraar fik Foretræde paa Det kgl. Teater med „Erik XIV", forstod jeg, at en ny Tid var kommet over Danmark. Og jeg spurgte mig selv: Hvordan skal dette vel se ud, at man paa den Maade handler med Krone og Scepter paa „Kammerherrens Teater", og er Göran Persson kaldet til Regeringen? I Sandhed, jaa! Og det var en stor Dag for mig, der troede mig for altid glemt i Danmark.

18. Januar 1912.

August Strindberg.

(4/2 1912)

Den 4de Februar.

Paa Georg Brandes' 70 Aars Fødselsdag bragte *Politiken* nedenstaaende Digt af *Henrik Pontoppidan.*

Vi har staaet med Fakler, med Faner, Orkester
for at fejre en Ven, for at hylde en Mester.
Men han var forsvunden — var smilende flygtet
for Vennernes Tak og de velmente Fester.

Man har spurgt, man har skumlet. Selv véd jeg ej Grunden,
men jeg hørte en Fugl tage Bladet fra Munden,
en Natfugl, en Ugle. — Jeg lytted til Skriget
et angstfuldt Minut mellem Vaagen og Blunden.

Hvad blev der — saa skreg den — af Riget, han skabte?
I Grus er det sunket! Og Tavshed og Øde
nu græsser paa Tomten hos fredløse Døde.

Den Sandhedens Sol, han paa Himlen satte —
Hvem bragte den Glæde? Til hvem gav den Styrke?
Han raabte „Bliv Lys!" — og der voksede Mørke.

Den Vaarstorm, han rejste i Ungdommens Sind,
De Blomster, der myldrer af Jord, hvor han traadte,
nu driver i Luften som lumrende Vind.

Det Kundskabens Træ, han har plantet i Landet,
som favned saa vidt over Fjorde og Bugter,
forgifter nu Folket med ormstukne Frugter.

Og Adam, den nye, blev dum som den gamle,
og Eva forgreb sig paa Kærlighedsgaven
og sad med hver lysten Gorilla i Haven.

Af Herlighedsdrømmen blev ntet tilbage.
Et Luftsyn den var — og nu sank det i Jorden.
Men ingen har sørget, og ingen vil klage.

Hvad Under, han veg for det festlige Møde
og vendte sig mismodig bort fra sit Værk. —
Jeg tænker, han fejrer sin Dag med de Døde.

Henrik Pontoppidan.

Redaktør Henrik Cavling.
Dagbladet „Politiken"s Trykkeri.
Kjøbenhavn.

C

POLITIKEN

41. Aargang Nr. 1. | Kjøbenhavn. Onsdag den 1. Oktober 1924. | 41. Aargang Nr. 1.

Kjøbenhavn den 1ste Oktober 1884

ST. PETRI-MØLLE
PANORAMA-BYGNINGEN
JERNBANE-BOULEVARDEN
HOVEDBANEGAARDEN
HALMTORVET
VESTERBROS PASSAGE
KISTEN
BRÆDEHYTTEN
PANOPTIKON
FILOSOFGANGEN
STADSGRAVEN
LUCIE-MØLLE
FRANZ ŠEDIVY

Saaledes tegnede Kjøbenhavns Udseende sig den 1. Oktober 1884, da „Politiken" begyndte at udkomme. Allerede en Betragtning af Perspektiv-Kortets Forgrund, den nuværende Raadhusplads med Vestervold, viser den mægtige Udvikling, som er sket paa det Sted, der nu er Hovedstadens Centrum. Man ser endnu store Partier af den gamle Vold med de historiske Møller. Af andre Enkeltheder paa Billedet griber Øjet med særlig Interesse det gamle Kristiansborg, som endnu hævede sine tunge graa Mure paa Slotsholmen — faa Dage før det blev forvandlet til en røgsværtet Ruin. Foroven ses „Politiken"s nuværende Hjørnes Forandring fra 1884 til 1924.

Carlsberg BRYGGERIERNE

ER EN SELVEJENDE INSTITUTION HVIS OVERSKUD TILFALDER:

CARLSBERGFONDET ❀ **NY CARLSBERGFONDET**

stiftet af Brygger J. C. Jacobsen

HVIS FORSKELLIGE FORMAAL OMFATTER FØLGENDE AFDELINGER:

CARLSBERG LABORATORIUM
VIDENSKAB I ALMINDELIGHED
DET NATIONALHISTORISKE MUSEUM PAA FREDERIKSBORG

stiftet af Brygger Carl Jacobsen

HVIS MIDLER ER HELLIGEDE KUNSTEN OG ISÆR VIRKER TIL BEDSTE FOR GLYPTOTHEKET SAMT FOR KUNSTINDUSTRI OG HAVEKUNST

NAAR

CARLSBERG BRYGGERIERNE

HAR DET STØRSTE SALG AF

LAGERØL EXPORT ØL
PILSNER PORTER II. (ALKOHOLSVAGT)
PORTER NY PILSNER (ALKOHOLSVAGT)
OG MINERALVAND

SKYLDES DETTE KVALITETEN.

Stor-Kjøbenhavn i fyrretyve Aar.

Hovedstadens geografiske Vækst og Samfærdselsmidlernes vældige Udvikling.

I. Fra en Syvendedel af Danmarks Folkemængde til en Fjerdedel.

Det egentlige Kjøbenhavn havde i 1884 268,718 Indbyggere, Frederiksberg 31,698 og Gentofte Kommune (Glostrup, Jægersborg, Vangede, Hellerup, Ordrup, Charlottenlund, Skovshoved 5920. Det giver tilsammen 306,336.

Men Storkjøbenhavn var allerede den Gang større. Ude paa Christianshavn laa Sundbyerne, hvor der var begyndt at komme Fabriker og bymæssig Bebyggelse, med ca. 10,000 Indbyggere, hvoraf en Del maa kaldes Kjøbenhavnere. Ogsaa i Taarnby Sogn, hvor Kastrup laa, og som havde godt 3000 Indbyggere, var der Fabriker. Mod Vest laa Hvidovre Sogn, hvortil Valby den Gang hørte, med Carlsbergbryggerierne og en 4000 Indbyggere. Ogsaa Brønshøj Sogn havde Fabriker paa Utterslev Mark, og en 4000 Indbyggere, der delvis maatte regnes for Kjøbenhavnere. Til Nød, men ogsaa kun til Nød, kunde Lyngby Sogn, hvor der var vokset en Industri op i selve Byen og langs Mølleaaen, regnes til Kjøbenhavns Forstæder. Men gaar vi længere mod Nord, er allerede Nabolaget, Søllerød (med Holte, Nærum, Trørød, Skodsborg, Vedbæk), ikke mere Storkjøbenhavn. Man kan se det allerede paa Indbyggerantallet, der var saa nogenlunde stationært, 2875 i 1860 og 3022 i 1880. Der boede ganske vist en Del Kjøbenhavnere der om Sommeren, men det var „Landliggere", der kun var der nogle korte Sommermaaneder eller rettere Sommeruger, og som allerede er talt med inde i Kjøbenhavn.

Overhovedet kendte man den Gang, selv saa nær som i Charlottenlund og Gentofte og ud langs Strandvejen, kun i ganske ringe Grad Helaarsbeboelse „paa Landet". Man flyttede, selv i store Villaer paa den inderste Strandvej, ud i Maj—Juni og tog ind, Nogle allerede sidst i Avgust, naar Aftenerne begyndte at mørkne, og Børnene atter skulde i Skole, i alt Fald i September. Det hang sammen med Trafikmidlerne, men endnu mere med Opfattelsen af Naturen. Der er i denne foregaaet en fuldkommen Revolution i disse 40 Aar. Landet var kun en Sommerrekreation, saadan som det havde været fra Urtiden af. Man havde sit „Landsted" for at slippe bort fra Byen i de hede Sommermaaneder og nyde Natur og Idyl. Men Natur og Idyl var kun Sommer og blaa Himmel, Varme og Bad. Ikke en Gang Foraar eller Efteraar, for slet ikke at tale om Vinteren, kunde man tænke paa at være ude, de var den lune Bys. Endnu nogle Aar ind i 90'erne kunde man en Søndag, hvor en klar Vintersol lyste over dyb, hvid, nattefalden Sne, tage ud i Dyrehaven og gaa Timevis uden at træffe et Menneske paa de Steder, hvor der nu er Tusinder eller Titusinder. Hotellerne var lukket, man kunde ikke faa saa meget som en Kop Kaffe. Vinteren var slet ikke opdaget den Gang.

Det var derfor heller ikke saa mange, selv af dem, der godt havde Raad, der byggede egen Villa. I alt Fald blev den bygget let og var ikke egnet til Helaarsbeboelse. Man lejede sig ind hos de Indfødte i Skovshoved og Taarbæk og lignende Steder, hvis Familier flyttede op paa Kvisten, og hvor Kjøbenhavnerne tog til Takke med nogle ofte forfærdelige, smaa og slet møblerede Rum, som man dog ogsaa forlod uden særlig Sorg, naar det begyndte at blive mørkt om Aftenen og koldt, i Længsel efter den lune og magelige Bylejlighed. Og ret langt op i Middelstanden var der ikke Tale om Landliggeri, for slet ikke at tale om Smaafolk. Det var netop i de Aar, at Jørgen Berthelsen anlagde de første Kolonihaver ovre i Egnen Syd for Aalborg, her til Byen naaede de først Aar efter. Og det egentlige „Sommerhus" er et Begreb, der kun har en Snes Aar paa Bagen.

Til de 306,336 i Kjøbenhavn—Frederiksberg—Gentofte i 1884 kan der derfor højst lægges ca. 20,000 udenbys Kjøbenhavnere, mest Industriarbejdere ved Fabrikerne i Nabosognene. Og vi naar da op paa ca. 325,000 Mennesker som dem, der kunde falde ind under Begrebet Storkjøbenhavnere. Danmark havde den Gang godt 2 Millioner Indbyggere. Deraf udgjorde Storkjøbenhavnerne altsaa en Syvendedel.

I 1923 havde det egentlige Kjøbenhavn (med de Indlemmelser, der 1900 var foretaget, Brønshøj Sogn, Valby-Vigerslev og Sundbyerne) 575,295 Indbyggere, Frederiksberg 103,600 og Gentofte Kommune 36,816. Det giver tilsammen 715,711.

Men dertil kommer en Oplandsbebyggelse af et ganske anderledes Omfang end i 1884. Kjøbenhavn har ved Baner, Sporveje, Biler og Cykler knyttet Landet helt ud til Roskilde og op paa den anden Side af Helsingør til sig. Og det er ikke blot Landliggere, det er Helaarsbeboere, der til Stadighed tager ind og tager ud, for hvilke Kjøbenhavn er Arbejdsstedet og Fortjenestestedet. Alene i Kjøbenhavns Amtsraadskres, der mod Vest tager Taastrup Sogn med og mod Nord Søllerød Sogn, var der i 1921 i Sognekommunerne 96,152 Beboere, og nu tre Aar efter er der adskilligt flere. Selvfølgelig lever en hel Del af dem af Landbrug, men det er dog mest bymæssig Bebyggelse, Villabebyggelse, Fabriksvirksomheder og Mennesker, der er nøje knyttet til Storkjøbenhavn. Naar Lyngby Sogn i 1921 havde 12,168 Indbyggere og Søllerød Sogn 8489, var det hovedsagelig Kjøbenhavnere. Og de bor jo ogsaa Vesten og især Nord for Amtsraadskresens Grænse. Naar Birkerød nu har ca. 6000 Indbyggere mod ca. 3000 for 40 Aar siden, er Tilvæksten sikkert altsammen siden da udflyttede Kjøbenhavnere. Man gaar derfor næppe saa meget fejl, naar man ansaar Kjøbenhavnerne uden for Storkjøbenhavn til ca. 80,000.

Omkring Absalons gamle Borg og gamle Stad har der derfor lejret sig en Befolkning paa ca. 800,000 Mennesker. Og af Danmarks 3,267,831 Indbyggere i 1923 er da hver fjerde Kjøbenhavner, dette Ord taget i videste Forstand. Fra en Syvendedel til en Fjerdedel af de Danske, det er de 40 Aars Historie udtrykt i Tal.

II. Hvor Kjøbenhavnerne boede i 1884.

Lad os tage et Kort fra 1884, og lad os paa det lade Minderne rejse vor Barndoms og Ungdoms Kjøbenhavn.

Østerbro var den Gang endnu væsentlig et Villakvarter omkring Rosenvængets Allé. Oppe omkring Trianglen, langs Østerbrogade og lidt ud derfra har de første lige Huse begyndt at rejse sig. Men mellem Livjægerjade, der lige er stukket ud og endnu ikke videre bebygget, og Strandpromenaden (den nuværende Strandboulevard) laa endnu en stor Dam, hvor man løb paa Skøjter. Og mellem Classensvej og Kastelsvej var der grøn Mark. Der ude laa Blindeinstitutet og Døvstummeinstitutet i landlig Frihed. Længere inde paa Kastelsvej var der kun nogle Træhuse fra den Tid, da Husene paa Demarkationsterrænet skulde bygges saa let, at de i Løbet af 24 Timer kunde være nedbrudt, saa Fæstningens Kanoner havde frit Skydefelt. Uden for Strandpromenaden laa kun en smal Kststrimmel, hvor Øresund skvulpede ind, og hvor der Sommeraftener var herligt og ensomt. Hvor Østerbros Station og det fornemme Beboelseskvarter nu er, laa den Gang foran Kastellet Ingeniørernes Øvelsesplads.

Og lidt ude ad Strandvejen laa Husene og Villaerne endnu spredt, i store Haver og med Marker imellem sig, hver med sit Særnavn, Vangehus, Vilhelmsdal, Lille Tuborg, Norgesminde, Store Mariendal, Slukefter, og bag den Vognmandsmarken og Ryvangen, rene Marker helt over til Lyngbyvejen, hvor Lundehus og Lundegaard laa ensomt.

Østerbro var den Gang den længst borte liggende Forstad. Det var dyrt at komme derud med Sporvogn, og det var lang Vej at gaa: Der var et godt Stykke fra Lille Triangel ind mellem Kirkegaarden, over Grave forbi Husarkasernens Stalde, gennem Grønningen, hvor der om Aftenen var ret skummelt. Eller ind ad den lange, kedelige Østerfarimagsgade, hvor Byggeforeningens smaa Huse netop rejste sig, medens den anden Side var ret bar, stegende hed om Sommeren, kold om Vinteren af Østenvinden.

Stockholmsgade var endnu kun en

Christiansborg Slots Brand 3.—5. Oktober, den første opsigtvækkende Begivenhed i „Politiken"s Tilværelse. — Dette og en Række efterfølgende Billeder er godhedsfuldt overladt os af F. Zachariaes værdifulde Værk „Før og Nu".

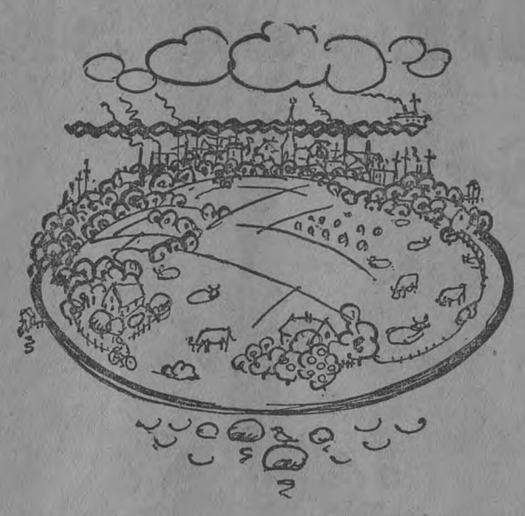

Af Havet vokser Danmarks Øer frem,
i Landets Jord kan Havets Rav man finde,
og Byens Børn, som rejste dér et Hjem,
fik Havets Salt og Havets Smil i Sinde.
Og Havnens Lugt af Tjære, Tang og Fisk,
og Havnens Luft, brændt ren af Sømands-Eder,
ud over Byen, stærk og salt og frisk
og fyldt af Bølgernes Musik sig breder.

Og Kjøbenhavn blev ingen Ravnekrog,
ej Dødvand, hvor man Dødtorsk kun kan fiske;
som Stormen pisker Kattegat i Kog,
vil Byens Smil og Salt hvert Dødvand piske.
Fra fjærne Have kommer Sundets Strøm,
til fjærne Have skal den atter rinde,
thi kom og gik vor Længsel og vor Drøm,
som intet bjærgfuldt Fastland spærrer inde.

Vær vagtsom, Vægter for den store By,
vogt dig for Mørket og de altfor fromme,
først skal du melde Byen Dagens Gry,
først skal du varsko den om Nattens Komme,
og naar du støder i dit gyldne Horn,
det skal ej høres blot i Byens Gyde,
men over Bondens Kløvereng og Korn
fra Ø til Ø skal Hornets Tone lyde.

WERTHER.

Slotsruinen 1908, da Genopbygningen var paabegyndt.

Kjøbenhavnernes By.

Antagelig har det altid været saaledes, paa et hvilket som helst Tidspunkt af Byens Historie, at Kjøbenhavneren følte sit Hjerte svulme af glad Stolthed, naar han kastede Blikket om sig og saa, hvor stor og smuk hans By nu var blevet, og med et Smil, hvis Blanding af Medlidenhed og Ringeagt ikke udelukkede en Solidaritetsfølelse længst inde i ham, mindedes han, hvorledes man for tyve, tredive, fyrretyve Aar siden havde hilst beskedne og alt nu forældede Fremskridt som ubedragelige Storby-Symptomer. Denne naive Følelse af Overlegenhed paa svundne Slægtleds Bekostning maa man paa en Jubilæumsdag have Ret til i nogen Grad at give sig i Vold, selv om man meget godt véd, at en senere Slægt vil se paa samme overbærende Maade paa os, og at ogsaa for fyrretyve Aar siden var Kjøbenhavn i Færd med at blive en moderne Storstad. I Færd med . . . akkurat som nu. Naar *Gustav Esmann* sendte *Hjort* og *Michelsen* ud paa et kæmpemæssigt Heldags-Sold, tror man saa, at han nærede mindste Tvivl om, at hans to Kælebørn hele Tiden bevægede sig paa Højden af moderne og yppigt Storstadsliv? Nu forekommer hans Skildring os af en pudsig og forældet Naivetet. Der optræder i hans Noveller Bybude, men ingen Telefon; en Kareth fra *Bohn* med to Heste (yderste Luksus), derimod ingen Bil. Der soldes fornemt i det nu længst forsvundne „Kisten" og senere paa Natten i Neiiendams *Basaren* inde i Tivoli, et skummelt Sted, hvor et søvnigt Gasblus lyste over Separatkabinetter, der lignede Eneceller paa det nuværende, den Gang endnu ikke opførte Sundholm. Det var Kulturens Barndom! Elektrisk Lys var lige indlagt hos enkelte Rigmænd. der ikke undsaá sig for at udfolde en uforskammet Luksus; derimod fandtes i hele Byen vist kun et eneste W. C., det i den kommunale Anstalt paa Kongens Nytorv, til hvilket man om Morgenen kunde se forvænte Englændere styrte over fra Hotel d'Angleterre med Kraven smøget op om Ørene. I Gadernes Støv udgjorde hensmuldrende Hestepærer et betydende Element.

Det var Tiden før *Guldkuren*, før *Bristol*, før *Industrikaféen*, ja selv før *Wivel*. Raadhuset var endnu ikke bygget, men langs Vestervold — som var en virkelig Vold med Kirsebærgang — gik man ned til den gamle Langebro, hvor man paa Rysensteen kunde faa varme og kolde Bade. Var der mon Badeværelse i noget eneste Hjem? I højst faa! Gasovne kendtes aldeles ikke, Begrebet „Varmt Vand" i moderne Forstand selvfølgelig heller ikke; men man kunde opvarme det til et enkelt Bad nødvendige Vand i en speciel Ovn med almindeligt Fyr under; naar saa blot ikke en tosset Tjenestepige fyrede op, før hun fyldte Ovnen med Vand, for naar hun derefter lukkede op for Vandhanen, paafulgte der en Eksplosion, der sprængte hele det sindrige Værk i Stumper. Saaledes var det den Gang, naar man skulde have Bad i Hjemmet.

Den Gang gik Tjenestepigerne i Byen og købte ind, (ligesom de naturligvis ogsaa pudsede Vinduer og lagde i Kakkelovnen!). Tænk blot paa, hvorledes Telefonen har forvandlet Kjøbenhavnerlivet i de 40 Aar! *Politiken* startede uden Telefon. Det er blevet sagt, at Hørup aldrig lærte at tale i Telefon. Det er nu ikke helt sandt. Han kunde godt, men konservativ i Vaner, som han i det hele var, brød han sig ikke meget om det, og den, der skriver disse Linjer, erindrer tydelig hans Nervøsitet en af de første Gange, han blev kaldt til Telefonen. Han kunde ikke rigtig finde ud af det. Bydrengen sagde til ham: „Det er forkert, Hr. Hørup, det er den anden Ende, De skal tale i."

*

De uhyre og overvældende tekniske Fremskridt har ført os frem med en saa voldsom Fart, at en glubende Afstand nu skiller os fra det Samfund, der levede for 40 Aar siden, fra dets daglige Liv, dets Eksistensvilkaar og Virkemidler, lige saa vel som fra dets Tænkemaade og Opfattelse paa mangfoldige Punkter. Unge Piger af det gode Selskab, der havde været ude om Aftenen, blev hentet. Ved Slutningen af et Bal kunde en Række unge Tjenestepiger sidde i Entréen og vente. Dette ene lille Træk antyder Forskellen. Eller lad os bare ganske kort mindes den store Rolle, som Strøglivet den Gang spillede, „Ranchs Ur", Turen paa Østergade mellem to og fire, frem og tilbage, tilbage og frem, — hvorpaa Strøget laa dødt indtil Mørkets Frembrud, naar de stakkels Væsner, som Lov og Politi den Gang holdt indespærret i særlige Huse, dukkede frem, i Aften-Krigsmaling, med røde Læber og Belladonna-Øjne, og strejfede op og ned. Det maatte de nemlig nok paa den Tid af Dagen, men de maatte ikke staa stille og give sig i Kast med nogen, og de maatte ikke komme i Tivoli og i Det kgl. Teater . . . . .

*

Men lad os holde os til det Ydre, til selve Byen. Thi ellers vilde denne Artikel svulme op til en Kulturhistorie. Men det Spørgsmaal, man naturligt opkaster i Dag, er dette: — Og hvad er saa Resultatet? (Det foreløbige Resultat — Slutresultatet har vi ikke naaet endnu, heldigvis, og det naas forhaabentlig aldrig!) Er Byen blevet smukkere eller grimmere? Hvis Skønhed har noget at gøre med Renhed og Sundhed, saa kan vi vist rolig fastslaa, at Kjøbenhavn i disse Aar er blevet kønnere. Men jeg ser i Aanden her en vred og fyrig Olding rejse sig imod mig, Grosserer *Zachariæ* fra Kultorvet, der synes at have det Hovedformaal med sit store og i mange Henseender prægtige kjøbenhavnske Tidsskrift „Før og Nu" at ville dokumentere, i hvilken Grad Hæsligheden har bredt sig under Byens enorme Udvikling, hvorledes overalt, i de forskellige Kvarterer, Idyllen er svundet, noget kønt gaaet tabt, og noget yderst plat, kedsommeligt og grimt traadt i Stedet.

Det kan naturligvis i nogen Grad være rigtigt. Naar det Gamle falder, svinder ogsaa de særlige Skønhedsværdier, Alderen har frembragt. Men det kan ikke være anderledes, og Tabet er meget ofte til at bære. De gamle modbydelige, skidne og stinkende Huse

lille Blindtarm, ellers Østerglacis' Marker paa Østre Anlæg.

Vender vi os mod Syd, var Gammelholms-Kvarteret bygget færdig omkring ved 1877, det var den Gang Byens Grosserer-Kvarter, Stedet for dem, der senere flyttede til Vester Boulevard, Stockholmsgade-Kvarteret og Kristianiagade.

Kristianshavn havde endnu sine gamle Pladser og Havne fra „den glimrende Handelsperiodes"s Tid og ogsaa nogle af Byens værste Rønner som i Søndervoldstræde. Den egentlige private Bebyggelse hørte op ved Baadmandsstræde. Aladdins-Kvarteret bygges først ved Aarhundredskiftet.

Uden for Volden laa endnu „den bedækkede Vej" urørt fra „Kig-Kurven" sønden for Langebro, dèr, hvor Amagerboulevard nu findes. Uden for strakte Kalvebodstrands lave Grunde sig helt ind til den nuværende Artillerivej og faste Batteri. Bag ved laa det gamle Glacis' Marker. Langs Amagerbrogade var der inderst inde Tømmerpladser og enkelte Fabriksanlæg. Menneskebebyggelser tog først fat uden for vor Frelsers Sogns Kirkegaard og Børnehus-Kirkegaarden, der laa, hvor Sønderbro Teater nu ligger, og hvor man ved Grundgravninger endnu i dette Aarhundrede fandt Lig, paa hvilke det afhuggede Hoved var anbragt mellem Benene. Der laa nogle Fabriker herude, som Fredens Møller paa Hjørnet af Køhlersvej (det nuværende Holmbladsgade), og det var mest en fattig Arbejderbebyggelse, smaa Huse, som man endnu kan se enkelte af dem, isprængt straatækte Gaarde, der mindede om Sundbyernes Landbrug.

Ovre paa den anden Side Værket laa endnu Volden fra Gyldenløves Bastion med „Lusemølle" ned til Rysensteens Bastion ved Langebro, med Filosofgangens herlige Træer. Men de fældedes, og Volden sløjfedes netop i de Aar, 1885—86, for at give Plads for Udstillingen i 88 og Raadhuset.

Paa den anden Side Graven, bag Tivoli, laa der store Tømmerpladser omkring Tømmergraven. For øvrigt var Byens Grænse ud mod Vandet her den senere Sønderboulevard, den Gang kaldt Gammel Jernbanevold, fordi Kjøbenhavns første Jernbane gik ad den Vej søndenom Byen gennem Gennemskæringen af Valby Bakke ved Gl. Carlsberg. Uden for laa kun det nys opførte Kvægtorv og Vesterbros Gasværk samt et Par Fabriker, ellers Strandgrund.

Ind efter havde i 70'erne de lange triste Kasernegader rejst sig, Saksogade med andre, og Istedgade var stukket gennem paa langs. Den var dog endnu kun sløjt bebygget i den indre Halvdel. Bag den nuværende Enghaveplads laa Traktørstedet Belvedere i fuldkommen landlige Omgivelser.

Frederiksberg var endnu saa godt som udelukkende et Villakvarter, saadan som det endnu ligger f. Eks. ved Uraniavej og Lindevej. Kun inderst inde, omkring Danmarksgade og Schønbergsgade, var der sammenhængende høj Bebyggelse. Store Huse fandtes ellers mest paa Hjørnegrundene. Selv Gl. Kongevej var, det inderste Stykke fraregnet, væsentlig en Villavej, her og der endnu med Grøfter og Hegn. Og Frederiksberg Allé var saa godt som udelukkende Villaer, mest med ret store og dybe Haver. Den største tilhørte „Egholms Villa" (Sans souci). Den strakte sig helt ned til Gl. Kongevej, der hvor Madvigs Allé og Martensens Allé anlagdes i Halvfemserne. For en stor Del en Mark, hvor en Ko græssede. Allégadegaardens Grunde gik helt ned til Amicivej. Og ovre mellem Vesterbrogade og Rahbeks Allé laa en stor Mark, hørende til Halls hvide Villa.

I Valby var de første Villaer ved at bygges over for Søndermarken. Længere ude laa Smaahuse og Gaarde, Resten af den gamle Bondeby.

Bag Frederiksberg Have var Dronningensvej og Kongensvej bebygget med smaa Villaer, ligesom der var kommet et Villakvarter ind med Haver uden for den tidligere Bebyggelse omkring Smallegade og Bredegade.

Over mod Nørrebro var Bebyggelsens Grænser væsentlig Falkoneralléen. Uden for laa de Classenske Arbejderboliger, opført paa den bare Mark. Ud ad Godthaabsvej var der en noget spredt, lav Bebyggelse og Rester fra gammel Tid, endog en lerklinet Rønne. Længere ude laa Stormly og St. Godthaab, som de ligger den Dag i Dag, kun den Gang med vide Marker om sig. Hen ad Ladegaardsaaen til havde Kreaturkommissionær Josephsen købt Gaarden Mariendal, som han var begyndt at udstykke.

Ladegaardsaaen løb endnu mellem Frederiksberg og Nørrebro ind til Peblingesøen, den overdækkedes først 1897. Op til den stødte paa Nørrebrosiden det saakaldte Rabarberkvarter, Skyttegade, Fiskergade o. s. v., der udgik fra Nordvestvej, den nuværende Rantzausgade. I øvrigt havde det indre Nørrebro saa nogenlunde den samme Karakter som nu, dog med lidt flere Villaer og Haver og lave Huse end nu.

Jagtvejen var kun svagt eller saa godt som ubebygget. Ud efter Marker eller Gartnerier, en enkelt Villa eller en Fabrik, ind efter de store Fælleder. Kun ud fra Nørrebrogade strakte Bebyggelsen sig uden for Nørrebros Runddel og gerne ret sparsomt ind i Terrænet, i Kløvermarker og Havremarker. Uden for Lygten laa det lille zigøjneragtige Arbejderkvarter omkring Alexandravej. Længere ude Utterslev om sit Gadekær og Brønshøj, saa godt som rene Bondebyer.

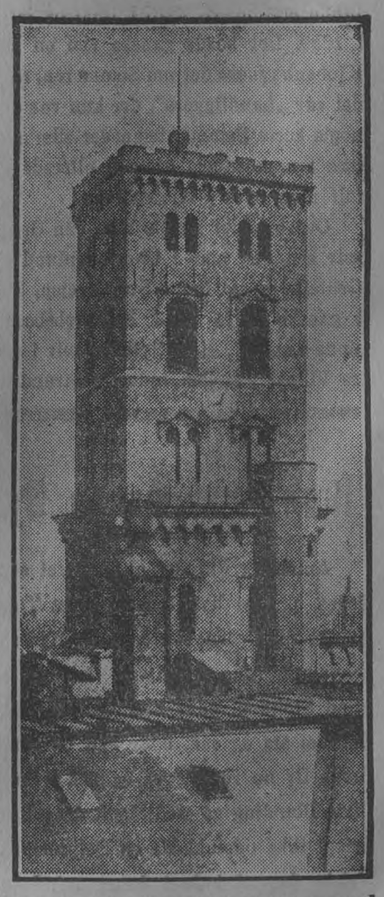

Det gamle Nikolai Taarn med „Kuglen", der viste Tid.

Selve Byens Kerne, inden for de gamle Volde, er naturligvis bygget stærkt om i det enkelte. Men Gadernes Linjeføring var da omtrent som nu. Der er da egentlig kun sket en stor Forandring i de 40 Aar, den fuldstændige Ombygning af det gamle, tildels rønneagtige Kvarter fra Østergade op mod Landemærket og Gothersgade.

Og Vest for den gamle By, paa Overgangen mellem Byen og Vesterbro, Indretningen af Raadhuspladsen,

---

i Prostitutions-Kvarteret: Farvergade, Gaasegade og paa Vandkunsten var utvivlsomt meget maleriske, ikke mindst deres indre Gaarde og Svalegange; ingen sentimental Kunstnersjæl vil henfalde i nogen Henrykkelse over de nøgterne Forretningsbygninger, der nu ligger dér i Stedet for; ikke desto mindre er Udviklingen heldig for Byen, dens Sundhed og dens Renlighed i mere end i én Forstand. Og det samme gælder Holmensgade-Kvarteret, hvor navnlig under Krigen Vekselererkontorer og Assuranceforretninger Skridt for Skridt fortrængte de gamle raadne Utugtshuse, saaledes at der skete et stort Skridt til hele dette Kvarters fuldstændige Sanering. Det er jo nemlig meget mærkeligt i Byens Historie at se, hvorledes Udviklingen kan gaa to forskellige Veje, et oprindelig fornemt Kvarter kan synke og synke og ende i den rene Elendighed, men det kan ogsaa gaa modsat, at en Bydel, hvor hvert Haab synes stængt ude af Fattigdom og Prostitution, retter sig og hæver sig og føres frem i Solen og Lyset.

*

Lad os altsaa uden ensidig Bypatriotisme fastslaa, at Byen er blevet kønnere. Vi indrømmer det jo dog Allesammen for os selv og er stolte derover, hvilket ikke udelukker, at vi forbeholder os Ret til at skælde ud paa den. Men skal vi ikke være enige om, at vi maa rejse langt for at finde Parker, Plæner og Anlæg smukkere end dem, der er fremstaaet her i Byen i de 40 Aar? Lad os blot nævne Østre Anlæg, Langelinje i dets moderne Form, Smedelinjen. Naturligvis er der kommet meget, der er grimt. Men hvis jeg et Øjeblik maa optræde som Defensor ikke blot for denne By, men specielt ogsaa — af naturlige Grunde — for Bystyret, saa kunde jeg have Lyst til at gøre opmærksom paa, at det jo egentlig ikke er Byens Skyld, at man paatvinger den arkitektoniske eller kunstneriske Rædsler, som den ikke har bedt om og helst vil være fri for. Hvilke Kvaler havde vi ikke af Danmarks-Monumentet, til vi fik det forholdsvis godt skjult deroppe paa Püchlers Bastion og fik et meget enkelt og meget kønt Haveanlæg i Stedet! Er det Byens Skyld, at Staten byggede det Monstrum, der hedder Kristiansborg? Eller at vi ikke kan blive fri for „Frakkemanden" paa Børsrampen? Kunde Byen gøre for, at en højt fortjent Mæcen, som Ingen turde vise til Rette, gik rundt og strøede sine malplacerede Statuer over Byen? Hvad der findes af ny Skønhed her i Byen, har Byen selv skabt — vistnok det allermeste, paa enkelte Undtagelser nær: lad os i Hast mindes Biblioteksheven. Men tænk paa Raadhuset, paa Bispebjerg Hospital — ikke blot en teknisk Seværdighed, men i hele sit Anlæg fuldt af Skønhed! —, tænk paa Fælledparken, som jeg glemte før, et Skatkammer for Sundhed og Livsglæde! Det gamle ramler, det ny gaar frem. Lad os ikke være vemodige over det, der gaar under for den ubønhørlige Udvikling. Den rette Skønhed i en moderne Storstad — og vi er jo nu Alle inderlig overbevist om, at Kjøbenhavn ogsaa virkelig er en Storstad i evropæisk, ja i mondial Betydning — knytter sig ikke til faldefærdige Fortidsrester; den rette og ægte Skønhed staar i Forbund med Fornuft, Klarhed og Sundhed, og naar disse tre blot altid vil være Hovedprinciperne for Byens Udvikling, vil denne aldrig mangle Skønhed.

Thi glæder vi os ved Nutiden og er stolte, naar vi sammenligner vor By med vore Forfædres Kjøbenhavn, og vi mindes med en rørt og mild Hovedrysten, hvor let Folk den Gang var at stille tilfreds, og med hvilken Nøjsomhed man endog i de rigeste Hjem fandt sig i Kaar, som selv Samfundets vanskeligst stillede nu vilde afvise som uværdige for en fri Borger i en fri By.

Vald. Koppel.

Silkehuset
fh. J. R. Schjelderups Eft.

Største & ældste
Special-Magasin
Altid stort Udvalg af moderne
Silkestoffer · Silkebaand
Besætningsartikler
Underbeklædning
Strømper
The & Bridge Kjoler
Aften Toiletter

Bebyggelsen af den gamle Voldgrund og den saakaldte Aborrepark. Og endelig det gamle Jernbaneterræn mellem Vesterfarimagsgade og Søerne, hvor det samlede Hele dog endnu er i sin Vorden.

Ja, saadan var den By, hvori *Politikens* første Numer spredtes for 40 Aar siden.

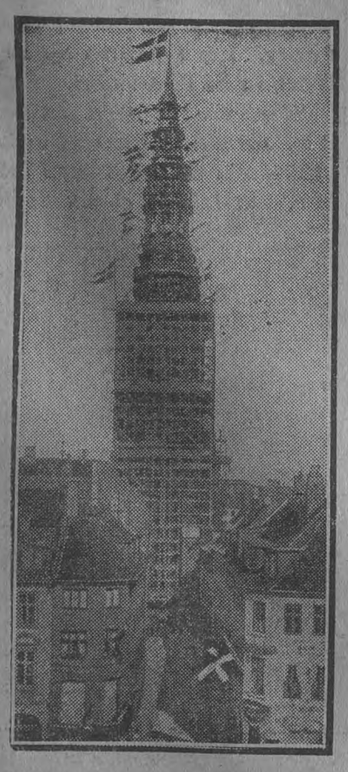

Rejsegilde for Brygger Jacobsens Spir paa Nikolai.

III.
De kjøbenhavnske Baner.

Det er Banerne, der knytter det fjernere Opland, som ikke kan naas med Sporvognen eller de Hestekøretøjer, som tidligere brugtes, til Byen. Det er dem, der muliggør den udstrakte Helaarsbeboelse uden for Byen og et mere udstrakt Landliggeri. Naar Grænserne for begge var saa snævert draget i 1884, som paavist, skyldes det, foruden de allerede nævnte Aarsager, at Oplandsbanerne var saa daarligt udviklet.

I 1847 havde Kjøbenhavn faaet sin første korte Bane vestpaa til Roskilde. Den var senere forlænget til Korsør, og fra Roskilde gik der Grene til Kalundborg og Syd paa til Masnedsund. Det sjællandske Baneselskab havde ogsaa i 1863 aabnet Klampenborgbanen og i 1864 Nordbanen over Holte til Hillerød til Helsingør. Men derefter gaar der, naar bortses fra den i 1879 aabnede Frederiksberg—Frederikssundbane, en hel Menneskealder, nøjagtig 33 Aar, før Kjøbenhavn med Kystbanen sender sin næste Skinnestreg ud i Oplandet.

Man kan derfor uden Overdrivelse sige, at de kjøbenhavnske Bane- og Banegaardsforhold i 1884 var yderst utilfredsstillende. Staten havde ganske vist i 1880 overtaget de sjællandske Baner, men det var de politiske Kampaar, Pengene blev brugt til Fæstningsbyggeri.

Misfornøjelsen var almindelig. Allerede i 1878 var der blevet nedsat en Kommission, der afgav Betænkning i 1881. Men det Projekt, der kom til at spille den afgørende Rolle, og som ogsaa i sine store Træk gennemførtes, var det af Ingeniør, Etatsraad H. Hammerich i Oktober 1885 udarbejdede. Der var dog endnu langt frem, ny Kommissioner, forskellige Konkurrencer og Udkast; først ved Loven af 29. Marts 1904 blev den nuværende Ordning fastslaaet.

I Firserne var der kun et Par Smaaændringer. Nørrebros Station blev taget i Brug i 1886, samtidig blev denBindingsværksbygning, der netop er faldet i disse Dage, opført til Brug for Klampenborgbanen, medens den tidligere Klampenborgbanegaard blev Nordbanegaard. Og mellem dem indrettedes den lille usle Holtebanegaard, der blev nedlagt, da Krigsindskrænkningerne indtraadte.

Først i 1894, da det politiske Forlig fejredes ved Bevillingen af en Række private Provinsbaner, fik ogsaa Kjøbenhavn sin Andel. Den bestod i Godsbanegaarden ved Kalvebodstrand med dens Sporforbindelse vesterud og Kystbanen til Helsingør med Østerbros Station og Dampfærgelejet i Frihavnen.

Det, der mærkedes mest umiddelbart, var Kystbanen, der med ét Slag aabnede Mulighed for kjøbenhavnsk Bebyggelse op ad Øresund. Ud over Klampenborg havde der hidtil kun været en meget sparsom og lidet tilfredsstillende Dampskibsbefordring. Men da Kystbanetogene den 2. Avgust 1897 begyndte at løbe, blev det muligt at bosætte sig om Sommeren og ogsaa om Vinteren helt op paa den anden Side af Helsingør og dog passe sit daglige Arbejde inde i Kjøbenhavn.

En halv Snes Aar efter fik Kjøbenhavn ogsaa et Par Privatbaner ud i sit Opland; i 1906 Slangerupbanen mellem Nordbanen og Frederikssundbanen, og i 1907 Amagerbanen. Begges Bystationer ligger dog alt for langt fra Bycentret. Der har siden været talt meget om at føre dem ind, men det synes endnu at have lange Udsigter. Slangerupbanens Køreplan er ogsaa lidet opmuntrende for fast Bosættelse ud ad den.

Godsbanegaarden, til hvilken man var begyndt at fylde op i 1897 i Kalveboderne, blev taget i Brug i 1901.

Og saa kom omsider Loven af 1904, der flyttede Hovedbanegaarden fra den Plads, den havde faaet i 1864 Nord for Vesterbrogade, tilbage til den første Banegaards Plads Syd for Gaden og Frihedsstøtten samt fastslog Boulevardbanen foruden adskilligt mere.

Hovedbanegaarden blev allerede taget i Brug for Forbindelsen vestpaa den 1. December 1911. Et Par Aar efter begyndte man at udgrave Boulevardbanen. Krigen sinkede imidlertid Arbejdet, særlig kneb det med Anskaffelserne. Banen kunde først befares den 1. December 1917, og Nørreport Station blev endda først aabnet 1. Juli 1918. Samtidig blev Klampenborgbanegaarden nedlagt, og Klampenborgtogene førtes gennem Boulevarden og over Østerbros Station Og den 30. September 1921 kørte Kl. 11,27 Aften det sidste Tog fra Nordbanestationen. Dermed var den gamle Banegaards Terræn, der havde gjort Tjeneste i næsten 50 Aar, fuldstændig ryddet. Som bekendt har Kjøbenhavns Kommune overtaget det for en Sum af 15 Mill. Kr. Allerede midt i 1917 var selve den gamle Hovedbanegaard faldet for Øksen.

Raadhuset under Opførelse i 1897.

Paa den ydre Godslinje, der er under Anlæg fra Frihavnen og Hellerup over det ydre Nørrebro og Frederiksberg, skal vi ikke her komme ind, da Spørgsmaalet om dens Udnyttelse som Personlinje foreløbig er skudt ud, og meget desuden ligger hen i det uvisse. (Vi skal blot i Parentes bemærke, at den ny Nørrebros Godsstation, indenfor Slangerupstationen, har ligget færdig vistnok i 8 Aar, uden at være taget i Brug. Skinnerne ligger og ruster, Ruderne blev nu og da slaaet ud, for Tiden er Bygningerne vistnok lejet ud).

For Øjeblikket spiller Banerne — modsat adskillige af Udlandets Storbyer — saa godt som ingen Rolle i Byens interne Trafik. Dér klarer man sig med Sporveje og andre Trafikmidler. Om det en Gang med Tiden bliver anderledes i de ydre Distrikter, skal vi lade staa hen. Meningerne om, hvorledes Linjeføringen skal være, er yderst delte.

Og om man i det hele taget har faaet det bedst mulige ud af de foreliggende Forhold, kan der ogsaa være forskellige Meninger om. Givet er det i alt Fald, at tidligere kom man fra den gamle Klampenborgbanegaard til Klampenborg paa 25 Minuter, ja endog paa 22. Nu tager det fra Hovedbanegaarden om ad Østerbro en 33—37 Minuter. Det er ikke noget Fremskridt. Det er ogsaa dyrere for Publikum at køre Omvejens flere Kilometer. Man har naturligvis villet undgaa de generende Niveauoverskæringer ved Ørstedsvej, Bülowsvej, Jagtvej o. s. v. Men man kunde jo have ført Banen ud den Vej ad en forsænket Grav som under Vesterbrogade.

Givet er i det i alt Fald, at vi ikke faar en blot nogenlunde tilfredsstillende Ordning, før vi faar Kjøbenhavns Nærtrafik elektrificeret. Allerede i 1911 blev der derom nedsat en Kommission. Men alt er endnu kun Overvejelser.

IV.
Sporvejene.

Naar Kjøbenhavns Bebyggelse havde de ret snævre Grænser, som vi har set, i 1884, var en af Aarsagerne den, at Sporvejsnettet endnu var utilstrækkeligt, i alt Fald alt for spredt og især, at det var saa dyrt at køre med

Sporvognen. Der var ganske vist nogle korte 5 Øres Ruter, men de længere Ture var dyre. En Hestekøretur kostede saaledes med Linje 1 fra Frederiksberg Runddel til Tivoli 10 Øre, andre 10 Øre til St. Annæ Plads og saa fremdeles. En Tur fra Frederiksberg

Hotel d'Angleterre før og efter Branden.

til Østerbro og hjem blev altsaa 60 Øre, og det var mange Penge den Gang, hvor man kunde spise fortræffeligt til Middag i et Studenterpensionat for 40 Øre og billigere endnu paa et Spisehus. Det var altsaa halvanden Studentermiddag. Selv nu med de forhøjede Takster og Pengenes meget ringere Værdi koster Turen med elektrisk Kørsel kun 40 Øre, en Tredjedel eller en Fierdedel af en Studentermiddag.

Der blev da heller ikke kørt meget i Sporvogn. I 1884 brugte en Kjøbenhavner i Gennemsnit kun 4 Kr. aarlig til Sporvogne, i 1923 var hans Udgift 41½ Kr., eller det tredobbelte. Han kørte i 1884 knap 40 Gange aarlig i Sporvogn, nu kører han et Par Hundrede Gange, i 1919 endog 279 Gange.

Den første Omnibus, „Solen", sattes i Gang 1840 ud til Frederiksberg. I 1863, den 22. Oktober, løb den første Hestesporvogn ind gennem Alléen og Vesterbrogade, senere forlængedes Linje 1 over Slotsholmen, Kongens Nytorv, til den naaede Vibenshus i 1865. Vi var med Sporvogne ret tidligt paa Færde. De kendtes den Gang kun i England, Frankrig og nogle amerikanske Storbyer. Linjen blev anlagt af et engelsk Firma, men Tietgen fik den 1. Jan. 1866 over paa danske Hænder under Navnet „Kjøbenhavns Sporveje", der i 1884 tillige havde bygget Sortehestelinjen om ad det ydre Vesterbrogade, Sundbylinjen og Korsgadelinjen.

I øvrigt kom der efterhaanden en Række Selskaber til. I 1867 Sporvognen ud gennem Gothersgade til Nørrebro, i 1872 det frederiksbergske Selskab med Omnibuskørslen fra Smallegade ad Gl. Kongevej til Raadhuspladsen og videre gennem Strøget til Kongens Nytorv, i 1873 Forstædernes Sporveje med Blegdamslinjen, senere, i 1883, med Farimagsgadelinjen og i 1884 med Nørregadelinjen fra Sølvtorvet til Gl. Torv. I 1884 startedes ogsaa Falkoneralléens Sporvognsselskab, der kørte paa tværs, fra Frederiksberg over til Nørrebro, og ind gennem Rolighedsvej til Raadhuspladsen. Det var Mariendals-Josephsen, der indsaa, at hans Udstykningsforetagende krævede Sporvogn. Endelig startedes i 1884 Tietgens Smertensbarn, den forfærdelige Dampsporvogn ud ad Strandvejen til Klampenborg, der bukkede under først i 90'erne.

Saa langt var man naaet i 1884. Senere udbyggede de kjøbenhavnske Sporveje deres Net med St. Kongensgadelinjen i 88, Istedgadelinjen i 1893, Valbylinjen i 94. Frederiksberg gik ud til Nyelandsplads i 1903 og til Fuglebakken i 1904, Sølvgadelinjen ud til Tagensvej aabnedes i 1889, og der kom et Par Omnibusselskaber i 1895 og 96, der bl. a. kørte gennem Kjøbmagergade.

Det ser jo ret stort ud, men alligevel var det en temmelig utilfredsstillende Ordning. Det var altsammen Hestekørsel, der særlig paa de længere Afstande var alt for langsom. Det var mest Enkeltspor, hvor Sporvognene maatte vente i Vigesporene. Trafiken blev yderligere uregelmæssig, fordi der ikke var faste Stoppesteder, Sporvognene holdt, hver Gang en Passager vinkede. Særlig Gl. Kongevejs Konduktørerne var bekendte for deres Galanteri. Naar en gammel Dame viftede med Paraplyen langt nede paa en Sidevej, standsede Vognen en rum Tid for at tage hende op. Der var ogsaa for længe mellem Vognene, Taksterne var for høje, og Omstigning kendtes ikke, i alt Fald ikke mellem de forskellige Selskabers Linjer.

Fremskridt kunde først ske, naar Driften blev centraliseret. Det sker i 1898, da Bankdirektørerne Heide og Larsen og nuværende Telefondirektør Fr. Johannsen faar dannet Aktieselskabet „De kjøbenhavnske Sporveje" med en Aktiekapital paa 10 Mill. Kr. Det overtager de seks kjøbenhavnske Selskaber, og samme Aar overgaar de to frederiksbergske Selskaber til „Frederiksberg Sporvejs- og Elektricitets-Aktieselskab".

Allerede den 1. Jan. 1899 indførtes 10-Øres Enhedstaksten med fri Omstigningsret til alle de kjøbenhavnske Linjer. Det var et mægtigt Gode, der hermed gaves Kjøbenhavns Befolkning. Det var ogsaa et dristigt Skridt, men som alle de dristige Skridt, der byder virkelige Fordele, lykkedes det. I de ti Aar, fra 1885 til 1895, var Sporvognspassagerernes Tal steget fra 17 Mill. til 19 Mill. Men i 1899 røg det op paa 40 Mill. og i 1902 paa 52 Mill. Og medens Bruttoindtægten i 1895 kun havde været 2¼ Mill. Kr., var den i 1902 4¾ Mill., i 1903 5¾ Mill.

Den anden store Forandring var Overgangen til elektrisk Drift.

Allerede i 1897 havde man paa Nørrebrolinjen prøvet med de saakaldte „Syrevogne" med elektriske Batterier i Vognene. De lugtede ikke godt, vakte derfor voldsomme Protester, var dyre i Driften og sledes hurtigt op. Frederiksbergselskabet gik derfor i 1899 over til Luftledninger, og en tilsvarende Elektrificering gennemførtes i 1901—03 paa de kjøbenhavnske Linjer.

Siden da er der ikke sket principielle Ændringer i Driften. Man har i høj Grad udvidet Nettet, særlig i de ydre Distrikter med Byens Vækst for Øje, ofte foregribende den. Vi kan ikke her gaa i Detaljer med de enkelte Linjer, de forlægges jo ogsaa ret ofte, de kan tillige ses paa et Kjøbenhavns-Kort, og vi skal nøjes med i et Par Tal at angive Stigningen fra Perioden. I 1885 var Gadelængden med Spor ca. 43 km, i 1924 168,4 km.

Den 1. Avgust 1911 overtog Kjøbenhavns Kommune Byens Sporveje, og 1. Juli 1919 indførtes Enhedsdriften for de kjøbenhavnske og frederiksbergske Sporveje efter mangeaarige Overvejelser og Forhandlinger.

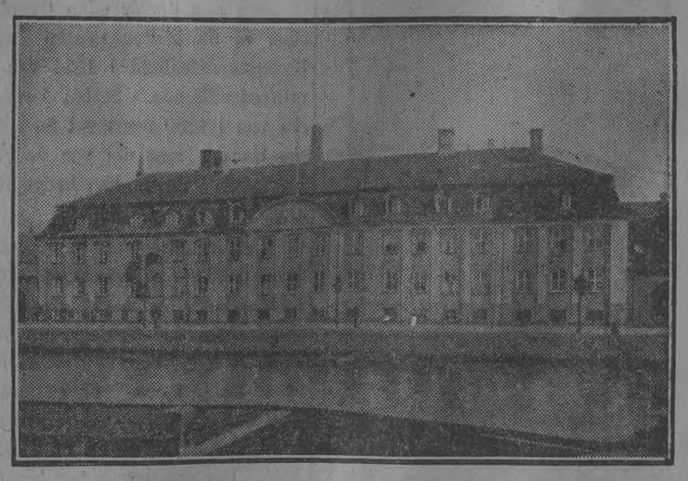

Det bevarede smukke gamle Søkvæsthus i Overgaden.

Rejser man Spørgsmaalet, om vi da nu har en tilfredsstillende Ordning af vor Sporvejsdrift, gør man maaske klogt i først at se paa nogle Tal for Passagererne i Kjøbenhavn—Frederiksberg i de sidste 10 Aar. (Vi lader Gentofte ude af Betragtning, fordi Indskrænkningen i Jernbanekørslen her har spillet ind).

I 1915 var der 118 Mill. Passagerer, i 1918 147 Mill., for saa pludselig paa ét Aar, i 1919, at stige til 183 Mill. Men derefter gaar det ned Aar for Aar: 1920 163½ Mill., 1921 143 Mill., 1922 131 Mill. og nu i det sidste Driftsaar 128½ Mill. Altsaa omtrent det samme Antal Passagerer som for 10 Aar siden, da Byen dog var 100,000 Mennesker mindre og meget mindre udstrakt. Antallet af kørte Kilometer er saa nogenlunde det samme nu som i 1915, ca. 23 Mill.

Det tyder paa, at der er noget galt fat.

Det kan hænge sammen med, at Taksterne er for høje. Især var det utvivlsomt et trafikalt Tilbageskridt, da man satte højere Betaling for Omstigning. Men Fejlen kan ogsaa ligge dybere, i selve Driftsformen.

Vi var, som vist, meget hurtige med at indføre Sporvejsskinnerne, og de er efterhaanden blevet den eneste Driftsform, som Lederne af vore Sporveje synes at kende. Bortset fra Omnibilen gennem Strøget, hvor Gadens Smalhed absolut ikke har tilladt Lederne at lægge Skinner, har man konsekvent udryddet alle Omnibuser. Det kunde maaske siges at være forsvarligt, saa længe det drejede sig om hestekørte Omnibuser. Men Ledelsen synes ganske at have manglet Sans for, hvad Bilen betyder i en moderne Storbys Trafik. Det er, som har den kun vendt sine Øjne mod Tyskland, og ikke set mod Vest, hvor Omnibilen i Byer som London og Paris spiller den mægtige Rolle.

Omnibilen er et ganske anderledes smidigt Køretøj end Sporvognen. Den kan uden Skinneomlægninger dirigeres derhen, hvor det passer. Den

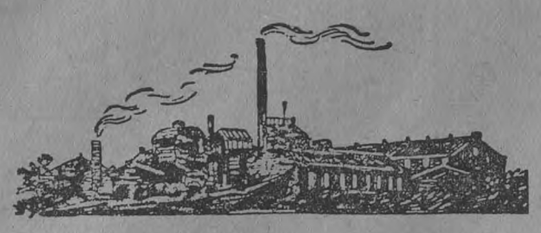

AKTIESELSKABET

DE DANSKE SUKKERFABRIKKER

SLOTSHOLMSGADE 22 · KØBENHAVN · K

STIFTET 1872

AKTIEKAPITAL: Kr. 22.500.000

EJER AF FØLGENDE SUKKERFABRIKKER OG RAFFINADERIER:
*Nakskov Sukkerfabrik i Nakskov. * Højbygaard Sukkerfabrik pr. Holeby. Maribo Sukkerfabrik i Maribo. * Saxkjøbing Sukkerfabrik i Saxkjøbing. Assens Sukkerfabrik i Assens * Sukkerkogeriet „Odense" i Odense. Stege Sukkerfabrik i Stege. * Sukkerraffinaderiet „Phønix" i København.*

PRODUCENTER AF
SUKKER · MELASSE OG
MELASSEFODER

REVISIONS- OG
FORVALTNINGS-
INSTITUTET
VESTRE BOULEVARD 2
KØBENHAVN

JYLLANDS AFDELINGEN
RYESGADE 9 · AARHUS

kan ogsaa køre lige ind til Fortovet og tage sine Passagerer op. Man kommer nu en Gang ikke uden om den i moderne Storbyers offentlige Trafik. Det havde sikkert været klogt, om Storkjøbenhavns Sporvejsledelse i Tide i højere Grad havde forstaaet at kombinere Sporveje og Biler.

Det gamle snævre Kristenbernikovstræde, set fra Østergade.

V.
Drosker, Biler, Cykler.

Der fandtes i Storkjøbenhavn i 1884 ca. 400 Hestedrosker, ved Aarhundredskiftet var der ca. 500. Efter et saa paalideligt Værk som Kjøbenhavns Statistiske Kontors Aarbog skulde der endnu i 1922 være tre tilbage, men de viser sig ingen Steder. Under Krigen havde de gamle Drosker en *Indiansummer*, da Benzinen i 1914 begyndte at slippe op. „Lotte" viste sig igen paa Gaden foran nogle Karosser, der syntes svært antikveret, men som dog kun en halv Snes Aar forinden havde været vort eneste Befordringsmiddel ud over Cykler og Sporveje. Men i Februar 1919 kom der atter Benzin, og „Lotte" sank i Dybet, forhaabentlig for stedse.

Den første Bil — en Daimler — kom hertil i 1895, men først i Avgust 1903 kom den første Bildroske i Gang, og i 1905 klingede den første Droske-telefon paa Raadhuspladsen. Der er nu ca. 450 Droskebiler af den store Type.

Men der er samtidig 800 Lillebiler. Der lægges dem alle mulige Hindringer i Vejen, men de vil dog sejre ud fra den ganske simple, logiske Betragtning, at der ikke er mindste Grund til at tvinge mig, naar jeg er alene eller med én Ledsager, til at benytte en stor, tung Vogn, der er beregnet til Fire, og dyrere at drive. Det er Pengespild og Kraftspild.

Men selv med Lillebilerne er Antallet af Drosker ikke særlig stort for en By af Kjøbenhavns Størrelse. Og det hænger for en væsentlig Del sammen med Cyklen, der ogsaa spiller ind ved Sporvognsbenyttelsen.

Vi er nu, gaaende frem efter den sædvanlige Rangforordning, de store først, tilsidst naaet til det Trafikmiddel, der særtegner Kjøbenhavn frem for alle andre Storbyer i Verden, og som mere end noget andet har bidraget til den sunde Spredning af Byen ud over Omegnens Marker.

Den første høje Bicykle kom hertil i 1876. Den bestod af et mægtigt Forhjul, som Rytteren tronede ovenpaa, og et lille bitte Baghjul. Med dette Monstrum blev der allerede i 1881 kørt Cykleløb i Tivoli. Nogen praktisk Betydning i Trafikens Tjeneste kunde den ikke faa. Men i Løbet af ret faa Aar naaede man til den nuværende Type med de to lige store Hjul. Den blev til at begynde med kaldt Safetycyklen, „Sikkerhedscyklen", et ret betegnende Navn over for de gamle, høje Væltepetere. Og saa nær var man da kommet Idealet, at denne Type nu har holdt sig omtrent uforandret i en Menneskealder. Omkring ved 1890 opfandtes tillige Luftringene.

Naar Kjøbenhavn er blevet Verdens stærkest cyklende By, hænger det sammen baade med dens flade Terræn og vor Velstandsfordeling.

Hvor mange Cykler, der er i Kjøbenhavn, véd man ikke. Men man kan faa et levende Indtryk af Mængden, naar man en Eftermiddag mellem 5—6 skal over en af de store Færdselsaarer ud fra Byen, som Vesterbrogade og særlig Nørrebrogade. Man kan omtrent ikke komme over Gaden, det er et uafbrudt Tog af Cyklister, der haster hjem til Forstaden, Kolonihaven eller Huset ude i Landdistrikterne.

Det er Cyklen, der omsider har løst de store brede Lags Stavnsbaand. Velhaverne tog først væk fra den gamle trange By inden for Voldene eller de nærmere, alt for tæt bebyggede Forstæder. Saa fulgte Mellemstanden efter, som havde Raad til at betale Sporvognspengene hver Dag og en Droske nu og da, ud til Villabebyggelse eller fritbeliggende Boliger. Men først Cyklen aabnede til Lys og Luft for Underklassen. Og derved har den maaske bidraget mere til Omformningen af hele vor Bys Bebyggelsessystem end noget af de store Trafikmidler.

C. C. Clausen.

Kjøbenhavns Havn 1884—1924.

Den største Byggeperiode, Havnen nogen Sinde har haft.

Sammenligner man et Kort over Kjøbenhavns Havn fra 1884 og et fra 1924, kan det synes, som er der sket større Forandringer, flere Landvindinger i disse 40 Aar, end i de 800 Aar, der forud var gaaet, fra Skuderne paa Absalons Tid søgte ind i den naturlige Red, som Øen Amager dannede ved Sjællands Østkyst, og som skabte Havnestaden Kjøbenhavn.

Christian IV og Havnen.

Givet er det i alt Fald, at der kun én Gang tidligere har været en lignende stor Periode, den Gang nemlig, da Christian IV anlagde Christianshavn og førte Toldboden ud, hvor den nu ligger, hvorved Kjøbenhavns Havn kom til at strække sig fra Toldboden til Langebro, Rammer saa vidt lagte, at man i halvtredje Hundrede Aar kunde nøjes med at udfylde dem, baade paa Byens Side og mest ovre paa Christianshavns Side, hvor man i det 18. Aarhundrede skabte den Række Pladser og Smaahavne, som endnu mindes i de gamle Navne som Wilders Plads, Holms Plads, Bodenhoffs Plads o. s. v.

Men da den glimrende Handelsperiode var endt i Krigens Ruin og Fattigdom, standsede alt Arbejde paa Havnens videre Udbyggelse i to Tredjedel Aarhundrede. Først fra Midten af 60'erne faar vi en ny Byggeperiode, der varer en Snes Aar.

Havnen i 1884. Byggeperioden 1865—85.

Dampskibene var kommet, deres Dybde var stadig tiltagende. Kjøbenhavns Havn var slet ikke indrettet paa dem. Den var ikke dyb nok, og navnlig var Bolværkerne sat paa alt for grundet Vand, Skibene kunde slet ikke lægge ind til dem, de maatte fortøje ude i Løbet ved nedrammede Duc d'Alber og losse dér.

Man foretog nu fra 1865 en Uddybning og gjorde Løbet bredere. Af den indvundne Fyld skabte man bl. a. Refshaleøen mellem Lynetten og Christianshavns Vold, hvorved Reden blev beskyttet mod Øst, og hvorved det muliggjordes at forvandle Inderreden til Yderhavnen. Man fyldte op paa Gammelholm, paa Slotsholmen mellem Knippelsbro og Langebro og Syd for denne, hvorved der blev Havn hen til det ny Vesterbros Gasværk. Der blev sat nye Bolværker paa dybere Grund, de gamle Broer, som Knippelsbro, Holmens Bro og Højbro, ombyggedes, der blev bygget ny Broer som Nyhavnsbroen og Børsbroen og den nederste Bro over Frederiksholms Kanal i Anledning af Havnebanen.

Saa langt var man naaet omkring ved 1884. Havnen havde da en Længde fra Nord til Syd, fra Toldbodbommen til Gasværkshavnen, af ca. 4 km. Nu, 40 Aar efter, er der fra Skudehavnen ned til Spærredæmningen 9—10 km.

der saa atter bygges Bolværker og Kajer. Det blev i Aarene 1895—97 til den ny Gasværkshavn, hvortil der slutter sig en lille Fiskerihavn.

Den tredje Byggeperiode 1906—1908. Ombygningen af Havnebroerne. Islandsbrygge.

Og omkring ved Aarhundredskiftet kommer vi ind i den tredje store Byggeperiode, der gaar op til ca. 1908, da Pengekrisen kommer.

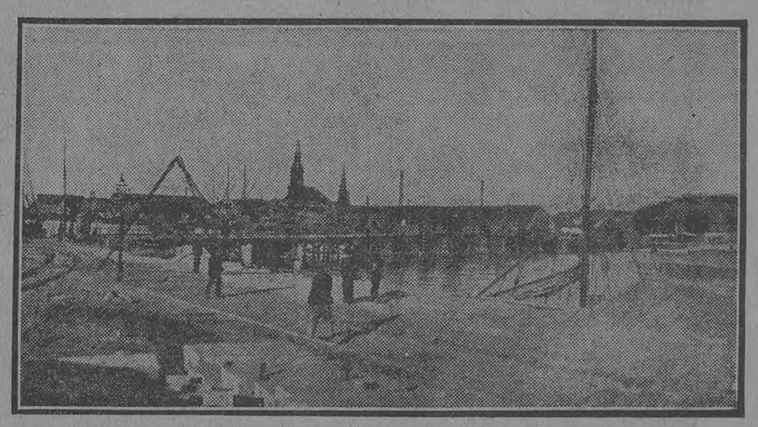

Den gamle Langebro, Træbroen, som blev afløst i Halvfemserne.

Den anden Byggeperiode først i Halvfemserne. Frihavnen.

Det var en efter Omstændighederne ret kraftig Byggepolitik, der var gennemført i de 20 Aar. Man fik dog ikke Tid til at hvile paa Lavrbærrene. Tyskerne havde nemlig vedtaget at bygge Kielerkanalen, der kunde true Kjøbenhavn som Østersøhavn ret alvorligt. Vort Modtræk var Frihavnen, der blev anlagt i Aarene 1891—94. Allerede sidst i 80'erne havde man heroppe mod Nord ved Kalkbrænderifortet skabt et Par mindre Redhavne, der senere delvis kom til at danne den nordlige Del af Frihavnen. Og i 1893 byggede man Ny Kalkbrænderihavn.

Det var den anden Byggeperiode, der opfylder første Halvdel af Halvfemserne.

Den ny Gasværkshavn.

I de paafølgende Aar er man virksom sydpaa i Havnen. Hidtil var man væsentlig gaaet mod Nord. Sønden for Langebro, i Kalveboderne, var man kun naaet frem til Gasværket, og ovre paa den modsatte Side laa Kysten hen med lave Grunde helt ind til den nuværende Artillerivej og Faste Batteri, næppe ret meget forandret fra Absalons Dage. Nu blev det vedtaget at lægge den ny Godsbanegaard paa opfyldt Grund uden for Kvægtorvet og Gasværket, og uden for den maatte

Udvidelserne mod Syd havde nødvendiggjort en Ombygning af Langebro, der blev udført 1900—3. Og da man nu var begyndt Syd paa paa Byens Side, fortsatte man 1903 ovre paa Amagersiden og opfyldte Islandsbrygge-Kvarteret i Tiden til 1907, samtidig med, at man tog fat paa en Uddybning af Kalvebodløbet.

Og for at skaffe mere rolige Vandforhold i Havnen og regulere Strømmen, byggede man mod Syd fra Frederiksholms Teglværker over mod Taarnby paa Amager den store Spærredæmning med Sluseværket.

Og man gik mod Periodens Slutning, i 1906—8, i Gang med Opførelsen af den ny Knippelsbro. Den gamle, opført 1869—9, laa daarligt for Strømmen, der var stadige Paasejlinger, dens Gennemsejlingsaabning var ogsaa for smal for de store Skibe, der nu gik til Sydhavnen, og den var tillige for trang for Færdslen. Samtidig udvidedes Børsgade, der for havde været ret smal, saa den kunde blive Forbindelsesgaden med Christianshavn i Stedet for Slotsholmsgade, der dog nu fra 1. Avgust atter har maattet tages i Brug for Trafiken Øst paa.

Gennem hele Perioden foretages endvidere rundt om i Havnen en Række Afløsninger af de gamle Træbolværker med Kajmure. Man uddybede yderligere. Og

DANSKE FOLK I DANSKE KLÆDER

Omkring Halvdelen af Forbruget af Textilvarer i Danmark købes stadig udefra. Størsteparten kan lige saa godt fremstilles herhjemme, hvorved mange Mennesker vilde faa Arbejde, og store Værdier blive her i Landet til Støtte for den danske Valuta.

Mere og mere vises der hos det købende Publikum en glædelig Forstaaelse heraf, og for at imødekomme det ofte af Kunder udtalte Ønske om, at danske Textilvarer udtrykkeligt bliver mærket som saadanne, er der nyligt indregistreret ovenstaaende Varemærke, hvilket en stor Række af de danske Textilfabrikker allerede har taget i udstrakt Anvendelse. Ved Købet af enhver Vare, hvorpaa dette Mærke findes vedhæftet, paaklæbet eller paastemplet, er man altsaa sikker paa at faa dansk Fabrikat og støtter derved sit Land og sig selv.

TEXTILFABRIKANTFORENINGEN

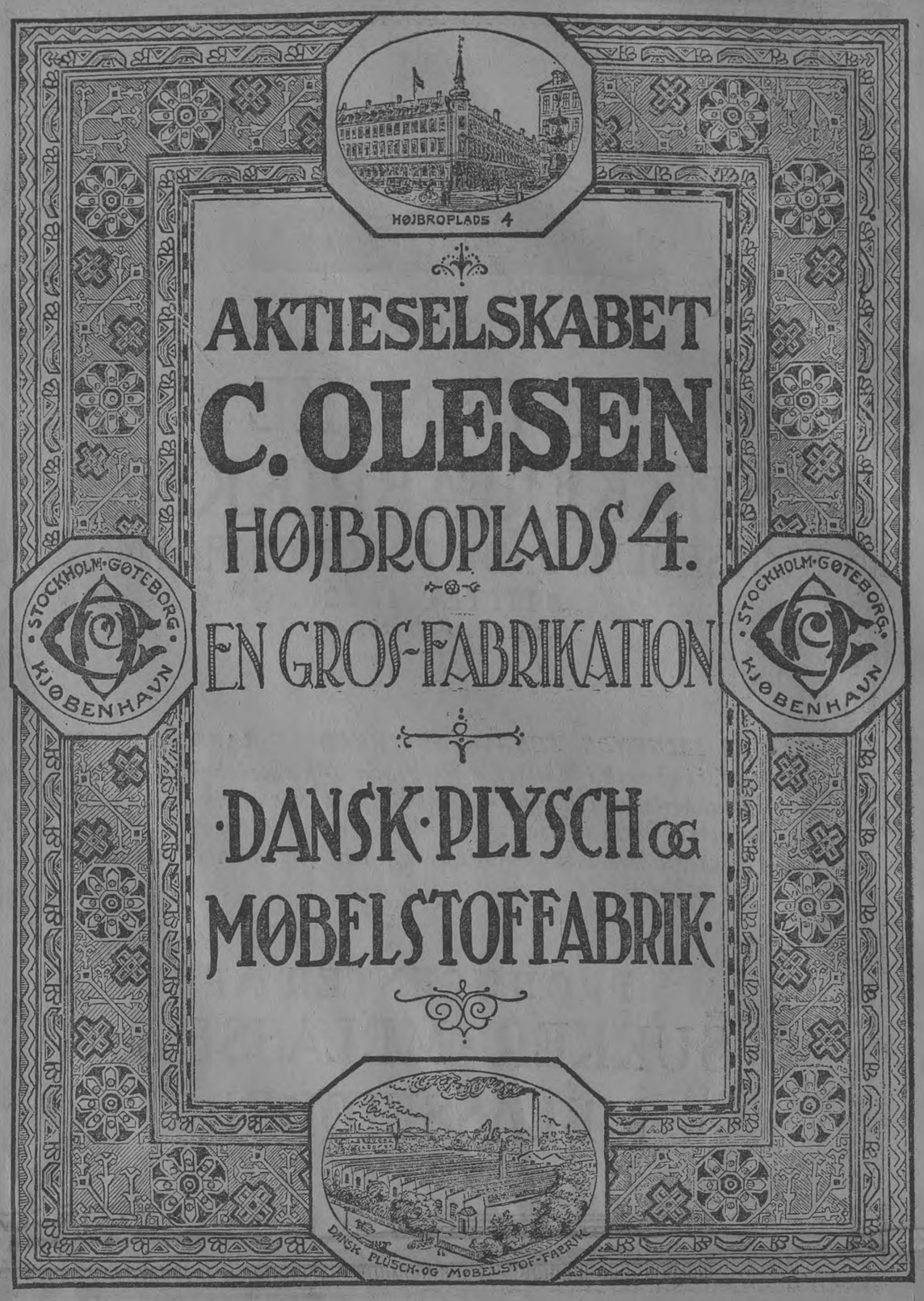

endelig fyldtes der op ude ved Enghavebrygge.

Den fjerde Byggeperiode, 1915—20. Verdenskrigen.

Det var atter et ret forsvarligt Tag. Og ligesom midt i 80'erne troede man nu, at man kunde hvile ud en Tid lang. Men ligesom Tilskyndelsen til ny Arbejder da kom ude fra gennem Planerne om Kielerkanalen, kom nu Verdenskrigen og med den Drømmen om at gøre det nevtrale Kjøbenhavns Havn til Stabelpladsen for Østersøhandelen efter Krigen. Og der kom ogsaa en indre Aarsag til: Arbejdsløsheden. Havnearbejder er for en stor Del Jordarbejde, hvor Arbejdslønnen spiller en stor Rolle, derfor særlig egnet til at sættes i Gang i arbejdsløse Tider. Og vi kommer da ind i den fjerde store Arbejdsperiode 1915—20, der væsentlig giver sig Udslag helt Nord paa og helt Syd paa i Havnen.

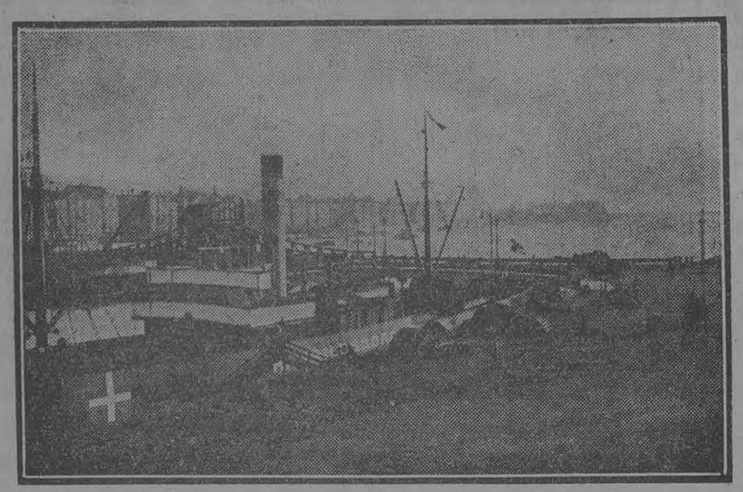

Nye Langebro under Krigen. Ved Kajen en nevtralitetsmærket Damper.

Trafikanlægene mod Nord.

Nordligst bygges Skudehavnen med kun 4 m Dybde, beregnet paa mindre Fartøjer. Der kan endvidere være Baadebyggerier, Badeanstalter, Pladser for Ro- og Sejlsport m. m. I den nordøstlige Ende er der anlagt en stor Benzinhavn til Oplagring af 8000 Tons Benzin.

Sønden for den ligger 10 Metersbassinet, der endnu ikke er færdiggjort. Som selve Navet siger, har det en betydelig Dybde. Man besluttede sig til at udføre det i Foraaret 1919 for at kunne tage de største Skibe ind til Kjøbenhavn, Drømmen om den vældige Østersøhandel.

Inden for det ligger Redmolen, en Landvinding Nord for den gamle Frihavn, beregnet til Brug for Oplagring af Brændselsolie, som ved Pumpning af Skibe indfyldes i Tanks, opførte paa Arealet. I toldteknisk Henseende hører den ind under Frihavnen. Denne er blevet udvidet med det 9,5 m dybe Kroneløbsbassin.

Endelig er her oppe mod Nord Kalkbrænderihavnen blevet udvidet og har faaet et nyt Indsejlingsløb fra Nord, idet den gamle Indsejling er blevet lukket af de tidligere nævnte Anlæg. De ny Arealer bruges mod Vest til Trælast, paa Østsiden til Kuloplag.

Trafikanlægene mod Syd.

Disse Anlæg mod Nord, som ligger lige ud til Sundets dybe Farvand, er væsentlig beregnet paa Trafiken, paa Handelen, der kræver dybe Bassiner, men ikke stiller saa store Krav i Retning af Arealer. Udvidelserne i Sydhavnen er derimod beregnet paa Industrien og Handelsvirksomhed med Østersøtrafik for Øje, der kræver Plads, men kan nøjes med mindre Vanddybde.

Ovre paa Amagersiden har man forlænget Islandsbrygge-Kvarteret ca. 700 Meter mod Syd. Men de største Arbejder er dog foretaget imod Vest paa Byens Side.

Man har fyldt op og bygget ny Kajmur ved Enghavebrygge, fra først af væsentlig med Kullosning til det ny Elektricitetsværk, Ørstedsværket, for Øje, men nu ogsaa for anden Virksomhed.

Længst Sydpaa laa en gammel Lergrav, som Ejeren, Frederiksholms Teglværk, oprindelig havde tænkt paa at fylde op til Bebyggelse. Det vilde imidlertid blive for dyrt. Og ved et Samarbejde mellem Teglværket og Havnen er Lergraven nu blevet omdannet til en stor Havn, Teglværkshavnen, med 5—7 m Dybde og med et Indsejlingsløb paa 7 m Dybde. Foran Havnen er der dannet en firkantet Ø, Teglholmen, der ved en Bro staar i Forbindelse med de bagved liggende Arealer. Paa Øen og inden for den har der rejst sig en Række store industrielle Virksomheder, Burmeister & Wains rotundeformede Jernstøberi, Kjøbenhavns Flydedok og Skibsværfts Søndre Værft med 4 Tørdokke, Dansk Kabelfabrik, Mønsteds Margarinefabrik, Fordfabriken, ligesom Det danske Kulkompagni, Montana, Christiansholms Fabriker og fl. a. har slaaet sig ned her.

Alt i alt er der siden Krigens Begyndelse indvundet 150 Td. Land, og der er sat ny Bolværker med en Længde af 5 km. Men det har paa Grund af de høje Materielpriser og den høje Arbejdsløn været dyrt. Der er givet 36 Mill. Kr. ud.

Den store Havn. Fremtidsudsigter.

Men Kjøbenhavns Havn er nu ogsaa med sin Bolværkslængde paa ca. 34 Kilometer en af Verdens store Havne.

Der vil sandsynligvis efter den sidste stærke Byggeperiode komme en rolig Periode, af kortere eller længere Varighed efter Konjunkturerne, hvor man tager det nu opnaaede fuldstændig i Brug, inden man skrider til ny Udvidelser og ny Udbygninger.

Sandsynligvis vil den stærke Udbyggelse af Sydhavnen som sin Konsekvens medføre Gravningen af et dybere Løb sydpaa gennem Kalveboderne ud til Køge Bugt.

Men for hver Dag, der gaar, trænger sig voldsommere paa det trafikale Spørgsmaal om Forbindelsen tværs over Havnen, mellem Byen paa Sjællandssiden og Byen paa Amager. Medens Havnen i øvrigt er blevet saa stærkt udvidet siden Christian IV's Tid, staar vi bromæssigt endnu paa Christian IV's og Christian V's Stade med Knippelsbro og Langebro som de to eneste Bindeled mellem Byens Dele. Og selv om vi i den sidste Snes Aar har ombygget begge Broerne, er de dog ganske utilstrækkelige til at optage Nutidens, for ikke at tale om Fremtidens Trafik.

Tres.

Flyvningen i Danmark.

De forløbne 40 Aar har skabt en helt ny Fase i Menneskehedens Historie gennem Flyvemaskinens Opfindelse og hele Flyveteknikens rivende Udvikling, som paa mindre end to Decennier har skabt den største Revolution i Trafikens Forhold og Muligheder, der nogen Sinde er oplevet. Om Flyvningens Data i vort eget Land fortæller Militærflyveren, Løjtnant *J. Foltmann* i efterfølgende Linjer:

En stille Sommeraften for fjorten Aar siden blev Kjøbenhavnerne Vidne til en Begivenhed, som rygtedes langt ud over Landets Grænser. Det var ved Solnedgang, Tusinder af Mennesker spadserede deres Aftentur, da man pludselig hørte en underlig dyb Brummen oppe fra Luften. Man saa til Vejrs — og hvor forbavset blev man ikke — da der pludselig inde midt over Byen, inde over Husene, kom en Flyvemaskine til Syne, støt og roligt flyvende i den stille Sommerluft. Man havde nok hørt Tale om, at der var nogle enkelte sportsbegejstrede Mennesker, som ude paa en Fælled ved Kløvermarksvej eksperimenterede med Flyvemaskiner; men det store Publikum havde ingen rigtig Tiltro til disse Forsøg. Nu fik man pludselig leveret Bevis for, at Flyvning var noget mere end en Flugt hen over et Stykke Grønsvær, og Manden, der leverede dette Bevis, var Journalisten, Sportsmanden og Flyveren *Alfred Nervø*.

Allerede i flere Aar havde man Mand og Mand imellem ivrigt diskuteret Spørgsmaalet Flyvning, lige siden *Ellehammer* i 1906 som den første her i Evropa hævede sig fra Jorden med en Flyvemaskine. Adskillige Gange havde Kjøbenhavnerne stirret op i Luften, fordi Rygterne fortalte, at nu vilde den eller den komme flyvende ind over Byen. Men Rygterne løj hver Gang. I Sommeren 1909 troede man, det vilde lykkes. Franskmanden *Legagneux* var kommet til Kjøbenhavn for at foretage nogle Flyvninger med et Voisin Biplan, der var indkøbt i Frankrig af Dr. Folmer Hansen, og dette var blevet transporteret ud til Klampenborg Væddeløbsbane, hvorfra Flyvninger skulde foretages. Hver Aften valfartede Kjøbenhavnerne i Tusindvis til Klampenborg for muligvis at blive Vidne til en Flyvning — men kun for at blive skuffet. Apparatet holdt sig ved Jorden; det blev hver Aften trukket Banen rundt, meget forsigtigt, men der blev ikke fløjet med det. De talrige Tilskuere var dog ikke særlig misfornøjede af den Grund, man fik en veritabel Flyvemaskine — det blev der i hvert Fald fortalt, at det var — at se paa ganske nært Hold, saa noget Udbytte havde man da af sin Udflugt. Apparatet aflagde dog Bevis for, at det var en Flyvemaskine, idet Legagneux en Gang naaede at slæbe det op til en Højde af 5 — fem — Meter, men saa kunde det heller ikke præstere mere. Et Par Aar senere blev Apparatet, der havde kostet adskillige Tusinde Kroner, bortsolgt ved en Avktion for — 35 Kr. Det havde det godt af. Det har narret mange Mennesker.

Ellehammers første Flyvemaskine (med sammenfoldelige Vinger).

Det var Aaret 1910, der blev det første Mærkeaar i Flyvningens Udvikling herhjemme. De første Dage i Januar fandt det første danske Flyvestævne Sted, og Flyveren *Robert Svendsen* udførte en Flyvning paa 18 Minuter, hvorved han vandt den af *Politiken* udsatte Præmie paa 500 Kr. for den første Dansker, der fløj en Mil. Senere paa Aaret var det, at Nervø udførte sin berømte Flyvning — og saa kom Sundflyvningsdagene.

Ude paa Fælleden ved Kløvermarksvej var der blevet indrettet en „rigtig" Flyveplads med et Par Hangarer en afspærret Tilskuerplads og — en Restaurant — og Flyveforsøgene blev foretaget saa at sige baade Dag og Nat. *Nervø, Robert Svendsen, H. C. Christiansen, Peter Nielsen, Thorup* og Svenskeren, Baron *Cederström*, alle disse Luftens Pionerer hersede tidlig og sildig med Apparater og Motorer og Flyveforsøg. Det var nemlig ikke altid, det lykkedes at faa Apparaterne til at lette fra Jorden.

Efter Flyvningen ind over Kjøbenhavn planlagde Nervø en Flyvning over Øresund til Malmö, og nu fulgte nogle berømte Dage. Der var nemlig flere af Flyverne, der agtede at konkurrere med Nervø, og det gjaldt derfor om at blive den første. Men det var lettere sagt end gjort; thi det var ikke nok med, at Flyvemaskinen og Motoren var i Orden, den store Faktor — Vejret — var det vigtigste. Det skulde nødvendigvis være blikstille, ellers kunde ingen af Maskinerne manøvrere i Luften.

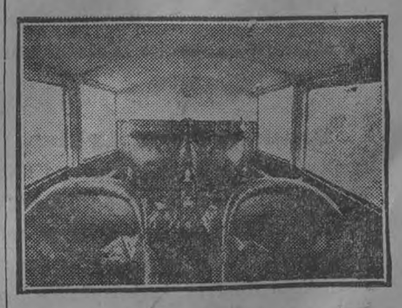

Luksuskabinen i Nutidens Malmøekspres.

De største Chancer for, at Vejret var blikstille, havde man lige i Dagningen, og der kom saa en Tid, hvor Flyverne saa at sige tog fast Ophold paa Flyvepladsen — og alle vi Hundreder af Tilskuere for Resten med. Hver Morgen, naar Solen var ved at bryde frem, iagttog man med spænd

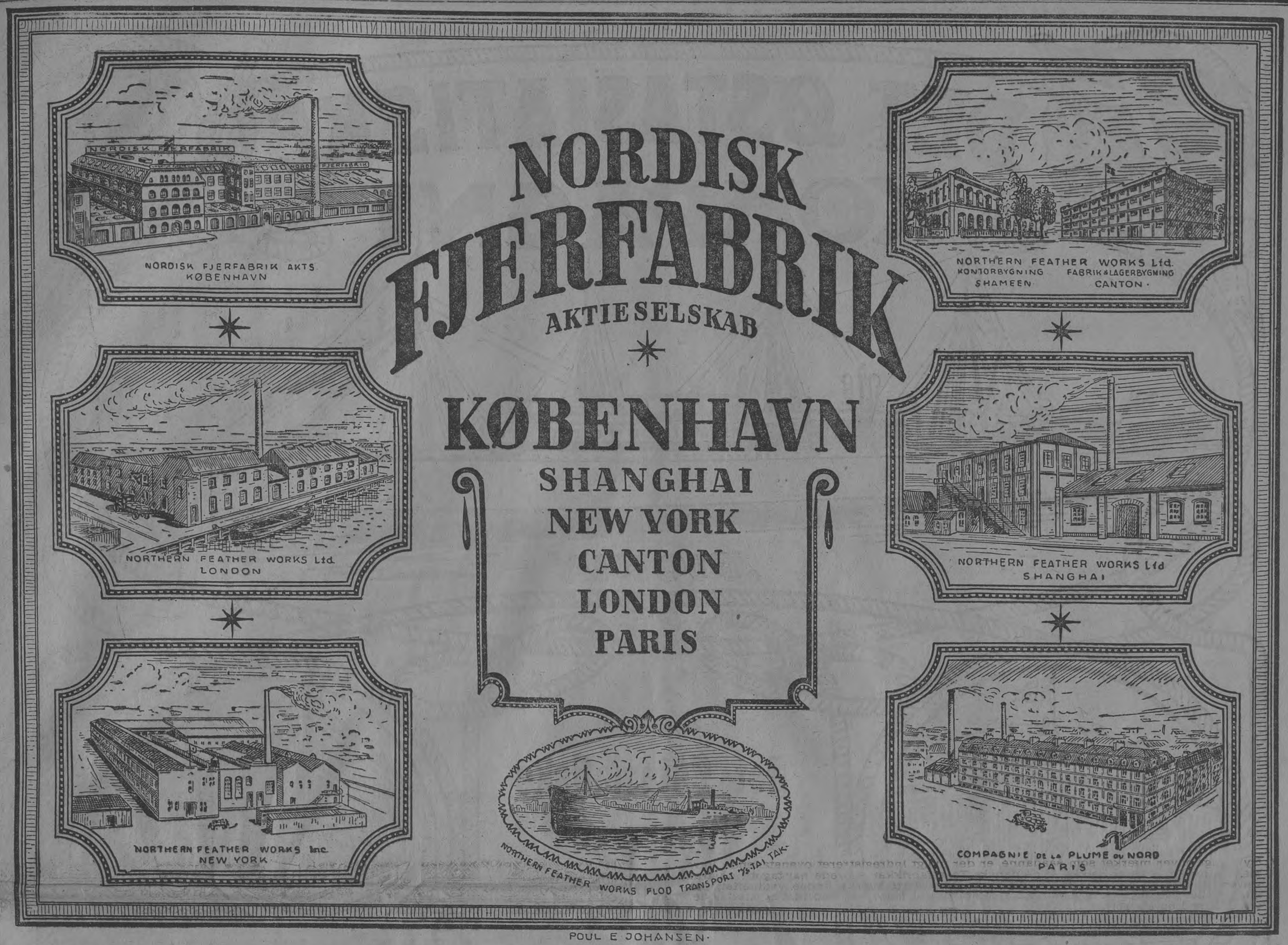

Opmærksomhed, om Røgen fra Ens Cigar nu ogsaa vilde stige lige lodret til Vejrs — thi ellers blev der nemlig ikke Tale om nogen Flyvning. Endelig den 17. Juli Klokken 4 om Morgenen var Vejrguderne naadige, der var ikke et Blad, der rørte sig, og *Robert Svendsen* startede. Flyvningen lykkedes for ham; efter 31 Minuters Forløb landede han paa Linham — Fælleden ved Malmö, og Begivenheden blev telegraferet hele Verden rundt.

Nu kom der Fart i Flyvningen hernjemme, Robert Svendsen rejste til Jylland, hvor han foretog en Række Flyvninger, og paa Flyvepladsen ved Kjøbenhavn trænede Flyverne med fornyet Kraft. H. C. Christiansen oprettede en Flyveskole, Ingeniør *Berg* byggede den første danske Flyvemaskine, og hele 1910 og det følgende Aar bliver der udført adskillige vellykkede Flyvninger. Flyvningen begynder nu at vinde frem med stærke Skridt, der kommer ny Navne til, *Ulrich Birch* kommer hjem fra sin Flyveuddannelse i Frankrig, der oprettes en militær Flyveskole med Peter Nielsen som Lærer ,hvor baade Elever fra Marinen og Hæren bliver uddannet, og endelig faar vi Besøg af de franske Flyvere *Chevillard, Pegoud* og *Chantelon,* der forbavser os med deres dristige Kunstflyvninger.

Da Krigen udbryder i 1914, standser al civil Flyvning, og i Krigsaarene er det udelukkende Hæren og Marinen, der beskæftiger sig med Flyvningen; der uddannes Flyvere, og Flyvemaskinen anvendes til militære og maritime Formaal.

Kort Tid efter Krigens Ophør dukker den civile Flyvning op igen, og Flyvemaskinen har nu naaet et saadant Standpunkt, at den kan anvendes til praktiske Formaal, til Befordring af Passagerer, Post og Gods. Selskaberne *Det danske Luftfartsselskab* og *Dansk Luft Rederi* bliver oprettet, og sidstnævnte Selskab foretager i Aarene fra 1919 til 1922 en Mængde Flyvninger med Passagerer hele Landet over. Næsten hver Dag er der Maskiner inde over Kjøbenhavn med en eller flere Passagerer, der ønsker at se Hovedstaden i Fugleperspektiv, Forretningsfolk benytter Flyvemaskinen som Befordringsmiddel mellem Kjøbenhavn og andre Byer her i Landet, og endelig bliver Flyvemaskinen taget i Reklamens Tjeneste.

Svævende højt over Byen nedkastes fra Maskinen i Titusindvis af Reklamesedler fra Firmaer eller, som paa Valgdagene, fra et eller flere politiske Partier. Ogsaa Nætterne udnyttes. Maskiner med store paamalede Bogstaver, belyst af en Række elektriske Lamper, sætter visse Aftener og Nætter deres Præg paa Bylivet. Natten mellem den 31. December 1920 og 1. Januar 1921 flyver saaledes en Maskine frem og tilbage over Kjøbenhavn med *Politikens* Navn, præget med store lysende Bogstaver paa Undersiden af Planerne.

Denne Anvendelse af Flyvemaskinen afløses imidlertid af en ny og mere „moderne" Luftreklamering. Vi faar Besøg af en Flyver som viser os „sky-writing". 3000 Meter oppe over Byen tegner Flyveren ved Hjælp af et Røgudviklingsapparat kilometerlange Bogstaver med den klare, blaa Himmel som Baggrund. Der er sikkert ikke en eneste Kjøbenhavner, som ikke har staaet stille og beundret den Præcision, hvormed denne Flyvning foregik, samtidig med at de har læst den Meddelelse, som Flyveren har skrevet paa Himlen.

Endelig skal nævnes Det danske Luftfartsselskabs Trafikflyvninger, som mest af alt har gjort sit til at fastslaa Flyvemaskinens praktiske Betydning. Disse Flyvninger tog for Alvor fat forrige Aar, da Luftruten Kjøbenhavn—Hamborg blev gennemført hver Dag hele Sommerhalvaaret. Nu fik man tydeligt at se, at Flyvemaskinen ikke var et Stykke Legetøj, som kun kunde benyttes under gunstige Forhold, men at den var et praktisk anvendeligt Befordringsmiddel. Hver Dag paa Klokkeslet afgik Maskinerne, medførende Passagerer, Post og Gods, og hver eneste Tur blev gennemført uden noget Uheld. Resultatet, der blev opnaaet, var saa godt, at Selskabet i indeværende Aar kunde forlænge Ruten til Rotterdam og det endda med meget større Maskiner. Men det danske Publikum havde faaet Tillid til Flyvningen, og Luftruten er blevet benyttet i en langt højere Grad end ventet. Den er nu blevet et uundværligt Led i Danmarks Forbindelse med Udlandet, og Kjøbenhavn er ved at blive et betydningsfuldt Knudepunkt for Lufttrafiken i Nordevropa.

I samme Forbindelse skal omtales den svenske Luftrute fra Malmö til Kjøbenhavn, som er blevet aabnet her i Foraaret. I Begyndelsen blev den trafikeret tre Gange daglig, men Trafiken blev saa mægtig, at der nu afsendes en Maskine paa Ruten hver Time, alle fuldt optagne af Passagerer.

Der er unægtelig foregaaet en Udvikling siden Robert Svendsens første Sundflyvning.

J. Foltmann.

Hestevæddeløb gennem 40 Aar.

Galopløb og Travløb.

I Firserne og helt til 1910 var Galopsporten her i Byen henvist til 1 à 2 aarlige Væddeløbsdage paa Eremitagesletten. Man vil forstaa, at der under disse Omstændigheder ikke kunde tænkes paa ædel Fuldblodsavl i større Udstrækning her hjemme, og det var da ogsaa nærmest Officererne, der dominerede paa disse aarlige Væddeløbsdage. Enkelte Jockeyløb var der dog ogsaa, men det var næsten udelukkende tyske Væddeløbsejere, der sendte deres Heste herop for at erobre Præmierne. Nogle faa danske Væddeløbsstalde fandtes dog, som t. Eks. Grev Reventlows, der naturligvis væsentligst var baseret paa de tyske Baner, men aflagde deres aarlige Visit her i Byen.

Væddeløbsdagene paa Eremitagen blev imidlertid regnet for Sommerens mest mondæne Begivenhed, som hele Landets Adel med Kongefamilien i Spidsen deltog i. Ældre Kjøbenhavnere vil endnu erindre, hvorledes Villahaverne langs Strandvejen var et levende Hegn af Tilskuere, der hyldede den kongelige Vognkortège, som eskorteredes af et Detachement af ridende Gardehusarer i deres Gallauniformer, og som beundrede det lange Vogntog af Herskabsvogne med To- og Firespands, ja endogsaa Seksspands Heste, der befordrede Adelen og det velhavende Bourgeoisie ud til Væddeløbene.

Al denne Højfornemhed forsvandt, da der paa Ritmester Clauson-Kaas' Initiativ blev anlagt en Væddeløbsbane efter alle Kunstens Regler i Ordrup Mose. Den blev aabnet i 1910, og de aarlige Væddeløbsdage er vokset til omkring de 25. Væddeløbssporten er nu blevet populær og demokratisk, og Tilskuerpladserne besættes ikke længere alene af „The upper ten", men ogsaa af den store jævne Befolkning. Samtidig har den ædle Fuldblodsavl taget Fart, og der findes nu adskillige store Stutterier, hvorfra er udgaaet virkelig fremragende Væddeløbere.

Travsporten er af langt senere Dato end Galopsporten. Først i Slutningen af Firserne og Begyndelsen af Halvfemserne afholdtes de første Travløb her hjemme, til at begynde med paa en Græsmark ved Lyngbyvejen. Det var dog først, da Det danske Travselskab havde anlagt Travbanen i Charlottenlund, at der kom rigtig Gang i Travsporten. Travløbene har nu vundet saa mange Venner, at de ikke alene er nok til at fylde Charlottenlund-Banen til dens 25 aarlige Løbedage, men da der for 2 Aar siden blev anlagt en ny Travbane paa Amager, der ogsaa møder med 25 Løbedage om Aaret, viste det sig, at Travpublikum'et var saa stort, at det ogsaa kan fylde denne ny store Bane.

J. C. Jørgensen.

Eremitageløb i Aarhundredets Begyndelse: De Kongeliges Ankomst.

Nutidens Travdage: Paa Banen de to Championtrænere, Sofus Sørensen foran Koster.

Byens Grundlægger

Den første Spire til Danmarks nuværende Hovedstad var den Borg, som Biskop Absalon i 1167 i krigsmæssigt Øjemed anlagde paa den nuværende Slotsholm.

Først omkring Aarhundredskiftet har Byens Grundlægger ved afdøde Konferensraad Heides Gave til Byen faaet en iøjnefaldende Statue — paa Højbroplads foran Slottet —, hvorved hans Dobbeltstilling som Gejstlig og Kriger er symboliseret.

Absalons Statue.

DET ØSTASIATISKE KOMPAGNI

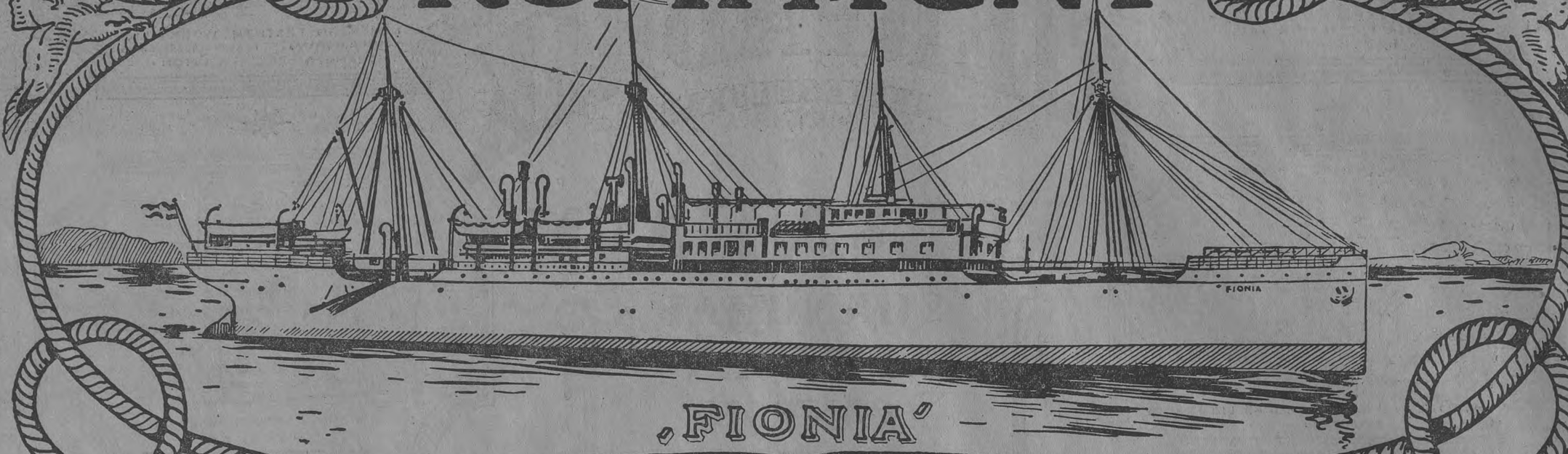

„FIONIA"

HOVEDKONTORET
KØBENHAVN

Aktieselskabet

Det Østasiatiske Kompagni

(The East Asiatic Co. Ltd.)

Hovedsæde i København.

Filialer og Agenturer:

Bangkok, Singapore, Soerabaya, Shanghai, Hankow, Tientsin, Tsingtao, Wladivostok, Dalny, Harbin, Valparaiso, San Francisco, Seattle, Durban og Johannisburg.

Rutefart og Handel paa alle Verdensdele samt Fabriksvirksomhed, Plantage-, Skov- og Minedrift.

KONTORBYGNINGEN
I BANGKOK

KONTORBYGNINGEN
I SINGAPOORE.

KONTORBYGNINGEN
I HANKOW.

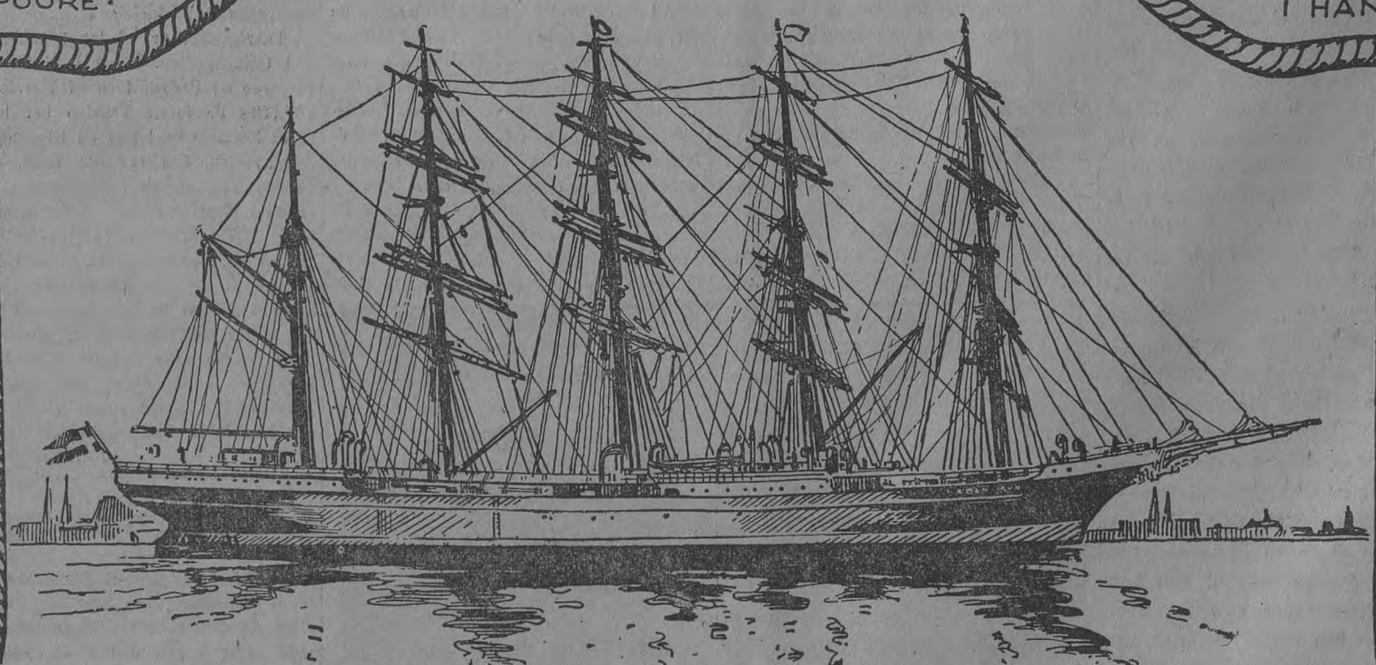

FEMMASTET BARK „KØBENHAVN"

H. ROTH.

Telegrafi og Telefoni fra 1884 til 1924.

I nedenstaaende Artikel giver Direktør for Polyteknisk Læreanstalt, Professor *P. O. Pedersen* en Oversigt over Telegrafiens og Telefoniens Udvikling i de sidste 40 Aar:

For Dagspressen er den elektriske Telegraf og Telefon en Nødvendighed. Gennem Telegraf- og Telefontraaden og gennem Radioteknikens usanselige „Æter" modtager den den største og værdifuldeste Del af det Nyhedsstof, som den atter spreder til Befolkningens store Masse. Telegraf og Telefon overfører Nyheden fra Aastedet til Redaktionen, Bladet spreder den ud til Publikum.

Mangfoldigheden og Fyldigheden af det Stof, et Blad kan bringe, vil derfor i høj Grad afhænge af den Lethed, Hurtighed, Sikkerhed og Prisbillighed, hvormed de elektriske Kommunikationsmidler virker. Det vil derfor ogsaa være naturligt, nu da der er forløbet 40 Aar, siden „Politiken" begyndte at udkomme, at belyse enkelte Træk af de elektriske Kommunikationsmidlers Udvikling i den forløbne Tid, og saa vidt gørligt, søge at faa Øje paa Fremtidens Muligheder.

Professor P. O. Pedersen.

Omkring 1884 var Udviklingen af den elektriske Telegraf i teknisk Henseende naaet til en vis Afslutning, idet Lægningen af det første driftsikre Atlanterhavskabel 18 Aar tidligere havde tilvejebragt den telegrafiske Sammenknytning af den gamle og den ny Verden, og derved afsluttet en teknisk Udvikling, der paa den Tid var enestaaende, dels ved Vanskeligheden af de Problemer, der skulde løses, dels ved den rationelle og videnskabelige Maade, hvorpaa disse Problemer behandledes. Det var den første store Sejr for den videnskabelige Elektroteknik.

Trafikmæssig set var dog den første Telegraftraad, der forbandt Amerika med Evropa, i hvert Fald til at begynde med, nogenlunde tynd: Telegraferingshastigheden var kun omkring 6 à 8 Ord pr. Minut, og Taksten var 20 £ for et Telegram paa indtil 20 Ord, og derefter 1 £ pr. Ord. Telegraferingshastigheden øgedes efterhaanden til det 5- à 10-dobbelte, og der blev lagt flere Kabler; nu er der 16 over Nordatlanten. Men store principielle Forbedringer i Kablernes Konstruktion er der ikke sket. Fremskridtet bestaar hovedsagelig i en rationel Udformning af Sende- og navnlig Modtageapparater. Et af de smukkeste Bidrag i saa Henseende er ydet af den tidligere Overingeniør i „Store Nordiske", *K. Gulstad.*

For Danmarks Vedkommende havde vi allerede i 1884 direkte telegrafisk Forbindelse med Sverige, Norge, England, Frankrig, Tyskland og Rusland, for en væsentlig Del gennem de af „Store Nordiske" lagte, men af Statstelegrafen betjente Kabler. De mellemliggende Aar har kun bragt en videre Udvikling paa det foreliggende Grundlag. Ogsaa det indenrigske Telegrafnet var i alt væsentlig afsluttet allerede 1884, og Stigningen i den indenrigske Telegraftrafik har i hvert Fald kun været moderat.

Alt i alt maa man vistnok sige, at der har hvilet en vis Ro over Telegrafens Udvikling i den betragtede Periode. Den har paa tilfredsstillende Maade løst de Opgaver, der forelaa, men den har ikke selv skabt ny Opgaver og Problemer, ved hvis Løsning den kunde medvirke.

Langt kraftigere har Telefonen udviklet sig. Den var 1884, baade her og i Udlandet, i sin allerførste Barndom. Her i Landet fandtes kun nogle enkelte, smaa og lidet ydedygtige Selskaber med maaske ialt omkring et Tusind Abonnenter. Først 10 Aar senere begyndte Statstelefonens Mellembysnet at udvikle sig, efter at det Aaret i Forvejen genem et Øresundskabel havde knyttet Forbindelsen til det svenske Telefonvæsen. Rigtig Gang i Udviklingen af Telefonen kom der først, efter at Loven af 11. Maj 1897 havde lagt det retslige Grundlag for den kommende Udvikling. I Henhold til nævnte Lov opstod der en Række koncessionerede Telefonselskaber, der i det store og hele overtog den lokale Telefondrift inden for vedkommende Landsdel, medens Statstelefonen forbeholdt sig Udvekslingen af Telefonsamtaler mellem Landsdelene indbyrdes og med Udlandet. Paa Grundlag af denne Ordning, der i det væsentlige stadig er gældende, har det danske Telefonvæsen gennemløbet en meget frodig Udvikling, saaledes at vi, som det vil fremgaa af hosstaaende Tabel, med Hensyn til Telefonens Udbredelse, indtager en meget smuk Plads, idet kun U. S. A. og Kanada, i Forhold til Befolkningens Størrelse, har flere Telefoner end vi, og med Hensyn til Telefontæthed — Antallet af Telefoner pr. Kvadratkilometer — kommer vi endda ind som en smuk Nr. 1. Der findes nu omkring 250,000 Telefonabonnenter og 300,000 Telefonapparater her i Landet.

Land	Antal Telefonapp. pr. 100 Indb.	pr. km²
U. S. A.	13,2	1,8
Kanada	10,4	0,1
Danmark	8,3	6,5
Sverige	6,6	0,9
Norge	6,0	0,5
Schweiz	4,3	4,0
Tyskland	3,5	4,6
Holland	2,6	5,3
England	2,2	4,1
Belgien	1,3	3,2
Frankrig	1,3	0,9
New Zealand	8,1	0,4

I 1884 havde vi — selvfølgelig — ingen Telefonforbindelse med Udlandet. Først 1893 fik vi gennem et Kabel over Øresund Forbindelse med Sverige. Lidt senere kom en Forbindelse mellem Jylland og Hamborg. Paa Grund af Landets geografiske Beskaffenhed frembød i øvrigt Ordningen af vor telefoniske Forbindelse med Udlandet de betydeligste Vanskeligheder. Det viste sig nemlig, at de da kendte undersøiske Kabler — Telegrafkablerne — kun i ringe Grad egnede sig til Telefonering, idet de svækkede Talen alt for stærkt. Teoretikerne var paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt klare over Grundene hertil, og blandt disse var den danske Fysiker *L. Lorenz* en af de første. Han var ogsaa i Principet klar over de Veje, man skulde gaa, for at forbedre Kablerne; men et Forsøg paa — omkring 1888 — i Forbindelse med et stort udenlandsk Kabelfirma at løse Spørgsmaalet praktisk, førte ikke til noget Resultat. At Opgavens Løsning ikke var let, fremgaar bl. a. deraf, at den første Løsning, der skyldes Amerikaneren *Pupin*, først fremkom i 1899. Et Par Aar senere gav den danske Telegrafingeniør *Krarup* en anden Løsning af Spørgsmaalet. Ved Pupins Metode indskyder man i Telefonledninger Traadruller, der er viklede paa Jernkerner, ved Krarups omvikler man Telefonledningen i hele dens Længde med en tynd Jerntraad. Nu bygges alle ikke helt korte Telefonkabler — hvad enten de er undersøiske eller underjordiske — enten efter Pupin eller Krarups Metode. Navnlig til undersøiske Kabler finder sidstnævnte Metode stadig udstrakt Anvendelse og frembyder meget betydende Fordele. Krarup-Kablet muliggjorde den direkte, telefoniske Forbindelse mellem Sjælland og Jylland over Kalundborg —Aarhus, og tillige Hovedstadens og Sjællands gode telefoniske Tilknytning til det tyske Telefonnet. Pupiniseringen har medført, at man i større og større Udstrækning anvender underjordiske Kabler til Mellembysledninger, hvorved Telefonanlægets Driftssikkerhed i høj Grad forøges, medens man samtidig kommer om ved den meget store Vanskelighed, som Fremføringen af det stadig voksende Mellembysnet i Form af Luftledninger vilde frembyde.

Radiotekniken eksisterede ikke i 1884, ja, end ikke det fysiske Grundlag for en saadan. Først i 1888 opdagede den tyske Fysiker *H. Hertz* de elektromagnetiske Bølger, der med Lysets Hastighed „bærer" de traadløse Signaler gennem Rummet. Omkring 1896 paaviste *G. Marconi* disse Bølgers praktiske Anvendelighed til Udviklingen af en traadløs Telegrafi, der i hvert Fald kunde tjene til at betrygge og vejlede Skibsfarten. Men først efter *Valdemar Poulsens* Frembringelse af kontinuerlige Bølger i 1902—06, og efter Udviklingen af Elektronrøret, omkring 1914—20, kan Radiotelegrafen optræde som en alvorlig Medbejler til Afvikling af Verdens Telegraftrafik, og først derefter har man kunnet etablere en effektiv Radiotelefoni. Denne sidste vil sikkert ikke i nogen kendelig Grad komme til at erstatte den almindelige Telefon, men den har ved at virkeliggøre Radiofonien (Broadcastningen) skabt Muligheder af stor og uoverskuelig Rækkevidde og samtidig stillet en Række Problemer, hvis rette Løsning vil volde Vanskelighed. Ogsaa for Pressen er der god Grund til at holde et vaagent Øje med Radiofonien, ved hvis Hjælp man er i Stand til at sprede Meddelelser til et — i hvert Fald teknisk set — ubegrænset Antal Modtagere. Radiofonien kommer derved ind paa et Omraade, hvor Pressen tidligere har været Eneherre.

Radiotekniken er endnu i sin første Barndom, og den næsten fabelagtige Fart, hvormed Udviklingen foregaar, vil sikkert fortsættes gennem nogen Tid endnu. Det videnskabelige Grundlag, hvorpaa denne Teknik bygger, er nemlig saa sikkert, og den tekniske Forsknings Metoder paa dette Omraade saa rationelle, at man endnu ikke øjner Mulighedens Grænser. Men jeg tror, der er Grund til at fremhæve, at Udviklingen efter al Sandsynlighed i lige saa høj Grad vil komme den almindelige Telegraf og Telefon til Gode, idet den videnskabelige og tekniske Forsken paa disse Omraader fremmes med en enestaaende Kraft. Jeg skal til Belysning heraf nævne, at et enkelt Telefonselskab — ganske vist Verdens største — aarlig anvender 50,000,000 Kr. til dette Øjemed, og til Stadighed beskæftiger 3000 Personer, hvoraf Halvdelen er Ingeniører eller har Universitetsuddannelse, med denne Opgave. Selskabet regner i øvrigt, at det ved denne Forsknings Resultater aarlig sparer 4 à 500,000,000 Kr.

Som et af de sidste Resultater af denne Forskning, skal jeg nævne, at det er lykkedes at fremstille en Jern-Nikkellegering, for hvilken den magnetiske Ledningsevne er henved 200 Gange større end for de bedste af de hidtil kendte magnetiske Materialer. Anvendelsen af dette Materiale til Krarupbevikling giver Mulighed for at bygge lange Telegrafkabler, der tillader langt større Telegraferingshastighed end de eksisterende Kabler. Et nyt Atlanterhavskabel af denne Type vil blive lagt i Løbet af kort Tid, og man venter derved at sætte Telegraferingshastigheden op til det 4-dobbelte.

Udviklingen i den nærmeste Tid vil uden Tvivl blive præget af, at man i stigende Grad vil drage sig Radioteknikens Metoder og Resultater til Nytte ved den videre Udvikling af Telegrafen og Telefonen med Traad. Man er paa denne Maade allerede nu i Stand til paa samme Tid at føre 4 à 5 Telefonsamtaler over samme Ledning, og samtidig benytte denne til en halv Snes Telegrafforbindelser eller mere. Dette vil i Fremtiden komme til at spille en stor Rolle ved Udnyttelsen af lange Ledninger.

Endelig har Anvendelsen af Elektronrøret til Forstærkning af Telefonstrømme bevirket, at man nu, teknisk set, vil være i Stand til at tale fra den ene Ende af et Kontinent til den anden. Det er allerede nu Tilfældet for Nordamerikas Vedkommende; det vil uden Tvivl i Løbet af faa Aar ogsaa være det her i Evropa, hvis ikke økonomiske og politiske Forhold lægger sig hindrende i Vejen.

Kun de store Oceaner danner endnu en Hindring for Traadtelefonien, men dem *kan* man overspænde med Radiofoni. Vi kan allerede nu med Sikkerhed imødese den Dag, da man vil være i Stand til, fra ethvert Punkt paa Jordkloden, at etablere telefonisk Forbindelse med et hvilket som helst andet Punkt paa denne. Ved Kombination af Telefonen, med eller uden Traad, vil man, teknisk set, ogsaa blive i Stand til at løse den Opgave, at en enkelt Person samtidig taler til hele Jordens Befolkning.

Den elektriske Kommunikationsteknik vil saaledes fuldt ud blive i Stand til at omspænde vor lille Klode. Hovedvanskeligheden for dens fulde Udnyttelse ligger i den babyloniske Sprogforvirring, der hersker, og i de politiske Kløfter, paa hvis Uddybning der hidtil er arbejdet med saa megen Energi og saa stort Held.

P. O. Pedersen.

Et vigtigt Afsnit i Kjøbenhavns nyere Historie.

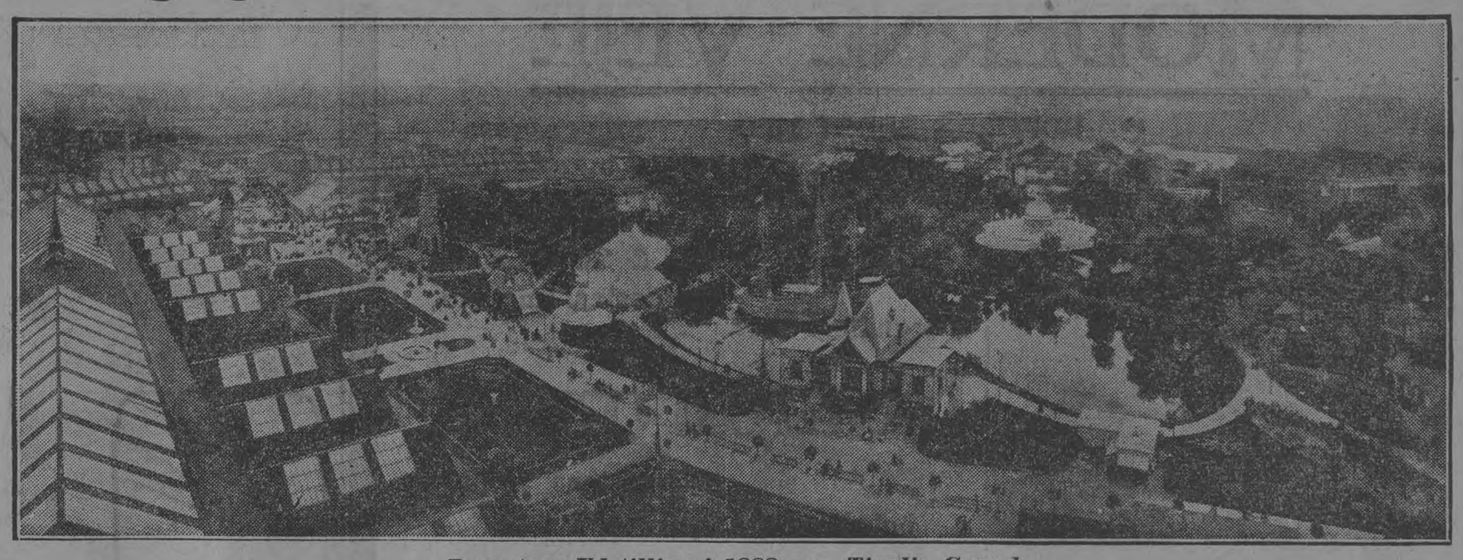

Den store Udstilling i 1888 paa Tivolis Grund.

Et smukt Kapitel i vor Hovedstads Historie blev indskrevet ved den store nordiske Udstilling i 1888.

Vi havde ingen nordisk Udstilling haft siden 1872, en ny Generation var vokset op med Lyst og Evne til at vise, hvad den duede til. Udstillingen fik en fortrinlig Beliggenhed paa det gamle Voldterræn umiddelbart op til Tivoli, som ogsaa inddroges i Udstillingsarealet.

Udstillingen domineredes af *Martin Nyrops* pragtfulde Hovedhal, der laa paa det nuværende Raadhus' Grund, en Bygning, hvis Tommerkonstruktioner var i høj Grad imponerende. Til denne Bygning sluttede sig en Mængde andre, der strakte sig helt ud til Kallebodstrand. Denne Del af Terrænet var skilt fra Hovedudstillingen ved Ny Stormgade, men en Luftbro førte over Gaden og forbandt de to Afdelinger.

Endnu findes paa Tivolis Grund Minder om Udstillingen 1888 i Varelotteriets Bygning, den Gang Bryggeriet Marstrands Pavillon, nu „Alsterpavillonen", og i det gamle „Mælkeri". Og ude ved Tuborg-Pavillonen paa Strandvejen ser man den Dag i Dag i Dag *Tuborg-Flasken*, der var en af Udstillingens store Attraktioner.

Langs Hovedhallen — ud mod Tivolisiden — laa Udstillingens Hovedpromenade, en bred Boulevard, smykket med Skulpturer. For Enden af denne brede Passage var *Vilhelm Bissens* unge Rytter stillet op i skinnende Gips. Det er den Rytterstaue, som nu i Bronze har faaet Plads for Enden af Vestre Boulevard ud mod Langebro.

Det, der forsvandt — det, der kom — og det, der blev bevaret.

Da Gasbelysningen i 1857 afløste Tranlygterne i Kjøbenhavn, skrev *H. C. Andersen* sit Eventyr „Gudfaders Billedbog", der som bekendt er et Stykke af Kjøbenhavns Liv og Levned. Eventyret blev til paa den Maade, at Digteren i en Bog med hvide Blade indklæbede forskellige Billeder, hentede fra Aviser og Tidsskrifter, hvortil han skrev Tekster. Bogens første Billede var Vignetten fra *Kjøbenhavns flyvende Post's* „Hoved", en vinget Postillon over et Stykke af Byens Silhuet, og hertil føjedes paa den ene Side en Tranlygte, paa den anden Side en af de ny Gaslygter.

Fortællingen om Kjøbenhavns ændrede Fysiognomi i de sidste tyrretyve Aar kunde blive et lignende Eventyr, og Indledningsvignetten. *Placaten*, som *H. C. Andersen* kaldte det, kunde passende blive *Politikens* „Hoved", flankeret af en af de gamle Hestesporvogne og en moderne Flyvemaskine. *Politiken* har gjort Kjøbenhavns Liv med i hele den Periode, der mere end nogen anden har haft Betydning for Byens Udvikling, baade dens ydre Udseende og dens Befolknings Liv.

En gammel Kjøbenhavner, der havde forladt Byen i 1884 og nu ad Søvejen — eller Luftvejen! — kom tilbage, vilde vel nok paa Afstand genkende Byens Silhuet, og dog har denne forandret sig betydeligt, forøget som den er blevet med ny Taarne og Spir, Marmorkirkens Kuppel (hvis Træskelet dog allerede var rejst i 1883) o. s. v.; men først, naar han havde sat Foden paa Byens Grund, vilde han ret faa Øje paa Forskellen fra før og nu, og tog han et Bykort fra vor Tid og sammenlignede med et fra 1884, vilde han se, hvor meget større Byens nuværende Areal er mod den Gang. Medens Byens Folkemængde i det egentlige Kjøbenhavn (uden Frederiksberg) 1. Februar 1885 var 280,054, er den nu ca. 600,000. Dette skyldes naturligvis bl. a. de store Indlemmelser af de ydre Distrikter, Brønshøj, Valby og Sundby, som fandt Sted fra Aar 1900 og forøgede Byens Areal fra ca. 4300 Tdr. Land til ca. 12,700 Tdr.

Af største Betydning for Byens Vækst og Udvikling har Kjøbenhavns Karakter som Fæstning været. Det var den gamle Befæstning, Byens Volde og Grave, som længe holdt Kjøbenhavn i Spændetrøje, der først sprængtes efter 1867, da Fæstningsværkernes Nedlæggelse vedtoges. Den ny Landbefæstning, som var skabt i Provisoriearene, slap vi først for i 1920

For det Kjøbenhavn, vi kender fra 1884, er det derfor Omdannelsen og Bebyggelsen af det gamle Voldkvarter, der først og fremmest har sat sit Præg paa Byen.

Endnu i 1884 laa der Rester af de gamle Volde. Der var Vestervold fra den daværende Langebro til Vesterbros Passage. Hvor Udstillingsbygningens Hovedhal i 1888 rejste sig, og Raadhuset nu knejser, laa denne Del af Volden med den gamle Luciemølle paa Toppen og den idylliske Filosofgang ud for Vartov. Fra Studiestræde til St. Pederstræde laa en anden Voldstump med en Mølle, og fra Sølvgade til Østerport ligeledes et Stykke Vold med Sølvgades Mølle og Dronningens Mølle. Et Stykke af Østervold fjernedes 1895 for at give Plads til Kunstmuseet, og 1913 faldt Resten, da Boulevardbanen anlagdes. Af de gamle Voldbastioner er et Par bevaret: i Ørstedsparken Højen med H. C. Ørsteds Statue, i Botanisk Have Bastionen med Observatoriet og i Østre Anlæg Bastionen, hvor Danmarksmonumentet nu er anbragt.

Det var Voldkvarterets Bebyggelse, der i 80'erne og 90'erne særlig ændrede Byens Fysiognomi — vi lader stadig Byens Vækst i de ydre Kvarterer ude af Betragtning.

Udstillingsaar og kongeligt Guldbryllup.

Udstillingen i 1888 fik stor Betydning saavel for Land som for By. Den Gang gik det først rigtig op for Kjøbenhavn, at den havde Betingelser for at blive Storby. Udlandets Opmærksomhed var henledt paa den, og den tog sig sammen for at modtage sine Gæster. Udstillingstiden efterfulgtes af de kongelige Dage, da Evropas Opmærksomhed var rettet mod Kjøbenhavn som Samlingsstedet for alle de store Fyrstefamilier. Som 80-erne havde sit Udstillingsaar, havde 90-erne sit kongelige Guldbryllup, da Byen ikke var til at kende igen for Æreporte med forgyldte Løver (et Par af Løverne ses endnu ude i Teatersalen paa Haveselskabets Vej). Det var Dekorator *Cohn*, der havde staaet for Udsmykningen, hvorom *Axel Henriques* kvad i en Vise:

Cohn havde pyntet hele Skidten
baade med Flag og andet Grønt,
sikken en Stil, der dog var i den,
ja, det var meget sjældent skønt.
Variation han inte ha'de,
det var kun C og 9 og L,
skøndt det var ens i hver en Gade,
mored' det Folk alligevel.

Det gamle Magasin du Nord, ombygget i Begyndelsen af Halvfemserne.

MODERNE VEJE

UDFØRES BEDST MED

VORE MASKINER

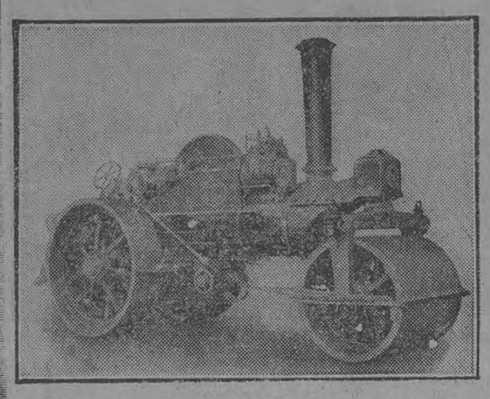

Richard Garrett & Sons Ltd.
Leicester, England.
Grundlagt 1769.

Damptromler

6 til 16 tons Vægt
enkelt- & flercylindret
Englands bedste Fabrikat.

Etablissements
A. LAFFLY, Paris.

Motortromler

5—14 tons Vægt

FEJEMASKINER
VANDVOGNE
REDSKABSVOGNE
OVERTJÆRINGSMASKINER

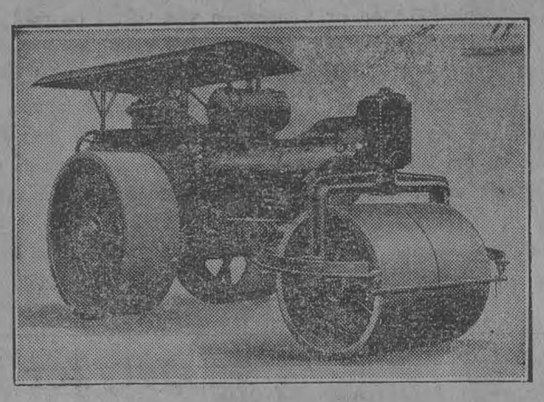

Asfalt-Makadam Anlæg

Maskiner for Cement Beton Veje.

Forlang Tryksager & Tilbud. INGENIØRBESØG GRATIS

Repræsentanter:

SOPHUS BERENDSEN A/S

INGENIØRAFDELINGEN

Telefon 8500. KØBENHAVN Statstelefon 186.

DEN NY IDEALE

EVERSHARP

NAVNET STAAR PAA DEN

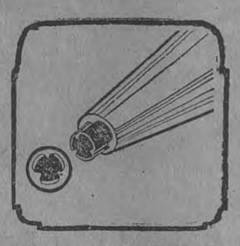

Den ny, riflede Staalspids

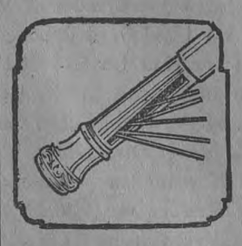

Det forbedrede Stiftmagasin

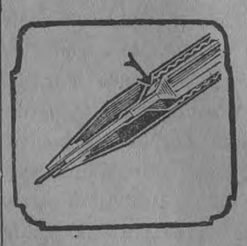

Den ny patenterede Udløser

I Tusind Aar har Mennesket brugt mangelfulde Skriveredskaber. Først nu er Blyanten bleven fuldkommengjort.

Den gamle Eversharp var en god Blyant og er i aarevis med Tilfredshed blevet anvendt Verden over.

I den ny Eversharp bibeholdes alle den gamles gode Egenskaber og 5 Forbedringer er yderlige føjet til.

1. Den ny, riflede Staalspids er saaledes konstrueret, at Blyanten, som tidligere, ikke mere kan forstoppes. Alligevel holdes Stiften fast og kan ikke komme til at rokke.
2. I den ideale Eversharp kan en ny Stift udtages af Magasinet og indsættes i Blyanten i Løbet af nogle Sekunder. Man kan desuden altid se, hvor mange Stifter, man har i Magasinet.
3. Eversharp's Viskelæder er nu anbragt i en Fatning, saaledes at det ikke kan falde ud, men derimod hurtig kan ombyttes med et nyt.
4. Ny forstærket Clip, som kun vanskelig kan brækkes af. Skulde dette dog hænde, kan en ny nemt paasættes.
5. Enhver Eversharp-Del kan naar som helst ombyttes med den tilsvarende fra en anden Eversharp. Enhver Forhandler vil nu kunne reparere Deres Eversharp medens De venter derpaa.

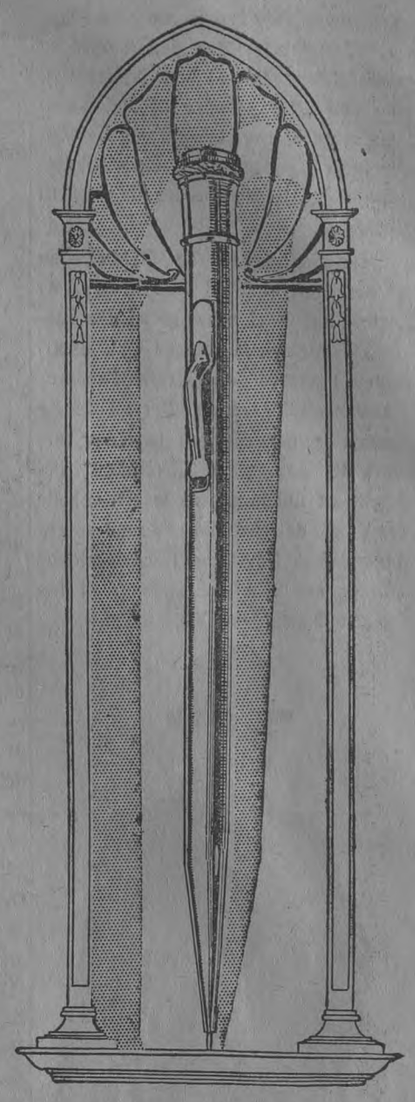

Eneforhandler for Skandinavien:

BENZON TRADING COMPANY
KJØBENHAVN

Bladene de var overfyldte
med, hvad til Taffel de sku' ha'.
Nogle af dem var helt forgyldte,
nogle skrev Vers, der var — uhæ!
Og „Politiken" lo ad Festen,
naa, men den fyldte Smuld og Smeld.
Festen den keded', men for Resten
mored' den dem alligevel.

Byggeriet tager Fart.

Disse Festdage efterfulgtes af Arbejdet. Hvor Udstillingen havde staaet, rejste *Martin Nyrops* stolte Raadhus sig, og denne Bygnings Arkitektur fik overordentlig stor Betydning for de nærmest følgende Aars Byggeri. Materialet, den røde Mursten, den graa Granit og den lyse Kalksten, den noget udspekulerede Ornamentik, de nationale Motiver fra gamle danske Herregaarde og Borgerhuse prægede de ny Kvarterer, som rejste sig baade paa Byggepladserne i Voldkvarteret og i de ny Bydele, som afløste Byens indre Gader og Stræder: Citygade-Kvarteret 1900, Grønningen-Kvarteret 1905, Christian IX Gade-Kvarteret 1906, Vognmagergade-Kvarteret 1913, o. s. v.

Hvad man end vil mene om Resultaterne af denne voldsomt voksende Byggevirksomhed, der særlig skabte ny Forretningskvarterer, til hvilke kan føjes Opførelsen af Beboelseshuse, bl. a. i Kvarteret ved den gamle Vestervold og omkring Østbanegaarden — den betegnede et absolut arkitektonisk Fremskridt fra 70ernes og 80ernes Bebyggelse af Gammelholm, Vesterbro og Kvarteret omkring Søerne. Det var i disse Aar, at Byen forøgedes med offentlige Bygninger som Polyteknisk Læreanstalt (1890), Mineralogisk Museum (1892), Brandstationen (1892), Kunstindustrimuseet (nu De forenede Bryggerier) 1894, Statens Museum for Kunst (1896), Ny Carlsberg Glyptotek (1897). Det ny Raadhus stod færdig til de første Indflytninger i Aaret 1900, men indviedes først 1903.

Disse Aars Byggevirksomhed holdt sig dog ikke alene til de Arealer, som var blevet fri ved Sløjfninger. Inde i den ældre By maatte adskillige gamle Huse give Plads for ny, ikke mindst Byens Torve og aabne Pladser lige som dets Hovedstrøg: Østergade, Vimmelskaftet, Nygade, Frederiksberggade, i disse Aar ændrede Fysiognomi.

Samtidig med at f. Eks. Kongens Nytorv gav Plads for Nybygninger i gamles Sted — Magasin du Nord, Store Nordiske Telegrafselskab, Scandinavia, Cosmopolite, Hotel d'Angleterres Udvidelse og Bethelskibets Fjernelse — flyttedes umærkeligt Byens Centrum lidt efter lidt til det gamle Halmtorv, som fra 1893 fik Navnet *Raadhuspladsen* og efterhaanden helt skiftede Udseende, idet de smaa, uanselige Huse maatte vige Pladsen for store Nybygninger: Hotel Bristol (nu Forsikringsselskabet *Absalon*) 1903, Paladshotellet 1909, *Politikens* Hus o. fl. Et malerisk gammelt Bybillede forsvandt i Aaret 1900, idet Nybørs, „de seks Søstre" bag Børsen, blev revet ned for at give Plads for Privatbankens ny Bygning.

Det er naturligvis uoverkommeligt her at nævne hver enkelt Nybygning af Betydning, det vilde kun blive en kedelig Opremsning af Navne. Hvad er der f. Eks. alene af *Kirker* ikke kommet til inden for Kjøbenhavns Grænser i de sidste fyrretyve Aar! Og Enhver husker fra de senere Aar saadanne store Nyanlæg som Det kgl. Bibliotek, Hovedbanegaarden, Postgaarden, Politigaarden og i de ydre Kvarterer bl. a. Rigshospitalet, Bispebjerg Hospital, Studentergaarden, de mange kommunale *Skoler*, de Gamles By, Elektricitetsværkerne o. s. v.

Den meget omtalte Gæstgivergaard «Holger Danske», som har givet Plads for en af Farvergades store Forretningsbygninger.

Christiansborg Slots Brand.

Et enkelt Bygningsværk, som vi hidtil ikke har nævnt, maa vi dog vie nogle Ord. Det er *Christiansborg Slot*.

Politiken har særlig Grund til at mindes dette Navn.

2 Dage efter, at *Politiken* havde udsendt sit første Numer, den 3. Oktober 1884 hen ad 6-Tiden om Aftenen, bredte det Budskab sig over Byen:

Christiansborg brænder!

Ingen forbandt hermed nogen Tanke om særlig Fare for den kolossale, tilsyneladende saa solide Bygning. Men i Løbet af et Par Timer stod det Alle klart, at Slottet var redningsløst fortabt, og at det kun gjaldt om at redde saa mange som mulig af Slottets Skatte, bl. a. Den kgl. Malerisamling, som den Gang havde Lokaler i den øverste Etage i Fløjen nærmest Slotskirken, og at begrænse Branden, saa at denne ikke naaede Kirken og Thorvaldsens Museum, mod hvilke Vinden bar.

C. F. Hansens Slot var alt andet end solidt. Det var bygget i en fattig Tid; hvad der skulde gælde for Sten, var ikke andet end Puds og Stuk, og da Brandvæsnets Materiel viste sig at være ganske utilstrækkeligt over for en Bygning af Christiansborgs Dimensioner, stod man magtesløs over for Ildens Rasen.

Det var et lige saa storslaaet som sørgeligt Skuespil. Hele Kjøbenhavn var paa Benene og stod tætpakket i de tilstødende Gader, trodsende de mægtige Byger af Ildgnister, der regnede ned, ikke blot i Slottets umiddelbare Nærhed, men langt ud over Byen.

At levere en Skildring af denne mægtige Brand var en taknemlig Opgave for et nyt Blad, og *Politiken* løste den, efter Datidens beskedne Fordringer til journalistisk Reportage, fortræffeligt. Alle Medarbejdere var bogstaveligt i Ilden, og endnu den Dag i Dag kan den, der ønsker udførlig Besked om hin historiske Begivenhed, med Udbytte søge til *Politikens* Referat.

De politiske Kampaar, som strakte sig lige til Systemskiftet i 1901, fik paa en Maade deres Monument i Christiansborgs røgsværtede Ruinhob — først den 15. November 1907 nedlagdes Grundstenen til *Thorvald Jørgensens* Christiansborg, som vi Alle kender.

Havnen, Færdselsvejene m. m.

En væsentlig Del af Byens Vækst og Udvikling skyldes *Havnen*. De sidste fyrretyve Aar betegner en mægtig Udvikling af vore Havneforhold. Vi vil blot minde om, at Anlæget af Frihavnen vedtoges 1891, at den allerede 3 Aar efter kunde aabnes for Trafiken, at en Række ny Havneanlæg indledes ved Anlæget af Ny Kalkbrænderihavn og Lystbaadehavnen 1893, efterfulgt af Vestre Gasværkshavn 1897, Fiskerihavnen i „Kalleboderne" 1900 og Islands Brygge og Teglværkshavnen, som toges i Brug 1920. I 1899 toges Inderreden i Brug som Yderhavn. Omkring disse Havneanlæg voksede store Bygningskomplekser op, ikke blot Fabrikanlæg, Pakhuse og Kontorbygninger, men ogsaa store Beboelseskvarterer, f. Eks. Kvarteret paa Islands Brygge.

Et Kig fra Kongens Nytorv mod Nyhavn med Bethelskibet.

Færdselsvejenes Udvikling fulgte hermed, bl. a. store, ny Brobygningsarbejder. I 1903 aabnedes den ny Langebro, og i 1909 afløste den nuværende Knippelsbro den gamle. I denne Forbindelse kan det ogsaa nævnes, at den nuværende *Dronning Louises Bro* indviedes paa Dronning Louises 70-Aars Fødselsdag 1887 som Afløsning for den gamle, ret smalle *Nørrebro*, og at *Fredensbro*, som ombyggedes og udvidedes 1894, i 1888 afløste en spinkel Træbro.

Gamle Gadenavne forsvandt. Med Ombygningen af Vognmagergade-Kvarteret forsvandt Store og Lille Brøndstræde, lidt derfra forsvandt Didrik Badskærs Gang, Christen Bernikow*stræde* blev lige som Antonie*stræde* til Gade. I 1881 blev Salviegade, Enhjørningsgade og Lorentzensgade slaaet sammen til Sct. Paulsgade, Bryggerlængen, Ulvegade og Balsamgade blev til Olfert Fischersgade, Leopardlængen, Elefantgade og Tulipangade til Suensonsgade, Bjørnegade gik op i Fredericiagade.

I 1894 androg Grundejerne i Nicolajgade-Kvarteret om, at Halmstræde, Nikolajgade og Skvaldergade, som dannede en sammenhængende Gadestrækning mellem Østergade og Holmens Kanal, maatte faa ét Navn og kaldes Nikolajgade. Den gamle Stadskonduktør *T. Krack*, Vejviserens Udgiver, satte sig derimod. Med historisk Sans gjorde han gældende, at denne Navneforandring næppe vilde være i Overensstemmelse med det paagældende Kvarters hele gammeldags Karakter, hvortil netop hørte *mange* Gadenavne; men det kommunale Udvalg svarede ham nu med hans egne Ord fra mange tidligere Lejligheder, at „man finder det ganske naturligt, at *hele* den ovenmeldte Gadestrækning faar Navnet Nikolajgade" — og det blev vedtaget! Omtrent samtidig forsvandt Navnet St. Jørgensgade, den lille Stump Gade, der gaar fra Østergade til Nikolaj Plads i Flugt med Admiralgade. Den fik nu Navn fælles med denne Gade.

Blandt de store, ny Færdselsanlæg er navnlig de ny Boulevarder bemærkelsesværdige: AmagerBoulevard, Sønder Boulevard, Aaboulevarden, Strandboulevard, Udvidelsen af Blegdamsvejen, Anlæget af Borups Allé ud til Byens ny Kvarterer o. s. v. Og i Forbindelse med disse Anlæg kan maaske den betydningsfulde Omdannelse af Fællederne til den store, prægtige *Fælledpark* nævnes. Det var den 27. April 1909, at Borgmester *Jensen* plantede det første Træ i Fælledparken. Nu er det en hel Skov!

Byens Udsmykning m. m.

Til Byens Fysiognomi hører ogsaa dens Udsmykning med Kunstværker, Monumenter og Springvande. Det er ikke lidt, vor By har maattet døje i saa Henseende. Byens gavmilde Mæcen, Brygger *Jacobsen*, var til Tider noget for hastig med sin Rundhaandethed og Byens Raad lidt for villig til at imødekomme hans Ønsker; men han bør have Tak for de Skønhedsværdier, hvormed han betænkte vor By, selv om de ikke altid fik den rette Anvendelse. Nikolaj Spir fik vi, lad os da være glade for, at vi slap for Spiret paa Vor Frue! Men vi har ikke Ret til at laste Mæcenen, naar vi ser paa, hvad vi selv har skaffet os paa Halsen: Storkespringvandet og Tietgenfiguren for blot at nævne et Par af de værste. Lad os da være glade for, at vi paa samme Tid berigede Byen med et efter danske Forhold storslaaet Springvandsanlæg som *Bundgaards* Gefion-Springvand, og et originalt og personlighedspræget Monument som *Willumsens* Hørup-Statue. Blandt Byens aller smukkeste Mindesmærker bør det nyeste

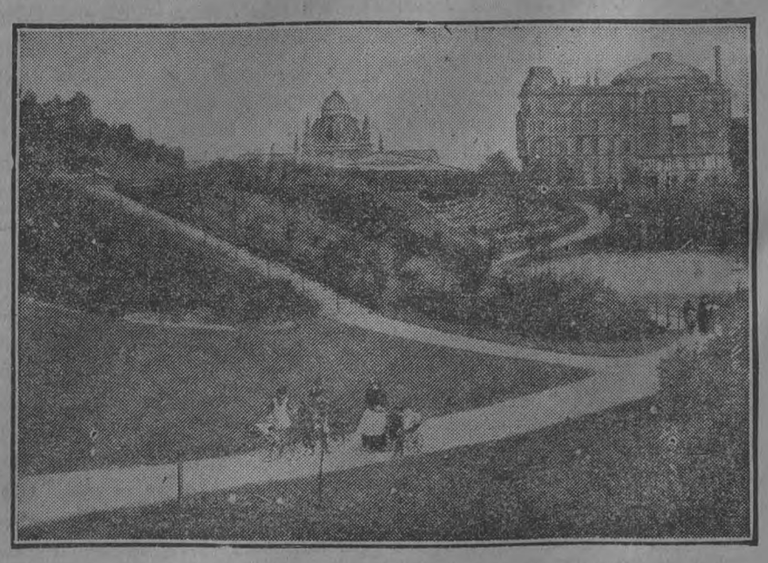

Den gamle, skønne Aborrepark, som har veget Pladsen for Boulevardbanen.

Petersen & Wraae A/S
Maskinfabrik & Kedelsmedie
Hovedkontor: Vestre Boulevard 4. Telefon: 8874.
Fabrik: Heimdalsgade 32. Telefon: 18074.

Specialitet:
Beholdere for Benzin, Petroleum & Olie
samt for den kemiske
Industri
Røranlæg for Fabriker
Dampkedler

Glent & Hassenkamm A/S
Cand. polyt. Ingeniører, M. Ing. F.
Vestre Boulevard 4. Telefon: 13900.

Neckar Vandrenser for Kedelanlæg
Eneste Vandrenser der giver
Sten- og Slamfri Kedeldrift.

Ventilatorer & Varmeflader
Pumper & Pumpeanlæg

Ventilationsanlæg lydløse — rationelle.
Tørreanlæg moderne — økonomiske.

Fabrikshygiejniske Anlæg
for alle Industrier.

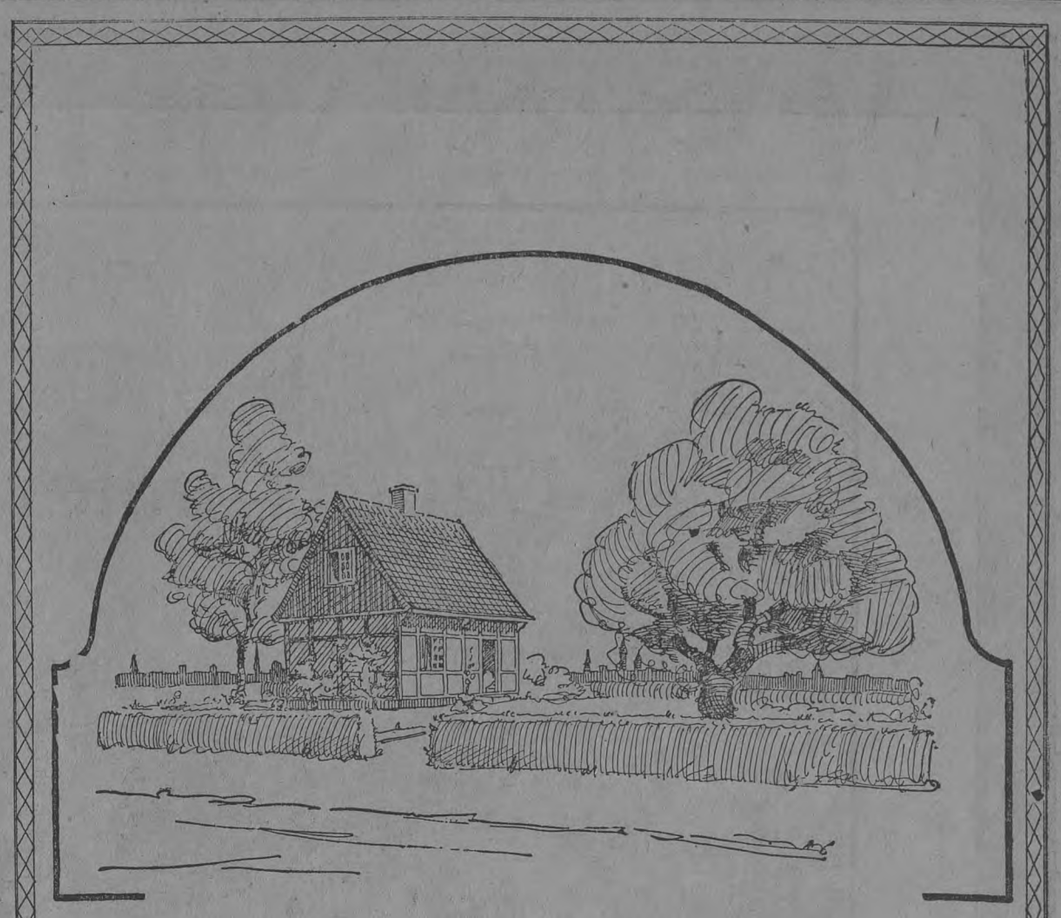

Phønixhusene
er
Tidens hurtigste og billigste
Byggesæt

nævnes, Dantesøjlen, for hvis fine, monumentale Virkning *Carl Brummer* og *Utzon-Frank* deler Æren.

Da Aborreparken blev sløjfet.

Men alt, hvad vi her har omtalt og nævnt, er dog kun den ydre Ramme om Byens Befolkning og dens Liv. Hvad har de sidste fyrretyve Aar ikke betydet i Kjøbenhavnernes aandelige og sociale Udvikling? De kulturelle Fremkridt, som er kommet Alverdens Folkeslag til Gode, er af Kjøbenhavnerne blevet modtaget med Forstaaelse. Hvilken enorm Udvikling har *Telefonen* ikke haft i Kjøbenhavn i disse Aar. Elektrisk offentlig Gadebelysning fik vi første Gang i 1892 — det var paa Kongens Nytorv — de første elektriske Sporvogne 1897. I 1915 forsvandt den sidste Hestesporvogn, „Hønen", fra Nørregade. Men hvad har *Cyklerne* ikke betydet i Kjøbenhavnernes Liv! I 1884 kendte man kun de høje Bicykler, saa indførtes i 1886 Safety-Cyklen, Luftringene kom i 1890, og den første Cyklesti anlagdes i 1892! Taksameterdroskerne kom 1897.

Vi har faaet elektrisk Lys i Hjemmene, og vi synes, det er længe siden. Vi har faaet W. C. — og det er ikke længere siden end 1894, at det første Anlæg af denne Art installeredes i Malmøgadekvarteret! Ældre er heller ikke Indførelsen af Person-Elevatorer.

Tager vi blot et enkelt Omraade af Forlystelseslivet, *Biografteatrene*, hvilken Forskel da fra 1884 til nu! De første „levende Billeder" vistes her 1897. Skønt hele Forlystelseslivet lever paa Bevillingssystemet, har Kjøbenhavn ogsaa paa dette Omraade fulgt ganske godt med Tiden.

En Storbys Liv har mange Kapitler Dens politiske Udvikling, dens religiøse Liv, dens videnskabelige Arbejde, dens Teater-, Literatur og Kunstliv, dens Sport, dens Hotel- og Kafé-Forhold o. s. v., alt dette kan hver for sig give Stof til en Bog. Udviklingen har været enorm.

Politisk og aandelig Udvikling.

Fra en udpræget Højre-By er Kjøbenhavn i Løbet af fyrretyve Aar blevet afgjort radikal-socialistisk. Det er netop i Aar 40 Aar siden, de to første socialdemokratiske Folketingsmænd valgtes i Kjøbenhavn. Den frisindede Del af Pressen, ikke mindst *Politiken*, kan tilskrive sig en stor Del af Æren for Befolkningens ændrede Syn paa mangt og meget. Samtiden, som fulgte Aviserne med Interesse, lagde mest Mærke til disse Blades ydre journalistiske Façon, det friskere, dagligdags Sprog, den friere Tone. Det var i 80erne utænkeligt, at en Avis bragte f. Eks. Meddelelser om en Forlovelse, et Bryllup eller lignende „Privatliv". Det var først det i 1889 af *Ove Rode* startede *København*, der vovede sig til den Art Indiskretioner, hvorom en Vise til Journalistforeningens 10-Aars Fest 1890 bærer Vidne. Visen er af den kendte Viseforfatter *nkl*, den endnu levende Pianofortefabrikant *Conrad Møller*. Et Par Vers lyder:

Ej Clara rødmer længer nu ved Berlings Avis,
ej mer hun finder „Politiken" skændig;
ja, bli'er det saadan ved, tør jeg vædde for hver Pris,
snart „København" er hende for anstændig.

Denne godmodige Satire over Kjøbenhavnernes Tilbøjelighed til Sladderagtighed, Nysgerrighed og Indiskretion kan gælde den Dag i Dag. I denne Henseende har en vis Del af Befolkningen trofast bevaret Traditionerne fra hin Tid, da Kjøbenhavn kun var en stor Provinsby. Endnu kan jo en Teater-Primadonnas Dispositioner et Aar ud i Fremtiden sætte Gemytterne i det heftigste Oprør. Men det er alligevel den samme By, fra hvilken Foretagender som *Store Nordiske, Det forenede Dampskibsselskab, F. L. Smidth & Co.* og *Østasiatisk Kompagni* er udgaaet. Det var i en Stue i en af de gamle kjøbenhavnske Gader, *Niels R. Finsen* foretog sine første epokegørende Eksperimenter.

Kjøbenhavneren, der efter 40 Aars Fraværelse genser sin By, vil vel nok paa sin Vandring gennem Strøget finde den stærkt forandret. Han vil vel nu og da føle som et Stik, f. Eks. naar hans Øje møder *Illums* Marmorpalæ, hvor „Efterslægtens" Renæssancehus før stod, eller det ny Løveapotek i Stedet for *Harsdorffs* smukke, gamle Hus i Vimmelskaftet, eller Handelsbankens Stenkolos paa Nytorv, hvor *Søren Kierkegaards* minderige Fødegaard laa.

Maaske vil han finde Trøst i, at vi siden 1884 har anskaffet os en „Forening til Hovedstadens Forskønnelse" (hvem vi bl. a. takker for Storkespringvandet) og en „Forening til gamle Bygningers Bevarelse" (hvis Indflydelse dog har vist sig stærkt begrænset). Han vil glæde sig over, at Frederiks Hospitals Bygninger i hvert Fald i det Ydre er uforandrede, at vi endnu har Amalienborg Plads med Rytterstatuen og de fire Palæer, at vi stadig kan sværme i Christiansborgs Buegange, at Marmorbroen og dens Portpavilloner forhaabentlig fremdeles i mange Aar vil afgive Motiver for vore Malere. Han vil opdage, at trods det meget ny er der dog mange Steder i den gamle By, hvor Stemningen og Tonen — især i Skumringstimen — er den kendte, for en gammel Kjøbenhavner saa fortrolige. Han vil møde denne Stemning i Gaderne omkring Kanalerne eller bag det gamle Domhus, i Stræderne ved Graabrødretorv og i den maaske mest gammelkjøbenhavnske Gade af dem alle, paa Vestergade, der krummer sig saa hyggeligt som for over hundrede Aar siden, og i Stilen af sine Huse bærer Mærke af baade Byens store Brande, af Bombardement og Borgernes egen hensynsløse Forandrelyst. Gaar han ud paa Christianshavn og holder sig *inden for* Voldene, vil han føle sig helt hjemme. Maaske nynner han en Visestump af *Drachmann*, maaske vil et Vers af *Kai Hoffmann*, den Digter, der hedest har sunget Byens Pris, falde ham ind:

Hvor findes saa tyst og saa stormfuld en By —
saa aaben og snever, saa ældet og ny?
Til Havs, o, til Havs hver blaanende Vaar!
Men grøn ligger Volden, hvor Drømmeren gaar . . . .

Georg Nygaard.

Den gamle Fredensbro, som blev afløst i Firserne og atter er bleven fornyet.

Den gamle Esplanadepavillon.

Det smukke gamle Anlæg Grønningen med *Esplanaden* kan føres tilbage til Slutningen af det 18de Aarhundrede, men en Del af Grønningen maatte folde for Øksen, da den ny Færdselsvej førtes igennem forbi Byggegrundene paa den gamle Husarkasernes Arealer, og Anlæget fik da sin nuværende Skikkelse i Begyndelsen af Aarhundredet.

Hafnia.

En svensk Hilsen.

Den bekendte svenske Forfatter *Carl G. Laurin* sender os følgende Hilsen til Fødselsdagen:

Ikke blot for dens egne Børn, men ogsaa for de svenske og norske Frænder spiller omkring Hafnias Mund det „lyse Smil", som omtales paa Bronzevasen uden for Kjøbenhavns Raadhus.

Vi lokkes dertil af Lyset og Glæden, undertiden maaske alene af Illuminationslamperne i Tivoli, undertiden for at nyde godt af fængende Teaterrepliker, en Gang imellem vel ogsaa for at varmes og vejledes af et straalende Lys fra det Universitet, hvorfra en Holbergs Lyn eller en Finsens mystiske, helbredende Straaler er udsendt.

Hafn eller Kaupmannahafn — Købmandens Havn — har Byen i mange Sekler været ogsaa for Svenskerne, og Sydsverige er rejst did for at handle. I snart Tusinde Aar er vi Nordskandinaver faret til den dragende Stad for at købe eller drikke, nu og da for at slaas. Jeg taler her om Flertallet. Nogle af os har fattet det varmende Moment, som ligger i den danske Vennesælhed, det opfriskende i det kjøbenhavnske gode Humør. Svenske og Normænd har paa kjøbenhavnsk Grund følt sig mere enige, ikke mindst i Beundringen af alt det, som „Byen med de skønne Taarne" og med de elskværdige Kvinder kan byde paa af Livsglæde. Og som bekendt er man aldrig saa taknemlig mod nogen som mod den, der rigtigt forstaar at more En.

Den kolde Nordenvind og den nordiske Barskhed mildnes i Hafnia. Byen med de teglrøde Mure og de irgrønne Taarnspir, Byen, som ligger indrammet af Bøgeskovene ved det blaa Øresund. Hafnia er den bedste af de *Fredkuller*, som omtales i Skandinaviens Historie.

Carl G. Laurin.

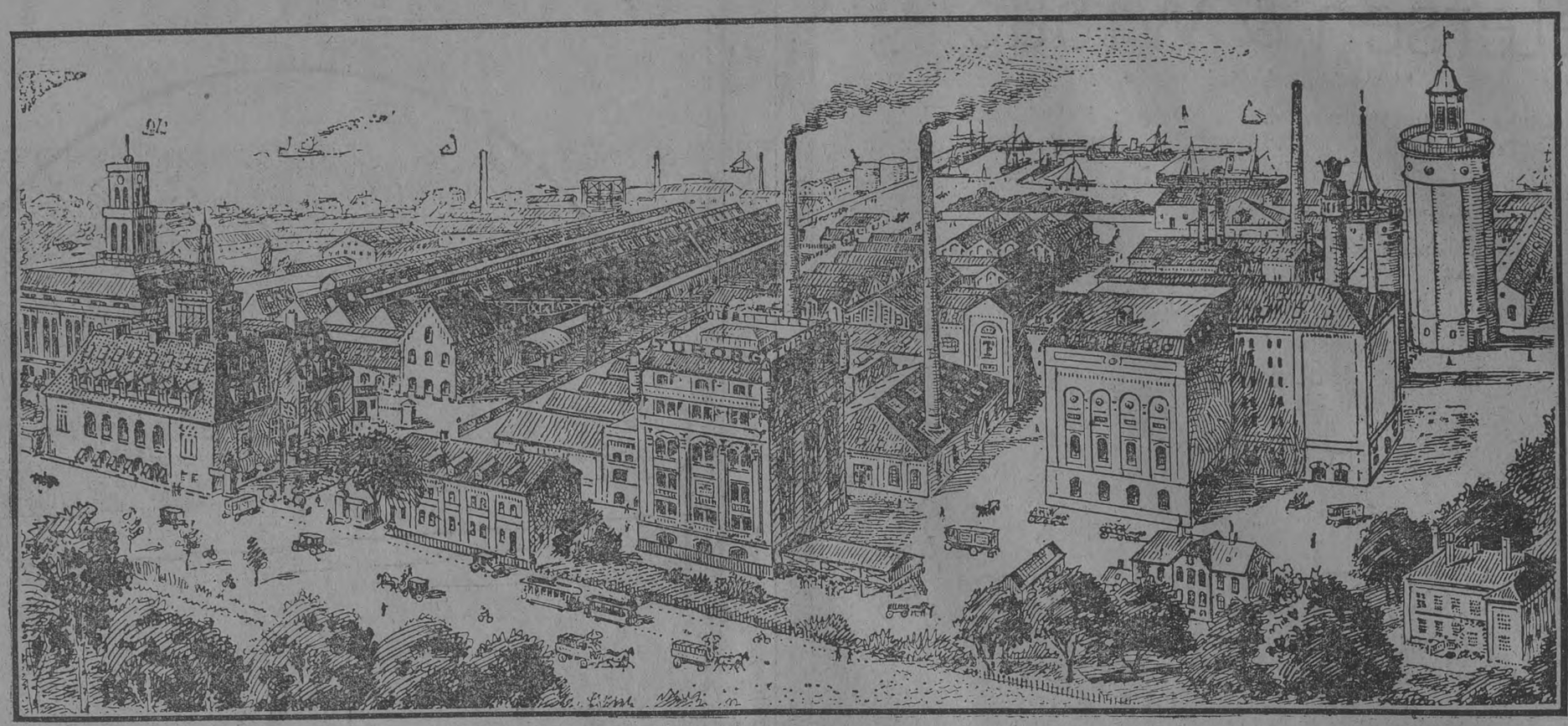

TUBORGS

STÆRKE FREMGANG SKYLDES TUBORG ØLLETS FORTRINLIGE KVALITET.

KJØBENHAVN i LUFTFOTOGRAFIER 1924

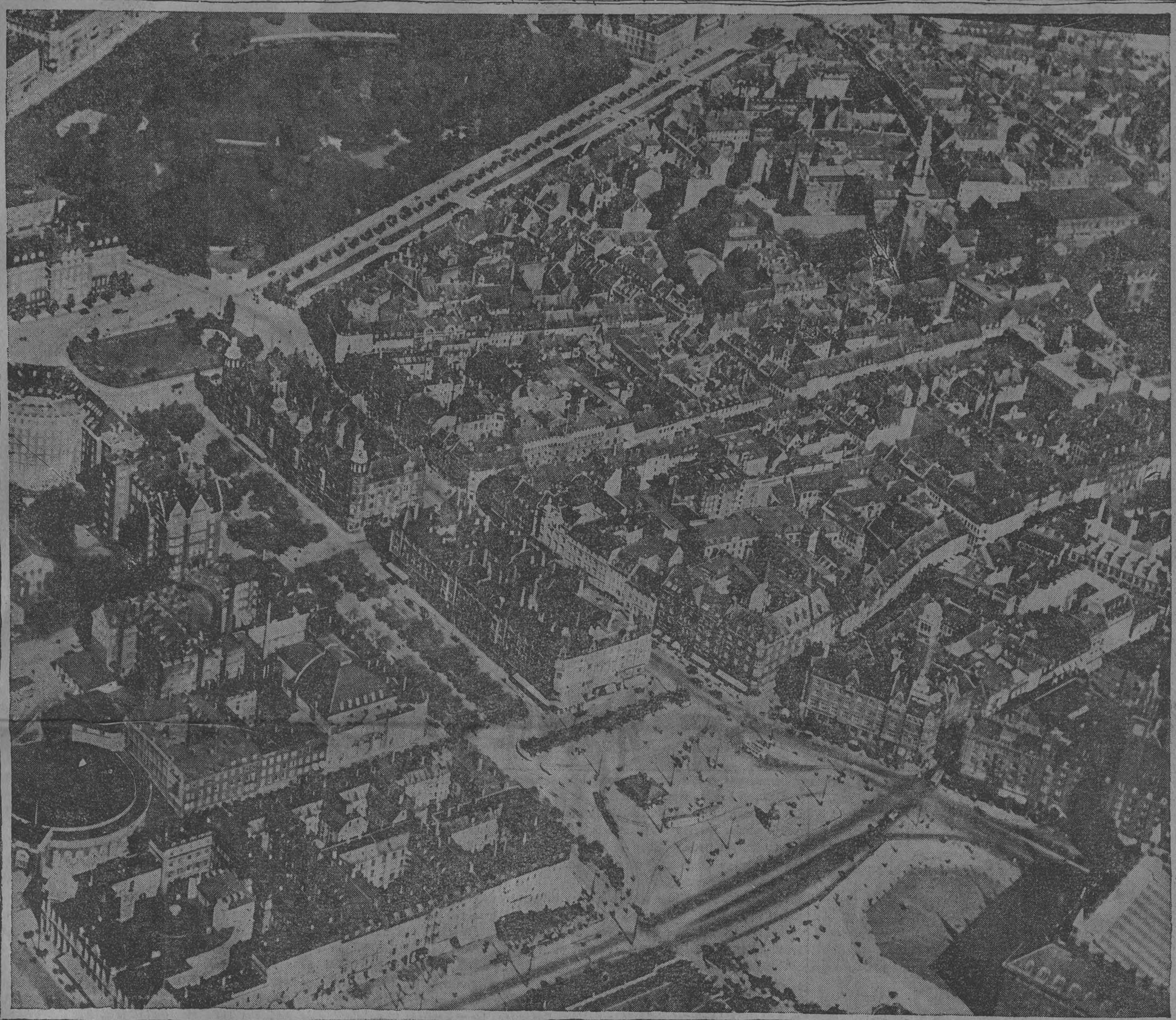

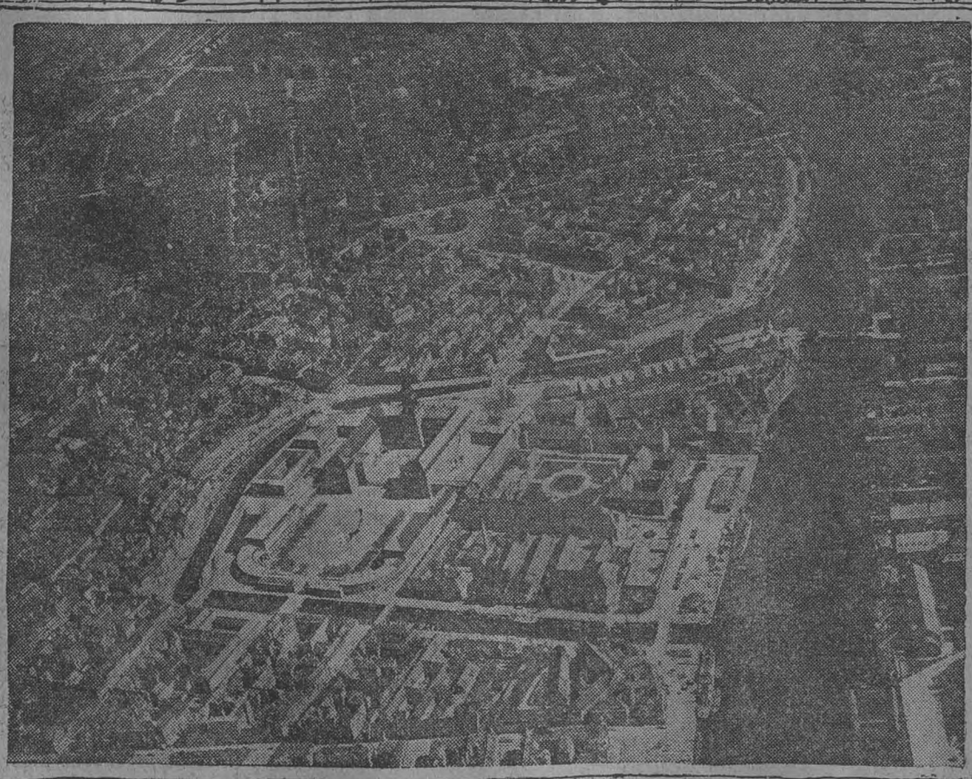

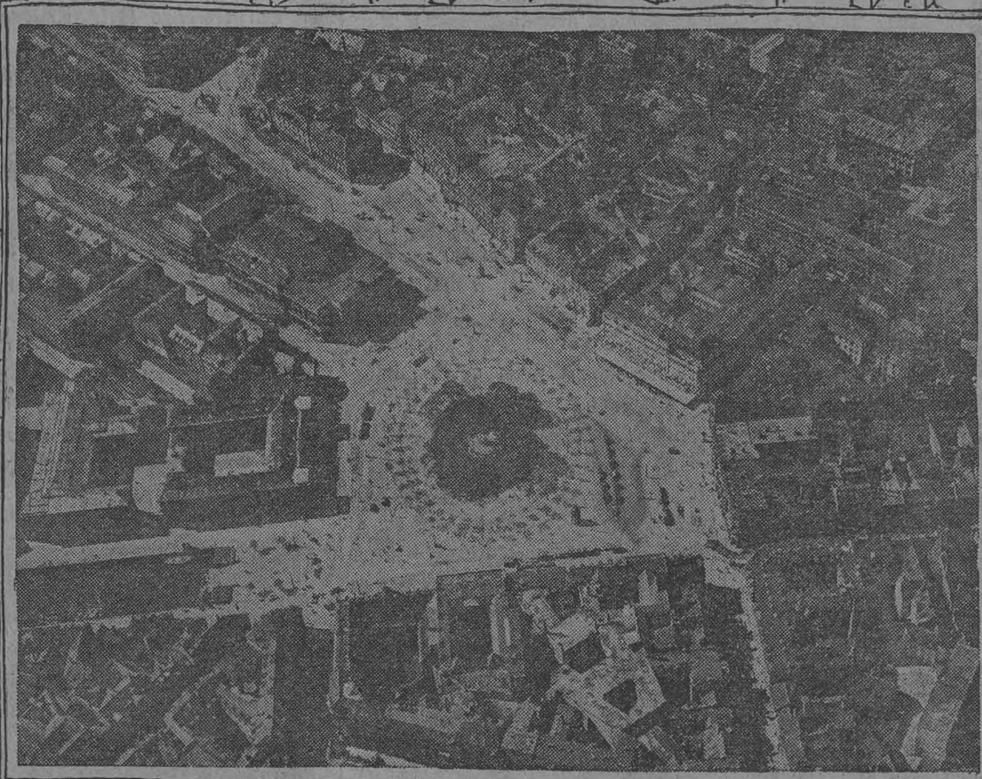

Det store Billede foroven er et Luftfotografi, taget fra Flyvemaskine nu i September, med væsentlig den samme Forgrund som det store Perspektiv-Kort paa Forsiden. Forneden findes aktuelle Luftfotografier med Kristiansborg og Kongens Nytorv som let kendelige Centrer; Optagelsen er sket fra 3000 Meters Højde. Alle Billederne er velvilligt overladt os af Hærens Flyverkorps.

Onsdag den 1. Oktober 1884 noteredes paa Kjøbenhavns Børs bl. a.: 4 pCt. uopsigelige Statsobligationer 99¾, 4 pCt. Østifternes Kreditforening 5. Serie 93½, Nationalbank Aktier 168, Privatbanken 108¼, Landmandsbanken 122½, Handelsbanken 103½, Telegraf Aktier 247, Sukker 84, Burmeister 115, Forenede Dampskibsselskab 104¼, Dampskibsselskabet Thingvalla 64¾, Tuborg 105, Frederiksholms Teglværk 100 og Helsingør Skibsværft 91.

To Aar senere, Lørdag den 21. August 1886, hvilede der en stor, tung Sky trykkende over Børsen, og Kurserne var nede paa et Lavpunkt. Saaledes stod Privatbanken i 89¾, Sukker i 32½, Burmeister 80, Forenede Dampskibsselskab 54¼, Thingvalla 21, Frederiksholms Teglværk 54½ og Helsingør Skibsværft i 50.

Men i Mellemtiden havde ogsaa en af de store Katastrofer, som Gang paa Gang senere har ramt Børs- og Forretningslivet i de henrundne fyrretyve Aar, slaaet Fødderne bort fra Folk, knækket Tilliden og gjort Børsen modløs og selvopgivende.

Endnu mindes sikkert mange blandt de Ældre hin triste 6te Novemberdag i 1885, hvor den højtansete Vekselerer H. P. Hansen jr. gik hen og meldte sig selv til Politiet.

Politiet troede, Manden var blevet gal, saa ganske utænkeligt og umuligt lød det ogsaa, at den rige, grundhæderlige, hundsolide H. P. Hansen skulde være insolvent, endsige have begaaet noget kriminelt.

Denne Meddelelse virkede da ogsaa i den store Offentlighed som et fuldkomment Kølleslag, et Kølleslag, der faldt lige saa tungt og haardt paa Datidens Kjøbenhavnere, som de senere Bankkatastrofer i 1907—08 og 1922—24 har gjort det paa os Nutidsmennesker, der efterhaanden har vænnet os til ikke saa ganske lidt, og som derfor ogsaa er blevet langt mere haardhudede, apatiske og udeltagende over for store Ulykker og Samfundsomvæltninger.

Samtidig med, at H. P. Hansen gik Fallit, knagede og bragede det imidlertid ogsaa rundt omkring. En kendt Børsmægler, Jersild, tog sig af Dage, Bankierfirmaet Rubin & Bing standsede (var ganske vist solvent og kom hurtigt i Gang igen) og Privatbanken tabte — dels ved H. P. Hansens Fallit og dels paa Grund af nogle store Defraudationer — et efter den Tids Forhold ret anseligt Beløb (noget over 1 Million).

Dog Tristheden og Modløsheden varede ikke ret længe; Billedet skiftede snart Karakter og antog et lysere og livligere Præg, hvad der i og for sig var ganske naturligt, idet der paa Grund af det manglende Initiativ hurtigt havde samlet sig en saadan Overflod af billig Kapital, at denne i Slutningen af 1887 gav Foretagsomheden nyt frisk og frejdigt Mod, saa at Aarene 1888 og 1889 blev end- og to ekstragode Aar herhjemme.

Desuden bragte Sommeren 1888 — den Sommer, som vi Halvhundredaarige mindes fra vor Barndom som noget uendeligt lyst og dejligt — den store, prægtige Udstilling, der paa mange Omraader dannede Skellet mellem gammel og ny Tid og lagde en meget vigtig Grundsten til den Omdannelse af Kjøbenhavn fra Provinsby til Storstad, som er foregaaet i „Politiken"s Levetid.

Sjældent har vel for øvrigt nogen Epoke i Verdenshistorien været mere bevæget, indholdsrig, afvekslende, men ogsaa mere enerverende og opslidende end netop disse 40 Aar, der i sig rummer den fredelige Idyl, Kræfternes Brydning, Massernes March op mod Lyset og Magten, Teknikens Sejrsgang, Konkurrencens ubarmhjertige Konsekvenser — for saa til Slut at ende med det uhyre Rabalder, Krigsaarenes Ragnarok, disse fire blodige og seks paafølgende samfundsomvæltende, lange, triste Aar, fra hvilke maaske netop nu en ny, lys Sol er i Færd med at stige op.

At Børsen og Handelslivet i disse 40 Aar har skiftet Indhold og Karakter i Overensstemmelse med Tiderne, er en Selvfølge; den ydre Forandring derimod har ikke været nær saa slaaende og udpræget, som man i Virkeligheden kunde have ventet sig det, hvilket sikkert først og fremmest har haft sin Aarsag deri, at Storhandelen og Børslivet til Stadighed har bevaret sit Centrum i vor smukke Børsbygning, hvis Ærværdighed og ældgamle Traditioner man ikke har vovet at krænke uden i de gale Konjunkturaar, hvor man gik med Benene i Vejret og Hovedet nedad, hvor lidet blev skabt, men meget forødt, hvor Børsen var blevet omskabt til en Anstalt for støjende Vildmænd, og hvor Handelslivet formede sig som en Rutschbane, hvor de Dristigste og Taabeligste kom hurtigst op og ned.

Men ellers i normale Tider vil uvilkaarlig Børssalens Skønhed og de historiske Minder, der knytter sig til Chr. den 4des gamle Bygning stedse stemme Sindet harmonisk og højtideligt, selv om Harmonien og Respekten nu til Dags ikke er fuldt saa udpræget som for blot en Snes Aar siden, hvor man bevægede sig saa stille og adstadigt, at selv det mindste Forsøg paa at bringe en Smule internationalt Liv og Fart i den skikkelige, daglige Trædemølle blev mødt med Protest og betragtet som en uhørt Utilbørlighed.

Den Forandring i sit Ydre, som Børslivet i disse mange Aar — trods alt — altsaa ikke helt har kunnet undgaa, har i øvrigt den moderne Tingest, der hedder Telefonen (og hvis Betydning i Parentes bemærket, Børsen til Dato endnu kun ufuldkomment har opdaget), i særlig Grad baade Æren og Skylden for.

Thi medens Købmændene endnu for blot en Snes Aar siden gav flittigt Møde i Børstiden (selv om Krøyers Børsbillede med den tætte Skare af højhattede og højtskattede Matadorer just ikke er et helt fuldgyldigt Udtryk for det daglige Børsbesøg i hine Tider), har den store Bekvemmelighed, det er at sidde ved sin Telefon og i en Fart faa afgjort en Mængde Forretninger, med Aarene ganske naturligt medført, at en Mængde større og mindre Købmænd nu ikke mere faar Tid til „at gaa paa Børsen", hvor man for øvrigt „i de gode, gamle Dage" just heller ikke udelukkende hengav sig til alvorlige Drøftelser af Forretninger, men i nok saa høj Grad forlystede sig med lidt By- og Familieladder.

At Børsbesøget for den egentlige Købmands Vedkommende med Aarene tog af, maa desuden tilskrives den Omstændighed, at Antallet af virkelige Købmænd efterhaanden skrumpede ind. Thi medens man i 80erne og 90erne endnu havde mange af de store, gamle Handelshuse i Behold, gik Udviklingen snart mere og mere i Retning af, at Købmanden blev Mægler, Agent og Repræsentant for udenlandske Huse (Fællesbetegnelsen Grosserer sagde og siger selvfølgeligt intet som helst), og for disse Mænd var Telefonen i Morgentimerne en langt større Nødvendighed end et Børsbesøg senere op ad Dagen ved 2—3 Tiden.

Men efter at Krigen og Aarene derpaa har ladet os drømme nogle lyse Drømme om at faa Kjøbenhavn skabt til et Emporium for Østevropa — hvilke Drømme forhaabentlig en skønne Dag maa blive til Virkelighed — er det jo tænkeligt, at Børsen — ogsaa som Handelsbørs — paa ny vil genvinde sin Indflydelse og Betydning, og at Livet deroppe — paa Korn- og Produktsiden — vil forme sig mere intensivt, end det nu er Tilfældet.

Derimod har Fondsbørsen gennem alle disse Aar stadig og uafbrudt (de faa Maaneder i Efteraaret 1914 og Meningsløsheden i Februar 1917 — hvor Fondsbørs-Noteringen ophørte — er rene Undtagelser, som man meget vel kan lade ude af Betragtning) benyttet sig af Børsens Gæstfrihed (i mange, mange Aar var Vekselererne i Virkeligheden kun Gæster), hvilket for dem selvfølgelig var nødvendigt, da man i Følge Sagens Natur maatte have et fælles Samlingssted, hvor de officielle Kurser blev fastsat ved Samhandel mellem de enkelte Medlemmer af Fondsbørsen.

Hvor konservativ denne Stand i øvrigt er, ser man bedst deraf, at bortset fra Børsloven, som Vekselererstanden selvfølgelig ikke selv har ønsket, er der saa godt som ingen Reform foretaget inden for Standen i disse mange, mange Aar, — hverken udad til eller indad til — og man er desværre inden for Medlemmernes egen Kres endnu ikke naaet saa vidt i sin Opfattelse af Vekselerernes virkelige Betydning og Stilling inden for Samfundet, saa at man har kunnet indse, at det for Standen eneste rigtige og forstandige Standpunkt at indtage vilde være selv at forbyde (og ikke at lade sig det paanøde ude fra) Medlemmernes egen Deltagelse i Spekulations- og Konsortialforretninger.

Hvad den Forandring i Børs- og Forretningslivets inderste Væsen angaar, der gradvis er foregaaet i denne ret lange Periode, er det mest karakteristiske vistnok den forbløffende Overlegenhed, for ikke at sige Ligegyldighed, hvormed man nu i 1924 opererer med Talstørrelser (naa, det er selvfølgelig ikke mærkeligt, naar man har set 1 Billion tyske Mark blive forvandlet til samme Værdi som tidligere før Krigen én eneste tysk Mark havde).

Naar man tænker paa, hvor uen-

Det Kjøbenhavn, der forsvanet.

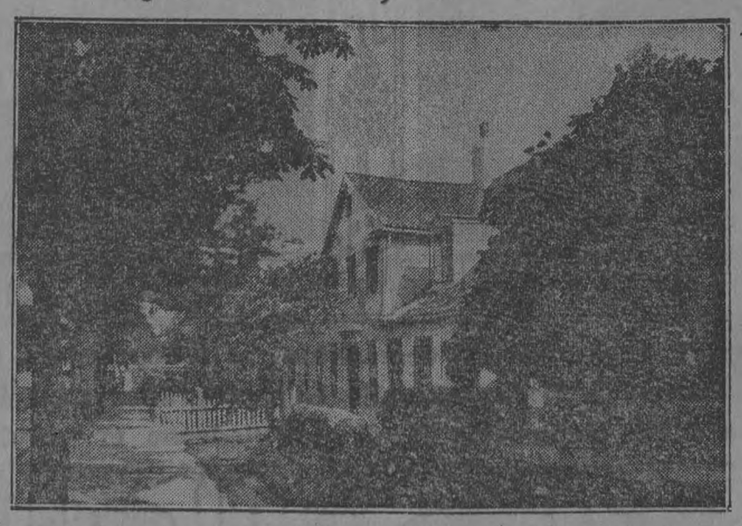

Parti fra den gamle idylliske Amagerbro, som nu har givet Plads for den brede flotte Amagerbrogade, samtidig med, at de byggelige Enetageshuse er afløst af moderne Komplekser.

FORSIKRINGS AKTIESELSKABET

ABSALON
W·BÄHNCKE & Co ASSURANCE
ABSALONS GAARD · RAADHUSPLADSEN

delig rolig og behersket et Nutidsmenneske i Virkeligheden har taget de seneste Aars næsten samfundsomvæltende Katastrofer: Børsens Milliardkrise, Landmandsbankens 300 Mill. Kroners Underskud (3 Gange dens Aktiekapital), Diskonto- og Revisionsbankens totale Standsning, for slet ikke at tale om det Utal af Falliter, Likvidationer — aabenlyse og hemmelige — Moratorier, Akkorder, der allerede i Aarevis er haglet ned ,og for øvrigt til Stadighed ligefrem vælter ind over os, og saa sammenligner først den frygtelige Bankkatastrofe i 1907—08 og den uhyggelige Alberti-Affære samme Efteraar, der tilsammen alt i alt maaske drejede sig om højst et halvt Hundrede Millioner Kroner, og dernæst gør endnu et Spring tilbage til 80-ernes H. P. Hansen-Fallit — og dens Følger — der næppe androg mere, end hvad en lille Provinsbank i disse Aar med Lethed har præsteret, ja, saa ser man tydeligt det Spand af Tid, der ligger mellem 1884 og 1924, og den gennemgribende Forandring, der er foregaaet i Menneskenes Mentalitet og Livsopfattelse, som stærkest giver sig Udtryk i deres nuværende fænomenale Uimponerthed over for skæbnesvangre Begivenheder og Ulykker.

Hvis vi nu til Slut skulde prøve paa at undersøge ikke den Forandring i Børs- og Handelslivet, som Tiderne har medført, men den Forandring i vort Lands og Bys Udvikling, som det økonomiske og erhvervsmæssige Liv har skabt, saa opdager man dette lettest og hurtigst, ved at nævne nogle af de monumentale Paladser, Huse og Bygninger, som vi har set rejse sig her i Byen i den sidste Menneskealder, og som hver for sig giver Udtryk for det Liv og den Fremgang, som Danmark — trods Katastrofer, trods daarlig Valuta, trods Kiv og Strid og Spild af gode Kræfter — alligevel i saa høj Grad kan glæde sig ved.

Først og fremmest en Hyldest til vort dejlige Raadhus, et værdigt Udtryk for Byen Kjøbenhavns Storhed og Betydning. Dernæst skal fremhæves vor smukke Banegaard, vore store Bankbygninger, Ø. K.s Bygning, Akselhus, Magasin du Nord, Illum, Citykvarteret, hele Vestervoldkvarteret, Østerbros svenske og norske Kvarter, hele Aladdin og Islands Brygge-Kvarteret tillige med alle de smukke, ny Kvarterer rundt omkring i Byen med Boliger for Arbejdere og Funktionærer; endvidere Centralpostgaarden, Store Nordiske Telegrafselskabs Bygning, Polyteknisk Læreanstalt, Købmandsskolen, Sukkerfabrikernes store Kompleks og den Mængde andre ny, moderne Fabriksbygninger, som huser store betydningsfulde, industrielle Bedrifter.

Alene denne korte, rent tilfældige Opsummering af et Antal Bygningsværker, der staar i Forbindelse med Erhvervslivet (hverken Christiansborg, Glyptoteket, Kunstmuseet eller alle de pragtfulde Hospitaler og Skoler har været nævnt ovenfor) viser, hvilken enestaaende Fremdrift, der har været i dette relativt korte Spand af Tid.

For 50 Aar siden hed det: „Kopenhagen ist eine Stadt, die um ein Museum (Thorvaldsen) schläft". Gaar vi i Dag ud paa Kjøbenhavns Pladser og ser den levende Trafik af Biler, Sporvogne og Cykler, iagttager de Titusinder travle Mennesker, der iler til og fra deres Arbejde, hører Fabrikernes Skorstensfløjt, Dampskibenes og Lokomotivernes Tuden, saa kan vi med Sandhed og Stolthed hævde, at de Tider er forlængst forbi, hvor „Kjøbenhavn sov omkring en død Institution — et Museum".

Men Sejrene, som Børsen — baade som Forretnings- og Fondsbørs — altsaa ogsaa har sin store Lod og Andel i, blev, som allerede fremhævet, heller ikke vundet i den rene Leg.

Der har til Tider hørt gode Nerver, endog meget kraftige Nerver, til at kunne føje sig efter den jagende Omskiftelighed, der kendetegnede Børs- og Forretningslivet i disse 4 Tiaar, og særlig Tiden efter Aarhundredskiftet — ogsaa før 1914 — krævede ofte megen Rygrad og Forstand af den Købmand og Børsmand, der skulde styre sin Skude frelst gennem Stormene og Skærene.

Efter Falliten i 1885 kom der, som foran nævnt, nogle Aar, hvor der samlede sig saa megen ledig og ubrugt Kapital, at man benyttede sig af Pengerigeligheden til en almindelig Konvertering af Obligationer, først den indenlandske 4 %'s Statsgæld til 3½ %'s Papirer i 1886, og senere, i Efteraaret 1889, forskellige Kreditforeningers afsluttede 4 %'s Serier (ligeledes i 3½ %'s Obligationer) til et samlet Beløb af 170 Mill. Kr. Men snart derefter kom der en Stramning af Pengemarkedet og en Stigning i Diskontoen med tilsvarende Fald i Obligationerne.

Denne Periode var dog ret kortvarig; allerede i Foraaret 1892 blev Pengemarkedet paa ny rigeligere, og denne Pengerigelighed fortsattes i de følgende Aar med en saa overvældende Styrke, at man i Februar 1895 kunde foretage den meget store Konvertering, der omfattede ca. 250 Mill. Kr. Kreditforeningsobligationer.

Med 1896 begyndte dernæst en økonomisk Opgangsperiode, hvor en Mængde ny Virksomheder saa Dagens Lys, og denne livlige Periode varede saa lige til 1901, hvor Tilbageslaget kom.

Vi nærmer os nu den Tid, som alle vi Voksne har oplevet. Vi mindes endnu Angsten ved Udbrudet af den russisk-japanske Krig i 1904—05, der dog hurtigt bortvejredes og gav Plads for en ny meget stærk økonomisk Fremgang, der kulminerede i Aaret 1906.

Og Slag i Slag følger saa de store dramatiske Begivenheder: Verdenskrisen 1907 og Katastroferne 1907—08 — — Glemsel og Hausse allerede i 1909—10 — — Jobberiet 1911, hvor Fondsbørsen blev Allemands Eje — — Balkankrigen 1912 med ny forbigaaende Uro — — vedvarende Uro i 1913, særlig i Marts Maaned, hvor der mærkedes Forløbere for Verdenskrigen — — og saa endelig i 1914 — Verdenskrigen med de paafølgende vilde og besværlige Aar.

Var de forløbne 40 Aar saaledes uhyre „interessante" og rige paa stærkt vekslende Begivenheder, saa var imidlertid ogsaa den Fremgang, de samtidig bragte med sig, ganske enorm.

Sikkert ingensinde før er der blevet skabt et økonomisk Fundament saa stærkt og lagt en Gundvold saa vid og omfattende, hvorpaa der kunde bygges kraftigt videre, som netop i Tiden fra 1884 til 1924.

Det var ikke blot Skaberaar, men ogsaa en Koncentrations- og Konsolideringsperiode.

Naar vi til Eksempel har set, hvordan vort store moderne Sporvejsnet er fremgaaet af en Sammenslutning af en Mængde smaa, ubetydelige Selskaber, eller hvorledes alle de mange af vore store og mest betydningsfulde Aktieselskaber, der nu begynder deres Firmanavn med Ordet „Forenede", er traadt i Stedet for en Mængde underordnede Foretagender, der planløst laa og bekrigede hinanden, naar vi nu til Dags med Stolthed ser danske Skibe bringe Varer hjem fra Jordens fjerneste Egne til vor store, smukke Frihavn eller tænker paa det mægtige Opsving, der er foregaaet i vor Landbrugseksport, saa tør vi nok hævde, at Aarene ikke blot var „interessante", men ogsaa fyldt med et rigt og lødigt Indhold.

Vi ønsker nu blot, at Børs- og Handelslivet i *Politiken's* kommende 40 Aar maa vise sig at blive mindre enerverende, mindre spændende, mindre rige paa dramatiske og voldsomme Omvæltninger, men derimod, at den materielle og kulturelle Fremgang, som den nuværende Slægt har været Vidne til og nydt godt af i stadig stigende Maalestok, maa fortsættes; og i saa Henseende maa man formentlig nok have Lov til at tage de seneste Maaneders verdens-politiske Begivenheder som et godt og lykkeligt Varsel.

Alfred Horwitz.

Langelinje-Pavillonen før og nu.

Den gamle Pavillon.

Langelinjeanlæget, saaledes som vi kender det, anlagdes samtidig med Frihavnen af Arkitekten *V. Dahlerup* og Haveinspektør *Flindt*. I 1918 forøgedes Anlæget med „Smedelinjen" og Kastelsvolden, som hidtil havde været lukket Fæstningsterræn.

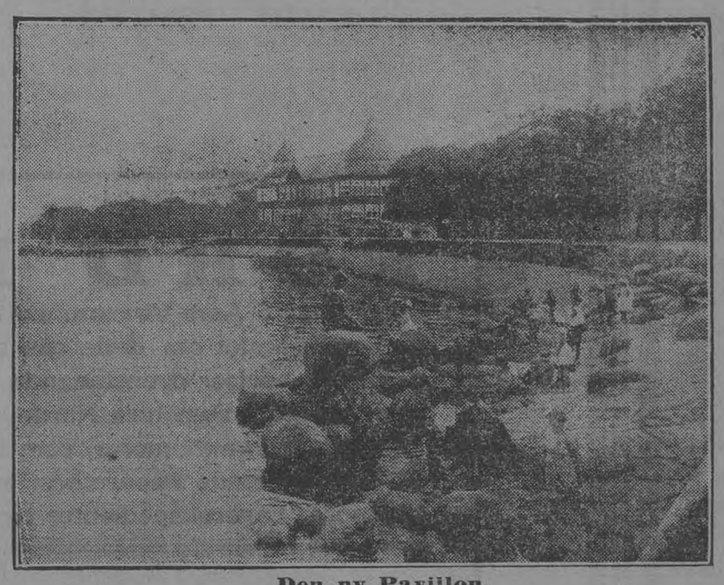

Den ny Pavillon.

Men *Langelinje* har eksisteret længe før den Tid i mere beskeden Form. Ældre Kjøbenhavnere vil fra 70'erne og 80'erne huske det gamle Anlæg med Kanonerne placerede neden for Kastelsvolden og de gamle Træbroer ud til den militære Badeanstalt, til Becks og Engelbrechts Badeanstalter.

Det er kgl. Yachtklub, som har ladet opføre den nuværende store Restaurant-Pavillon med Selskabslokaler. Tidligere laa paa omtrent samme Sted en mindre Træpavillon. Paa vort Billede ses i Forgrunden *Edv. Erichsens* yndefulde Statue af „Den lille Havfrue" en Gave fra Bryggeri *Carl Jacobsen*.

1919 Ford 1924

FORD MOTOR COMPANY
grundlagde sin Virksomhed i København i Sommeren 1919. Gang paa Gang maatte Fabriken udvide, saaledes at der i 1924 arbejdedes paa 5 forskellige Pladser i Heimdalsgade. Produktionen var i 1919 700 Vogne, i 1923 17,387 Vogne. Dette beviser bedre end alt andet den Popularitet, som Fordvognene har opnaaet i Danmark og omkringliggende Lande, der forsynes fra Fabriken i København. I tilsvarende Grad forøgedes Arbejdsstyrken ligeledes fra Aar til Aar, indtil den i Aar omfatter ca. 600 Arbejdere og 100 Funktionærer.

FABRIKKEN I HEIMDALSGADE

FORD MOTOR COMPANY'S
ny Fabrik i Sydhavnen er det mest moderne Fabriksanlæg i Skandinavien. Alle de nyeste Fabrikationsmetoder og Hjælpemidler, der er nødvendige for moderne Automobilfabrikation er her fuldt udnyttet, saaledes at der med Lethed kan produceres 200 Vogne paa 8 Timer. Produktionen foregaar saaledes, at alt Materiale efter at være udlosset ved Kajerne og udpakket i Indleveringsafdelingen følger en lige Linie gennem Fabriken til den modsatte Side, hvor de færdige og prøvede Vogne kører ud for at videresendes til Forhandlerne.

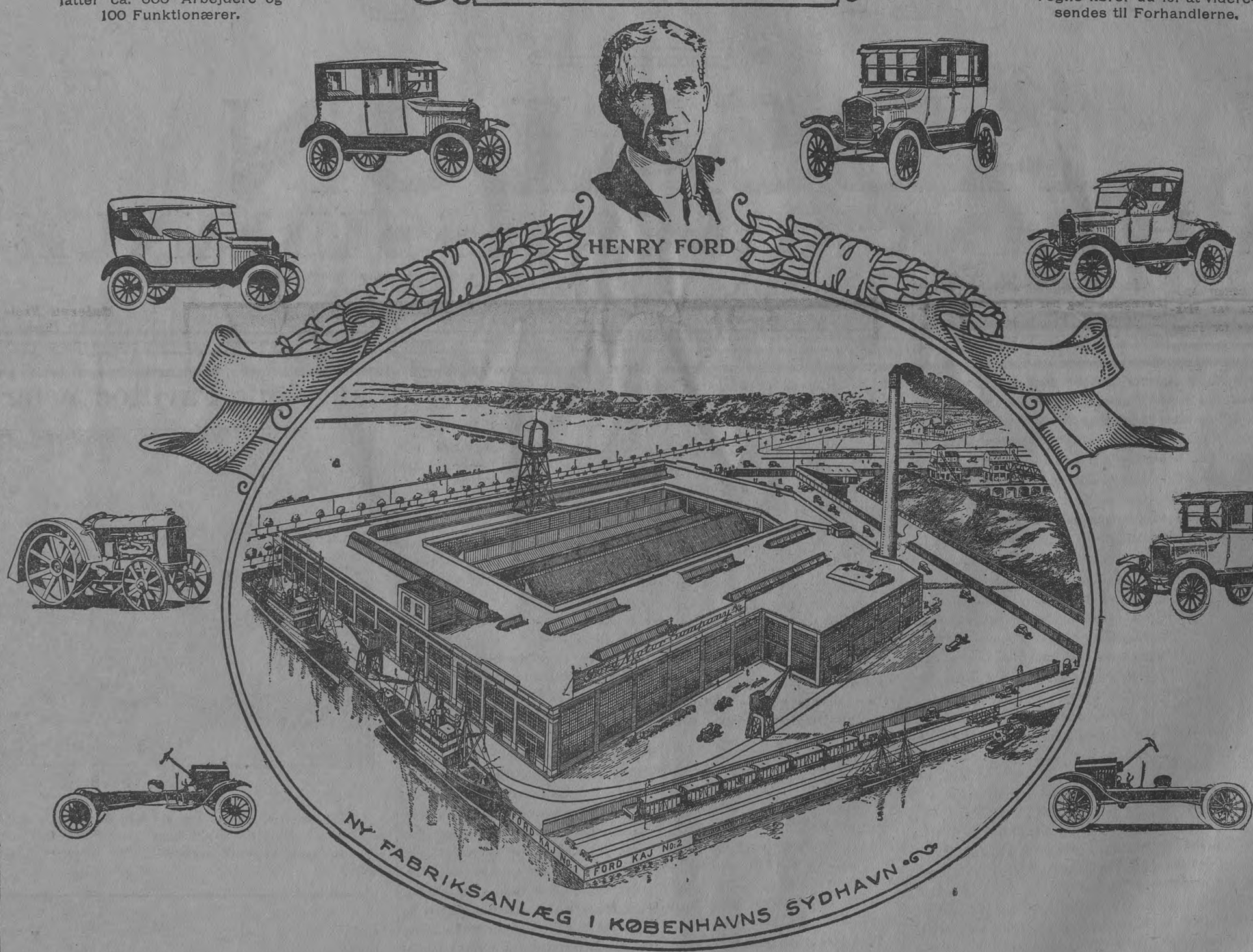

FORD MOTOR COMPANY A/S

staar efter 5 Aars Virksomhed i Danmark som et af Landets største industrielle Foretagender, hvor moderne industriel Kraft og Snille er samlet om dette ene at fremstille et Automobil, der ikke alene er økonomisk i Brug, men billig at anskaffe. At dette er naaet, beviser ovenstaaende Tal bedre end Ord. Ikke alene Danmark forsynes med Automobiler fra Fabriken i København, men saa godt som hele Nordeuropa, nemlig Norge, Sverige, Finland, Randstaterne, Rusland og Tyskland. Foruden de 700 Arbejdere og Funktionærer, som lønnes direkte af Selskabet, findes der i Danmark ca. 85 autoriserede Forhandlere og henved 300 autoriserede Reparatører samt disse Forhandleres og Reparatørers Personale, bestaaende af Repræsentanter, Kontormedhjælpere, Lagerekspedienter og Mekanikere. Alle disse Mennesker med deres Familier, ialt ca. 12-15000, er knyttet til og afhængig af FORD MOTOR COMPANY A/S's Virksomhed.

·H·ROTH·

Den danske Idræts Vækkelse og Vækst.

Dansk Sportsære: Niels Bukhs berømmelige Gymnastikhold.

I de følgende Linjer fortæller vor mangeaarige Sportsmedarbejder, Redaktør *E. Aabye* om Idrætslivets Udvikling i de sidste 40 Aar:

Hvilken mægtig og glædelig Udvikling har Idrætsbevægelsen ikke haft her i Landet i de sidste 40 Aar!

Det var smaat med Kendskabet til Legemsøvelser her hjemme i Begyndelsen af Firserne. Der fandtes kun et Faatal af Idrætsforeninger, væsentligst Roklubber og Gymnastikforeninger, og inden for Skytteforeningerne, som den Gang udgjorde den betydeligste Idrætsorganisation, var Skydningen det vigtigste, Gymnastiken underordnet, og al anden Idræt saa at sige ganske ukendt.

Dog — Begyndelsen var gjort, og der kom hurtigt kraftig Vækst i Arbejdet. Mange Faktorer var i Virksomhed. Skytteforeningerne var dannet paa nationalt Grundlag kort efter Nederlaget i 1864. Fremsynede, fædrelandskærlige Mænd, der havde Viden om, hvilken Rolle, Idrætten spillede for engelsk Ungdom, var virksomme for at faa Interesser for Idræt vakt i Danmark — her fortjener længst afdøde Oberst Hoskiær at nævnes i første Række — og inden for dansk Ungdom fandtes allerede ikke faa Pionerer, der med Begejstring sluttede sig til Tanken om at bruge Fritiden til at færdes i frisk Luft i Kappestrid med Jævnaldrende.

Ogsaa Tilfældigheder kom til at spille en Rolle. Engelske Ingeniører, der arbejdede ved Anlæget af danske Jernbaner, indførte Kricketspillet, der bl. a. vandt Indpas ved Sorø Akademi, hvorfra det kom til Kjøbenhavn med Sorø-Studenterne. Fodboldspillet fulgte snart efter, og blev dyrket ikke alene i Kjøbenhavns Boldklub og Akademisk Boldklub, men ogsaa i Birkerød Kostskole. Datidens mest kendte danske Øjenlæge, Professor Edmund Hansen-Grut, der havde nær Tilknytning til England, havde sikkert sin Andel i Tennisspillets Overføring til Danmark. I hvert Fald var hans Søn, nuværende Oberst Grut, den første danske Tennismester, før Fætteren, nuværende dansk Konsul i Riga, Folmer Hansen, overfløjede ham.

Da Cyklen var opfundet, og paa sin Sejrsgang over hele Verden kom her til Danmark, blev Brødrene Fr. Bagge (Hofbogtrykker) og Aug. Bagge (nu Gyldendals Forlag) blandt vore første Væddeløbsryttere sammen med Brødrene Carl Rubow (nu Forstander for den offentlige Vejning i Kjøbenhavn) og den tidligt afdøde Overretssagfører Sven Rubow og nuværende Højesteretssagfører Ulf Hansen, hvis Fader, Højesteretssagfører Octavius Hansen, gæstfrit husede mange af de første engelske Amatør-Cyklister i sit Sommerhjem i Klampenborg, naar de kom her over for at starte paa Ordrupbanen.

Politik spillede ikke nogen fremtrædende Rolle i den gryende Idrætsbevægelse. Dog bør det fremhæves, at Boldklubben „Frem" dannedes af en Kres af Medlemmer inden for den radikale „Fremskridtsklub", og at den socialdemokratiske Folketingsmand A. C. Meyer stiftede Kjøbenhavns Atletklub sammen med daværende Journalist ved *Social-Demokraten*, Norman Bryn.

Blandt de offervillige, fremsynede Mænd, der støttede dansk Idræt i de første Aars Vækst, maa ogsaa nævnes Grosserer Carl Melchior, der selv var ivrig Sejlsportsmand, Roer og Skøjteløber, og som havde virksom Andel i, at vi for første Gang fik en professionel engelsk Træner her over — han hed vistnok Ooms — da der i 1886 skulde afholdes skandinavisk Kaproning i 4-Aaarers Outriggers ved Holbæk. Her vandt dog de 4 Stockholmere, Brødrene Wirstrøm en overlegen Sejr, men Kjøbenhavns Roklub — paa hvis Hold den 20-aarige J. P. Muller roede 3. Aare — blev dog Nr. 2 — en knap Baadlængde foran Nordmændene.

Æren for at have indført Fodsport og Atletik i Slutningen af Firserne og Begyndelsen af Halvfemserne tilkommer I. P. Muller og hans ældre Kamerat fra K. R., cand. polyt Eugen Schmidt, der faa Aar senere blev Stifter af Dansk Idræts-Forbund, som nu tæller omtrent 100,000 Medlemmer.

Af Professionals, der har haft fremragende Betydning for Legemsøvelsernes Udbredelse i Danmark, maa først og fremmest nævnes Paul Petersen og nys afdøde N. H. Rasmussen. De var arge Modstandere, men Kampen mellem de to Partier, hvis Høvdinger de var, blev til stor Gavn baade for dem selv og deres Tilhængere. Det var N. H. Rasmussens uvisnelige Fortjeneste, at han var den første, der omplantede svensk Gymnastik til dansk Grund og fik den ført frem, ikke alene i Hovedstaden, men ogsaa inden for Højskolekrese, der havde nær Tilknytning til Skytteforeningerne. medens Paul Petersen, der havde faaet sin Uddannelse paa den af Nachtegall i 1805 grundlagte „Hærens Gymnastikskole", var en ivrig Tilhænger af de tyske Turnøvelser, samtidigt med, at han forstod at samle sit Øvelsesforraad alle Vegne fra og specielt indlagde sig Fortjeneste som den, der har tilvejebragt det rige Udvalg af Smidighedsøvelser, der bidrager til at give vore Dages danske Gymnastik deres Særpræg.

Niels Bukh repræsenterer baade som Personlighed og som Nyskaber inden for Gymnastiken den ideale Forening af Paul Petersens og N. H. Rasmussens bedste Egenskaber.

Paul Petersen blev desuden „den danske Kvindegymnastiks Fader", endda i dobbelt Forstand, idet hans Gerning paa dette Omraade fortsættes i „lutret" Form af hans to Døtre, Frkn. Magdalene og Ingeborg Paul Petersen, og selv Frk. cand. mag. Agnete Bertrams lykkelige Ny-Skabelse inden for Kvindegymnastiken hviler paa Idéer, der fødtes i den gamle Krigsassessors frugtbare Hjerne, der dog ikke evnede selv at give dem den fuldkomne Form.

Ogsaa for dansk Svømning fik Paul Petersen uforglemmelig Betydning, selv om han her viste en Konservatisme, som I. P. Muller, Idrætsinspektør Holger Nielsen og — i al Beskedenhed — Undertegnede maatte kæmpe haardt for at faa Bugt med.

Paa Fægtningens Omraade var Kaptajn Jens Berthelsen den første, der søgte at omplante fransk Fægtning paa dansk Grund, en Bestræbelse, der yderligere fik en heldbringende Fremgang, da M. Mahaut i Slutningen af Halvfemserne nedsatte sig her i Kjøbenhavn.

Skal der ydes fuld Retfærdighed mod de „Professionelle", maa det siges, at Bech-Olsens opsigtvækkende Brydekampe i Halvfemsernes sidste Halvdel fik afgørende Betydning for vore Amatørbrydere, hvis bedste Navne blev Ahlkvist, Egeberg. S. M. Jensen og Harald Christensen. — Jim Smith og hans Elev Dick Nelson (Richard Christensen) blev de bedste danske professionelle Boksere, og Thorvald Ellegaards fænomenale Dygtighed og elskelige Personlighed har nu snart i 30 Aar været en Pryd for dansk Cyklesport.

Denne stærke Fremgang kan sikkert dateres fra de første skotske Fodboldspilleres Besøg herovre i 1898 og det hyppige Samkvem, vi — med Undtagelse af Krigsperioden — har haft med professionelle engelske Spillere i de sidste 20 Aar. Den Omstændighed, at vi var den første Nation udenfor England, der kom i Berøring med det bedste engelske Fodboldspil, skaffede os i Tiden fra 1908 til 1914 Ry som Kontinentets bedste Fodboldspillere — ja, vi kunde den Gang endda sikkert sige Verdens bedste Amatør-Fodboldspillere — da selv Englands Amatører tabte „Landskamp" mod Danmark. Denne fremskudte Stilling har vi ikke kunnet holde — ikke fordi vore Spillere er gaaet tilbage i væsentlig Grad. men af den simple Grund, at ogsaa andre Nationer har taget Lære af de engelske Professionals og derigennem har faaet samme værdifulde Uddannelse. Vi regnes dog stadigt — og med Rette — mellem de bedste, og sikkert er det, at Gennemsnitsdygtigheden ikke alene mellem Hovedstadens, men ogsaa mellem Provinsens Fodboldspillere for Tiden er langt højere end nogen Sinde før.

Det er med ikke ringe Tilfredsstillelse, *Politiken* kan se tilbage paa sit eget Arbejde for dansk Idræt i Bladets 40-aarige Levetid. Med fuld Bevidsthed om Idrættens store Betydning for Nationens aandelige og legemlige Sundhed har vi altid været i første Linje inden for dansk Presse i Arbejdet for Idrættens Udbredelse i vort Folk. Vi har Samvittigheden i Orden og glæder os til fremdeles at yde vort Bidrag til, at dansk Ungdom maa finde Glæde og Sundhed ved Boldspil, Idrætsøvelser og Gymnastik, der kaber en nødvendig Modvægt mod de sundhedsnedbrydende Faktorer, vi Alle har at kæmpe mod under de Vilkaar, moderne Kulturliv paatvinger os.

Edgar Aabye.

Dansk Sportsinteresse: En „stor" Dag paa Fodboldbanen i Idrætsparken.

Hvad man mener om Kjøbenhavn.

Kjøbenhavnerne om deres By og Provinsens Folk om vor Hovedstad.

For et Par Maaneder siden udsendte vi til en Række, ret tilfældig valgte, kendte Mænd og Kvinder Brevkort med Spørgsmaal om deres Mening om vor By med Anmodning om en kort Besvarelse.

Kjøbenhavnerne spurgte vi: „Hvad mener De om Deres By?" Og Provinsboerne: „Hvad mener De om Danmarks Hovedstad?"

Vi aftrykker følgende indgaaede Besvarelser:

Overlæge Victor Albeck
(Aarhus):

Kjøbenhavn er langt den største Hovedstad i Verden, relativt set; en Fjerdedel af Danmarks Indbyggere bor i Hovedstaden eller i dens nære Omegn. Berlin, Paris, selv London staar i dette Forhold langt tilbage for Danmarks Hovedstad. Kjøbenhavns umaadelige Vækst er delvis sket paa Provinsernes Bekostning, og det maa føles som en Uretfærdighed, særlig imod den fjerneste Landsdel Jylland, at saa at sige alle Landets kulturelle Institutioner findes og vedblivende ophobes i Kjøbenhavn. En noget mere ligelig Fordeling af Statens kulturelle Institutioner vilde ikke blot være en Retfærdighed imod Provinsernes Befolkning, men vistnok ogsaa til Gavn for hele det danske Aandsliv.

Victor Albeck.

Direktør K. Arne-Petersen,
(Tivoli):

Med sine Dyder og Fejl er Kjøbenhavn for mig den dejligste By i Verden.

K. Arne-Petersen.

Maleren Niels Bjerre,
(Bovbjerg):

Den er herlig, forfriskende for nogle Maaneders Vinterophold derinde — og saa er man dobbelt glad ved atter at komme ud paa Landet.

Niels Bjerre.

Grosserer L. Westerby:

„Dejlige Kvinder, daarlige Tjenere".

L. Westerby.

Direktør Chr. H. Olesen,
(De danske Spritfabriker):

Jeg mener, at Kjøbenhavn er en hyggelig, smuk og sund By, som er behagelig at leve i, og som det altid er en Fornøjelse at vise fremmede Gæster rundt i.

Byplan-Bevægelsen har i de senere Aar været til stor Gavn for Byens Udvikling, og denne Bevægelse fortjener den stærkeste Støtte ikke mindst med Henblik paa Yderkvarterernes rigtige Udnyttelse. Der havde været Brug for denne Bevægelse, da Gammelholm-Kvarteret i sin Tid blev planlagt, og da Kvarteret omkring Søerne blev saa daarligt udnyttet.

Kjøbenhavn har i mine Øjne kun den

Danmarks Hovedstad.

Da Absalon i sin Tid grundlagde Kjøbenhavn — den hed den Gang kun: Havn — var det næppe hans Tanke, at den skulde blive „Hovedstad" — dette Begreb eksisterede vel den Gang heller ikke i den Forstand, i hvilken vi nu tager det. Men Byens fortrinlige Beliggenhed ved Øresund, den store Vandvej, gjorde snart Byen til en stor Handelsstad — „Kjøbmandhavn" — og tillige til Hovedstad for et stort Rige.

Thi under den første Del af Byens Tilværelse som Hovedstad var Kjøbenhavn jo Hovedstad ikke blot for Danmark, men ogsaa for Sydsverige og Norge. Og til Danmark hørte den Gang Hertugdømmerne. Kjøbenhavn havde da den Gang en saa udmærket central Beliggenhed, som tænkes kunde, naar Talen var om et saa underlig formet, ved Havet splittet Rige.

Men i saa Henseende tog Skæbnen jo med ublid Haand paa Byen. Først blev Sydsverige skaaret fra, saa Norge og til sidst Hertugdømmerne. Og Resultatet blev, at Kjøbenhavn, i Stedet for at være Hovedstad for et stort Rige og ligge midt i det, blev Hovedstad i et meget lille Rige og kom til at ligge i dettes alleryderste Hjørne.

Hvad denne Byens Beliggenhed i Forhold til Landet i de mange Aars Løb har kostet af Tid, Ulejlighed og Penge, lader sig jo ikke maale. Enhver Færdselsrute af nogen Betydning er endnu den Dag i Dag her i Landet bestemt under Hensyn til, hvor hurtig den kan bringe En til Kjøbenhavn. Og den Færdsel og Transport, som Hovedstaden hver Dag trækker til sig, har fra den største Del af Landet maattet gaa enten over Kattegat eller de to Bælter. Ogsaa i mange andre Henseender har Hovedstadens Fjernhed virket uheldig. „Der er højt til Himlen og langt til Kjøbenhavn," sagde man i gamle Dage i Vendsyssel.

Men hvis man vilde tro, at denne Byens akavede Beliggenhed i Forhold til det Land, den skulde være Hovedstad for, havde forringet dens Betydning som Hovedstad, saa vilde man tage grundig Fejl. Tværtimod! Af alle Hovedstæder i den civiliserede Verden har vistnok ingen beklædt sin Stilling som Hovedstad saa fuldt ud som Kjøbenhavn. Maaske betyder Paris for Frankrig i aandelig Henseende lige saa meget som Kjøbenhavn for Danmark. Men i alle andre Henseender. f. Eks. i Henseende til Handel, betyder Paris meget lidt. Kjøbenhavn er derimod Hovedstad for Danmark i alle Henseender: i Aarhundreder den eneste Handelsstad af nogen Betydning; ogsaa langt den største Industriby; Sædet for Landets eneste Universitet og for alle andre højere videnskabelige Læreanstalter; Kongens Residensstad; Regeringens, efter den fri Forfatnings Tilblivelse Rigsdagens Sæde; Højesterets ligesaa; Landets eneste Fæstning og Flaadestation med Hærens og Flaadens Værksteder. Man kan ikke tænke sig en mere gennemført Samling — Centralisation — af alle Landets Kræfter og Midler i aandelig og materiel Henseende.

Kjøbenhavn blev da, som sagt, Hovedstad *quam maxime*. Den voksede sig større og større og stærkere og stærkere. Over ⅙ af Landets Befolkning bor nu i Kjøbenhavn og dens nærmeste Omegn og er altsaa Hovedstadsbefolkning. Det er et Forhold, der ikke kendes i noget andet Land i den civiliserede Verden.

Men — Adel forpligter! Har nu Kjøbenhavn svaret til de Krav, opfyldt de Forpligtelser, som maatte paahvile den i Kraft af denne enestaaende Stilling?

Udadtil, overfor den øvrige Verden, kan der ..slet ingen Tvivl være om Svaret. Ligesom Kjøbenhavn blev den eneste Del af Danmark, man i Udlandet kendte og brød sig om, saaledes har den ogsaa overfor Udlandet paa fortrinlig Maade „repræsenteret" Danmark, i den mest omfattende Betydning af dette Ord. Den er blevet Skandinaviens største By. Men ogsaa ude i den store Verden har den sin anerkendte Position.

Men nu indadtil, i Byens Forhold til det øvrige Land! — Ja, her er jo Vekselvirkningerne utallige og vanskelige at bedømme. Det har været umuligt andet, end at Hovedstadens uforholdsmæssige Størrelse i Forhold til Landet maatte fremkalde Vanskeligheder og Brydninger. Konkurrencen med *Byen* Kjøbenhavn var jo ofte vanskelig eller umulig, og det bragte undertiden Folk til at glemme, at den var vor fælles, kære Hovedstad. Og Kjøbenhavn har omvendt ogsaa undertiden glemt, at den var *Hovedstad*, og at den som Hovedstad ikke burde konkurrere med Provinsen, men glæde sig over, hvad der dér viste sig af nyt og selvstændigt Liv. Derfor har der naturligvis været Gnidningsmodstand og Modsætning mellem Hovedstaden og det øvrige Land, men dog næppe mere, end det nu én Gang maa anses for naturligt, og næppe mere end i andre Lande.

Alt i alt er der ingen Tvivl om, at Kjøbenhavn ogsaa indadtil har opfyldt sin Mission som Hovedstad; har været netop den Hovedstad, som vort lille Land, for ikke at blive alt for lille, trængte til. Byen er — vistnok ogsaa i sjælden Grad — blevet *Folkets Fælleseje*. Det ligger jo netop deri, at den, som omtalt, har samlet og tilspidset Landets Kultur ved inden for sine Mure at koncentrere Landets Kulturmidler. Men det ligger vel ogsaa deri, at Byen — til Trods for sin Beliggenhed i det yderste Hjørne — paa Grund af Landets Lidenhed og bekvemme Naturforhold er saa let tilgængelig for hele Befolkningen. Mere end 12 Timers Rejse har kun Faa for at komme til Hovedstaden. Vi Danske staar derfor i et saare nært Forhold til vor Hovedstad; for de Flestes Vedkommende — i alt Fald naar Talen er om de bedre stillede Klasser — i stadig Forbindelse med den.

Og vi holder af vor Hovedstad, fordi den giver et saa smukt og godt Udtryk for vort Lands Ejendommelighed, som en Hovedstad kan give. Kjøbenhavn er en lys og smuk By; den henter — som Størstedelen af vort Land — sit Lys og sin Skønhed fra Havet, der strømmer om den. Kjøbenhavn har som hele Folket et let Sind; en livlig og let bevægelig Befolkning. Kjøbenhavn er, som Hovedstaden bør være, Landets Hoved. Landets smukke, lyse og gode Hoved.

Men nu Fremtiden! Hvorledes vil Kjøbenhavns Stilling som Hovedstad i Fremtiden forme sig?

Jeg tror, det vil blive dens Opgave: at kende sin Begrænsning og tage Lære deraf.

Alle er vel nu enige om, at de store Byer helst ikke bør blive større. Allerede længe har man været klar over, hvilke store sociale Onder den stærke Tilvækst til Byernes Befolkning har medført: Arbejdsløshed, Fattigdom, nu Boligmod og den af disse Onder føl-

BRUG ALTID

PERSISK

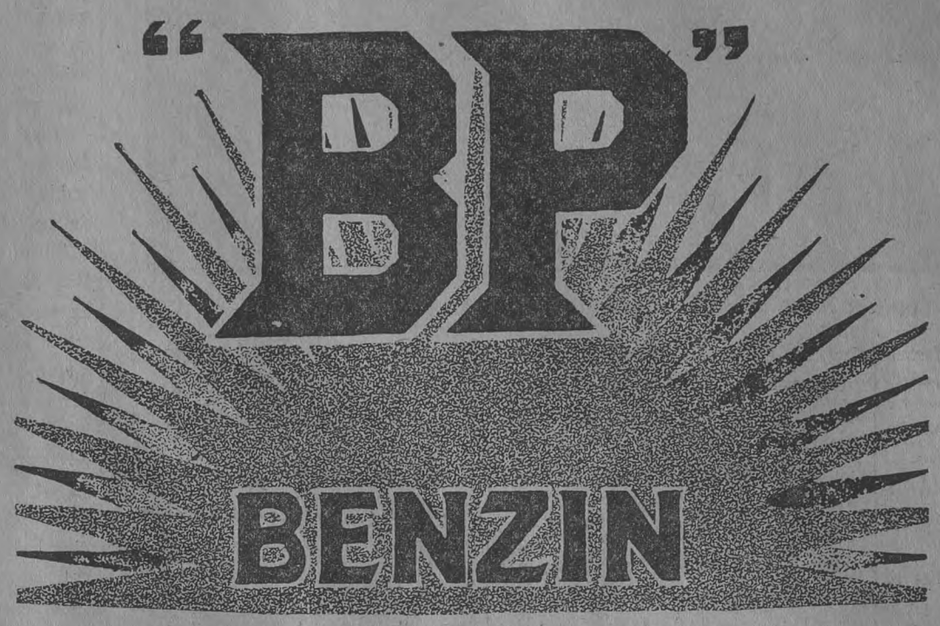

PETROLEUM

DET FORENEDE OLIE KOMPAGNI A/S

Fejl, at Byen er for stor i Forhold til det øvrige Land; men dette er i hvert Fald for Byen, som By betragtet, kun et yderligere Bevis for, hvor godt man synes om den.

Kjøbenhavn, den 18. Avg. 1924.

Chr. H. Olesen.

Tegneren Alfred Schmidt:

For min Dax „Nike" er Kjøbenhavn den bedste By i Verden og saa er den det ogsaa for hans Far.

Alfred Schmidt.

Direktør Sophus Falck,
(Redningskorpset):

Paa Grænsen mellem en stor By og en Storby, vil jeg betegne Kjøbenhavn 1924. Det rastløse Liv og det hurtige Tempo, som Motorkraften gennem de senere Aar har skabt i Samfærdsels- og Samkvemslivet, maa henregnes til nogle af Faktorerne i det samlede Hele, som lidt efter lidt har løftet Byen op af dens tidligere provinsielle Former. Paa Redningsstationen har Byens skiftende Pulsslag gennem Aarene kunnet fornemmes, den har ligefrem været som et Barometer for Byens rivende Udvikling. Men trods al Storhed har Kjøbenhavn dog bevaret sit Smil og sin Ynde.

Sophus Falck.

Arkitekt Ejnar Packness,
(Aalborg):

At den er saa dominerende ved sin uforholdsmæssige Størrelse og om sig gribende Centralisering af Landets Administration, at den i en skæbnesvanger Grad hæmmer det øvrige Lands naturlige Initiativ og Udvikling.

Ejnar Packness.

Gaardejer Hjalmar Jensen
(Gammelsminde; Form. for De loll.-falst. Landboforeninger):

Jeg nærer stor Beundring for Danmarks skønne Hovedstad. — Jeg haaber og tror, at dens Udvikling i de sidste 40 Aar har været sund og naturlig og ogsaa vil være det i Fremtiden, blot Kjøbenhavn ikke søger at være sig selv nok, men med skyldig Hensyntagen til Provinsen altid i Samarbejde med denne maa eje Energi og Virketrang til Gavn for vort fælles Fædreland.

Hjalmar Jensen.

Folketingsmand P. P. Pinstrup
(Form. for de jyske Landboforeninger):

Hovedstaden er altfor stor.

Den er ret smuk, men letsindig!

I den ødsles og svindles det bort, som Provinsen kan indtjene. Den er valutasvækkende, fordi dens Virksomheder som Regel er lidet værdiskabende.

Hovedstaden rummer de store Modsætninger: Baade de største Rigdomme af aandelige Værdier af opbyggende Art, men tillige i fremtrædende Grad de Strømninger, der nedbryder et Folks Moral og sædelige Kraft. I disse sidste har *Politiken* gjort sin store, men beklagelige Indsats i de 40 Aar!

P. P. Pinstrup.

Gaardejer N. Jensen,
(Furesøgaard pr. Farum):

En stor og herlig Hovedstad, Danmark værdig. Større Import end Eksport. Liv ved Havnen, Fart paa Gaderne. Vældig Udvikling i de sidste 40 Aar, væsentlig i ubrudt Linje. Paa et Omraade forskellig: Før en Fæstning, nu en aaben By, varslende en ny og bedre Tid. Den kraftigste Indsats for Ændringen kom fra „Politiken".

N. Jensen.

Direktør Carl Johan Meinung:

Kjøbenhavn er dejlig og evig ung.

Det er min Mening. Ærbødigst

Meinung.

Købmand, Fabrikant Kruuse,
(Odense):

En herlig By, for stor for vort Land, men saa skøn i sin Attitude, som dens Borgere er friske og muntre. En By, hvor der arbejdes og spises meget, hvor den Fremmede — Provinsboer eller Udlænding — morer sig fortræffeligt i god Forstaaelse med de „rigtige Kjøbenhavnere".

P. A. Kruse.

Direktør Oluf Christensen,
(Hotel d'Angleterre):

For mig den herligste By i hele den Del af Verden, jeg kender.

Oluf Christensen.

Boghandler N. J. Kastoft,
(Varde):

Vor Hovedstad en herlig By,
der vel er værd at gæste,
naar man fra Hjemmet bort vil fly,
derinde kan man feste.
Men vil jeg nyde Hjemmets Fred
og skal mig vel befinde.
Da maa jeg daglig ha' Besked,
om hvad der sker derinde.
Hav Tak da, kære „Politik",
for 40 Aar, der gik.
Naar var du bedst? lad mig ej lyve.
Det var i 1920!

N. J. Kastoft.

Forfatteren Olaf Hansen,
(Aarhus):

Spørgsmaalet er ganske lige til, men alligevel vanskeligt at besvare for mig. Man skulde jo helst kende noget til det, man skal væve noget om, og det er nu 18 Aar siden, jeg forlod Kjøbenhavn. I den forløbne Tid har jeg kun været der lejlighedsvis og kun kort Tid ad Gangen. Byen ser anderledes ud, og jeg ser vel ogsaa med andre Øjne. Jeg har baade følt mig hjemme og fremmed. Men hvert Besøg har dog altid beredt mig noget glædeligt, og ligegyldig kan jeg ikke færdes paa de Steder, hvor jeg har tilbragt min Udviklings rigeste Aar.

Olaf Hansen.

Arkivar Saxild,
(Viborg):

Kjøbenhavn er en rigtig pæn By og en venlig By, men lidt kedelig. Vi Provinsboere holder i Reglen meget af den, skønt den maaske nok forekommer en Del af os et Numer for provinsiel.

Georg Saxild.

Lektor, Fru Valfrid Palmgren Munch-Petersen:

Kjøbenhavn är för mig en fin, glad och vänlig stad, skapad av glada och vänliga människor, och den bär den intima präget av gammal kultur, som är utmärkande för de fina gamla köpenhamnshemmen.

Valfrid Palmgren Munch-Petersen.

Hoftandlæge, Prof. Vorslund-Kiær:

I 1884 var vor lille By som en ung Provinsskønhed i blegrød, lang Kjole, smykket med Søljer, hendes blanke, troskyldige Øjne lyste af Hengivenhed. — Nu ligner Stor-Kjøbenhavn en svulmende Kokotte med skamløst biottede Yndigheder, hendes Smykker er Simili, hendes Øjne straaler, frækt indbydende, af Atropin. I Stedet for Hengivenhed kender hun kun Given sig hen.

Før dyrkede Byen kun Dyden i Klæder,
men nu staar den nøgen med løse Sæder,
Før havde man rigelig Tid til at yde,
nu gælder det om, med Flid kun at nyde.
Før gjaldt dog Ens Ord, en Mand var en Mand,
nu strejker man lovløst det meste man kan.
Før havde man Tid, nu aldrig man hviler,
man tror, man har travlt, og driver i Biler.
Før kaldtes man „Torn", var i Virke man skrap,
nu er man forloren, blaseret og slap.
Vor By var en Tornerose i Spindel,
nu er den en Torn, der roses for Svindel.

Vorslund-Kiær.

gende Demoralisation. Man kunde ogsaa nævne: den store Bys anspændte Liv og Arbejde, Færdselsvanskeligheder og -ulykker, Larm og Spektakel og den af alt dette følgende Nervøsitet. Hvis de store Byer fremdeles vokser, vil alle disse Onder tage til i stadig stigende Grad og gøre Tilværelsen i Byerne utaalelig. — Under Krigen og dens Efterveer er Farerne ved de store Byer traadt end stærkere frem. Bolignøden er et fælles Fænomen i alle Lande; Arbejdsløsheden, som jo viser sig stærkest i de store Byer, lige saa.

Naturligvis har de store Byer i Tidernes Løb haft deres Kulturmission. Men det maa antages, at Byernes kulturfremmende Indflydelse har og vil faa mindre Betydning end tidligere. Blandt andet maa sikkert Færdselsmidlernes enorme Udvikling lette Kulturens Spredning i Samfundene.

Men hvis det er rigtigt, at det vil blive et af Fremtidens sociale Spørgsmaal, om man fremdeles bør lade de store Byer og særlig Hovedstæderne vokse ubegrænset, og endog kunstig fremme deres Vækst, saa bør dette Spørgsmaal blive særlig brændende her i Landet. Thi ganske vist er vor Hovedstad ikke saa stor som Hovedstæderne i de større Lande. Men paa den anden Side er — det fremgaar af, hvad jeg foran har sagt — Hovedstadens Indflydelse her i Landet ganske overvældende i Forhold til de øvrige Byer og det øvrige Land. Landets Lidenhed har gjort det muligt for Hovedstaden at erhverve og bevare denne Indflydelse.

Men nu maa man her i Landet overveje, om det er rigtigt fremdeles kun at have det ene Centrum. særlig for Folkets aandelige Liv; om det er rigtigt fremdeles at ophobe i Hovedstaden alle Landets Kulturmidler og alle Landets centrale Institutioner af enhver Art. Hvis man bliver ved dermed, saa vil Hovedstaden faa en unaturlig Vækst; gaa over Gevind; skyde over Maalet som Hovedstad; eller hvad man nu vil kalde det.

Det er at haabe, at det maa gaa op for Alle her i Landet, og særlig ogsaa for selve Hovedstaden, at det er et stort og afgørende Spørgsmaal, det ner drejer sig om; et Spørgsmaal, som vor indre Politik i første Række bør beskæftige sig med.

Og Spørgsmaalet trænger sig paa til Besvarelse. Alle de Institutioner i Kjøbenhavn, som har Betydning i denne Forbindelse: Universitetet, Polyteknisk Læreanstalt, Farmaceutisk Læreanstalt, Tandlægeskolen, lider under en saadan Pladsmangel, at Rammerne er ved at sprænges. Hvis de Krav, der maa stilles til den højere Uddannelse, skal fyldestgøres, saa maa Kravene om Udvidelser efterkommes. Det Spørgsmaal maa da afgøres, hvorledes disse Udvidelser skal iværksættes. Det kan ikke ske paa de Steder i Hovedstaden, hvor de paagældende Institutioner nu er beliggende. Enten maa man da helt forlade disse Steder og bygge helt ny Bygninger i Hovedstadens Periferi. Eller man maa bevare de gamle Bygninger til deres hidtidige Anvendelse — det vil sikkert i de fleste Tilfælde blive den Vej, man vil gaa — og saa bygge ny Bygninger, enten som ny selvstændige Institutioner eller som Filialer ell. lign., i Hovedstadens Omkres eller Omegn.

Men her er det, det Spørgsmaal brænder paa: Er det ikke stridende mod sund Fornuft at foretage alle disse Udvidelser i Hovedstaden i Stedet for at oprette ny, selvstændige, sidestillede Institutioner andetsteds i Landet?

Dette er ikke blot et praktisk, materielt Spørgsmaal; men et Spørgsmaal af højeste Betydning for Landets aandelige Liv. Det er Spørgsmaalet, om det ikke vil være, man kan godt sige, nødvendigt for vort aandelige og videnskabelige Livs Udvikling at faa Modsætning, Konkurrence, Brydninger ind i det. Vi har længe nok lidt under, at der i hvert Fag — i Nutiden ganske vist ofte meget specialiserede Fag — kun fandtes én Mand, der kunde tale med den Myndighed, som Universitetet giver ham. Hvorfor skal Danmark bestandig — i Modsætning til alle andre civiliserede Lande — nøjes med ét aandeligt og videnskabeligt Centrum? Vi plejer jo dog ellers at regne os for et af de højest civiliserede Folk.

Hvis Spørgsmaalet ikke nu i den nærmeste Fremtid afgøres derhen, at der søges skabt et nyt Centrum uden for Kjøbenhavn, saa vil der paa Udvidelser af Hovedstadens videnskabelige Institutioner blive anvendt meget store Summer, saa store, at der ikke bliver noget tilovers til Udviklingen af det aandelige Liv uden for Kjøbenhavn. Saa maa vi i en uoverskuelig Fremtid leve videre med den samme Skævhed i vort Lands Struktur, som vi hidtil har levet og lidt under. Og saa er det rette Øjeblik til at foretage en Strømkæntring forpasset.

Det strider mod vor nedarvede Tankegang, at der uden for Hovedstaden skulde kunne trives noget selvstændigt aandeligt Liv, som skulde kunne komme op paa Siden af Hovedstadens. Men det er denne Tankegang, vi maa se at komme bort fra. Som *By* skal Hovedstaden selvfølgelig udvikle sig frit; vil sikkert ogsaa som By vokse og udvide sig. Men som *Hovedstad* bør den som sagt forstaa sin Begrænsning og finde sig i, at der ogsaa uden for den gror nyt og selvstændigt Liv frem. Og det er og bliver en Uretfærdighed, naar fra Statens Side alt ofres paa at fremme Hovedstaden aandelige og kulturelle Liv, medens man til Provinsen siger: I maa gerne, om I vil, arbejde paa at komme med; men I maa selv om det, og I maa selv betale, hvad det koster.

Kjøbenhavn vil sikkert, som den intelligente og frisindede By, den er, forstaa sin Fremtids Opgave, som den her er antydet, og derved vedblive at være Danmarks Hovedstad i Ordets bedste og videste Betydning.

Ernst Drechsel.

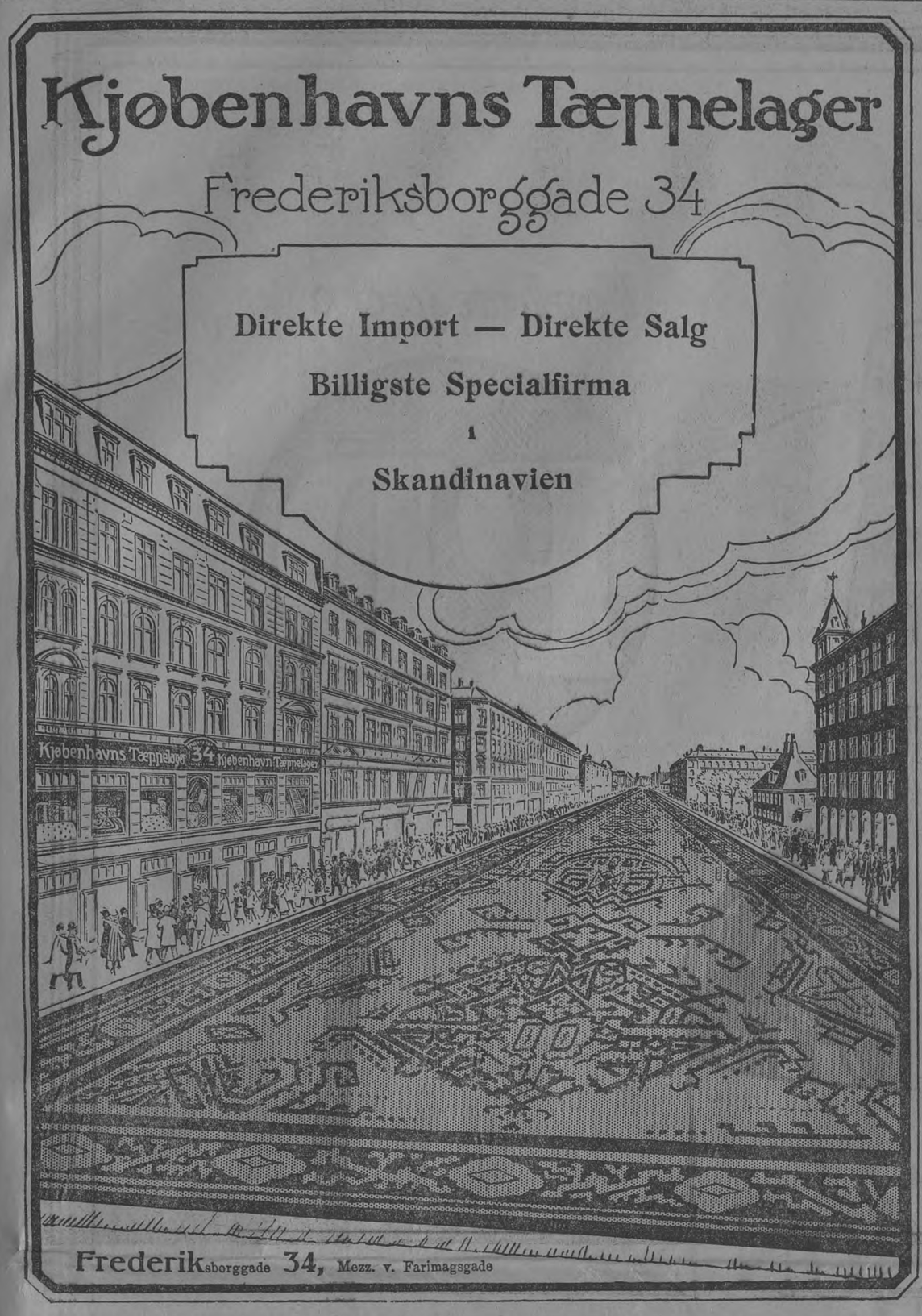

Overlærer Carl Christensen,
(Frederiksværk):

Kjøbenhavn haf i de sidste 40 Aar udviklet sig til en virkelig Hovedstad, der i enhver Henseende er en Pryd for Danmark.

Kjøbenhavn rummer paa alle Omraader saa megen Dygtighed og Frugterne af saa mange dygtige Menneskers Arbejde, at det er det Sted, hvortil man fortrinsvis søger hen om Oplysning og Dygtiggørelse.

Kjøbenhavn har fra at være Sæde for lovbryderisk Regering udviklet sig til at være Frisindets faste Borg. For den alt overskyggende Andel, „Politiken" har haft i dette, bringer jeg min bedste Tak.

Carl Christensen.

Forfatteren, Skoleinspektør Fridtjof Bon,
(Hillerødgades Kommuneskole):

Jeg holder af vor By, fordi jeg holder af Kjøbenhavnerne, i alle Aldre, af begge Køn. Jeg holder af deres Lune og Humor — naar vi en Lørdag Aften sent — om Bord i Linie 7 — kører hjemad mod Nørrebro og staar stuvede, broderligt og søsterligt, paa Bagperronen. Over Dr. Louises Bro siger saa Caspersen, der kommer fra Torskegilde: Hold nu godt fast, allesammen og bliv ikke søsyge, for nu skal vi s'gu ud paa Søen. —

I en Kommuneskoles Pige-Realkl. drøfter vi den menneskelige Ærgerrighed, derefter Forskellen paa den kvindelige og mandlige Ærgerrighed. Efter flere Forslag svarer en skælmsk, 10-aarig Kjøbenhavnerinde:

Den kvindelige Ærgerrighed maa bestaa i at herske over en Mand.

Klassen jubler.

Fridtjof Bon.

Forf., Adjunkt Niels Jeppesen,
(Viborg):

Du er blaa og salt af Sundet,
grøn af Taarne, Haver, Parker;
rød og frisk af Frugt og Ungdom,
strømmet ind fra Bondemarker;
Danmarks Hovedstad og Hjerte,
mild og munter er din Stemme;
der er Sol i dine Gader,
hvor Enhver kan gro og glemme.

Niels Jeppesen.

Direktør Sylvester Hvid,
(Reklame-Bureauet):

Da „Politiken" startede for 40 Aar siden, havde jeg den Ære at være en beskeden Medarbejder i Stueetagen hos Hermann Bing og Witzansky.

Den Gang, da alt drejede sig om Gud, Konge, Estrup, Hørup og Christen Berg, og da vi alle kendte hverandre, da var Kjøbenhavn for mig det dejligste paa Jorden.

Nu er Kjøbenhavn paa gode Veje til at blive en rigtig Storstad — nu maa vi have Lygte med for at finde hinanden. Nu har den Selskabslivets Elegance, men den mangler — Hjemmets Hygge.

Sylvester Hvid.

Fru Marie Hørup:

Kjøbenhavn er i Lømmelalderen, men er i Færd med at blive en Storstad.

Marie Hørup.

Rektor Georg Bruun
(Kolding):

Blandt andet, at den efterhaanden er kommet for langt bort fra det rigtige Bondeland. Særligt gør det mig ondt for Børnene i Baggaardene og paa 4. Sal.

Georg Bruun.

Fru Elna Munch, M. F., M. B.

Fra Naturens Haand en af de skønneste og mest indtagende Byer.

I teknisk og hygiejnisk Henseende sikkert en af de første.

I arkitektonisk Henseende skæmmet af mange Forsyndelser.

I stedse højere Grad præget af Avtoriteternes Uvilje mod Træbeplantninger, der i Almindelighed raseres eller i bedste Fald klippes à la garçonne, medens spraglede Benzinpumper, store kommunale Lysreklamer og misprydende smaa Skure under kommunal Beskyttelse skyder op som Paddehatte.

p. t. Genève.

Elna Munch.

Musikdirektør Olfert Jespersen:

Nøjagtig hvad Digteren sang i Halvfjerserne:

Kjøbenhavn er dejlig, naar bare man har
de nødvendige Penge — i Lommen man
ta'r.

Olfert Jespersen.

Folketingsmand A. C. Meyer:

Naar De spørger mig — Kjøbenhavner af Aargang 1858 —, hvad jeg mener om min Fødeby, skal jeg beredvilligt give følgende Svar:

1) Et herligt Strøg fra Værnedamsvej til Langelinjes yderste Mole. 2) Et Stykke Romantik ved Navn Christianshavn. 3) Fire brillante Centrer: Amalienborg, Kongens Nytorv, Højbroplads og Raadhusplads. 4) Kulturværdier — blot for lidet kendt af Kjøbenhavnerne selv — som Statens Museum for Kunst, Thorvaldsens Museum og Etnografisk Museum. 5) Det skønne Tivoli.

I øvrigt blot, hvad der udtrykkes i en gammel Vise:

Kjøbenhavn er dejlig, naar bare man har
de nødvendige Penge, som i Lommen man
ta'er.

A. C. Meyer.

Skuespiller Frederik Jensen:

Jeg synger med Digteren:

„Kjøbenhavn, du er dejlig, naar bare man har
de nødvendige Penge, som i Lommen man
ta'r

Altsaa en dyr By.

Frederik Jensen.

Red. Holger Bernild,
(Hillerød):

Jeg var 12 Aar gammel, da jeg første Gang besøgte Hovedstaden. Den betog mig ganske, og jeg har siden altid holdt af den. For fuldt ud at kunne vurdere Kjøbenhavn maa man imidlertid enten bo derinde eller have den paa nogenlunde stor Afstand. Vi, der lever i Nordsjælland, Hovedstadens Overdrev, har „Byen" for tæt inde paa Livet, og paa Egnens Befolkning er Paavirkningen ikke den bedste. Men derfor er Kjøbenhavn ligefuldt en dejlig By og med Ære Danmarks Hovedstad.

Holger Bernild.

Skuespiller Carl Alstrup:

Meget godt og lidt daarligt; men holder alligevel helt af Kjøbenhavn, fordi den er Hovedstad i mit smukke Fædreland.

Carl Alstrup.

Fru Liva Weel,
(Scala):

At Kjøbenhavn har al Verdens Charme og Humør.

Liva Weel.

Direktør Benny Dessau
(Tuborg):

Næst Hellerup er Kjøbenhavn den dejligste By i Verden.

Benny Dessau.

Fra Casinomaskeraderne til Adlon.

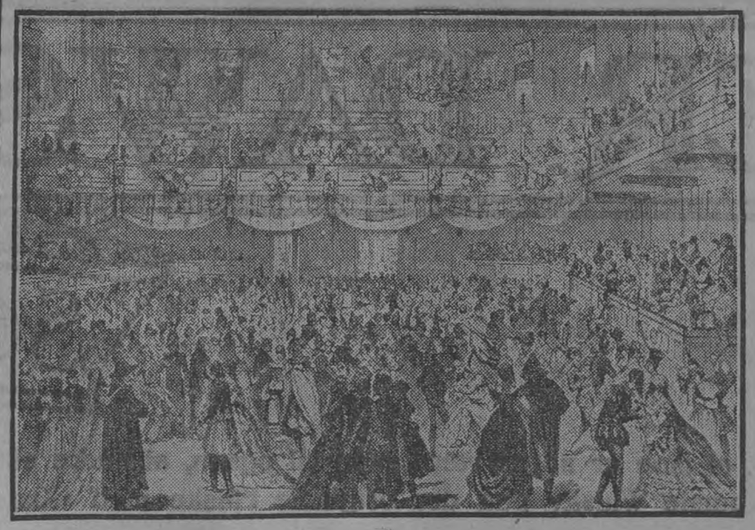

En Casino-Maskerade.

Hvis man en Nat for fyrretyve Aar siden færdedes paa Kjøbenhavns Gader, risikerede man i hvert Fald ikke at blive kørt over. Vogntrafiken var yderst ringe; kun med meget store Mellemrum mødte man en Hestedroske. Gaden var til tri Disposition for de „Personer af begge Køn", som nu og da dukkede op fra en Kælder.

Og der var ikke saa faa Nat-Kældere. Alene paa Strækningen Kongens Nytorv til Raadhuspladsen — den Gang Halmtorvet — laa tre meget søgte: *Rydbergs Kælder* paa Østergade, *Klosterkælderen* og *Blanchs Kælder* i Vimmelskaftet, skraas over for hinanden. Desuden gemte sig i en Gaard paa Østergade den saakaldte *Kongens Klub*, der fristede med Separatkabinetter, og af hvilke en mere renlig Afdeling, *Braminerklubben*, i nogle Aar efter Midnat var Samlingsstedet for Journalister, der skulde have et Glas efter endt Redaktionsarbejde, og en lille Kres af saadanne Kjøbenhavnere, der af Naturen i det hele var utilbøjelige til at gaa i Seng. Det var en ren maskulin Klub i Modsætning til den senere opstaaede *Venusklub*, der havde Lokale i Lille Kongensgade, og hvis Navn prægede Nattelivet i den. Den blev dog hurtig lukket af Politiet.

De andre Natlokaler trivedes fortræffeligt igennem Firserne og ind i Halvfemserne. Deres Publikum bestod af Herrer og Damer, de sidste næsten alle tilhørende den officielle Umoralitet. Omgangstonen var tvangfri, Serveringen nonchalant, Drikkevarerne slette. Whiskyen spillede endnu ingen Rolle; man drak Øl, Kognak eller Toddyer. Under meget festlige Forhold lunken Champagne af et Mærke, der maatte faa Enkefru Cliquot til at rødme i sin Grav. Enkelte ekstra grønne Levemænd foretrak Absint. Og der var aabent til den gryende Morgen.

Et ganske lille Skridt opad tog Nattelivet, da *Riises Natkafé* over for Helligaandskirken indviedes omkring Aar Halvfems. Den var noget af Berlins Friedrichsstrasse i Simili og søgtes af den kvindelige Kvartverden, der bildte sig ind at være Halvverden. Her sprang nogle flere Propper end i de dunkle Kældere, men Kelnerstanden var ogsaa her af en Ligefremhed i sin Optræden, særlig over for det kvindelige Klientel, som vilde have jaget en Kameliadame paa Flugt. Heldigvis fandtes hun ikke, og hendes Elever sad fremdeles ved Seinen.

Men samtidig med dette Natteliv blomstrede et andet. I Firserne havde alle Dansesalonerne omkring Fastelavn deres Præmiemaskerader, hvilke unge Akademikere baade fra Foreningen og Samfundet tilførte en let Antydning af Aand. Og netop som disse Maskerader begyndte at komme i Forfald, fik *Casinomaskeraderne*, der efter at have været en borgerlig Familieforlystelse var blevet til næsten slet ingenting, en Renæssance. De levede pludselig op i Halvfemsernes Begyndelse, og her fødtes egentlig den kjøbenhavnske Demimonde i Silke, den, der senere bredte sig i Hotel *Nationals* Natrestaurant og i *Maxim*. Her saa Kjøbenhavn ligeledes med Undren den første Smoking uden for Gesandtskaberne og de faa engelsk paavirkede Storhandelshjem.

Men ogsaa dette var kun en Overgang. Et virkeligt Natteliv efter evropæisk Mønster fik Kjøbenhavn først, da *Wivel* aabnede sin Storstadsrestaurant, der i øvrigt begyndte under beskedne Former som en Kafé, den Afdeling, der nu ligger Indgangen til Tivoli nærmest. Her tændtes det elektriske Lys i sin fulde Glans, og her souperede man i de sene Nattetimer, medens alt andet Natteliv for en Tid gik til Bunds i Mørket. Baade de officielle Knejper og de mindre officielle, saasom en kendt Cigarforretning i Frederiksborggade, som efter Midnat serverede Portvin og Caloric for de Gæster, der kendte Ordet „Sesam, luk dig op!", og mellem hvilke var ikke faa af de kommende Aars Bedsteborgere af alle politiske Farver, ogsaa de allermest brandrøde.

Wivel blev Stjernen, der lyste i Natten, og mod hvilken selv *Bernina* blegnede. Og dens Natteliv holdt sig, indtil ny Beværterlove drog Grænser for Aabningstilladelsen og gav sig til at genne Kjøbenhavnerne i Seng.

Som en Protest opstod de nuværende Klubber, om hvis fortsatte Eksistensmuligheder det vil være vanskeligt at profetere, efter at Politiet har givet sig til at se dem efter i Sømmene.

Men fra Casinomaskeraderne til *Adlon*, fra Rydbergs Kælder til de mange besynderlige nuværende Udvækster paa Klublivet strækker sig, hvad man gerne kunde kalde en kulturhistorisk Linje, som paa et bestemt Omraade er en Linje i Byens Udvikling fra det Aar, da *Politiken* opstod, til Øjeblikkets Kjøbenhavn.

Moustache.

Et uhyggeligt Minde

Mordstedet i Store Kongensgade, hvor Philipsen omkring 1890 myrdede Meyer og puttede Liget i en Tønde. Huset er for længst nedrevet og erstattet med en Nybygning. Morddaaden er den uhyggeligste i Kjøbenhavn i Mands Minde.

En fin Whisky i en sjælden Flaske

Forlang en

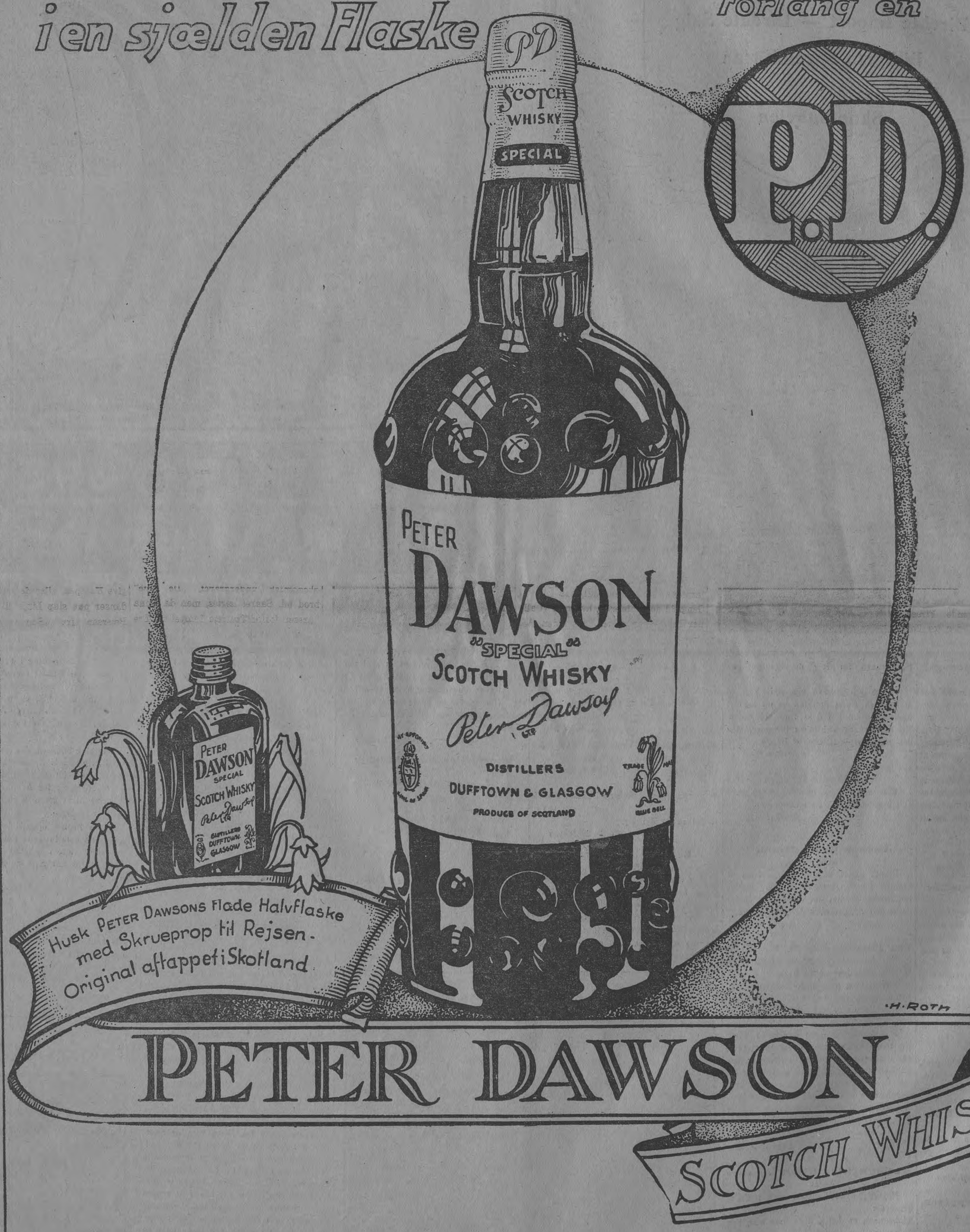

Det er ikke nok at vide ved sig selv, at man er noget værd, man vil ogsaa, at andre skal vide det og huske det.

Derfor fyldte Peter Dawson sin fine gamle Whisky paa den originale Flaske med »Knaster og Smilehuller«. For at alle skulde kende den.

Vil De have Vished for, at De er Whisky-Kender, behøver De blot at smage en P. D., synes De, at den er fortrinlig, har De Forstand paa Whisky.

Selv paa lang Afstand vil De kende Flasken med »Knaster og Smilehuller«.

Lad den komme nærmere! Forlang en P. D!

Kjøbenhavnsk Teater 1884—1924.

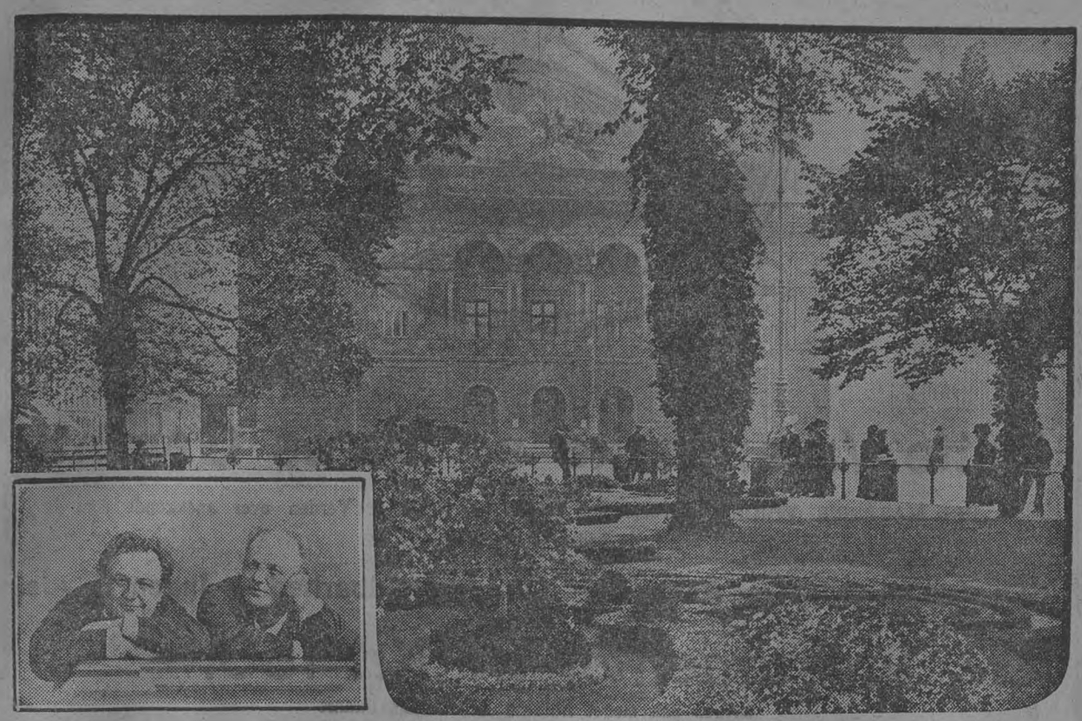

Det kongelige Teater i Efteraarsbelysning. I Hjørnet Olaf og Emil Poulsen.

Set under Evighedens Synsvinkel er dansk Teaters Udvikling gennem de sidste 40 Aar vel nærmest at sammen-

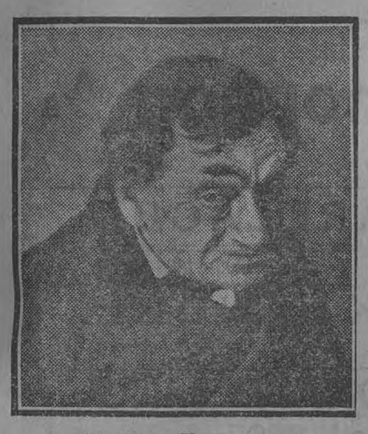

Sophus Neumann.

ligne med en beskeden Myrefarce paa Spidsen af en Grannaal. Men for de gode Indvaanere i det Lillekøbing, Kjøbenhavn, *var* i Firserne, har den i Sandhed været imponerende. Firsernes Kjøbenhavn var jo „inden for Voldene": Betty Nansen-Teatret, Scala, Det ny Teater, Fønix, Thalia, og hvad de hedder allesammen, ja, selv Dagmarteatret — det er altsammen *„uden* for Voldene".

Julie Møller.

Scala var for Datidens Kjøbenhavn et Etablissement, fjernere end Charlottenlund Palmehave for os, en udenbys Ølhalle, som efterhaanden blev „Koncertsal", Variété, Operette-Teater, indtil Skaarup (og Wulff) i 1912 overtog Direktionen og gjorde det til vort *Casino de Paris,* vort kosmopolitiske *Show* med en særegen, raffineret Atmosfære af barok Humor, *dancing girls* og *sing-song-boys,* Sarauwsk Vid lanceret med Livas Humør, i en Duftsky af Cotys Parfumer og et Flimmer af excentriske Pragttoiletter.

Saadan har ogsaa *Frederiksberg Morskabsteater* været underkastet en besynderlig Forvandling: fra det lille, ganske primitive Forlystelseslokale, hvor Gerner og Frederik Jensen sang

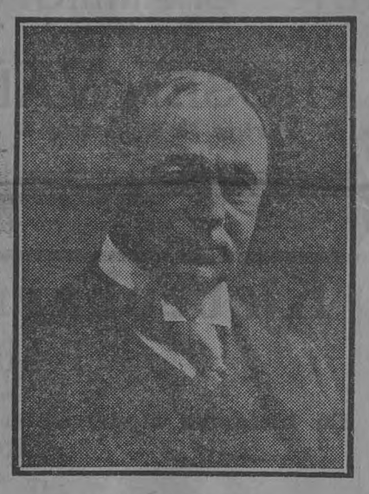

Karl Mantzius.

om Sommeren (og *kun* om Sommeren, for Publikum kunde ikke lokkes saa langt uden for Lov og Ret om Vinteten), indtil Leopold Wundt i 1912 overtog det og døbte det om til *Alexandra-Teatret,* og det med August Falcks Strindberg-Gæstespil første Gang blev den literære Verden bevidst. I 1914—15 prægedes det under Schnedler-Sørensenss Direktorat af Peter Fjelstrups Kunst, i de to følgende Aar (Albrecht Schmidt-Wundt) af Clara Pontoppidans („Eventyret") og Malbergs („Forretning er Forretning"), indtil den Dag i 1917, hvor Fru Betty Nansen under et Gæstespil købte det bort over sine Værtsfolks Hoveder, og omdøbte det til *Betty Nansen-Teatret,* hvorved Kjøbenhavn fik sit første intime Teater efter fransk Primadonna-Direktricemønster. Det er nū ubestridt det Privatteater, der har det

Robert Watt.

kunstnerisk interessanteste Repertoire og den tydeligste Linje.

Har Udviklingen saaledes været i forbløffende Storstadsstil, saa har til Gengæld den Interesse, hvormed vi alle har fulgt hver enkelt Fase i den, bevaret en allerkæreste provinsiel Karakter. Vi gode Folk her i vor Lippe-Detmoldske Idyl kender jo kun virkelige Verdensbegivenheder af daarlig Omtale, og følger derfor med langt større Interesse, *hvornaar* vor Næstes Haar begynder at spalte i Spidsen. Teaterfolk er herligt Stof for os, de har Temperament eller i hvert Fald Tordenmaskiner, der kan faa det til at ly-

Anna Larssen.

de saadan, — der sker altid saa dejligt meget hos dem: Krak og Kriser! — I Enkeltheder at genfortælle eller genopleve alle disse søde Sindsbevægelser gennem 40 Aar, vilde virke trættende, og mindst tage ny 40 Aar, da hver Kendsgerning maatte vendes og drejes foran Misundelsens og Hadets, Skuespillerforgudelsens, Snobberiets og Alverdens intrigante Aktørers, Direktørers, Juristers, Kritikeres, Petitjournalisters, Bankmænds og Aagerkarles Troldspejle. Men om man blot drejer en Film af Direktør- og Skuespillernavne, af Aarstal, Forfattere, Stykker og Roller forbi Hukommelsen, saa giver den i sin Flimren det allerbedste Indtryk af denne bevægede Side af dansk Teaterhistorie.*)

*) Til dem, der ønsker at studere Emnet til Bunds, anbefales Robert Neiiendams Standard-Værker om Det kgl. Teaters, Casinos og Folketeatrets Historie og samme Forfatters mange smaa Teatermonografier.

Aaret 1884 betegnede et Vendepunkt i næsten samtlige kjøbenhavnske Teatres Liv:

Paa *Folketeatret* Direktørskifte: *Robert Watts* Periode afsluttedes, og den sekstenaarige *Abrahamske* Periode begyndte. Paa *Casino* afløste *August Rasmussen* den drevne *Theodor Andersen,* som overtog *Dagmarteatret.* Paa *Det kgl. Teater* indtog Kammerherre *Fallesen* Chefsposten.

Folketeatret i 84! Slet beliggende, i en kedsommelig Afkrog af Byen, ved Skidentorvet. Anseelse: en Slags Revyteater. Abrahams' Repertoire, i væsentlig Grad Syngestykker og Operetter, men ogsaa Holberg, Fru Heiberg, H. C. Andersen, Goldschmidt og unge, danske Forfattere: Esmann, Peter Nansen, Edv. Brandes. Direktionen bestandig paa Fallitens Rand. I 1900 overtager Dorph-Petersen Direktionen: Palle Rosenkrantz, Sherlock Holmes, Thummelumsen, Bergstrøm: Lynggaard & Co.! — 1912 Johannes Nielsen Direktør: Over Evne, Samson og Dalila. Fra 1912 Einar Christiansen, i hvis senere Aar Teatrets Ansigt er blegnet. Hr. Frische skal nu give det Kulør igen. Man maa haabe, det lykkes i den Form, at Teatrets bedste Traditioner genopfriskes. Glimrende Skuespillere har dette Teater ejet: Zinck, Julie Møller, Sophus Neumann, Alb. Helsengreen, unge Reumert, Sigrid og Jonna Neiiendam, for blot at nævne nogle. Ypperlige Instruktører: Herman Bang, Johannes Nielsen. Mindeværdige Gæstespil: Anna Norrie, Bjørn Bjørnson, Lugné Poe med Suzanne Dêprés, Mounet Sully, Sarah Bernhardt, Coquelin, Eleonore Duse, Johanne Dybvad! — Folketeatret har virkelig Traditioner, og Tradition er baade Arv og — Gæld!

Emma Thomsen.

Dagmarteatret var i 84 „den ny Scene" i *Jernbanegade* (hør, hvor det lyder af Stationsby!). Men Theodor Andersen vandt allerede i 86 sin afgørende Sejr med „Den tapre Landsoldat", én af de største Sukces'er i dansk Teaterhistorie, hvorefter han klogeligt trak sig tilbage som en rig Mand. Kaos! Skuespillerne spiller paa Deling! Endelig i 89 indledes den literære Periode af *Riis-Knudsen,* Mantzius, Julius Lehmann. Fra 90 til 97 fortsætter Riis-Knudsen som Enedirektør. Det er inden for de 40 Aar det eneste kjøbenhavnske Direktorat, som virkelig staar og vil blive staaende som en „Epoke" — (man mene saa i øvrigt hvad man vil om den af Riis-Knudsen repræsenterede „Retning") — den eneste hele, betingelsesløse Indsats af rene Idealer, forenet med økonomisk Offervilje og — NB. — økonomisk Kunnen. Ædelt, maaske lidt for ædelt Repertoire, i et Plan, Skuespillerne ikke helt kunde naa, hvilket til Gengæld medførte, at dette Privatteater blev en Art Skuespiller*skole:* for Emanuel Larsen, Augusta Blad, Nikolai Neiiendam, Anna Larssen, Jacques Wiehe. Ogsaa for Martinius Nielsen, som i 97 overtog Direktionen, og tildels fulgte Riis-Knudsens Linje med det bedste Personale, noget kjøbenhavnsk Privatteater nogen Sinde har haft: paa én Gang Anna Larssen og Betty Nansen, Sophus Neumann og Peter Fjelstrup, Adam og Johannes Poulsen. Kjøbenhavn var endnu den Gang Lillekøbing, og Martinius naaede at blive en „Figur", vor Sir *Beerbohm.* Særligt i den Periode (1902—05), hvor ogsaa Casino blev underlagt hans Scepter, var hans sølvknappede Stok, hans

Hvorledes vor By er forvandlet.

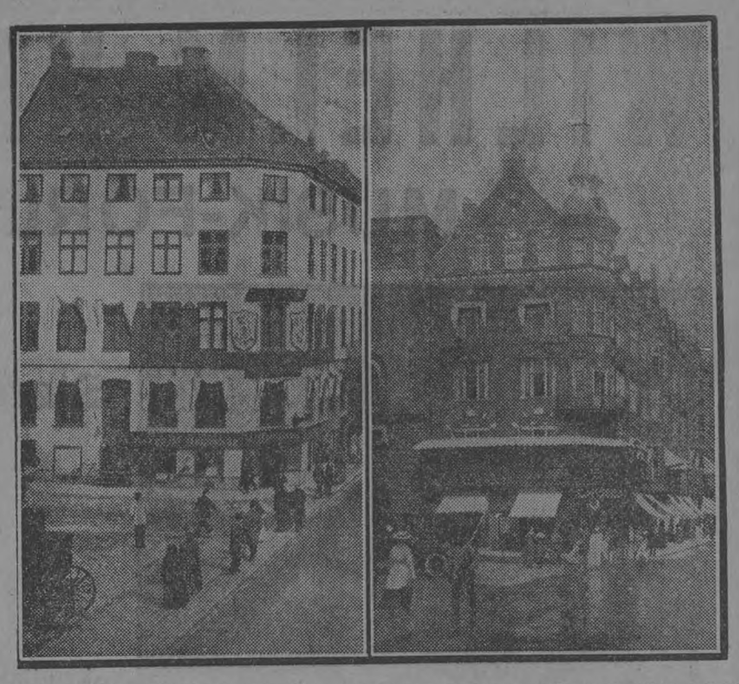

Peter à Portas kendte Hjørne Gammeltorv—Nygade før 1900 og nu.

Slængkappe, hans høje Hat, hans Taxameterture fra Jernbanegade til Amaliegade. Strøgkonditoriernes uudtøm-

Peter Fjelstrup som ung.

melige Samtalestof. Men at være Direktør, Instruktør og Skuespiller paa to store Teatre, det var „over Evne" paa en anden Maade. De to Scener blev økonomisk undergravet, „De Otte" brød ud. Saaret lægtes, men da Anna Larssen forlod Teatrets Tempel til Ære for Evangelieteltet, og Johannes og Adam Poulsen gik til Det Kongelige, var Sammenbrudet uundgaaeligt. En ny Serie mere eller mindre holdningsløse Provisorier fulgte: Oda Nielsen, Christmas, Fritz Petersen, Herold og Liebmann, „Scenekunstens Fremme" (Johannes Nielsen og Adam Poulsen, 1911—14). I den gyldne Gullashtid 1914—19 kom Hofman, som præsenterede os for Shaw og Svend Gades Strindberg (Drømmespil, Advent), men ellers ikke helt syntes at kende sin Besøgelsestid. Endelig Rooses korte, men energiske, kunstneriske Indsats (1919—22) med Reumert og Bodil Ipsen i et glimrende Repertoire. Og nu Hofman paa ny, men i en yderst vanskelig Tid.

Den roligste Tilværelse har vel *Det ny Teater* ført, det, som alle kloge Hoveder mente, var dødsdømt fra Starten paa Grund af sin daarlige Beliggenhed. Det aabnede under Lindstrøm (1908—09) — „Dollarprinsessen", „Niels Peter Swane", Reumert og Cajus Bruun, — og siden har Direktør Ivar Schmidt uafbrudt ledet det, ud fra en vis Velvilje over for uindviklet „dansk Arbejde", men i øvrigt efter en aabenhjertig, merkantil Plan.

Casinos Historie er en Rocambole-Roman for sig. Da August Rasmussen i 84 overtog det efter Theodor Andersen, var Teatret ribbet. Han forsøgte med „Féerier", men Féerne har ikke været gode eller ikke gode nok: Fallit. Opløsning. Personalet spiller paa Deling. Et Lyn: Strindbergs „Faderen". Mange, korte Direktorater med stor, men ugengældt Kærlighed til „det brede Publikum", som aldrig forstaar Koketteri. Robert Watt vilde prøve noget Nyt („Kameliadamen"), og drog Gustav Esmann til. I 93 Betty Nansens Debut. I 94 Krak, Deling, Avktion, — Richard Schrøder fortsætter med Folkekomedier („De smaa Landstrygere") til 1900. Abrahams og Edgar Høyer springer til, Abrahams dør, og Edgar Høyer, som sikkert vilde have draget en Lanse for den ny Ungdom, maa opgive Kampen, allerede 1902. Martinius danser paa slap Linje til 1905. Fritz Petersen fra „Sommerlyst" lægger smart ud („Den glade Enke"), men

Severin Abrahams.

skandaliseres og dør for egen Haand. Panikstemning. Fjeldgaard leger Direktør i tre Sommermaaneder. Aage Garde skaber pludselig en kunstnerisk, værdifuld Forestilling med Strindbergs „Gildets Hemmelighed". Men Intet synes at hjælpe. Det lysner alligevel: Gerda Christophersen bliver vor første kvindelige Teaterdirektør og klarer sig gennem 1912—14 med Operetter. Holger Rasmussen „skurker" med forskel-

Det forsvundne Kjøbenhavn. I.

Den gamle, beskedne Lygtekro paa Grænsen af Nørrebro og Utterslev maatte forsvinde som Følge af Byens Udvidelse og Slangerupbanens Aabning.

Det forsvundne Kjøbenhavn. II.

Hele det ny Østerbro har stampet sig op paa Ruinerne af nogle af de mest idylliske Kvarterer. Kalkbrænderivejen, som vises paa ovenstaaende Billede, var i Firserne et af de mest karakteristiske.

WILHELM HANSEN
MUSIK-FORLAG

Hovedforretningens Façade i
Gothersgade
Filial:
Frederiksberggade 36

NORDISK MUSIKFORLAG
Vimmelskaftet 38
Stort Sortiment af al Musik
Grammophon Apparater og Plader
Eneforhandling af PARLOPHON Plader

NORSK MUSIKFORLAG
Kristiania & Bergen

A. B. NORDISKA MUSIKFORLAGET
Stockholm — Göteborg — Malmö

Grundlagt 1857

Største Musikforlag i Norden

Udgiver af Størstedelen af den skandinaviske Musik, samt af en Del af Udlandets moderne Komponister, saasom:

Arnold Schönberg
Igor Strawinsky
Jean Sibelius
Selim Palmgren
Ignaz Friedman
Ludomir Rozycki etc.

Dette Varemærke er Deres Garanti.

„HIS MASTER'S VOICE"-Instrumenter, Plader og Naale er Verden over anerkendt som de bedste i Branchen.

Største Klangfylde og Renhed — Største Holdbarhed — Ingen Bilyde.

Instrumenter fra Kr. 150.—
sælges paa meget kulante Afbetalingsvilkaar.

Plader fra Kr. 3,50.

Vort Pladerepertoire er det største, der eksisterer, og omfatter hele Verdens Musik, udført af de bedste og største Kunstnere.

Vore Artikler faas i vore bekendte Udsalg Landet over og i vort Detailudsalg:
Købmagergade 22. Telf. 11.511.

Skandinavisk Grammophon A/S
Frihavnen. København Ø.

F. THOMSENS MUSIKVARELAGER
MUSIKTHOMSEN
TLF. 2203—1802—1803. ST. KONGENSGADE 21. TLF. 2203—1802—1803

CHR. BJØRVIGS MUSIKHANDEL
Telf. 13640. *29, Frederiksborggade 29.* *Telf. 13640*

BOGHALLENS GRAMMOFONAFDELING
Alfred H. Hassing, Raadhuspl. Telf. 8297.

A. ROSENWALD
Købmagergade 59, Nørrebrog. 38, Vesterbrog. 93, Griffenfeldtsg. 3, Skinderg. 36, Værnedamsvej 12

lige Meddirektører („London i Lyngteskær", 115 Gange) gennem fem Sæsoner. *Staten* køber Teatret med Dobbeltscene-Hensigter, men Planen strander paa visse kongelige Kunstneres Stupiditet. Men der er — trods Alt — et speci-

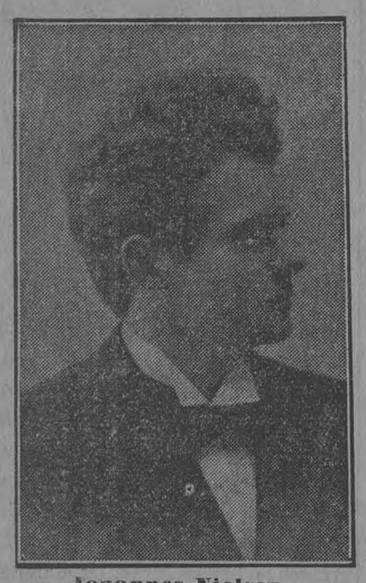

Jonannes Nielsen.

elt „Casino-Publikum" i Storkjøbenhavn med Nabokommuner: Herman Petersen og Bjering-Petersen finder i 1919 Operetter frem af Skuffen til to Aar, og fra 1921 har Direktør Emanuel Gregers haft gyldne Dage. Casino er atter og evigt Overskous, Lykkebarnets, Operettens og Folkekomediens.

Administrativt saa omtumlet som Privatteatrene har Det kongelige Teater selvfølgelig ikke været. De gode Sugerødder, Nationalscenen har ned i Statskassen, og den fra Enevælden nedarvede, „født uangribelige" Direktionsform, har hidtil bevaret det for den Art Katastrofer, omend med stedse svindende Kraft. Kammerherre Fallesen regerede trygt sine ti Aar, til 1894, og afløstes af Grev Danneskjold-Samsøe, som — først med Peter Hansen og senere med Einar Christiansen som kunstnerisk Raadgiver — trygt regerede videre til sin Død i 1908. Fra 1909—13 var Departementschef Weiss Chef med Mantzius som Direktør for Skuespillet. Endelig har saa Grev Brockenhuus-Schack været Chef i de sidste elleve Aar, med Benzon som Direktør, til 1914, med Johannes Nielsen som Direktør til 1922, hvor Sparekommissionen indsatte Poul Nielsen, Norrie og Herold som Direktører; den første dog kun, til Aage Garde afløste ham i 1923, for lige at faa demonstreret saa megen Kultur, at han maatte falde som et selvfølgeligt Offer for de samme Albuer, der fjernede Chefen. Teatrets gamle Styrelsesform havde sine Fejl; Alle var enig om, at *En* burde have Magten og Ansvaret. Saa længe man ikke havde den Ene, som havde den store *kunstneriske* Avtoritet, var det godt at have en Mand med *menneskelig* Avtoritet i Spidsen for denne Institution, hvis Menneskemateriale er af en egen Art, store Skuespillere og store Skuespillerinder. Man kan ikke være andet end bekymret ved Tanken om, at Teatret *først nu* — ved Oprettelsen af Enedirektør-Embedet — har faaet — de *mange* (og uansvarlige) Direktører — bag Kulisserne. Men paa den anden Side kan man heller ikke andet end haabe, at det maa lykkes

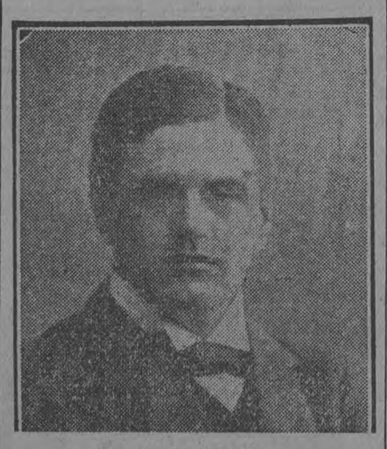

Fritz Petersen.

den ny Direktør at bevare Stabiliteten i Teatrets Ledelse. For hvilken stor Indsats i vort Kulturliv har ikke Det kongelige Teater betydet, ogsaa i de sidste 40 Aar! — Ingen, som ikke har oplevet det, kan vel gøre sig en Forestilling om, f. Eks. blot Ibsen-Premièrernes Betydning i 80'erne og 90'erne. De faldt regelmæssigt hvert andet Aar, og det var Begivenheder for hele Nationen. Bjørn-

Poul Reumert som Debutant.

son stod jo ikke saa venligt til „den gamle Kasse", men omsider fik vi dog „Naar den ny Vin blomstrer" (med Bodil Ipsen debuterende). Hvilken Berigelse har ikke Fru Eckardts Spil betydet for sin Tid. Og Fru Hennings. Og Jerndorff. Og Mantzius. Og Emil Poulsen, som ganske, lige til 1900, overstraalede Olaf, hvis Stjerne til Gengæld siden steg Aar for Aar, med Per Degn, med Jeppe, med Lechat, indtil 1917. Deres hele kunstneriske Liv og Blomstring falder inden for disse 40 Aar.

Det er vel ellers ikke saa lige til at afgøre, hvad kjøbenhavnsk Teater i dette Spand af Tid har bragt os — ud over Skuespillernes Ydelser — af *blivende* Værdier. Bortset fra Ibsen, Strindberg og noget af Bjørnson, synes det maaske ikke saa meget. Brandes' „Under Loven", Bergstrøms „Lynggaard & Co.", Benzons „En Skandale", Esmanns „Den kære Familie" vil vel blive staaende i Kraft af deres tekniske Fuldkommenheder, deres kulturbilledlige og tidstypiske Værdi og deres Menneskelighed. Poetisk bevæget vil en kommende Generation vist kun blive af Sven Lange. Dette hænger igen saa nøje sammen med, at hele denne Periodes Forfattere og Digtere, de, som nu er midaldrende eller gamle, saa ganske staar i *Realismens* Tegn, og Tiden er ved at vende sig fra Realismen. Den var velkommen, da den kom til os i Firserne og Halvfemserne, ja, den var sikkert nødvendig som Reaktion mod den astmatisk hendøende Romantik med dens tomme Bravader, dens Kling-Klang og „Bassalabah". Og den fandt en gunstig Jordbund i vort nationale Jævnsind. Derfor gennemsyrede den alt, ogsaa Instruktionen og Spillemaaden. Alt dét, Kjøbenhavnersnobberiet knælede i Støvet for under Russer-Gæstespillet for et Par Aar siden, det var jo ikke andet end hvad de bedste af vore Iscenesættere og Skuespillere har *villet* og efter Evne har kæmpet for, Aartier før Russerne begyndte derpaa —: den størst mulige menneskelige Jævnhed og Ægthed paa Scenen (William Bloch, Herman Bang, Johannes Nielsen). Selv Riis-Knudsens „Meininger"-Skole var jo kun en Slags historisk Realisme. Men al denne „Ægthed" har efterhaanden gildet dansk Teater. Hvad interesserer det nu Smedemadammen, at hun i Teatret kan faa Lov til at se ind ad sine „egne Vindeverrer", naar hun ser langt interessantere Ting i Fordvognens Gadespejl — paa Vej til Biografen? Realismen har i sine Konsekvenser gjort dansk Teater temperamentsløst, farveløst og stilløst. Og det er igen, fordi Realismen i sit Væsen er udramatisk, uteatralsk. Teater er ikke Hverdag, men Fest. Det bedste har Realismen ydet, hvor den blev psykologisk. Men Skuespilkunst er ikke Inderliggørelse, selv om der helst skal gaa en inderlig Tilegnelse af Rollen forud i Skuespillerens Lønkammer. Skuespilkunst er ikke en „Indkrængning" af Følelseslivet. Skuespilkunst er tværtimod *Ud*tryk —: *Ekspression!* — Det er i Erkendelsen af denne enkle Sandhed, dansk Teater maa søge sin Fornyelse — i de næste 40 Aar.

Svend Borberg.

Kjøbenhavnernes Revy i 40 Aar.

En historisk Redegørelse med mange Vers og lidt Kritik.

Bedre end mange historiske Værker skildrer den kjøbenhavnske Revy Tiden og Tidsaanden i den Periode, vi i dette Afsnit af Dagens Numer forsøger at kaste et Strejflys over. Det er de sidste 40 Aars Historie fortalt i Vers og Navne. Og vi giver Ordet til vor første Revyekspert, Forfatteren og Oplæseren *Orla Ramsøe:*

Hil den Digter, der kommer engang og formaar
at gi'e Visen, der *slaar*, gode Kaar,
én, der spør' ej, om Folk just vil ha' det, de faar, —
blot vi føler bag Ord'ne et Hjerte, der slaar.
Og har no'et du paa Hjerte — og det maa du ha' —
og lidt mere end Tjimdadada,
syng saa ud, hvad *du* selv just vil ha', Folk skal ha',
for Gu' ska' de ha', ja, de ska'!
Og saa lad det kun komme — enfin!
paa et tosset og muntert Refræn!
Et, der nynner sig frem, hvor du gaar, hvor du staar,
om saa ogsaa det lires fra Gaard og til Gaard,
saa der ej er den Kælder, den Kvist,
Sangen ikke naa'r ind til til sidst —
med lidt Held kan saagar du faa Folk til at ta'
ogsaa det, som de *ikke* vil ha'!

Anton Melbye.
„Sommer i By", 1922.

— — —

Revyernes Tid ... det vil sige det samme som Kjøbenhavns Historie og Historier gennem 75 Aar. Thi paa Aarets sidste Dag er det netop trekvart Hundrede Aar siden, at den første danske Revy saa Aftenens Lys.

Paa Casino blev den 31. December 1849 opført en Tryllefarce med Sang i 1 Akt af *Erik Bøgh*. Det var „et Lejlighedsstykke", i Virkeligheden slet og ret en Revy.

Naar man ser bort fra den megen Tale om *Aristofanes, Holberg, Hostrup* og mange Andre samt — *Peter Vilh.!*, saa er og bliver det en Kendsgerning, at *Erik Bøgh* er, hvad man ved Sommerrevyernes 50 Aars Jubilæum i Fjor yndede at kalde: „Revyernes Fader".

Foruden *Erik Bøgh* var det ikke de ringeste Forfattere, der i de Dage gjorde Lader med deres Samtid. Man finder: *Adolph Recke, Paul Marcussen, Richard Kaufmann, Frits Holst, Robert Watt* — pudsigt nok ogsaa *Edvard Brandes* og selve Digterkongen *Holger Drachmann.*

— Den første Sommerrevy løber af Stabelen den 18. Avgust 1873 og har hele to Fædre, nemlig Skuespillerne *Carl Wulff* og *Vilhelm Petersen.* De supplerer sig et Par Aar efter med *Paul Marcussen*, og saa gaar Revyen sin Sejrsgang fra Morskabsteatret over Tivoli til Nørrebro, hvor paa det nyoprettede Nørrebros Teater (tidligere Store Ravnborg) „Der var engang — en Landsoldat eller Sommerrevyen 1887" kommer frem. Det blev disse Forfatteres sidste Værk.

Imidlertid var der paa Morskabsteatret kommet ny Kræfter til Fadet.

1884 forsøgte *Sophus Neumann* sig med en Revy, der dog ikke gjorde sig, men

Frederik Jensen.

den er bemærkelsesværdig ved, at her skal nok *Frederik Jensen* have vist sig som Revyskuespiller for første Gang her i Byen.

Aaret efter gik det bedre. Da traadte *Charles Kjerulf, Anton Melbye* og *Johannes Buntzen* ind paa Arenaen.

Hidtil havde Sommerrevyerne være

Centralanstalten for
Revision og Driftsorganisation

Indehavere:
Statsaut. Revisor Carl Andersen
Statsaut. Revisor Helge Andersen
Revisionschef Frans Bruun

København, B Telf. 6000 Gyldenløvesgade 1

N. C. MONBERG

INGENIØR- OG ENTREPRENØRFORRETNING

SPECIALITET: VANDBYGNINGSARBEJDE

V. BOULEVARD 42

TELEFON: Central 4400 — Central 4399

udpræget højrefarvede. Nu kom den første Venstre-Revy, der vakte voldsomt Røre.

Man plejed' her i Landet
at tale frit blandt andet,
men saa kom de Ministre,
som skyde Ryg og gnistre,
saa snart en kraftig Lunge
ej holder Tand for Tunge.
Saa længe de saa bidsk' er,
vi hvisker! vi hvisker!
— — —
At kalde vor Finanslov
en Pudel, er mod Lands Lov;
naar man mod den begaar sig
af Berg man Næser faar sig.
Og Thomsen paa sin Mund fik
men Hage Næsen undgik,
for mens han Estrup pisker,
han hvisker, han hvisker.

De tre Forfattere skiltes dog hurtigt. *Charles Kjerulf* drog til Tivoli, hvor han nogle Aar skrev et Par morsomme Revyer for Pantomimeteatret. Da han holdt op her, afløstes han af *Holger Gleesen*. Til sine Revyer leverede *Kjerulf* som oftest selv Musiken. Skønt det alt for lange Refræn „Li'som den var der, saa var den der ikke, og saa var den der dog alligevel" skulde synes umuligt, fik han det dog behændigt anbragt til en fiks Melodi.

Amor ved Hofferne driver sit Spil,
man om Forlovelse skriver,
Prinser de frier, og Prinsesser slaar til,
intet dog af det der bliver.
Aldrig de véd, er de købt eller solgt,
med deres Kærlighed spiller man Bold,
for li'som den var der, saa var den der
ikk', og saa var den der dog alligevel!

Paa Morskabsteatret fortsatte *Bunlzen* nu med *Axel Henriques*, indtil i 1889 den sidste forenede sig med *Melbye*.

Henriques og *Melbye* blev hurtigt de „rigtige" — allerede fra 1892 kaldte de sig „de gamle Revyforfattere" — og fra 1889 til 1905 var de to Sommerrevyernes Fædre. De skaber Vrøvlevisen, Kjøbenhavnervisen og, frem for alt, den *politiske* Vise i en Tid, da der stod heftige politiske og literære Kampe.

I gode, gamle Rumletider
ej Høgsbro gik til Kongens Kur,
nu er han landet der omsider
blandt Hof- og andre Folk, der duer.
Lidt Guldkur kan jo ikke skade,
man den Slags Ting engang skal se,
naar blot de Folk i Integade
ej var saa slemme til at le.
Selv Bojsen kan ej li' den Latter,
men si'er til Høgsbro: Gamle Fatter!
Stik om ad Lille Kongensgade,
der er jo li'saa rart.

I en Række af Aar strør *Henriques* og *Melbye* Hundreder af glimrende Viser ud over Byen og derfra over hele Landet. Over en Snes Revyer skyldes dette fortræffelige Forfatterfirma.

Noget senere kommer *Frederik Ricard* og *Johannes Dam* til.

Dette Firkløver bliver i en lang Periode Grundpillerne for dansk satirisk og gemytlig Verskunst. Dels hver for sig og dels i kameratligt Samarbejde naar de fire ofte det fuldkomne, saa vel hvad Visens Indhold som dens Form angaar.

Fra 1906 til 1910 arbejder *Melbye* og *Dam* sammen paa Tivolirevyerne i Glassalen. Frodige Aar, hvor Viserne slaar Gnister.

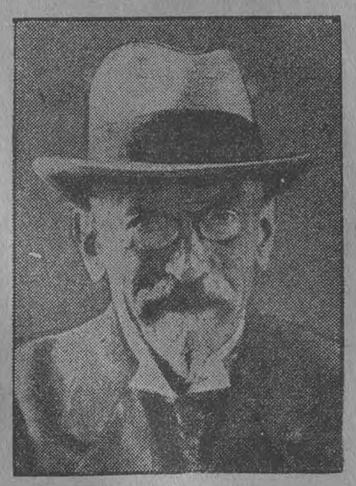

Anton Melbye.

Et lille Land, hvor Afhold staar i Flor,
ak, det er snart de færreste, som stænke,
hvor der er Fastespiser paa hvert Bord,
og hvor man aldrig hør' „Den glade Enke".
Elskværdig er Kvinden, og tro som Guld er Manden,
om ej mod sin Kone, ja, ja, saa mod en Anden,
og der er Kvinder nok — aa, man har det godt som Mand
i det lille, havomkranste Radadulistan.

Da de to Digtere forlader Tivoli, rykker *Christian Flor, Hjorth-Clausen* og *Axel Andreasen* ind.

Med *Dam, Henriques, Melbye* og *Ricard* kulminerer Revyernes Viser, og da de delvis nedlægger Vaabnene, bliver der Dødvande.

Johannes Dam gaar over til Operetten i Revymanér, *Axel Henriques'* foreløbig sidste Revyvise er „Talma" i 1922, og *Anton Melbye* gør Holdt med „Hyldest til den danske Ko" forrige Aar. *Frederik Ricard* dukker glimtvis op med enkelte Viser paa „Scala".

Blandt flere andre faar *Axel Schwanenflügel* og *Carl Arctander* Betydning for Revyerne. Begge er de „Kjøbenhavnerdigtere" om en Hals. Den første repræsenterer det brede, lidt sejge Humør.

Oh, Kjøbenhavn! Du glade Fødeby!
Kun ved dit Navn jeg blusser op paa ny.
Ved Tanken om dit runde Taarn, din Hest,
mit Hjerte hopper bag min hvide Vest.
Vel er med Sylene det sløjt bevendt,
vel har jeg aldrig nogen Bonus kendt.
Jeg gør mig ej i Skattebogen stor,
men jubler med det glade Kor,
ja — ja!
Lidt gode Klæ'er paa og et Par ny Glacé,
en Port'monix med et Par Kroner i,
og saa en Tur paa Strøget mellem to og tre,
se, *det* er Kjøbenhavnerpoesi!

I alt Fald er det Kjøbenhavnerjargon. Helt anderledes ser *Arctander* paa sin By. Han skaber den let ironiske, halvt sentimentale Vise om Kjøbenhavn.

Naar engang jeg forlader al Jordens Bedrag
og skal ende min Gøren og Laden,
vil jeg ønske, det sker paa en tindrende Dag,
just som Vaaren gaar ind over Staden.
Slaa saa Vinduet op!
Lad mig, før jeg si'r Stop,
høre Larmen fra Byen dernede!
Lad mig kigge til sidst
over Tage og Kvist,
lad mig sluttelig dø i min Rede.
Jeg kan gøre det glad
i min elskede Stad
med det lyse, det frejdige Navn:
„Kjøbenhavn"!

Lidt efter lidt rykker saa yngre Forfattere frem, uden at dog nogen skiller Vandene eller sætter ny Spor.

1912 kommer den pralende Udstyrsrevy. Først paa Centralteatret med *Axel Andreasens* „Central-Revy", saa paa Scala med „Den Traadløse" af *Alfred Kjerulf* og *Kai Allen*.

Begge Steder er der tyndt med Revystof. Man slaar sig paa noget saa banalt som Damernes Haar. Paa den ene Side af Gaden lyder det:

Hvem er det, som ej kan faa nok af Haar,
men stadig forny'r det med Bukler og Kroller,
som hos Frisørinden Behandling faar,
saa Manden maa spare paa Sjusser og Øller?
Hvem er den gesvindte,
som ganske gelinde
gør sort Haar til gult med lidt Ilt over Brinte?

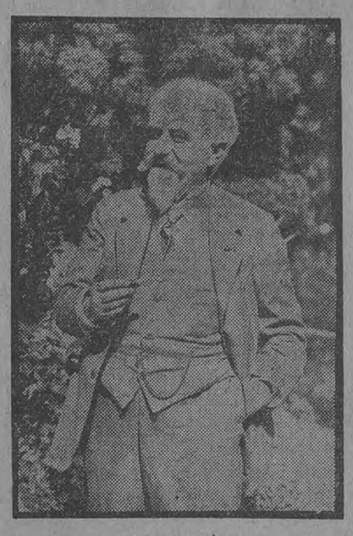

Axel Henriques.

Den Langhaarede!
Og paa den anden Side kvædes der:

Fru Oda bli'r yngre for hver Dag, der gaar,
endskønt hun bli'r ved med sin Omflakken.
Bli'r hun saadan ved, paa Tribunen hun staar
til næste Aar med Haaret ned ad Nakken.

Skønt Ingen kan se det morsomme i det, holder det med Haaret sig. Et Par Aar efter varieres det saaledes:

Bobby vaagner Klokken tol';
ønsker Verden Fa'n i Vold,
vender sig i Sengen,
flaar i Klokkestrengen.
„Kommer Kaffen ikke snart?"
„Naa, den er der! Det var rart."
„Hvor var det, *hun* bo'de?"
„Aa, mit stakkels Ho'det"
Bobby! Du maa ha' ondt i Haaret,
hvis ikke, saa skal du se, du faar 'et!

Dette græsselige Vrøvl nynnede Kjøbenhavnerne lige saa gladeligen, som de nu stemmer i med:

Han har min Sympati,
men han har ikke no'et at ha' den i.

Det var nu ikke bar Gemytlighed altsammen i „Bobby"-Revyen. Den lette Anretning var krydret med lidt Peber og Salt, ja, der var endogsaa en politisk Profeti, der først nu ti Aar efter blev til Virkelighed.

Kanske vil der gaa baade Vinter og Vaar,
baade Vinter og Vaar,
før Borgbjerg til Amalienborgs Riddersale naar,
skønt han gør, hvad han formaar.
Men en Gang vil han komme, det véd jeg forvist
fra en Socialist,
og naar han træder Dansen, han strække vil sin Vrist,
som den fineste Gardist —
jo-jo, Fatter Borgbjerg vil stille,
hver Gang, at Kong Christian gør Gilde —
og hvad Skæbnen har føjet tilsammen en Gang,
det har Folk ikke Lov til at skille.

Man opdager hurtigt, at nu gaar det ned ad Bakke. Hovedvægten lægges paa Revyens Udstyr, mens Viserne negligeres og forflades, hvilket ikke udelukker, at de ny Forfattere faar mangen Publikums-Sukces.

Forrest staar vel nok *Alfred Kjerulf* med flere Tusinde Viser, hvoraf mange Træffere. Der er gode Viser imellem, dog er det ikke dem, der „slaar". En Vise som „Teatret i Grønnegade" havde fortjent en bedre Skæbne, end Publikum gav den,

Frederik Ricard.

Balletten den Gang var kun meget lille,
da var den ej ved Hoffet Festens Clou,
de havde ikke nogen Bournonville,
end sige no'en som dem, vi ejer nu.
Da var man ikke fyldt med Traditioner,
der kræved', at i et halvt Hundred' Aar
en Samling hoftesvære ældre Koner
sku' illudere som den spæde Vaar,
da fik de Unge Roller, før de havde hvide Haar.
Man kævled' ikke op om Opera og Skuespil,

Rendestensidyl i Storbyen.

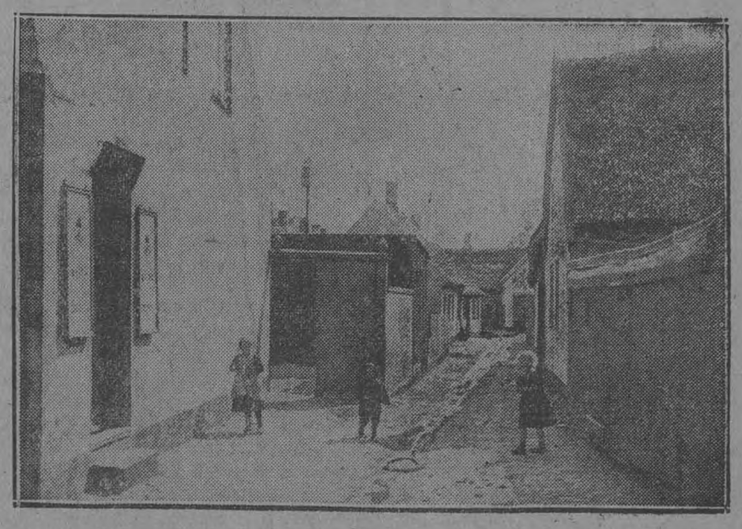

Faa Kjøbenhavnere og endnu færre Tilrejsende kender dette Parti af vor By; det ser meget gammelt ud, men hører dog til det allernyeste Kjøbenhavn. Billedet forestiller Færøgade i Sundbyerne, som indlemmedes i 1902. En daarlig Illustration til Bydelens gunde Navn.

MESSEN

efter Udvidelsen

For at kunne sælge Varerne til lavest mulige Priser, køber og sælger Messen udelukkende mod kontant Betaling. Kreditgivning medfører uvægerligt Tab og Udgifter som kun kan dækkes gennem højere Salgspriser, dels Tab ved svigtende Betalingsevne, dels Udgifter til Bogførsel, Inkassation og Renter af udestaaende Fordringer. Messen foretrækker at spare disse betydelige Udgifter til Fordel for alle kontante Købere, og garanterer for, at Messens Priser er de billigste.

Messens Pris Garanti

er saa vidtrækkende, at Forskellen i Prisen vil blive tilbagebetalt, hvis Mage til Varer, som er købt i Messen, kan findes billigere i nogen anden Forretning. Endvidere kan enhver Vare, der ikke tilfredsstiller Køberen, returneres mod fuld Tilbagebetaling indenfor en rimelig Frist. Vore Varer faas hos over 600 Manufakturhandlere i Provinserne.

Persianerkaaber, hellange, første Klasses Forarbejdning fra 1000 Kr.

A.C.BANG.

KGL. HOF BUNDTMAGER
25. ØSTERGADE 25
GRUNDLAGT 1816

Jeg tillader mig at henlede Opmærksomheden paa mit meget store Lager af Pelskaaber i nyeste Façoner forarbejdet paa egne Værksteder af bedste Materiale og til alle Priser.

og man for Dobbeltscenen ikke var parate til
med Per og Poul i Bladene hver Dag at bryde Lanse,
men Gudbevares, sikken de ku' danse!

Ogsaa *Ludvig Brandstrup, Valdemar Hansen, Ravn-Jonsen, Frederik Rocatis, Robert Schønfeld, Aage Steffensen, Johannes Westermann* o. fl. faar mere eller mindre berettigede Sukces'er.

At Revyviserne, alt som Aarene gaar, bliver mindre gode, skyldes vel, at offentlige Personer saa nogenlunde tager sig i Agt for at dumme sig alt for groft, og at Svindlerperioden i de sidste 10 Aar tager saa voldsomt Opsving, at ingen rigtig gider røre ved den, dertil er den for alvorlig og væmmelig. Man lægger dog Mærke til Visen om „Gullasch!" af *Thorsten Larsen*, maaske det mest udprægede Talent blandt de senere Aars Revyforfattere.

Guldet kan komme, og Guldet kan gaa,
Gæld har de fleste, og Guld har kun faa.
Der ligger dog Guld paa den alfare Vej.
Buk dig og tag det — det ligger for Dig!
Ja, hen over Jorden de Guldflammer gaa,
men vogt dig, at ei du dig brænder derpaa.

Alfred Kjerulf.

For saa griner Fanden
med fem Horn i Panden,
den gamle Spilopmager véd
ganske fortrinlig Besked:
Det er endnu, som den Gang ved Diglen han sled:
Det Guld, som kommer
for let i to Lommer,
fordamper som Regel for rask.
Lommen er fuld,
og du tror, det er Guld,
og — hvad er det saa: bare „Gullask"!

De moderne, ofte synkoperede Melodier bærer ogsaa noget af Skylden for, at Forfatterne maa give op. Dansedeliriet tager Overhaand. Folk vil høre Step, Tango og Jazz. Revyforfatterne bøjer sig og skri-

Olfert Jespersen.

ver, som Smagen forlanger. Naturligvis gaar det ud over Ordene, der dog af og til kan falde ret naturligt.

Og Dagen efter jazzed hele Kloden, hvert et Sted:
skøn Carmen med sin Toreador, saa Tyren stepped' med.
Kleopatra hun skar den mellem Pyramiderne
med gamle Ramses op og ned med Tryk i Siderne.
Om det saa var den ældgamle Pave,
smed han Tøflerne: det er da klart,
det er slet ingen Dans, kun at trave,
jeg maa tilstaa, at det er rart.
Og til Koklokkens Lyd i Sæsonen
Kardinalerne syn's, det var Spas.
Der var morderlig Slag i Gongonen —
Jazz! Jazz! Jazz!

I ældre Tider benyttedes kendte Melodier til Revyerne, indtil *Olfert Jespersen* i 1892 komponerer og sammenfletter let forstaaelige og syngelige Potpourrier, der fortræffeligt illustrerer Teksterne. Et Paafund, der fortsættes af *Otto Krause* og mange andre til *Henry Andersen*, som udmærket hævder den Tradition.

Besynderligt er det, at vore Revykomponister ikke undser sig for „at laane" fra mere ansete Komponister, helst af de store Afdøde. Her synes ingen Lov og Ret at respekteres. I den Henseende er Forfatterne mere blufærdige. Det er ikke til at undres over, at de gør lidt Grin med „Komponisterne".

Hvert Aar, naar „Scala" skal ha' Première paa Revyen,
saa véd omtrent hvert Barn i hele Byen,
hvad den har kostet, og hvem der i Aar har skrevet den,
og hvilket et Refræn, som de skal ha' paa Schlageren,
Skaarup siger, den er fin,
men vi mangler Melodin,
saa svarer Komponisten Carl Alstrup med et Grin:
Den gaar jeg med i Lommen,
jeg kan ikke spille Noder sel',
det er da et Held,
men naar Rygaard saa er kommen,
ta'r han den op af Lommen,
ikke sandt, de Hererr, den er go' —
værs'go' — Tableau — ærbødigst inkognito.

En ren Fejltagelse er det selvfølgelig, naar *Holck-Stilling* i Sommerkabareten „Hatten a'" (1918) navngiver sig som Komponist til „Julia Hopsasa", ellers maa han være betydelig ældre, end han ser ud til, thi — som bekendt — benyttede allerede i 1850 *Adolph Recke* den gamle Gadevisemelodi til sin berømte „Pjaltenborgs Brand"!

Eller skulde det virkelig passe, hvad de sang i „Amagermo'r" paa Sønderbro, hvor *Axel Breidahl* sammen med *Aage Steffensen* indfører „Vaudeville-Revyen", der synes at tiltale det brede Lag:

Henry Andersen.

Jeg var til Première, det var en af de Revyer,
hvorfra Refrænerne de fly'er
ud over hele By'n,
som et forsinket Lyn,
og Vittigheder En om Øret ry'er.
Man sad saa spændt og ventede paa Som'rens Melodi,
og da Orkestret satte i,
saa var der straks et Sted,
hvor man ku' nynne med,
af Rørelse de fleste sad og græd:
„Det var en rigtig gammel Traver,"
min Bedstemor, hun faldt i Staver,
„Ja, gamle Weyse var nu flink,"
det var den sidste ny af Brink.
De Unge sig til Dans belaver,
og den gaar nu paa hvert et Klaver,
slem Konkurrent den hurtig bli'r,
især til de gamle Melodier.
Aa, Herregud, aa, Herregud,

Emil Reesen.

Rent galt er det, naar „Komponisterne" forgriber sig paa en af de rigtig gammelkendte Melodier, saa Enhver straks kan høre, hvor den stammer fra. Det er ikke Alle, der har Humør nok til selv at gøre Løjer med „Laanet", saadan som de gjorde i Tivolirevyen 1923.

Der er no'en, der si'r,
at de Melodi'r,
som vi bru'r — er hugget med stor Frihed,
det er li'saadan
med den her, for man
kan da sagtens høre, der er Lighed.
Aa, den er saa stor, saa stor, saa stor!
Det er næstendels de samme No'er,
som der staar i „Konge for en Da'",
men det bli'r den ikke mindre a'.

Aa nej, saamænd. Det mente *Emil Reesen* ogsaa, da han bryggede „Lille Lise Let-paa-Taa" sammen over *Adams* gamle og dog evigunge Melodi. Dog, *Reesen* er saa overlegen en Musiker, at han nok véd, hvad han gør.

Steen-Jensen har ogsaa lavet mangen god musikalsk Lobescoves, for ikke at tale om *Georg Rygaard* og *Elith Worsing*, der begge alt for tidligt gik bort.

— — — —

Men det var: Revyernes Historie i Kjøbenhavn ..... der kunde skrives et bindstærkt Værk om dem.

Det er hverken Stedet eller Pladsen til her, hvor med Forsæt de mest kendte Omkvæd er udeladt og de citerede Vers valgt i Flæng.

At „Revyen" er i Dekadence, er der ingen Tvivl om, men at den derfor skulde gaa af Mode, er der ikke Spor af Udsigt til.

Kjøbenhavnerne *vil* have deres Revy.

Lad Skumlere skrige aldrig saa meget op om „Revygøglet", Refrænernes Fjollethed, de idiotiske Brandere og de dumme Vittigheder — det gælder til Wandsbeck!

Revyernes Viser har Betydning langt ud over de Døgnets Begivenheder, de behandler, blot den, der skriver dem, har noget paa Sjæl og Hjerte.

Skønt:

Alle Menn'sker her i Byen
de har sagt saa tidt, saa tidt:
„Pokker mere se Revyen,
Genren er forlængst forslidt!"
Men er der saa Première,
kender jeg mit Folk præcis.
Kære! De kan ej la' være,
selv til dobbelt Pris.
For: Frederik er jo oppe!
Op med Frederik!
Oh Hurra, du søde By,
du skal ha' din Revy!

Og saa ruller Revyen som en Lavine videre i al Evighed!

Orla Ramsøe.

Fra Firsernes Revy til Nutidens.

Da Revyforfatterne ikke kunde spise sig mætte — og da de tjente 100,000 Kroner.

Da Teaterdirektør Vilhelm Petersen for et Par Aar siden fyldte 70, udnævnte Revyforfatternes Forbund den stadig muntre og spillevende Teatermand til Æresmedlem.

Paa det Diplom, der højtideligt blev ham overrakt, kaldtes han „Revyernes Fader, Revyforfatternes Nestor". Og som saadan blev han hyldet i Fjor, da Kjøbenhavner-Revyen kunde fejre sit 50 Aars Jubilæum.

Vilhelm Petersen og Carl Wulff skrev i 1873 den første egentlig Revy. Den blev spillet paa Frederiksberg Morskabsteater og gjorde mægtig Lykke. Og fra den Tid blev Revyen en fast Institution.

Ignotus skrev her i *Politiken* i 1892 et Interview med Vilhelm Petersen. Interviewet, der foregik oven paa en Omnibus, handlede om Revyer og giver et retrospektivisk Billede af Kjøbenhavner-Revyernes Udvikling indtil da.

Om Revyen 1884 fortæller Vilhelm Petersen følgende, som i flere Henseender er bemærkelsesværdigt:

„Indtil dette Øjeblik havde vi spillet uden Konkurrence; nu i 1884 løb der to Revyer af Stablen omtrent paa samme Tid. Daværende Direktør for Tivoli *Bernhard Olsen*, havde nemlig faaet mig til at forlægge Residensen fra Frederiksberg til Tivolis Teater. *Wulff og Marcussen* fulgte mig og skrev „De' Kjøbenhavn, der kommer". Det var netop paa den Tid, da Student Raahauge havde slaaet nuværende Etatsraad *Gamél*, og Visen herom gjorde umaadelig Lykke:

Ej dine brændte Bønner hjælpe ka',
for nu ska' du s'gu ha' Dada!

Denne Revy, der foregik foran *Café du Lac*, blev spillet akkurat 100 Gange, og derpaa 125 Gange i Provinserne. Samtidig spillede man paa Morskabsteatret en Revy af *Sophus Neumann*, der gjorde en vistnok enestaaende Fiasko".

— — —

I 1884 fik Kjøbenhavn altsaa for første Gang to Revyer. Og i 1884 spilledes saaledes den første Tivoli-Revy.

Men i 1884 blev det ogsaa slaaet fast, at det ikke er nok, at en Skuespiller har et morsomt Gummiansigt. Han skal ogsaa have noget at være morsom med.

Alt for ofte er Anmeldere tilbøjelige til at fremhæve Revyskuespillerne paa Forfatternes Bekostning. Omvendt var der ofte nok Grund til at trække Forfatterne lidt mere frem ved Ørene, naar en ellers morsom Revyskuespiller ikke gjorde Lykke i en Revy.

Navnlig i Revyer hører Forfatterens og Skuespillerens Arbejde saa ganske nøje sammen og er i højeste Grad afhængigt af hinanden.

Vilhelm Petersen har fortalt, hvorledes han og Carl Wulff skrev de første Revyer sammen.

Om deres Samarbejde, siger han i ovennævnte Interview:

„Hvorledes jeg kom ind paa Revyvæsnet, skal jeg sige Dem. Det var i Aaret 1873, at Carl Wulff og jeg sad paa Boulevarden og saa et lille Stykke, der hed „Delhi har ...st sig". I dette Stykke fand-

KØBENHAVNS FAJANCEFABRIK
1863 1924

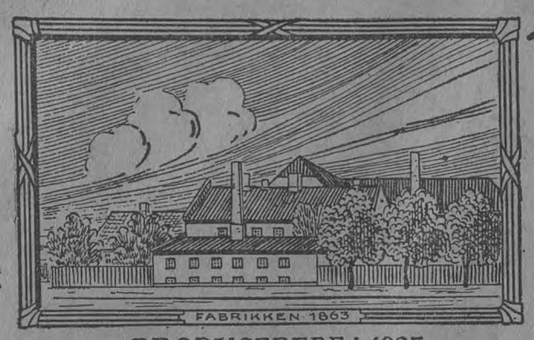

KØBENHAVNS FAJANCEFABRIK DANMARK
·VARE MÆRKE·

·VARE MÆRKE·

PRODUCEREDE i 1923
1.200000 Stk.

KØBENHAVN
PARIS LONDON

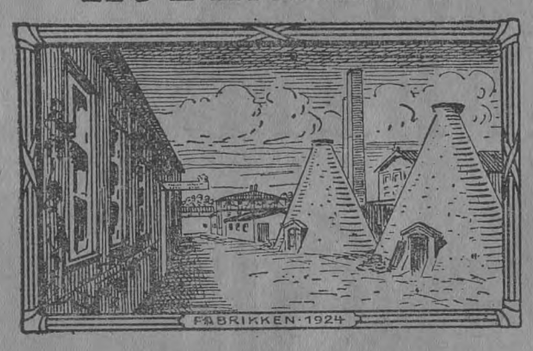

PAAFUGL SERVICER
KUNST FAJANCE
TRANQUEBAR SERVICER

POUL E. JOHANSEN.

1899 1924
Grundlagt 1899
Heinr. Jessen
Farveri
& kem. Tøjrensning
Hovedafd.: Slotsgade 3. Tlf. Nora 661.
Filial: Istedgade 67. Tlf. V. 5469x.
Fabrik og Indl.:
Brønshøjsholms Allé 45. Tlf. Bella 96.
~ Fineste Udførelse. Eleg. Presning ~

tes nogle Brandere, som vakte Latter. Da vi den paafølgende Aften gik og spillede Billard, faldt Talen paa Stykket, og Wulff sagde: „Lad os lave en Revy!" Som sagt, saa gjort. Vi spillede Billard hver Formiddag, og naar vi midt i Partiet fik et Indfald, nedskrev vi det paa en Lap Papir. Saaledes kom den første Revy til Verden".

Hertil maa bemærkes, at Carl Wulff var en lige saa lidenskabelig som slet Billardspiller.

Vilhelm Petersen, da han som 21-aarig skrev sin første Revy.

I det desværre forlængst afdøde Tidsskrift „Dania" har Professor Karl Larsen i en Afhandling om Billardspillets Terminologi anført Udtrykket „en Wulff'er" som Betegnelsen for et meget slet beregnet Stød, som desuagtet faar en god Virkning (et „tykt Svin", som det hedder i Billardargot).

Den, der skriver disse Linjer, erindrer endnu saa sent som i Slutningen af Halvfemserne at have hørt Udtrykket „en Wulff'er" anvendt i Revyforfatterkrese som Betegnelse for en Slumpe-Vits, en hasarderet Brander, et Ordspil, der er fremkaldt under et Ordskifte og turneret med Lynets Hastighed.

I et saadant Brandmageri var Carl Wulff en Mester. Det var „Svin" det meste. Og de Fleste stod sig ved at blive glemt med det samme. Men der var ogsaa virkelig holdbare Vittigheder imellem. Og det var den økonomiske og ordentlige Vilhelm Petersen, der skrev dem op, slæb dem til, indfattede dem og fik dem til at brillere i Revyerne.

Da Poul Marcussen kom til, tog han sig særlig af Viserne, navnlig „Skønsaangene". Men i øvrigt var Samarbejdet mellem Forfatterne den Gang af en ganske anderledes intim Art end nu. Det var saa at sige næsten umuligt bag efter at skille Revyen ad og sige: „det har den lavet, og det har har den lavet!"

Det meste af Replikskiftet og den nødtørftige Handling fødtes i Samtaler, og mange af Viserne blev skrevet i Fællesskab. Meget blev først til paa Prøverne, ja, paa selve Generalprøven. Og fra Aften til Aften undergik Revyen en stadig Forandring, idet der kom nye Morsomheder til, og der blev indlagt nye Vers.

Saaledes fandtes det ovennævnte Vers om Augustin Gamél ikke oprindelig i Revyen 84, ja, det findes ikke en Gang i den trykte Udgave af Sangene, men blev først indlagt senere. Som en Kuriositet kan anføres, at Elisabeth Christensen oprindelig havde sunget Visen eller rettere sagt Melodien paa Folketeatret i „Skodsborg—Vedbæk—Kjøbenhavn" under Titlen „Militært Sværmeri". Melodien, der er af Olivier Métra, gjorde saa mægtig Lykke, at Forfatterne saa deres Regning ved at lade Lisbeth synge den i Revyen med en ny Tekst „Adaminés Kjærester".

Som en Prøve paa, med hvilken Omhu Visedigterne den Gang beflittede sig paa at alludere til og vitse paa Emnet hele Verset igennem, fortjener det nævnte Vers at anføres i sin Helhed:

Den fjerde, jeg har kendt,
var medicinsk Student,
ej ung og ej gammél,
men der var i ham Smekk.
Forleden mødte han
en Zulukaffermand,
og da han straks blev bøs,
saa slog han løs.
Og mens han stod og gav den anden Klin,
saa sa'e han: „Ach du lieber Augustin!
ej dine brændte Bønner hjælpe kan
for nu ska' du s'gu ha' Dada!

Visen gjorde som sagt mægtig Lykke og blev sunget hele Landet over.

Og den Gang havde man endda ingen Grammofoner til at sprede den. Skønt jeg i 84 kun var otte Aar gammel, husker jeg endnu tydeligt, at hele Randers sang den. Og dens Ry holdt sig i adskillige Aar.

— — —

— Hvorledes var nu Revyforfatternes Forhold og Indtægter i disse Tider? Ja, de allerførste Revyer blev jo skrevet nærmest *con amore*, og selv om Honoraret ikke ligefrem blev udbetalt i Smørrebrød og Romtoddyer, saa var det hurtigt omsat i saadanne Naturalier.

Men eksempelvis kan nævnes, at Carl Wulffs Honorar for Revyen 1876, *Rejsen til Maanen*, den Revy, der slog Revyerne fast i Kjøbenhavn, var 150 Kr. Vilhelm Petersen var jo den Gang Morskabsteatrets Direktør og beregnede sig ikke selv noget Forfatterhonorar.

Endnu i 1884 var Forfatternes Honorar tilsammen kun nogle faa Hundrede Kroner.

— — —

Vilhelm Petersen har en Gang fortalt mig en lille Historie, der pudsigt belyser Revyforfatternes Forhold i de Tider.

Jeg giver Peter Vilh. Ordet:

Carl Wulff og jeg var blevet enige om at mødes paa Skydebanen for at spise Middag. Hvorledes det var gaaet til, véd jeg ikke, men vi havde hver for sig faaet den Opfattelse, at det var den anden, der inviterede.

Jeg vidste, at Carl Wulff lige havde faaet Gage paa Folketeatret. Og Carl Wulff tænkte vel, at saadan en Teaterdirektør altid havde Penge paa Lommen.

Vi spiste og drak Vin til Maden og undrede os vel i vort stille Sind over den Andens Flothed. Og vi lavede Brandere og skrev op og forberedte saa smaat den næste Revy. Først, da vi begyndte at diskutere, om vi skulde have Kognak til Kaffen, anede vi Uraad og blev hede om Ørene. Da vi lagde vore Kassebeholdninger sammen, saa vi, at de ikke vilde dække Regningen.

Jeg, der altid maatte klare saadanne Situationer, kaldte da paa Tjeneren og bad ham hente et Bybud. Bybudet gav jeg i Hemmelighed mit Ur og instruerede ham om, at han skulde pantsætte Uret paa det nærmeste Pantelaanerkontor, lægge Pengene i en Konvolut og overrække mig denne med Repliken: „Her er Svar paa det Brev fra Herren!"

Bybudet udførte Ordren hurtigt og rigtigt. Jeg betalte ham og affærdigede ham, fik ubemærket transporteret Pengene fra Konvoluten over i Portemonnæen og kaldte saa med en stor Mine paa Tjeneren og bad om Regningen.

Medens jeg var i Færd med kritisk at gennemgaa Regningen, kom Bybudet pludselig atter til Syne og sagde med høj Røst:

— Undskyld, jeg glemte at sige, at jeg satte Uret paa Navnet Peddersen!

Jeg behøver vel ikke at sige, at hele min Værdighed gik fløjten, navnlig da Carl Wulff slog et mægtigt Skvaldergrin op.

— — —

Saaledes var altsaa Revyforfatternes Forhold den Gang. Det kan vel ogsaa hænde for en Revyforfatter i Dag, at han ikke har Penge til at betale sin Middag med. Men Vilhelm Petersens lille Historie maa ses i den Sammenhæng, at Revyforfatternes Indtægter den Gang ikke var større end, at de ikke regnede med dem i deres Budget, men som oftest enedes om at spise deres Maanedsafregning op i en god, lille Middag, som denne her paa Skydebanen.

Senere steg jo Revyforfatternes Indtægter betydeligt. Eksempelvis kan anføres, at Henriques og Melbye paa Revyen *Kjøbenhavn N.* i 1892 tjente 5000 Kroner tilsammen.

Men der var dog langt igen til de høje Honorarer, som Nutiden kender. Hvad en Revy som Scalarevyen 1924, *Regnbuen*, har indspillet, og hvad den har givet sine Forfattere, kan ikke siges endnu. Men den kommer vel op paa Siden af Rekordrevyen for et Par Aar siden, Million-Revyen, som den kaldes mellem Revyforfatterne, fordi den indspillede mere end en Million Kroner. Den gav sine Forfattere og Komponister over 100,000 Kroner til Deling.

Nutidens „Peter Vilh.".

Spørgsmaalet om, hvorvidt Revyerne 1924 kan staa Maal med Revyen 1884, kan slet ikke besvares, fordi disse to Ting aldeles ikke kan sammenlignes.

At Revyen 84 gik hundrede Gange, var bemærkelsesværdigt for den Tid. Men det skyldtes for det første den før nævnte Omstændighed, at Revyen stadig blev fornyet, saaledes at den til Slutning næsten ikke var til at kende igen. Og for det andet skyldtes det mærkværdigvis ogsaa dette, at Kjøbenhavn den Gang var langt mindre end nu. Til Gengæld var Byen meget flinkere til at gaa i Teatret. Det var hovedsagelig de samme Mennesker, der saa Revyen samtlige hundrede Gange. Ja, der var ligefrem en hel Klike, som var Stamgæster. Og selv almindelige Mennesker maatte se Revyen flere Gange.

I 1924 har Kjøbenhavnerne nok af at se Revyen én Gang. De store Revyer er tydeligvis skrevet for Fremmede og baseret paa Turistbesøget. Det oprindelige Revybegreb „vore egne Vinneverrer" har ingen Plads i Storbyen.

Revyen som saadan er egentlig afdød, uden at vi har lagt Mærke til det. Den er gaaet ind som Led i de store Udstyrsfeerier, i Farver, Folkekomedier, Operetter og Vaudeviller, men den eksisterer ikke mere som selvstændig Kunstart.

Det er ikke Revyforfatternes Skyld. Det er Udviklingens. Ogsaa paa dette lille Omraade kan man maale, hvilken mægtig Forandring Kjøbenhavn er gennemgaaet fra 1884 til 1924.

Axel Breidahl.

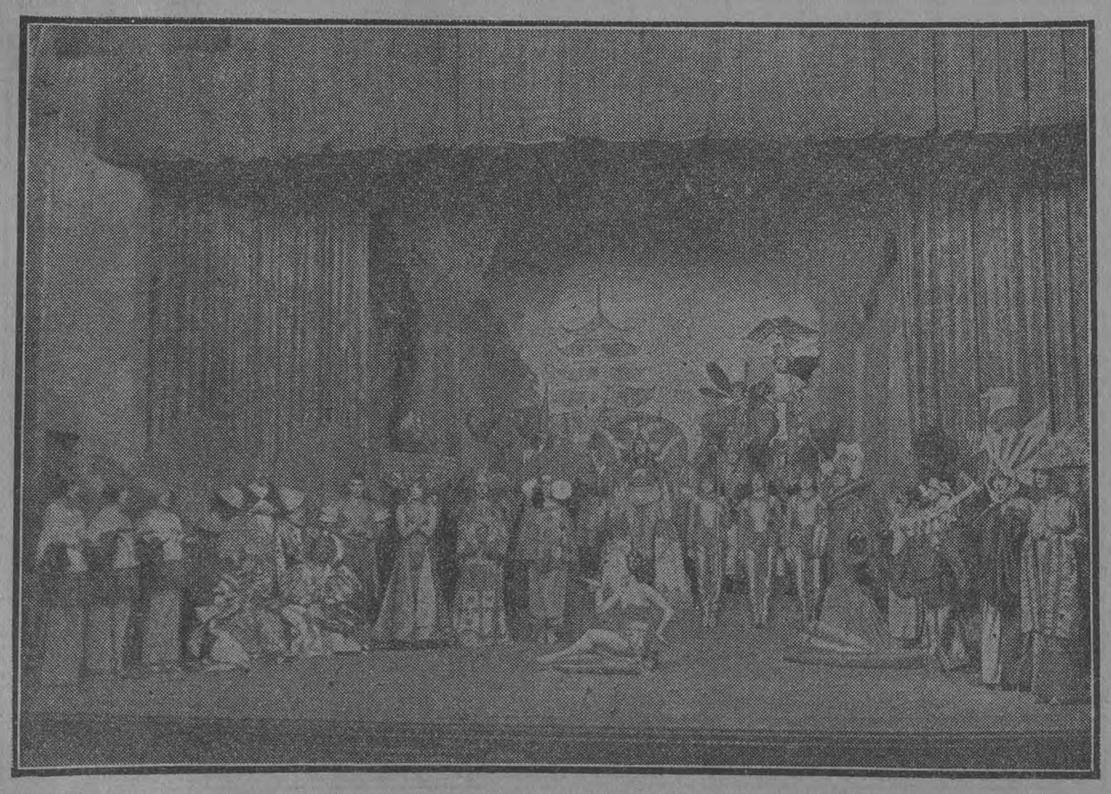

Sceneri fra Million-Revyen „Regnbuen" paa Scala.

Køb Deres Ford hos

A/S Scania Vabis & Raadvaddam

Farvergade 17 — Telefon Central 12123 & 2488

Foririnlig Betjening i de største og bedste Ford-Reparationsværksteder i Danmark.
Lyøvej 20. Telef. C. 11500 & 14404. Godth. 2968.

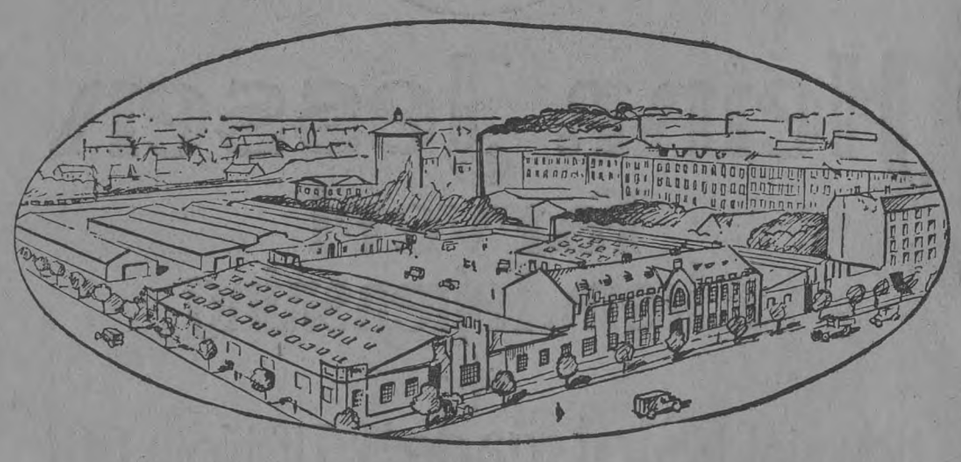

Vore Værksteders Udstyrelse med moderne amerikanske Specialmaskiner gør en omgaaende Ekspedition til billigste Priser mulig. Batterier oplades og repareres. Havarerede Vogne afhentes med Kranvogn. Benzintank forefindes. Vore Priser er de af Ford Motor Company autoriserede. Prisliste udleveres paa Forlangende. Stort Lager af Ford Reservedele og Tilbehør.

A. JØRGENSEN & CO.

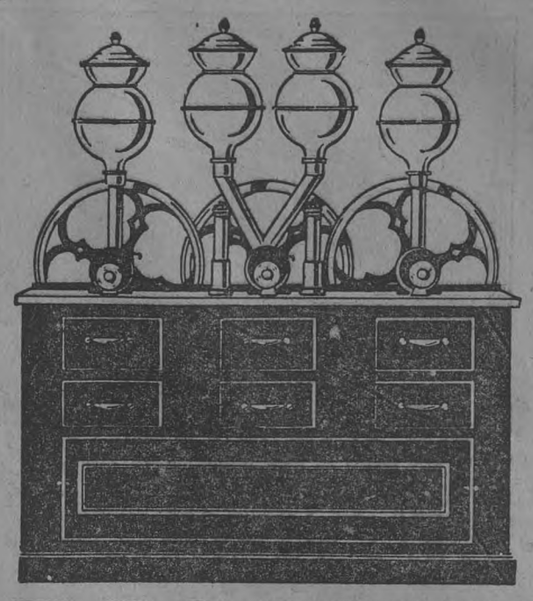

FRIGANGS-
KAFFEMØLLER

JAGTVEJ · 157
TLF · 9593

AJCo

KØBENHVN · L
TLF · 9594

POUL E JOHANSEN

Tivoli gennem fyrretyve Aar.

Da Tivoli anlagdes i 1843, laa det uden for Byen paa Fæstningen Kjøbenhavns Glacis mellem Vesterport og en stor Tømmerplads. I 1884, da *Politiken* udsendte sit første Numer, laa der endnu mellem

Volkersen som Pjerrot.

Tivoli og det egentlige gamle Kjøbenhavn en Stadsgrav — Mage til den, af hvilken der findes Rester i Ørstedsparken og ved Østbanegaarden —; den naaede fra Kalveboderne helt ud til den nuværende Vesterbrogade. Nu ligger Tivoli i Storbyen Kjøbenhavns Centrum. Hermed er Byens Udvikling antydet. Den har, om man saa maa sige, flyttet Carstensens gamle Etablissement.

Kjøbenhavns Hovedstrøg var i 1884 Ruten fra Grønningen til Halmtorvet, Øjeblikkets Raadhusplads.

Det var et Strøg med sparsomt lysende Gaslygter, toppede Brosten, Rendesten langs Fortovene. Man færdedes uden Bekymring tværs over Gaden, i hvilken Fodgængernes Trafik kun nu og da krydsedes af en langsomt jumpende Hestedroske. „Lotte" havde aldrig travlt. Den gumlede i sin Mulepose uden Tanke paa Benzin og Motorer.

Paa Hjørnet af Halmtorvet og Vestervoldgade laa en Stump Vold med en Mølle. Og i Stadsgraven, som løb langs med Tivoli, groede Andemaden frodigt. Midt ude i Stadsgraven laa „Øen" — der, hvor nu Tivoli Sommerteater befinder sig — og den var landfast med Tivoli ved en Bro. Paa Øen sang Sangerinder i en Pavillon, og Bægerklangen og Sirenerøsterne naaede helt over til den anden Ø i Stadsgraven, Capri. Efter den er en stor, moderne Ejendom paa Vester Boulevard opkaldt.

Tivoli var i højere Grad end nu en Park. Dens Midtpunkt var Koncertsalen — den nuværende Glassal — i hvilken *Balduin Dahl* dirigerede sit Orkester; omkring Koncertsalen promenerede den samme Ungdom, som i Dagens andre ledige Timer vandrede paa Langelinje. Det var Bourgeoisiets Sønner og Døtre. Halvverdenen er af nyere Dato, den fandt først sin egentlige Tumleplads i Tivoli midt i Halvfemserne, hvor Direktør *Thrane* sparede paa Gassen, og hvor Mørkets Gerninger begyndte at brede sig.

Omtrent hvor den nuværende Koncertsal er anbragt, laa en gammel Trærutchbane, der efterhaanden fortæredes i den Grad af Rotternes Tænder og Tidens Tand, at det skyldtes et Mirakel, at den ikke styrtede sammen, før den omsider blev revet ned. Og i Nærheden af den laa en Træcirkus, i hvilken blev givet Beriderforestillinger.

Men i 1884 holdt Revyen sit Indtog i Tivoli. Det var Tivolis daværende Direktør, *Bernhard Olsen* — død for to Aar siden —, som foreslog Direktør *Vilhelm Petersen* at flytte fra Morskabsteatret — Betty Nansen-Teatret — til Tivoli, og Revy-Æraen aabnedes med *Det Kjøbenhavn*

Firsernes Attraktion: Fregatten.

der kommer, skrevet af *Carl Wulff*, *Paul Marcussen* og *Vilhelm Petersen*. Fra Revyen erindres endnu et Tyroler-Vers, sunget af nuværende Fru *Fanny Petersen* og omhandlende den stærkt omstridte femte Kres. Det lød saaledes:

„Min Ven er Venstre-Kandidat,
og han staar paa en schtoor Plakat.
Og denk Dem hare, sikken Svir,
hvis han blev saadan en som *Trier*."

Disse Revyer afsluttedes i 1886, da *Robert Watt* blev Tivolis Direktør. Til Gengæld fik man i nogle Aar Smaarevyer paa Pantomimeteatret.

Hermed er vi naaet til det afgørende Tidspunkt i Tivolis nyere Historie, Forberedelserne til den store Udstilling i 1888.

Den medførte, at der rejste sig en mægtig Udstillingsbygning, hvor nu Raadhuset ligger. Volden forsvandt og af Stadsgraven blev kun den lille Tivolisø tilbage. I denne kom Fregaten *St. Georg* til at ligge, en Kopi af Christian den Fjerdes *Trefoldighed*. Fregaten løb af Stablen i 1887, Aaret for de store, italienske Fester, og bevaredes til 1901, da den skruedes i Sænk af Isen. Chef om Bord var *Thor Jensen*, kaldet Admiralen, i Lasten var der Sangerinder, og Fregaten selv var Samlingsstedet for de saakaldte Klabautermænd, det vil sige for en stor Del Journalister og Forfattere. Ved Klaveret havde *Olfert Jespersen* sin Debut som Kapelmester og her indlededes hans mangeaarige Samarbejde med *Anton Melbye* og *Axel Henriques*. Af Klabauterne lever i bedste

Vicedigteren Rantzau.

Velgaaende Kontorchef Svane-Knudsen og Forfatterne Carl Muusmann og Blichfeldt foruden adskillige Andre.

Udstillingsaaret blev den store Reklame for Tivoli og Kjøbenhavn. En lykkelig Idé forenede Udstillingsterrænet og Tivoli i Nationernes Gade, vore Dages Vestre Boulevard, hvor de forskellige Nationers Bygninger laa Side om Side. Og fra den Tid fik Turistbesøget Fart.

Nogle Aar fremefter bevaredes den gamle Basar med Neiiendams berømte, men for Nutidsøjne yderst primitive Restaurant med dens af spanske Vægge dannede Kabineter, hvori Væddeløbsadelen efter Galopløbene lod Champagnen knalde à ti til tolv Kroner Flasken, og den gamle Bodega, Restaurantens nære Nabo. Men ogsaa i den Nimb'ske Divan og i Taarnpavillonen, anlagt 1883, udfoldede et muntert Aftenliv sig. Taarnpavillonens Værelser paa første Sal er Skuepladsen for en Afdeling af Esmanns Skuespil *Magdalene*. Det var heri, *Ivar Schmidt* repræsenterede den kjøbenhavnske Forførerelegance med en høj Hat, som *in effigie* tilhører Teatermuseet og sikkert hos nutidige Levemænd vil fremkalde et medlidende Smil og et sarkastisk Skuldertræk.

1890 rejstes den ny Tivoliportal, flankeret af Wivel og Tivolis Variété, som den Gang hed *Kisten*, men nu er blevet til Apolloteatret. Samtidig byggedes paa „Øen"s Grund Arenateatret, der senere er blevet til Sommerteatret, og om Vinteren Vinterpaladsteatret. En lille Udstillingsbygning, der laa for Enden af Søen, og hvori *Georg Kjeldsen* har givet Trylleforestillinger, nedbrændte noget efter. Til Gengæld fik man alle de *Carl Lundske* Attraktioner, „Den blaa Grotte", „Elverhøj" osv. Det kinesiske Taarn blev opført, i 1902 kom den ny Koncertsal og 1909 den ny Basar, og Gassen afløstes lidt efter lidt af elektrisk Lys.

En Række Aar ledede — efter Robert Watts Død — Tivoli af Direktør *Thrane*, som for fem og tyve Aar siden knyttede *Arne-Petersen* til sig og efter Thranes Død har Arne-Petersen været Enedirektør.

Men hans Direktorat er efterhaanden blevet vore Dages, og der kan gaas let hen over det. Verdenskrigen frembragte for en Tid en Metamorfose og rykkede Tivoli tilbage til den gamle Vauxhall-Belysning paa Festaftnerne. Men denne Periode er for længst overstaaet, og da de tredive Nationers Spejdere nylig gæstede Tivoli, præsenterede den gamle Forlystelseshave sig mere straalende og blændende end nogen Sinde før.

Tivoli staar nu foran sit ny Lejemaal og vil rimeligvis i de kommende Aar undergaa store Forandringer i Form af Nybygninger og lignende. Men de fyrretyve Aar, der er gledet hen, siden *Politiken* blev til, har placeret Tivoli gunstigere, end Carstensen i sin mest blomstrende Fantasi kunde have forestillet sig det. Op ad det banker Byens Hjerte, i dets Omegn føles Storbyens Puls.

Nutidens Pjerrot, Hr. Carl Petersen.

Og hvor Hestedroskerne luntede af Sted, brummer nu Tusinder af Biler deres larmende Kor, medens Hundredtusinder af Cykler kimer forbi Tivolis Nabo, Byens statelige Raadhus og *Politikens* Magna vox forkynder Døgnets sidste Nyheder med Stentor-Røst.

Chr. Hjorth-Clausen.

Broen over Søen, med Luciemøllen i Baggrunden.

POLITIKENS
JUBILÆUMS • PLAKATER

A & L

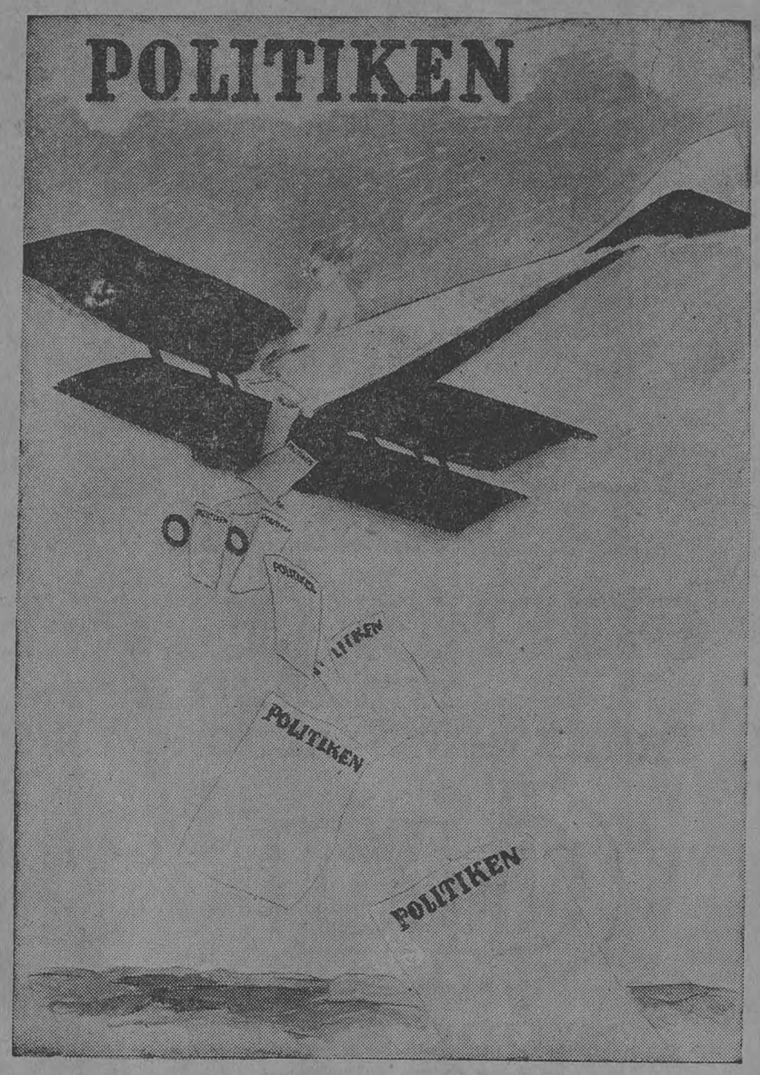

REPRODUCEREDE · I
ANDREASEN • & • LACHMANNS
LITOGRAFISKE • ANSTALT

For 40 Aar siden havde Kjøbenhavns Politi i alt væsentlig samme Skikkelse, som det fik ved Omordningen i 1963, da Natvægterne forsvandt. *Vilh. Christopher*

Politidirektør Crone.

Crone, der blev Politidirektør i 1863, var endnu Etatens øverste Chef. Og Ordenspolitiet blev ledet af Politiinspektør, Overkrigskommissær *Clausen*.

Der fortælles endnu inden for Politietaten adskillige Anekdoter om disse to Mænd. Om Crone hedder det, at han fik Politidirektør-Embedet, fordi han som Politimester og Byfoged i Helsingør pynte-de de daværende Politibetjente med hvide Handsker, hver Gang Frederik den Syvende besøgte Byen. Og Clausen havde Ord for mest af alt at ligne en paa en Gang myndig og godmodig Proprietær.

Betegnende i saa Henseende er et Træk, som den senere Censor *Vilhelm Møller* en Gang fortalte om ham. Vilh. Møller stod en Eftermiddag, da der var stort Bryllup i Holmens Kirke, og saa paa et Par store Hundehvalpe, der legede paa Pladsen uden for Kirken. Til sidst kom han til at le af deres kluntede Krumspring, men i det samme buldredes der ham i Øret med en barsk og hidsig Stemme: „Hvad Pokker, staar De og griner ad Gudstjenesten? Gør De Nar af Kirken, hvad?" .. .. Vilh. Møller saa om efter den vrede Stemme. Det var Politiinspektør Clausen, i fuld Uniform og med en tilsyneladende højst myndig Mine paa. Vilh. Møller troede et Øjeblik, at Clausen maatte være gaaet fra Forstanden. Hvad skulde ellers en saadan Overfusen sige, oven i Købet til En, som han kendte godt og plejede at omgaas med stor Venlighed. Clausen buldrede imidlertid videre. Men til sidst kunde han ikke holde Rollen længer. Han brast i den hjerteligste Latter, slog Vilh. Møller paa Skuldrene og glædede sig som et Barn over, at han dog ikke straks havde været paa det Rene med, om det var Spøg eller Alvor.

Politiinspektør Clausen.

Kjøbenhavn var i Efteraaret 1884 en By med et Indbyggerantal af ca. 278,000. Færdselsvanskeligheder anede man ikke noget om den Gang, og Politiet havde langt fra saa mange Hverv, som det senere har faaet. Det underordnede Personales Tjeneste var dog streng nok, og den blev endnu strengere efter at Politiinspektør Clausen i Foraaret 1885 var afgaaet ved Døden. Hans Efterfølger, *Th.*

Politibetjent i Firserne.

Petersen, der i sin Ungdom havde været Sekondløjtnant ved Næstved Dragoner, var Militær fra Isse til Hæl, og dertil en Mand, der sprudlede af Energi og Reformiver. Ganske særlig lagde han Vægt paa, at Patrouljetjenesten blev udført med en Præcision og Punktlighed, som man ikke hidtil havde kendt. Han udnævnte et betydeligt Antal Inspektionsbetjente, hivs væsentligste Opgave blev at paasé, at de patruljerende Politibetjente stedse var iført deres hvide Handsker, og i Posttiden afstod fra alt, hvad der hed Svinkeærinder. Hvem der ikke holdt sig de foreskrevne Regler efterrettelig, var sikker paa at blive idømt en Bøde, som blev afkortet i Lønnen. Men det kan i denne Forbindelse nævnes, at de strenge Bestemmelser blev gennemført uden synderligt Mandefald.

I Sommeren 1887 følte Politidirektør Crone, at hans Kræfter ikke mere slog til, hvorfor han trak sig tilbage fra sit Embede. Han var den Gang henved 74 Aar gammel og havde i over 24 Aar været sin Etat en god og forstaaende Chef. Hans Efterfølger blev *Eugen Petersen*, der forud i en halv Snes Aar havde beklædt Embedet som Vicepolitidektør.

Politidirektør Eugen Petersen var en Mand af en særegen Støbning. Hans Arbejdsevne var saa at sige uden Grænser, hans juridiske Kundskaber var grundfæstede, og hans Evne til at se Kærnen i enhver Sag var lige saa udviklet som hans logiske Sans. Naar han havde sagt sin Mening om en Sag, kunde man være sikker paa, at han havde set rigtigt og sagt, hvad der skulde siges. Men Politietaten kom efterhaanden til at lide under en Mangel paa Effektivitet, der føltes generende. Etaten manglede i Virkeligheden i mange Aar de Udrykningsbiler, som den i en nyere Tid har faaet. Det var et pinligt Syn at se de patruljerende Politibetjente transportere berusede Personer til Fods. Betjentene fik let et Skær af Brutalitet over sig, naar de paa Gaden søgte at overvinde Christian Vesterbros Ulyst til at komme paa Stationen. Og Billedet, som Betjenten og den fulde Mand frembød, var ikke en Storstad værdig. Men Politidirektøren vidste kun altfor godt, at Bevillingerne til Politiet ikke hang paa Træerne.

Politiets Løn var i mange Aar mindre end lille. I 1884 var den for Politibetjente fra 600 Kr. til 1200 Kr., for Overbetjente fra 1400 Kr. til 1800 Kr. aarlig. Efter at det militære Gendarmerikorps ved provisorisk Lov i Efteraaret 1885 var blevet oprettet, blev Politiets yngste Løn-

Politidirektør Eugen Petersen

ning hævet fra 600 Kr. til 700 Kr. aarlig, men siden er Etaten paa det økonomiske Omraade vundet uhyre langsomt frem, indtil Politibetjentene ved Lønreformen i 1919 kom i 12. Lønklasse, Inspektionsbetjentene i 11. og Overbetjentene i 10.

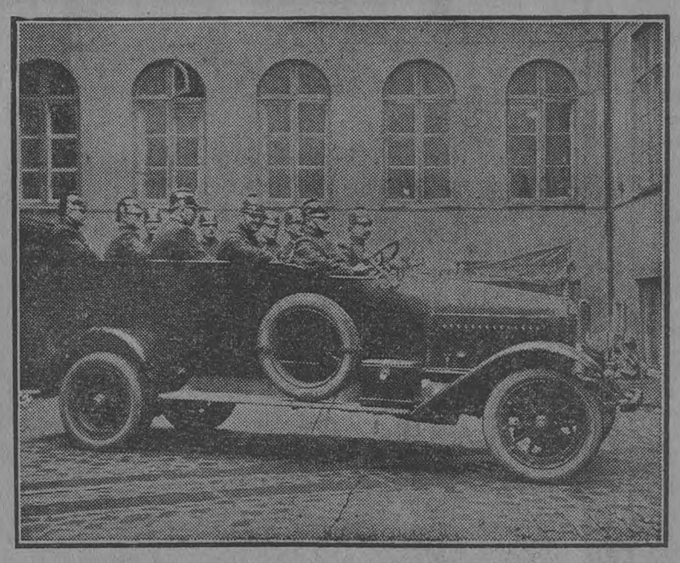

Udrykningsbilen.

Men trods de trange økonomiske Kaar har næppe nogen Etat i den Udstrækning som Politietaten søgt at dygtiggøre sig ved egne Midler. Kursus i dansk og fremmede Sprog har i mange Aar med visse Mellemrum været afholdt. Og i 1909, medens Overbetjent *Francis Madsen* var Formand for Kjøbenhavns Politiforening, oprettedes ved Politipersonalets egne Midler den første private Politiskole. Den fik straks mellem to og tre Hundrede Elever, skønt Politibetjentene var henvist til at ofre deres Fritid for at sidde paa Skolebænken. Men trods alt var Elevantallet ikke svundet ind, da Skolen gik ind i sit andet Virksomhedsaar. Siden har Staden som bekendt realiseret Politiskoletanken, og ingen bliver nu fast ansat i Kjøbenhavns Politis Tjeneste, uden at have bestaaet Politiskolen.

Politidirektør Eugen Petersen trak sig i 1917 i en Alder af 79 Aar tilbage, og efterfulgtes i Embedet af tidligere Borgmester for Magistratens 1. Afdeling, Etatsraad *Th. Dybdal*. Under denne Chef har Kjøbenhavns Politietat faaet den Effektivitet, som er nødvendig for enhver Storbys Politietat. Og Færdselens enorme Udvikling har ført med sig, at Ordenspolitiet maa skænke Trafikledelsen en ganske særlig Opmærksomhed. Politibetjenten paa sin Post i Gadekrydsene er forlængst indgaaet som et Led i Byens Fysiognomi, og Publikum ser, at Politibetjentene paa disse Poster gør haandgribelig Nytte. Og selv om den kjøbenhavnske Politibetjent endnu ikke er saa populær som sin engelske Kollega, saa er han i hvert Fald godt paa Vej til at blive det.

Nutidens Færdselsregulering.

Med den Ledelse, Kjøbenhavns Politietat nu har gennem den Stab af dygtige og forstaaende Embedsmænd, som dens øverste Chef raader over, og med dens udsøgte og velskolede Personale tør det siges, at Kjøbenhavn i 1924 har netop det Politi, som vor smukke, energisk arbejdende By fortjener.

Niels Boesen.

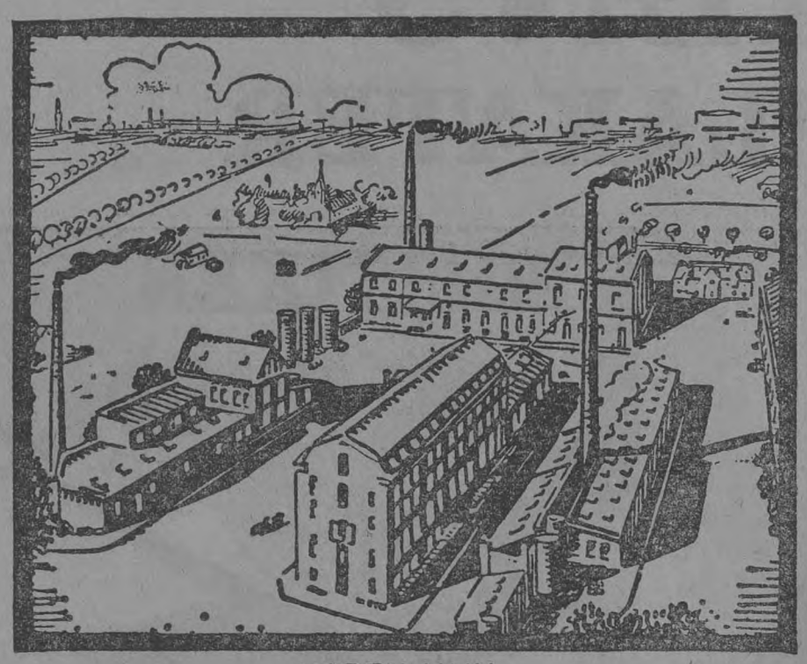

KØBENHAVN

DANSK OLIEMØLLER & SÆBE-FABRIKKER A/S

KØBENHAVN · AALBORG · ESBJERG ·

Cidol

BLØDE SÆBER
SPISE OLIE
LINOLIE
OG FERNIS

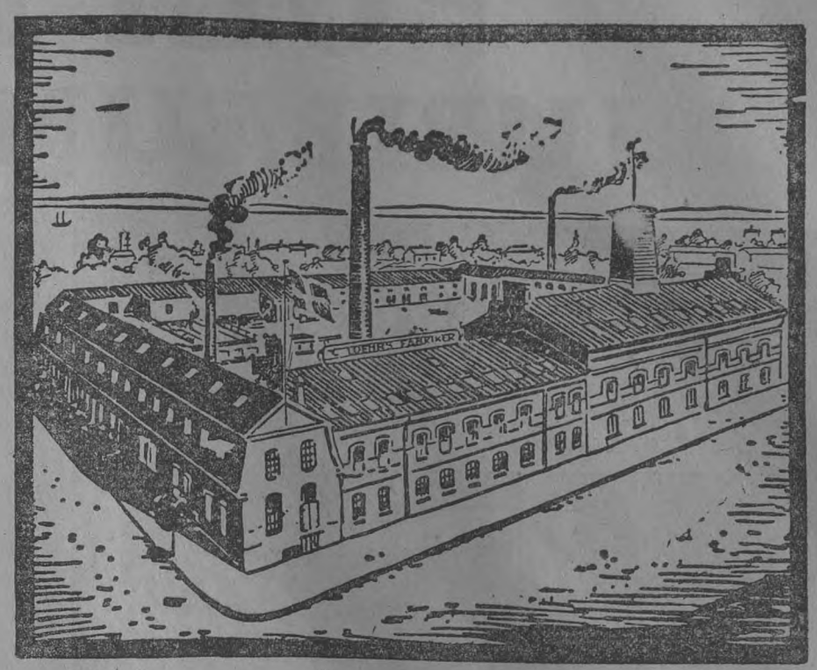

LOEHRS FABRIKER

FREDERICIA

DIAMANTSTØV

BLØDE SÆBER
MARSEILLER SÆBER
GLYSERIN

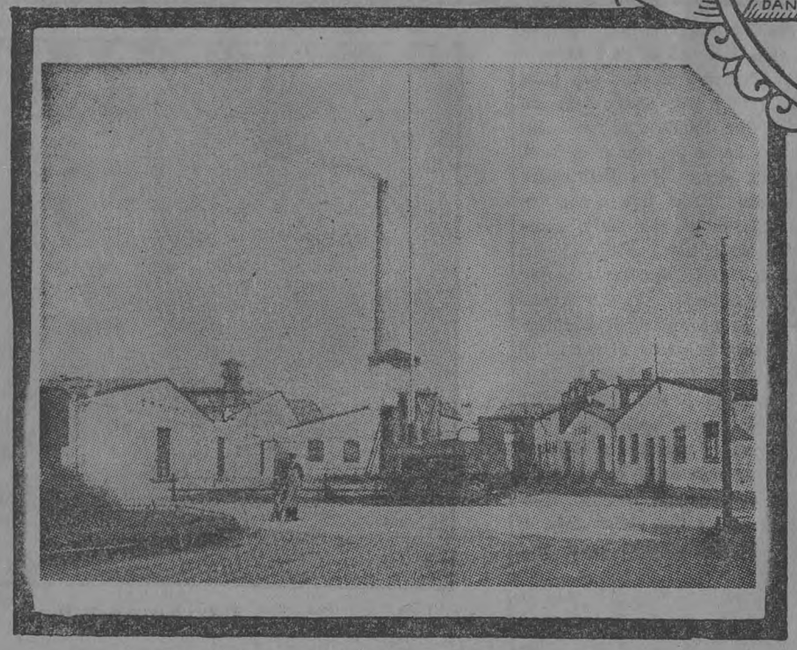

A/S HOLTEN & LINDEMANN

KØBENHAVN ·

PARFUMERIE OG TOILETTESÆBER

Vici SÆBE

A/S

SODAFABRIKKERNE

· VALBY · AARHUS · ODENSE · AALBORG ·

SODA
BORSYRE
BORAX

H. ROTH.

L. Levison Junr.
AKTIESELSKAB
PAPIRFORRETNING PAPIRVAREFABRIK
KØBMAGERGADE 50 TELEFON 7500
GRUNDLAGT 1850
·KONTORARTIKLER·
·BOGTRYK·
·LITOGRAFI·STAALSTIK·
·PROTOKOLLER·
HEIMDAL LØSBLADE PROTOKOLLER
·KARTOTEKER·

SCHULSTAD OG LUDVIGSEN
MALTET OG BRØD MALTSYRNET
RYESGADE·27 KØBENHAVN·N

Fødselsdagshilsen fra Eva

„Mit Blad".

Med Modebilleder ffra de sidste fyrretyve Aar.

I den følgende Artikel skildrer *Eva* — „Politikens Eva", som vore Læsere kalder hende — Bevægelserne inden for Moden i de forløbne 40 Aar, og, som hun plejer, gør hun et lille Sidespring og giver i et Par Pennestrøg et interessant kjøbenhavnsk Tidsbillede. Naar Eva i saa mange Aar har kunnet skrive om Moden uden selv at trættes og uden at trætte andre, saa er Grunden den, at hun vel skriver om Dragter, men oftere, formedelst sit lille Sidespring, om Mennesker. Det falder hende saa meget lettere, som hun selv saa helt ud er Menneske.

„Politiken"s Eva
(Fru Julie le Gallienne).

„Den 1. Oktober bliver *Politiken* 40 Aar", stod der i Redaktørens Brev.

40 Aar! Er det muligt?

— Ja, saa er du minsandten en gammel Dame — sagde jeg stilfærdigt og tænkte mere paa mig selv end paa Bladet. Tankerne fløj de mange Aar tilbage til hin første Morgen, *Politiken* kom ind ad Døren.

Jeg stod i min lysegrenneste Vaar og havde med begejstret Nysgerrighed opsnuset lidt her, lidt der, om det ny Blad, og om alt hvad det lovede.

Nu laa det paa Frokostbordet Side om Side med Berlingeren, og mine Øjne spejdede, mine Fingre kriblede for at faa det i Hænde. Men efter min Tids Skik stod jeg artigt bag Maskinen, skænkede Te til Far og saa, at Bordet var i Orden, mens han som Enehersker foldede Bladet ud. Jeg hørte ham le, saa ham følge Spalte efter Spalte, og skønt jeg haabede, han hurtigt vilde blive ked af det og tage fat paa sin gamle Ven Berlingeren, steg han

Moden 1890.

dog betydeligt i min Agtelse, fordi det varede saa længe. Det var tydeligt, at han syntes om det ny Blad — og „mit Blad", som jeg overmodigt kaldte det, skønt jeg ikke havde det fjerneste med det at gøre — men det var ungt og friskt som jeg selv, fuldt af Idéer, Frimodighed og Rapmundethed — derfor var det mit Blad!

Moden 1894.

Aarene gik. Jeg blev voksen, kom ud i Verden, og pludselig en Dag blev *Politiken* virkelig „mit Blad".

Det kom tilsyneladende helt tilfældigt.

Jeg havde tilbragt en dejlig Dag her i London, moret mig guddommeligt, og jeg syntes, mine Venner hjemme skulde have lidt med af al min Glæde. Men skrive til hver især — umuligt! Hvorfor ikke prøve paa at naa dem gennem *Politiken*?

Det var en Idé, og jeg tog fat med det samme — skrev løs og fortalte om alt det morsomme, jeg oplevede. Brevet blev sendt til Redaktionen. —

Det blev trykt, og det blev betalt. —

Dog, da jeg altid har kunnet bruge Penge, faldt det naturligt at prøve paa at tjene nogle flere. Jeg oplevede andre morsomme Dage, fortalte om dem i andre Breve, og snart fandtes Eva-Korrespondancen regelmæssigt i *Politiken*.

„Mit Blad" bragte mig Held, det kaldte Journalisten til Live i mig, og Journalisten voksede sig hurtigt stor og stærk. Tre Aar efter var jeg fast ansat ved fem ledende London-Blade og skrev desforuden til

Tyve Kroner kom pludseligt ind ad Døren og overvældede mig ganske. Æren at blive trykt syntes mig nok. At jeg tilmed fik Penge, var næsten for stor Jubel for et lille Pigebarn. —

„Verdens Gang", „Hver 8. Dag", og *Politikens* Eva-Breve blev af Fru Mann oversat paa Tysk til et Berliner-Blad.

Men da hændte det, at en lille Gud sagde til sig selv: „Dette gaar for vidt, det er langt bedre for en ung Kvinde at have en Pil i Hjertet end en Pen i Haanden, og nu er det minsandten paa Tide, at jeg rigtigt rammer hende".

Saa ivrigt brugte han Bue og Pil, at han snart fik Journalisten omskabt til Hustru og Mor.

Gradevis maatte de mange Blade opgives, for ny Interesser tog min Tid — dog opgive *Politiken* vilde jeg ikke. „Mit Blad" blev jeg mere eller mindre tro op gennem Aarene. —

Forleden fik jeg fat i en gammel Kuffert, hvori jeg fandt mange af Eva-Brevene, og naar jeg nu sidder her og læser dem igennem, genkalder de ikke alene Minder fra min egen Ungdom, men de fortæller om den uhyre Udvikling, Kvinderne har gennemgaaet. Det er saamænd ikke en Gang nødvendigt at læse en Linje, alene de mange smaa Skitser giver klart Indtryk af, hvordan vi Kvinder har sprængt Lænker i den Menneskealder, som svandt. —

Thi man kan sige om Moden, hvad man vil, ét er sikkert, den er og har altid været som et Spejl for det, der bevæger Sindene. Fra de tidligste Tider er den blevet stemplet af historiske Begivenheder eller af overmægtige Personligheder, Moden er aldrig tilfældig. Selv dens barokkeste Linjer skyldes Hændelser — store som smaa — men Hændelser, der har skabt Verdenshistorien!

Sé blot paa dette lille Udvalg af Skitser — kunde Frigørelse tegnes i klarere Linjer?

Den indsnævrede Talje, det opskudte Bryst, det uhaandterlige Slæb, den benafstivede Krave, alle de Torturinstrumen-

Moden 1900.

ter, som stakkels Kvinder plagedes med — de er nu alle borte.

Fri og frank staar 1924! —

Ingen Virer af Fiskeben plager dette unge sportshærdede Legeme, Fødderne har frit Spil under den korte Kjole, Hatten

Boulogneskoven 1914.

sidder kækt som en Hjælm paa det shinglede Hoved. Hun er fortryllende i al sin straalende Ungdom og Glæde, ulempet som hun er af de dumme Moder, der gjorde os overnervøse og blegsottige, fordi der altid var et eller andet Sted paa vort Legeme, som blev pint eller trykket. Vore Sko var for smaa, vore Handsker for stramme, vore Hatte tunge som Bly, og selv om Kjolen var syet uden Slæb, var den lang nok til at spille Støvsluger ude som inde. Alene Vægten af Ens Klæder var trættende, for alt var overlæsset med Vidde, Flæser og Dikkedarer.

Haarets mange Bukler tog mindst en halv Time at sætte op, og ofte maatte det sættes om og om igen. Chignoner og Krøller trykkede Hjernen.

Og vort Undertøj! Vi havde ni—ti forskellige Stykker at binde og knappe og hægte, mens Frøken „up-to-the-minute" kun har to, der trækkes over Hovedet og af sig selv sidder, som de skal. —

Men vi klagede aldrig, for vi kendte ikke bedre, at man kunde følge Modens Love og samtidigt være fri for Tvang og Pine drømte vi ikke om. Vi slog os til Taals med, som det var, og syntes selv, vi var yndige — og *vi var yndige* — men det var en Yndighed, der kostede Anstrengelse. —

Det er ikke for meget at sige, at vi led for vor Stads! —

Alt dette kender Frøken Ungdom intet til. Hun vandrer kækt ned ad den Vej, vi banede for hende, i god Tro paa, at saa rart har vi alle haft det.

Dog, kaster hun et Blik paa denne Side, vil hun maaske ane, at hun har meget at være glad over — ikke mindst paa Klædedragtens Omraade. Først og fremmest, fordi hun med sine tyve Aar har Lov til at klæde sig — *ungt!* Hun behøver ikke at sé ud sum en ældre Matrone længe før Tiden. —

Thi det er vel nok den moderne Dragts største Fortrin, at den hylder Ungdommen ved i sig selv at være ung!

Derved giver den et Skær af Ungdom — endog til de ældre — om disse ældre forstaar at vælge med Takt og god Smag!

Derfor lad os ikke rynke paa Næsen ad Moden 1924, men være glade for, at den er vokset langt bort fra Tournuren i 1884, Hvepsetaljen i 1894, Skinkeærmerne i 1904, Slæbekjolen i 1914 og alle de andre Rædsler — og lad saa iføre os vor smukkeste Kjole og gaa op og hilse paa *Politiken*, mens vi ønsker:

Sidste Skrig.

„Many happy returns of the day".

Eva

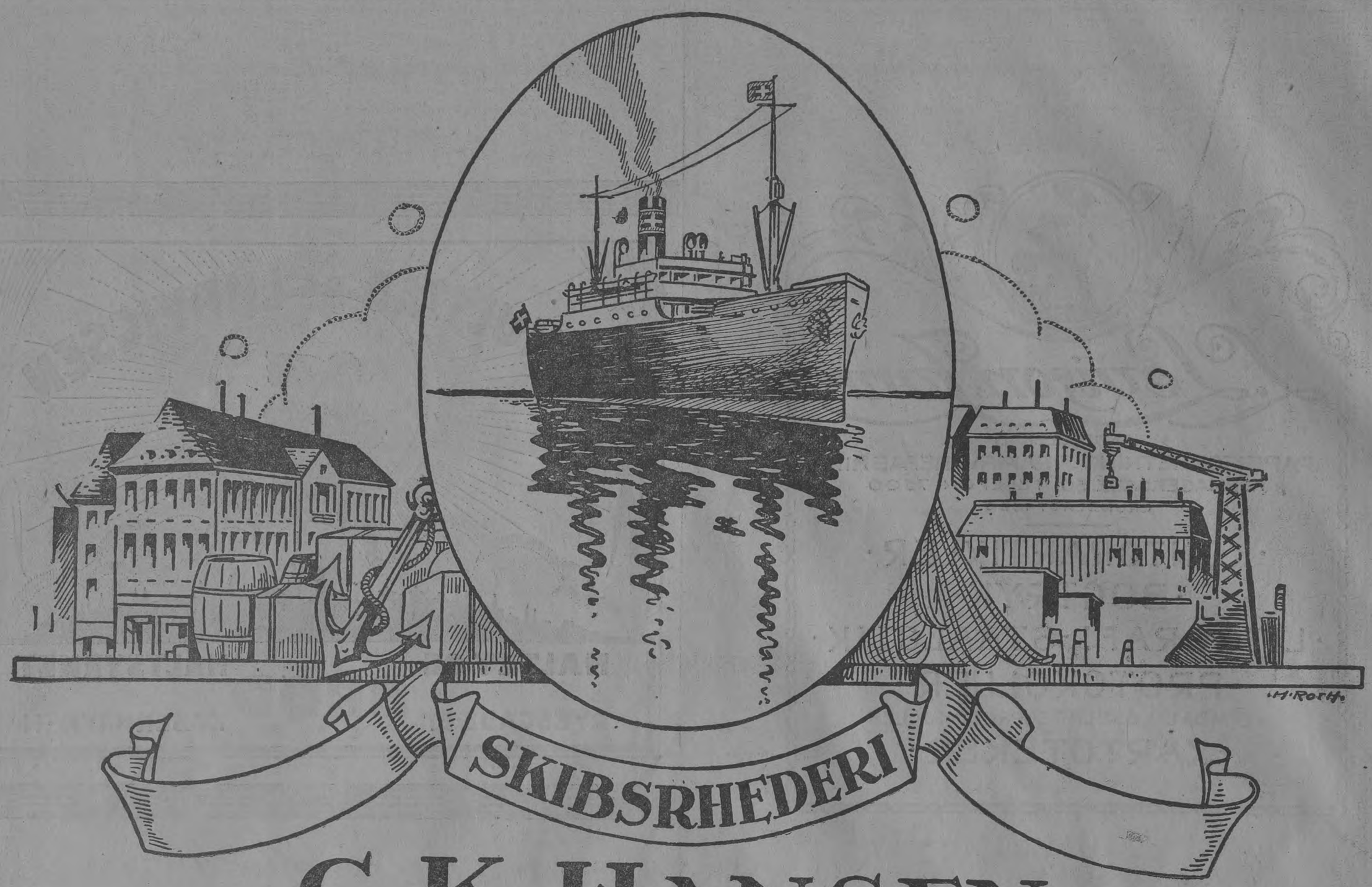

Kunstlivet herhjemme i 40 Aar.

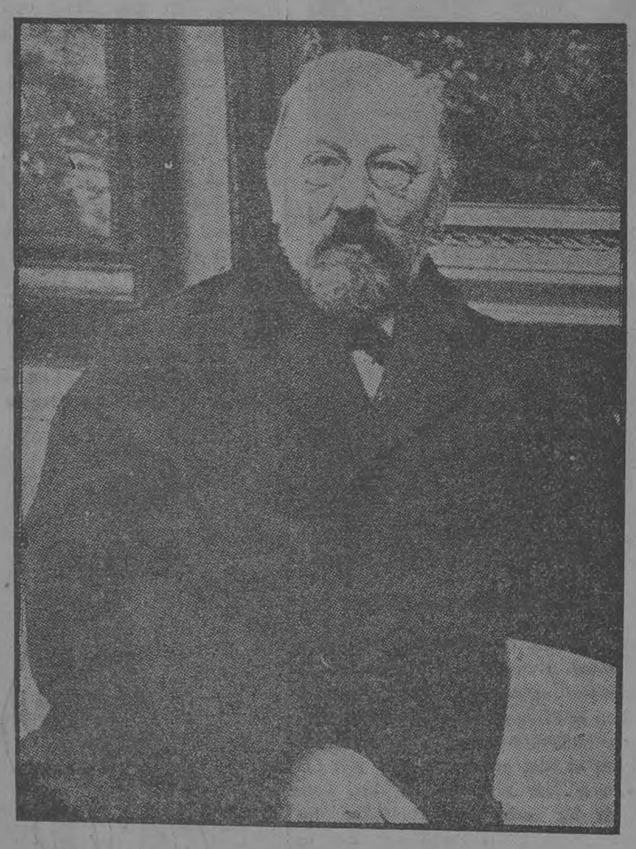

Museumsdirektør, Dr. phil. Karl Madsen.

For fyrretyve Aar siden var det offentlige Kunstliv her hjemme saare fattigt. Foruden den aarlige officielle Salon paa Charlottenborg var der kun i Ny og Næ en Avktionsudstilling. Ellers maatte man, naar man vilde se Kunst, henvende sig i Kunstnernes Atelier'er. Egentlig Kunsthandel havde man kun i ringe Grad. Der var *Aug. With* paa Købmagergade (nu *Wilstrup* i Vimmelskaftet) og *J. C. Stochholm* i Hovedvagtsgade, som senere aabnede en „Permanent Kunstudstilling" i en af de nybyggede Pavillonbygningen foran Koncertpalæet; og netop i denne Periode begyndte den unge cand. oplyt. *Viggo Winkel* sammen med sin kunstinteresserede Ven *Peter Magnussen* paa Svaneapotekets Førstesal, Hjørnet af Østergade og Ny Østergade, den Kunsthandel, som vi Alle kender i dens nuværende Hjem paa Højbroplads.

Af Museer for Kunst havde vi kun Thorvaldsens Museum og den Moltkeske Malerisamling, som den Gang ligesom nu kun holdtes aaben én Gang om Ugen. Den kgl. Maleri- og Skulptursamling var lukket — den blev husvild ved Christiansborg Slots Brand den 3. Oktober 1884 og fik først flere Aar efter et midlertidigt Hjem i Charlottenborgs Udstillingsbygning, hvor den endda maatte lukke, saa længe Foraarsudstillingen varede. Først i 1896 blev den ny Museumsbygning, *Statens Museum for Kunst*, færdigbygget ved Sølvgade. Kunstindustrimuseet ved Raadhuspladsen indviedes 1894.

Men maa ikke tro, at Livet inden for Kunsten laa dødt. Det begyndte netop den Gang at røre sig ganske betydeligt. En Række Kunstnere, som havde søgt bort fra Akademiet og modtaget ny Indtryk under Ophold i Frankrig, kom hjem og vakte Opmærksomhed ved deres naturalistiske og impressionistiske Kunst. Vi behøver blot at nævne Navne om *Krøyer, Tuxen, Viggo Johansen, Th. Philipsen.* Hertil sluttede sig yngre Medlemmer som *Hammershøi*, der vakte Forargelse med sit nøgterne Farvesyn og opnaaede at faa et af sine Arbejder, der nu regnes for et af hans Mesterværker, den „syende unge Pige", refuseret paa Charlottenborg.

Samtidig optraadte den unge Maler *Karl Madsen* som en skarp og over for den yngre Kunst overmaade forstaaende Kritiker — et Aars Tid redigerede han „Kunstbladet", som Winkel & Magnussen bekostede i 1888 — og den vaagnende Utilfredshed med Akademiet og Charlottenborg gav sig endelig Udslag i Stiftelsen af „de frie Skoler", hvis Lærere var *Krøyer, Tuxen, Franz Schwartz* og *Zahrtmann*, og i Stiftelsen af „Den frie Udstilling" 1890, der først støttedes af Kunsthandler *Kleis* paa Vesterbro, og hvis første store Navne var *Th. Bindesbøll, Joakim Skovgaard, Niels Skovgaard, Viggo Pedersen, Zahrtmann, Krøyer, Johan Rohde, Th. Philipsen* og — *Willumsen!*

J. F. Willumsen blev 90'ernes store Forargelsens Tegn, hvorom de frie Udstillere sluttede sig, og det blev den nyopdukkede, ganske unge Kunstskribent *Emil Hannover*, som blev hans Profet.

Offentlighedens levende Optagethed af hine Tiders kunstneriske Rørelser fandt et populært Udtryk i en af Sommerrevyens Viser:

Hver bitte Maler
har Sjælekvaler
som Radikaler — aa Herregud!
Akademiet — nejs,
ud sporenstregs
til *Kleis!*

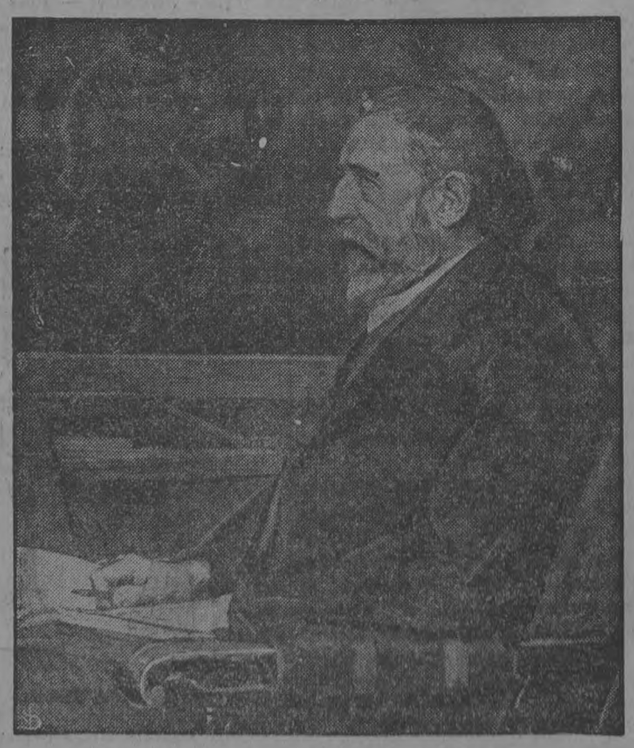

Maleren, Professor Joachim Skovgaard.

Maleren J. F. Willumsen.

Han skal ha' Leveringen,
han skal ha' Raderingen!
Guldhaar og Guldaks, aa, det er guddomligt,
og Stregerne *Willumsen* kaldte frugtsomlig!

Hvad ligner nu det?... hvad ligner nu det?
Er det dér „Bretagneren" — næ!
Det er et gammelt Pæretræ,
ære være den Pære — næh!

For en yngre Slægt maa det vel for Forstaaelsens Skyld tilføjes, at *Willumsens* Radering af en frugtsommelig Kvinde havde vakt vild Latter, navnlig *Hannovers* Bemærkning om, at det kun var „gennem Lidelse", man naaede til Forstaaelse af denne Kunst, at samme Kunstners „Bretagnerkvinder" ligeledes vakte Opsigt, og at *Slott-Møller* havde malet Billedhuggerinde *Anne Marie Brodersen*, nu Komponisten *Carl Nielsens* Hustru, med forgyldt Haar, udskaaret i Træ, og „Foraaret" som en Kornmark med forgyldt Korn, o. s. v.

Der var Grøde og Vækst inden for Kunsten, og de friere Rørelser har holdt sig til denne Dag, saa man — i hvert Fald indtil for nogle Aar siden — kunde tale om Anarkiet i Kunsten. Men det var hine Aar i 90'erne og det første Decennium af det ny Aarhundrede, der blev Vendepunktet til Kun-

„Grønningen"s Udstillingsbygning.
(Bygningen var tegnet af den senere Professor i Arkitektur, Carl Petersen.

stens Frigørelse fra det gamle Akademi.

Vi skal ikke i denne korte Oversigt komme ind paa en nærmere Omtale af de enkelte „Retninger" og Kunstnersamfund. Vi behøver blot lige i Forbigaaende at sige „Fynboerne", saa véd Læserne Besked.

Det var navnlig Malerkunstens Udvikling, som en større Offentlighed fulgte med Interesse. Skulpturen havde heller ikke i disse første Kampens Aar særlig fremragende Dyrkere herhjemme. Først lidt senere fremtraadte de Kunstnere, som vi nu regner for vore bedste: *Kai Nielsen, Utzon Frank, Johannes Bjerg, Jean Gauguin, Svend Rathsack* o. fl.

Arkitekturen gennemgik i de samme Aar en tilsvarende Forandring og Udvikling, fra *Meldahls* overfladiske Stilkopiering over den mere fortrolige Fordybelse i den ældre Kunst, der repræsenteres af Navne som *Herholdt, Stock, Hans I. Holm,* senere *Martin Nyrop, A. Clemmensen* o. fl. til den senere Tids Tilbagevenden til Klassicismen og Simplificeringen: *Carl Petersen, Ivar Bentsen* og hele den yngre og yngste Slægt.

Kunsthaandværket bør maaske ogsaa nævnes i denne Forbindelse. Det var ikke mindst Udstillingen 1888, der gav Stødet til, at man paa Kunsthaandværkets og Kunstindustriens Omraader tog fat med friske Kræfter. Den Gang var det navnlig Porcelænet og den øvrige Keramik, der hævdede vort Ry. Senere kom jo baade vort Møbelhaandværk, Boghaandværket, Metalarbejderne, særlig Sølvsmederiet, Væveriet og det kvindelige Haandarbejde med i Kapløbet, og paa disse som paa flere andre Omraader inden for den anvendte Kunst arbejdes der af de enkelte Fag med Iver og Dygtighed paa en Højnelse, der søger at udnytte de Fremskridt, Tiden har medført, uden at slaa af paa de kunstneriske Krav.

G. N.

Fra Laterna magica til Film.

For fyrretyve Aar siden var Film et ukendt Begreb. Men den første Idé til den laa gemt i et Stykke Legetøj af Form som en Rotunda med smalle, udskaarne Vinduer. Gennem dem saá man, naar Rotunden snurrede rundt, Figurer, som tilsyneladende bevægede sig.

Baade i Hjemmet og i det offentlige Livs Underholdning havde man Laterna magica'er, fra hvilke Billeder paa indskudte Glasplader kastedes over paa et hvidt Lærred. Efter Laterna magica'en fulgte Lysbilleder paa Grundlag af et lignende Princip, og saadanne Lysbilleder vistes af Direktør *Constantin Philipsen* for vistnok nogle og tredive Aar siden. Længst afdøde Skuespiller *Faber-Daugaard* holdt Foredrag til Billederne, og Forevisningen ledsagedes af Musik med indlagt Orgelspil. Ad den Vej gjorde man første Gang gennem Billeder Bekendtskab med de store Passionsskuespil.

Saa kom i Halvfemserne de levende Billeder, Filmen, introduceret af Constantin Philipsen i et lille Teater paa Frederiksberg og af nu afdøde Billedhugger og Maler *Vilhelm Pacht* i en Bygning, der laa, hvor nu Muslingeskallen foran Raadhuset befinder sig. Det var mest tilfældige Naturoptagelser; med Filmen som, om vi saa maa sige, dramatisk Underholdning gjorde man Bekendtskab i *Kosmorama* paa Østergade, der bl. a. importerede franske Film. Og her debuterede i en dansk Film, *Afgrunden* af *Urban Gad, Asta Nielsen* som den stumme Scenes Tempelpræstinde.

Et af de første Billedteatre var ogsaa det, som Hr. *Odewahn* ledede paa Amagertorv i samme Bygning, hvor Den kgl. Porcelænsfabrik har sit Udsalg. Men dette Teater havde kun en kortvarig Tilværelse

Saa var det, at *Ole Olsen,* den senere Generaldirektør, begyndte at optage de Billeder, i hvilke Spiren laa til Nordisk Films Co., og som inspireredes blandt andet af Journalist *Arnold Richard Nielsen.* Den Film, der vakte mest Opsigt, var „Løvejagten paa Elleøre" i Roskilde Fjord. Et Par Menageri-Løvers Ageren i Filmen vakte Albertis Unaade og kostede Ole Olsen den Bevilling, han havde sammen med en tidligere Tryllekunstner, *le Tort.* Men efter den primitive Begyndelse fulgte de store Optagelser paa Mosedalsvej i Valby, og her tjente *Psilander* sine Sporer. Her fylkedes efterhaanden en Hærskare af Instruktører, hvoriblandt *Martinius Nielsen* og *Holger-Madsen,* indtil Krigsaarene, Valutavanskelighederne og meget andet midlertidig slog det stort anlagte Foretagende ned.

Forinden dette skete, havde Constantin Philipsen omdannet den gamle Hovedbanegaards Stationsbygning til *Palads Teatret,* som blev Kjøbenhavns første Billedteater i universelt Format. Den italienske Storfilm, der hentede sit Stof fra Verdenshistorien, var paa det Tidspunkt dominerende, men fik snart en alt besejrende Konkurrent i den amerikanske Film, som havde de mægtige Dollarskapitaler i Ryggen, og hvis Instruktører lidt efter lidt fandt de Filmsstjerner frem, der hurtig naaede Verdensberømmelsen.

Gulaschtiden herhjemme bevirkede blandt andet, at en Mængde ny danske Filmselskaber dukkede op. De havde dog ingen Leveevne og er allerede glemt. Paa Ruinerne af dem rejste sig *Palladium,* Fyrtaarnet og Bivognen.

Nu er Kjøbenhavn og Landet oversaaet med Biografteatre: Filmens Udvikling har ført det med sig. Hvor længe den vil kunne fortsætte under de nuværende Former, er et Spørgsmaal for sig. Amerika har allerede haft sin Filmkrise, og ogsaa hos os synes Publikums Interesse i Aftagende.

Men af Underholdningsfilmen er fremgaaet Skolefilmen og Filmen som Nyhedsavis, Verdensnyhederne i levende Billeder. Og i disse to Fraktioner ser man maaske Filmens egentlige Fremtidsperspektiv.

De italienske Fester paa Udstillingen i 1888.

Illuminationspragten kulminerede ved disse Fester med Søen som Centrum.

CHRISTIANSHOLMS
FABRIKKER
AKTIESELSKAB

SALG AF KUL
KOKS OG CINDERS

CENTRAL 196

Torve og Pladser i Stor-Kjøbenhavn.

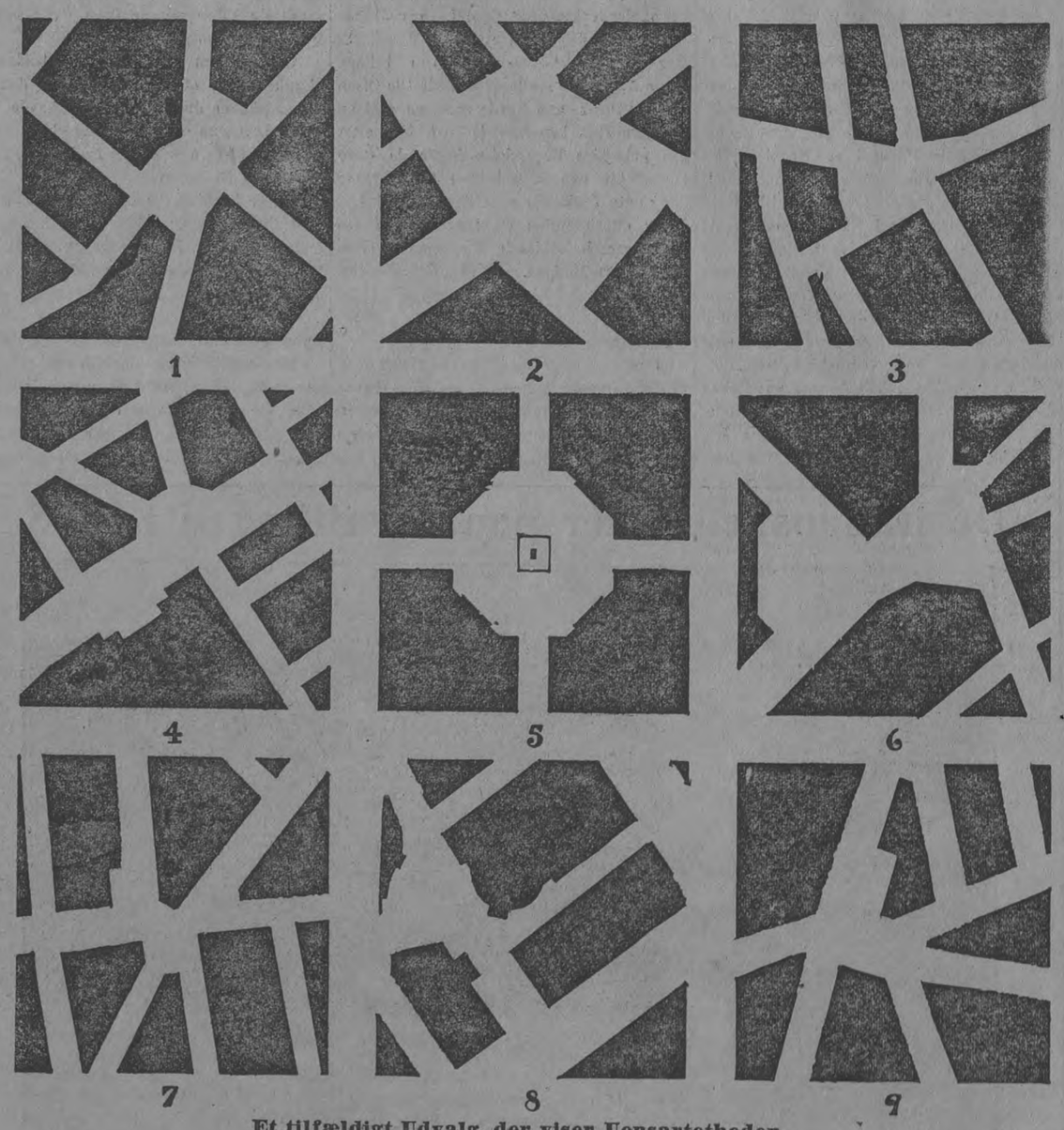

Et tilfældigt Udvalg, der viser Uensartetheden.

At der ved den senere Tids planmæssige Udformning af Byens Torve og Trafikcentrer ikke er gaaet frem efter et strengt geometrisk Princip, viser omstaaende Tegning, hvor et skaansomt Udvalg af den nærmeste Fortids og den kommende Tids Pladsarkitektur i Kjøbenhavn er gengivet, grupperet omkring Amalienborg Plads.

Det er ikke en Stil, der, naar den er fremstillet alene i Plan, formaar at reklamere for ·· selv. — Figurerne 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 8 er henholdvis St. Hans Torv, Raadhuspladsen, Vesterbros Torv, Halmtorvet, Amalienborg Plads, Trianglen og Axeltorv, 7 og 9 er Typer, der hører Fremtiden til.

Arkitekterne tog i Begyndelsen disse Grundudstykninger som en Skæbne, der ikke kunde trodses, de var Grundlag for den saakaldte Firsernes Renæssance. En Overgang brugtes nemlig Renæssancens rige Ornamentik og Façadedelinger til at skjule Planernes Mangler. Man saá bort fra Smaating, som at et Trappevindue sad som Pendant til et af Dagligstuens Vinduer, og begge blev udstyret med Trekvartsøjler m. m. Senere gik man over til en Slags Herregaardsstil. — Nu er vi blevet trætte af den Leg og forlanger reelle Planer at arbejde med. — Det er Betydningen af Byplanlægning, der igen har fundet Forstaaelse.

En geometrisk Form er selvfølgelig ikke det afgørende, men der maa være en Mening med Pladsen. Enten er det en almindelig Vejskæring, eller den fremkommer som en Hjælp for Færdslen, hvor flere Gader krydser hverandre, eller ogsaa skal Pladsen understrege, at der ligger Bygninger af særlig Betydning.

De allerfleste af vore Pladser er Resultatet af ene Vilkaarligheder, hele Vejnettet er tilfældigt og uøkonomisk anlagt — Det er tilfældigt, fordi det ikke udvikler sig efter noget som helst System, og det er uøkonomisk, fordi Grundarealerne er uregelmæssige og derfor ikke kan benyttes i den fulde Udstrækning. — Der er et Utal af de saakaldte Strygejernsgrunde, hvoraf mange er saa spidse, at den yderste Del overhovedet ikke kan bebygges, og de syge Træer, der i Stedet fylder Spidsen ud, bidrager kun til at forøge Pladsens Jammerlighed. — Hvis Vejnettet blev udformet i Forhold til de nuværende Færdselsmidler, med færre krumme og zigzag Gader, var det sikkert muligt at give Knudepunkterne en fastere Form.

Vi har ikke Raad til her, som i Rom, at begynde en Gade med to Kirker, men naar der skal bygges tyve Kirker paa én Gang, er det et saa enestaaende Tilfælde, at der maa være Haab om en Løsning ud over det sædvanlige. De Bygningsværker, der er beregnet paa Offentligheden, bør samles ved Hovedvejenes Skæringer og bidrage til at give de lokale Centralpladser Karakter.

Tænk, hvad der kunde være opnaaet ved Hjælp af de Kirker og Skoler, der ligger spredt for alle Vinde rundt i Byen — og hvad vilde det ikke have betydet, om Raadhuset og Politigaarden havde ligget ved samme Plads, i Stedet for som nu? — Vi har faaet en Raadhusplads uden arkitektonisk Betydning, livsfarlig at færdes paa, og Politigaarden ligger i en tilfældig Afkrog, indadvendt, med Ryggen til det hele. — Hvornaar kommer de næste Millionopgaver — — og hvor skal de anbringes?

To Billeder, som karakteristisk viser Byens Fornyelse.

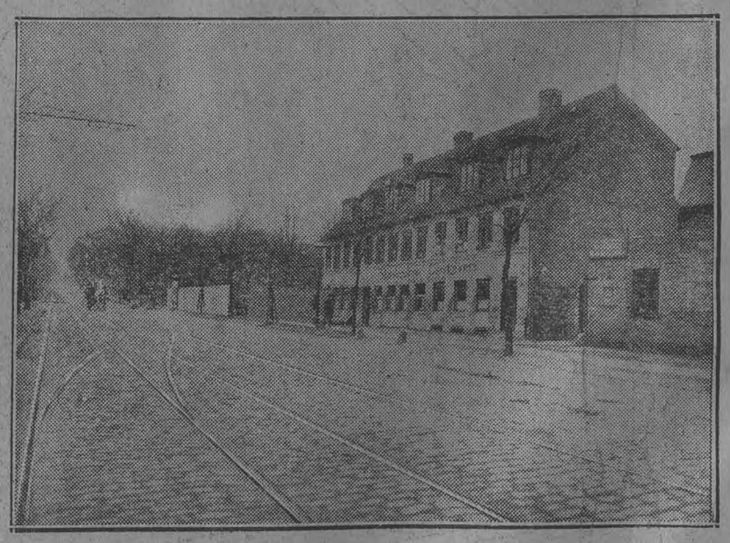

Den gamle Slotskro i Slutningen af Halvfemserne.

Et af de historisk kendte og mest yndede Udflugtssteder i forrige Aarhundrede var Slotskroen med den store, dejlige Have, paa Hjørnet af Pilealljen og Vesterbrogade. For en Snes Aar siden maatte den vige for Udviklingens Tand og give Plads for den knejsende Bygning, der harmonerer bedre med de nuværende Omgivelser, end med Stedets Traditioner.

Og Nybygningen, der har taget Navnet i Arv.

I gamle Dage var Slotskroen den sidste Station paa Vejen ind til Byen. Senere blev den Mærkepælen for Byens egentlige Begyndelse. Nu har forlængst Yderkvartererne sluttet dette Sted og Søndermarken inde, saa man allerede mærker Byluften, naar man har passeret Fæstningsterrænet.

Havatite

imprægnerede Regnfrakker
for Damer og Herrer.

EN GROS ENEFORHANDLER
Augustinus & Hansen A/S
REGNFRAKKER EN GROS
VESTERGADE 30
KØBENHAVN

TELEFON: CENTRAL 3169 & 3189
LAGER FRIHAVNEN
TELE. PALÆ 3221
TELEGRAMADRESSE: AUGUHANSEN

Overland
TRADE MARK REG.

Prisen paa andre Overland Modeller

Normalt Chassis:

2 Pers. Turistvogn	Kr. 4,175
4 — Europæisk Turistvogn	- 5,350
5 — Sedan	- 6,175
3 — Coupé	- 6,175
4 — Cabriolet	- 7,600
½ Tons Chassis	- 3,475

Langt Chassis:

5 Pers. Luksusmodel	Kr. 6,850
6 — Sedan	- 7,950

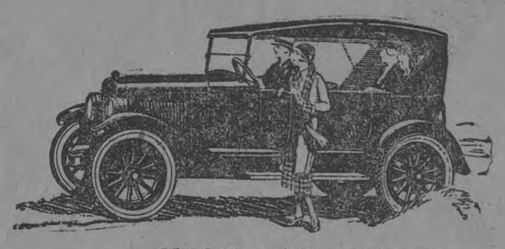

Model 91 — 5 Pers. Turistvogn
Kr. 4,175

Provinsforhandlere:

Fürst & Danielsen, København.
C. Bohnstedt-Petersen, København.
Carl Franck, Hillerød.
Roskilde Cyklebørs, Roskilde.
V. E. Børgesen, Holbæk.
C. A. Hjorth. Kallundborg.
A. Jensen, Klosteret, Ringsted.
H. A. Ehlers, Slagelse.
Carstensen & Frandsen, Skelskør.
Chr. M. Ditlevsen, Næstved
Brdr. Busk, Fakse.
C. M. Friis, Vordingborg.
Chr. Jacobsen, Stege.
H. J. With, Nykøbing F.
H. J. With. Nysted.
A. J. Dideriksen, Odense.
Jansen & Kistvad, Kerteminde.
Brdr. Rønje, Rudkøbing.
Brdr. Jørgensen, Svendborg.
G. E. Caning, Aalborg.
M. Mortensen, Thisted.
Poulsen & Christensen, Aars.
M. Koustrup, Struer.
Emil Andersen, Skive.
J. Ørum-Petersen, Herning.
P. Nielsen, Sønderbro, Randers.
C. M. Sørensen, Grenaa.
Johs. Nielsen, Aarhus.
Odder Vognfabrik & Automobilforretning, Odder.
Th. Westergaard, Horsens.
N. Fr. Petersen, Vejle.
P. A. Møller, Fredericia.
Brdr. Harborg, Esbjerg.
Andr. Andresen, Tønder.
Harhorn & Christensen, Aabenraa.
J. Staugaard, Sønderborg.
Kolding Motor- og Maskinfabrik, Kolding.

Hovedforhandler og Eneimportør:
K.W. Christensen
„Automobillageret"
Østerbrogade 7 C. - Tlf. 3663 - Kbhvn. Ø.

Nyt og Gammelt i skøn Harmoni.

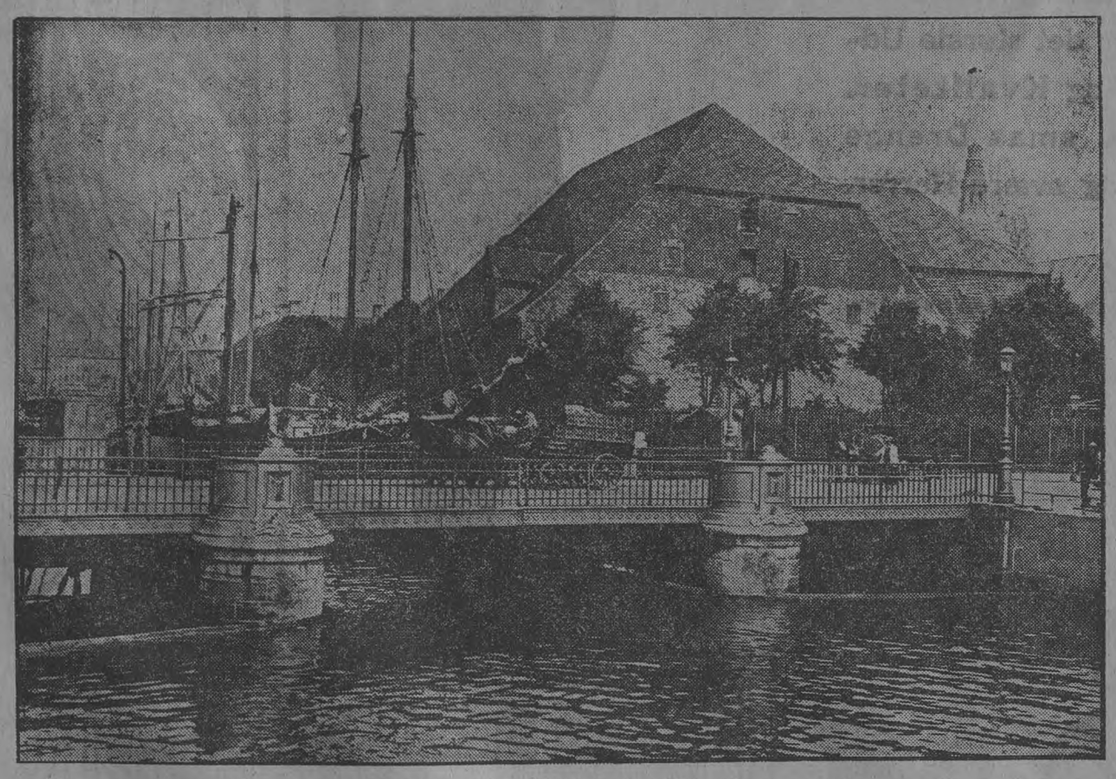

Den ny Bro ved Kristiansgade og Christian den Fjerdes prægtige gamle Bryghus.

Finsen-Institutet.

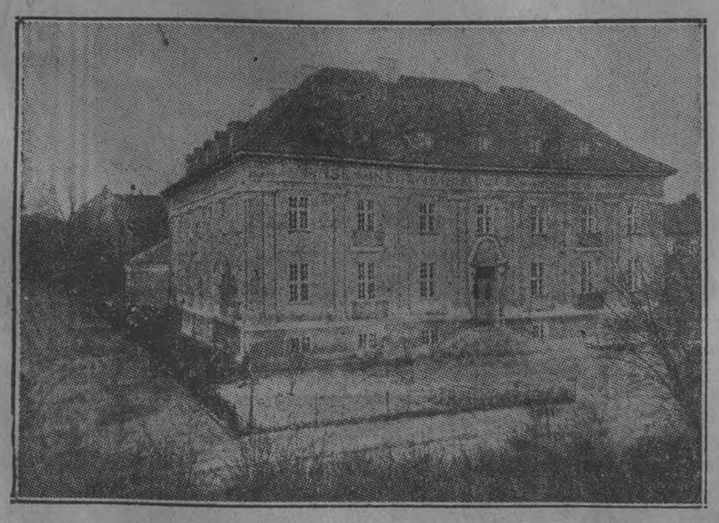

Man behøver ikke at være en ret gammel Kjøbenhavner for at have fulgt Finsen-Institutets eventyrlige Vækst fra den lille Træbarak i Kommunehospitalets Have, paa Hjørnet af Gammeltoftsgade og Øster Søgade, til det nuværende Kompleks af palæagtige Bygninger ude i Rosenvænget.

Eventyrligt lyder det, at denne velsignelsesrige Institution i 1897 begyndte i en Bygning, som ialt kostede 4331 Kr. 15 Øre, og at dens nuværende Arealer spænder over 60,000 Kvadratalen, der med tilhørende Bygninger har en Værdi af 3,500,000 Kr.

Da *Niels R. Finsen* i 1894 som ung, ukendt Læge paa Øresundshospitalet paaviste, at Udelukkelse af Lysets kemiske Straaler („det røde Værelse") betød, at Koppesygdomme helbrededes hurtigere og uden Ardannelse, og da han Aaret efter ønskede at prøve det elektriske Kulbuelys' Virkning paa Lupus-Patienter, fandt han hos den daværende kommunale Belysningsdirektør *Windfeld-Hansen* en sjælden Forstaaelse.

Det er bekendt, at Forsøgene lykkedes og Patienterne helbredede. Og paa dette Tidspunkt var det, at Finsen i *G. A. Hagemann* fandt den indflydelsesrige og offervillige Mand, som tiltrængtes for at føre Foretagendet igennem. Ogsaa fra kommunal Side mødte Finsen Forstaaelse gennem den daværende Borgmester Borup, og saaledes begyndte *Finsen's medicinske Lysinstitut* under de beskedneste Former.

Da Finsens Ry bredte sig ud over Landene, og Patienterne strømmede til, indsaa *Hagemann* og den senere Konferenceraad *Jørgensen*, at Institutet maatte have større Forhold at virke under. Man erhvervede den store Villa paa Rosenvængets Hovedvej, som tilhørte Cirkusdirektør Hinné's Arvinger, for at faa forøget Plads, og trods Villaejernes Protester tog man fat paa Installationerne. Den 10. August 1901 kunde Institutet flytte ind i sin egen Ejendom.

Den 10. December 1903 opnaaede *Finsen* den Hæder, at modtage den medicinske Nobelpris paa 150,000 Kr. Af disse Penge beholdt den beskedne og uegennyttige Forsker kun en Tredjedel. De 100,000 Kr. anvendte han dels til Betaling af Institutets Gæld, dels til velgørende Formaal.

Allerede den 24. September 1904 afgik Niels R. Finsen ved Døden. Det var et Dødsfald, der føltes som en Sorg for hele Nationen. Deltagelsen ved Jordefærden vil huskes af alle Kjøbenhavnere, som oplevede hin Dag. Han fulgtes bogstaveligt til Jorden af hele Byen.

Ustandseligt er Finsens store menneskekærlige Værk vokset efter hans Død.

Det sidste Led i Udviklingen er den store Hospitalsbygning, som 1919 opførtes ud mod Strandboulevarden, og som under Navn af *Kysthospitalet* anvendes til Behandling af kirurgisk Tuberkulose.

To Billeder fra det gamle Kjøbenhavn.

To Billeder fra modsatte Kanter af Byen — Øst og Vest — fremkalder Minder hos de fleste Kjøbenhavnere. Det er jo ikke saa længe siden, Alléenberg bestod, tæt oppe ved Frederiksberg Runddel, med sine mange, forholdsvis beskedne og primitive Forlystelser, Danserindepavillon, Skydeindretning, Danseestrade og de mange smaa Lysthuse. Da Dir. *Sylvester Hvid* havde købt det store Etablissement, rykkede den ny Tid ind, først under Form af et Biografteater. Senere kom de høje Huse. Det er ikke nogen Vinding. Et Folkeliv, som vel undertiden skejede ud, men hovedsagelig var af meget harmløs smaaborgerlig Karakter, var blevet forpurret, og et Stykke gammelt Kjøbenhavn udslettet.

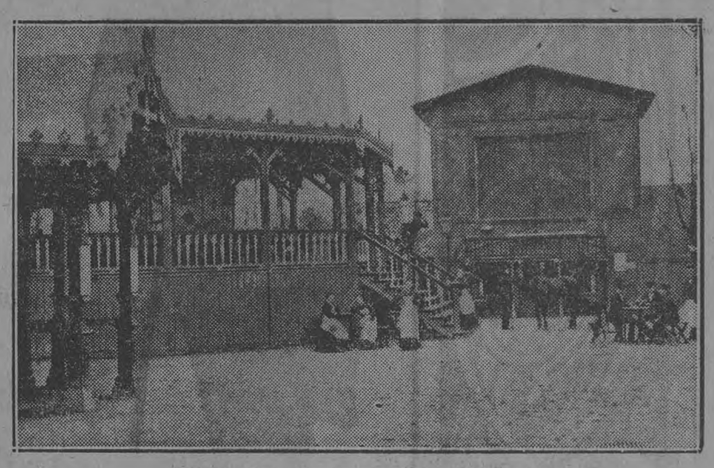

Fra det forsvundne Alléenberg.

— Allerede forud var Hundekirkegaarden paa Østerbro forsvundet. Til den knytter der sig ingen sentimentale Minder, undtagen for dem, der dèr har rejst en Mindesten over en kær afdød Hund. Denne besynderlige Kirkegaard var utvivlsomt en Seværdighed; med sine Monumenter og Indskrifter kaldte den baade paa Smilet og paa Følsomheden. Grunden var Kommunens, og ret pludselig forsvandt Kirkegaarden for at give Plads for det prægtfulde Palæ, „Lille Amalienborg" kaldet, som den kendte Trælast-Grosserer Dir. *Harald Simonsen* lod Arkitekt Brummer opføre. At det var urimeligt at have en Kirkegaard for Hunde liggende midt inde i Byen paa saa kostbar og fremtrædende en Grund, maa vist alle indrømme. Den flyttedes til en Udkant af Byen, hvor man saa vel maa haabe, at de afsjælede Firbenede maa faa Lov til at hvile i Fred en Række Aar endnu.

Den gamle Hundekirkegaard ved Østerbrogade.

INDR. VAREMÆRKE

JENS KJELDSEN

Landets største

Herre- og Drengekonfektions-forretning

Vester Voldgade 5

Altid 10,000 Stk. færdig Konfektion paa Lager, derfor det største Udvalg i Façons og Kvaliteter. I Størrelser fra smaa Drenge til meget store og svære Herrer.

Alt konfektioneres paa egne Værksteder.

1886—1898

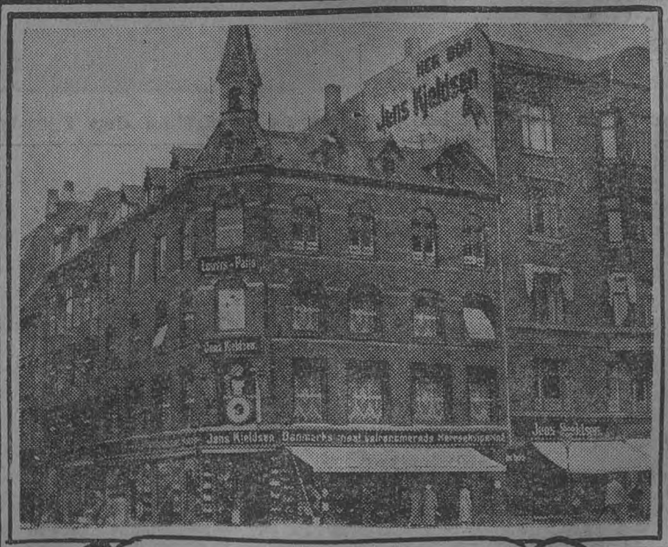

1898—1924

Fremtidens Kjøbenhavn.

PAA andre Steder i dette Blad har vi bragt perspektiviske Tegninger og Fotografier af vor By, saaledes som den fremtraadte for 40 Aar siden, og som den former sig for Beskueren i Dag. Paa denne Side har vor Tegner forsøgt at give et Indtryk af Stor-Kjøbenhavns Omrids, som det vil vise sig for det næste Slægtled, hvis en fornuftig Udviklingspolitik bliver fulgt.

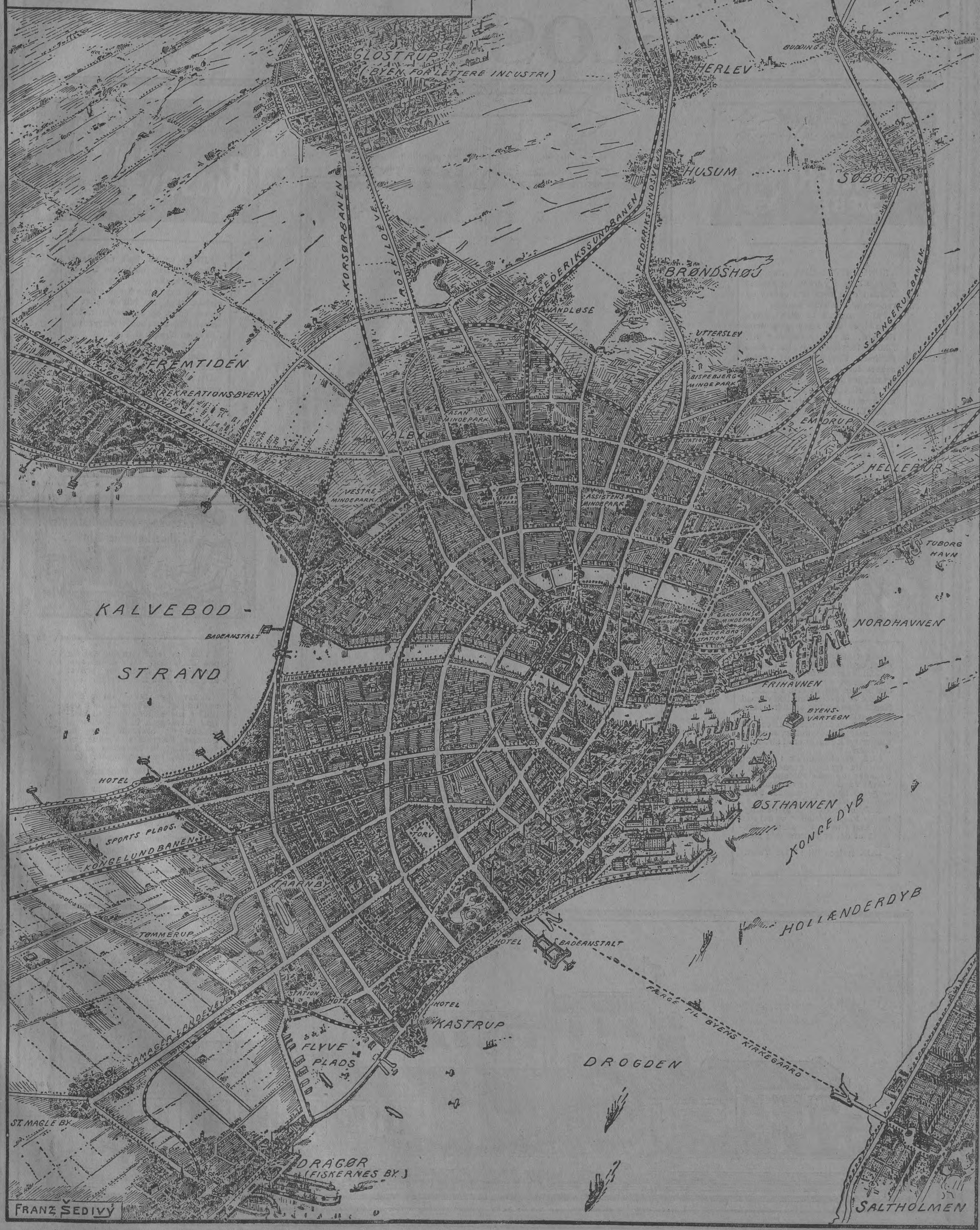

LEVERS SÆBEFABRIKKER A/S GLOSTRUP

SUNLIGHT SÆBE har det største Salg i Verden og kendes Verden over som den bedste og reneste af alle faste Sæber.

Fabrikanterne af SUNLIGHT SÆBE er saa sikre paa dens Renhed, at de garanterer Kr. 20.000 for hvert Stykke Sæbes Renhed. Denne Garanti gælder saavel for SUNLIGHT SÆBE fremstillet her i Danmark som for SUNLIGHT Sæbe tidligere importeret fra England.

SUNLIGHT SÆBE kan købes overalt i Danmark.

BRUG SUNLIGHT SÆBE og De vil være sikker paa, at Deres Tøj ikke lider Skade.

Salget af LUX er i stadig Stigning, og hvad er Grunden hertil?

Udelukkende fordi den fornuftige Husmoder straks indser, at det betaler sig at bruge LUX.

LUX er specielt fabrikeret med Henblik paa Vask af uldne samt alle sarte og fine Stoffer.

LUX maa ikke forveksles med dets mange Imitationer, som ofte kun er tykke Spaaner af almindelig Sæbe.

LUX er økonomisk i Brugen, fordi de tynde, gennemsigtige Spaaner opløses fuldstændigt i varmt Vand uden at efterlade det ringeste Spor af uopløst Sæbe paa Bunden af Baljen.

LUX er fremstillet af de allerbedste Raamaterialier, og det sælges kun i tætte Pakninger, saaledes at det er fuldstændig støvfrit.

LUX sælges ikke i løs Vægt.

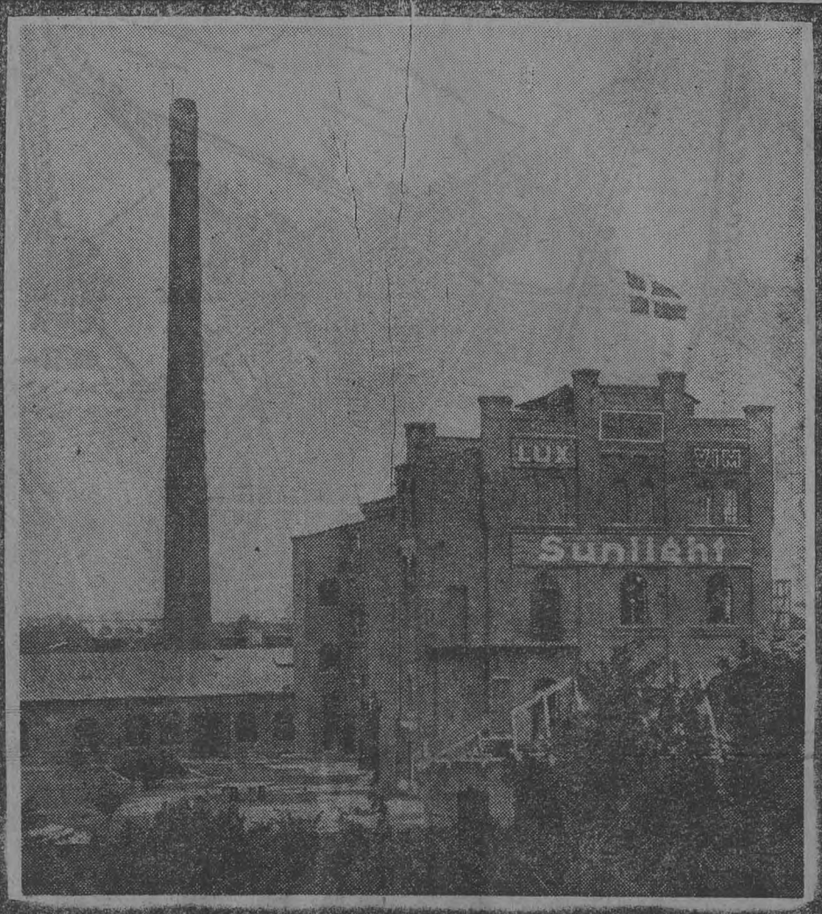

Ovenstaaende Billede viser LEVERS SÆBEFABRIKKER A/S's nye Mønster-Fabrik, der fornylig blev aabnet i Glostrup, for at de af de danske Husmødre allerede saa højt skattede Produkter SUNLIGHT, LUX, RINSO og VIM nu kan fabrikeres i deres eget Land af dansk Arbejdskraft.

Den danske Nation er verdensberømt for sin store Renlighedssans og er som Følge heraf meget fordringsfuld med Hensyn til de Rengøringsmidler, den anvender. Denne nye Fabrik er imidlertid i Stand til at tilfredsstille alle de Krav, der stilles til den moderne Sæbeindustri, og ovennævnte Produkter er de bedste Resultater, der kan opnaas ad videnskabelig Vej.

Den store, luftige Fabriksbygning ligger i de mest ideelle Omgivelser, i passende Afstand fra Storbyens støv- og røgfyldte Luft, saa at Sæben kan fremstilles under de mest hygieniske Forhold, baade med Hensyn til Arbejdere og Produkt.

Fabrikken vil blive drevet efter et Co-Partner-System, ifølge hvilket alle Arbejdere, efter at have været ansat i Firmaet en vis Tid, opnaar Andel i Selskabets Overskud.

Nedenstaaende Skitse viser Fabrikken, som den ses af Passagererne i de forbifarende Tog til og fra København, og det kæmpemæssige LUX-Skilt benyttes allerede nu af de rejsende paa denne Strækning som et Tegn paa, at de nærmer sig Hovedstaden.

RINSO er en helt ny Slags Sæbe, specielt fabrikeret for at lette Storvasken.

Denne nye Slags Sæbe opløses øjeblikkeligt og fuldstændigt i varmt Vand og danner en mild, sæbeholdig Lud, som trænger ind i hver en Traad af Tøjet.

Paa denne Maade trækkes Snavset skaansomt og uden haard Gnidning ud af Tøjet.

Det er ikke nødvendigt at anvende noget andet Vaskemiddel — RINSO klarer hele Vasken alene.

Benyt udelukkende RINSO til Storvask — læg i Blød i det — kog i det, og Kogningen behøver kun at vare ganske kort Tid.

VIM har først fornylig vist sig paa Markedet, men er af alle, der blot een Gang har prøvet det, mødt med Begejstring.

Sammenlign ikke VIM med et almindeligt Skurepulver, idet det ikke alene er fortrinligt til Skuring, men ogsaa til Rengøring af malede og lakerede Døre og Paneler, Polering af Vinduer og Glas, samt til Rensning af alt Køkkentøj, Pander, Gryder etc.

Forlang en VIM Brochure hos Deres Urtekræmmer eller Isenkræmmer. — Hvis De har vanskeligt ved at faa

VIM, saa skriv til os og opgiv Navnet paa Deres Købmand.

VIM gør Hjemmet lyst og rent. Køb en Daase i Dag.

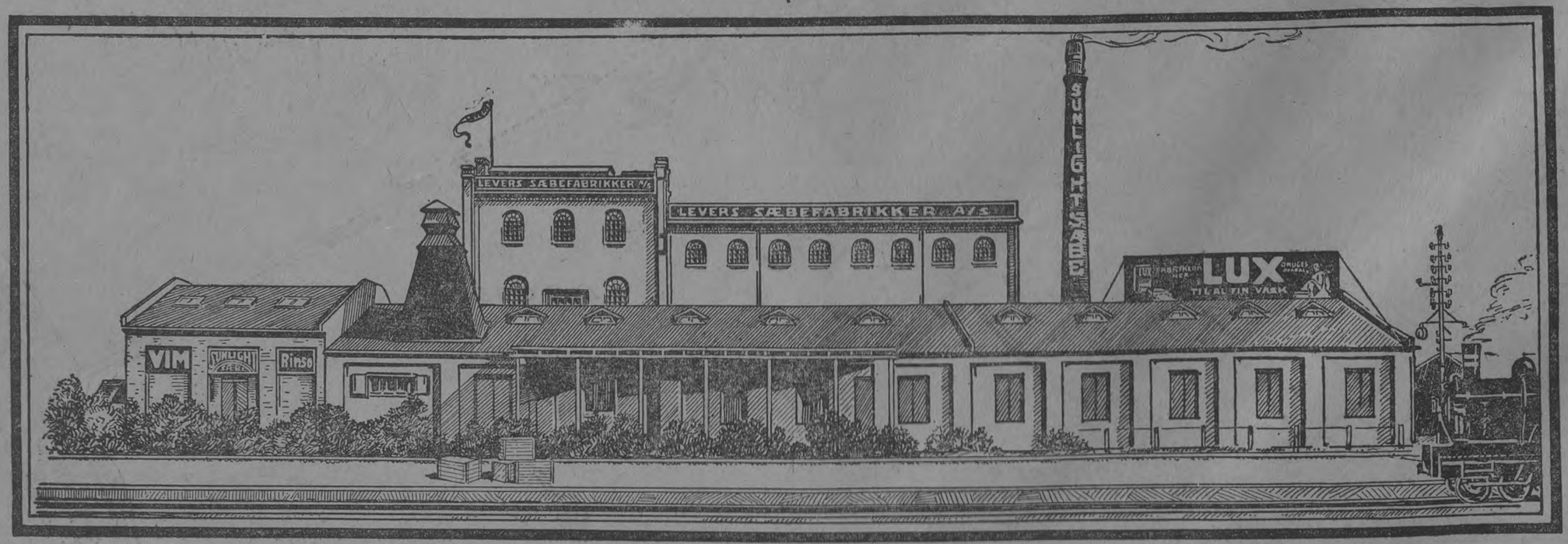

Hvordan realiseres de store Planer?

Man kan nok undre sig over, hvorledes de store Fremtidsplaner skal blive til Virkelighed, men vi maa ikke glemme, at der hvert Aar bruges overordentlig mange Penge til Byens Udvikling. Fremtiden ligger ikke i Udførelsen at store Millionprojekter, men i at føre en bevidst Politik med en bestemt Hensigt i de daglige smaa Dispositioner.

Naar vi skal gaa over til Omnibiler betyder det ikke, at det gamle Sporvejsmateriel skal kasseres og nyt Omnibilmateriel anskaffes. Vi bør blot ikke gaa med til store Omlægninger af Skinnesystemet eller til Nyanlæg, ligesom Nyanskaffelser af rullende Materiel bør være Omnibiler. Det koster altsaa ikke Millioner at gaa over til Omnibiler, det er bare Spørgsmaalet om, til hvad vi bruger de Penge, som alligevel skal gives ud.

Ogsaa med Hensyn til Broerne over Havnen maa vi anlægge dette Synspunkt. Det er ødselt, som foreslaaet, at hæve Langebro og Knippelsbro til 7 Meter over Vandet. De bør slides op, og til sin Tid erstattes af faste Broer. Det er alt for dyrt at anlægge en Højbro i 21 Meters Højde, naar vi véd, at om tyve Aar kan der ligge en lav Bro, som næsten aldrig lukkes op. Pengene bør gaa til Anlæget af Færgeruter, som kan tage Omnibilerne over. Om Østhavnens Realisation gælder det samme. Ikke en eneste sund Virksomhed i Sydhavnen bør lægges Hindringer i Vejen, der maa blot ikke komme ny Virksomheder dernede, som forøger Sejltrafiken gennem Broerne. Og vi hindrer dette ved at give fremtidige Fabriker en *bedre* Plads ude paa Amager med Adgang til et lille Havneanlæg, som en Gang skal blive Østhavnen.

Realisationen af Havebytanken er blot et Spørgsmaal om maalbevidst Politik — ikke om Projektmageri. Banerne skal føre deres Politik derpaa — den mellemkommunale Politik skal baseres derpaa. Saaledes er Byplanlægning ikke Millionforslag, men en yderlig økonomisk Fremsynethed, hvor ikke en eneste bestaaende Værdi lægges øde, samtidig med at Fremtiden forberedes.

Fremtidens Kjøbenhavn i Fugle-Perspektiv.

Det store Vue over Fremtidens Kjøbenhavn, som vi bringer andetsteds i Bladet, vil maaske skuffe Mange. Hvor er de 20 Meter høje Luftbroer og Baner, som de illustrerede Blade har lovet os? Hvor er hele den moderne Teknik?

Men der er det mærkelige ved denne moderne Teknik, at den paa en Maade hører Fortiden til. Den har hjulpet New York, London og Paris for en Tid over de Fejl i Byens Plan, som udelukkende kom af den rivende, uforudsete Udvikling, men den vil ikke kunne hjælpe til Stadighed. Nu har de store Byer ikke anden Mulighed for at klare Fremtiden end at planlægge, at være forudseende.

Fremtidens Kjøbenhavn bliver derfor forhaabentlig ikke Teknikens Kjøbenhavn, men Byen med de rigtige Dispositioner, Byen, hvor alt er lagt paa rette Plads og alt udnyttet paa bedste Maade. En By er som et Stormagasin — det kan være meget godt med Rørpost, Telefoner, Elevatorer o. s. v., men det, som i Længden duer, er, at alle Afdelingerne ligger, som de skal, i Forhold til hinanden, at Ekspedienterne og Publikum let og bekvemt finder sig til Rette og kun skal tilbagelægge de kortest mulige Afstande.

I Fremtidens Kjøbenhavn ser vi Havnen ude paa Amagers Nordspids ved Burmeister & Wain, tæt ved Bypolerne Raadhuspladsen og Kongens Nytorv og dog uden for Gadetrafiken. Lige bag den ligger Fabrikerne tæt ved Havn, men Øst for Byens Beboelse, saaledes at Røgen ikke driver ind over Byen med Vestenvind. Lige bag dem ligger Arbejderboligerne med kort Adgang til Fabrikerne og til Sundheden, Sporten og Vandet ved Kalvebodstrand.

Men Byen maa blive ved at udvide sig, og i Stedet for den nuværende Vækst i sig selv som en tyk Mand, der bliver bestandig tykkere og mindre mobil, sætter den Børn i Verden — Havebyerne — som efterhaanden maa klare sig selv. Havebyerne har selvstændigt økonomisk Liv, selvstændig Industri og Virksomhed. Ogsaa det daglige Kulturliv, Sporten, Forlystelserne, Skolen og Kirken findes ude i Havebyen, og kun for de store Kulturgoder, Teatre, Universitet o. s. v., tager Beboerne ind med den susende hurtige Omegnsbane.

Mange andre Ting trænger sig paa og kræver sin snarlige Løsning. Vi maa give de store Magasiner og Forretninger Lov til at bygge højt mellem Raadhuspladsen og Kongens Nytorv, men vi vil ingen Skyskrabere have der ud over. Saa maa ogsaa al Beboelse væk paa den Strækning.

Ogsaa hele Kirkegaardsordningen maa omordnes. Snart maa den fortsatte Brug af Kirkegaarde ophøre, saa at de langsomt overgaar til Mindeparker, og Saltholm er da det skønne Sted, hvor Krematoriet og Kirkegaarden for hele Byen rettest bør ligge.

Fremtidens Kjøbenhavn skal blive bedre, sundere og lykkeligere endnu en Nutidens!

Kjøbenhavns Bebyggelse i 1884, 1924 og 1964.

De tre Kort er i samme Maal, og det første lille Kort viser, hvor lille Kjøbenhavn var for bare 40 Aar siden. Det næste Kort viser det nuværende Kjøbenhavn. Man ser, hvor lidt der siden 1884 er bebygget paa Amager. Det har været Kommunens Politik at udvide paa Sjællandssiden, først og fremmest naturligvis fordi Forbindelserne med Amager ikke er i Orden.

Men i 1964 maa Forbindelserne være klaret, og saa bliver den egentlige Byudvidelse paa Amager. Mod Vest maa vi ikke udvide mere, hvis ikke Trafiken skal bryde sammen i den indre By; derfor foregaar Udvidelsen dér helt ude i Havebyerne.

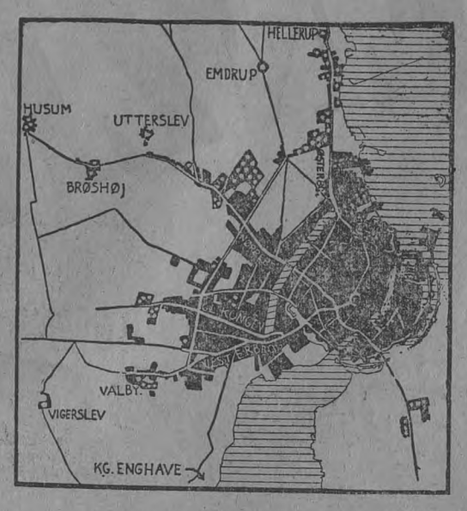

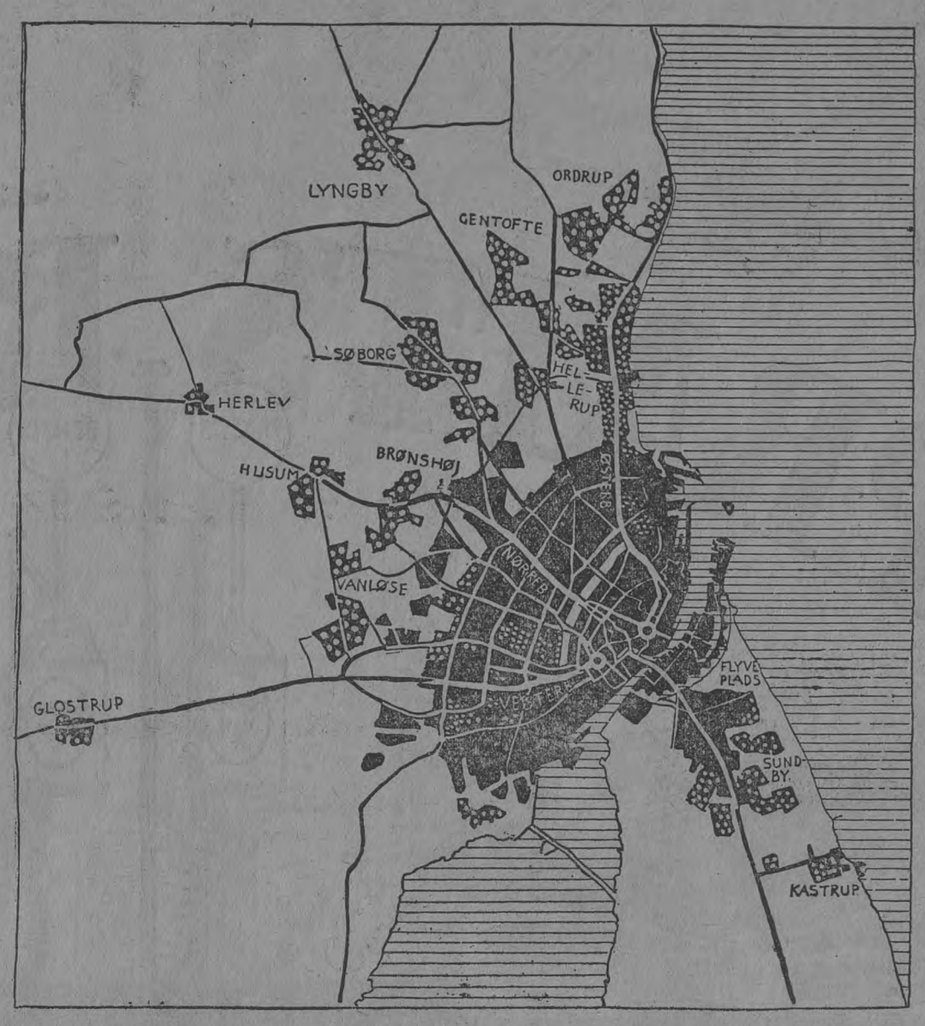

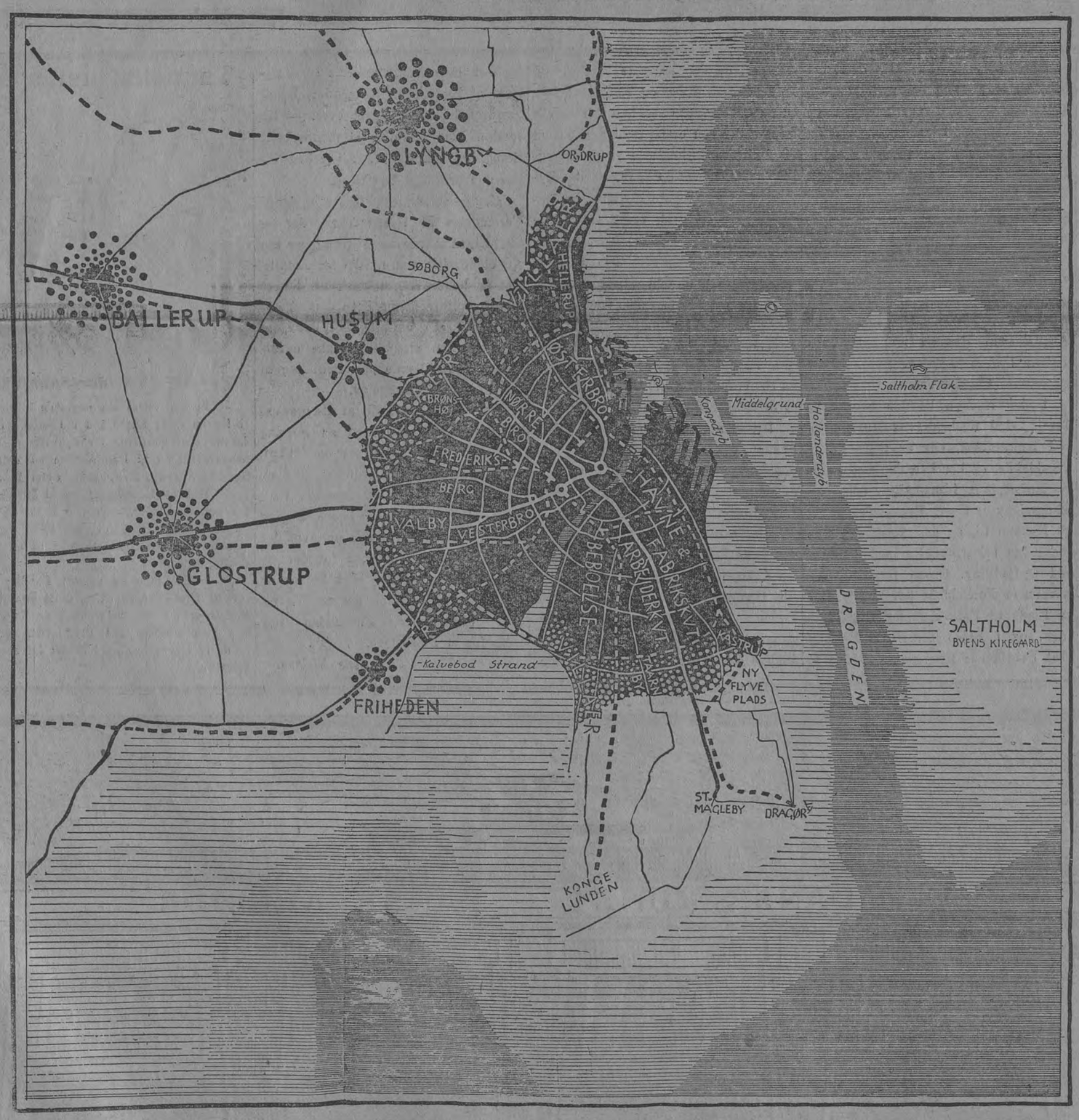

ØSTHAVNEN

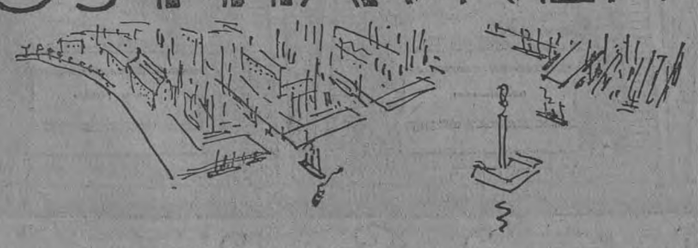

Den 1. Januar 1840 dannedes Byens Kommunalforfatning, og den 4. Marts 1857 fremkom Loven om Styrelsen af Stadens kommunale Anliggender. Det betød, at den planmæssige Udformning af Byen herefter varetages af Kommunen i Stedet for som hidtil af Staten, og saaledes er Vejen aaben for den sociale Udvikling. — Byens Borgere kan varetage deres egne Interesser.

Den Forandring i Styrelsen fik imidlertid ikke saa stor Betydning for Udviklingen, som man kunde vente. — Hverken æstetisk eller samfundsmæssigt har Byens Plan haft Fordel af Folkestyret

Et af de første Resultater er den endnu gældende Byggelov, som i Modsætning til det Storsyn, der før under Enevælden havde sikret Kjøbenhavns Udvikling, i Hovedsagen kun behandler konstruktive Bestemmelser, og hvor den strækker sig vidt, ikke naar længere end til at behandle Naboforhold.

En saadan Lov kunde kun i ringe Grad byde Sikkerhed for en planmæssig Vækst, og der er til Trods for Byens enorme Udvikling gennem de sidste halvtreds Aar intet foretaget, som kunde rette paa denne uholdbare Tilstand og forhindre den ødelæggende Vilkaarlighed. Den virkede skadelig paa hele Landet, men værst i Kjøbenhavn. Det er let at mærke, hvordan snævre private Interesser har optaget Sindene paa Bekostning af det samfundsmæssige. — Se paa Byen! Fabriker, Folkeparker, Lossepladser og Havneanlæg, det er der altsammen, men det trænger til at sorteres. Man har ikke forstaaet, at denne Snoen sig omkring tilfældigt opstaaede Matrikelnumre ikke rummer Betingelser for Udvikling. — Betydningen af den Ret, Byen i 1857 fik til selv at ordne sine samfundsmæssige Spørgsmaal, blev misforstaaet.

Enevældens Bypolitik.

Ser man paa de Planer af Kjøbenhavn, der viser Byens Vækst gennem tidligere Tider, er det foruden de forskellige Stilperioder ogsaa værd at lægge Mærke til den Overlegenhed, hvormed store Arealer er planlagt og behandlet ud fra byplanmæssige Principer. Paa en Tid, hvor Indbyggerantallet var ca. 40,000 gennemføres under Chr. IV et Forslag, der er saa omfattende, at Byen mere end fordobles — der realiseres en Plan, som tilrettelægger Udviklingen ud over de efterfølgende 200 Aar og giver et Tillæg til Byens Omraade, hvor over Halvdelen skal indvindes ved Opfyldning.

Det er denne — Enevældens sociale Omsorg, der savnes, og som faar Glorie ved en Sammenligning med Nutidens Bypolitik og Bolignød, endogsaa set fra et demokratisk Synspunkt. Der menes naturligvis ikke dermed, at et Folkestyre har daarligere Betingelser for at arbejde med Borgernes Tarv for Øje end Enevælden, men som Forholdene har udviklet sig, er Bypolitik blevet en saadan Sammenblanding af Parti- og Privatinteresser, at ethvert Forsøg paa Storsyn kvæles i Fødslen. Det er en Kendsgerning, der er dobbelt sørgelig, fordi den store tekniske Fremgang, der er sket i den forløbne Tid, derfor langt fra kommer til sin Ret.

Amager og Havnen.

Indtil den allersidste Tid har Amager ikke kunnet faa nogen nævneværdig Indflydelse paa Dispositionerne til den fremtidige Udvikling. Kommunen har indlemmet store Arealer under Byen inde i Landet paa Sjælland, som langt ud over en naturlig Grænse er bebygget, medens Amager, der ligger op ad Havnen, saa at sige midt i Byen for den største Part er ubeboet. Der er her opstaaet et dødt Areal, som kun kan faa virksom Del i Byens Liv, hvis Sydhavnsdyrkelsen hører op. Den er ganske vist en ubarmhjertig Kendsgerning, og den er heller ikke billig. For blot faa Aar tilbage kunde mange af de Lærepenge været sparet. Det er et Bevis paa, hvor farligt det er at arbejde med Bydetailler uden Oversigtsplan, og tillige paa hvor dominerende en Stilling Havnen indtager i Byens Plan Naturligvis er ikke alle Spørgsmaal lige vigtige, men det er ligegyldigt, hvor lille eller stort, det er, det er altid Dele af Byplanen. Det gælder Bygning af Havne saavel som Kirker, og det er derfor nødvendigt, at der er én Hovedadministration i Stedet for som nu, stærkt adskilt Havnevæsen og Magistrat.

Vi staar atter ligesom for 57 Aar tilbage over for ny sociale Muligheder paa Grund af Fæstningsværkernes Nedlæggelse. Kjøbenhavn er ikke længere nogen Konsum- og Fæstningsby. Planer for dens fremtidige Udvikling behøver ikke at regne med den snævre Begrænsning, som Fæstningsværkerne giver. Det er en Bevægelsesfrihed, der under den fulde Udnyttelse kan komme Byen som Produktions- og Handelsby til gode, bl. a. ved ny tidsvarende Havneanlæg.

Der er ikke mange naturlige Betingelser for her i Landet at opelske en Industri, men da de senere Tider har vist, at der kan være Grund til ikke ubetinget at lægge Vægt paa Landbruget som Hovederhverv, er der Anledning til at støtte Industri og Handel, ved Udnyttelsen af de Hjælpekilder, vi har fra Naturens Haand, og bygge konkurrencedygtige Havne.

Naar Opmærksomheden er henledt paa Havnens Forhold med saa stor Styrke, er det ogsaa fordi, der ved dens rette Placering i Byens Plan aabnes en Mulighed for at indhente det

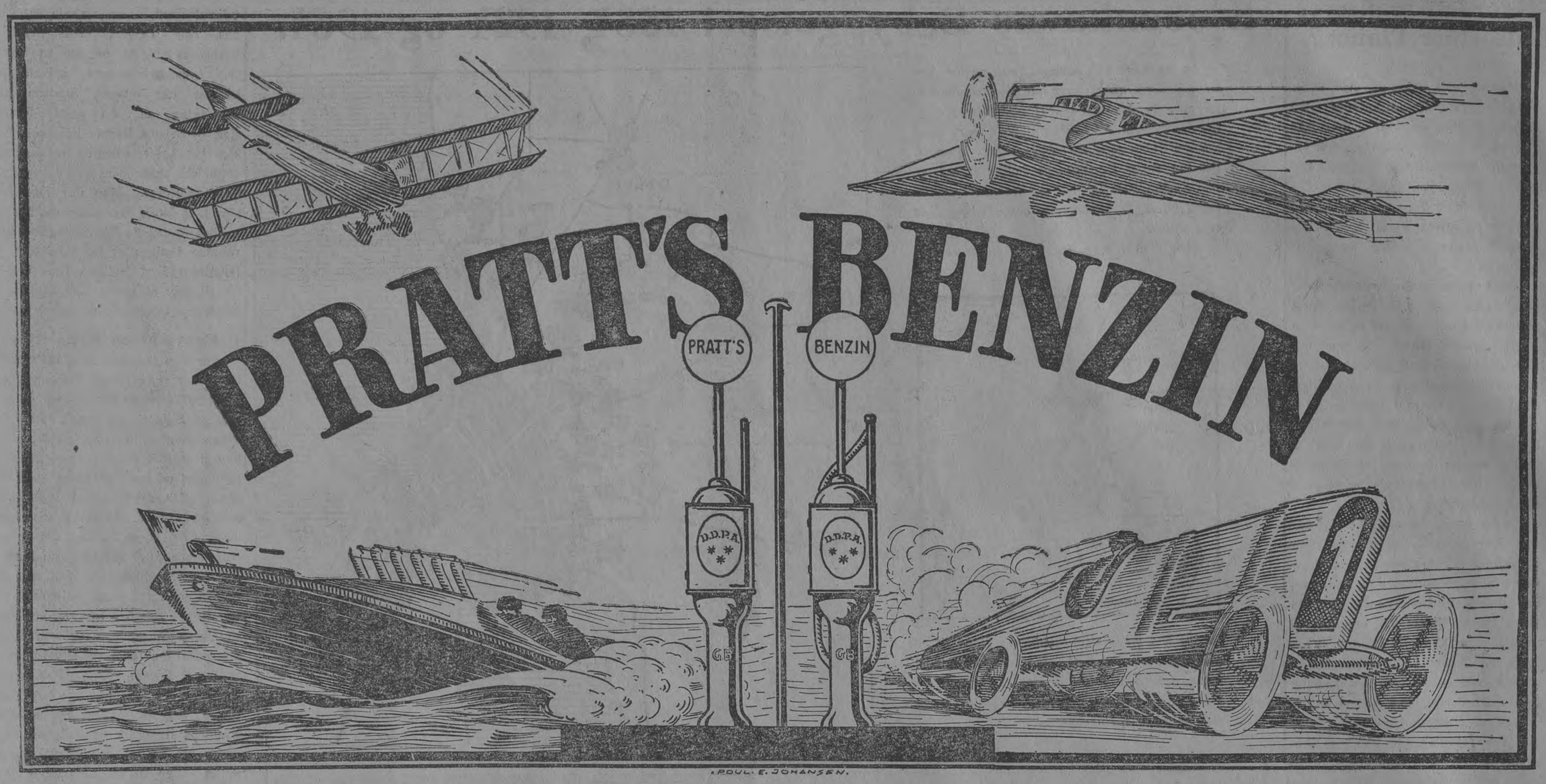

forsømte i den planmæssige Udformning af Kjøbenhavn.

Ser man atter paa Kortet fra omkring 1500, staar Sjælland og Amager endnu med den naturlige Begrænsning, Havnen er anlagt inden for Holmene som Forbisejlingshavn. Omkring 1620 flyttes Havnen uden for Holmene, stadig med Mulighed for Forbisejling; men da Skibsteknikens store Udvikling gjorde, at Kalvebod Strand ikke længere bød tilstrækkelig Vanddybde, saa Ind- og Udsejlingen kun kunde foregaa gennem Kroneløbet mod Nord, burde Havnens Vækst mod Syd være standset, og en fremsynet Styrelse kunde allerede paa dette Tidspunkt have taget det næste Skridt mod Øst, og lagt Havnen uden for Amager.

Den misforstaaede Tradition, der derimod blev fulgt, har gjort, at vi i 1924, hvor Byens Indbyggerantal stærkt nærmer sig 1 Million, har arbejdet med Planer efter det samme Skema, som anvendtes længe før Dampskibet var kendt, og da Kjøbenhavn ikke havde flere Beboere end Kvarteret omkring Islands Brygge nu.

Som bekendt har Havnevæsnet fremført et Forslag om ny Havneanlæg, som kalkulatorisk beregnet vil koste omkring 120 Millioner, naar det skal realiseres i sin fulde Udstrækning med Sejlrenden ud til Køge Bugt. — Der foreslaas en Udvidelse af Havnen paa Sjælland mod Syd og Nord, og ny Anlæg paa Vest- og Østkysten af Amager. Det medfører, at Havnen vil vokse mod alle fire Verdenshjørner, og bortset fra, hvor uheldigt det virker i Byplanen, kan en saadan Splittelse af Havnen umuligt administrativt være praktisk.

Østhavnen.

Under Hensyn til den oversøiske Trafik, skal Kjøbenhavns Havn ligge ved Kongedybet, her er tilstrækkelig Vanddybde, og her kan den nødvendige Havneplads fremskaffes, dels fordi der ikke er nogen Bebyggelse at tage Hensyn til, og dels fordi den kan indvindes i Forbindelse med Anlæget ved Opfyldning. Ogsaa for Industrihavnen er Forholdene her ideelle. Der er Plads til Fabrikstomter nær Havnen, og i Følge Kvarterfordelingen skal Fabrikerne ligge paa Østsiden af Amager, da den normale Vindretning er Vest—Øst. Spor- og Vejforbindelser til de ny Havneanlæg, kan her lettere løses end noget andet Sted paa Grund af Amagers forholdsvis ringe Bebyggelse. Der opnaas tilmed, at det System af Færdselslinjer, som er begyndt paa Sjælland, kan føres videre over faste Broer paa Amager, og dermed give denne Bydel den savnede Forbindelse med den øvrige By; den Gêne for Færdslen, som Broerne over Havnen har forvoldt, hører op. Man risikerer ikke længere, at skulle staa paa Frederikssundsvej og vente paa en Sporvogn, som holder paa Amager, fordi Langebro er spærret.

Det er nogle af Fordelene ved Østhavnen, der her er understreget; men den konsekvente Handling vil være at gennemføre Enhavnsprincipet, idet Udviklingen skal medføre, at Øst- og Nordhavnen sammenarbejdes, saa at den faste Forbindelse mellem Sjælland og Amager kan opnaas ogsaa inden for Havnens Omraade. Det er den enkleste Form for Havnen, og den stiller det mindst mulige Krav til den daglige Administration, og Havnegadetrafiken indgaar fortløbende i det System af Radial- og Ringgader, Byens Færdselslinjer er bygget over. — En saadan Plan vil efter al menneskelig Beregning tillige byde Sikkerhed for Byens fremtidige Udvikling.

Det er selvfølgelig ikke manglende Forstaaelse af Byens Tarv, der er Skyld i, at Havnevæsnet fremfører saa slet et Forslag, som nu det før omtalte. Det er heller ikke teknisk set lettere at gennemføre denne Plan end en anden; men saa omfattende Udvidelser af Byen kan simpelthen ikke udformes tilfredsstillende paa Grundlag af den nuværende Byggelov.

Det er dog en Fejl, at Havnevæsnet er fremkommet med sit Forslag som en Udviklingsplan, selv om det kun er udarbejdet som Grundlag for en Diskussion mellem interesserede Parter. — Det havde været bedre, at give os den Idealplan for Kjøbenhavn, der kunde blive en Rettesnor for den ny Byggelov. — — Der skal Talent og Overlegenhed til, men det er dog vel ikke Virkemidler, Enevælden har frem for et Folkestyre.

Jens Nielsen.

Tunnelen under Frederiksberg Bakke.

Tunnelaabningen set fra Slotskroen.

Vi har været saa nøgterne i Spørgsmaalet Fremtidens Kjøbenhavn — nu vil vi for en Gang Skyld ind i Jorden. Det gælder Frederiksberg Bakke, som ligger derude som Hindring for den rigtige Udnyttelse af Roskilde Landevej. Sporvognen er ført ud til Damhussøen ad Valby, og Biltrafiken gaar den anden Vej ad Gamle Kongevej, Smallegade, Peter Bangsvej.

Men en Hovedregel for al Trafik er, at den ikke maa spredes, den skal holdes paa de Steder, hvor den hører hjemme. Saa snart vi fører Hovedgadens Færdsel om i Bigaderne, er det først rigtiggalt. Derfor er det i sin Tid hos Stadsingeniøren udarbejdede Forslag til en Tunnel gennem Frederiksberg Bakke overordentlig tiltalende.

Imidlertid vilde ethvert Forslag falde til Jorden, som ikke tog skyldigt Hensyn til Frederiksberg Slot, dette pragtfulde Arkitekturværk midt i de to Haver. Derfor er det saa heldigt, at en Tunnel netop muliggør, at Søndermarkens Anlæg igen trækkes ind til Slottet, saaledes som Tanken med Anlæget maa være, og de to Haver forenes i Stedet for at adskilles af en stærkt trafikeret Hovedfærdselsaare.

FLYGES
BOGBINDERI
CENTRAL 5586
HOLBERGSGADE 18
KØBENHAVN
K.
ARBEJDER FOR
FORLAG
BOGTRYKKERE
PAPIRHANDLERE
KONTORER
OG
BIBLOTEKER

JELVA LEANDERS
INSTITUT
SELSKABS-DANS
PLASTIK·RYTMICH·BALLET
·MOTIONSGYMNASTIK·

VESTERGADE.30
HI·AF·RAADHUSPLADSEN
TELEFONER 14754 & BYEN 7640

FREMTIDENS TRAFIK

Naar vi vil tænke os Fremtidens Trafik, er vi nødt til at være Optimister, og vi har ogsaa Ret til at være det. Vi har ingen Grund til at slutte ondt af det Trafikens Sammenbrud, vi i Øjeblikket ser i Kjøbenhavn: den vældige trafikale Udvikling er kommet bag paa os, lad os bare ærligt indrømme det, samtidig med, at vi belaver os paa at klare alle Vanskelighederne. Vi véd nu meget mere om disse Spørgsmaal, og vi forstaar, at Trafiken ikke er noget isoleret, men bare et sidste Spændingsudslag af en stor sund eller syg Organisme: Byen. Den afgørende Grund til, at vi kan tale med Tillid om Fremtidens Trafik, er netop det ny Synspunkt, som er ved at blive almindeligt, at Byens Organisme ikke kan skøtte sig selv, at en By ikke er en tilfældig Samling Mennesker, men et gigantisk Menneskeværk, et Kunstværk. Dette Kunstværk skabes ikke mere af en enkelt, men af en kollektiv Aand: selve Samfundstanken. I det forrige Aarhundrede var det *det ydre Liv*, som udvikledes med saa rivende Hast, at Forstaaelsen glippede, nu er det virkelig *Forstaaelsen af Tingene*, der er i rivende Udvikling. Derfor har vi Lov til at være Optimister og behøver ikke at frygte, at det skal gentage sig med Udviklingen, der kommer bag paa os. Vi véd i store Træk, hvordan Fremtiden ligger.

Luftfarten.

Om Lufttrafikens Krav til Byen kan vi selvsagt endnu kun have Anelser. Den Flyveplads, vi har — den ny ude ved Kastrup — er øjensynlig fra Myndighedernes Side kun tænkt anvendt som Landingsplads for Fjerntrafik, det er de internationale Ruter, som skal have Landingsplads dér. Den ligger i saa Fald rigtigt — ved Bane og ret fjernt fra Byen, men den ligger forkert af Hensyn til Amager, for den spærrer for Dragør paa en urimelig Maade. Syd for Dragør havde dens Plads naturligt været.

Maaske kan man tænke sig en Udvikling af Flyvemaskinen paa lignende Maade som Bilen, og i saa Fald bliver Garagespørgsmaalet og Spørgsmaalet om ganske smaa Landingspladser afgørende og vil forandre Byens Fysiognomi meget, men om alt dette véd vi intet uden, at det kan løses, naar Tid er.

Havnen.

Da nu netop Trafiken er det sidste Udslag af Byens Organisme, saa maa en Gennemgang af Fremtidens Trafik komme til at berøre alle væsentlige By-Problemer. Men deraf maa man ikke slutte, at Trafik er alting. Det, hvorom Alt drejer sig, er inderst inde Borgerens Velfærd.

Om Havnen staar der andre Steder saa meget, og *Politiken* har først og fremmest været Stedet, hvor de store Havneplaner drøftedes. Her skal det kun understreges, at *Havnetrafik maa fries ud af Byens indre Trafik.* Vi tør slet ikke tro paa, at Situationen Knippelsbro, Langebro, Højbroen er holdbar — bare ti Aar ud i Fremtiden. Trafik maa føre *til* Havnen, *og ikke over den.* Fremtidens Havn ligger paa Amagers Østkyst.

Af særlig Betydning for hele Landets Kulturforhold er Rute-Persontrafiken, fordi den forbinder Kjøbenhavn med alle de større jyske Byer og med Bornholm. Den er Grunden til, at Aalborg og Aarhus desværre ikke har det selvstændige Kulturliv, som deres Størrelse forpligter dem til — tænk paa tyske Provinsbyer — det ligger i, at man er herovre paa en Nat. Naar Det forenede Dampskibsselskab engang opgiver det sømandsmæssige Udstyr med korte og smalle Køjer og opdager, at Skibet er et flydende Hotel, saa er der skabt en for Danmark karakteristisk, intim Forbindelse mellem Hovedstadens Kulturliv og Provinsbyerne. Vi maa ved en fremtidig Ordning af Havnen tage tilbørligt Hensyn til denne indenlandske Person-Trafik. Kvæsthusroderiet kan ikke blive ved at gaa, og det er ubegribeligt, at der ikke alene ingen Sporvognsforbindelse er til de vigtigste Havnepladser, men at man endogsaa ud fra et latterligt Snæversyn har inddraget den eneste af disse Forbindelser, som var kommen i Gang.

Jernbanen.

Ogsaa for Jernbanen gælder det, at den maa fries ud af Byens indre Trafik. Det maa blive underjordiske elektriske Baner, som helst maa gaa i aaben Grav med Gadenettet ført over som Broer. Det var en grim Fejltagelse med den lukkede Boulevardbane.

Højbaner faar vi forhaabentlig ikke. De er altid et Udtryk for, at man ikke har klaret Tingene i Tide, og de er med deres store Stilladser meget skæmmende for Bybilledet. Naar Havnen arbejdes fri af Byen, saa at vi ikke behøver Højbroer med vældige, kilometerlange Rampeanlæg, naar Banerne i Tide fører den Politik videre, som i Hovedsagen er paabegyndt ved Boulevardbanen, *den nedgravede Bane* — saa vil Kjøbenhavn som By kunne bevare sin Skønhed. Saa mangler vi kun at give Byggehøjden fri i den indre By og forbyde Beboelse dér.

Naar saa Østhavnen aabner for de billige Amagerarealer til Fabriker, vil ogsaa de mange Fabriksskorstene efterhaanden forsvinde fra Inderbyens Silhuet. Saa ser vi det høje City omgivet af de nuværende 5-Etages Kvarterer for de Folk, som maa bo i selve Byen, og i det Fjerne ser vi Havebyerne, hvorfra Togene skærer sig ind paa faa Minuter.

Der er slet ingen Grund til at tvivle paa, at om faa Aar er Baneledelsen ikke en selvstændig bureaukratisk Institution, men den arbejder Haand i Haand med Byens Styrelse, fordi Jernbanen er det bedste, det mest effektive Byplan-Vaaben overhovedet. Om kort Tid vil man bevidst føre den rigtige Jernbanepolitik: Radialbaner, som uden Mellemstationer fører ud til Omegnens Havebyer.

Hvis Kjøbenhavn ikke skal kvæle sig selv og lukke sig ude fra Oplandets Fødemidler, hvis vi ikke vil etablere en bestandig strammere Dyrtid i Byen, saa maa vi allerede nu tage Kampen op mod *Mellemstationerne.* Det er dem, som gør Rejsen til Omegnsbyerne til timelange Ekspeditioner, det er dem, som fjerner Oplandet fra Byen, og det er dem, som opelsker den rodløse hæslige Forstadsbebyggelse, som vil strække sig til Roskilde, Helsingør og Køge, hvis vi ikke passer paa. Vi nærmer os sikkert en Krise i Jernbanetrafiken, saa længe Banerne bliver ved at indlægge Trinbrætter og Mellemstationer for derigennem at forvandle Banerne til Sporveje. Men med Krisen vil ogsaa Erkendelsen komme af den rigtige Politik, og det kan ikke vare længe. Banekørsel er *ikke* Opsamlerkørsel, men netop Hurtigkørsel paa lange Strækninger. Det gælder i al sund Trafik, at Hastigheden maa sættes op til det yderste — ikke Maksimalhastigheden, men den reelle Hastighed.

Sporvejene.

Kjøbenhavns indre Trafik er maaske det allermest brændende Spørgsmaal, for her ser vi allerede nu, at det bryder sammen. Krisen er der. Det skyldes først og fremmest den Omstændighed, at Sporvejene er ført langt ud over deres naturlige Arbejdsfelt — de konkurrerer med Banerne. De Strækninger, man nu er henvist til at køre med Sporvogn, der standser hvert halve Minut, er fuldstændig meningsløse. Men her har Banerne ikke været hurtige nok i Vendingen — de skulde have grebet ind meget før for at besørge den egentlige Omegnstrafik og ladet Sporvejene om den indre Trafik, Opsamlerkørslen. Det er svært at se, hvordan dette Fejlgreb nogen Sinde skal blive rettet, fordi Sporvejene har opelsket en Bebyggelse, som i og for sig ligger daarligt, naar Talen er om Forbindelsen med Byens Centrum, men som man dog ikke nu kan fratage den — daarlige — Forbindelse, den har. Det vanskelige Punkt for Trafiken er Mellemstadiet mellem den indre Trafik og Omegnstrafiken, og det er netop godt saadan, fordi de Arealer, som ligger mellem Byen og Omegnsbyerne, helst skal være bebygget med Landbebyggelse og give Plads for Gartnerier, der forsyner Byen. Dette Bælte om Byen er nødvendigt for dens Sundhed, og det vilde være opstaaet ganske naturligt uden om Kjøbenhavn, hvis man i Tide havde forstaaet den principielle Forskel mellem de to Trafikmidler Banen og Sporvejen: dette at der er en Kløft imellem dem. Nu findes de ubebyggede Arealer kun som Rester, men de maa fredes, hvis ikke Byen kulturelt og sanitært skal yderligere forringes. Derfor kan det godt være, at vi mod

Sporvognen hemmer den almindelige Færdsel.

Sporvognen fylder Gaden, saaledes at den hurtigere gaaende Færdsel er afspærret, naar blot en Cyklist kører ved Siden af Sporvognen.

Allerværst er det, naar Sporvognen holder. Det er forbudt at køre udenom, og indenom spærres af Passagererne, som stiger ud og ind.

Sørnow & Co.

DAMEKONFEKTION
EN GROS

POLITIKENS HUS

Skat Nielsen.

Sporvognen bryder Færdselsreglerne.

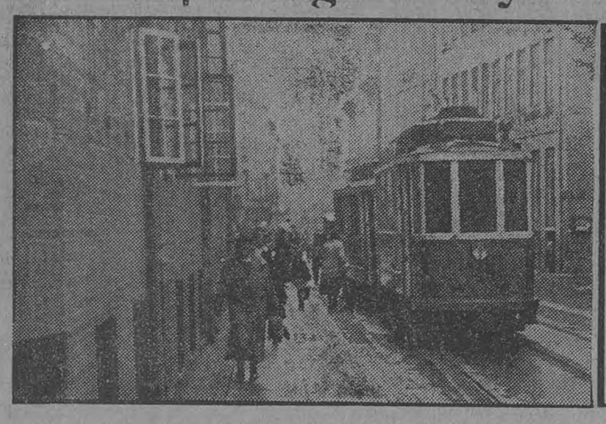

Selv naar Sporvognen ligger inde langs Fortovskanten, er det galt. Ingen Vogne kan holde ved Fortovet, og et Skridt til Siden er livsfarligt for Fodgængeren.

Men det kan endog ske, at Sporvognen svinger fra højre Side af Gaden over i venstre. Saa maa der posteres en hel Betjent bare for at standse den lovligt kørende Færdsel.

Nord maa have hurtiggaaende Sporvogne, som det Trafikmiddel, der ligger midt mellem Sporvejen og Banen og udfylder Kløften, men vi maa sandelig ikke indføre hurtiggaaende Sporveje noget Sted, hvor ikke en tæt allerede eksisterende Bebyggelse absolut kræver det.

Naar Tingene sammenblandes, kommer Trafikkatastrofen. Folk har i Øjeblikket vanskeligere ved at komme ind fra Vanløse til Byen pr. Sporvogn end fra Glostrup med Toget. Hvis Statsbanerne faar Held 'il at forsyne Banerne med tilstrækkelige Trinbrætter, vil man efterhaanden faa vanskeligere ved at komme fra Glostrup end fra Roskilde med et gennemgaaende Tog. Udvidet gennemgaaende Togfart til Omegnsbyerne (Glostrup, Lyngby o. s. v.), men ingen Udvidelse af det ydre Sporvejsnet, *det er, hvad Fremtiden kræver.*

Sporvogne eller Omnibiler.

Men en ganske alvorlig Anke kan endnu rettes mod den indre Trafik: Sporvejssystemet er saa absolut og fuldkommen forældet. Sporvognen indførtes i Trafikens Barndom, inden Bilen tog Herredømmet paa vore Gader, og inden Byen var mere end en Provinsby. Den bød paa store Fortrin, og den var billig i Drift. Men der er ingen principiel Forskel paa Sporvognen og Jernbane, og det Krav, som fra første Færd blev stillet til Banen, at den maatte have eget Legeme at køre i, gælder nu i lige saa høj Grad for Sporvejen. Den kan simpelthen ikke ligge i Gader med almindelig Trafik. Hvis Trafiken yderligere udvikles, saa vil Kravet til Sporvejen yderligere gaa ud paa, at den heller ikke maa *skæres* af almindelig Trafik, d. v. s. at den skal ud af Niveau, op i Luften eller ned i Jorden, og dermed er dens Dage talte i den indre Trafiks Tjeneste. Det, som den indre Trafik behøver, er et let tilgængeligt Trafikmiddel, som naturligt indgaar i den øvrige Gadefærdsel.

Over- og underjordiske Sporvogne er ikke en Fordel, men en sørgelig Nødhjælp.

Det gaar med Sporvejen ligesom med Banen: Man har altid kendt Fejlene, men de faar først praktisk Betydning, naar den øvrige Trafik bliver saa stor, at Konflikten bliver alvorlig. Den første Bane i England var uden en eneste Overskæring, altsaa en forsænket Bane i aaben Grav, senere har man sparet de Penge ved Anlæg af Baner, nu véd vi, at hvad der er principielt rigtigt ogsaa efterhaanden som Udviklingen tager Fart skal blive absolut paakrævet.

Hvad Sporvejene angaar, kan Afviklingen og Overgangen til Omnibildrift ikke udskydes længere. Kjøbenhavner! Tænk Konsekvensen igennem af, at man for et Par Aar siden lagde Sporvej i Nørregade! Der kan overhovedet ikke repareres i Gaden, uden at alt spærres. Der kan ikke opstilles noget som helst Færdselsreglement, for man kan hverken komme indenom eller udenom Sporvognen!

Sporvejen har et Fortrin, den er billig i Drift, men det er Niveaubanen uden Bomme, og bare med et Skilt „Pas paa Toget", ogsaa. Alligevel er man — tvunget af Udviklingen — gaaet bort fra den Art Trafik. Omnibilen har i Forhold hertil alle Fortrin. Først og fremmest muliggør den, at Færdselsreglementet følges, d. v. s. at hurtigere Vogne kører *udenom* og ikke *indenom*. Men endnu vigtigere for Færdslen er det, at Omnibilen ligger ude i Midten af Kørebanen, naar den er hurtigkørende, og svinger ind langs Fortovet, naar den standser. Tænk, hvor vanvittigt, at vi ved hvert større Stoppested lader tyve, tredive Mennesker spasere frem og tilbage, saaledes at Hovedgadens eneste Kørebane fuldstændig spærres!

Endvidere vil Støjen paa vore Gader mindskes væsentligt — det er heller ikke noget uvigtigt Spørgsmaal, og Reparationerne vil blive færre og foregaa lettere. Endelig har Omnibilen den indirekte Fordel, at den tvinger til Asfaltering, og da Omnibilnettet naturligvis ligger i Hovedgadesystemet, kan denne Paamindelse om, at Kjøbenhavn er en Storby, ikke siges at være overflødig.

Den nærmeste Fremtid.

Hvordan realiseres nu disse Trafikplaner? Først og fremmest kan de ikke gennemføres, uden i Forbindelse med en Nyordning af Havnen, ligesom Havnens Nyordning kræver ændret Trafik. Her skal Omnibilerne hjælpe med, fordi de har den for Kjøbenhavn saa heldige Egenskab, at de kan *færges*. Vi faar nu Banen væk fra Langebro, men vi maa ogsaa have Sporvognen bort, saaledes at de to Broer kun forbeholdes Fodgængere, Cyklister og Biler. I Stedet skal Omnibilerne færges over paa Siderne af Broen. De gaar jo efter Køreplan, saaledes at ogsaa Færgerne har deres Fartplan.

Naar den sidste Jernbanebom er væk i Byen, og naar Havneoverfarten sker ved Færgning af Omnibiler, er der ikke mere Grund til Sporvejsforsinkelser. Men samtidig aabner Omnibilerne paa Færgeruterne for ny Færdselsveje. Navnlig Nyhavnsfærgen vil blive afgørende, fordi den betinger Østhavnens Realisation.

Hvis der saaledes lettes paa Trafiktrykket i Tide og paa de rette Steder, vil Byen fra at blive en syg, eksalteret By, faa Trafiken skudt ind i sundere Lejer — saa glider ogsaa Havn og Fabrikskvarter paa Plads. Naar Banerne saa støtter blot ved fornuftige Køreplaner og senere ved Anlæg af Jyllinge- og Køgebanen, glider tillige Beboelseskvartererne paa Plads — ud i de sunde Havebyer. Ogsaa for de Steder, som paa Grund af daarlig Disposition kræver hurtiggaaende Sporvej er Omnibilen den rette Løsning, fordi den har *Forbikørselsevne*. Det er meget muligt, at vi paa Tider af Dagen maa have Omnibiler, som kun holder ved hvert tiende Stoppested, og som altsaa kører forbi dem, der holder ved hvert.

Trafik er ikke alt. Der gælder omvendt den Regel, at den By, som behøver mindst Trafik, er rigtigst i sit Anlæg. *Men Trafiken er Midlet til at ødelægge Byen eller til at rette den op til Sundhed og Velstand.*

Der er i disse Betragtninger intet, som ikke er sagt hundrede Gange, og som ikke ethvert Menneske, der beskæftiger sig med Byer, fuldt ud véd. Derfor kan vi saa trygt sige, at saadan er Fremtidens Trafik i Kjøbenhavn.

Men hvor nær denne Fremtid ligger os — ja, det afhænger kun af deres Talent og Forudseenhed, som styrer Byens Vel.

Poul Henningsen.

Banegaardsterrænet.

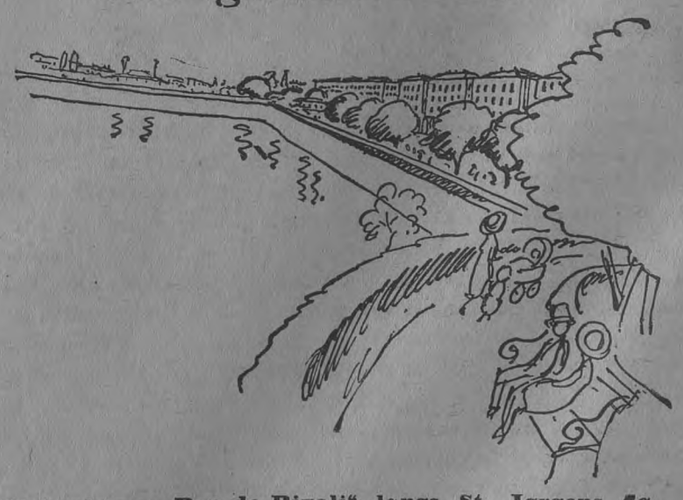

Kjøbenhavns „Rue de Rivoli" langs St. Jørgens Sø.

Rimeligvis vil man sige: Hvad er Kjøbenhavns Fremtid uden Banegaardsterrænet? Det er nær Byens Centrum, hvordan kommer det til at se ud? Det er ganske rigtigt, at Bebyggelsen af Banegaardsterrænet er et interessant Spørgsmaal, men det berøres ikke afgørende af Byens Udvikling i det store og hele. Byen er ikke en død Ting, men en levende Organisme, som et Menneske. Banegaardsterrænet er en Læsion paa dette Menneske, et Saar, som skal heles, og som vil heles paa naturlig Maade. Det, som er virkelig afgørende, er, om man vil, Organismens Psykologi: Hvad bliver det for en By, en blomstrende Handels- og Havneby, en lykkelig paa en Gang ydende og nydende By, en for stor Gevækst, som tærer paa Landet, eller hvad der vel er værst, en Produktionsby, som blot yder, men ikke byder de arbejdende Mennesker virkelige Livsbetingelser.

Men lad os alligevel kaste et Blik paa Arealet, som Byen endnu ikke er groet hen over. Der er udarbejdet en Række Planer for dets Bebyggelse, om hvilke man kan sige, at de, der ikke duede, har faaet Indflydelse paa den Bebyggelse, som er rejs langs Kanten af Arealet — Østifterenes Kreditforening, Teknologisk Institut, Paladsteatret, Akselborg, Smedenes Hus — men de, der duede, blev lagt til

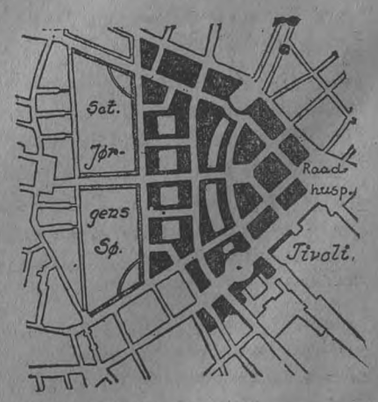

Arkitekt Schous smukke Plan, som en Gang kunde være blevet til Virkelighed. Tænk, hvilken smuk Trafikordning den vilde have ført til paa Raadhuspladsen. Det svageste er Pladsen ved Jarmers Taarn.

Kvalitets-Mærket

Dette er FIRESTONE MÆRKET og betegner de Dæk og Slanger, der naar den høje Standard, vi stræber efter at levere.

Den særlige Proces, der anvendes ved Fremstilling af FIRESTONE GUMMI, gør, at dette tilfredsstiller alle de Krav, en moderne Automobilist kan stille.

Paa Slanger er dette Mærke Garanti for udsøgt Gummi og glimrende Forarbejdning.

Forlang baade Dæk og Slanger med FIRESTONES Navn og Kvalitetsmærke.

SKANDINAVISK MOTOR Co. A/S

SEMLER & MATTHIASSEN KØBENHAVN — SMITH & Co. A/S. ODENSE

HOVEDKONTOR NØRREGADE 7. KØBENHAVN

TELEFON 10706 — 12541 — 12543.

Flest km pr. Krone.

Firestone

MOR!

GASSEN

her i København

KOSTER KUN

25 ØRE

NU

Side, uden at Kommunen tog Notits af dem.

Der tænkes her først og fremmest paa Charles I. Schous smukke Plan, som nu er uigennemførlig, men som den Gang

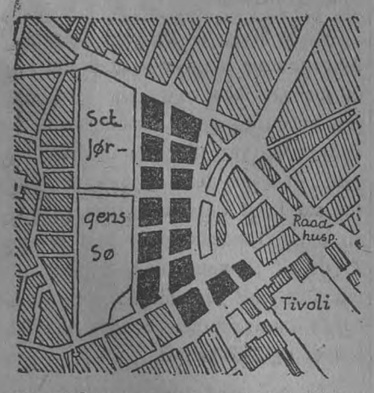

Den Mulighed, som nu er tilbage. Desværre maa Palads Teatret, Østifternes Kreditforening og Teknologisk Institut blive ved at flyde som Øer i Havet, men Gammel Kongevej kan gennemføres lige ind til Jernbanegade, dersom blot „Knasten" paa Akselborg nedrives.

uden store Bekostninger kunde være blevet Virkelighed. Den bar i sig Muligheden for en virkelig klar Trafikordning helt ind til Raadhuspladsen, mens vi nu i Stedet har faaet Talentløshedens Axeltorv.

Hvad der nu vil ske med Arealet er ganske aabenbart. De Gader, som støder til det, maa paa saa klar en Maade som muligt føres over det. Er det Hovedgader, vil der opstaa et Forretningskvarter — det gælder naturligvis Vesterbrogade, men ogsaa Gamle Kongevej, Farimagsgade og tildels Gyldenløvesgade og maaske Gaden over Søen, hvor Linje 8 skal køre. Resten bliver almindelig Beboelse.

Om det Forretningskvarter, som Kommunen drømmer om bliver der sikkert ikke Tale — og de Priser, som Drømmen har medført, faar Kommunen heller ikke for Arealerne. Ser vi paa Kjøbenhavns Forretningskvarter, saa viser det sig ganske klart, at det følger Hovedgaderne og gaar ikke hundrede Meter væk fra dem. Selv Parallel- og Tvægaderne til Strøget indeholder i stor Udstrækning Beboelse.

Derfor bliver der ikke noget egentlig monumentalt ved Banegaardsterrænets Bebyggelse. Man vil vel nok udlægge en mindre Plads, hvis det falder naturligt, men man maa ikke glemme, at det store, aabne Rum, St. Jørgens Sø, ikke gør en stor Plads paakrævet og naturlig. Terrænet maa ikke opfattes som et selvstændigt Hele — det er Raadhuspladsen, der er Centret, og som ogsaa paavirker dette Kvarter.

Derfor bliver den arkitektoniske Kulmination ikke inde midt i Terrænet, men netop i dets Ydergrænse, langt St. Jørgens Sø. Med den Udvikling, moderne Arkitektur har taget i Retning af det rolige, harmoniske, kan vi vente os Byens smukkeste Beboelsesgade langs St. Jørgens Sø — Kjøbenhavns Rue de Rivoli.

Højbro eller Bro i Niveau?

Et af de allerførste Spørgsmaal, som staar paa Dagsordenen, er, om vi skal have en Bro over Havnen fra Dybbølsgade til Skydebanerne paa Amager. Man mener — maaske lidt optimistisk — at denne Bro vil afhjælpe Langebro og Knippelsbro, og derfor udskrives i denne Tid en Konkurrence om Broen. Konkurrencen overlader det dog ikke til Forslagsstillerne selv at bedømme, hvor vidt Broen skal være en Højbro eller en Bro i Niveau, for det har Borgerrepræsentationen taget Stilling til: Det skal være en Højbro med 21 Meter fra Vandfladen til Kørebanen.

Nu maa det vel nok være tilladt at tvivle om, at Højbroen nogen Sinde bliver Virkelighed. Kommunen tør kun planlægge en Højbro, fordi den ikke véd, hvor vidt vi bliver nødt til at sprænge en Rende ud mod Syd i Kalvebod Strand, for at ske Havnen Luft fra Syd ogsaa. Kommunen tør slet ikke tage Stilling til Spørgsmaalet, men det tør vi. Det er ganske udelukket at udføre Sydrenden og derigennem dele Havnen i to Dele. Knippelsbro og Langebro maa før eller senere gøres til faste Broer, og man kan ikke henvise et Skib, der skal fra den ene Del af Havnen til den anden til at sejle rundt om Amager: en Strækning som fra Kjøbenhavn til Helsingør. Hvad Pengene angaar, er det lige saa dyrt at sprænge Sydrenden, som at bygge Østhavnen, der ligger rigtigt.

Ud fra disse Forudsætninger kan en Højbro ikke tænkes. Den vil virke som en komplet Meningsløshed inde i Bunden af Havnen, hvor alle Muligheder for Udvikling af Skibstrafiken er udelukket. Den vil komme til at staa som en vældig Karikatur. Det gælder netop om ikke at føre Gadetrafiken 21 Meter op i Luften — derfor skal Frederiksberg Bakke have Tunnel.

Broen ved Dybbølsgade maa blive en Bro i 7 Meters Højde over Vandoverfladen, saaledes at Togene paa Baneterrænet kan gaa under og saaledes at den ikke behøver at oplukkes for de fleste Skibe. Det bliver en billig, fornuftig Bro og ikke et Fantasifoster.

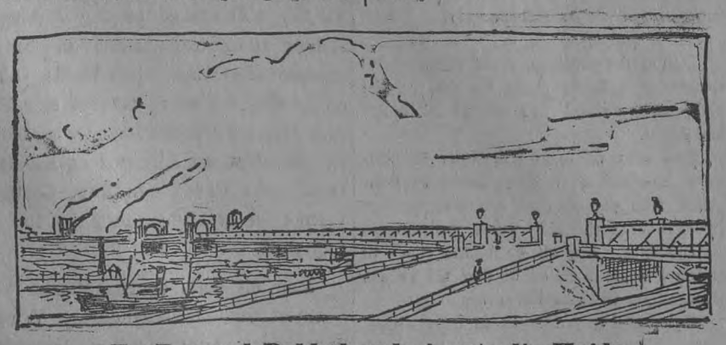

En Bro ved Dybbølsgade i naturlig Højde.

Den tænkte vældige Højbro til Amager.

Sporvognen fylder unødigt i Gaderne.

Sporvognen er med sin ene eller sine to Bivogne en hel Togstamme, som spærrer for den tværgaaende Færdsel.

Paa de Steder, hvor mange Linjer har fælles Stoppested, dannes hele Vognrækker, fordi Sporvognene ikke har Forbikørselsevne.

Bolignøden.

I den følgende Artikel paaviser Arkitekt *Poul Henningsen*, at Bolignøden ikke er et akut Onde, og at vi maa gribe til ny Midler til dens Bekæmpelse.

For otte Aar siden fremkom den første Hjælp til Byggeriet, og siden har en Række mere og mere omfattende Foranstaltninger søgt at afhjælpe Bolignøden. Loven, som holder Byggeriet i Gang i Øjeblikket, udløber til Nytaar, og da det bliver det første socialdemokratiske Ministerium, som skal forny den og forbedre den, saa kan de ni Aar nok betegnes som et Afsnit for sig, og Tidspunktet maa være kommet til at gøre op med Fortiden og se, hvad Fremtiden kunde bringe.

*

Stat og Kommune er efter disse Aar ude med en Risiko i Byggeriet paa mange Millioner Kroner, og ialt er der, naar vi regner det sidste Aar med bygget ca. tyve Tusind Lejligheder for to Hundrede Millioner Kroner.

Aarene betegner en uafbrudt Række af stedse skuffede Forhaabninger om blot én Gang at komme paa Højde med Situationen, saa at der var Lejligheder nok; men man er aldrig kommet videre, end til at dække det aarlige Behov, bestemt af Byens Vækst. Overskudet, som skulde afskaffe Bolignøden, har man ikke magtet. Det har maaske ikke manglet paa Vilje fra Stat og Kommunes Side, men Tempoet har først og fremmest været bestemt af Antallet paa Murersvende i Kjøbenhavn, hvoraf endda over Halvdelen beskæftiger sig normalt med Byggeri og Reparationer, som ikke afhjælper Bolignøden. Antallet paa Murersvende synes saa snedigt afpasset efter det aarlige Behov af ny Lejligheder, at Svendene ikke i nævneværdig Grad behøver at gaa ledige, mens paa den anden Side Overskudet, som skulde afhjælpe Bolignøden, mangler. Heller ikke i Provinsen er Forholdene saaledes, at Haandværkerne faar Lyst til at tage fra Kone og Børn til Kjøbenhavn for at arbejde — ildeset af de kjøbenhavnske Kamerater.

Hvis man har prøvet — som i 1919 — at lade som ingenting og forcere Byggeriet frem, uden Hensyn til, om der var Arbejdskraft nok, saa er man nu blevet klog af Skade, og sætter absolut ikke mere Arbejde i Gang, end de kjøbenhavnske Svende kan overkomme. Man vil øjensynlig ikke mere ud i det Murersvendenes Diktatur, som herskede den Gang, som blot fordyrede og forsinkede Arbejdet.

*

Et helt andet Spørgsmaal er, om Bolignøden bør afskaffes. Det kan lyde brutalt, men det nytter ikke at foregøgle sig noget i dette alvorlige Samfundsspørgsmaal. Det er nemlig Bolignøden, der holder Byggeriet i Gang, og det er Loven om Statslaanet, der netop er saadan affattet, at Bolignøden bliver saa stor, som den er, og hverken større eller mindre. Kjøbenhavn vokser saa stærkt, at vi maa bygge ca. 3000 Lejligheder om Aaret, bare for at holde Trit med Udviklingen. Bolignøden betyder blot, at vi mangler ca. 6000 Lejligheder én Gang for alle, at vi er et Træk bag efter. Dette Træk giver Byggetravlheden, det er paa Grund af denne Restance og de Spændinger, den giver, at vi kan faa Folk til at betale Indskud i Boligforeningerne. Det er dog ret imponerende, at en Arbejder kan sætte et Tusind Kroner i en Ejendom, blot for at faa en To-Værelsers Lejlighed med Kammer — kan det kun, fordi han tvinges til det, fordi der er Bolignød, men Loven er saaledes affattet, at Byggeriet hviler paa denne Ydelse fra den store Befolkning. I samme Øjeblik, Boligforeningerne ikke kan faa Folk til at betale Indskud, standser alt af sig selv.

Lykkes det os nu ved en Kraftanstrengelse at bygge de resterende 6000 Lejligheder, foruden de tre Tusind, som vi skal have hvert Aar

POLITIKEN

ANVENDER SORTE OG KULØRTE TRYKFARVER FRA

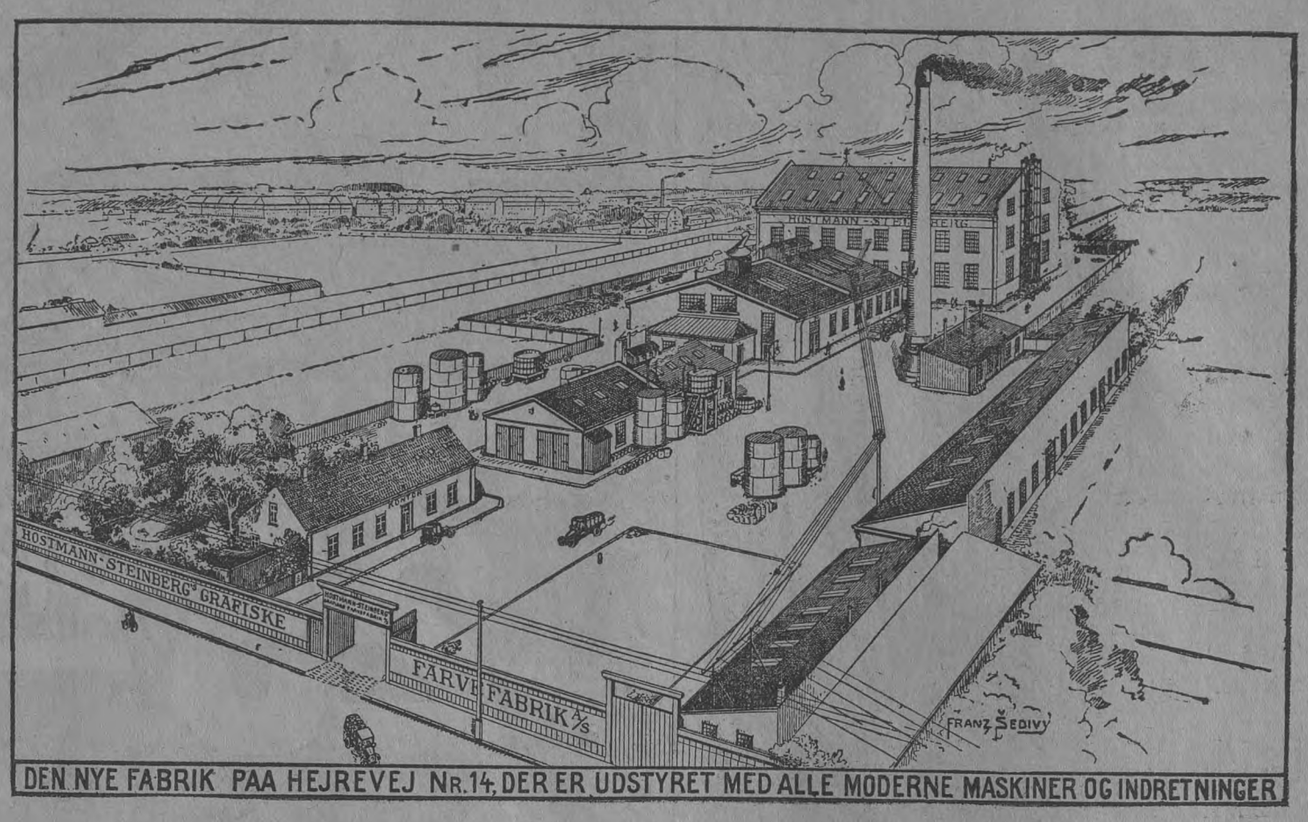

DEN NYE FABRIK PAA HEJREVEJ NR. 14, DER ER UDSTYRET MED ALLE MODERNE MASKINER OG INDRETNINGER

HOSTMANN-STEINBERGS GRAFISKE FARVEFABRIK A/S

KØBENHAVN L.

Salgskontor og Bylager ved **ERIK LEVISON**, Grafisk Fagforretning,

VESTRE BOULEVARD 36-38, KØBENHAVN B.

TELEFONER. CENTRAL 3018, 14823, 12783, 12784.

Prat Nielsen

saa er Bolignøden slut; men med den standser ogsaa al Virksomhed, og før vi efter to Aars Forløb mangler 6000 Lejligheder igen, kommer der ikke noget Byggeri i Gang.

*

Aarsagen til, at Bolignøden er nødvendig, er den ganske simple, at Prisniveauet er for usikkert til, at den private Spekulation frivilligt sætter Penge i Byggeri. For at Private skal drive Byggespekulation, maa Prisniveauet ligge fast, helst være lidt stigende, for der er jo Tale om Pengeanbringelse paa langt Sigt, og hvis det kun koster to Tredjedele at bygge om 10 Aar, er mange Penge tabt. Det usikre Prisniveau er et internationalt Fænomen, skabt af Krigen, og det kommer ikke i sikkert Leje før Valutaen for de enkelte Lande atter ligger fast. Saa længe vil altsaa en større eller mindre Bolignød være nødvendig.

*

Det beror imidlertid paa Stat og Kommune, hvor stor Bolignøden behøver at være. Naar Kommunen forbyder Indflyttere fra andre Kommuner at købe Lejlighed i et Andelsforetagende, saa skulde det tilsyneladende hjælpe paa Bolignøden, men i Virkeligheden forværres den. Det er nemlig ganske ugørligt, i Længden at forbyde Storbyens Vækst, og det hele Resultat bliver altsaa bare, at vi nægter at modtage Tilflytteres Indskud i Boligforeningerne, hvis Klientel derved formindskes, saaledes at atter det nødvendige Byggeri formindskes. En anden Ting, som forringer Loven, er den Langsomhed, hvormed Statslaanet udbetales. Forholdet er saadan, at ogsaa Haandværkerne yder deres Bidrag til Bolignøden, idet de løber en vis Risiko, som de ganske forsætningsmæssigt omsætter i Penge og lægger paa Byggesummen. Hvis Pengene faldt før fra Statsboligfonden, vilde Byggeriet blive billigere. Endelig har Loven en berømt „Paragraf 5", som i uklare Vendinger taler om Statens Støtte til Indskyderne i Boligforeningerne, hvis Prisniveauet falder. Hvis denne Paragraf var klar, saaledes at Risikoen for Beboerne for at miste deres Indskud, formindskedes, vilde Folk med større Tryghed sætte deres Penge i en Lejlighed, og Boligforeningerne vilde faa flere Klienter.

Endelig vil naturligvis alle Bestræbelser, som lykkes til Kronens Stabilisering og forbedrede Købeevne, virke fremmende — baade Kul til Mursten, og Tømmeret maa vi jo betale med høje Priser — men der ligger specielt for Byggeriet en særlig Stabilisering af Prisniveauet deri, at vi systematisk anvender danske Materialer, dér, hvor det kan betale sig. Det Arbejde, som gøres paa dette Felt, er ganske umetodisk og virker i Øjeblikket fordyrende i Stedet for besparende.

Alt dette kan formindske Bolignøden, men den kan kun bringes helt ud af Verden, hvis Staten rent socialistisk bygger tilstrækkeligt selv — ikke ét Aar, men lige til Forholdene igen i Evropa lokker det private Initiativ til at tage fat.

*

Gør vi efter disse Synspunkter de ni Aar op, bliver Stat og Kommune de to Æsler, som taalmodigt traver fremad og udfører Arbejdet — med *det normale Bygeri* — fordi man bestandig holder den lokkende Halmvisk lige foran Dyrene — *Bolignødens Afskaffelse*. Men nu maa Skuespillet høre op. Stat og Kommune maa paatage sig Ansvaret for de forløbne Aar — det nytter ikke at kalde det Nødbyggeri, det er ganske normalt Byggeri, Nødbyggeriet er vi slet ikke begyndt paa endnu, — og de maa yderligere paatage sig Ansvaret for den nærmeste Fremtid og de Tendenser for Byudviklingen, den indeholder. Man maa paa højere Steder vedkende sig, at Bolignødens Afskaffelse er det aller sidste fjerne Maal, det, det først og fremmest drejer sig om er at skaffe de tre Tusind Lejligheder om Aaret, som vi skal have.

Hvad kulturelle Goder har vi da opnaaet ved, at Stat og Kommune fik øverste Myndighed i al Byggevirksomhed? Vi har faaet bedre Udstykninger med større Gaarde, fordi vi har kunnet bebygge Karréerne samlet. Vi har faaet mere Enkelhed over Etagehusene — ikke saa megen forloren Slotsstil. Men Haandværket og Materialerne er blevet væsentlig ringere i disse 9 Aar. Vi har heller ikke engang forberedt Indlæg af Centralvarme i de bedre, statsstøttede Huse. Det havde været en let Sag og havde betydet stor Besparelse, om Gennemføringer og Huller var afsat, om Skorsten og Kælderrum var i Orden den Dag, Centralvarmen er et afgørende Krav for en Lejlighed.

Men alt dette er Smaatterier ved Siden af Undladelsessynderne. Vi véd, hvor konservativt og trægt Byggeriets økonomiske Love normalt hemmer for den fornuftige Udvikling. Vi har vidst, at dets Økonomi her og overalt paa Kontinentet hviler paa Grundspekulation, fordi Byerne en Gang var befæstede, og at det næsten er umuligt at ændre et saadant Forhold, selv om den oprindelige Aarsag, Fæstningen, nu er fjernet. I England og Amerika har de ingen Grundspekulation (det meste af London er bygget paa lejet Grund), men den langt sundere Byggespekulation, som fører til lav Bebyggelse med Haver.

Der skulde to Mirakler til for at klare dette kulturelle Boligspørgsmaal, Krigen — som jo ogsaa har bragt enkelte Goder med sig — og forstaaende Avtoriteter.

Vi fik Krigen. Og med Krigen fik Avtoriteterne Magten — men det havde maaske ikke været nok med Magten, hvis ikke ogsaa *Tendensen* til lav Bebyggelse var til Stede i Befolkningen. Den er der, og den er endda saa stærk, at Parcelbyggeriet, som var en sund Tendens, er vokset op *paa Trods af Kommunens Modstand* paa tværs af dens projekterede Veje og ladende haant om hele Dyngen af Regulativer og Forskrifter.

Vi stod med alle Muligheder for en højere Boligkultur, men vi forpassede dem.

*

Hvad er da disse Aars Byggeri? Det er Statens og Kommunens Hjælp til Anbringelsen af Danmarks Befolkningstilvækst. Denne Tilvækst søger hen, hvor Arbejdsbetingelserne er skabt af Handelens og Industriens Foretagsomhed, fordi Landbruget ikke kan brødføde den. Kjøbenhavn og Provinsbyerne har derfor udviklet sig stærkt paa Landets Bekostning. Medens hele Danmarks Befolkning har brugt tres Aar om at fordoble sig, har Byerne kun brugt tredive. I Øjeblikket bor mere end Halvdelen af Danmarks Befolkning i Byer. Denne Byernes Vækst er ingenlunde til Skade for Landet, fordi Byerne er og maa være Forretnings- og Kulturcentrer. For Provinsbyerne er Udviklingen endda til overmaade Gavn, fordi man maa regne med en By paa ca. 50,000 Indbyggere, naar der skal være Tale om et virkeligt Virksomheds- og Kulturliv.

For Kjøbenhavn er Sagen noget anderledes. Den har for længst naaet den Størrelse, som betinger Kulturlivet, men den er yderligere oppe paa en Størrelse, som fører til et uøkonomisk Bysamfund, hvor Jorden, Fødemidlerne og Transporten bliver for dyr — og uforholdsmæssigt dyrere med Byens fortsatte Vækst.

Planerne for Kjøbenhavns indre Trafik.

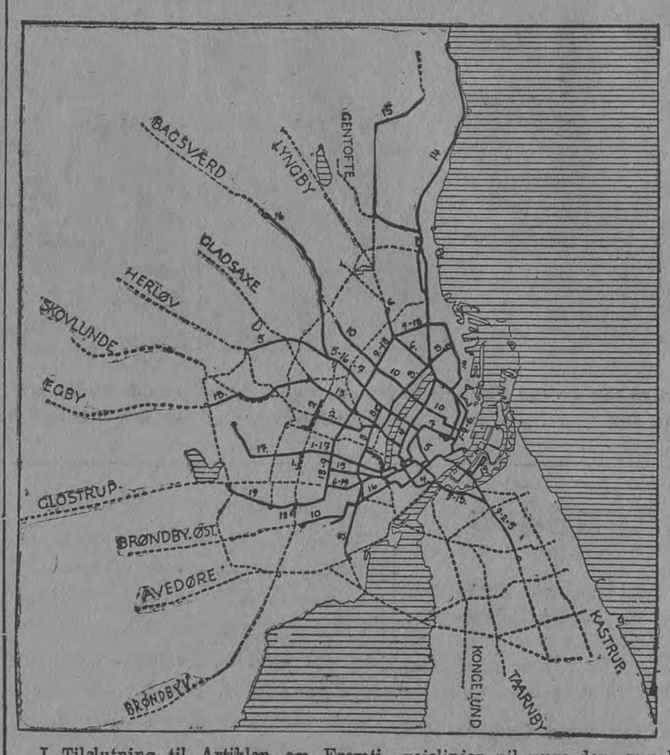

Kortet til venstre viser det nuværende Sporvejsnet og punkteret Magistratens Planer for Fremtiden. Man sér, hvorledes Sporvejene uretmæssigt overtager Omegnsbanernes Opgave.

Kortet til højre viser et Skitseforslag til en Overgang til Omnibilruter. Omnibilerne er ikke ført

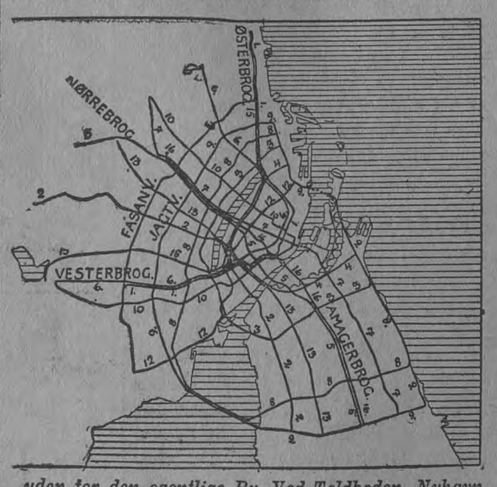

uden for den egentlige By. Ved Toldboden, Nyhavn, paa Siden af Knippelsbro, ved Frederiksholms Kanal og ved Politigaarden færges Bilerne over.

I Tilslutning til Artiklen om Fremtidens Trafik bringer vi her et Forslag til Omnibilruter i Kjøbenhavn. Først tænkes Strøgets Rute forlænget til Slotskroen og til Svanemøllen. Dernæst indføres Købmagergaderuten igen, men føres ud til Slangerupbanen og til Sundby. Efterhaanden overgaar ogsaa Linjerne 5 og 7 til Omnibildrift, saaledes at Nørrebrogade bliver uden Spor. Paa lignende Maade overgaar Vesterbrogade og Østerbrogade helt til Omnibildrift. Til sidst kommer Ringlinjerne. Maaske maa man tidligere tage fat paa Linje 3 af Hensyn til de uheldige Overskæringer. Linjen bør nok deles i en ydre og en indre Ringlinje. Jagtvejslinjen vil være den, som længst bliver Sporvej, og muligvis kan det betale sig at lægge Fasanvejslinjen ud som Sporvej, saaledes at det rullende Materiel, som jo sidst slides op, benyttes derude.

Maaske bør man samtidig med Overgangen til Omnibildrift forberede Overgangen til Glasgow-Systemet med Hensyn til Taksterne. Man benytter dér korte Ruter med Takstgrænser og Femøres Takst, saaledes at Omstigning ikke findes. Man kører maaske for ti Øre paa én Rute, for fem Øre paa en anden og for fem Øre paa en tredje. Man har Lov til at gøre sine Ærinder — naturligvis, det andet er jo bare Tyranni fra Sporvejenes Side.

Der er det mærkelige ved Glasgow-Systemet, at Folk er glade for det, og det giver et Overskud paa mange Millioner om Aaret.

Som man vil se af Kortet, er Omnibilerne ikke ført over Knippelsbro og Langebro, men paa Færger ved Færgesteder. Broerne er forbeholdt Biler, Fodgængere og Cyklister, saa vil de kunne slaa til endnu i nogle Aar, og til den Tid er saa Overgangen til faste Broer naturlig.

Nyhavns-Færgen er en af de vigtigste. Den muliggør Østhavnen og forbereder den Bro, som maa komme — først som Klapbro, og naar den er slidt op, som fast Bro.

CENTRAL:
3018, 14823, 12783, 12784

ERIK LEVISON

CENTRAL:
3018, 14823, 12783, 12784

GRAFISK FAGFORRETNING

VESTRE BOULEVARD 36-38 :: KØBENHAVN B

Eneforhandler for Danmark for Hurtigpresser, Rotations- og Stereotypianlæg fra Maskinfabriken Koenig & Bauer A/S, Würzburg.

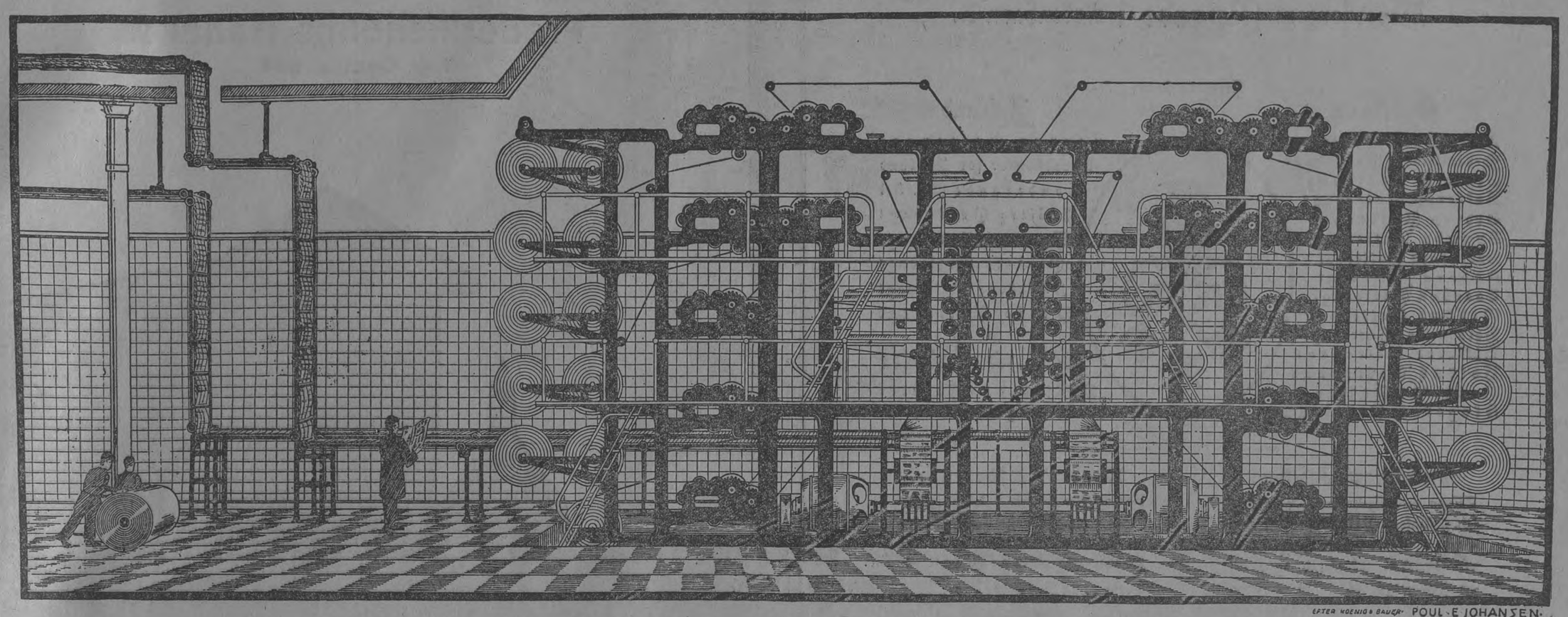

Den til POLITIKEN projekterede 112-sidede Rotationsmaskine fra Maskinfabriken Koenig & Bauer A/S, Würzburg.

Den førende danske Presse

trykkes hovedsageligt paa Rotationsmaskiner fra Maskinfabriken Koenig & Bauer A/S, Würzburg.

Intet havde da været rimeligere, end om Stat og Kommune i Stedet for at halse efter Bolignødens Afskaffelse havde haft Opmærksomheden henvendt paa det Arbejde, de i Øjeblikket beskæftiger sig med, *Anbringelsen af Befolkningstilvæksten*, og havde overtænkt, hvad der her var rigtigt. Det vilde have ført til en Fremme af Provinshavnebyerne, hvor Industrien har Muligheder, og det vilde først og fremmest have betydet, at en Række Virksomheder af officiel og halvofficiel Karakter var lagt ud i Provinsbyerne i Stedet for tankeløst at forøge Kjøbenhavns Vækst med dem.

*

Men vi standser ikke Byens Vækst blot ved at beslutte os til at fremme Provinsbyernes. Vi maa regne med, at Kjøbenhavn i de næste 15—20 Aar endnu bliver en halv Gang større, og det er meget muligt, at Stat og Kommune faar Haand i Hanke med Byggeriet i alle de Aar. Var det da ikke rimeligt, om man interesserede sig for, hvorledes disse Menneskemasser paa heldigste Maade kunde anbringes? Det nytter sikkert ikke at tale om, at de skal anbringes paa den mest hygiejniske og kulturelt bedste Maade. Kommunen har paa disse Omraader en Gang for alle ved Byggeloven taget det Standpunkt, at under et vist Lavmaal maa der ikke bygges *i det enkelte Tilfælde*, men at hele den eksisterende By forringes for hvert nyt Lag, der lægges om den, interesserer den ikke.

Men kan det ikke gøre Indtryk, at hvis den nuværende Politik fortsættes, saa vil Kommunen om 20 Aar blive præsenteret for en Regning paa Trafikforanstaltninger oppe i Luften og under Jorden, som vil faa Udgifterne til Bolignødens Afskaffelse til at blegne fuldstændig? Og kan det ikke nytte at gøre opmærksom paa, at hvis den rigtige Politik føres, vil Trafiken i Kjøbenhavn *falde* og Kommunens Udgifter med den?

*

Det allerførste, der maa gøres, er, at den nuværende mellemkommunale Krig maa ophøre og de middelalderlige Kommuneskel nevtraliseres. Der maa nedsættes et Overkommuneraad, hvor Staten — fordi det drejer sig om Hovedstaden og Verdensbyen Kjøbenhavn — maa være repræsenteret sammen med Kjøbenhavns Kommune og alle Omegnskommunerne. Saadan har man det i alle ordentlige Byer. Det første dette Raad maa tage sig af, er Trafikens Udvikling: En Fremme af Banetrafiken og en Hemning af Sporvejenes Udvikling. Det næste afgørende Spørgsmaal er Tilflytningen til Kjøbenhavn. Raadet maa opretholde Forbudet mod Tilflytning, men naturligvis saadan, *at de anviser Tilflytterne Beboelse i Omegnsbyerne*, Glostrup, Dragør, Ballerup, Lyngby, hvorfra man er inde med Toget paa et Kvarter, hvis Trafiken er rigtigt ordnet.

*

Var Tiden nu ikke inde til at anlægge det store Synspunkt i Spørgsmaalet Kjøbenhavns Udvikling som er det eneste billige? Vel er de ni Aar spildt og Parcelbyggeriet er blevet en Farsot i Stedet for en Støtte for god Udvikling. Nu ligger Smaahusene derude som Lus paa Byens Krop og raaber paa Fortsættelse af den forkerte Bypolitik: To Stoppesteder Sporvej til, nu kan den betale sig — en ny Ring om Byen! Tanken om, at den breder sig til Roskilde, Helsingør og Køge er ikke alene en ond Drøm. Kjøbenhavn er, takket være Avtoriteterne, Grundspekulanternes Paradis.

Vi tror endnu paa det socialdemokratiske Ministerium i Byplanspørgsmaal — det har jo ikke siddet saa længe. Og selv om vi husker, at Socialdemokraterne i Borgerraadet ved Færdselsbetænkningens Behandling egentlig ikke glimrede ved Fremsyn — saa er vi alligevel igen Optimister.

Poul Henningsen.

Strøgets Skæbne.

Strøget Juleaften i 1964.

Der har været mange Planer oppe om en Nyordning af Kjøbenhavns egentlige Hovedgade, Strøget. Man har tænkt sig at henvise den kørende Færdsel til en Tunnel fra Raadhuspladsen til Kongens Nytorv osv. For at komme til Bunds i Spørgsmaalet, maa vi først forestille os Strøgtrafikens Art. Det er saa ejendommeligt, at den kørende Færdsel ikke er synderlig stærk. Cykleforbudet hjælper naturligvis med dertil, men som Forholdene nu er, søger den gennemgaaende Trafik nærmest ad Parallelgaderne, som i Øjeblikket maa karakteriseres som mere overtrafikerede end Strøget. Lille Kongensgade og Skindergade er tidt helt standset af en Trafikprop, fordi der fra Portene i disse Gader kommer Lastavtomobiler ud paa tværs i Gaden, og fordi der er saa fuldt af holdende Vogne. Hvis Strøget skal yderligere aflastes for gennemgaaende Trafik, maa der efterhaanden gennemføres et Forbud mod Porte i Sidegaderne — det kan gøres ved hver Nybygning og Ombygning. De Firmaer, som nu har Lagerpaldser i den indre By, staar sig ikke derved i Længden. Grundene er for dyre, og der spildes for megen kostbar Tid med Ind- og Udrangering af de store Varebiler gennem de snævre Porte.

Ogsaa for Købmagergades Vedkommende maa det samme gennemføres, og dens Parallelgader maa ordnes, hvis Trafiken i den indre By ikke skal bryde helt sammen som i New York.

Men paa Strøget er det i Virkeligheden den gaaende Færdsel, der er den alvorligste Faktor i Trafiken. Strøget er den straalende Handelspromenade, som vi ikke for nogen Pris vil undvære. Det er ikke saa meget Kørebanen som Fortovet, der er for smalt, saaledes at Kørebanen optages af Gaaende. Da nu den gaaende Færdsel er opstaaet af Butikshandelen, og da Butikshandelen lever af den, vil en Ordning, hvor den Handlende paa Strøget yder sit Bidrag, ikke være uretfærdig.

Ovenfor er skildret, hvorledes Fortovet kan lægges ind i Husene som en lang Buegang. Det vil blive en meget uregelmæssig Buegang, idet der maa tages Hensyn til Husene — den hele Ombygning bestaar kun i, at Ruderne flyttes to, tre Meter tilbage i Butiken, som derved bliver væsentlig smallere. For at bøde paa dette Forhold maa man give Ret til en større Overbygning af Gaardene, en stærkere Udnyttelse a Grundene end hidtil, og det kan uden Skade tillades, da Beboelsen praktisk talt er væk fra Strøget.

Naturligvis kan en saadan Ombygning ikke gennemføres med et Magtbud. Det bør kræves, at Butiken rykker tilbage og giver Plads for Fortov ved alle betydende Ombygninger, og hvis vi havde lagt det Paabud for blot ti Aar siden, vilde vi nu være kommet et langt Stykke Vej og kunde snart se Afslutningen.

Juleafter 1964 vil vi vandre fra Raadhuspladsen til Kongens Nytorv ad de festligt oplyste Buegange, under Tag for Tøsneen, der falder — som sædvanlig — hvis det ikke regner.

København som Havebycentrum.

Byplanlæggeren *Charles I. Schou*, som har udarbejdet Planen for Havebyerne omkring Kjøbenhavn, gør i den efterfølgende Artikel Rede for Haveby-Bevægelsen.

I.

Naar Forestillingen om Haveby-Typen saa ofte mødes med Skepsis, tror jeg, at det beror paa, at de Færreste har gjort sig virkelig klar, hvad en Haveby og et *Haveby-Centrum* (for en Kres af Planet-Havebyer) egentlig er.

For alle Kulturepoker foreligger By-Idealer. Men hvor smukt og sindrigt de forskellige Idealbyer end har været tænkt og planlagt, saa har dog ingen By kunnet unddrage sig Evolutionen, med mindre dens Bestaaen har været af ganske kort Varighed. Med Hensyn til Udviklingen maa vi lære af de mer eller mindre „opvoksede" Byer. Og en Undersøgelse af disse belærer os om, at det maa anses for udelukket, at en Bydannelse af en eller anden bestemt Struktur kan udvikle sig uden samtidig at ændre sin Struktur. En Bys Vækst (ud over en eller anden Grænse, der har været bestemmende ved Planlæggelsen) medfører nødvendigvis Forandringer, hvis indre Sammenhæng er knyttet til Forholdet mellem Befolkningstilvækst og Befolkningsafgang, til Fremstilling og Opløsning af Huse, af Byggeri, til Produktion og Forbrug.

F. Eks. har alle de indviklede trafikale Spørgsmaal, som netop for Tiden er saa brændende, deres Udspring i det nævnte Forhold. En Bys kontinuerlige Ligevægt er ligefrem bestemt af Ligevægten i dens trafikale Ændringer, dens „Samfærdselslove" for saavel den interne som eksterne Trafik. Og disse er atter afhængig af efter hvilke Love Befolkningens Udbredelse og Beskæftigelse foregaar inden for Byen. Omvendt kan Befolkningens og dermed Byens Vækst og Forskydninger i Samfundsorganismen afføde Forskydninger i By-Organismen, og dermed i Samfærdselsanordningerne og Indretningen af de enkelte By-Kvarterer.

Rent skematisk taget kan alle de paa Grund af en Bys Vækst opstaaede Omformninger samles inden for to Muligheder, idet Byen:

enten differentierer sig paa den Maade, at den ved Hjælp af en mere og mere mangfoldig Organisation, bliver egnet til fortsat Bestaaen under ændrede Betingelser.

Aktieselskabet

De Forenede Vagtselskaber

Hovedkontor: Nygade 1 København K.

Herunder hører:

Sjælland

Københavns Nattevagt
Frederiksberg Nattevagt
Gentofte Nattevagt
Hellerup Nattevagt
Ordrup Nattevagt
Lyngby Nattevagt
Skodsborg Nattevagt
Søborg Nattevagt
Taarbæk Nattevagt
Vedbæk Nattevagt
Helsingør Nattevagt
Hillerød Nattevagt
Holbæk Nattevagt
Roskilde Nattevagt
Skagelse Nattevagt

Jylland

Aarhus Nattevagt
Hovedkontor for Jylland
Søndergade Nr. 34
Esbjerg Nattevagt
Horsens Nattevagt
Randers Nattevagt
Silkeborg Nattevagt
Vejle Nattevagt

Lolland-Falster

Nykjøbing-Falster Nattevagt

Distriktvagts Afdeling:
Tilsyn med Ejendomme, Kontorer, Bankfiliaker, Villaer, Butikker, Garager, større og mindre Fabriksvirksomheder. Week-end og Søn- og Helligdagsvagt.

Separatvagts Afdeling:
Fast Vagt paa Nybyggninger, Ejendomskomplekser, Museer, Teatre, større Fabriksvirksomheder, Skibsvagter. Saavel Dag- som Nattevagtstjeneste for kortere eller længere Tid.

Kontrol Afdeling:
Kontroltjeneste hos - samt Udarbejdelse af Forslag til Vagttjeneste for - større eller mindre Institutioner med privat Vagt.

Vagthunde Afdeling:
Udlejning af Vagthunde (kun i Forbindelse med Vagt eller Kontroltjeneste) for kortere eller længere Tid

Kontrolur Afdeling:
Udlejning eller Salg af de mest moderne, effektive Kontrolure.

Medlem af Dansk Arbejdsgiverforening
Nordens største Vagtselskab — 160 Funktionærer

Aktieselskabet

Kjøbenhavns Plakatsøjler

Kontorer:

Frederiksholms Kanal 2

Telf. Central 850

eller den deler sig, saa at Delene opstaar som selvstændige Byer.

Begge disse Byformationer kendes fra de ældste Tider. De babyloniske og ægyptiske Byanlægs uhyre Udstrækning var dikteret af Forudseenhed med Hensyn til Byens fortsatte Bestaaen, hvis Betingelserne ændrede sig. I de romerske og senere i Renæssancens Fæstningsbyer, hvis Arealer var meget begrænset, skød bl. a. Etageantallet paa Husene til Vejrs, efterhaanden som Pladsen blev knap. Rom havde i Kejsertiden indtil 10-Etagers Huse, Paris og andre Byer paa visse Tidspunkter noget lignende. Og i vore Dages overbefolkede og stærkt *centraliserede* Byer er det mest denne Form for Ændring, der er blevet gennemført under de stadig ændrede Betingelser. Men ogsaa den anden Byform kan føre sin Historie tilbage til tidligere Tider, blot at den er affødt af et friere og sundere Tankesæt. Saaledes opstod de fønikiske og græske Plantestæder (Kolonier) jo ved, at den overflødige Befolkning udvandrede, dog at der vedblev at bestaa en vis Forbindelse med „Moderbyen", hvorfra man var draget. Den samme Bevægelse lader sig videre forfølge i andre Lande og til forskellige Tider. Interessant er en Proklamation fra Dronning Elisabeth af 1580, i hvilken der fordres holdt et frit, ubebygget Bælte paa 3 miles fra det daværende indre London, inden nogen ny Bebyggelses Begyndelse. Altsaa en Forordning, der tager Sigte paa *Decentralisation.*

Det er en følgerigtig videre Udvikling af denne Tanke, der er optaget og fortsat af *Ebenezer Howard* — den moderne Haveby-Idé's Fader — i hans lille Bog: „Garden-cities of to morrow", London 1902, som senere er blevet saa berømt.

Ebenezer Howard opstiller i denne Bog — efter at have undersøgt Mulighederne for en sundere Byform end den eksisterende — *Havebyen,* som Typen paa en særlig By-Enhed, der byder sine Beboere de bedste Levevilkaar og Boligforhold. Dens Indbyggerantal begrænses til et Maksimum af 32,000 Mennesker. Byen tænkes cirkelformet i sin Grundplan og omfatter ca. 1000 ha (750 Tdr. Land) af et 5 Gange saa stort Areal, saa vidt muligt midt i dette, saaledes at Agerland og Gartnerier strækker sig omkring den til alle Sider. Men det, som først og fremmest bærer Havebyen oppe, er, at den gøres til *Industricentrum,* helst for en speciel Art Industri. En Del Fabriker maa efterhaanden bevæges til at forlægge deres Virksomhed til den; hvad der i mange Tilfælde vil være en Fordel for dem. Da Havebyen nemlig altid bør anlægges umiddelbart ved Hovedjernbanelinje eller Vandveje, vil der være sikret en hurtig Forbindelse med Omverdenen. Fabrikernes Plads, inden for Havebyen, skal naturligvis henvises til et bestemt Kvarter.

Hvis Byen efterhaanden skulde trænge til Udvidelse, udover den som Maksimum fastsatte Størrelse med 32,000 Indbyggere, maa dette ske ved at anlægge ny Byer, uden om Agerlandet, saaledes at der til sidst opstaar et helt Kompleks af mindre Byer, alle med aabent Land rundt omkring. Den oprindelige By eller Hovedbyen i et saadant Kompleks har man kaldet „Moderbyen" eller *Haveby-Centret.*

Fremkomsten af Ebenezer Howards Drøftelser gav Stødet til Dannelsen af „The Garden Cities and Town Planning Association", hvis Medlemmer omfatter en Mængde Lande, bl. a. ogsaa Danmark. Den af denne Forenings Hovedstyrelse paa Konference i Letshworth 1920 vedtagne Definition af en Haveby lyder saaledes: „En Haveby er en By, planlagt med sunde Boliger og Næringsvirksomheder, af en Størrelse, der muliggør socialt Liv i fuldt Maal, men ikke større; omgivet af et landligt Bælte; hele Arealet i offentlig Eje eller i Værgemaal for Kommunen".

Videre hedder det, „at Havebyprincippet kan finde Anvendelse paa større Byer ved Indretning af Planetbyer, Anvendelse af Zonesystemet, Fornyelse af Beboelseskvarterer og Modarbejdelse af yderligere Tilvækst af Industrikvarterer, samt ved Tilvejebringelse af et Agerbrugsbælte".

Planetbyerne — der altsaa er mindre, selvstændige Byer uden om den større By — foreslaas tilvejebragt paa følgende Maader:

1) Ad privat Vej ved lovordnede Selskaber, med Hensyn til hvis Dannelse en almindelig Lov om Havebyselskaber bør forelægges Parlamentet, bl. a. omfattende Ret til Ekspropriation af Jord og Rejsning af Pengemidler med Statsgaranti for Forrentning i en Aarrække.

2) Ved Tillæg til Byplanloven, givende Staten Ret til at erhverve Jord til Havebyer, til at bygge Huse, foretage Anlæg og derefter bortforpagte Jorden til Havebyselskaber.

3) Ved Oprettelse af Distriktsavtoriteter til at tage sig af Bygge- og Byplansager og med Ret til at rekvirere Jord til Boliger og industrielle Anlæg, og til atter at overdrage den til de lokale Myndigheder eller til Havebyselskaber.

4) Ved Foranstaltninger til Fremme af Samarbejde mellem lokale Myndigheder i Bygge- og Byplansager og til Fjernelse af Uligheder i Skattesager.

5) Ved at meddele Ret til Provinsbyer til at oprette Datterbyer og til at inddrage saadanne under deres eget Skatteareal.

II.

I Øjeblikket har Dragør ca. 2000, Glostrup ca. 3000 og Lyngby ca. 7000 Indbyggere (svarende til Byerne Frederiksværks, Frederikssunds og Middelfarts Indbyggerantal), men man kan tænke sig deres Vækst fastsat til 32,000 Indbyggere. Imellem de nævnte Byer kunde tænkes et Par mindre „Planeter", nemlig ved Husum paa Frederidkssundsvejen og ved det store Kvarter, der er ved at opstaa omkring „Friheden" paa Gl. Køgevej.

Den første Opgave for Storbyens Avtoriteter maatte bestaa i at fiksere Færdslens eller Trafikens Substans. Trafikens Substans er de Mennesker og det Gods, der færdes og befordres fra Sted til Sted. At fiksere den til bestemte Steder, vil sige at fastslaa *Bebyggelses-Centrer:* Planetbyer eller Havebyer. Det er det, der er skitseret paa Planen her, idet de oven for omtalte Smaabyer er tænkt som Grundlag for en fortsat Udvikling og Bebyggelse efter Haveby-Principerne. Samtidig vilde det være rigtigt at fæstne bestemte Erhvervskilder til Planetbyerne. Saaledes kunde f. Eks. Dragør passende blive Kjøbenhavns Fiskerihavn, og Virksomheder, der har Tilknytning til Fiskeriet, henlægges dertil. Glostrup burde udvikles paa Grundlag af lettere industriel Virksomhed, hvoraf allerede en Del findes paa Stedet. Ballerup kunde blive Sædet for Have- og Gartneriprodukter, og Lyngby udvide sin industrielle Virksomhed til flere Omraader.

Dernæst maatte *Hovedlinjerne for den ydre og indre Trafik* saa vel som for Nærtrafiken fastlægges i Henhold til Love, som Bebyggelsens Fordeling og Art foreskriver. At fastlægge Trafikveje uden Hensyn til, hvad der skal færdes og befordres ad dem, er noget Vrøvl. Ikke desto mindre føres megen Diskussion af den Art og kræver at blive taget alvorlig. Den eksterne Trafik bør naturligvis kun beskæftige sig med Fjerntrafik. Nærtrafiken skulde især omfatte Forbindelsen til Planetbyerne, og Togene til disse gaa uden Afbrydelse. En særlig intern Trafik inden for hver Planetby skulde besørge Trafiken til det omliggende Land. I Overensstemmelse hermed skulde „Moderbyen"s (Kjøbenhavns) interne Trafik (altsaa særlig Sporvejstrafiken) indskrænkes til ikke at naa Byens Grænse, idet Hovedprincipet i alle Dispositioner jo maatet være at føre Befolkningen til de for Bebyggelse og Beboelse fastslaaede Omraader. Dette vilde ikke blot virke til Fremme af Befolkningens Nedsættelse paa de bedste Stede og under de gunstigste Forhold, men tillige virke til Fremme for en Beherskelse og Regulering af Trafiken.

Hvad Spørgsmaalet om Fjernelse af Uligheder i Skattesager angaar, saa maatte Fordelingen af de kommunale Skattebyrder mellem de enkelte Skatteydere og Kommunerne indbyrdes foretages paa et Grundlag, der muliggjorde og ikke modvirkede Planetbyernes Bestaaen og fortsatte Trivsel.

I øvrigt burde Planetbyerne beholde deres selvstændige Styre med Hensyn til alle lokale Spørgsmaal, medens — som f. Eks. i London — et øverste Raad kun beskæftigede sig med de store Hovedspørgsmaal, der maatte angaa samtlige Planetbyer og deres Forhold til Haveby-Centret: Kjøbenhavn.

Den enkelte Planetby maa man altsaa ikke forestille sig i Skikkelse som de saakaldte „Villabyer", hvoraf der jo findes en Del omkring Kjøbenhavn; disse store, udifferentierede Kvarterer med Villaer og Haver, Vej op, Vej ned, og med en Fjerdingvej til Købmanden og en halv Mil til Skolen og Apoteket. Men man maa forestille sig den i Skikkelse af en By i virkelig Forstand, paa den Maade, at den har en hygiejnisk og æstetisk fornuftig Anordning for Beboelse, Butik og Bedrift, passende store Omraader til Hvile og Rekreation for den Enkelte saa vel som for Alle, Pladser til Adspredelse og Morskab, og Steder til Udfoldelse af kulturelle Kræfter. Dertil kommer saa, at den er samhørig med en større Helhed, at hele dens samfundsmæssige og øvrige kulturelle Liv maa ses paa Baggrund af det store Fællescentrum, hvorfra de Kilder udgaar, der beriger dens Tilværelse, og hvor de Kræfter omformes, som den og dens Søsterbyer afgiver til Moderbyen.

Der er næppe Tvivl om, at en Fordeling af Overbefolkningen fra Kjøbenhavn til en Række Planetbyer som her skitseret, vilde bære Frugter i Fremtiden i Form af en Række sunde og lykkelige Smaasamfund, til Gavn ogsaa for Hovedbyen som Haveby-Centrum.

Charles I. Schou.

Fremtidens Tivoli.

Hvad skal der ske med Tivoli, det centrale Areal i Byen? Nedlægges som Park maa den ikke, for vi har god Brug for den i den indre By, og de mange Minder, Tivoli indeholder gør Stedet historisk. Men alligevel vil Tivoli nu som før være underkastet Udviklingens Lov og hvor bærer det hen?

Mon ikke det gaar mod en Musik- og Restaurationspark aaben hele Aaret? Det er dog det, vi i Øjeblikket forstaar ved Tivoli og det er ogsaa de Traditioner, som er værdifulde i den gamle Have. Pantomimeteatret, Koncertsalen, Glassalen, maaske et stor nyt Koncerthus, og saa de gode finere og mere folkelige Restauranter, det er Tivoli. Lunaparken d. v. s. Rutchbanen osv. er af mindre Betydning og trækker blot Indtrykket ned. Direktionen vil nok kunne finde paa en virkelig værdig Ramme om Dansen, som skal have Lov at gaa derinde.

Naar vi saa fra Lysbarbariet, som det elektriske Lys har medført, vender tilbage til det Kulturtrin, at Lys ogsaa kan blive for grelt og skærende, at en Illumination skal kunne ses direkte paa, uden at Øjnene ødelægges, saa er vi nærmere ved det gamle, evigt unge Tivoli end i Øjeblikket. Saa skal blot Roderiet ɔ: Nimb og alle Nødtørftshusene langs Havens Grænser ordnes, og saa er alle vore Fremtidsønsker opfyldt.

Redaktør Henrik Cavling.
Dagbladet „Politiken"s Trykkeri.
Kjøbenhavn.

SKANDINAVIENS
STØRSTE
REKLAMEFORETAGENDE
JERNBANE-
SPORVOGNS-
POST & KIOSK·REKLAMEN
KONTOR & ATELIER · RAADHUSPLADSEN · 4 · TLF · C 45
BÖGELUND
19 24

Dansk Produktion

vinder frem, baade hjemme og ude, naar den skaber Kvalitetsvarer.

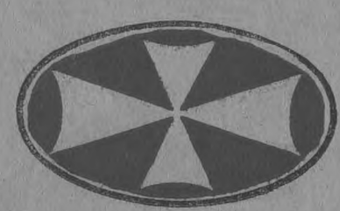

AALBORG TAFFEL AKVAVIT. C.L.O.C. LIQUEUR.

292550812 101 Københavns kommune